

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 09.06.2021 kl. 09:00

Møtested: Teams

Arkivsak: 19/04402

Mulige forfall meldes snarest til Grethe Ruud Hansen, gh563@kirken.no.

KRISTIANSAND S, 02.06.2021

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-119	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
38/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Godkjenning av innkalling og saksliste 09.06.21

Vedlegg:

Timeplan 09.06.2021

Møteinnkalling og saksliste for Agder og Telemark bispedømmeråd 09.06.2021

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som de er

Følgende saker behandles for lukkede dører: 40 og 41.

AGDER OG TELEMARK BISPEDØMMERÅD

04/21 - Timeplan 9. juni 2021

Kl. 09:00	Turid T Håland åpner møtet med en andakt		
	SAK ATBR 38/21	Godkjenning av innkalling og saksliste	
	SAK ATBR 39/21	Godkjenning av protokoll fra 08.04.21	
	SAK ATBR 40/21	Tilsetting studentprest ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) Saksordfører: Odin A A Bohmann	u-off
	SAK ATBR 41/21	Tilsetting sokneprest i Åmli sokn, 2 g Saksordfører: Turid T Håland	u-off
	SAK ATBR 42/21	Økonomirapport 31.03.21 Saksordfører: Terje Damman	
	SAK ATBR 43/21	Revidert delegasjonsreglement stiftsdirektør Saksordfører: Per Gunnar Pedersen	
	SAK ATBR 44/21	Endring representanter bispedømmerådet	
	SAK ATBR 45/21	Administrasjonens oppfølging av tilsettingsrutiner Saksordfører: Terje Damman	
	SAK ATBR 46/21	Høring om felles menighetsråd Saksordfører: Stein Reinertsen	
Kl 11.30 – 12.00	Lunsj		
Kl 12.00 – 12.30	Deltakelse fra Ungdomsrådet		
	SAK ATBR 47/21	Ungdomsdemokrati i Agder og Telemark bispedømme Saksordfører: Håkon K Varhaug	

- SAK ATBR 48/21 Markering av 20 års jubileum for ungdomsdemokratiet i Den norske kirke
Saksordfører: Håkon K Varhaug
- SAK ATBR 49/21 Oppfølging av kvinneprestundersøkelsen 2021
Saksordfører: Kathrine T Skjerdal
- SAK ATBR 50/21 Rapport: Samhandling i en selvstendig folkekirke
Saksordfører: Markus Westermoen
- SAK ATBR 51/21 Eventuelt
- SAK ATBR 52/21 Referatsaker
1. Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd
 2. Årsrapport for Den norske kirke 2020
 3. Utlysning av kulturmidler til opprettelse av kirkelige kultursentre og formaliserte nettverk
- SAK ATBR 53/21 Orienteringssaker
1. Orientering fra biskopen
 2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
 3. Orientering fra stiftsdirektøren

Kl. 14.30 – 16.00

Deltakelse av alle prostene

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd

2020 - 2023

Møtedato: 09.06.2021 kl. 09:00 – 16:00

Møtested: Teams

Arkivsak: 19/04402

Velkommen til bispedømmerådsmøte den 9. juni 2021.

Møtet starter kl 09.00, og det er fint om dere er innlogget senest kl. 08.50.

Kl. 12.00- 12.30 blir det deltakelse fra Ungdomsrådet.

Kl. 14.30-16.00 blir det deltakelse av alle prostene.

Følgende saker behandles unntatt offentlighet: 40 og 41.

For å sikre u-off sakene, og korrekt deltakelse i de ulike bolkene, vil innkalling til møtet bli sendt som tre ulike teamsmøteinnkallinger . Dette fordi det er ulike deltakere som skal delta i ulike bolker.

Teamsinnkallingene blir sendt av Aslak

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 38105120 eller e-post gh563@kirken.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

La oss huske på bispedømmerådsmøtet i bønn.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

38/21 19/04402-119 Godkjenning av innkalling og saksliste 09.06.21

Godkjenning av protokoll

39/21 19/04402-120 Godkjenning av protokoll fra 08.04.21

Tilsettingssaker

40/21 21/01336-3 Tilsetting studentprest ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

41/21 21/01470-3 Tilsetting sokneprest i Aust-Nedenes prosti med Åmli sokn som tjenestested, 2 g utlysning - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Saker til behandling

42/21 20/04598-10 Økonomirapport pr. 31.03.21
43/21 21/01614-1 Revidert delegasjonsreglement stiftsdirektør
44/21 19/03877-15 Endring representanter bispedømmerådet
45/21 21/00717-3 Administrasjonens oppfølging av tilsettingsrutiner
46/21 21/01618-2 Høring om felles menighetsråd
47/21 21/01751-4 Ungdomsdemokrati i Agder og Telemark bispedømme
48/21 21/01867-3 Markering av 20 års jubileum for ungdomsdemokratiet i Den norske kirke
49/21 21/01929-1 Oppfølging av kvinneprestundersøkelsen 2021
50/21 20/03363-5 Rapport: Samhandling i en selvstendig folkekirke
51/21 18/01713-19 Eventuelt 09.06.21

Orienteringssaker

52/21 19/04887-41 Referatsaker 09.06.21
53/21 19/04887-42 Orienteringssaker 09.06.21

KRISTIANSAND S, 01.06.2021

Kai Steffen Østensen
Leder

Aslak Wegge
stiftsdirektør

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-120	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
39/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Godkjenning av protokoll fra 08.04.21

Vedlegg:

Protokoll ATBR 08.04.21

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Protokollen fra 08.04.21 godkjennes som den er

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteprotokoll

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 08.04.2021 kl. 10:00 – 12.00
Møtested: Teams
Arkivsak: 19/04402

Til stede: Kai Steffen Østensen, leder
Markus Westermoen, nestleder
Stein Reinertsen, biskop
Per Gunnar Pedersen
Håkon Kolstad Varhaug
Odin Adelsten Aunan Bohmann
Kathrine Tallaksen Skjerdal
Ingvild Sommerfelt
Terje Damman
Turid Torland Håland

Møtende
varamedlemmer:

Forfall:

Andre: Albert Martin Walla, PF

Adm: Aslak Wegge, stiftsdirektør
Bjarne Nordhagen, sak 32 og 33
Ole Jørgen Sagedal, sak 32 og 33
Trine H Syvertsen, sak 34

Protokollfører: Grethe Ruud Hansen

Det ble i starten av møtet gitt en orientering om arbeidet til Kirkens ungdomsprosjekt (KUP) i Kristiansand.

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
30/21 Godkjenning av innkalling og saksliste 08.04.21	3
Godkjenning av protokoll	
31/21 Godkjenning av protokoll fra 02.03.21	3
Tilsettingssaker	
32/21 Tilsetting kapellan i Bamble prosti med menighetene i Bamble kommune som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	4
33/21 Tilsetting sokneprest i Aust-Nedenes prosti med Åmli sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	5
Saker til behandling	
34/21 Høring påskens gudstjenester	6
35/21 Eventuelt 08.04.21	8
Orienteringssaker	
36/21 Referatsaker 08.04.21	9
37/21 Orienteringssaker 08.04.21	10

Sted, 09.04.2021

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**30/21 Godkjenning av innkalling og saksliste 08.04.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	30/21

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som den er
Følgende saker behandles for lukkede dører: 32 og 33/21

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:**Møtebehandling**

Meldt til Eventuelt av Kai Steffen Østensen:
Kort informasjon fra styringssamtalen med Kirkerådet

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som den er
Følgende saker behandles for lukkede dører: 32 og 33/21

Godkjenning av protokoll**31/21 Godkjenning av protokoll fra 02.03.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	31/21

Forslag til vedtak

Protokollen fra 02.03.21 godkjennes som den er

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Protokollen fra 02.03.21 godkjennes som den er

Tilsettingssaker**32/21 Tilsetting kapellan i Bamble prosti med menighetene i Bamble kommune som tjenestested**

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	32/21

Forslag til vedtak

Som kapellan i Bamble prosti med menighetene i Bamble kommune som tjenestested tilsettes:

1. Ole Martin Sandland

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som kapellan i Bamble prosti med menighetene i Bamble kommune som tjenestested tilsettes:

1. Ole Martin Sandland

33/21 Tilsetting sokneprest i Aust Nedenes prosti med Åmli sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	33/21

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Aust-Nedenes prosti med Åmli sokn som tjenestested tilsettes:

1. Vidar Nes Mygland

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:**Møtebehandling**

Kai Steffen Østensen fremmet følgende endringsforslag:
Stillingen lyses ut på nytt.

Votering

Ved 1. og 2. gangs votering ble Kai Steffen Østensens forslag til vedtak satt opp mot stiftsdirektørens forslag til vedtak. Begge forslagene fikk 5 stemmer hver.

Forslaget fra Kai Steffen Østensen ble vedtatt med leders dobbeltstemme.

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Stillingen lyses ut på nytt

Saker til behandling

34/21 Høring påskens gudstjenester

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	34/21

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd anser det som positivt at man ser disse tre dagene i sammenheng, og vil anbefale at benevnelsen «tredagershøytiden» brukes fremfor «tredagershøytiden – påskens triduum», fordi dette anses som mer forståelig for det enkelte menighetsmedlem. En kort benevnelse er også lettere å ta i bruk enn en lengre.
2. Skjærtorsdag: Agder og Telemark bispedømmeråd er enig i at fotvasking kan være et liturgisk ledd, og ser det som et godt pedagogisk element for alle aldersgrupper. Veiledningen som er foreslått til fotvaskingen er detaljert, og vil være til god hjelp for praktisk gjennomføring. Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg i hovedsak til den foreslåtte liturgien skjærtorsdag, men med følgende merknad: Gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen selv om man velger å avdekke alteret – dette fordi det ikke alle steder vil være mulig å gjennomføre gudstjeneste langfredag, og fordi velsignelsen oppleves som svært viktig for mange menighetsmedlemmer.

3. Langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til at korsmeditasjon kan være en del av liturgien, og slutter seg til den foreslåtte liturgi som helhet – men også her med merknaden at gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen.
4. Påskenatt: Agder og Telemark slutter seg til ordningen for påskenatt med følgende merknader: En eventuell båltenning ute i starten av gudstjenesten gjøres uten å velsigne bålet. Menighetsråd som ønsker bruk av røkelse i gudstjenesten bør vurdere hensynet til personer med redusert lungekapasitet.
5. Alternativ bruk av liturgisk farge skjærtorsdag og langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd er positive til at man åpner for muligheten for å velge hvit på skjærtorsdag, som også har en større økumenisk utbredelse. Vi vil foreslå at langfredag opprettholdes som fiolett fordi denne symboliserer forberedelse, bot og sorg.
6. Alminnelige bestemmelser for tredagershøytiden: Agder og Telemark bispedømmeråd ser mange fordeler med foregitte forslag til en helhetlig tenkning rundt nettopp tredagershøytiden, og vil berømme både Nemnd for gudstjenesteliv, Kirkerådet og Bispemøtet for et godt arbeid. Vi er imidlertid bekymret for det merarbeidet som vil påhvile menighetsrådene dersom de skal vedta en lokal grunnordning samt vedta en plan for hvordan påskefeiringen kan gjennomføres som helhet i den enkelte menighet. Selv om det er foreslått et samarbeid med nærliggende menigheter som en mulighet, er dette ikke alltid praktisk gjennomførbart.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:

Møtebehandling

Kathrine Tallaksen Skjerdal foreslo å sløyfe punkt 6 i vedtaket.

Votering

Ved votering ble det først stemt over punktene 1-5 i stiftsdirektørs forslag til vedtak. Disse ble enstemmig vedtatt.

Det ble deretter votert over stiftsdirektørs forslag til pkt 6. Dette ble vedtatt med ni stemmer mot en stemme for Kathrine Tallaksen Skjerdals forslag om å kutte punktet..

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd anser det som positivt at man ser disse tre dagene i sammenheng, og vil anbefale at benevnelsen «tredagershøytiden» brukes fremfor «tredagershøytiden – påskens triduum», fordi dette anses som mer forståelig for det enkelte menighetsmedlem. En kort benevnelse er også lettere å ta i bruk enn en lengre.

2. Skjærtorsdag: Agder og Telemark bispedømmeråd er enig i at fotvasking kan være et liturgisk ledd, og ser det som et godt pedagogisk element for alle aldersgrupper. Veiledningen som er foreslått til fotvaskingen er detaljert, og vil være til god hjelp for praktisk gjennomføring. Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg i hovedsak til den foreslåtte liturgien skjærtorsdag, men med følgende merknad: Gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen selv om man velger å avdekke alteret – dette fordi det ikke alle steder vil være mulig å gjennomføre gudstjeneste langfredag, og fordi velsignelsen oppleves som svært viktig for mange menighetsmedlemmer.
3. Langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til at korsmeditasjon kan være en del av liturgien, og slutter seg til den foreslåtte liturgi som helhet – men også her med merknaden at gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen.
4. Påskenatt: Agder og Telemark slutter seg til ordningen for påskenatt med følgende merknader: En eventuell båltenning ute i starten av gudstjenesten gjøres uten å velsigne bålet. Menighetsråd som ønsker bruk av røkelse i gudstjenesten bør vurdere hensynet til personer med redusert lungekapasitet.
5. Alternativ bruk av liturgisk farge skjærtorsdag og langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd er positive til at man åpner for muligheten for å velge hvit på skjærtorsdag, som også har en større økumenisk utbredelse. Vi vil foreslå at langfredag opprettholdes som fiolett fordi denne symboliserer forberedelse, bot og sorg.
6. Alminnelige bestemmelser for tredagershøytiden: Agder og Telemark bispedømmeråd ser mange fordeler med foregitte forslag til en helhetlig tenkning rundt nettopp tredagershøytiden, og vil berømme både Nemnd for gudstjenesteliv, Kirkerådet og Bispemøtet for et godt arbeid. Vi er imidlertid bekymret for det merarbeidet som vil påhvile menighetsrådene dersom de skal vedta en lokal grunnordning samt vedta en plan for hvordan påskefeiringen kan gjennomføres som helhet i den enkelte menighet. Selv om det er foreslått et samarbeid med nærliggende menigheter som en mulighet, er dette ikke alltid praktisk gjennomførbart.

35/21 Eventuelt 08.04.21

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	35/21

Forslag til vedtak**Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:****Møtebehandling**

Kai Steffen Østensen gav en kort informasjon fra styringssamtalen med Kirkerådets ledelse.

Votering**Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak**

Saken tatt til orientering

Orienteringssaker**36/21 Referatsaker 08.04.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	36/21

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:**Møtebehandling**

1. Svar på høringsnotat vedr ordning for fortsatt tilsetting etter fylte 70 år fra Agder og Telemark bispedømmeråd

2. Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

Terje Damman foreslo å utsette gjennomgangen av årsrapporten til neste møte.

Votering

Stiftsdirektørens forslag til vedtak med Terje Dammans tillegg, ble enstemmig vedtatt

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

Gjennomgang av Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd utsettes til neste møte

37/21 Orienteringssaker 08.04.21

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021	37/21

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 08.04.2021:

Møtebehandling

1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
3. Orientering fra stiftsdirektøren
 - Tilsatt 2 lønnsmedarbeider med arbeidssted i Kristiansand. Tiltrer 14 april.

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	112	20/04598-10	

Saksordfører: Terje Damman

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
42/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Økonomirapport pr. 31.03.21

Vedlegg:

Agder og Telemark bispedømmeråd regnskap pr. 31.03.21

Saksorientering

Regnskapsrapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 31.03.21 legges fram for bispedømmerådet til orientering. Atbr har pr. 31.03.21 et mindreforbruk på drift på kr. 1,3 mill.

250 Agder og Telemark bispedømmeråd samlet drift

Agder og Telemark	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-191	-156	35	-22,4 %	-933
Lønn og godtgjørelser	31 958	32 369	411	1,3 %	115 030
Andre driftskostnader	1 514	2 400	886	36,9 %	11 130
Sum	33 281	34 613	1 332	4,0 %	125 227

250 0000 administrasjon

Agder og Telemark adm.	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-12	-11	1	-9,1 %	-252
Lønn og godtgjørelser	2 914	3 272	358	10,9 %	11 544
Andre driftskostnader	678	1 006	328	32,6 %	3 740
Sum	3 580	4 267	687	19,2 %	15 032

250 4000 prester

Agder og Telemark prester	Regnskap	Budsjett	Avvik	Avvik i %	Årsbudsjett
Inntekter	-179	-145	34	-23,4 %	-681
Lønn og godtgjørelser	29 044	29 097	53	0,2 %	103 486
Andre driftskostnader	837	1 395	558	40,0 %	7 390
Sum	29 702	30 347	645	2,1 %	110 195

Administrasjon

Administrasjonsutgiftene er totalt på kr 3 580 000.

Totalt er det benyttet kr 687 000 mindre enn budsjettet til administrasjonen.

Regnskapet viser lønnsutgifter som er kr 358 000 lavere enn budsjettet. Dette kommer av lavere lønnsutgifter i kirkefaglig avdeling som følge av permisjoner i forbindelse med studier, vakant kirkefagsjefstilling i januar, samt at funksjon som diakonirådgiver fra 1. mars er slått sammen med misjonsrådiverstillingen.

Driftsutgiftene er kr 328 000 lavere enn budsjettet. Det er utbetalt kr 212 000 mindre enn budsjettet på reiser. Ut-konferansen (tidligere Byklekonferansen) var også budsjettet i mars, men denne er skjøvet til høsten. Det gir et mindreforbruk på kr 75 000. På de andre driftspostene er det bare mindre avvik.

Presteskapet

Regnskapet for prestatjenesten er på kr 29 702 000. Det er kr 645 000 (2,1%) lavere enn budsjettet.

Lønnsutgiftene følger budsjettet. Regnskapet viser et samlet mindreforbruk på lønn på kr 53 000. Det er 0,2 % av budsjettet beløp.

Driftsutgiftene for presteskapet ble kr 558 000 lavere enn budsjettet. Dette kommer av lavere reiseutgifter (kr 385 000) og ikke gjennomførte møter og kurs (kr 289 000). De andre kontoene for driftsutgifter har bare mindre avvik.

Tilskudd

Utbetaling av tilskuddsmidler er planlagt til perioden april til juli.

Oppsummert

Størstedelen av bispedømmets driftsutgifter er knyttet til lønn, og da særskilt prestatjenesten. Regnskapet viser så langt at lønn for prestatjenesten ligger på budsjett. Når det gjelder lønn i administrasjonen er det et kortvarig mindreforbruk i første del av året, blant annet knyttet til studiepermisjon for to ansatte. Dette vil justere seg utover året.

Reduserte kostnader til reiser og møter henger sammen med koronasituasjonen. Flere av de større og mer kostnadskrevenne møtene er flyttet til høsten. Foreløpig usikkert om hvor mye som faktisk kan la seg gjennomføre, men kostnadene kan da bli noe forskjøvet i forhold til opprinnelig periodisering. Skulle det bli begrensninger i aktiviteten også til høsten kan mindreforbruket bli stående.

Det er tidlig på året, men det legges til grunn at regnskapet går i balanse ved årets slutt, selv om konsekvensene av koronasituasjonen er noe uklare.

Felles økonomienhet (FØ) leverer neste økonomirapport til bispedømmene pr. 30.06.21.

Forslag til vedtak

Bispedømmerådet tar økonomirapport for Agder og Telemark bispedømmeråd pr. 31.03.21 til orientering.

Agder og Telemark bispedømmeråd

Regnskap pr. 31.03.2021

Driftsrapport	Rekneskap	Budsjett	Avvik	Årsbudsjett
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-29 600	-37 499	-7 899	-250 000
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-12 488	-5 001	7 487	-20 000
3xxx - Andre inntekter	-149 085	-113 734	35 351	-662 940
Sum inntekter	-191 173	-156 234	34 939	-932 940
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	27 558 988	27 274 864	-284 125	100 232 164
50xx - Diverse tillegg	905 567	905 096	-471	3 215 433
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	444 306	167 250	-277 056	604 673
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	90 962	68 811	-22 151	355 625
540x - Arbeidsgiveravgift	3 817 823	3 844 057	26 234	14 125 962
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-872 986		872 986	
5999 - Refusjon lønnskostnader		6	6	-3 540 000
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	12 939	108 903	95 964	35 600
Sum Lønn og godtgjørelser	31 957 599	32 368 987	411 388	115 029 457
60xx - Avskrivninger	38 819	28 500	-10 319	114 000
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	628 641	611 487	-17 154	2 445 940
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	26 051	12 501	-13 550	50 000
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	111 788	30 000	-81 788	120 000
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	3 035		-3 035	
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	5 295		-5 295	
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	102 298	121 253	18 955	840 500
6796 - Flytting	1 880	45 000	43 120	180 000
6797 - Annen bistand		9	9	1 336 000
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	119 197	96 000	-23 197	384 000
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	10 042	392 999	382 957	1 480 000
69xx - Telefon, porto mv	3 113	2 499	-614	10 000
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	1 050 159	1 340 248	290 089	6 960 440
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	427 390	1 024 749	597 359	4 099 000
74xx - Medlemskontingent og gaver	37 408	32 750	-4 658	44 000
77xx - Annen kostnad		3 013	3 013	27 044
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	464 798	1 060 512	595 714	4 170 044
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	-105	0	105	0
Sum Finanskostnader og overføringer	-105	0	105	0
Sum	33 281 278	34 613 513	1 332 235	125 227 002

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	002	21/01614-1	

Saksordfører: Per Gunnar Pedersen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
43/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Revidert delegasjonsreglement bispedømmeråd - stiftsdirektør

Vedlegg:

Gjeldende delegasjonsreglement datert 20.05.19

Forslag til delegasjonsreglement_BDR_stiftsdir_rev. 19.05.2021

Saksorientering

Siden forrige delegasjonsreglement ble vedtatt i bispedømmerådets møte 12.06.19, sak 53/19. Fra 01.01.21 har Kirkeloven opphørt. Det har derfor vært satt i gang et arbeid med å revidere delegasjonsreglementet og tilpasse det nytt regelverk. Reglementet er tenkt å videreføre realitetene i forrige reglement, samt tilpasse det til slik forvaltningen faktisk praktiseres.

Link til nå gjeldende kirkeordning;

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-03-30-2307>

Forslaget til revidert reglement er utarbeidet av Hamar bdr, og gjennomgått på felles stiftsdirektørmøte 19.05.21.

Utgangspunktet er at samme forslag legges fram i alle bispedømmeråd.

Forslag til vedtak

Forslag til delegasjonsreglement fra bispedømmeråd til Stiftsdirektør datert 19.05.2021 vedtas.

20.05.19

DELEGASJONSREGLEMENT FOR AGDER OG TELEMAR BISPEDØMMERÅD

DELEGASJON TIL STIFTS DIREKTØR

Delegasjonsreglementet er fastsatt på bakgrunn av Lov om Den norske kirke § 23, 6. ledd hvor det framgår at bispedømmerådet skal ha en daglig leder for sin virksomhet og i henhold til Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet § 10, pkt. 2., jf. Kirkelovens § 23, siste ledd.

Bispedømmerådets myndighet og ansvarsområde følger blant annet av Kirkeloven, Gravferdsloven, retningslinjer, reglementer og forskrifter fastsatt av Kirkemøtet, herunder tjenesteordninger for kirkelige stillinger og tildelingsbrev fra Kirkerådet.

Bispedømmerådets hjemmel og adgang til delegasjon på de enkelte områder fremgår av de enkelte punkter i delegasjonsreglementet.

1 Prinsipper for utøvelsen av den delegerte myndighet

- 1.1 Funksjonen som daglig leder ved bispedømmekontoret, utøves av stiftsdirektøren eller den som fungerer i denne stillingen. Stiftsdirektøren er den som i løpende forvaltningssaker uttaler seg på vegne av rådet og avgjør saker på vegne av rådet mellom dets møter.
- 1.2 Stiftsdirektørens myndighet på ulike områder skal ivaretas slik at saker av prinsipiell betydning alltid skal forelegges bispedømmerådet til avgjørelse. Dersom slike saker av tidsmessige eller andre grunner må løses administrativt, bør de drøftes med bispedømmerådets leder før løsning velges. Saken skal deretter refereres og eventuelt behandles i neste møte i bispedømmerådet.
- 1.3 I den grad bispedømmerådet har fastsatt retningslinjer eller reglement for de ulike områder, skal stiftsdirektørens avgjørelser holdes innenfor disse. Forøvrig vil det som er fastsatt i årlige budsjett og virksomhetsplaner danne grunnlag for den løpende drift av kontoret.
- 1.4 Stiftsdirektøren skal forholde seg til og følge de bestemmelser om økonomiforvaltning og andre saker som er fastsatt av Kirkerådet, Kirkemøtet eller annen overordnet myndighet.
- 1.5 Stiftsdirektøren skal ha nødvendig dialog med biskopen om konkrete vedtak som direkte berører biskopens tilsyns- og instruksjonsmyndighet.
- 1.6 Stiftsdirektøren har adgang til å delegere avgjørelsesmyndighet til andre medarbeidere.

- 1.7 Delegerte fullmakter kan tilbakekalles.
- 1.8 Delegert myndighet fra stiftsdirektøren til andre medarbeidere kan ikke delegeres videre.

2. Delegasjon etter Lov om Den norske kirke

- 2.1. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne opptak av lån på soknets vegne, jfr. kirkelovens § 16, 1.ledd.
- 2.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak når kirkelig fellesråd har fattet vedtak om betalingsinnstilling, jfr. Kirkelovens § 16, 4.ledd.
- 2.3. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å gi samtykke til at fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan avhendes, jfr. Kirkelovens § 18, 3.ledd
- 2.4. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å samtykke i at avkastning og kapital av kirkefond kan benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen, jfr. kirkelovens § 19, 1. og 2. ledd.
- 2.5. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne regler for betaling for bruk av kirker, jfr. kirkelovens § 20, 2.ledd.

3. Delegasjon etter Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd.

- 3.1. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å tillate anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravplass og bygning på gravplass, jfr. Gravferdslovens § 4, 1.ledd.
- 3.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne vedtekter for gravplasser, jfr. Gravferdslovens § 21, 1.ledd.
- 3.3. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre klage på enkeltvedtak truffet av kirkelig fellesråd eller menighetsråd etter gravferdsloven eller etter regler i medhold av loven, jfr. Gravferdslovens § 24, 1.ledd.
- 3.4. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre saker i henhold til departementets forskrifter til Gravferdslovens §§ 2, 6, 14, 15 og 20.

4. Delegasjon av myndighet i henhold til kgl.res., forskrift eller delegasjon fra Kirkedepartementet i særskilt brev.

- 4.1. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe vedtak i følgende saker i henhold til departementets delegasjon av 19.07.1996, jmf. kongelig resolusjon av 07.06.1996:

- at det skal føres felles kirkebok for flere sokn i samme prestegjeld eller kommune.
- pålegge og fritta en menighetsprest for kirkebokføring og til å bestemme hvor kirkebokførende prest skal ha kontor.

4.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe nødvendige avgjørelser når det gjelder den myndighet bispedømmerrådet som ble gitt i Kirkedepartementets brev av 20. juni 1997 om «Regler om statstilskudd til særskilte stillinger innen kirkelig undervisning og diakoni» og fordele den tildelte ramme fra Kirkerådet til formålet.

5. Delegasjon av myndighet i henhold til bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet

- 5.1. I henhold til Regler for valg av menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøte (kirkevalgreglene) § 4-4, jfr. § 15-1, gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om klager over valget.
- 5.2. I henhold til Regler for valg av menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøte (kirkevalgreglene) § 10-2 (3), gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om valg kan holdes til annet sted og eller annen tid enn slik det følger av Kirkelovens § 4, 4. ledd.
- 5.3. I henhold til Regler for valg av menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøte (kirkevalgreglene) § 16-1 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om nytt valgoppgjør til valg av menighetsråd.
- 5.4. I henhold til Regler for valg av menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøte (kirkevalgreglene) § 16-3 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om suppleringsvalg til menighetsråd i valgperioden.
- 5.5. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en kateketstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling, jfr. Tjenesteordning for kateketer § 4 pkt. 3.
- 5.6. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en diakonstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling, jfr. Tjenesteordning for diakoner § 4 pkt. 3.
- 5.7. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre om det skal tas betaling for tjenester for personer bosatt utenfor prestens tjenestedistrikt, jmf. Tjenesteordning for menighetsprester § 17, 2. ledd.

6 Økonomiforvaltningen

- 6.1. Stiftsdirektøren har anvisningsmyndighet for den økonomiske rammen som Kirkerådet gjennom tildelingsbrevet stiller til rådighet for bispedømmerrådet.
- 6.2. Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til økonomiforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer, økonomiregelverk for Den norske kirke, Kirkemøtets budsjettreglement, mv.

- 6.3. Stiftsdirektøren har i løpet av budsjettåret fullmakt til å foreta justeringer innenfor bispedømmerådets vedtatte budsjett. Større avvik skal alltid legges fram for bispedømmerådet.

7 Personalforvaltningen

- 7.1. Stiftsdirektøren bemyndiges i det daglige til å være arbeidsgiverrepresentant etter Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen, og til å gjennomføre lokale forhandlinger. Stiftsdirektøren har sete i alle partssammensatte utvalg. Stiftsdirektøren kan bemyndige andre til å ivareta sin representasjon i partssammensatte utvalg.
- 7.2. Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til personalforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer, personalreglement for Den norske kirke, mv.

8. Delegasjon av myndighet i saker etter plan- og bygningsloven

- 8.1 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgi uttalelse til kommunale planer og andre saker etter plan- og bygningsloven.

DELEGASJONSREGLEMENT FOR AGDER OG TELEMARKE BISPEDØMMERÅD

DELEGASJON TIL STIFTSDIREKTØREN

Delegasjonsreglementet er fastsatt på bakgrunn av *Kirkeordning for Den norske kirke* § 25, 2. ledd, hvor det framgår at bispedømmerådet skal ha en daglig leder for virksomheten, og i henhold til *Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet* § 10, pkt. 2, (hvor det framgår at det skal vedtas et delegasjonsreglement til daglig leder) jfr. *Kirkeordning for Den norske kirke* § 25, siste ledd. *Kirkeordning for Den norske Kirke* er gitt med hjemmel i *Lov om tros- og livssynssamfunn* (trossamfunnsloven) - kap. 3 om Den norske kirke.

Bispedømmerådets myndighet og ansvarsområde følger blant annet *Kirkeordning for Den norske kirke*, utledet av trossamfunnsloven, andre retningslinjer, reglementer og forskrifter fastsatt av Kirkemøtet, herunder tjenesteordninger for kirkelige stillinger og likeledes retningslinjer og regler gitt av Kirkerådet og tildelingsbrev fra Kirkerådet. Lover, forskrifter, rundskriv og andre regler gitt av statlige myndigheter legger også rammer for virksomheten.

Bispedømmerådets hjemmel og adgang til delegasjon på de enkelte områder framgår av de enkelte punkter i delegasjonsreglementet.

1 Prinsipper for utøvelsen av den delegerte myndighet

- 1.1 Funksjonen som daglig leder av bispedømmerådets virksomhet utøves av stiftsdirektøren eller den som fungerer i denne stillingen. Stiftsdirektøren er den som i løpende forvaltningssaker uttaler seg på vegne av rådet og avgjør saker på vegne av rådet mellom dets møter. Stiftsdirektørens myndighet på ulike områder skal ivaretas slik at saker av prinsipiell betydning alltid skal forelegges bispedømmerådet til avgjørelse. Dersom slike saker av tidsmessige eller andre grunner må løses administrativt, bør de drøftes med bispedømmerådets leder før løsning velges. Saken skal deretter refereres og eventuelt behandles i neste møte i bispedømmerådet.
- 1.2 I den grad bispedømmerådet har fastsatt retningslinjer eller reglement for de ulike områder, skal stiftsdirektørens avgjørelser holdes innenfor disse. Forøvrig vil det som er fastsatt i årlige budsjett og virksomhetsplaner danne grunnlag for den løpende drift av kontoret.
- 1.3 Stiftsdirektøren skal forholde seg til og følge de bestemmelser om økonomiforvaltning og andre saker som er fastsatt av Kirkerådet, Kirkemøtet eller annen overordnet myndighet.
- 1.4 Stiftsdirektøren skal ha nødvendig dialog med biskopen om konkrete vedtak som direkte berører biskopens tilsyns- og instruksjonsmyndighet.
- 1.5 Stiftsdirektøren har adgang til å delegere avgjørelsesmyndighet til avdelingsledere og proster.

- 1.6 Stiftsdirektøren kan i samråd med biskop bestemme at deler av bispedømmerådets forvaltning skal overlates til prostene på nærmere fastsatte områder, jfr. også tjenesteordning for proster.
- 1.7 Delegerte fullmakter kan tilbakekalles.
- 1.8 Delegert myndighet fra stiftsdirektøren til avdelingsledere og proster kan ikke delegeres videre.

2. Delegasjon etter Kirkeordning for Den norske kirke

- 2.1. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å utøve den myndighet tilsvarende for kirkelige fellesråd som i Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) kap. V og VI er gitt til Statsforvalteren ved endringer i kommunestrukturen, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 8, siste ledd.
- 2.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne opptak av lån på soknets vegne, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 18, 1.ledd.
- 2.3. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak når kirkelig fellesråd har fattet vedtak om betalingsinnstilling, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 18, 3.ledd.
- 2.4. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å gi samtykke til at fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan avhendes, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 20, 3.ledd
- 2.5. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å samtykke i at avkastning og kapital av kirkefond kan benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 21, 1. og 2. ledd.
- 2.6. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne regler for betaling for bruk av kirker, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 22, 2.ledd.
- 2.7. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre klage på vedtak etter offentleglova som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellesråd, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 42, 2. ledd.

3. Delegasjon etter forskrift og bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet

- 3.1. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe vedtak om overføring av et sokn fra et prosti til et annet og endring av grensene mellom sokn, når dette følger som en konsekvens av grenseendringer mellom kommuner etter vedtak av statlige myndigheter, jfr. Forskrift om avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling pkt. 2, b) og c) jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 3, 3. ledd.

- 3.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe nødvendige bestemmelser for å gjennomføre inndelingsendringer i forbindelse med bispedømmerådets vedtak etter Forskrift om avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling pkt. 2, 2. ledd. jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 3, 4. ledd.
- 3.3. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å utarbeide innen utgangen av første kvartal hvert år, en årsrapport over bispedømmerådets virksomhet i siste kalenderår, jfr. Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet § 9, pkt. 1, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 25, siste ledd. Årsrapporten legges fram for bispedømmerådet i første møte etter oversendelse til Kirkerådet.
- 3.4. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en kateketstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning, jfr. Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer § 4, pkt. 3, siste ledd.
- 3.5. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en diakonstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling innen diakoni, jfr. Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner § 4, pkt. 3, siste ledd.
- 3.6. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre om det skal tas betaling for tjenester for personer bosatt utenfor prestens tjenstedistrikt, jmf. Tjenesteordning for menighetsprester § 17, 2. ledd.
- 4. Delegasjon etter Forskrift om Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene), etter delegasjonsvedtak 16. april 2018, gitt som tilføyd hjemmel i medhold av trossamfunnslovens § 12, 2. ledd, og § 13, 1. og 2. ledd**
- 4.1. I henhold til kirkevalgreglene § 4-4, jfr. § 15-1 (4), gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om klager over valget.
- 4.2. I henhold til kirkevalgreglene § 7-8 (1) b), gis stiftsdirektøren fullmakt til å sørge for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i bispedømmet før forhåndsstemmegivningen starter.
- 4.3. I henhold til kirkevalgreglene § 10-2 (3), gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om valg kan holdes til annet sted og/eller annen tid enn slik det følger av kirkevalgreglene § 10-1 (1) og (2), jfr. trossamfunnslovens § 13, 1. ledd.
- 4.4. I henhold til kirkevalgreglene § 14-7 (4), 4. setning, gis stiftsdirektøren fullmakt til, etter at Valgrådet har meddelt utfallet av stemmegivningen i valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, å føre resultatet inn i bispedømmerådets møtebok og omgående kunngjøre valgresultatet.
- 4.5. I henhold til kirkevalgreglene § 16-1 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om nytt valgoppgjør til valg av menighetsråd.
- 4.6. I henhold til kirkevalgreglene § 16-3 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om suppleringsvalg til menighetsråd i valgperioden.

5. Økonomiforvaltningen

- 5.1. Stiftsdirektøren har anvisningsmyndighet for den økonomiske rammen som Kirkerådet gjennom tildelingsbrevet stiller til rådighet for bispedømmerådet.
- 5.2. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å videreformidle trosopplæringstilskudd og tilskudd til stillinger innenfor kirkelig undervisning og diakoni og tilskudd til kirkemusikk i Domkirken. Større endringer i fordelingen mellom tilskuddsmottakerne og tildeling av nye hjemler skal vedtas i bispedømmerådet.
- 5.3. Stiftsdirektøren gis fullmakt til å lyse ut og tildele midler fra Opplysningsvesenets fonds avkastning. Utlysning og tildeling skjer på bakgrunn av prinsippvedtak i bispedømmerådet.
- 5.4. Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til økonomiforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer, økonomiregelverk for Den norske kirke og Kirkemøtets budsjettreglement.
- 5.5. Stiftsdirektøren har i løpet av budsjettåret fullmakt til å foreta justeringer innenfor bispedømmerådets vedtatte budsjett. Større avvik skal alltid legges fram for bispedømmerådet.

6. Personalforvaltningen

- 6.1. Stiftsdirektøren bemyndiges i det daglige til å være arbeidsgiverrepresentant etter Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen, og til å gjennomføre lokale forhandlinger. Stiftsdirektøren har sete i alle partssammensatte utvalg. Stiftsdirektøren kan bemyndige andre til å ivareta sin representasjon i partssammensatte utvalg.
- 6.2. Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til personalforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer og personalreglement for Den norske kirke.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	421	19/03877-15	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
44/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Endring representanter bispedømmerådet

Saksorientering

Ingvild Sommerfeldt har meldt flytting ut av Agder og Telemark bispedømme. I henhold til valgreglene er hun da ikke lenger valgbar. Hun har trådt ut av bispedømmerådet fra og med 1. mai 2021.

Sommerfeldt var innvalgt på Åpen folkekirkes valgliste. Rekkefølgen på vararepresentantlisten blir dermed justert som følger;

Sødal	Ingrid Cecilie Engel	Ny fast representant lek åpen
Uleberg	Odd-Inge Rønning	1. vara lek åpen
Tørå	Torunn	2. vara lek åpen
Eide	Solveig Botnen	3. vara lek åpen
Møretrø	Naja Amanda Lynge	4. vara lek åpen

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjarne Nordhagen	231	21/00717-3	

Saksordfører: Terje Damman

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
45/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Administrasjonens oppfølging av tilsettingsrutiner

Saksorientering

Bispedømmerådet behandlet 2.mars 2021 en sak om prosedyrer, praksis og rutiner i tilsettingssaker (sak 22/21)

Bispedømmerådet fattet et vedtak der man ønsket en oppfølgende sak der prosedyrer, rutiner og praksis i tilsettingssaker konkretiseres ytterligere.

På bakgrunn av de innspill og drøftinger som fremkom under behandlingen av saken, samt det notatet som ble fremlagt av administrasjonen, mener vi det er fem områder hvor det er naturlig å komme med konkretiseringer av hvordan vi ønsker vår praksis og rutiner skal være rundt tilsettinger.

1. Menighetsrådets uttalelse

Medlemmer av bispedømmerådet uttrykte et ønske om at menighetsrådene i sine uttalelser ikke bare skal levere en uttalelse der man setter opp eventuelle søkere i prioritert rekkefølge, slik Personalreglementet forskriver, men at menighetsrådene også skal oppfordres til å gi en begrunnelse for sin uttalelse.

Dette har administrasjonen arbeidet videre med og blant annet kartlagt praksis i andre bispedømmer. Her er praksisen noe ulik og det argumenteres på ulike måter for den praksis som benyttes.

Det som klart taler *for* at et menighetsråd gir begrunnelse for hvilke kriterier som har vært utslagsgivende for deres uttalelse, er at dette vil gi rådet et bedre beslutningsgrunnlag når man skal foreta en ansettelse ut fra kvalifikasjonsprinsippet. En uttalelse fra et menighetsråd uten begrunnelse, gir ofte bispedømmerådet liten hjelp til dette.

Så finnes det argumenter *mot* at menighetsrådene bør gi en slik begrunnelse. Menighetsrådets uttalelse har form av et vedtak som føres inn i møteprotokollen. Hvis dette vedtaket også inneholder en begrunnelse med vurdering av søkerne, kreves det strenge

rutiner og praksis for at ting blir håndtert ryddig og korrekt i forhold til både taushetsplikt og forvaltningsregler som gjelder for innsynsrett. Dette kan for mange menighetsråd oppleves som krevende.

Noen har videre pekt på at menighetsrådet er et valgt kollegialt organ, på samme måte som bispedømmerrådet. I ansettelsessaker gir ikke bispedømmerrådet begrunnelse for sine vedtak og følgelig bør man heller ikke be menighetsrådet om dette.

Administrasjonen har oversendt denne saken til Kirkerådets juridiske avdeling med forespørsel om deres vurdering av saken. Kirkerådet er forvalter av reglementet og kjenner også til forarbeidet til dette. Vi ønsker å avvente denne vurderingen før vi foretar en eventuell endring av praksis med menighetsrådenes uttalelse.

2. Adgang til å la søkere være unntatt offentlighet.

Til forrige bispedømmerrådsmøte ble det vedlagt en juridisk vurdering fra Kirkerådet om praktisering av Offentlighetslovens § 25 om adgangen til å være unntatt offentlighet som søker til en stilling. Samtidig ble det gitt en redegjørelse for dagens praktisering ved tilsettinger i Agder og Telemark.

Både fra rådsmedlemmer og fra administrasjonen, ble det påpekt at dagens praksis for hva man tillater som grunn for å være unntatt offentlighet, går lenger enn det loven åpner opp for.

På bakgrunn av drøftingene i bispedømmerrådet og de signaler som ble gitt i møtet, vil vi håndheve en strengere praksis enn tidligere på dette området. Vi ønsker at den vurderingen som gjøres i hvert tilfelle, skal samsvare med lovens innhold og intensjon.

Det vil også i hver utlysning presiseres at søkerens navn kan bli offentliggjort og vi vil sørge for å ha gode rutiner for både behandling av søknad om unntatt offentlighet, og tydelige tilbakemeldinger til søkere.

3. Innstillingsrådets innstilling

Det er administrasjonens oppfatning at innstillingsrådets innstilling ikke alltid på en god og tydelig nok måte får frem de vurderinger og momenter som ligger til grunn for selve innstillingen. Selve innstillingen utformes av prostene i det prostiet hvor tilsettingen skal skje. Derfor kan den varierer noe i form og innhold.

Personalavdelingen har drøftet dette med prostene. Vi har utarbeidet en noe mer detaljert mal for innstillingen der hensikten er at man på en tydeligere måte viser hvordan de ulike delene av kvalifikasjonsprinsippet, utdanning, erfaring og personlig egnethet, vektas mellom søkerne.

I mange innstillinger har det nok også vært en tendens til kun å vektlegge styrker til søkerne. Vi har bedt prostene være tydeligere på også å påpeke eventuelle mangler eller svakheter ved de ulike søkerne når de vurderes opp mot hverandre.

4. Formen på saksfremlegget.

Da tilsettingsprosedyrer ble drøftet ble det også av flere rådsmedlemmer nevnt at saksfremlegget var for knapp og ufullstendig.

For en del år siden var saksfremleggene noe mer omfattende. Endringen som er blitt gjort har flere grunner. For det første handler det om omfanget og kvaliteten av den dokumentasjon som nå følger sakspapirene og som ikke fantes før. Ved innføringen av søkesystemet «Webcruiter» har vi fått en ryddigere og tydeligere oversikt over CV og søknader. Videre er det arbeidet mye med at selve utlysningsteksten skal være så presis og klargjørende som mulig. Dette dreier seg både om hva som er menighetens profil og behov og hva man ønsker av kvalifikasjoner.

Den kanskje største forandringen fra tidligere, er at innstillingsrådet nå skriver en mer utførlig innstilling og ikke bare setter opp en liste med navn.

Vår vurdering er at mengden med papir og dokumentasjon som følger hver tilsetning er omfattende nok, og vi ser det lite hensiktsmessig at saksfremlegget skal gjenta det som allerede står i sakspapirene.

Man kan selvfølgelig i saksfremstillingen trekke frem punkter fra både utlysningsteksten, litt mer om søkerne, og noe mer om den vurdering som gjøres av både intervjugruppe, menighetsråd og innstillingsråd. Dette ble som sagt gjort i tidligere saksfremstillinger. Men da vil man lett stå i fare for som saksbehandler å trekke frem noen sider på bekostning av andre og på den måten fargelegge hva som er viktig informasjon og hva som vurderes som mindre viktig. Dette ønsker vi å unngå.

Samtidig vil vi på bakgrunn av den tilbakemeldingen om at saksfremstillingen er for knappe i formen, arbeide mer med om det er annen relevant informasjon vi kan gi til rådet som man ikke kan lese av de foreliggende sakspapirene. Dette kan f.eks. være forhold som dreier seg spesielle kirkelige/samfunnsmessige utfordringer på det aktuelle stedet, eller det kan være relevant historikk i forbindelse med tilsetninger i denne menigheten. Det viktige blir da at denne informasjonen er presis og kan gi enda bedre grunnlag for en god tilsetning.

5. Intervjugruppas uttalelse

Før tilsetninger er det vanlig at det lages en uttalelse fra intervjugruppa der man rangerer søkerne ut fra en bedømmelse av egnethet til stillingen. Denne sendes til de aktuelle menighetsråd og følger saken videre.

Intervjugruppas uttales er ikke hjemlet i personalreglementet. Den er å anse som et arbeidsdokument som er mest nyttig for de respektive menighetsråd som skal gi uttalelse i saken.

Etter at menighetsrådet når har fått plass i innstillingsrådet består intervjugruppa og innstillingsrådet av de samme personene, bortsett fra der det er flere menighetsråd til stede under intervjuet.

Dette tilsier etter vår mening at denne uttalelsen ikke lenger har en nødvendig funksjon. Vi ønsker derfor at intervjugruppas uttalelse slik den i dag praktiseres opphører. Hvis det derimot under intervjuet kommer frem nye opplysninger av betydning, skal disse nedtegnes og vedlegges saksdokumentene slik § 13 i reglementet foreskriver.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd drøftet saken i møte og godkjente administrasjonens konkretisering av hvilke prosedyrer og rutiner som skal være gjeldende i tilsettingsaker.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Trine H Syvertsen	500	21/01618-2	

Saksordfører: Stein Reinertsen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
46/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

HØRING OM FELLE MENIGHETSRÅD**Vedlegg:**

21_01400-2Invitasjon til høring om felles menighetsråd.pdf

Felles menighetsråd høringsnotat 991566_8_0.pdf

Saksorientering

Agder og Telemark bispedømmeråd har mottatt et høringsnotat fra Kirkerådet om felles menighetsråd, og hvilke endringer dette vil medføre i Kirkeordningen for Den norske kirke. Fristen for å komme med en høringsuttalelse er 1.september 2021. Alle svar offentliggjøres på Kirken.no.

Det er ulike årsaker til at menigheter ønsker felles menighetsråd for to eller flere menigheter, men i mange tilfeller skyldes det utfordringer knyttet til å få nok personer på valglistene. Flere menigheter som har fått prøve seg med felles menighetsråd, har gode erfaringer med dette.

I Agder og Telemark bispedømme kjenner vi til ett eksempel på felles menighetsråd, som varte helt fra 2005 og til sammenslåing i 2016: Hovin og Austbygda – nå Tinn sokn. Fordelen var en mykere overgang til sammenslåing av disse soknene.

Vi kjenner også til at det i noen tilfeller har vært utfordrende å stille nok kandidater til valg til menighetsråd, men dette har alltid løst seg før valget.

Det kan også være et argument for felles menighetsråd at man har felles ansatte, og ser noen synergieffekter der.

Det er behov for å sikre at regelverket ivaretar en ordning med felles menighetsråd på best mulig måte.

Kirkerådets høringsnotat er en gjennomgang av den delen av kirkeordningen som berører menighetsråd, og hvilke eventuelle justeringer som bør gjøres.

Kirkerådet ber i sitt oversendelsesbrev om svar på 4 problemstillinger:

1. *Bør de menighetsrådene som planlegger samarbeidet, avgjøre sammensetningen av det felles menighetsråd? Eller bør menighetsmøtene ha denne myndigheten?*

2. *Har høringsinstansene synspunkter på forslaget til antall medlemmer og varamedlemmer i det felles menighetsråd, herunder fra hvert sokn?*
3. *Bør det være menighetsmøtene eller det felles menighetsråd som avgjør endring på antall medlemmer og varamedlemmer i det felles menighetsrådet etter at dette er etablert?*
4. *Bør det være menighetsmøtet i et sokn eller representantene fra vedkommende sokn i det felles menighetsråd som skal avgjøre at soknet eventuelt skal gå tilbake til den alminnelige ordningen med et eget menighetsråd?*

Kirkerådet diskuterer disse problemstillingene i det vedlagte høringsnotatet, der de blant annet påpeker at det er det enkelte menighetsråd som skal avgjøre et eventuelt samarbeid, men man anbefaler en drøfting i menighetsmøtet før endelig vedtak treffes. Kirkerådet anbefaler at en opprettelse av felles menighetsråd bør skje i forbindelse med valg av nytt menighetsråd.

Når det gjelder menighetsmøtenes påvirkning av menighetsrådets sammensetning, er det normalt menighetsmøtet som bestemmer antall.

I de tilfeller der man ønsker et felles menighetsråd er det å anbefale at menighetsmøtet avgir sin uttalelse i saken, mens menighetsrådet blir gitt myndighet til å etablere et felles menighetsråd – og at dette i fellesskap bestemmer den innbyrdes fordelingen av representanter.

De endringene som er foreslått i Kirkeordningen for Den norske kirke er fornuftige tilpasninger for å sikre at regelverket fungerer etter hensikten, som er å sikre et regelverk som ivaretar behov for felles menighetsråd der dette er ønskelig.

Stiftsdirektør mener at kirkerådet i sin drøfting selv kommer med en fornuftig anbefaling. Stiftsdirektør vil derfor anbefale å støtte forslag til regelverk for felles menighetsråd slik det foreligger.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd støtter de forslagene til endring som er skissert i høringsnotatet fra Kirkerådet, datert 19.april 2021.

Høringsnotat

Regler om ordning for felles menighetsråd for flere sokn – høringsnotat

Kirkerådet 19. april 2021

I Innledning

Kirkemøtet vedtok i kirkeordningen § 8 tredje ledd en egen ordning for felles menighetsråd for flere sokn. Dette er en *særordning* som forutsetter et frivillig samarbeid mellom flere sokn ved deres menighetsråd:

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan med bispedømmerådets godkjenning etablere et felles menighetsråd etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet. Det felles menighetsrådet overtar den myndigheten som i og i medhold av trossamfunnsloven og kirkeordningen er lagt til menighetsrådet.

Bakgrunnen for denne nye bestemmelsen er at en del felles menighetsråd har uttrykt ønske om at den nye kirkeordningen skal åpne for en slik løsning som en permanent ordning.

Kirkemøtet har fastsatt den ramme for ordningen at de aktuelle sokn som er omfattet av en slik organisering, må være i én og samme kommune.

Samtidig har Kirkemøtet presisert at et felles menighetsråd skal ha den samme myndigheten som ellers er lagt til menighetsrådet.

Kirkemøtet har også bestemt at det skal etableres en godkjenningsordning med bispedømmerådet som godkjenningsinstans.

I en 15-årsperiode fra 2004 til 2019 har 155 sokn deltatt i forsøk med felles menighetsråd, fordelt på 66 prosjekter.

Høsten 2016 gjennomførte Kirkerådet en spørreundersøkelse blant menighetene som hadde et pågående forsøk i forrige valgperiode. Her kom det frem at en del felles menighetsråd innenfor forsøksordningen uttrykte ønske om at den nye kirkeordningen skulle åpne for felles menighetsråd som en permanent ordning.

Et hensyn som er trukket frem, er at det vil bli *lettere å rekruttere medlemmer* til et felles menighetsråd, siden det blir færre medlemmer fra hvert sokn enn der det enkelte sokn har sitt eget menighetsråd.

Kirkerådet har også registrert andre erfaringer menighetene har høstet:

- færre rådsmøter samlet sett
- færre menighetsrådsmøter å følge opp for de ansatt
- fordelene med å ha kirkevergen som sekretær (der alle sokn i kommunen er med i samarbeidet)

- bedre og enklere saksbehandling
- felles økonomi og forvaltning gir effektivitetsgevinster, blant annet i form av lavere administrasjonskostnader
- samarbeidende sokn kan lettere samordne sin virksomhet

Kirkerådet legger opp til at det blir en høring om forslag om endringer i kirkelig organisering sommeren og høsten 2021; *Prosjekt kirkelig organisering*. Kirkerådet utelukker ikke at en ny organisering også kan få betydning for innholdet i en ordning med felles menighetsråd. For eksempel kan kommunen som relevant avgrensingsområde tenkes å bli gjenstand for en ny vurdering hvis prostiet blir det nye området for fellesorganet for soknet til erstatning for kommunen. Dette og andre aktuelle spørsmål må Kirkerådet eventuelt komme tilbake til.

II Kommentar til de enkelte paragrafene

Formål – § 1

Kirkerådet mener det innledningsvis i reglene bør komme frem at det overordnede formålet med å etablere slike felles menighetsråd – og da også tilretteleggingen gjennom bestemmelsene for slike – må være å vekke og nære det kristelige livet i soknet på en bedre måte enn ved å ha et eget menighetsråd for soknet. Kirkerådet viser til den grunnleggende bestemmelsen i kirkeordningen § 12 første ledd. Tanken er å få frem at kirkens ordninger skal tjene kirkens oppdrag.

Det er stilt spørsmål ved om en slik ordning vil kunne skape *økt avstand* mellom det enkelte sokn og dets råd. Menighetsrådet kalles gjerne soknets basisorgan siden hvert sokn har sitt *eget*, unike organ. Så lenge ordningen med felles menighetsråd for flere sokn bare er et ordningsmessig *tilbud* – en valgfri ordning – mener Kirkerådet at en innvending begrunnet i slik økt avstand ikke er et argument mot den foreslåtte ordningen.

Kirkerådet foreslår slik ordlyd i § 1:

§ 1. Reglenes formål

Formålet med disse reglene er å legge til rette for at menighetsråd i kommuner med flere sokn kan etablere hensiktsmessige løsninger for sin organisering. Et felles menighetsråd vil ha samme oppgaver som nevnt i kirkeordningen § 12.

Hovedinnhold – § 2

Kirkerådet mener menighetsmøtene for de aktuelle sokn ikke egner seg til *sammen* å ha oppgaven med å vedta at det – ved menighetsrådene – skal søkes om et samarbeid om et felles menighetsråd for soknene. Det bør være de enkelte menighetsråd som *sammen* gis en slik myndighet. Kirkeordningen § 8 tredje ledd forutsetter at det er menighetsrådene som *avgjør om* det skal søkes om godkjenning av et slikt samarbeid. Kirkerådet anbefaler likevel at spørsmål om å etablere et felles menighetsråd blir lagt frem og drøftet på menighetsmøtene før vedtak treffes slik at

soknenes medlemmer kan gis anledning til å uttale seg. Se også kommentarene til § 6 om sammensetningen av et felles menighetsråd og menighetsmøtets foreslåtte rolle i den sammenheng.

Dersom det pågår et forsøk med felles menighetsråd, vil det bli dette organet som avgjør spørsmålet. Spørsmålet vil da være om forsøket skal gå over til å bli en fast ordning. Kirkerådet antar at det ikke er behov for å presisere dette i bestemmelsen.

Kirkerådet foreslår at § 2 gis slik ordlyd:

§ 2. Felles menighetsråd for flere sokn

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan etablere et felles menighetsråd. Et felles menighetsråd er et menighetsråd som representerer to eller flere sokn. Samtlige sokn som er omfattet av ordningen, skal være representert i det felles menighetsråd.

Et felles menighetsråd kan omfatte alle eller noen sokn i kommunen.

Menighetsmøtets oppgaver – § 3

Det følger av kirkeordningen § 13 at hvert sokn skal ha et menighetsmøte. Menighetsmøtet består av de stemmeberettigede i soknet og bare de som møter frem kan stemme. Menighetsmøtets oppgaver fremgår av kirkeordningen § 9 første ledd og § 14.

Når det etableres et felles menighetsråd for flere sokn, kan det tenkes at sammenhengen mellom sokn og menighet endres over tid – slik at «menigheten» i større eller mindre grad oppleves å omfatte samtlige sokn i samarbeidet.

Resultatet av en slik prosess kan bli at soknene slås sammen, men så lenge hvert sokn fortsatt er en egen juridisk enhet, bør det enkelte sokn ha sitt *eget* menighetsmøte. Imidlertid bør det gjøres en tilpasning vedrørende menighetsmøtets rolle i reglene for sammensetning av et felles menighetsråd.

Se også bestemmelsen om menighetsmøtets uttalerett ved eventuell uttrede fra samarbeidet.

Kirkerådet foreslår at § 3 skal lyde slik:

§ 3. Menighetsmøtet

Kirkeordningens bestemmelser om menighetsmøtet kommer til anvendelse også der soknet er representert ved et menighetsråd som er felles for flere sokn, med den tilpasning som fremgår i § 6.

Etableringen av et felles menighetsråd – § 4

Kirkerådet mener det er ønskelig at etableringen av et slikt samarbeid finner sted i forbindelse med valg til nye menighetsråd. Dette vil lette prosessen med å sette sammen det felles menighetsråd. Planleggingen bør begynne i god tid før valget. I lys av at valgcyklusen kun er på fire år, vil de menighetsråd som innenfor en valgperiode

finner ut at et slikt samarbeid er ønskelig, ikke trenge å vente særlig lenge på å iverksette samarbeidet. Også en søknadsperiode med forankring i egne menighetsmøter vil ta noe tid – likeledes en godkjenning i bispedømmerådet. At hvert eksisterende menighetsråd på vanlig vis må forberede valget, er en naturlig følge av at hvert sokn skal representeres i det felles menighetsråd. Det siste er presisert i forslaget til § 2 første ledd siste punktum.

Hensikten med § 4 er å slå fast at et slikt samarbeid skal knyttes opp til den alminnelige valgcyklusen på fire år. Konkret betyr det at det nye samarbeidsrådet etableres samtidig med at de andre, nyvalgte menighetsrådene trer i funksjon. Dette fremgår også forutsetningsvis av forslaget til § 8 der det er oppstilt frister både for menighetsrådenes felles søknad og for når bispedømmerådet må treffe godkjenningsvedtak.

Forslaget til § 4 lyder slik:

§ 4. Etableringen av et felles menighetsråd

Etableringen av et felles menighetsråd skal finne sted ved starten av en valgperiode til menighetsrådet.

Forholdet til kirkevalgreglene – § 5

Kirkerådet foreslår at de alminnelige valgreglene skal komme til anvendelse også ved valg til felles menighetsråd. Ikke minst er det viktig å klargjøre at hvert sokn også her skal utgjøre en *egen* valgkrets – for å sikre at hvert enkelt sokn som inngår i samarbeidet, blir representert.

Hvis det ved et tidligere valg har blitt etablert et felles menighetsråd eller det før et nytt valg løper et forsøk med et slikt felles menighetsråd, vil det ikke finnes et eget menighetsråd for hvert enkelt sokn som kan fungere som valgstyre etter valgreglene § 4-1. Kirkerådet foreslår da den løsning at det er det felles menighetsrådet som er felles valgstyre for det enkelte sokn. som skal utgjøre valgstyret for sine sokn.

Kirkerådet foreslår at § 5 gis slik ordlyd:

§ 5. Forholdet til kirkevalgreglene

Ved gjennomføringen av valg til felles menighetsråd for flere sokn gjelder kirkevalgreglene tilsvarende så langt de passer med de unntak og presiseringer som følger av bestemmelsene her. Hvert sokn utgjør en egen valgkrets. Felles menighetsråd utgjør samlet valgstyre for det enkelte sokn.

Sammensetningen av et felles menighetsråd – § 6

I forslaget her har Kirkerådet tatt utgangspunkt i kirkeordningen § 9, men gjort noen tilpasninger med hensyn til antall representanter samt menighetsmøtets rolle ved beslutning om dette. Kirkeordningen § 9 annet ledd passer ikke her, siden det er mer enn ett sokn i kommunen.

Etter de ordinære regler for sammensetning av menighetsrådet, er det menighetsmøtet som *bestemmer* det antall medlemmer som skal velges.

I vår sammenheng vil spørsmålet være hvilken rolle menighetsmøtet i det enkelte sokn skal ha når det skal bestemmes *hvor mange* representanter som skal komme fra det enkelte sokn. Her vil særlig *fordelingen* mellom soknene av antall representanter være viktig. Kirkerådet stiller spørsmålet om det er heldig dersom menighetsmøtet her skal ha bestemmende myndighet. Ved uenighet menighetene imellom kunne slik bestemmende myndighet innebære at ett menighetsmøte i praksis kan få et slags veto mot et samarbeid menighetsrådene ønsker. Men dersom dette vurderes som en heldig ordning, bør menighetsmøtet her ha bestemmende myndighet. Kirkerådet foreslår foreløpig at det bør være tilstrekkelig at menighetsmøtet i det enkelte sokn *avgir uttalelse* om sammensetningen av det felles menighetsråd, herunder om representasjon fra eget sokn. Kirkerådet finner dette mest forenlig med at det er menighetsrådene som i kirkeordningen § 8 tredje ledd er gitt myndighet til å etablere et felles menighetsråd.

Forslaget legger opp til at menighetsrådene i fellesskap bestemmer den *innbyrdes* fordeling av representanter.

Dersom det pågår et forsøk med felles menighetsråd, gjøres den tilpasning at det blir dette samarbeidsorganet som har den avgjørende myndighet, jf. ovenfor om § 2.

Derimot vil det svare best til den ordinære ordningen etter kirkeordningen § 9 første ledd at det er menighetsmøtet som *gis bestemmende innflytelse* på en senere *endring* av sammensetningen. Her vil det ikke finnes et eget menighetsråd for soknet. Dette kan også gjelde for endret representasjon fra *andre* sokn, siden en endring i ett eller noen sokn, men ikke alle, uansett påvirker balansen i sammensetningen. En slik løsning er foreslått til slutt i § 6. Myndigheten til menighetsmøtet omfatter her også endring av tallet på varamedlemmer.

Gjennomgående vil et felles menighetsråd bli et større råd enn ved eget menighetsråd for hvert sokn. Det kan spørres om det er tilstrekkelig at kun én prest representerer tjenesten med Ord og sakrament («embetet») i det felles menighetsråd. Relasjonen mellom sokneprest og sokn (menighet) har tradisjonelt vært nær og viktig, særlig når det handler om å vekke og nære det kristelige livet.

Kirkerådet har allikevel lagt til grunn at hensikten med at «embetet» er representert i rådet er ivaretatt også når bare én prest er medlem av rådet. Kirkerådet kan ikke se at behovet for flere prester er stort nok til at det skal regelfestes. Men det vil være full anledning til å avtale at andre ansatte, *også* flere prester, skal kunne delta i menighetsrådets møter med tale- og forslagsrett dersom det er ønskelig. Én variant kunne også være at den prest som er medlem av rådet i enkelte tilfeller *viker sete* for en prest som i større grad er berørt i den konkrete sak.

Kirkerådet foreslår etter dette at § 6 gis slik ordlyd:

§ 6. Sammensetning av et felles menighetsråd
Kirkeordningen § 9 gjelder så langt den passer.

Et felles menighetsråd for flere sokn består av én sokneprest utpekt av biskopen og to til fire andre medlemmer fra hvert av de berørte sokn, bestemt av menighetsrådene ved etableringen. For de valgte medlemmer velges samtidig minst tre varamedlemmer fra hvert sokn. De samarbeidende menighetsråd avgjør om soknene skal ha lik eller ulik representasjon. Menighetsmøtet i det enkelte sokn avgir uttalelse om sammensetningen av det felles menighetsråd. Skal tallet på de medlemmer som skal velges fra det enkelte sokn senere endres, må menighetsmøtet i hvert sokn gi samtykke før valget kunngjøres.

Sammensetning i kommuner der noen eller alle sokn er omfattet av en ordning med felles menighetsråd – § 7

I henhold til kirkeordningen § 8 skal det være et kirkelig fellesråd i kommuner med mer enn ett sokn. Der ikke alle soknene i kommunen deltar i et samarbeid om et felles menighetsråd, er det klart at soknene i kommunen på vanlig vis *må* ha et kirkelig fellesråd.

Erfaringen fra forsøkene er at i langt de fleste forsøk med felles menighetsråd som har omfattet *alle sokn i kommunen*, har dette rådet også overtatt *rollen* til kirkelig fellesråd, på linje med menighetsrådet i ettsoknskommuner. Kirkerådet antar at dette vil bli den foretrukne ordningen også der felles menighetsråd blir en permanent ordning. Den sokneprest eller prost som av biskopen blir oppnevnt til å sitte i felles menighetsråd, vil da også være oppnevnt i kirkelig fellesråd. Kommunens representant *tiltrer rådet* i de sakene som omfattes av kirkeordningen § 17.

Selv om et felles menighetsråd representerer samtlige sokn i kommunen, betyr det likevel ikke at det *må* ha lik sammensetning som et kirkelig fellesråd. I enkelte forsøk har sammensetningen vært ulik, slik at et færre antall medlemmer har sittet i kirkelig fellesråd enn i det felles menighetsråd. Kirkerådet mener det ikke skal være et krav om lik kirkelig sammensetning av henholdsvis det felles menighetsråd og kirkelig fellesråd.

Representasjon fra samtlige sokn

Utgangspunktet eller normalordningen er at hvert sokn skal ha sitt eget menighetsråd og hvert menighetsråd er representert i kirkelig fellesråd.

I lys av soknets status som kirkens grunnenhet mener Kirkerådet at alle sokn må være representert i kirkelig fellesråd *også* der noen eller alle soknene i en kommune samarbeider om et felles menighetsråd.

Kirkerådet viser til at det enkelte sokn i stor grad er berørt i de sakstyper eller spørsmål der kirkelig fellesråd har myndighet. Ikke minst gjelder dette forvaltningen av kirke med tilhørende tomt og eventuelle fond og andre formuesrettigheter knyttet til kirken. Det vil være uheldig om det berørte sokn ikke er representert når blant annet slike beslutninger blir truffet.

Sammensetningen av kirkelig fellesråd der ikke alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd

Der ikke alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd, kan ikke det felles menighetsråd bestemme sammensetningen av kirkelig fellesråd. Det må sikres en balanse i sammensetningen som ivaretar også hensynet til de andre soknene. Reglene kan sørge for slik balanse ved å fastsette at de sokn som står utenfor samarbeidet, ikke gis forholdsmessig svakere representasjon soknene imellom enn det ellers ville hatt. Kirkerådet foreslår at denne målsettingen oppnås ved at det gjøres noen tilpasninger i kirkeordningen § 15.

Etter kirkeordningen § 15 er det krav om at kirkelig fellesråd i kommuner med fire eller færre sokn skal ha to medlemmer fra hvert sokn. Spørsmålet er om dette skal opprettholdes også her. Der det felles menighetsråd har få medlemmer, kan et slikt krav lede til at en unødvendig stor del av medlemmene i det felles menighetsråd *må* bli valgt som medlem av kirkelig fellesråd. Det taler for at kravet bør begrenses til ett eller to medlemmer fra hvert samarbeidende sokn.

Det bør være opp til det felles menighetsråd å ta stilling til om de enkelte soknene skal ha ett eller to medlemmer i kirkelig fellesråd, eventuelt med innbyrdes forskjeller mellom soknene i samarbeidet. Det siste kan ses i lys av og eventuelt begrunnes med at de ulike soknene har ulik representasjon også i det felles menighetsråd. Se om dette i forslaget til § 6 annet ledd.

Kirkerådet foreslår derimot at den vanlige ordningen med to representanter fra hvert menighetsråd følges for sokn med eget menighetsråd – så lenge det er mindre enn fem sokn i kommunen.

Sammensetningen av kirkelig fellesråd der alle sokn i kommunen er med i samarbeidet om et felles menighetsråd

Der alle sokn i kommunen deltar i samarbeidet, bør det være opp til det felles menighetsråd selv å ta stilling til sammensetningen av kirkelig fellesråd.

Sammensetningen må ses i sammenheng med rådenes respektive oppgaver. Det felles menighetsråd må imidlertid kunne velge å *organisere sitt arbeid* som om det var et menighetsråd i en ettsoknskommune. Da vil det i så fall ikke bli noe valg av representanter til kirkelig fellesråd. Den *kirkelige* representasjonen blir altså lik i de to rådene. Den kommunale representanten kommer som ellers i tillegg.

Alternativt kan det felles menighetsråd velge å rendyrke menighetsrådsoppgavene og utpeke et *færre* antall representanter til kirkelig fellesråd for utføring av dette rådets oppgaver. Men også her må en begrensning være at samtlige sokn er representert.

Uansett kan vi ikke *her* la kirkeordningen § 15 tredje ledd komme tilsvarende til anvendelse slik som ovenfor der *ikke* alle soknene i kommunen omfattes av samarbeidet.

Med bare ett medlem i kirkelig fellesråd fra hvert sokn når det er fem eller flere sokn i kommunen, ville ikke det felles menighetsråd da *kunne* velge å gi kirkelig fellesråd lik

sammensetning som det felles menighetsråd. Det følger av forslaget til § 6 om hvordan det felles menighetsråd er sammensatt. Denne presiseringen kommer frem i forslaget nedenfor. Se der at § 7 siste ledd ikke viser til tredje ledd.

Kirkerådet foreslår etter dette at § 7 skal lyde slik:

§ 7. Kirkelig fellesråds sammensetning i kommuner med felles menighetsråd

I kommuner med felles menighetsråd som ikke omfatter samtlige sokn i kommunen, består kirkelig fellesråd av:

- a) to menighetsrådsmedlemmer fra hvert sokn i kommunen, valgt av det enkelte menighetsråd; sokn med felles menighetsråd velger ett eller to menighetsrådsmedlemmer fra hvert sokn, og
- b) en prost eller annen prest oppnevnt av biskopen. Biskopen kan unnlate oppnevning dersom det er valgt inn en prest etter bokstav a).

I tillegg kan kommunen velge en representant.

Er det fem eller flere sokn i kommunen, velges bare ett menighetsrådsmedlem fra hvert sokn.

Representantene velges sammen med et tilsvarende antall vararepresentanter for fire år.

De nærmere regler om valg av kirkelig fellesråd som er gitt av Kirkemøtet, kommer tilsvarende til anvendelse.

Biskopen har rett til å ta del i fellesrådsmøte, men uten stemmerett. Kirkelig fellesråd kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

I kommuner med ett og samme felles menighetsråd som omfatter samtlige sokn i kommunen, bestemmer det felles menighetsråd om kirkelig fellesråd skal ha alle eller kun et utvalg på minimum fire av medlemmene i det felles menighetsråd. Samtlige sokn må være representert. Kirkelig fellesråd må bestå av minst fire medlemmer i tillegg til den representant henholdsvis biskopen og kommunen utpeker. Første ledd bokstav b), annet ledd og fjerde til sjette ledd gjelder tilsvarende.

Søknad om felles menighetsråd – § 8

Bispedømmerådet godkjenner søknader om felles menighetsråd. De foreslåtte regler er å regne som rammer eller minstekrav for hva menighetsrådene må sørge for å avklare i en søknad. Når bispedømmerådet er gitt myndighet til å godkjenne et slikt samarbeid, vil det også kunne sette formelle *vilkår* for å godkjenne søknaden.

Kirkerådet foreslår slik ordlyd i § 8:

§ 8. Søknad om å etablere et felles menighetsråd for flere sokn

De menighetsråd som ønsker å inngå samarbeid om felles menighetsråd, sender søknad til bispedømmerådet om godkjenning av ordningen senest en måned før fristen for å levere listeforslag ved valg av menighetsråd.

Bispedømmerådet kan stille vilkår for å godkjenne søknaden.

Bispedømmerådets vedtak om godkjenning av etableringen av et felles menighetsråd må finne sted innen 14 dager før fristen for å levere listeforslag ved valg av menighetsråd, for at etableringen skal kunne få virkning for førstkommande valgperiode.

Oppløsning av samarbeidet – § 9

Et sokn bør stå fritt til å tre ut av samarbeidet om felles menighetsråd. Kirkerådet antar at det er representantene fra det enkelte sokn i det felles menighetsråd som er nærmest til å vurdere ønskeligheten av fortsatt samarbeid eller tilbakeføring til den alminnelige ordning med eget menighetsråd. Også soknepresten for vedkommende sokn bør ha stemmerett, hvis denne sitter i det felles menighetsråd. Dette bør gjelde også der presten er sokneprest for andre sokn. Krav til stemmetall bør være alminnelig flertall. Det kan oppstå stemmelikhet, slik at dette kravet ikke er oppfylt. Da bør vedkommende sokn være forpliktet til å fortsette samarbeidet.

Det kan reises spørsmål om det er *menighetsmøtet* som bør avgjøre spørsmålet om fortsatt samarbeid. I alle fall må menighetsmøtet høres.

Av praktiske grunner bør uttreden bare kunne skje i samband med en ny valgperiode.

Det ligger i ordningen og bestemmelsene ovenfor at de sokn som ønsker å fortsette samarbeidet – det trenger ikke være mer enn to – følger bestemmelsene som ellers, herunder om forberedelsen til valget. Men når ett eller flere sokn trer ut av et etablert samarbeid, kan det være behov for å justere sammensetning både i det felles menighetsråd og i kirkelig fellesråd. Kirkerådet mener det er unødvendig å si dette i reglene her. Det samme gjelder at § 5 kommer til anvendelse for de gjenværende samarbeidende sokn.

Kirkerådet foreslår etter dette slik ordlyd i § 9:

§ 9. Uttreden fra samarbeidet om felles menighetsråd

Det enkelte sokn i et felles menighetsråd kan tre ut av et etablert samarbeid om felles menighetsråd. Til dette kreves alminnelig flertall blant representantene fra vedkommende sokn, medregnet soknepresten fra dette soknet. Menighetsmøtet skal avgi uttalelse i spørsmålet om uttreden.

Eventuell beslutning om uttreden skal treffes i forkant av en ny valgperiode.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 20.04.2021

Vår ref: 21/01400-2 ob377

Deres ref:

Invitasjon til høring om felles menighetsråd

Forslaget blir sendt på høring alle menigheter, kirkelig fellesråd, bispedømmerådene og KA. Andre som er interesserte kan også sende høringssvar.

Høringssvar kan sendes elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no.

Høringssvar er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Frist for høringen er 1. september.

Høringsinstansene bes særlig svare på følgende spørsmål:

1. Bør de menighetsrådene som planlegger samarbeidet, avgjøre sammensetningen av det felles menighetsråd? Eller bør menighetsmøtene ha denne myndigheten?
2. Har høringsinstansene synspunkter på forslaget til antall medlemmer og varamedlemmer i det felles menighetsråd, herunder fra hvert sokn?
3. Bør det være menighetsmøtene eller det felles menighetsråd som avgjør endring på antall medlemmer og varamedlemmer i det felles menighetsrådet etter at dette er etablert?
4. Bør det være menighetsmøtet i et sokn eller representantene fra vedkommende sokn i det felles menighetsråd som skal avgjøre at soknet eventuelt skal gå tilbake til den alminnelige ordningen med et eget menighetsråd?

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Ole Inge Bekkelund
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter - KA		

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Lars Ivar Bratsberg	422	21/01751-4	

Saksordfører: Håkon Kolstad Varhaug

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
47/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Ungdomsdemokrati i Agder og Telemark bispedømme

Vedlegg:

Ungdomsarbeid i Agder og Telemark Bispedømme - status 2021

Referat fra UR140421

Vedtak km 09_20 regler for ungdomsdemokrati

Saksorientering

I lys av Kirkemøtes sak 09/20 Regler for ungdomsdemokrati vil Ungdomsrådet i Agder og Telemark Bispedømme orientere om hvordan ungdomsdemokratiet er organisert i Agder og Telemark Bispedømme og hvordan de ulike paragrafene gir seg praktisk utslag i hvordan vi arbeider her.

Det har blitt avholdt ungdomsting (UT) i Agder og Telemark Bispedømme i mange år. Helt tilbake i 2005 har vi referater på gjennomført Ungdomsting i Agder og Telemark Bispedømme. Deltagerantallet har vært varierende og frem til 2014 så deltok et sted mellom 10 og 40 delegater. I denne tidsperioden tolket man de gjeldende forskrifter for ungdomsdemokrati og ungdomsting slik at hver menighet kunne sende 2 delegater. UT ble også gjennomført på en måte som ligner mye på årsmøter i politiske ungdomspartier. Man ble da delt inn i komiteer, jobbet med konkrete saker, disse ble videresendt til bispedømmeråd for orientering og man valgte også et ungdomsråd (UR) som møttes gjennom året og som hadde som oppgave blant annet å arrangere UT.

I 2014 skjedde det en stor endring i måten UT ble gjennomført på. Kjetil Viland tok over som ungdomsrådgiver og opprettet da det som i dag er arbeidsgruppen til UT. Han inviterte inn 5 ansatte i DNK (prester, trosopplærere og ungdomsarbeidere) som skulle jobbe med å øke antallet som deltok på UT.

Resultatet av dette arbeidet ble til det som er kjent som Byklekonferansen. Det som var en tydelig og enstemmig tilbakemelding fra arbeidsgruppen var at ungdom engasjeres ikke gjennom politisk arbeid i kirken, men de engasjeres gjennom felleskapet også blir politisk virksomhet i kirken en av flere frukter av ett godt kristent felleskap.

I tillegg ble det tydelig kommunisert at ungdomskirkepolitikk er veldig snevert og hvis man ønsket å oppfylle det som nå står i formålsparagrafen til regler for ungdomsdemokrati.

§ 1. Formål

Reglene skal legge forholdene til rette for at unge i alderen 15–30 år får mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 36.

Så måtte man tenke annerledes og mye bredere enn en helg med komitearbeid. I 2014 valgte man for første gang å gå for en leir/konferanse modell. Man kunne da velge om man ville delta på ungdomstinget som delegat, jobbe i komiteer eller om man ville delta på seminarer og kurs. Antall deltagere økte fra 12 året før til nærmere 70 totalt med ledere og ungdommer. Samme modell ble gjennomført i 2015 og 2016 og tilbakemeldingene fra ansatte i kirken og ungdommene var jevnt over gode.

I 2017 ble Lars Ivar Bratsberg ansatt som ungdomsrådgiver og arbeidet med Byklekonferansen fortsatte. Dette året gjorde man en endring. Man så at når ungdom får valget mellom komitearbeid og spennende seminarer så valgte de seminarene.

Dette året valgte UR og arbeidsgruppen (AG) og implementere UT helt i konferansen gjennom programposten som ble kalt «Oppdrag Telemark og Agder». I stedet for å jobbe i komiteer og at ungdom kunne velge det vekk så deltok alle i en felles programpost hvor man skulle svare på en del spørsmål angående status på sitt eget ungdomsarbeid og komme med innspill til hva UR skulle jobbe med videre. UR ønsket at vi skulle arrangere ett eget UT og skille det ut fra Byklekonferansen. Dette jobbet vi videre med gjennom året og høsten 2017 vedtok UR å arrangere UT i forkant av Byklekonferansen 2018.

I 2018 forsøkte vi den nye ordningen hvor UT ble arrangert torsdag til fredag og Byklekonferansen fredag til søndag. Det var påmeldt 100 deltagere og ledere til Byklekonferansen og 13 til Ungdomstinget. Vi fikk gjennomført UT og valgt et UR, men vi var ikke fornøyde med oppslutning. Byklekonferansen var en kjempesuksess med deltagerrekord, fornøyde ungdommer og fornøyde ansatte. Våren 2018 vedtok UR det som nå har blitt modellen for UT konferansen. Vi implementerte UT inn i konferansen og gjorde det slik at alle deltok på alt. Det ble i 2019 gjort på følgende måte.

Vi valgte å «oversette» de byråkratiske begrepene til konkrete ting som vi vet ungdommer trives i. Så istedenfor å ha komiteer så hadde vi gruppesamtaler, istedenfor plenumsdebatt hadde vi «delekveld». Tema for Byklekonferansen i 2019 var «Gå derfor ut». Seminarer og aktiviteter handlet om dette. Totalt deltok 8 ulike organisasjoner med seminarer rundt dette temaet og på lørdagen så hadde delte vi alle deltagerne inn i grupper (komiteer) hvor de snakket om følgende spørsmål «hvorfor er det så vanskelig å dele troen sin med andre?».

Så hadde vi en delekveld hvor alle gruppene valgte en som gikk opp og delte. Alt dette ble skrevet ned i ett dokument som ble arbeidsdokumentet til UT. I tillegg gjennomførte vi valg av UR. Alle menighetene måtte velge to av deltagerne som fikk stemmerett ved valget og alle deltagere kunne stille til valg. Resultatet ble et UR som endelig ble fulltallig.

Denne modellen opplever UR at oppfyller de regler som er for ungdomsdemokrati i DNK og vi opplever også at denne modellen er tro mot formålsparagrafen. I 2019 deltok over 150 totalt på konferansen og ungdom ble engasjert i kirken, de ytret sin mening og de fant ett felleskap.

Ungdomsrådet har hatt ungdomsdemokrati på dagsorden. Her følger en oversikt over hvordan UR forstår at man i bispedømmet oppfyller §1-3 i regler for ungdomsdemokrati.

§ 1. Formål

Reglene skal legge forholdene til rette for at unge i alderen 15–30 år får mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 36.

-Vi må tenke bredere enn bare komitearbeid og saksbehandling for å legge forholdene til rette for at unge i alderen 15-30 skal få muligheten til å medvirke. Hvis det blir som et politisk årsmøte så mister vi 90% av ungdommene våre. Men ved å implementere dette i UT konferansen så blir de med. UR jobber mer byråkratisk, men velges av ungdom som deltar på UT.

§ 2. Ungdomsting i bispedømmet

Ungdomstinget består av:

- a) inntil to representanter oppnevnt av hvert av menighetsrådene i bispedømmet,*
- b) inntil to representanter fra hver av de organisasjonene som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke i bispedømmet, oppnevnt av organisasjonenes regionale styrer,*
- c) medlemmene av ungdomsrådet og*
- d) medlemmer av bispedømmerådet som er under 30 år.*

Representantene etter bokstav a), b) og d) må være i aldersgruppen 15–30 år.

Representantene etter første ledd må være medlem av Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 40 første ledd.

I Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo bispedømmer bør de oppnevnte organene tilstrebe at det oppnevnes samiske representanter blant representantene.

Ungdomstinget er et rådgivende organ for biskopen og bispedømmerådet som kan uttale seg i saker som gjelder Den norske kirke.

Bispedømmerådet fastsetter nærmere bestemmelser for ungdomstinget, herunder bestemmelser om representanter uten stemmerett, etter uttalelse fra ungdomsrådet.

-Når regelverket var ute på høring så var UR opptatt av denne paragrafen. Mest fordi vi var redde for antallsbegrensning. En nøkkel er at ungdomsledere kan delta fra menighetene og ofte er de flere enn to. Vi fikk en avklaring fra KR på at måten vi jobber på er helt i orden så lenge to deltagere får en tydelig delegat status. Det er har ikke deltatt noen fra bispedømmeråd de siste årene og heller ikke delegater fra noen organisasjoner, men de er invitert hvert år.

§ 3. Ungdomsråd i bispedømmet

Ungdomsrådet består av minst seks medlemmer i aldersgruppen 15–30 år, valgt av og blant ungdomstingets representanter. I de tre nordligste bispedømmene bør minst ett av medlemmene være samisk. Ungdomstinget kan også velge et antall varamedlemmer til ungdomsrådet.

Ungdomsrådet skal være et rådgivende organ for biskopen og bispedømmerådet i saker som angår i kirke og samfunn samt forberede og følge opp de saker som skal behandles av ungdomstinget. Ungdomsrådet kan også på eget initiativ ta opp aktuelle saker innen sitt område.

Bispedømmerådet fastsetter nærmere bestemmelser om ungdomsrådet etter uttalelse fra ungdomsrådet.

-Ungdomsrådet består for første gang av 6 medlemmer. Grunnet korona har de sittet lengre enn avtalt. Halve rådet velges for 2 år og halve rådet velges for 1 år. Dette for å ha en sunn og god utskiftning i rådet. Vi ønsker en tettere dialog med bispedømmeråd og spesielt at det kan legges til rette for enten politisk fravær/arbeidskompensasjon ved deltagelse på møter.

Utviklingen av denne satsningen førte også til at vi i mars 2020 nærmet oss 200 påmeldte til UT konferansen. Vi skiftet navn fra Byklekonferansen til UT konferansen når vi flyttet til Bibelskolen i Grimstad. Så kom korona, men nå til høsten er vi i gang igjen og UT skal arrangeres 1-3 oktober i Grimstad.

Oppsummert

Tilbakemeldingene fra UR viser at man opplever at dagens ordning for ungdomsdemokrati i Agder og Telemark bispedømme fungerer i tråd med intensjonene i Kirkemøtets vedtak i sak 09/20. UR forstås dithen at man foreslår å videreføre dagens organisering. Stiftsdirektør støtter dette.

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark Bispedømmeråd støtter Ungdomsrådet i at dagens form og gjennomføring av ungdomsdemokrati i vårt bispedømme videreføres.
2. Ungdomstinget i Agder og Telemark bispedømme avholdes som del av UT-konferansen.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark
bispedømmeråd

Referat

Vår dato
26.05.2021

Vår referanse
21/01751-3
Vår saksbehandler
Lars Ivar Bratsberg

1 av 2

Til
Trine H Syvertsen/Agder og Telemark
bispedømmeråd

Kopi til
Aslak Wegge/Agder og Telemark
bispedømmeråd

Referat fra UR140421

Saksliste:

1. Update fra folket
2. Ny ungdomsrådgiver
3. UT konferansen 2021
4. Ungdomsarbeid 2021 – sak til bispedømmerådet

Tilstede:

Håkon Isaksen (leder), Shelly B. Rigby (nestleder), Simon Holmbakken, Marthe Kleivrud, Silje Maria Favilla Liland, Liv Reidun Urtegard.

1. Update fra folket:
 - a. Liv Reidun skal begynne som vokter, studerer i Kristiansand.
 - b. Håkon, er elektrikerlærling, skal på folkehøyskole fra August til Mai. Alta folkehøyskole.
 - c. Marte skjer lite, jobber egentlig på treningssenter, alt er stengt i Drammen.
 - d. Simon: Den ene jobben er stengt, venter på det meste at det skal åpne, det åpner til fredagen. Har to jobber, dollarstore og trampolinepark.
 - e. Silje Marie: Skjer lite i Kristiansand, har praksis i vennesla med fjerde klasse. Har vært mye på skolen mtp corona situasjonen, har ett praktisk fag i år.
 - f. Shelly: Går på ambulansesag, vært på en del oppdrag har fått jobbtilbud i Grenland som ambulansarbeider. Man skal ringe 113 hvis noen ligger bevisstløse. Det ble en liten diskusjon på speidergruppen i Høvåg om man skal vente 1 min.
2. Ny ungdomsrådgiver
 - a. Håkon Isaksen informerte om dialogen han har hatt med personalsjef Bjarne Nordhagen.
 - b. Man ønsker seg en utadvent ungdomsrådgiver som er litt på samme nivå som de. Litt nedpå jorda.
3. UT konferansen 2021
 - a. Vi kjører akkurat samme opplegg som i fjor, men vi har ett spesielt fokus på oppstart av forskjellige grupper og ting.
 - b. Gjøre ett eller annet på gaming, sette opp en gaming stasjon av noe slag
 - c. Skal vi koble opp menigheter med ungdomsarbeid med andre som ikke har ett? Det har vært gjort lignende tidligere, men det kom ikke noe ut av det. Ansvarer for oppfølging av dette må ligge på ungdomsrådgiveren.
 - d. Invitere Thor Håvik til å komme, Erlend fra FMU gjør det godt i The Voice, også invitere Martin fra Norges tøffeste til å delta i en panelsamtale/intervju runde på hvordan det er å være kristen i rampelyset, det er ikke alltid det letteste. La folk sende inn spørsmål om dette. Et viktig tema er «hvordan er det så vanskelig å snakke om troen sin med andre?»
4. Ungdomsarbeid 2021 – sak til bispedømmerådet
 - a. Skrive om nedgangen til bispedømmerådet

Referat

2 av 2

Vår dato

Vår referanse

17.05.2021

21/01751-3

- b. Presentere arbeidet med UT konferansen og hvordan UR er representert.
 - c. UR ønsker:
 - i. At ungdomsrådgiver skal jobbe konkret opp mot menigheter som ikke har et ungdomsarbeid og koordinere kontakten mellom menigheter som ikke har arbeid med andre som har et arbeid.
 - ii. At bispedømmerådet skal kunne gi en oppstartsum til menigheter på 5000-7500,- til menigheter som forplikter seg på å prøve å starte opp ungdomsarbeid. Dette gis uavhengig av frifondmidler.
 - iii. At ungdomsrådgiver skal være koordinere aktivitet på sosiale medier.
5. Eventuelt
- a. Neste UR møte er torsdag 27. mai kl 19-21, i utgangspunktet digitalt, men folk holder av fredag-lørdag i etterkant, da kan det bli mulighet for et fysisk møte.

Ungdomsarbeid i Agder og Telemark Bispedømme – status 2021

Sak fra Agder og Telemark Bispedømmes Ungdomsråd (UR) til Agder og Telemark Bispedømmeråd (ATBR)

Forord:

Vi viser til KM 09/20 hvor følgende paragraf i regler for ungdomsdemokrati ble vedtatt:

§ 3. Ungdomsråd i bispedømmet

Ungdomsrådet består av minst seks medlemmer i aldersgruppen 15–30 år, valgt av og blant ungdomstingets representanter, og en observatør med tale- og forslagsrett valgt av bispedømmerådet blant bispedømmerådets medlemmer. I de tre nordligste bispedømmene bør minst ett av medlemmene være samisk. Ungdomstinget kan også velge et antall varamedlemmer til ungdomsrådet.

Ungdomsrådet skal være et rådgivende organ for biskopen og bispedømmerådet i saker som angår i kirke og samfunn samt forberede og følge opp de saker som skal behandles av ungdomstinget. Ungdomsrådet kan også på eget initiativ ta opp aktuelle saker innen sitt område.

Bispedømmerådet fastsetter nærmere bestemmelser om ungdomsrådet etter uttalelse fra ungdomsrådet.

På bakgrunn av dette vedtaket, ett tydelig signal fra sentralt hold og som en oppfølging av en god tradisjon fra tidligere år så sender UR inn en sak med tittelen Ungdomsarbeid i Agder og Telemark Bispedømme.

Status på Ungdomsarbeid 2021

Vi legger bak oss ett vanskelig 2020 for mange. På veldig mange områder har samfunnet blitt forandret og som kirke har vi tydelig merket hvordan covid-19 har påvirket måten vi arbeider på. Når det kommer til ungdomsarbeid så pekte alle pilene oppover i starten av 2020. Årsstatistikken viste at ungdomsarbeid var i vekst, UT konferansen var flyttet til Bibelskolen i Grimstad og vi tikket inn godt over deltagerrekord med nærmere 200 deltagere og ledere som skulle være med på UT konferansen (Ungdomsting konferansen). Slik gikk det ikke, UT ble avlyst, ungdomsarbeid ble stengt og årsrapporten for 2020 viser en nedgang i ungdomsarbeid på mellom 60 og 80%. Det er alvorlig.

Det er vanskeligere å starte opp et ungdomsarbeid som har ligget nede ett år enn det er å starte med gudstjenester igjen. Også ser vi også at dessverre har ikke barne og ungdomsarbeidet blitt prioritert fremfor gudstjenester de gangene man har hatt en mulighet for å starte opp.

På bakgrunn av årsrapporten for 2019 og 2020 og den situasjonen vi nå befinner oss i ønsker UR:

1. At ungdomsrådgiver skal jobbe konkret opp mot menigheter som ikke har et ungdomsarbeid og koordinere kontakten mellom menigheter som ikke har arbeid med andre som har et arbeid.
2. At bispedømmerådet skal kunne gi en oppstartsum til menigheter på 5000-7500,- til menigheter som forplikter seg på å prøve å starte opp ungdomsarbeid. Dette gis uavhengig av frifondmidler.
3. At ungdomsrådgiver skal være koordinere aktivitet på sosiale medier.

Relaterte dokumenter:

Regler for Ungdomsdemokrati KM 09/20

Årsrapport 2019

Årsrapport 2020

Referat UR 041421

DEN NORSKE KIRKE

Kirkemøtet 2020

KM 09/20

Fra protokollen

KM 09/20 Regler for ungdomsdemokrati i Den norske kirke

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet fastsetter følgende regler for ungdomsdemokrati i Den norske kirke:

§ 1. Formål

Reglene skal legge forholdene til rette for at unge i alderen 15–30 år får mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 36.

§ 2. Ungdomsting i bispedømmet

Ungdomstinget består av:

- a) inntil to representanter oppnevnt av hvert av menighetsrådene i bispedømmet,
- b) inntil to representanter fra hver av de organisasjonene som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke i bispedømmet, oppnevnt av organisasjonenes regionale styrer,
- c) medlemmene av ungdomsrådet og
- d) medlemmer av bispedømmerådet som er under 30 år.

Representantene etter bokstav a), b) og d) må være i aldersgruppen 15–30 år.

Representantene etter første ledd må være medlem av Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 40 første ledd.

I Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo bispedømmer bør de oppnevnte organene tilstrebe at det oppnevnes samiske representanter blant representantene.

Ungdomstinget er et rådgivende organ for biskopen og bispedømmerådet som kan uttale seg i saker som gjelder Den norske kirke.

Bispedømmerådet fastsetter nærmere bestemmelser for ungdomstinget, herunder bestemmelser om representanter uten stemmerett, etter uttalelse fra ungdomsrådet.

§ 3. Ungdomsråd i bispedømmet

Ungdomsrådet består av minst seks medlemmer i aldersgruppen 15–30 år, valgt av og blant ungdomstingets representanter. I de tre nordligste bispedømmene bør minst ett av medlemmene være samisk. Ungdomstinget kan også velge et antall varamedlemmer til ungdomsrådet.

Ungdomsrådet skal være et rådgivende organ for biskopen og bispedømmerådet i saker som angår i kirke og samfunn samt forberede og følge opp de saker som skal behandles av ungdomstinget. Ungdomsrådet kan også på eget initiativ ta opp aktuelle saker innen sitt område.

Bispedømmerådet fastsetter nærmere bestemmelser om ungdomsrådet etter uttalelse fra ungdomsrådet.

§ 4. Ungdommens kirkemøte

Ungdommens kirkemøte består av:

- a) to delegater fra hvert bispedømme, valgt av og blant hvert ungdomsråd,
- b) en samisk delegat fra henholdsvis Nord-Hålogaland bispedømme, Sør-Hålogaland bispedømme og Nidaros bispedømme, valgt av vedkommende ungdomsråd,
- c) to delegater valgt av og blant samisk ungdomsutvalg,
- d) to delegater fra døve-menighetene, oppnevnt av døvekirkenes fellesråd,

DEN NORSKE KIRKE

Kirkemøtet 2020

KM 09/20

Fra protokollen

- e) en delegat fra hver av organisasjonene som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke. Organisasjonen må ha kristen formålsparagraf og mottatt invitasjon fra Den norske kirkes ungdomsutvalg. Delegaten oppnevnes av organisasjonens styre,
- f) medlemmene av Den norske kirkes ungdomsutvalg,
- g) medlemmer av bispedømmeråd, Kirkerådet og Samisk kirkeråd som er under 30 år,
- h) de representantene som ble valgt til å representere Ungdommens kirkemøte på Kirkemøtet foregående år.

Delegatene etter bokstav a), b), c), d) e) og g) kan delta til og med det året de fyller 30 år. Ungdommens kirkemøte uttaler seg i aktuelle saker som gjelder Den norske kirke, nasjonalt og internasjonalt. Ungdommens kirkemøte uttaler seg også i saker som angår unges situasjon i kirke og samfunn.

Ungdommens kirkemøte velger lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg og tre andre representanter fra Ungdommens kirkemøte til Kirkemøtet. Disse representantene må være under 30 år.

Saker til Ungdommens kirkemøte må meldes til Kirkerådets sekretariat senest 14 uker før møtet.

Organisasjonene som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke kan sende en observatør med tale- og forslagsrett i tillegg til delegaten. Medlemmene av Samisk ungdomsutvalg som ikke er delegater, kan møte på Ungdommens kirkemøte som observatør med tale- og forslagsrett. Forsvarets tros- og livssynskorps kan også sende en observatør med tale- og forslagsrett til Ungdommens kirkemøte. Medlemmer av valgkomiteen som ikke er delegat, møter med tale- og forslagsrett.

Den norske kirkes ungdomsutvalg kan invitere organisasjoner som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke, men som ikke har kristen formålsparagraf, til å sende en observatør med tale- og forslagsrett til Ungdommens kirkemøte.

Delegater og observatører som møter på Ungdommens kirkemøte må være medlem av Den norske kirke, jf. kirkeordningen § 40 første ledd.

Ungdommens kirkemøte vedtar selv nærmere forretningsorden for gjennomføring av Ungdommens kirkemøte.

§ 5. Den norske kirkes ungdomsutvalg

Den norske kirkes ungdomsutvalg består av åtte medlemmer valgt av og blant Ungdommens kirkemøte. Det er særskilt valg på leder. Funksjonstiden er på to år. Utvalget kan hente inn faglig kompetanse i saker utvalget har til behandling.

Den norske kirkes ungdomsutvalg skal være Den norske kirkes rådgivende organ i saker som angår unges situasjon i kirke og samfunn, både nasjonalt og internasjonalt samt bistå ved forberedelser og gjennomføring av Ungdommens kirkemøte. Utvalget kan også på eget initiativ ta opp aktuelle saker innen sitt område.

Utvalget velger selv nestleder. Utvalget er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er tilstede. Utvalgets beslutninger fattes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget.

§ 6. Samisk ungdomsutvalg

Samisk ungdomsutvalg består av:

- a) En representant velges for to år av ungdomstingene i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo bispedømmer.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkemøtet 2020

KM 09/20

Fra protokollen

b) To representanter oppnevnt av Samisk kirkeråd.

I tillegg kan Sametinget oppnevne en representant.

For hver representant oppnevnes det en til to vararepresentanter.

Samisk ungdomsutvalg bør ha representasjon fra nord-, sør- og lulesamisk språkområde, og det bør være representert ungdom med tilknytning til læstadianske miljøer. Det skal etterstrebes en jevn fordeling i kjønn, alder. Minst halvparten av delegatene i SUNG skal være samer, jf. kriteriene for Sametingets valgmanntall. Representantene og vararepresentantene skal være mellom 15 og 30 år.

Samisk ungdomsutvalg er et rådgivende ungdomsorgan på nasjonalt nivå som bidrar til at samisk ungdom kan medvirke i aktuelle saker i Den norske kirke. Samisk ungdomsutvalg er et rådgivende organ innenfor sitt område for Samisk kirkeråd og andre nasjonale kirkelige organer. Utvalget kan også på eget initiativ ta opp aktuelle saker innen sitt område.

Utvalget velger selv leder og nestleder. Utvalget er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er tilstede. Utvalgets beslutninger fattes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget.

§ 7. Mindre endringer

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i reglene.

§ 8. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Kirkerådet kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Samtidig oppheves statutter for Ungdommens kirkemøte, statutter for Utvalg for ungdomsspørsmål og statutter for Samisk ungdomsutvalg.

Ungdomsråd og ungdomsutvalg som er valgt før reglene settes i kraft, fungerer videre inntil det er valgt et nytt ungdomsråd og ungdomsutvalg.

2. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere om det bør etableres en egen samisk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet.

3. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan et døvekirkelig ungdomsdemokrati best kan regelfestes på lik linje med samisk kirkelig ungdomsdemokrati.

For: 111 stemmer. Mot: 2 stemmer.

113 stemmeberettigede.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Lars Ivar Bratsberg	417	21/01867-3	

Saksordfører: Håkon Kolstad Varhaug

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
48/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Markering av 20 års jubileum for ungdomsdemokratiet i Den norske kirke

Vedlegg:

21_01684-1Brev til ungdomsrådet i bispedømmet.pdf

Saksorientering

I brev til ungdomsråd og bispedømmeråd datert 06.05.2021 oppfordres alle bispedømmer til å markere 20 års jubileum for ungdomsdemokrati i Den norske kirke. UR mener det er naturlig at denne markeringen skjer lørdag 2.oktober på UT konferansen i Grimstad. I den forbindelse kan vi lage skikkelig fest med konfetti og bløtkake. Vi inviterer bispedømmeråd til å delta på markeringen, men minner om at den skjer på ungdommers premisser.

UR ber Agder og Telemark bispedømmeråd om:

-Bevilge penger til konfettikanoner og bløtkake til 200 deltagere på UT konferansen 1-3 oktober 2021.

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at markering av jubileet for ungdomsdemokrati skjer i forbindelse med UT konferansen 2. oktober.
2. Agder og Telemark bispedømmeråd bekoster bløtekake og konfetti til konferansen i tråd med ønske fra Ungdomsrådet

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark bispedømme ungdomsråd

Dato: 06.05.2021

Vår ref: 21/01684-1

Deres ref:

Brev til ungdomsrådet i bispedømmet

Kjære Ungdomsråd.

I år feirer Ungdomsdemokratiet i Den norske Kirke 20 år med Ungdommens kirkemøte!

For første gang i 1993 samlet unge seg til Ungdommens kirkemøte (UKM) rett før Kirkemøte. Neste UKM ble ikke avholdt igjen før i 1998, mens det i 2000 ble avholdt en ungdomskonferanse som la grunnlaget for en permanent ordning for det årlige Ungdommens kirkemøte. Hvert år siden 2001 har UKM blitt avholdt i ulike bispedømmer. UKM har behandlet saker av ulik karakter, både i form av resolusjoner, høringssvar, tegneseriestriper, video og mye mer. Det har blitt behandlet saker på bakgrunn av dagsaktualitet, ungdommers egne ønsker, samt saker av felleskirkelig karakter.

Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke har gjennomgått en enorm demokratisk utvikling. Der UKM har gått fra å være en konferanse til å bli et årlig regelfestet Kirkemøte, med mulighet for å levere saker til Kirkemøtet. Den norske kirkes ungdomsutvalg (DnkU) har utviklet seg fra å være Kirkerådets nemnd for ungdomsspørsmål hvor biskopene var medlemmer, til at alle medlemmer skal være under 30 år og demokratisk valgt av UKM. Leder av DnkU har også fått tale- og forslagsrett i Kirkerådet.

2020 var et stort år for hele Ungdomsdemokratiet. På Kirkemøtet ble regelfeste av ungdomsdemokratiet vedtatt, og §36 i Kirkeordningen stadfester nå at Den norske kirke skal ha et Ungdomsdemokrati. Dette har hele Ungdomsdemokratiet jobbet for helt siden 2008 da man for første gang ytret på UKM at Ungdomsdemokratiet måtte regelfestes i ny kirkeordning. Dette er en milepæl, men det er likevel viktig å presisere at UKM og DnkU fortsatt kommer til å jobbe med demokratiutvikling og det å styrke folkevalgtrollen ved å legge til rette for ung representasjon og deltagelse i alle kirkens organer og utvalg.

Med dette sagt inviteres alle Bispedømmeråd til å markere og feire 20-års jubileet til Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke i 2021 i deres bispedømme. Ta vare på ungdommene deres! Bidra med å gi dem inspirasjon, motivasjon og mye glede i det viktige arbeidet de gjør lokalt, regionalt og nasjonalt. Utfordre dem, lytt til dem og gi dem anerkjennelse. Dette er særdeles viktig i tiden vi er inne i nå.

Med vennlig hilsen

Nora Antonsen

Leder Den norske kirkes ungdomsutvalg

Jan Christian Kielland

Avdelingsdirektør, kirkefag og økumenikk

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

*Ungdommens Kirkemøte
2020 i Nidarosdomen*

Vedlagt:

Vedtakene fra UKM: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/ungdommens-kirkemote/saksdokumenter-og-vedtak/>

Om UKM [Saksdokumenter og vedtak - Den norske kirke, Kirkerådet](#)

Informasjon/video om ungdomsdemokratiet: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/ungdommens-kirkemote/hva-er-ukm/ungdomsdemokratiet-i-den-norske-kirke/>

Mottakere:

Oslo bispedømme ungdomsråd
Borg bispedømme ungdomsråd
Tunsberg bispedømme ungdomsråd
Hamar bispedømme ungdomsråd
Agder og Telemark bispedømme
ungdomsråd
Bjergvin bispedømme ungdomsråd
Møre bispedømme ungdomsråd
Nidaros bispedømme ungdomsråd
Nord-Hålogaland bispedømme ungdomsråd
Stavanger bispedømme ungdomsråd
Sør-Hålogaland bispedømme ungdomsråd

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjarne Nordhagen	240	21/01929-1	

Saksordfører: Kathrine Tallaksen Skjerdal

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
49/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Oppfølging av kvinneprest-undersøkelsen 2021

Vedlegg:

bispedømmerapport_-_agder_og_telemark_-_2021_30.04.21.pdf

Saksorientering

Bakgrunn

Arbeidsmiljøloven presiserer at arbeidsgiver har en plikt til å legge til rette for at arbeidstakers integritet og verdighet skal ivaretas gjennom arbeidet, og at arbeidstakere ikke skal utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden. Som arbeidsgiver har Den norske kirke ansvar for å følge opp at ansatte tilbys et forsvarlig arbeidsmiljø.

Høsten 2020 slo Bispemøtet fast at det ikke er adgang for mannlige prester til å reservere seg mot samarbeid med kvinnelige kolleger. Ved å fastholde likestilling mellom kvinner og menn som kirkens offisielle syn også når det gjelder prestetjenesten, er spørsmålet om reservasjonsrett samtidig også rettslig avklart for Den norske kirkes del.

Kirkerådet mottok signaler fra kvinner om at de opplevde en krevende arbeidssituasjon. Likestillings- og diskrimineringsloven § 26 utløser arbeidsgivers aktivitetsplikt når man får kjennskap til slike historier om arbeidsmiljøet til ansatte. Dette var foranledningen til at en undersøkelse om arbeidsmiljøet til kvinnelige prester ble iverksatt nå. Det er for øvrig første gang en slik undersøkelse har vært foretatt.

Om undersøkelsen

Undersøkelsen er gjennomført av Rambøll. Svarprosten for hele landet var 78 %. I Agder og Telemark var den på 75% og inneholdt 33 svar.

I undersøkelsen kommer det frem at 80% av kvinnene opplever likestilling i Den norske kirke og rundt 90 % opplever at de har en likestilt lederrelasjon og de samme rammevilkår som sine mannlige kollegaer.

Likevel har en høy andel ansatte i alle bispedømmer opplevd uønskede hendelser basert på at de er kvinnelige prester. Én av tre kvinnelige prester har opplevd uønskede hendelser basert på sitt kjønn og yrke. Over halvparten som har opplevd dette, har ikke meldt fra. Videre oppgir om lag en av fem at ulikt syn på kvinnelige prester fører til krevende kollegarelasjoner.

Vårt bispedømme i undersøkelsen

Det er ganske stor variasjon mellom bispedømmene. Vi konstaterer at Agder og Telemark bispedømme er det bispedømmet hvor færrest kvinnelige prester sier de ikke opplever at der er likestilling mellom kjønnene. Det er positivt.

Samtidig avdekker undersøkelsen flere områder som det er viktig at vi i vårt bispedømme har fokus på fremover når det gjelder de kvinnelige prestenes arbeidsmiljø.

Undersøkelsen som omhandler vårt bispedømme er vedlagt saken og er også tidligere sendt ut til medlemmene av bispedømmerådet. Den danner et godt grunnlag for videre drøfting og samtale. Vær spesielt oppmerksom på de fargede pilene i høyre kolonne. De angir hvordan svarene til ansatte i vårt bispedømme er sammenliknet med gjennomsnittet i kirken

Det vil etter vår mening være naturlig å konsentrere seg ekstra om de områder hvor undersøkelsen viser at vi scorer dårligst sammenliknet med andre. Blant annet svarer 30 % av våre kvinnelige ansatte at de har opplevd uønskede hendelser fordi de er kvinner. Undersøkelsen viser at dette ikke minst dreier seg om uønskede kommentarer på alder, klesstil og utseende.

Et annet område som undersøkelsen viser at vi må legge ned en bedre innsats i vårt bispedømme er på spørsmålet om man opplever at det jobbes godt med å fremme holdninger om likestilling mellom kvinner og menn i vårt bispedømme. Her ligger vi godt under landsgjennomsnittet, noe som ikke er tilfredsstillende.

Videre vil vi ha et spesielt fokus på å gi bedre informasjon hvordan man kan melde fra om diskriminering. Også her scorer vi under landsgjennomsnittet.

Videre oppfølging av rapporten

Denne rapporten vil bli fulgt opp sentralt. Det opprettes en nasjonal koordineringsgruppe som skal følge opp rapporten. Gruppen skal ledes av preses og direktøren i Kirkerådet..

Det vil bli satt i gang et opplæringsprogram om diskrimineringslovgivningen for å bevisstgjøre alle ledere på sitt ansvar. I tillegg skal det etableres et digitalt varslings- og avvikssystem. På lengre sikt vil Kirkerådets møte i september behandle en sak om flere grep for å fremme likestilling, mangfold og inkludering i Den norske kirke.

Denne oppfølgingen fra sentralt holdt vil vi som bispedømme bli en del av og nyte godt av.

Samtidig ønsker vi at de resultater som kommer frem i undersøkelsen også skal utløse ekstra regionalt tiltak. Vi vil behandle saken i regionale arbeidsmiljøutvalg (RAMU) og samtidig drøfte undersøkelsen med de tillitsvalgte i kontaktmøter. Undersøkelsen vil også bli behandlet på prostemøtet hvor vi ønsker å legge planer for hvordan vi kan følge videre opp i prostiene.

På bispedømmenivå er det planlagt en egen fagsamling for kvinnelige prester i oktober. En komite bestående av en prost, kirkefagsjef, verneombud og tillitsvalgt (alle kvinner,) vil legge opp et program der funn fra denne undersøkelsen vil være et naturlig tema.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd drøftet saken i møtet og tok videre oppfølging av rapporten til orientering.

Bilde av: Karianne Marøy/Presteforeningen

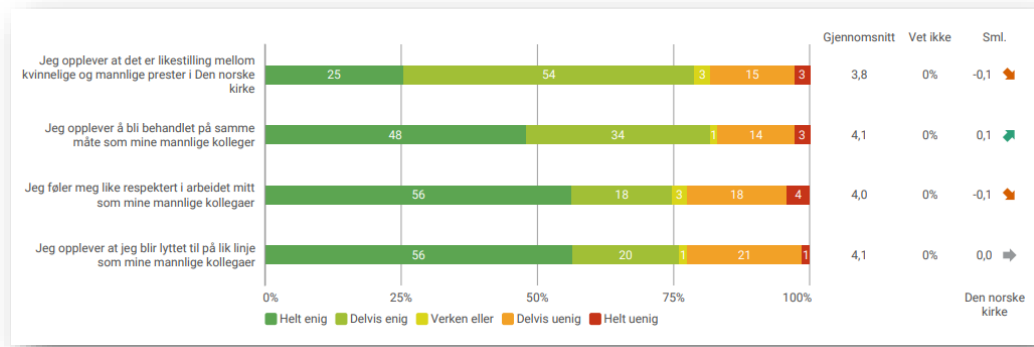
RAMBOLL

Bispedømmerapport

Svarprosent: 75%

Antall besvarelser: 33

Den norske kirke

På rapportens forside fremgår antallet besvarelser rapporten bygger på, samt svarprosent.

Resultatene blir presentert grafisk som gjennomsnitt (hovedområder) eller svarfrekvenser. Spørsmålene er gruppert under det hovedområdet de tilhører.

Noen av spørsmålene i undersøkelsen er positivt ladet – det vil si at et «enig-svar» indikerer en positiv opplevelse. Andre spørsmål er negativt ladet, noe som innebærer at et «enig-svar» innebærer en negativ opplevelse. Du må derfor tolke andelen enig/uenig med varsomhet, og i forbindelse med hver enkel spørsmålsstilling. I rapporten er alle positive svar å finne på venstre side av figuren, og farget i grønn og lysegrønn. Alle negative svar er på høyre siden av figuren og farget i rødt og oransje.

Gjennomsnittet kan variere fra 1 (Helt uenig/Helt enig) til 5 (Helt enig/Helt uenig). Alle resultater er kodet slik at et høyt gjennomsnitt er uttrykk for noe positivt.

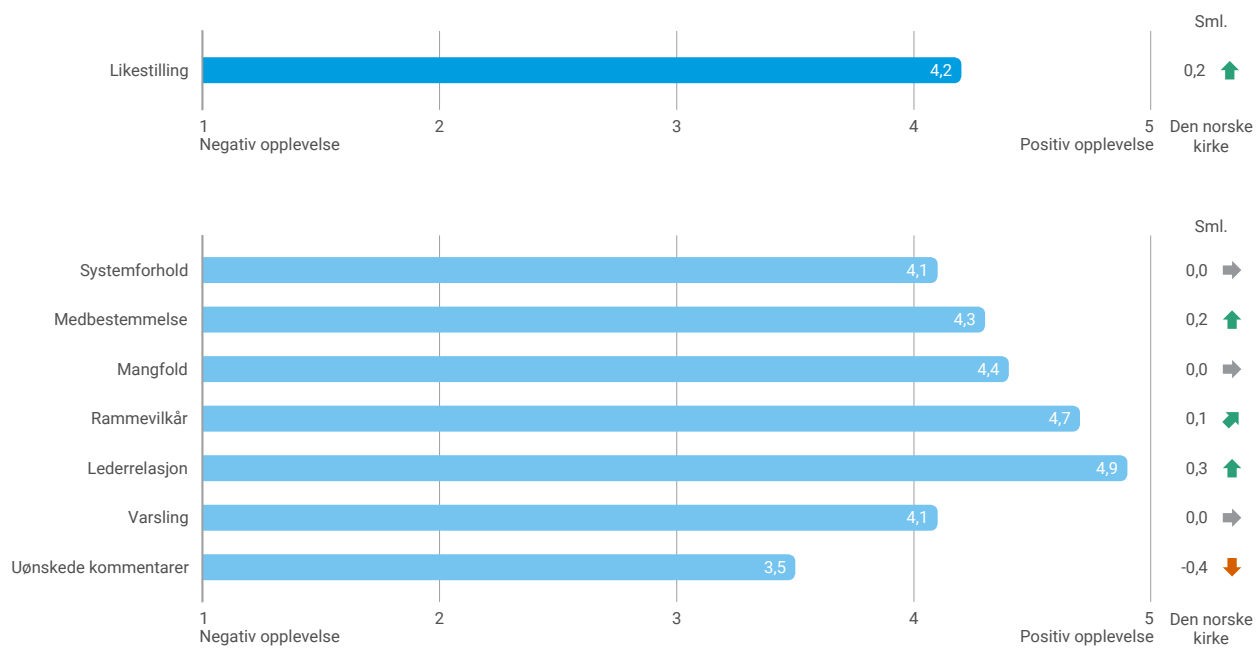
Svaralternativet «Vet ikke» er ikke inkludert i svarfordelingen, men andelen vises på høyre side av figuren.

I rapportene for bispedømmer er det til høyre for figuren satt opp sammenligning med resultatet for hele Den norske kirke. Positive forskjeller er markert med grønne piler, mens negative forskjeller er markert med røde piler. Dersom resultatet er det samme som totalresultatet, er det markert med en lysegrå pil. Tallene til venstre for pilen viser avvik i forhold til kirkens gjennomsnitt.

HOVEDOMRÅDER

AGDER OG TELEMARKE

Denne siden viser resultatene på undersøkelsens hovedområder. Hovedområdene består av flere enkeltspørsmål. Hvert enkelt hovedområde brytes ned i underliggende spørsmål senere i rapporten.

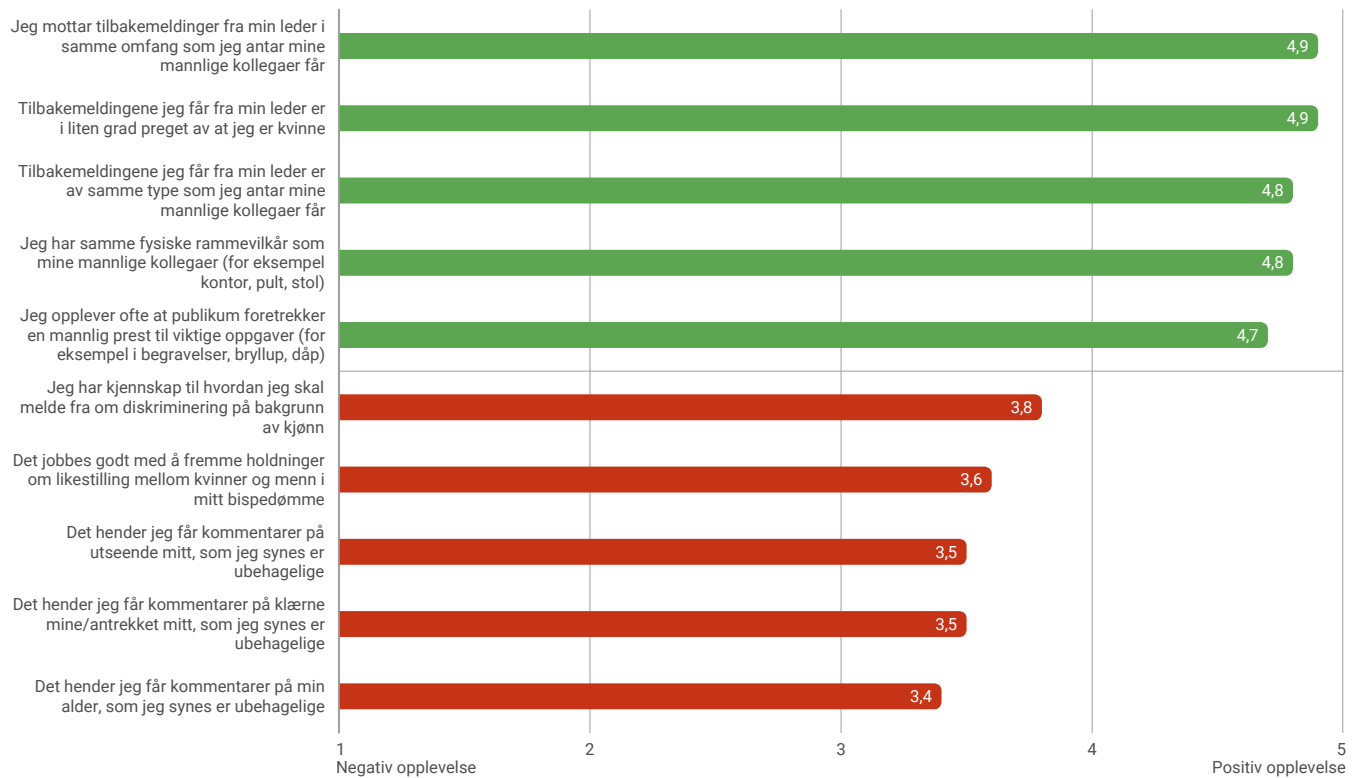

*I figuren over er alle resultater kodet slik at en høy verdi indikerer et positivt resultat. Jo høyere gjennomsnitt, desto bedre resultat.

TOPP OG BUNN

AGDER OG TELEMARKE

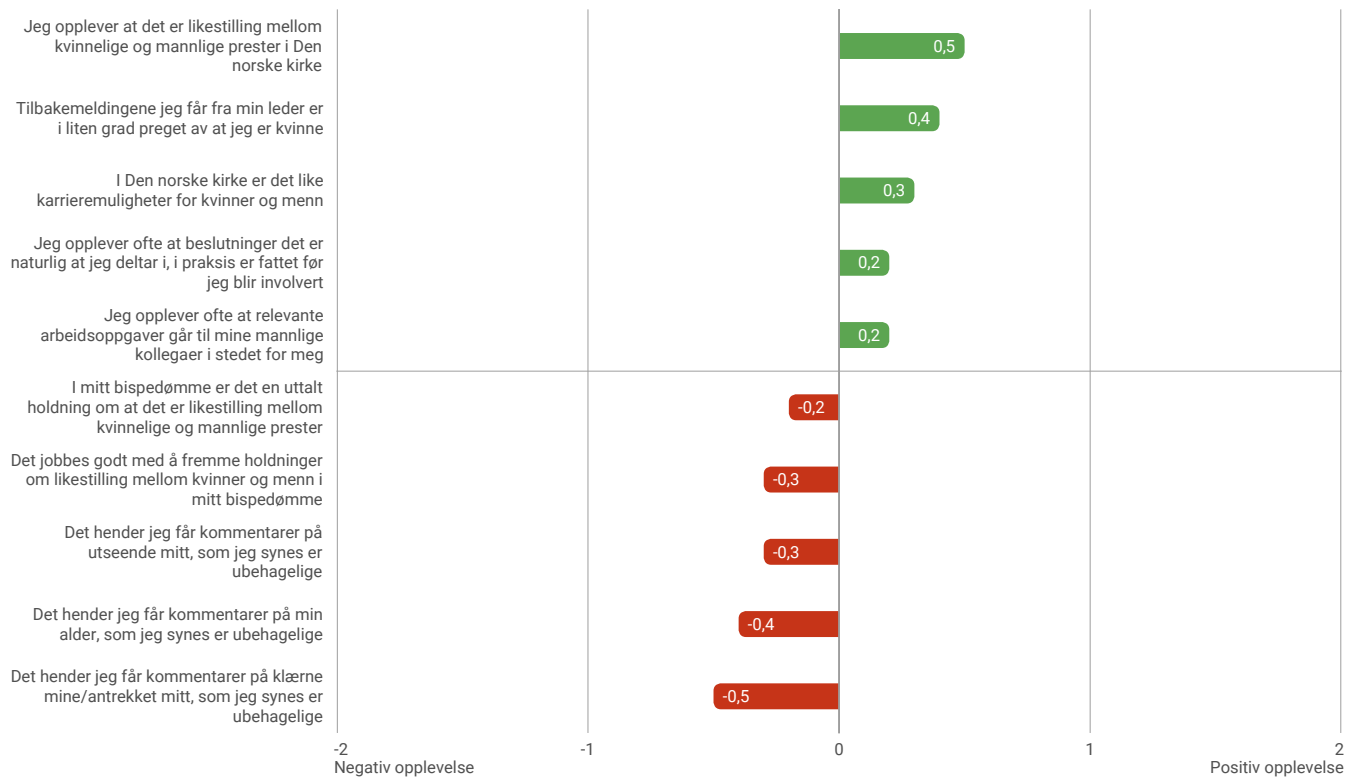
Figuren under viser de fem spørsmålene med mest positiv vurdering (grønn) og de fem spørsmålene med mest negativ vurdering (rød) i undersøkelsen. Alle resultater er kodet slik at en høy verdi indikerer et positivt resultat. Jo høyere gjennomsnitt, desto bedre resultat.

STØRSTE FORSKJELLER TIL DEN NORSKE KIRKE

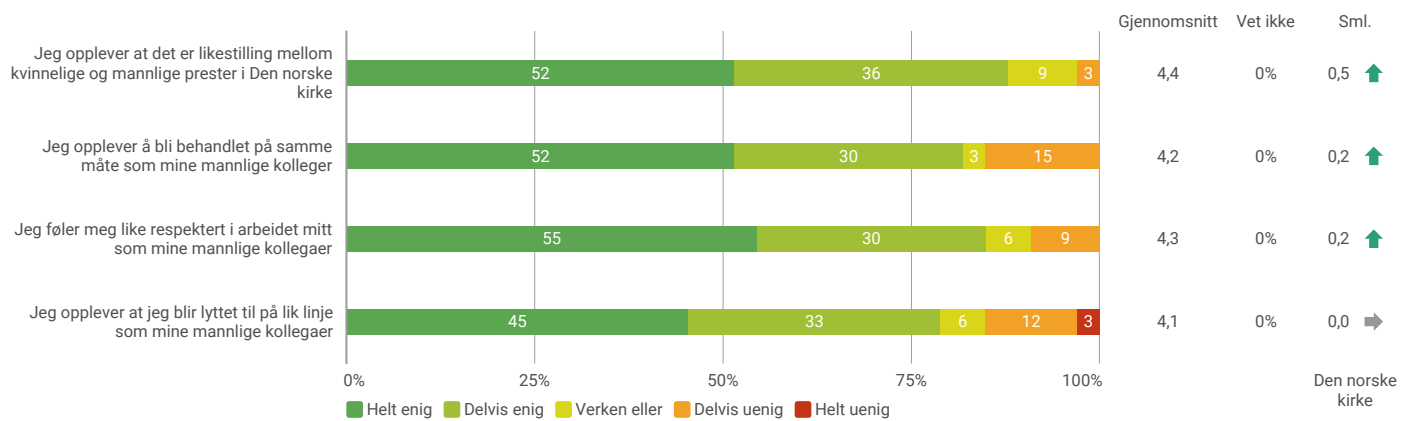
AGDER OG TELEMARK

Figuren under viser de fem spørsmålene med størst positiv differanse (grønn) og de fem spørsmålene med størst negativ differanse (rød) mot Den norske kirke totalt. Alle resultater er kodet slik at en høy verdi indikerer et positivt resultat. Jo høyere gjennomsnitt, desto bedre resultat.

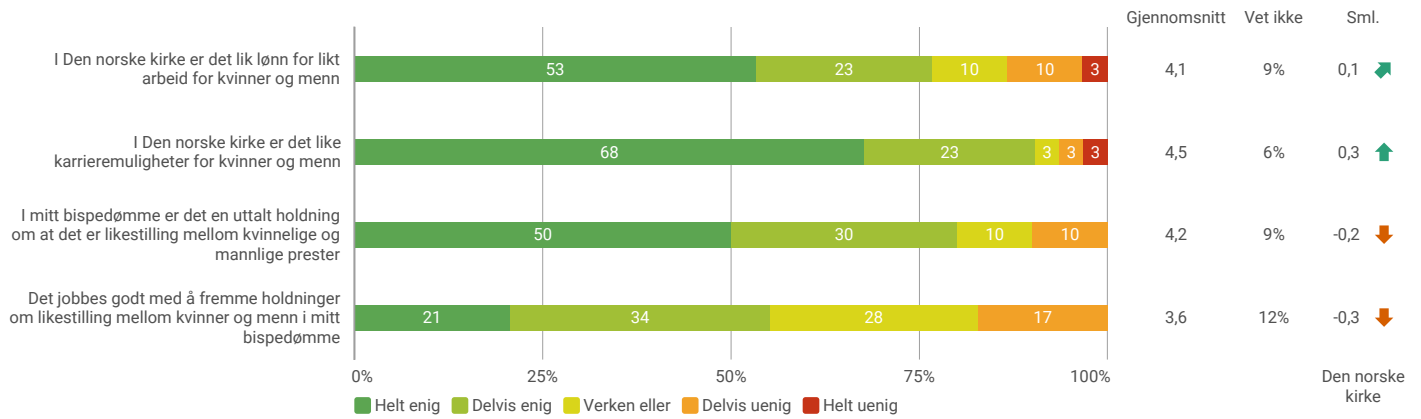
LIKESTILLING

AGDER OG TELEMARK

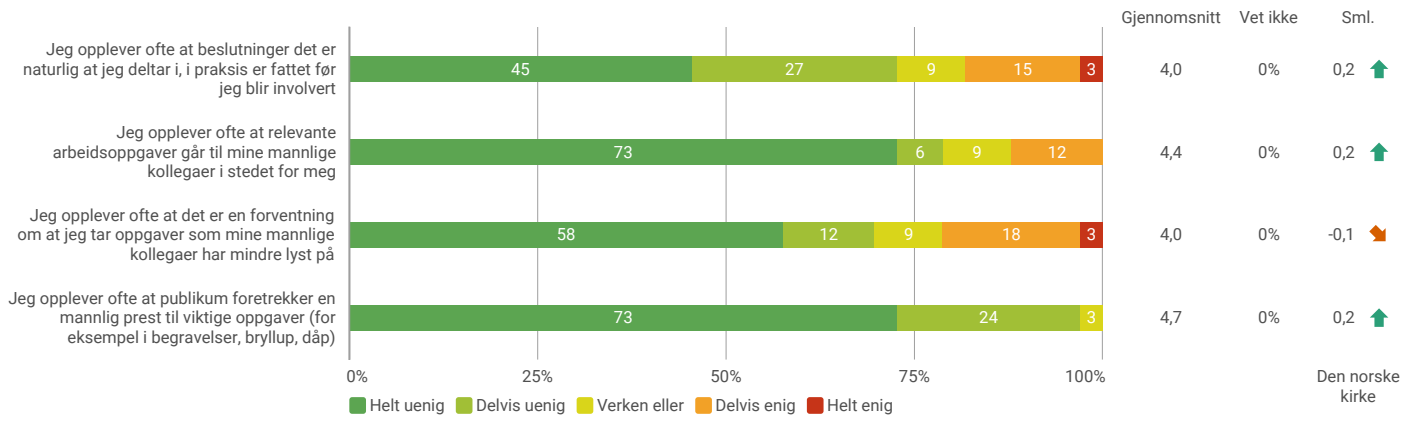
SYSTEMFORHOLD

AGDER OG TELEMARKE

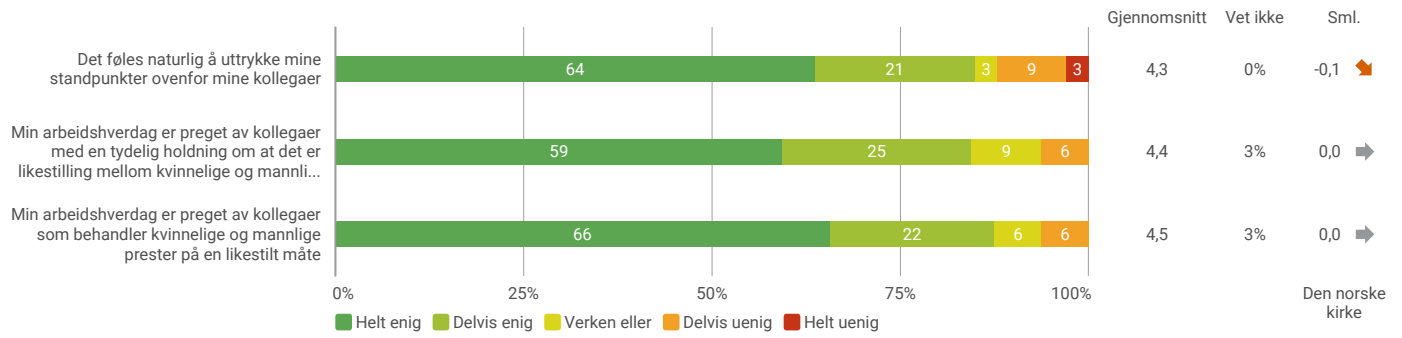
MEDBESTEMMELSE

AGDER OG TELEMARKE

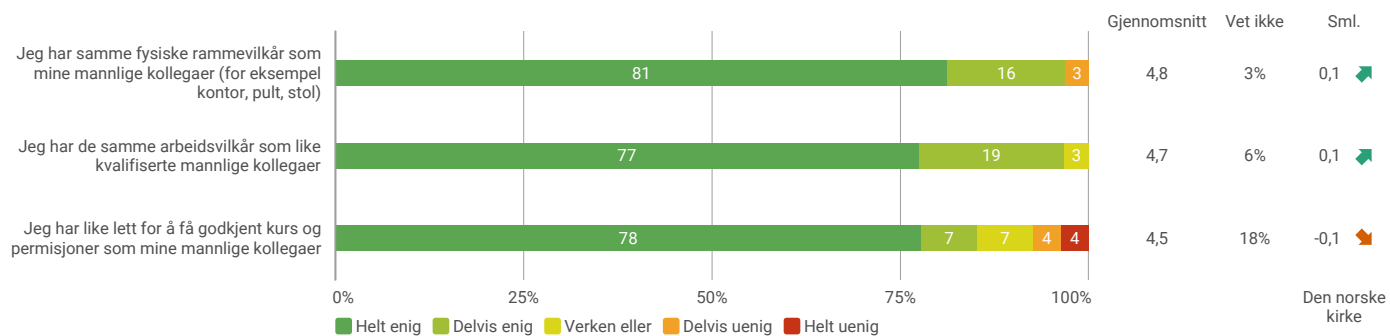
MANGFOLD

AGDER OG TELEMARK

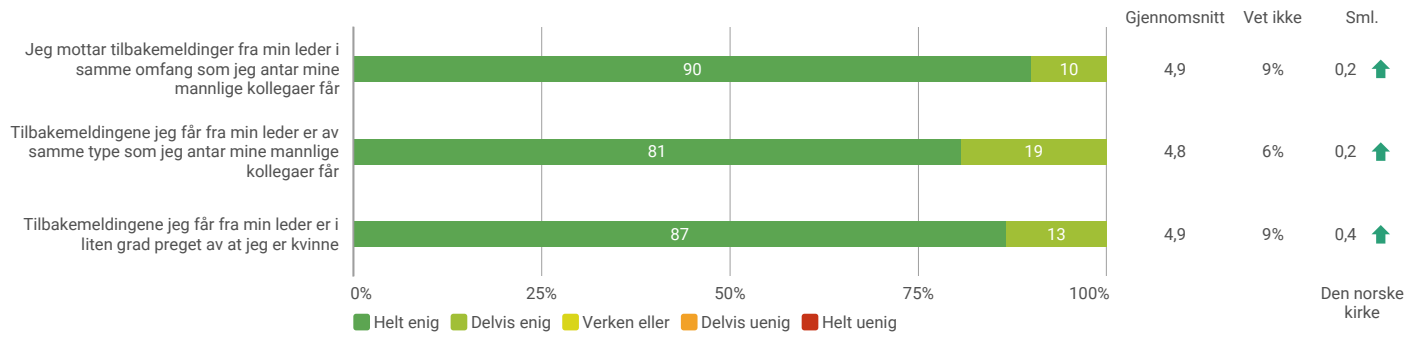
RAMMEVILKÅR

AGDER OG TELEMARK

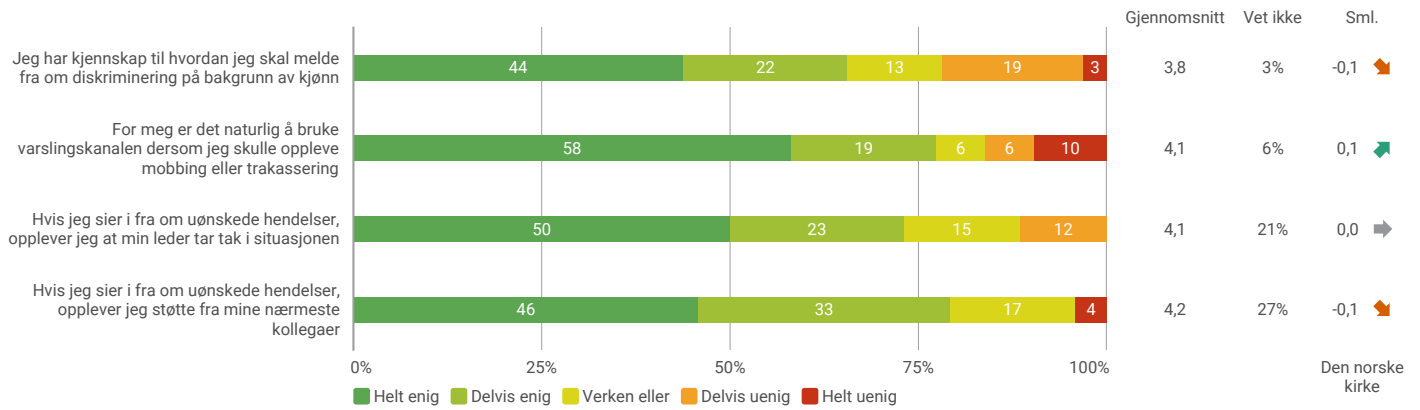
LEDERRELASJON

AGDER OG TELEMARK

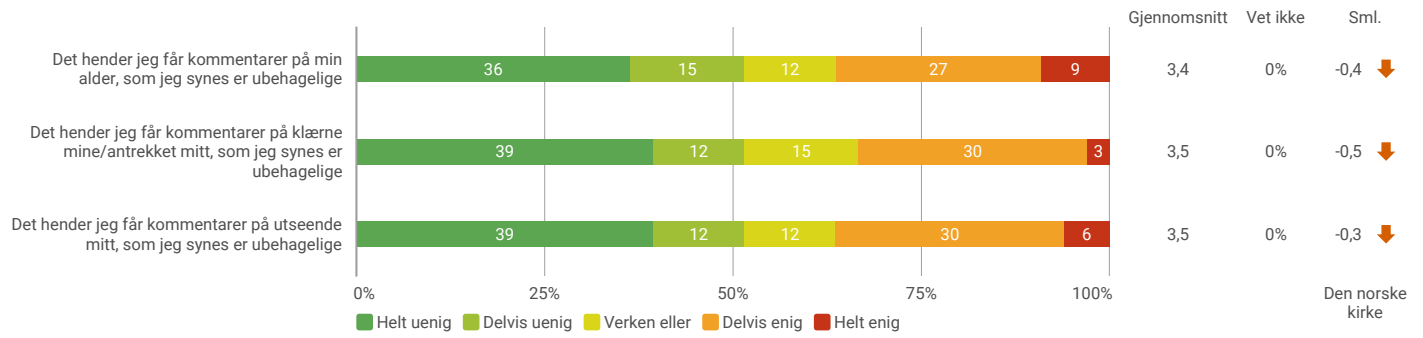
VARSLING

AGDER OG TELEMARK

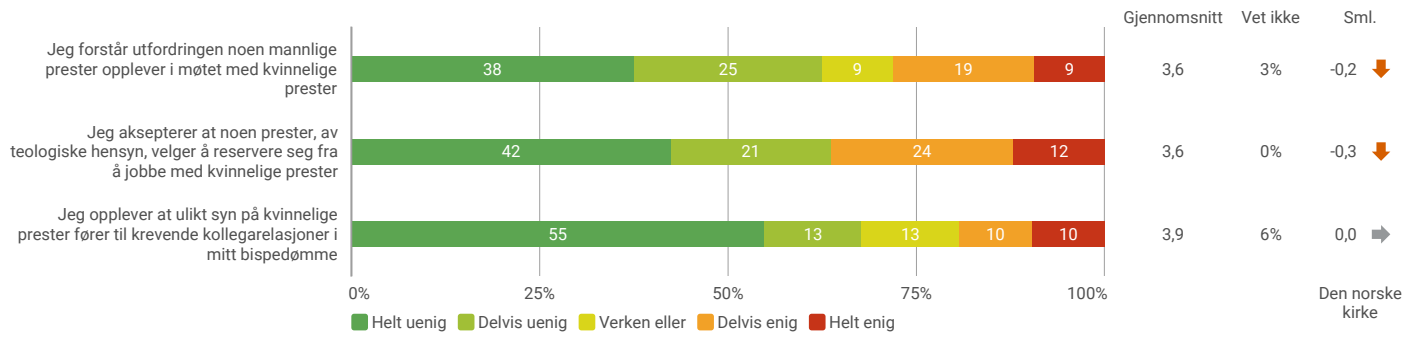
UØNSKEDE KOMMENTARER

AGDER OG TELEMARK

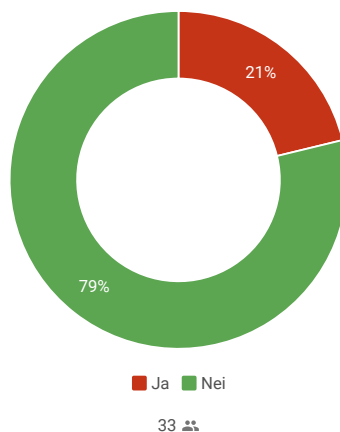

SAMVITTIGHETSRESERVASJON

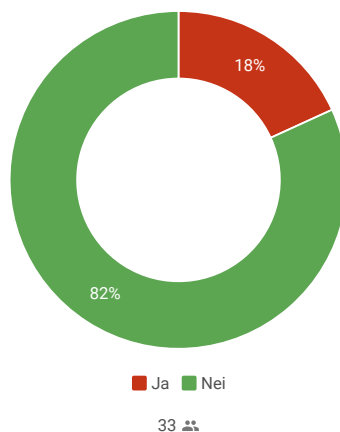
AGDER OG TELEMARK

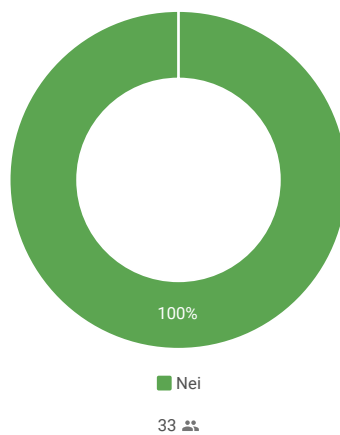
Har du i jobbsituasjon opplevd at det stilles spørsmål om dine kvalifikasjoner som prest, fordi du er kvinne?

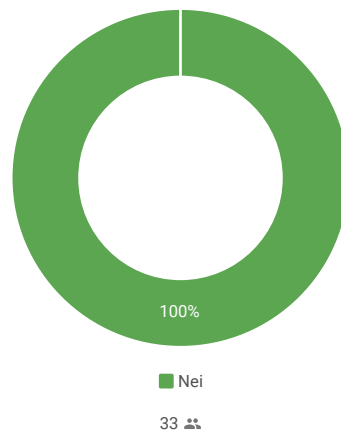
Har du opplevd at muligheten til ny stilling eller nye oppgaver innenfor kirken har blitt begrenset fordi du er kvinne?

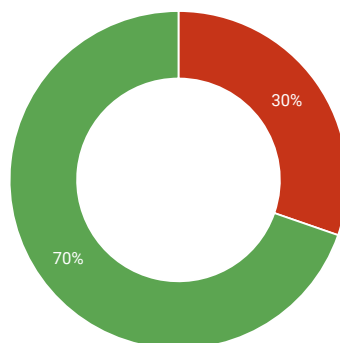
Har du opplevd å ikke bli inkludert i kollegiale dialoger eller sammenkomster, på grunn av at du er kvinne?

Har du følt at du må undertrykke et standpunkt fordi du er kvinne, for å ikke skape dårlig stemning i kollegiumet?

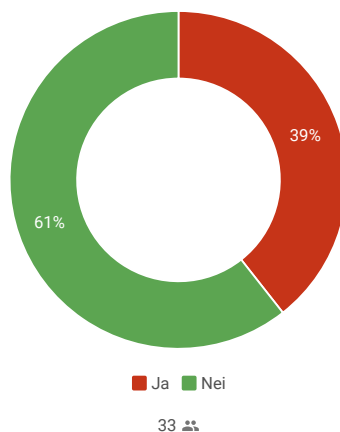
Har du opplevd uønskede hendelser basert på at du er kvinnelig prest?

■ Ja ■ Nei

33

Har du opplevd at andre kvinnelige prester har blitt utsatt for uønskede hendelser?

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	500	20/03363-5	

Saksordfører: Markus Westermoen

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
50/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Rapport: Samhandling i en selvstendig folkekirke

Vedlegg:

Samhandling i en selvstendig folkekirke - sluttrapport fra hovedutvalget for kirkelig organisering
Medvirkning som avgjørende virkemiddel

Saksorientering

Hovedutvalget for ny kirkelig organisering leverte sin rapport til Kirkerådet 31. mars 2021.

Utvalget har jobbet på oppdrag fra Kirkerådet for å utrede en ny organisering av Den norske kirke. Utvalget foreslår at det opprettes et folkevalgt organ, et prostifellesråd, der medlemmene velges indirekte fra menighetsrådene, slik man i dag velger kirkelig fellesråd i kommunene. Prostifellesrådet skal fungere som arbeidsgiver for alle som arbeider lokalt i kirken.

Selve rapporten følger saken som vedlegg. I tillegg til hovedrapporten finnes det flere delrapporter som følger rapporten som vedlegg. Disse er ikke vedlagt saken her, men kan enkelt lastes ned på linken; <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkelig%20organisering/aktuelt2/rapport%20samhandling%20i%20en%20selvstendig%20folkekirke/>

Kirkerådet skal ha sin første behandling av rapporten i sitt møte 27.-28. mai. Det vil da komme et vedtak ang form/innhold for høring av rapporten. Vedtaket i kirkerådet er ikke kjent når denne saken skrives, men vil være kjent før møtet i bispedømmerådet. Det er allerede kjent at det foreslås å sette høringsfristen til 1. desember.

Det er planlagt en første samtale med leder/nestleder i kirkevergelaget 3. juni. Formålet med denne samtalen er å koordinere høringsprosessen i bispedømmet. Resultat av denne samtalen vil også kunne refereres fra i bispedømmerådet. Samarbeidet med kirkevergene blir vesentlig i denne prosessen.

Saken legges frem uten et konkret forslag, men som invitasjon til en samtale/drøfting om sak og prosess. Vedlagt ligger også presentasjon som Kai Steffen hadde for biskoper/bdr-ledere og stiftsdirektører i forbindelse med møte ang prosess videre.

Selve høringssaken vil komme tilbake til bispedømmerådet for realitetsbehandling på et møte til høsten, trolig november, litt avhengig av hva som blir satt som høringsfrist.

Forslag til vedtak

Saken ble drøftet i møte

Prosjekt kirkelig organisering 2019-2021 – Hovedutvalgets sluttrapport

Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering

Innhold

INNHOOLD

INNHOOLD	2
SAMMENDRAG	4
DEL 1: BAKGRUNN OG DAGENS SITUASJON	8
1 INNLEDNING	9
2 HOVEDUTVALGETS ARBEID OG MANDAT	12
2.1 HOVEDUTVALGETS SAMMENSETNING OG ARBEID	12
2.2 MANDATET	13
2.3 HOVEDUTVALGETS FORSTÅELSE AV MANDATET	15
2.4 AVGRENSNINGER	16
3 RAMMER FOR NY ORGANISERING	18
3.1 HISTORISKE LINJER	18
3.2 KIRKEFORSTÅELSE	19
3.3 GEOGRAFISKE FORHOLD OG BOSETTINGSMØNSTRER	21
3.4 TRENDER OG UTVIKLINGSTREKK I SAMFUNNET	22
3.5 NYTT REGELVERK GIR RAMMER FOR NY ORGANISERING	24
4 DAGENS KIRKELIGE ORGANISERING	26
4.1 DAGENS ORGANISERING	26
4.2 UTFORDRINGER VED DAGENS ORGANISERING	33
DEL 2: SENTRALE TEMAER	35
5 NYTT ORGAN MED NYE RELASJONER	36
5.1 INNLEDNING	36
5.2 ANSVAR OG MYNDIGHET FOR PROSTIFELLESRÅDET	36
5.3 SAMMENSETNING OG VALGORDNING	40
5.4 MENIGHETSRÅDET	46
5.5 PROSTIFELLESRÅDET OG RELASJON TIL KOMMUNENE	48
5.6 DAGLIG LEDELSE AV PROSTIET	51
5.7 TILSETTINGSORDNING FOR ANDRE MEDARBEIDERE ENN DAGLIG LEDER	61
5.8 BISPEDØMMENIVÅET	61
5.9 OPPGAVER OG ANSVAR FOR KIRKEN NASJONALT	70
5.10 ANDRE TEMAER	71
6 KIRKELIG DEMOKRATI	74
6.1 INNLEDNING	74
6.2 «EMBETE OG RÅD» - SAMVIRKEPRINSIPPET	74
6.3 ANTALL DIREKTE VALG	75
6.4 MENIGHETSRÅD	75
6.5 KIRKEMØTETS SAMMENSETNING OG VALGORDNING	76
6.6 KIRKERÅDET	79
6.7 UNGDOMSDEMOKRATI I DEN NORSKE KIRKE	80
6.8 OMBUDSPLIKT	81
6.9 RAMMEBETINGELSER FOR DE FOLKEVALGTE I DEN NORSKE KIRKE	82
7 ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR	83
7.1 OM PROBLEMSTILLINGEN OG FORSTÅELSE AV MANDATET	83
7.2 DAGENS ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR I KIRKEN	83

Innhold

7.3	RETTLIGE RAMMER FOR ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR	84
7.4	MULIGE ALTERNATIVER FOR ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR	87
7.5	MEDBESTEMMELSE I NY ORGANISERING	91
8	SAMMENSTILTE MODELLER.....	95
8.1	MODELL 1: PROSTIFELLESRÅDET ER ORGAN FOR SOKNET; ALLE ER ANSATT DER.....	95
8.2	MODELL 2: PROSTIFELLESRÅDET ER ORGAN FOR SOKNET OG RDNK; ALLE ER ANSATT I RDNK.....	97
8.3	MODELL 3: DELEGASJON AV ARBEIDSGIVERFUNKSJONER FRA RDNK TIL PROSTIFELLESRÅD.....	98
8.4	OPPSUMMERING AV DE TRE MODELLENE	100
	DEL 3: VURDERINGER OG ANBEFALINGER.....	101
9	MÅLOPPNÅELSE.....	102
9.1	INNLEDNING	102
9.2	VURDERINGER AV MODELLENES MÅLOPPNÅELSE.....	103
10	ANBEFALINGER.....	108
11	KONSEKVENSER AV FORSLAGENE.....	117
11.1	ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	117
11.2	ARBEIDSRETTLIGE KONSEKVENSER.....	118
11.3	TJENESTEPENSJON	119
11.4	FINANSIERING AV DEN NORSKE KIRKE	120
12	IMPLEMENTERING	122
12.1	INNLEDNING	122
12.2	ENDRINGER I PROSTISTRUKTUREN	124
12.3	MEDBESTEMMELSE KNYTTET TIL VEDTAK OM NY ORGANISERING OG IMPLEMENTERING	127
12.4	GJENNOMFØRINGSRISIKO.....	127
13	TEMAER FOR VIDERE UTREDNING.....	128

Vedlegg

1. Rapport fra arbeidsgruppe 1
2. Rapport fra arbeidsgruppe 2
3. Rapport fra arbeidsgruppe 3
4. Rapport fra arbeidsgruppe 4
5. Historiske utviklingstrekk
6. Løsninger for arbeidsgiverorganisering som ikke er tatt videre
7. Konsekvensanalyse av modeller for ny kirkelig organisering (PwC)

Oversendt fra Hovedutvalget for kirkelig organisering til Kirkerådets leder og Kirkerådets direktør,
31. mars 2021.

ISBN 978-82-7545-204-5	Samhandling i en selvstendig folkekirke - ny kirkelig organisering	Trykt, heftet	Prosjekt kirkelig organisering 2019-2021 - Hovedutvalgets sluttrapport
ISBN 978-82-7545-205-2	Samhandling i en selvstendig folkekirke - ny kirkelig organisering	E-bok (PDF)	Prosjekt kirkelig organisering 2019-2021 - Hovedutvalgets sluttrapport

SAMMENDRAG

SAMHANDLING I EN SELVSTENDIG FOLKEKIRKE – NY KIRKELIG ORGANISERING

Kirkemøtet fattet i 2019 vedtak om å be Kirkerådet fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning. På bakgrunn av dette satte Kirkerådet i september 2019 ned et bredt sammensatt hovedutvalg med et mandat for arbeidet. Mandatet for utvalget gjengis i avsnitt 2.2.

Hovedutvalget for kirkelig organisering startet sitt arbeid i november 2019 og leverte rapport til Kirkerådet 31. mars 2021. Fire arbeidsgrupper leverte delutredninger på utvalgte temaer 1. oktober 2020. Rapportene ble lagt til grunn for hovedutvalgets arbeid, men utvalget har ikke vært forpliktet på arbeidsgruppene anbefalinger.

Hovedutvalget har drøftet ulike løsninger med bakgrunn i dagens organisering og innenfor gjeldende juridiske, teologiske og praktiske rammer. Hovedutvalget har hatt en bred tilnærming til hovedspørsmålet, og har vurdert mange temaer. Utvalget understreker at organisering ikke er et mål i seg selv, men et virkemiddel for at Den norske kirke skal kunne være folkekirke i hele landet.

Utvalget er enige om mye. Det er imidlertid uenighet rundt noen sentrale problemstillinger, som hva som er den beste løsningen for arbeidsgiverorganisering og hvilken ordning for daglig ledelse som vil være best egnet for et prostifellesråd. I kapittel 10 oppsummerer utvalget sine anbefalinger ut fra sitt mandat. Her synliggjøres anbefalinger i ulike spørsmål og begrunnelse for disse.

Koronapandemien preget utvalgsarbeidet. Hovedutvalget hadde flere fysiske møter, men hoveddelen av arbeidet ble gjennomført digitalt. Samhandling på skjerm er annerledes enn ved fysiske møter, og dette har påvirket hvor grundig utvalget har kunnet diskutere ting. Det kan ha fått konsekvenser for det endelige resultatet. Med ny trossamfunnslov fra 2021 er det Kirkemøtet som vedtar kirkens organisering. Utvalgets rapport inneholder løsningsforslag og konsekvenser som vil være et viktig beslutningsgrunnlag for den videre prosessen i kirken.

Et nytt kirkelig organ

Utredningen er gjort på oppdrag fra Kirkerådet, om opprettelsen av et nytt kirkelig organ på prostinivå. Dette organet skal erstatte dagens kirkelige fellesråd og dagens prostier, og utøve arbeidsgiverfunksjoner for alle som jobber i lokalkirken. Dette geografiske nivået vil inneholde mange menigheter – og ofte flere kommuner. Det opprettes et nytt folkevalgt råd på dette nivået, kalt prostifellesråd, som vil være et kirkelig organ med medansvar for alt menighetsliv i området.

Prostifellesrådets formål og oppgaver

Hovedutvalget mener at prostifellesrådet bør være et kirkelig organ, som skal ha medansvar for å «vekke og nære» det kristelige livet i menighetene. Prostifellesrådet blir et «nav» i kirken som samler trådene fra kirkens organer og myndighetspersoner lokalt, regionalt og nasjonalt. Det blir også prostifellesrådet som ivaretar relasjonene til lokalsamfunnet og de kommuner som inngår i prostiet.

Hovedutvalget har foreslått en formålsbestemmelse for prostifellesrådet, som sier noe om rådets karakter: «Prostifellesrådet skal bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn, og det skal fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og lokale arbeidsgrupper i prostiet, samt i trossamfunnet for øvrig».

Les mer i avsnitt 5.2.

Prostifellesrådets sammensetning

Prostifellesrådet skal være et folkevalgt organ, og hovedutvalget mener at medlemmene skal velges gjennom indirekte valg i menighetsrådene, blant menighetsrådsmedlemmene. Hovedutvalget mener at det bør være en

Sammendrag

representant fra hvert menighetsråd, én geistlig representant og en samisk representant i prostifellesråd som har sokn i forvaltningsområdet for samisk språk.

Utvalget har vurdert om kommunene skal kunne oppnevne representant i rådet, eventuelt med begrenset stemmerett og antallsbegrensning. Et flertall går inn for kommunal representasjon, mens et mindretall ikke anbefaler det. I tillegg mener hovedutvalget at det kan være aktuelt med en form for representasjon mellom prostifellesrådet og bispedømmerådet.

Les mer i avsnitt 5.3.

Menighetsrådet

Hovedutvalget mener at menighetsrådene fortsatt skal ha ansvar for å «vekke og nære» det kirkelige livet i soknet, og ha virksomhetsansvar for en rekke områder. Utvalget foreslår at menighetsrådene overtar en del av innholdsansvaret for menighetsprestene, men dette vil være avhengig av arbeidsgivermodell. I tilsettingssaker skal menighetsrådets rolle styrkes.

Dagens ordning for valg og sammensetning av menighetsråd videreføres. Videre anbefaler hovedutvalget at hvert menighetsråd velger en representant til prostifellesrådet, og at alle menighetsrådsmedlemmene kan delta på det årlige prostimøtet.

Les mer i avsnitt 5.4.

Rettslig forankring av prostifellesrådet – organiseringen av arbeidsgiveransvaret

Kirkerådet har bedt hovedutvalget om å utrede en kirkelig organisering med et fellesorgan på prostinivå som arbeidsgiverorgan for alle kirkelig tilsatte. Det vil si at prostifellesrådet skal fungere som arbeidsgiver for alle tilsatte i lokalkirken. I dag er disse hovedsakelig ansatt i kirkelig fellesråd eller i rettssubjektet Den norske kirke (RDNK).

Et viktig spørsmål, særlig i forbindelse med arbeidsgiverorganisering, er prostifellesrådets rettslige forankring. Dagens fellesråd er ikke egne rettssubjekter. De er organer *for* soknene, som vil si at de henter sin rettslige handleevne fra soknene. Den rettslige forankringen er viktig fordi den bestemmer hvem som er øverste ansvarlige arbeidsgiver for de ansatte i prostiet, og dermed hvem som er «den rett saksøkte» i situasjoner der ansvaret settes på spissen.

Utvalget har sett på flere rettslige modeller, og i rapporten blir tre alternativer utredet og vurdert. Utvalget er delt i hvilken modell som anbefales.

Les mer i kapittel 7.

Daglig ledelse i prostiet

Hovedutvalget er spesielt bedt om å utrede daglig ledelse i prostifellesrådet. Den daglige lederen i prostifellesrådet vil fungere som arbeidsgiver for en bred gruppe av tilsatte, og må kunne lede disse på en god måte. Dette gjelder både de som arbeider utadrettet i menighetene (prester, undervisningsansatte, kirkemusikere, diakoner osv.), på gravplasser, i prostiadministrasjonen og eventuelle andre virksomhetsområder som barnehager.

Hovedutvalget presenterer tre alternativer for daglig ledelse i prostiet. Utvalget deler seg i synet på hvilket av disse alternativene som er best egnet.

Les mer i avsnitt 5.6.

Relasjonen mellom lokalkirken og kommunene

Hovedutvalget ser at det er viktig å beholde en god relasjon mellom kirken og kommunene. Dette kan gjøres både gjennom samskaping, forvaltning av gravplassområdet og representasjon i folkevalgt organ. Hovedutvalgets flertall

Sammendrag

mener at kommunene bør oppnevne en representant i prostifellesrådet, men er uenige i hvorvidt denne skal ha stemmerett og eventuelt i hvilke saker.

Les mer i avsnitt 5.5.

Bispedømmenivået: Tilsyn, roller og relasjoner til lokalkirken

Biskopens rolle har vært utredet i arbeidet. Et flertall i hovedutvalget mener at biskopens leder- og tilsynsrolle bør tydeliggjøres og skilles fra arbeidsgiverrollen, eventuelt ha en rolle i forbindelse med tilsetninger. Et mindretall i utvalget mener at biskopen fortsatt bør ha en rolle som arbeidsgiver i ny organisering.

I tillegg har utvalget sett på rollen til de ansatte ved bispedømmekontoret. Utvalget mener at kontoret skal bestå, og at det trengs en faglig kompetent stab. Bispedømmet kan få en større rolle i faglig og strategisk utvikling ved å være kompetansesenter for prostifellesrådene. Både bispedømmerådet og bispedømmekontoret kan bli viktige i relasjonen mellom lokalkirken og det nasjonale nivået – for eksempel gjennom representasjon.

Les mer i avsnitt 5.8.

Kirkelig demokrati

Hovedutvalget har utredet valgordninger og kirkelig demokrati. Utvalget er enige om at det kun bør gjennomføres to direkte valg: til menighetsrådet og Kirkemøtet. Menighetsrådets sammensetning og valgordning er foreslått videreført som i dag. Prostifellesrådet velges indirekte av menighetsrådene.

Kirkemøtet bør etter utvalgets syn bestå av folkevalgte medlemmer og biskopene, tre samiske representanter, lederen av Samisk kirkeråd, døvemenighetenes representant og lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg. De fleste av hovedutvalgets medlemmer anbefaler at antall folkevalgte medlemmer bør differensieres ut ifra bispedømmenes kirkemedlemmer.

Hovedutvalget går inn for at Kirkerådet består av totalt 17 medlemmer: leder, 15 andre folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet og preses. Hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Hovedutvalget mener også at det må innføres et krav om at både kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent i Kirkerådet.

Les mer i kapittel 6.

Samisk kirkeliv

I henhold til mandatet skal hovedutvalget sikre ivaretagelse av samisk kirkeliv i ny organisering. Utvalget anbefaler at det oppnevnes en egen samisk representant til prostifellesråd i de områder der det er sokn i samisk forvaltningsområde. Disse prostifellesrådene vil også ha et særlig ansvar for ivaretagelse av samisk kirkeliv i soknene.

Les mer i avsnitt 5.2.7 og 5.3.5.

Døvemenighetene og døveprostiet

Døvekirken har et pågående forsøksprosjekt med enhetlig ledelse og samordning av arbeidsgiveransvaret. Hovedutvalget anbefaler at Kirkemøtet fastsetter en ny ordning for døvemenighetene og døvepresttjenesten, som tar utgangspunkt i en ny kirkeordning med nødvendige tilpasninger med erfaringer fra det pågående prosjektet.

Les mer i avsnitt 5.10.2.

Medbestemmelse

Hovedutvalget vil understreke viktigheten av at det etableres gode ordninger for medbestemmelse i ny kirkelig organisering. Hvilke konkrete medbestemmelsesordninger som bør fastsettes, er det opp til partene å finne ut av, men utvalget mener at partssammensatte utvalg bør videreføres inntil videre.

Sammendrag

Videre anbefaler hovedutvalget at det bør etableres formaliserte møtepunkter mellom trossamfunnet Den norske kirke i kraft av sin rolle som regelmyndighet, og de kirkelige arbeidslivsparter (KA og arbeidstakerorganisasjonene på KA-sektoren).

Les mer i avsnitt 7.5.

Organisering av spesialprestetjeneste

Hovedutvalget har vurdert hvordan spesialprestene i Den norske kirke bør organiseres. Det kan både tenkes en organisering med nasjonal overbygning og tilknytning til bispedømmene eller at de tilhører prostifellesrådet. Hovedutvalget gjør ingen anbefaling i dette spørsmålet, og mener at dette må vurderes i nærmere dialog med de aktuelle fagmiljøene.

Les mer i avsnitt 5.10.1.

Temaer for videre utredning

Gjennom hovedutvalgets arbeid har det dukket opp flere temaer som har vært utenfor utvalgets mandat, eller som det ikke har vært kapasitet til å utrede. I det videre arbeidet med kirkelig organisering vil det blant annet være behov for å utrede mulige endringer i sokne- og prostistrukturen, ledelse på lokalt arbeidssted, valgeregler og bispedømmets rolle og oppgaver.

Les mer i kapittel 13.

DEL 1: BAKGRUNN OG DAGENS SITUASJON

Paulus kirke ved Birkelunden i Oslo bispedømme. Foto: © Kerstin Mertens/Samfoto

1 Innledning

1 INNLEDNING

Den norske kirke er en evangelisk-luthersk folkekirke. Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende. I flere hundre år var kirken en statskirke, som en integrert del av den norske staten, men gradvis har Den norske kirke blitt mer selvstendig. I et stadig mer mangfoldig, flerreligiøst og sekulært samfunn er dette på sin plass. Samtidig har Den norske kirke en særstilling blant de mange trossamfunnene i Norge. I Grunnlovens §16 omtales kirken som «Norges folkekirke», og er det trossamfunnet med klart størst andel av befolkningen som medlemmer.

Grunnlovens beskrivelse av kirken som folkekirke forplikter. Kirken er grunnleggende sett et fellesskap av døpte, og Den norske kirke er fortsatt en majoritetskirke, der to av tre velger å være medlemmer. Medlemsundersøkelser understreker at dåp, konfirmasjon, vielse og gravferd er store dager i nordmenns liv, der det store flertallet søker til kirken. Som folkekirke er Den norske kirke også til for folket i bredere forstand. Kirken har et gudegitt oppdrag i å forkynne evangeliet for folket, og et samfunnsoppdrag i å bidra med å forvalte Norges kristne arv. Ved katastrofer og ulykker åpnes kirkene, og kirkens ansatte involveres. Den norske kirke er en naturlig del av lokalsamfunnets bevissthet. Et grunnleggende kjennetegn ved Den norske kirke som folkekirke er at kirken er demokratisk oppbygd og styrt. Dette er et uttrykk for at alle kirkemedlemmer har et medansvar for kirkens felles liv og virksomhet.

Samfunnet har gjennomgått store endringer de siste tiårene, blant annet knyttet til demografi, bosettingsmønster, levevaner og religiøsitet. Kirken er i samfunnet og må forholde seg til dette. Det stilles stadig strengere krav til det å være arbeidsgiver, og til effektiv ressursbruk av offentlige midler. For kirken blir det dermed ekstra viktig å ta i bruk de mange mulighetene som ligger i ny kunnskap om ledelse og organisering, digitalisering og kompetanseutvikling for å virkeliggjøre kirkens oppdrag.

Den norske kirkes oppdrag virkeliggjøres ikke gjennom organisering alene. Likevel kan en hensiktsmessig organisering frigjøre flere ressurser til menneskemøter, skape bedre samhandling og legge til rette for et mer planmessig arbeid både i kirken lokalt og som helhet. En mer hensiktsmessig kirkelig organisering kan dermed faktisk gjøre det enklere for kirken å virkeliggjøre sitt oppdrag og bidra til at det kirkelige fellesskapet blir enda bedre og enda større. Felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner for alle i lokalkirken, og noe større fellesorganer, er en helt sentral del av dette.

Som folkekirke skal Den norske kirke være landsdekkende, med livskraftige menigheter i alle deler av landet og stort rom for lokalt selvstyre. Kirken er et fellesskap, men også grunnleggende sett lokal. Fordi kirken skal være til stede lokalt over hele landet, vil det alltid være ressurskrevende å realisere kirkens oppdrag. God bruk av kirkens ressurser er likevel godt både for medlemmene, de folkevalgte, de ansatte og de frivillige. Ny kirkelig organisering handler ikke om å gjøre Den norske kirke mer lik et konsern eller en annen sekulær organisasjon, men om å bruke de ressursene kirken til enhver tid rår over på best mulig måte.

Etter at Grunnloven ble endret i 2012, er Den norske kirke blitt tydeligere skilt fra staten. Fra 1. januar 2021 er den særlige lovgivningen om Den norske kirke bygget ned, og Kirkemøtet har myndighet til å bestemme hvordan kirken skal organiseres. Hovedutvalget leverer nå forslag til ny organisering av kirken. Rapporten peker på ulike løsningsforslag og konsekvenser, som vil være en del av beslutningsgrunnlaget for den videre prosessen i kirken.

1 Innledning

Oppbygning av rapporten

Utvalgets rapport har tre hoveddeler. Første del inneholder fire kapitler som handler om bakgrunn og dagens situasjon. Her gjennomgås hovedutvalgets arbeid, dagens organisering og ulike rammer for ny organisering: Både historien, kirkens identitet og oppdrag, og ulike faktorer som legger rammene for en ny organisering.

I del to presenteres sentrale tema for utredningen, med hovedvekt på prostifellesrådet. Her behandles blant annet ansvar og myndighet, arbeidsgiverorganisering, daglig ledelse og kirkelig demokrati, i tillegg til rettslig modell for organisering av arbeidsgiveransvaret.

I den tredje delen av rapporten gjøres det en helhetlig vurdering av ulike valg, som resulterer i utvalgets anbefalinger. Her presenteres også måloppnåelsen, ulike konsekvenser og risikovurderinger. Til slutt peker utvalget på valg knyttet til implementering og hvilke temaer som bør utredes videre.

Hovedutvalget har forsøkt å lage en sluttrapport som er lett tilgjengelig, også for lesere som ikke har inngående kjennskap til kirken fra før. Utvalget anerkjenner likevel at enkelte deler av utredningen er mer tekniske og kompliserte enn andre, og kan være tyngre å lese. Det gjelder for eksempel når det refereres til lovgivning, kirkeordning og andre juridiske dokumenter.

Underveis i rapporten henvises det til de fire delrapportene, disse ligger vedlagt rapporten. Fotnoter benyttes både til kildehenvisning og for å gi utfyllende informasjon.

Ordforklaringer og begreper

Den norske kirke	Hele trossamfunnet Den norske kirke
Kirken	Viser til Den norske kirke som trossamfunn i Norge. De stedene det menes den verdensvide kirke, er dette presisert.
Rettssubjektet Den norske kirke (RDNK)	Rettssubjektet for Den norske kirke nasjonalt, opprettet 1. januar 2017
Trossamfunnsloven	Gjeldende lovgivning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, fra og med 01.01.2021
Kirkeloven	Loven som gjaldt for Den norske kirke frem til 01.01.2021
Kirkeordning	Den norske kirkes eget regelverk som inneholder overordnede bestemmelser om kirkens læregrunnlag, kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og kirkelige valgordninger. Vedtas av Kirkemøtet.
Barne- og familiedepartementet	Gjeldende departement for tros- og livssynssamfunnene
Sokn	Rettslig begrep for menigheten. Utgjør den grunnleggende enheten i Den norske kirke og kan ikke løses fra den. Er et eget rettssubjekt.
Menighetsråd	Folkevalgt organ som treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet
Kirkelig fellestråd	Folkevalgt organ i kommuner med flere enn ett sokn, som blant annet skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene.
Prosti	Geografisk område i Den norske kirke, både nåværende og i en eventuell ny struktur. I dag finnes det 94 prostier.
Prostifellesråd	Foreslått navn på nytt folkevalgt organ
Prostiadministrasjon	Administrasjon/sekretariat for det folkevalgte organet, som utøver arbeidsgiveransvaret
Bispedømme	Geografisk område i Den norske kirke på regionnivå. I dag finnes det 11 bispedømmer.
Bispedømmeråd	Folkevalgt organ på bispedømmenivå
Bispedømmekontor	Sekretariatet til bispedømmeråd og biskop
Kirkerådet	Folkevalgt organ som leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå, som blant annet forbereder saker til Kirkemøtet og iverksetter Kirkemøtets beslutninger

1 Innledning

Kirkemøtet	Den norske kirkes øverste representative og besluttede organ, som blant annet fastsetter kirkens grunnlag og lære, og alle liturgier og gudstjenstlige bøker i kirken
Geistlig	Fellesbetegnelse på ordinerte prester (altså prester, proster og biskoper)
Synodal	En kirkeforfatning hvor kirken styres av et valgt kirkemøte (en synode)
Episkopal	En kirkeforfatning der biskopens lederansvar og tilsynsrolle spiller en vesentlig rolle i strukturen
Kongregasjonalistisk	En kirkeforfatning som legger hovedvekt på den enkelte menighets uavhengighet og selvstyre
Rettssubjekt	Enhver person eller virksomhet (f.eks. foreninger, aksjeselskaper, kommuner og organisasjoner) som har rettsevne. Det vil si at de kan ha rettigheter og plikter, ha rettslig handleevne, være part i søksmål.
Kirkefag	De tradisjonelle kirkelige fagområder (teologi, kirkemusikk, kateketikk, diakoni)
Tjenesteordning	En tjenesteordning er en nasjonal regulering av generelle bestemmelser om rettigheter og plikter som tilligger en stilling, og som både arbeidsgiver og arbeidstaker vil være bundet av. Diakon, kantor, kateket og prest er de fire vigslede stillingene i kirken. Disse har en tjenesteordning, og fengselsprest, prost og biskop har egne.
Virksomhetsoverdragelse	Overdragelse av en virksomhet eller del av virksomhet til en annen arbeidsgiver. Med overdragelse menes overføring av en selvstendig enhet som beholder sin identitet etter overføringen.

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

2 HOVEDUTVALGETS ARBEID OG MANDAT

2.1 HOVEDUTVALGETS SAMMENSETNING OG ARBEID

Denne rapporten er resultat av et utvalgsarbeid fra november 2019 til mars 2021. I mars 2019 vedtok Kirkemøtet sin egen kirkeordning, og bad samtidig Kirkerådet «om så snart som mulig i kommende kirkemøteperiode å fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning». I september 2019 vedtok Kirkerådet et mandat som er gjengitt i neste avsnitt,¹ og at utredningen skal sendes på bred høring før Kirkerådet oversender sitt forslag til Kirkemøtet.

Kirkerådets direktør oppnevnte et hovedutvalg for ny kirkelig organisering, som fikk i oppgave å levere på bestillingen i mandatet. Hovedutvalget har bestått av følgende representanter:

- Morten Müller-Nilssen (leder), konserndirektør i Vy
- Oddbjørn Eide, nestleder i styret i KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter og styremedlem i Norges kirkevergelag
- Martin Enstad, leder av Presteforeningen
- Torbjørn Backer Hjorthaug, avdelingsdirektør i Kulturdepartementet
- Marit Halvorsen Hougsnæs, administrerende direktør i KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter
- Anders Hovind, nestleder i Creo
- Ann Kristin Langeland, assisterende kommunedirektør i Volda og styremedlem i KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter
- Brit Skjelbred, leder av Nidaros bispedømmeråd og tidligere fylkesmann
- Bjørn Solberg, leder av Indre Østfold kirkelige fellesråd og leder av Eidsberg felles menighetsråd
- Tone Sønsterud, vararepresentant til Stortinget
- Olav Fykse Tveit, preses i Bispemøtet og biskop i Nidaros domprosti

Olav Fykse Tveit tilrådte som preses i Bispemøtet 10. mai 2020. Før dette var Bispemøtet representert i hovedutvalget av daværende preses Helga Haugland Byfuglien (ut januar 2020) og fungerende preses Atle Sommerfeldt (1. februar til 10. mai 2020).

Sekretariat og eksterne bidrag

Sekretariatet for hovedutvalget har bestått av:

- Inger Kari Stensrud (prosjektdirektør)
- Andreas Henriksen Aarflot
- Tyra Margrete Ekhaugen
- Anders Emil Kaldhol
- Kristian Bandlien Kraft
- Kristian Myhre

Konsulentselskapet PwC har bistått med konsekvensanalyser av utvalgets forslag, professor Ulla Schmidt fra Aarhus Universitet har bidratt med teologiske vurderinger, Agenda Kaupang med en kartlegging av dagens ressursbruk, Aon med vurderinger av pensjonsspørsmål og advokatfirmaet Hjort med juridiske vurderinger.

Arbeidsgrupper for særskilte temaer

Kirkerådsdirektøren nedsatte fire arbeidsgrupper for å utrede særskilte temaer for hovedutvalget:

- Arbeidsgruppe 1: Arbeidsgiverorganisering

¹ Mandatet og andre rammer for prosjektet er gitt i Kirkerådets sak KR 59/19 fra september 2019.

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

- Arbeidsgruppe 2: Biskopens rolle – tilsyn og ledelse
- Arbeidsgruppe 3: Kirkelig demokrati – kirkelige organers sammensetning og valgordninger til disse
- Arbeidsgruppe 4: Forholdet kirke – kommune

Arbeidsgruppene ble ledet av henholdsvis Marit Halvorsen Hougsnæs, Brit Skjelbred, Bjørn Solberg og Ann Kristin Langeland, alle medlemmer av hovedutvalget. Arbeidsgruppene hadde til sammen 33 medlemmer, se oversikter i vedlagte arbeidsgrupperapporter. Rapportene ble avlevert til hovedutvalget i september 2020.

Hovedutvalgets arbeid

Hovedutvalget har hatt 13 møter i perioden november 2019 til mars 2021. Den første delen av utvalgets arbeid bestod i informasjonsinnhenting for å få god innsikt i Den norske kirkes nåsituasjon og ulike workshoper om ny kirkelig organisering. Deretter brukte utvalget tid på å gå gjennom de fire arbeidsgrupperapportene, før utvalget startet arbeidet med egen rapport og sluttprodukt.

Møtene har vært gjennomført fysisk når det har vært mulig, men Covid-19-restriksjoner gjorde at møtene særlig i den siste delen av arbeidet måtte gjennomføres digitalt. Opprinnelig skulle utvalget levere utredningen til Kirkerådets direktør innen 1. januar 2021. Som følge av situasjonen med Covid-19 måtte denne fristen forskyves, og hovedutvalget leverte sin rapport 31. mars 2021.

Møter med involverte

Hovedutvalget har lagt stor vekt på å hente inn innspill fra aktører som blir berørt av en ny kirkelig organisering. Innspillmøter har vært en viktig del av dette arbeidet, både helt åpne møter og møter som har vært spesielt lagt til rette for ulike grupper i Den norske kirke. Covid-19 gjorde at innspillmøtene ble flyttet fra våren til høsten 2020, og at de ble gjennomført digitalt i stedet for fysisk. Den digitale møteformen gjorde at flere fikk mulighet til å delta enn det som ellers ville vært mulig, og til sammen deltok nærmere 3 000 personer. De digitale innspillmøtene har samtidig visse begrensninger som hovedutvalget har vært bevisst på. Gjennom store deler av arbeidet har en egen elektronisk innspillkanal åpnet for frie innspill fra de som måtte ønske dette, noe som har resultert i 64 innspill.

Hovedutvalget har i tillegg til åpne møter gjennomført møter med arbeidstakerorganisasjonene, Norges kirkevergelag, Presteforeningens representantskap, styret i KA, bispedømmerrådslederne, Kirkemøtet, Bispemøtet, arbeidsutvalget i nettverk for kirkelige fellesråd, verneombudskonferansen i rettssubjektet Den norske kirke, KS og enkelte andre berørte instanser. Formålet har vært å gi rom for innspill underveis i arbeidet, og møtene var ikke ment å erstatte formelle høringsinnspill eller være del av fagforeningenes formelle medbestemmelse. Hovedutvalget har forsøkt å gjennomføre disse møtene fysisk når det har vært mulig, men i enkelte faser av arbeidet innebar smittevernsrestriksjonene at møtene måtte gjennomføres digitalt.

2.2 MANDATET

Kirkerådet vedtok følgende målsetning og mandat for arbeidet med kirkelig organisering i KR 59/19.

«Ny kirkeordning skal:

- frigjøre mest mulig ressurser til møter med folk lokalt og tilstrekkelige ressurser til å få kirken til å henge godt sammen lokalt, regionalt og nasjonalt
- legge til rette for at kirken når ut med evangeliet til flest mulig mennesker
- legge til rette for at kirken oppfyller samfunnsoppdraget som en folkekirke for alle som vil være med og som tar vare på den kristne kulturarven
- være enkel og funksjonell – den skal inneholde nasjonal regulering av det som er nødvendig og forenkle der det er mulig
- inneholde en god balanse mellom embete og råd, folkevalgte og ansatte
- være fleksibel, ved å gjøre det mulig å tilpasse ordningene etter ulike behov
- ivareta behovene til kirkens mange aktører: folkevalgte, ansatte, frivillige og dem som søker kirkens tjenester

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

- gi økt mulighet for strategisk ledelse av kirkens virksomhet lokalt
- ha fokus på kirkas arbeidsoppgaver i soknet og hvordan strategisk og faglig ledelse i soknet kan styrkes
- sikre at Den norske kirke skal være en attraktiv og rekrutterende arbeidsplass med god ledelse.

(...)

Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutning om fremtidig arbeidsgiverorganisering i Den norske kirke og gjøre andre tilpasninger og endringer i kirkeordningen.

Kirkerådet ønsker at utvalget særlig skal utrede mulige løsninger knyttet til et nytt, felles kirkelig organ på prostinivå, der dette fellesorganet kan utøve arbeidsgiverfunksjoner for alle som jobber i den lokale kirke. Utredningen skal bygge på det som kan være en egnet størrelse for fremtidig arbeidsgiverorganisering og skal ta utgangspunkt i dagens prostier og i ny kommunestruktur.

Arbeidet skal ha fokus på arbeidsoppgavene i soknet og hvordan strategisk og faglig ledelse i soknet kan styrkes. Utredningen konsentreres om arbeidsgiveransvar, med særlig fokus på arbeidsledelse og tilsetninger for alle som arbeider lokalt i kirken.

Med henblikk på formålet, skal følgende utredes:

- «Prostiråd/storfellesrådet» som fellesorgan for soknene og arbeidsgiverorgan for alle kirkelig tilsatte.
- Oppgavefordeling mellom menighetsrådene og det nye fellesorganet for soknene med utgangspunkt i Kirkemøtets tidligere føringer og bispedømmerådernes relasjon til det nye fellesorganet.
- Biskopens rolle i ny kirkeordning, herunder det nærmere innhold av biskopens ledelse og tilsyn. Forholdet mellom embete og råd på et nytt mellomnivå, herunder prostens rolle som kirkefaglig leder, må tydeliggjøres sammen med avklaring av biskopens rolle. Det skal utredes en tydelig sammenheng mellom biskopens, prostens og menighetsprestens tjeneste. Utredningen må se hen til de økumeniske avtaler Den norske kirke er forpliktet på.
- Ordning for daglig ledelse i «prostiråd/storfellesrådet».
- Bispedømmerådets rolle og funksjon. Bispedømmerådene skal bestå.
- Sammensetning av og valgordning for kirkelige organer som del av det kirkelige demokratiet. Direkte valg til kirkelige organer skal vektlegges.

Kirkerådet vil inngå avtale med et eksternt konsultantselskap som skal bidra i arbeidet med å utrede økonomiske og administrative konsekvenser ved det eller de løsningsforslag som fremmes.

Det skal leveres delutredninger til utvalget om følgende temaer:

1. Arbeidsgiverorganisering
2. Biskopens rolle – tilsyn og ledelse
3. Kirkelig demokrati – kirkelige organers sammensetning og valgordninger til disse
4. Forholdet kirke – kommune

Det skal gjennomføres innspillmøter og fagkonsultasjoner med sikte på bred involvering. Arbeidet skal skje i dialog med kirkelige organer og andre aktører i kirken. Ekspertise innen relevante fagområder som arbeidsrett, demokrati og økonomi – i tillegg til kirkerett, trekkes inn i arbeidet.»

Mandatet slår fast at det er et mål å komme frem til løsninger som kan få bredest mulig oppslutning.

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

2.3 HOVEDUTVALGETS FORSTÅELSE AV MANDATET

Hovedutvalget har valgt å holde seg strengt til mandatet fra Kirkerådet, og har brukt de fastsatte målene og problemstillingene aktivt gjennom hele arbeidet. Hovedutvalget har lagt vekt på å utforme en organisering som styrker soknene lokalt og sikrer deres selvstyre og handlekraft, samtidig som den bidrar til at Den norske kirke henger godt sammen vertikalt, fra soknet via prostiet og bispedømmet, til nasjonalt nivå.

Det har også vært viktig for hovedutvalget å gi en helhetlig fremstilling av Den norske kirke, for å få frem virkemåtene til de ulike sidene ved ny organisering, både lokalt og i kirken som helhet. Utvalget ønsker også at rapporten skal være tydelig og forståelig, blant annet slik at begrunnelsene for ulike valg kommer klart frem. Den norske kirkes evne til å løse sitt oppdrag på en god måte avhenger av mye mer enn organiseringen av arbeidsgiveransvaret i lokalkirken – og ofte er det i samspillet og detaljene at nøkkelen til en velfungerende organisering ligger.

I tråd med mandatet har hovedutvalget viet særlig oppmerksomhet til arbeidsoppgavene i soknet, og til organiseringen av arbeidsgiveransvar, arbeidsledelse og tilsetninger for alle som arbeider lokalt i kirken. Dette innebærer at problemstillinger knyttet til biskopens rolle og forholdet mellom kirke og kommune, altså temaene som ble utredet av arbeidsgruppe 2 og 4, drøftes i den grad de er direkte knyttet til spørsmålet om arbeidsgiverorganisering og nytt fellesorgan. Temaet arbeidsgiverorganisering, som ble utredet av arbeidsgruppe 1, drøftes mer inngående. Hovedutvalget har brukt arbeidsgruppene rapporter aktivt i arbeidet, og støtter mange av de vurderingene som er gjort der. Se også konkrete henvisninger fortløpende i rapporten. Arbeidsgruppene rapporter gir også flere detaljer enn det har vært rom for i utvalgets rapport, og hovedutvalget oppfordrer derfor til å oppsøke disse for mer detaljerte redegjørelser.

Mandatet fra Kirkerådet uttrykker ti mål for hovedutvalgets arbeid. Målene skal gi retning for arbeidet med ny kirkelig organisering, og gjenspeiler en forståelse av hvilke problemer en ny kirkelig organisering er ment å løse. Målene skal også kunne brukes til å vurdere nytten av hovedutvalgets forslag, både før de gjennomføres og etter at de eventuelt blir gjennomført. Hovedutvalget har tatt eierskap til målene gjennom å uttrykke dem i et målbilde med fem målformuleringer. Målbildet tar hensyn til hovedutvalgets forståelse av samfunnstrender og utfordringene med dagens system, beskrevet i kapittel 3 og 4.

Målbildet er også basert på en forståelse av at Kirkemøtet gjennom de siste tiårenes kirkelige arbeid med reformer har hatt som sentralt mål å styrke soknet og menighetsrådet.² Samtidig er soknene uløselig knyttet sammen, og til trossamfunnet Den norske kirke. Menighetene hører til i et prosti og i et bispedømme, og de står under tilsyn av en biskop. Kirkemøtet skal som Den norske kirkes øverste representative organ ivareta den helheten og sammenhengen som lokalkirken hører hjemme i. Kirkeordningen skal balansere selvstendighet med helhet og sammenheng, og den skal legge til rette for et godt samvirke mellom sokn, biskop og rådsstruktur.³

² Kirkemøtet 2006 uttalte at «[e]n kirkeordning må understreke og styrke soknernes betydning og innflytelse i hele kirkens organisasjon», noe som Kirkemøtet 2007 gjentok som et av hovedprinsippene og en av føringene for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke. I 2013 ga Kirkemøtet uttrykk for at det «er opptatt av at forståelsen av soknet som grunnenhet blir ivaretatt i arbeidet med en fremtidig kirkeordning». Kirkemøtet 2016 bad Kirkerådet fortsette arbeidet med en fremtidig kirkeordning for Den norske kirke som kan erstatte den nåværende lovregulering av kirkens organisering, og uttalte i den sammenheng at «Kirkemøtet (...) har som premiss at den lokale kirke styrkes». Samtidig gav Kirkemøtet en føring om at «menighetsrådets rolle ved tilsetning av alle stillinger styrkes» [og at «oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene endres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes»].

³ Kirkemøtet 2004 vektla i uttalelsen om Den norske kirkes identitet og oppdrag at menighetene hører hjemme i en større sammenheng, at den grunnleggende formålsbestemmelsen for menighetene gjenfinnes regionalt og nasjonalt, og at organene på ulike nivåer har et samordningsansvar. I sak KM 08/05 utalte Kirkemøtet at et nytt organisatorisk mellomnivå må balansere «den lokale tilhørighet med mulighet for strategisk samordning og forvaltningsmessig kompetanse». Også i sakene KM 08/06 og 08/07 pekte Kirkemøtet på soknets grunnleggende funksjoner og ansvar, samtidig som det ble understreket at kirkeordningen må ivareta helhet og sammenheng, legge til rette for samvirke mellom organer, nivåer og tjenester og balansere de kongregasjonistiske, synodale og episkopale elementene. Slike hensyn, og Kirkemøtets rolle som øverste representative organ i trossamfunnet, ble også fremhevet i Kirkemøtets høringsuttalelse til ny trossamfunnslov, se sak KM 10/18.

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

Målbildet er bygget opp slik at det i fem hovedmål beskriver kirken slik utvalget vil at den skal være i årene som kommer. Noen elementer er mål i tradisjonell forstand, om hva som ønskes oppnådd, mens andre elementer er med for å minne om hva utvalget ikke ønsker å miste med ny organisering. Målbildet fanger opp og utfyller de ti målene i Kirkerådets mandat.

I kapittel 9 operasjonaliseres målbildet for å kunne vurdere hvorvidt ny organisering oppnår disse målformuleringene.

En folkekirke i hele landet

Den norske kirke er en kirke som er til stede i hele landet og oppfyller samfunnsoppdraget om å være folkekirke. Over hele landet er kirken en attraktiv arbeidsplass med kvalifiserte ansatte. Den norske kirke formidler evangeliet gjennom ord og handling, og er med på å forvalte den kristne kulturarven.

Kirken står sterkt lokalt

Soknet er den kirkelige grunnenhet. Det er lokalt at kirken deler evangeliet og får nære møter med medlemmer, frivillige og de som søker kirkens tjenester. Fleksible strukturer sikrer lokalt handlingsrom innenfor nasjonale rammer, slik at kirken til enhver tid er godt tilpasset lokale forhold.

Avklarte roller og mandat

Den norske kirke har både folkevalgte, frivillige og ansatte som bidrar til drift og utvikling av kirken. Alle disse opplever trygghet i rollen ved at det er definert hvilken rolle og hvilket mandat den enkelte har. Strukturen har et godt samvirke mellom embete og råd, og sammensetningen av ulike organ er gjennomtenkt og begrunnet.

God ledelse på alle nivå

Kirken har god, strategisk, folkevalgt og faglig ledelse på alle nivå, slik at kirkens ansatte har det bra på jobb og får brukt sin kompetanse. Frivillige opplever god oppfølging og involvering. Nasjonal ledelse gir retning og rammer for hele kirken, og bidrar til at kirken henger sammen lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er et velfungerende strategiarbeid mellom nivåer, og prosesser for medvirkning.

God ressursutnyttelse

For å nå bredest mulig ut med kirkens budskap brukes menneskelige og økonomiske ressurser på best mulig måte. På denne måten er man i kirken gode forvaltere ved å unngå dobbeltarbeid, samle kompetanse og frigjøre ressurser til kirkelig tilstedeværelse lokalt.

2.4 AVGRENSNINGER

Mandatet som er gitt fra Kirkerådet fanger opp de temaene som hovedutvalget vurderer som viktigst, og vies oppmerksomhet i rapporten. Det er likevel behov for å avgrense hvilke temaer utredningen ikke berører, men som hovedutvalget ser kan ha innvirkning på ny kirkelig organisering. Noen avgrensninger presenteres her, og de nevnes også i kapittel 13, der det pekes på temaer som bør utredes videre frem mot implementering av ny kirkelig organisering.

Finansiering

Dagens finansiering av Den norske kirke legges til grunn, slik den er vedtatt i trossamfunnsloven med to finansieringskilder. Et bredt flertall på Stortinget gikk inn for dette, og det ligger som et premiss for utvalgets arbeid. Hovedutvalget ser at endret organisering av kirken kan gi konsekvenser for økonomistyring, regnskapsføring, disponeringsrett mv., som bør vurderes utredet i det videre arbeidet.

Inndelingen av prostier og sokn

Ved en eventuell etablering av nye fellesorganer, er det etter utvalgets vurdering naturlig å ta utgangspunkt i prostinivået, men også å gå kritisk igjennom dagens inndeling av prostier. Størrelsen på prostiene i form av både antall medlemmer, ansatte og geografi, kan ha mye å si for hvordan ny kirkelig organisering vil virke. Det samme gjelder hvordan prostiene passer med andre eksisterende regionale inndelinger, for eksempel i form av

2 Hovedutvalgets arbeid og mandat

kommunesamarbeid. Soknenes størrelse vil også ha betydning for hvordan ny kirkelig organisering kan virke, men eventuelle endringer i sokneinndelingen kan gjøres løsrevet fra implementeringen av ny organisering. Hovedutvalget behandler disse spørsmålene på overordnet nivå i avsnitt 12.2, og peker på at dette er noe som må utredes videre.

Bispedømmenivåets roller og oppgaver

Dersom bispedømmenivået ikke skal ha arbeidsgiveransvar for prester og proster på samme måte som i dag, skaper dette behov for å gå igjennom rollene og oppgaveporteføljene til både bispedømmerådet og de ansatte på bispedømmekontoret på nytt. Et tema i denne sammenhengen er bispedømmenivåets rolle i arbeidet med kompetanseheving i Den norske kirke, og forholdet mellom de som gjør dette på lokalt og nasjonalt nivå i dag.

Hvordan de ulike instansene på bispedømmenivået konkret vil bli påvirket av ny organisering, og hvilke roller og oppgaver de bør ha, vil avhenge av hvordan organiseringen av arbeidsgiveransvaret operasjonaliseres i ny organisering. Hovedutvalget har derfor bare drøftet spørsmålene overordnet, se avsnitt og særskilt om behovet for en gjennomgang av de ulike nivåene som kompetanseorganer i kapittel 13.

Organisering og ledelse av den enkelte arbeidsplass lokalt

Hovedutvalget anerkjenner at organiseringen og ledelsen av arbeidsplassene i det enkelte sokn/kontorsted kan ha stor betydning for både lokalkirkens arbeid og den enkelte ansatte. Utvalget ser behov for mer kunnskap om dagens praksis og erfaringer før det kan stilles krav og gis anbefalinger.

3 Rammer for ny organisering

3 RAMMER FOR NY ORGANISERING

Organiseringen av Den norske kirke må skje innenfor visse rammer. Historien, kirkens identitet og oppdrag, geografiske forhold, trender og statlig lovregulering er med på å legge føringer for hvordan kirken kan og bør organiseres for å ivareta sitt oppdrag på best mulig måte også i fremtiden.

3.1 HISTORISKE LINJER

Dagens organisering av kirken er blitt til gjennom historien, med ulike formelle og uformelle prosesser. Hovedutvalget vil gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk som viser hvordan Den norske kirke har blitt et selvstendig trossamfunn. Dette har vært med på å danne bakgrunnen for utvalgets arbeid. Bøndene hadde fra gammelt av ansvar for å bygge kirker, samt å lønne prest og biskop gjennom tiende, og lokalsamfunnene vedlikeholdt kirkebyggene. Prester ble sendt for å tjenestegjøre i dem, og med noen få unntak var prestene de eneste som jobbet i kirken. Etter reformasjonen var prestene en del av kongens embetsverk over hele landet. Kirke og stat ble sammenvevd, og kirken tok initiativ til skoler og stell av syke allerede i middelalderen

Gjennom de siste 200 årene er kirken gradvis blitt utviklet som organisasjon. Det har kommet flere ansatte og organer på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Nye lover og nye organer har vært viktige skritt på veien mot en selvstendig kirke. Særlig fra og med 1997 er det en historie om kirken som blir en selvstendig organisasjon, atskilt fra kommunen og staten. Ulike vedtak i storting og Kirkemøte danner grunnlaget for hovedutvalgets arbeid med ny kirkelig organisering. En utfyllende oversikt over historiske utviklingstrekk og vedtak, særlig etter 1997, finnes i vedlegg 5.

En viktig milepæl i selvstendigheten var den nye kirkeloven som trådte i kraft i 1997, som klargjorde soknets rettslige stilling som et selvstendig rettssubjekt, atskilt fra kommunene. De som var lokalkirkelig ansatte (kirkemusikere, kirketjenere osv.) hadde ulike ordninger for tilsetting mv., hvor menighetsrådet, fellesrådet, kommunestyret, biskop og bispedømmerådet hadde tilsettingsmyndighet og instruksmyndighet. Fra 1997 ble tilsettingsmyndigheten og arbeidsgiveransvaret overført til det kirkelige fellesrådet. Kateketer som var statsansatt ble også overført til fellesrådene. Prestene fortsatte å ha staten som sin arbeidsgiver. En annen viktig milepæl var at myndigheten til å tilsette menighetsprester ble delegert til bispedømmerådene fra 1989. De to arbeidsgiverlinjene i lokalkirken fikk dermed den formen de fortsatt har i dag: Menighetsprestene ansettes på bispedømmenivå, mens de andre ansettes lokalt. I tillegg kommer enkelte menighetsprester, diakoner mv. som ansettes av den enkelte menighet, og spesialprester med ulike ansettelsesforhold.

Et kirkelig utvalg leverte i 2002 rapporten *Samme kirke – ny ordning* som gav ny retning til diskusjonen om å skille stat og kirke. Et statlig utvalg fulgte opp med vidtgående forslag om endringer i statskirkeordningen i sin rapport i 2006.⁴ I 2008 inngikk partiene på Stortinget en avtale om endringer i statskirkeordningen.

Dette kirkeforliket ble i årene etterpå fulgt opp av Stortinget og Kirkemøtet, blant annet gjennom en demokratireform i Den norske kirke. Stortinget vedtok også omfattende endringer i grunnlovsbestemmelsene om statskirkeordningen i 2012, blant annet slik at myndigheten til å tilsette proster og biskoper ble overført fra Kongen i statsråd til henholdsvis bispedømmerådene og Kirkerådet.

Med virkning fra 1. januar 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke (RDNK) opprettet ved endringer i kirkeloven. Samtidig ble prester, proster, biskoper og tilsatte ved sekretariatene til bispedømmerådet og Kirkerådet overført fra staten til det nye rettssubjektet, med Kirkemøtet som den øverste arbeidsgivermyndigheten.

Allerede i 2005 vedtok Kirkemøtet målsettingen om felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning.⁵ Målsettingen ble bekreftet på Kirkemøtet i 2013, og Kirkerådet ble bedt om å fortsette arbeidet med ny kirkeordning

⁴ NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke

⁵ KM 08/05.

3 Rammer for ny organisering

når ny rammelov for Den norske kirke ble vedtatt av Stortinget. I 2015 og 2016 behandlet Kirkemøtet saker som forberedte organisasjonen på skillet mellom stat og kirke fra 2017, og kirkeordningen etter dette.

I 2016 behandlet Kirkemøtet tre hovedveivalg for fremtidig organisering i kirken (KM 08/16), hvor det vedtok å gå inn for et alternativ med *samordnet arbeidsgiverorganisering*, samtidig som de fastholdt målsetningen om et felles arbeidsgiveransvar senere, uten å ta stilling til hvilket nivå det skal være på. I etterkant vurderte Kirkerådet og kirkemøtekomiteen at det ikke var hensiktsmessig å følge opp KM-vedtaket om en modell for samordnet arbeidsgiverorganisering, men bad derfor i stedet om at Kirkerådet skulle komme tilbake til Kirkemøtet så snart som mulig med et forslag til fremtidig arbeidsgiverorganisering.

Forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) ble sendt på høring høsten 2017 og vedtatt i april 2020. Loven trådte i kraft 1. januar 2021. Trossamfunnsloven inneholder et kapittel med rammelovgivning for Den norske kirke. Her tydeliggjøres kirkens selvstendighet når den gir Kirkemøtet ansvar for å fastsette hvordan kirken skal organiseres: «Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling og kirkelige organer og om valg til disse organene».⁶

Dermed har det skjedd et paradigmeskifte i selvstendigjøringen av kirken. Fra at staten regulerte kirkens organisasjon i lov, gjennom en gradvis lovbasert selvstendigjøring, til at Den norske kirke nå er et selvstendig trossamfunn med en egen organisasjon. Den norske kirke står nå fritt til selv å fastsette bestemmelser om kirkens organisering på den måten som er mest hensiktsmessig.

3.2 KIRKEFORSTÅELSE

3.2.1 Den norske kirkes identitet og oppdrag

Den norske kirke forstår seg selv som en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke.⁷ En fornyet gjennomtenkning av kirkens organisasjon må ta utgangspunkt i denne bestemmelsen av Den norske kirkes identitet og oppdrag.

Den norske kirke bekjenner troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd; Gud som skaper, frelser og livgiver. I bekjennelsen til Gud som Hellig Ånd og livgiver bekjennes også troen på «én hellig, apostolisk og allmenn kirke». Kirken springer ut av Guds livgivende handling gjennom Jesu liv, død og oppstandelse, hvor det skapes et nytt fellesskap mellom Gud og mennesker, og mennesker imellom. Den norske kirke er et uttrykk for den verdensvide kirke som står i en ubrutt historisk sammenheng med den første kristne kirke.

Den norske kirke har derfor en identitet og et oppdrag som er gitt i evangeliet om Guds nåde og kjærlighet til alle mennesker. Den skapes ved evangeliet, og lever og fornyes gjennom ord og sakrament. Kirken er grunnleggende sett et fellesskap av mennesker som er døpt. Kroppen er et bibelsk bilde på forholdet mellom Kristus og kirkens medlemmer og ulike tjenester. De hører sammen som lemmer på en kropp, og er ikke en sammenslutning av likesinnede i kraft av å ha felles interesser eller fordi de er blitt enige om et verdigrunnlag.

Slik Den norske kirke selv er blitt til og lever av evangeliet om Guds nåde, har den som oppdrag å forkynne evangeliet som et budskap til frelse, trøst og håp og et kall til liv i kjærlighet. Dette skjer gjennom forkynnelse av evangeliet i ord og handling, og gjennom dåp og nattverd der mennesker får del i Guds nåde og tas inn i og fornyes i fellesskap med Gud og med hverandre. Som folkekirke forstår Den norske kirke sitt oppdrag å være landsdekkende og til stede overalt med forkynnelsen av evangeliet, og som forsamlingen om ord og sakrament.

I Den norske kirke som en luthersk kirke er det derfor lagt vekt både på tjenesten med å forvalte ord og sakrament, og det allmenne prestedømme. Alle dømte har rett til og ansvar for å dele evangeliet, og dermed også til å dele ansvar i og for menighet og kirke. Ut fra vår lutherske tradisjon er kirkens oppdrag gitt til alle dømte medlemmer, med

⁶ Paragraf 12 andre ledd.

⁷ "Den norske kirkes identitet og oppdrag", Kirkemøtet 2004, også lagt til grunn i senere visjonsdokumenter, jf. sak KM 11/04.

3 Rammer for ny organisering

basis i det allmenne prestedømme. All kirkelig organisering må derfor ses i lys av hva som bidrar til at menigheten kan realisere sitt oppdrag.

Menigheten forstått som en levende organisme har bruk for mange ulike tjenester med forkynnelse, musikk, undervisning, diakonalt arbeid, og å organisere og samordne både de faste tjenester og det frivillige arbeid.

Som bekjennende kirke er Den norske kirke derfor også åpen. Fordi den bekjenner en Gud som gir nytt liv og frelse til alle mennesker, skal den favne mennesker på tvers av skillelinjer og forhold som kan virke ekskluderende. Som bekjennende folkekirke i Norge skal Den norske kirke sikre at alle mennesker overalt i Norge kan møte evangeliet i ord og handling, bære barna sine til dåp, samles om nattverdbordet til tilgivelse, fellesskap og nytt liv, utvikle og tilegne seg kunnskap om kristen tro, og få del i kirkens tradisjon og kultur.

Som bekjennende kirke er Den norske kirke også en tjenende kirke. Den skal tjene mennesker og samfunn med evangeliet i ord og handling. Diakonal innsats er for alle mennesker i alle slags livssituasjoner. Den møter mennesker i ulike former for kriser med ulike behov. Kirken tjener også det samfunnet den er en del av og hører til i, både lokalt, nasjonalt og globalt. Som tjenende skal den være med å bygge gode samfunn sammen med andre aktører. Både gjennom å styrke frivillighet og deltakelse i sivilsamfunn, og gjennom samhandling med politiske myndigheter og andre aktører, kan den bidra til å bygge gode lokalmiljø for menneskers hverdag. Som tjenende er Den norske kirke også kulturbærer som tar vare på og gir videre kultur og tradisjon lokalt og nasjonalt. Uten båndene til staten som kirken hadde tidligere, må denne samfunnsmessige og kulturelle betydningen og relevansen bygges på andre og kanskje nye måter, som ett trossamfunn med mange ulike uttrykk.

Som en misjonerende kirke deler Den norske kirke evangeliet og kaller mennesker til dåp og tro, og til et liv i Guds kjærlighet. Det har den alltid gjort, og det har kommet til uttrykk på ulike måter. Med nye utfordringer som synkende dåpstall og mindre oppslutning om gudstjenester, må denne siden av kirkens oppdrag utvikles videre i alle menigheter og i Den norske kirke som en landsdekkende kirke. Engasjement for og evne til dialog og samtale med mennesker og grupper med en annen religiøs eller livssynsmessig bakgrunn, er også en viktig del av kirkens selvforståelse og oppdrag.

3.2.2 Sammenhenger mellom kirkeforståelse og organisering

Den norske kirkes selvforståelse som bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke peker på noen uoppgivelige hensyn og legger noen premisser for kirkelig organisering. Sammenhengen mellom det kirken er lokalt og det den er som et større fellesskap kommer her til uttrykk. Kirken blir til ved det som kommer til menneskene og som den verdensvide kirke deler i det ene og samme evangelium. Likevel er kirken til stede og kommer først og fremst til uttrykk lokalt. Fellesskapet om ord og sakrament der Gud skaper og fornyer sin kirke, er først og fremst et lokalt fellesskap, der mennesker møter evangeliets trøst og omsorg i ord og handling, og får nytt livsmot i sin konkrete hverdag. Her hører alle døpte til, og her innbys alle mennesker til å være med, på tvers av de forskjeller som ellers skiller mennesker fra hverandre. Kirken kan på en spesiell måte være åpen og tjenende til stede der mennesker bor, arbeider og lever sine liv. I et samfunn med større mobilitet, med mange måter å kommunisere på gjennom ulike digitale plattformer, blir det også flere muligheter for å formidle evangeliet og til å være en synlig kirke både lokalt og nasjonalt.

Det er en stor og ressurskrevende oppgave for Den norske kirke å være landsdekkende, men uten en slik målsetting kan den ikke fullføre sitt oppdrag som en bekjennende kirke, og heller ikke en åpen, tjenende og misjonerende kirke i Norge.

For å kunne fylle sin identitet og sitt oppdrag slik det her er beskrevet, trenger kirken gode strukturer og ordninger lokalt, regionalt og nasjonalt, og en god samhandling mellom dem med tanke på å fylle hele kirkens mandat. Den trenger også en tjenlig og praktisk organisering med tanke på geografi, demografi og behov for samordning av de lokale og nasjonale ressurser som er tilgjengelige. Strukturene må styrke sammenhengen mellom de ulike tjenester og alle medlemmers ansvar for kirken og dens oppgave.

3 Rammer for ny organisering

Slik Den norske kirke er etablert og har utviklet seg gjennom generasjoner som både en lokal og nasjonal kirke organisert i bispedømmer, og ved å gå gjennom ulike reformer, har den fått en organisasjon og ledelse med tre ulike dimensjoner og strukturer som hver på sin måte uttrykker dens identitet. Kirken har og ledes gjennom kongregasjonalistiske, synodale og episkopale strukturer i samspill med hverandre. Dette har Den norske kirke til felles med mange lutherske og andre kirker som har en liknende historie og læremessig profil. Kirkens organisering vil fortsatt måtte avspeile et slikt samspill, men med et særlig blikk på hvordan kirkens oppdrag med evangeliet kan utføres overalt på en best mulig måte. Dette samspillet er i Den norske kirke også blitt beskrevet som samvirke mellom embete og råd.

For organiseringen betyr det at ledelse av kirken må ha lokal forankring. Den lokale kirke må gjennom ledelse av de mennesker som er satt til å utføre oppgavene og i forvaltning av de ulike ressurser kunne forme sin måte å være kirke lokalt på. Det betyr også at den må være demokratisk forankret i den lokale kirkes valgte råd. Dette henger sammen med forståelsen av alle døptes rett til og ansvar for å lede menighet og kirke. Samtidig må ledelsen lokalt gjøre det mulig å rekruttere, motivere og lede medarbeidere til tjeneste og innsats lokalt, og gi dem gode arbeidsvilkår og arbeidsfelleskap. Den lokale kirke forutsetter derfor en lokalt forankret, demokratisk basert ledelse, som samtidig er administrativt og kirkefaglig sterk nok til å rekruttere, motivere og lede kirkens medarbeidere og frivillige. Dette er uttrykt ved at soknene er kirkens grunnenhet, og menighetsrådet opptrer på soknets vegne. Men de andre strukturer og tjenester i kirken har også sin basis og er til tjeneste for livet i soknet. Det gjelder de vigslede tjenester og de valgte organer. Den lokale kirke trenger felles, synodale organer som gir felles regler, strukturer og fordeler felles ressurser, og ledelse gjennom det biskoppelige tilsyn med livet i menighetene og de som er satt til tjeneste der.

At kirken er bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende gjelder derfor ikke bare den enkelte menighet hver for seg, men slik de hører sammen i Den norske kirke. Når den treenige Gud bekjennes lokalt i gudstjeneste og ved menneskers dåp, så bekjennes det sammen med hele kirken, også med den verdensvide kirke i ulike konfesjoner og på alle kontinenter. Oppdraget utføres både lokalt og i en større sammenheng. Det deles sammen med andre sokn, i bispedømmet og i kirken nasjonalt, men også i det større økumeniske fellesskap.

Bispeembetet og biskopenes tilsyn med de lokale menigheter har vært en del av kirkens struktur siden oldkirken. Det er der for å inspirere, rettledende og verne om kirkens tro og liv lokalt. Det skjer gjennom vigsling av medarbeidere, gjennom veiledning, støtte og om nødvendig tilrettevisning. Det er et uttrykk for at sokn og menigheter hører sammen i bispedømmet, i Den norske kirke og med hele den verdensvide kirke.

Sammenhengen mellom det lokale og det videre fellesskap uttrykkes i Den norske kirkes synodale og valgte organer også på fellesnivå for soknene, i bispedømmene og nasjonalt i Kirkemøtet. Kirken ledes gjennom organ valgt av medlemmer i alle kirkens sokn, for eksempel når det gjelder liturgier, gudstjenestelige bøker og salmebok, valgordninger og tjenesteordninger, felles strategier og planverk. Ledelse i og av den lokale kirke må stå i en organisk sammenheng med denne ledelse av og ved soknene i fellesskap, gjennom dets valgte nasjonale råd.

At Den norske kirke er åpen, bekjennende og tjenende også overfor det samfunn den er en del av lokalt og nasjonalt, forutsetter også relasjoner for samhandling og samskapelse med andre aktører i offentlig sektor så vel som sivilsamfunn, og å utforme kritiske og konstruktive bidrag til utvikling av det norske samfunnet lokalt og nasjonalt.

3.3 GEOGRAFISKE FORHOLD OG BOSETTINGSMØNSTRE

Norge er et langstrakt land med variert geografi og bosetning. I enkelte deler av Norge bor det få mennesker spredt med store avstander, mens andre deler er tett befolket i urbane byområder. Kirken skal være der for alle, uavhengig av om en bor i en liten fjellbygd, en storby eller på en øy uten veiforbindelse. Et av de viktigste målene for Den norske kirke er nettopp å være landsdekkende kirke med tilbud til alle. Norges geografi legger noen premisser for hvordan dette kan gjøres, og legger noen rammer for hvordan kirken kan organisere seg. Det er to viktige konsekvenser man kan trekke ut av dette. Det første er at kirken ikke alltid kan organisere seg etter hva som er mest

3 Rammer for ny organisering

effektivt. Det er et mål i seg selv å tilby kirkelige tjenester til alle selv om dette kan være kostbart. Den andre viktige konsekvensen av Norges geografi er at en kirkelig organisering må være tilstrekkelig fleksibel.

Siden det er stor variasjon i geografiske forutsetninger, bør man utvikle en modell som gir rom for variasjon i lokalkirken. De geografiske og demografiske rammene har hatt stor betydning for hvordan kirken er organisert i dag. Det er i dag 1164 sokn, 348 fellesråd, 94 geografiske prosti⁸ og 11 bispedømmer. Disse nivåene har ulike forutsetninger som har betydning for hvordan de organiserer seg – dette gjelder spesielt sokn og fellesråd. Dette kan konkretiseres ved å se på kirken i Bergen og Røyrvik kommune. Bergen kirkelige fellesråd har ansvar for ca. 190 000 medlemmer fordelt på 25 sokn. I Røyrvik er det ett sokn med ca. 400 medlemmer, som dekker et geografisk område som er over tre ganger så stort som Bergen. Røyrvik har mindre enn ett årsverk ansatt av menighetsrådet, mens Bergen kirkelige fellesråd har over 70 årsverk. Det er andre problemstillinger som gjelder for Røyrvik enn for Bergen. Eksemplet med Bergen og Røyrvik tydeliggjør hvordan kirken i dag preges av en variert geografi, som gjør at kirken lokalt blir svært mangfoldig. En ny organisering må derfor gi tilstrekkelig fleksibilitet med tanke på oppgaver og ansvar.

Eksisterende strukturer i samfunnet er viktige rammer for en ny kirkelig organisering, for hvordan nye prostifellesråd bør organiseres. Det finnes 356 kommuner etter kommunereformen, som etter regionreformen er fordelt på 11 fylker. Kommunene finansierer lokalkirken og derfor er kommunestrukturen viktig å ta hensyn til. I tillegg til disse inndelingene er dagens prostier med på å gi retning for hva som kan være rammene for opprettelsen av et nytt kirkelig organ.

Nye prostifellesråd vil mange steder være kommuneoverskridende, og derfor bør eksisterende kommuneoverskridende strukturer vurderes i arbeidet. Eksempler på dette er interkommunale samarbeid, regionråd og bo- og arbeidsmarkedsregioner. I 2013 var det om lag 850 ulike formelle interkommunale samarbeid⁹, og i 2018 var det om lag 66 operative regionråd¹⁰, som er kjente størrelser med samarbeid på tvers av kommunegrensene. En annen viktig ramme for arbeidet er naturlige områder hvor mennesker bor og arbeider. Transportøkonomisk institutt har utarbeidet en inndeling i bo- og arbeidsmarkedsregioner som gir 159 slike områder.¹¹

3.4 TRENDER OG UTVIKLINGSTREKK I SAMFUNNET

Den norske kirke er en integrert del av samfunnet. Trender og utviklingstrekk utenfor kirken kan ha stor betydning for kirkens evne til å gjennomføre sitt oppdrag, men også for hvordan kirken kan og bør organiseres. I dette kapitlet peker utvalget på noen trender og utviklingstrekk som utvalget ser som særlig viktige i arbeidet med ny kirkelig organisering, riktignok uten ambisjon om å gi en fullstendig analyse.

Det livssynsåpne samfunn

Norge har de siste tiårene beveget seg fra å være et relativt ensartet samfunn til å bli et livssynsåpent samfunn, med mer mangfold.¹² Det religiøse livet preges i dag av en sterk kristen arv på den ene siden, og et større tros- og livssynsmessig mangfold og sekularisering på den andre. Andre viktige trender er økt individualisme og mer åpenhet og diskusjon om religion i det offentlige rom, og at religion ikke bare ses som en privatsak. Det er tendenser til mer polarisering i samfunnet, og dette kan i noen grad skyldes konflikt mellom ulike religioner og trosretninger, riktignok dempet gjennom omfattende arbeid med tros- og livssynsdialog.

Sekularisering og livssynsmangfold utfordrer kirken på å tiltrekke seg og beholde medlemmer. I dag har Den norske kirke en medlemsandel på ca. 70 prosent av befolkningen. I 2030 anslås medlemsandelen å være redusert til ca. 60

⁸ I tillegg har Den norske kirke et ikke-geografisk prosti: Døveprostiet. Se mer om dette i avsnitt 5.10.2.

⁹ KS: [Introduksjonshäfte interkommunalt samarbeid](#). Kommunereformen har antakelig redusert antallet noe siden den gang.

¹⁰ NIVI: [Rapport – Regionråd i Norge](#)

¹¹ TØI: [Inndeling i BA-regioner 2020](#)

¹² Prop 130 L (2018-19) Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) s. 9

3 Rammer for ny organisering

prosent.¹³ Samtidig er det trekk som peker i en annen retning: I 2019 oppgav hele 87 prosent av de spurte medlemmene at de hadde besøkt kirken en eller flere ganger siste år, og et stort flertall av medlemmene er positive eller nøytrale til kirken.¹⁴ Økt polarisering i samfunnet kan kreve at kirken tar tydeligere stilling i vanskelige spørsmål, som må balanseres mot ønsket om å være en åpen og inkluderende folkekirke.

Urbanisering endrer kirkelandskapet

Veksten som ventes i folketallet fremover antas først og fremst å komme i sentrale strøk, mens mange distriktkommuner får nedgang i folketallet.¹⁵ Distriktkommunene ventes også å bli rammet hardere av trenden med aldrende befolkning som blant annet vil gi kommunene lavere skatteinntang.¹⁶

Med endringer i befolkningsmønster endres også kirkebruken. Når det etableres nye bydeler eller lokalsamfunn utvides, oppstår behovet for nye kirker. På motsatt side kan nedgang i folketall gi færre besøk i mange kirker, redusert finansieringsgrunnlag og svekket tilbud. Befolkningsnedgang betyr ikke nødvendigvis at det lokale eierskapet til lokalkirken blir svakere. I mange lokalsamfunn oppleves lokalkirken som den siste «offentlige» institusjonen som er igjen, etter at andre viktige identitetsmarkører og møtesteder som skole og nærbutikk er lagt ned. Mange steder er det derfor stort eierskap til kirke og menighet.

En gjennomgang av soknestructuren inngår ikke i utvalgets mandat. Trendene kan likevel være viktige for en ny kirkelig organisering fordi de kan gi enda større variasjon i hva det vil si å være lokalkirke fremover.

Digitalisering åpner for nye muligheter

Digitalisering er i ferd med å gi store endringer i kirkens virksomhet, og som på andre områder er utviklingen fremover svært usikker. Stadig flere oppgaver løses digitalt av både ansatte, folkevalgte og frivillige. Kirkens medlemmer kan selv delta mer aktivt i oppgaveløsingen, og oppgaver som tidligere måtte løses fysisk lokalt kan nå løses i en stedsuavhengig «sky». Digitaliseringen gir også nye muligheter når det gjelder formidling av kirkens budskap. Gudstjenester, andakter og konserter kan sendes direkte, og trosopplæring kan skje gjennom digitale verktøy. Digitaliseringen kan føre med seg positive endringer for Den norske kirke, for eksempel mer effektiv ressursbruk i samhandling og mer direkte kontakt med det enkelte medlem. Samtidig blir kirken del av en stadig større konkurranse om digital oppmerksomhet.

En svakere offentlig økonomi vil utfordre alle tilskuddsmottakere

Fremskrivninger viser tydelig at Norges offentlige økonomi vil bli strammere fremover, blant annet som følge av lavere oljeinntekter og en aldrende befolkning.¹⁷ Mange kommuner opplever en strammere økonomisk situasjon allerede. Trendene møtes med krav om effektivisering av offentlig sektor, og konkrete innsparingstiltak som i staten gir seg utslag i såkalte områdegjennomganger og mer generelle kutt i bevilgningene. På lik linje med andre mottakere av offentlige tilskudd må kirken på samme måte som i dag, også i fremtiden være forberedt på å vise stat og kommune at tildelte midler brukes på en effektiv måte, og at organiseringen legger til rette for dette.

Strengere krav til offentlige og private virksomheter

Gjennom de siste tiårene er norsk arbeidsliv blitt mer formalisert og regulert. Arbeidsmiljøloven er blitt utvidet til flere områder, det har kommet forskrifter for internkontroll, direktiver og sertifiseringer med mer. Dette fører til at den som er ansvarlig arbeidsgiver har fått økt formelt og reelt ansvar, med større krav til virksomhetens styring. I arbeidet med ny kirkelig organisering gjør denne trenden det særlig viktig å holde målet om forenkling høyt hevet. Utvalget er svært bevisst på at en enklere organisering er viktig av hensyn til kirkens måloppnåelse, ressurseffektivitet og omdømme.

¹³ Helge Brunborg (2019). *Utviklingen av antall medlemmer i Den norske kirke*. Rapport skrevet på oppdrag fra Kirkerådet

¹⁴ Kirken.no: [Medlemsundersøkelse for Den norske kirke 2019](#), utført av Opinion for Kirkerådet, rapport publisert august 2019.

¹⁵ SSB: [Befolkningsframskrivninger fram til 2040 for hver enkelt kommune](#)

¹⁶ NOU 2020:15 [Det handler om Norge - Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene](#)

¹⁷ Se bl.a. Meld. St. 14 (2020–2021) Perspektivmeldingen 2021.

3 Rammer for ny organisering

Samarbeid og samskaping – med bærekraft for øyet

Kirken, kommunen og frivillige organisasjoner har lange tradisjoner for å finne sammen å løse viktige samfunnsoppgaver i det sosiale og kulturelle arbeidet lokalt. Samhandlingsreformen «Kommune 3.0» som er initiert av Kommunenes sentralforbund (KS) bygger på prinsippet om samskaping. Med samskaping menes «når to eller flere offentlige og private parter inngår i et likeverdig samarbeid, med hensikt å definere problemer og designe og implementere nye og bedre løsninger».¹⁸ Fremover vil slik samskaping og andre former for samarbeid bli stadig mer relevant, etter hvert som kommuneøkonomien blir strammere og befolkningen eldre. Både kommunene og sivilsamfunnet utfordres på å innrette sin virksomhet slik at den kan bidra til oppfyllelse av bærekraftmålene. Den norske kirke er allerede i dag en viktig bidragsyter i arbeidet med flere av disse målene. For kirken innebærer dette store muligheter for enda mer livsnær og relevant utdrettet virksomhet. For den enkelte lokalkirke representerer samarbeidene samtidig en utfordring til å definere hva som skal være den enkelte lokalkirkens bidrag, i lys av de ressursene den besitter i form av frivillige, ansatte, lokaler mv.

3.5 NYTT REGELVERK GIR RAMMER FOR NY ORGANISERING

Grunnloven har følgende ordlyd: «Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov».¹⁹

Trossamfunnslovens²⁰ kapittel 3 inneholder slike lovbestemmelser om Den norske kirke. Formålet med lovbestemmelsene «er å legge til rette for at Den norske kirke forblir en landsdekkende og demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke». Trossamfunnsloven inneholder noen rammebetingelser for den kirkelige organiseringen:

- Den norske kirke skal forbli landsdekkende, hvert sokn skal være betjent av prest og hvert bispedømme skal være betjent av biskop
- Den norske kirke skal forbli demokratisk
- Det følger av loven at både soknene og Den norske kirke er rettssubjekter. Samtidig inngår alle soknene og det nasjonale rettssubjektet i ett trossamfunn.
- Den norske kirke er betegnelsen på to ulike størrelser; på hele trossamfunnet, som omfatter alle de kirkelige rettssubjektene, og på det nasjonale rettssubjektet
- Menighetsrådet opptrer på vegne av soknet med mindre det er fastsatt i eller i medhold av lov at et annet organ opptrer på vegne av det
- Kirkemøtet opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov
- Finansieringen av Den norske kirke er todelt; staten gir tilskudd til prestatjenesten og kirkens virksomhet nasjonalt og regionalt og enkelte andre kirkelige formål, mens kommunene gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt
- All prestatjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser

Samtidig med endringene i trossamfunnsloven ble det også gjort endringer i gravplassloven. Loven fastsetter at det kirkelige organet som etter Kirkemøtets beslutning opptrer på soknets vegne i saker som gjelder drift og forvaltning av gravplasser, er lokal gravplassmyndighet. Samtidig kan statsforvalteren (tidligere kalt fylkesmannen) etter søknad fra kommunen fastsette at ansvaret som lokal gravplassmyndighet etter loven skal ligge til kommunen.

Kirkemøtet har myndighet som øverste organ i trossamfunnet Den norske kirke. Det utøver som demokratisk valgt organ på ulovfestet grunnlag slik myndighet i Den norske kirke som det må ha for å ivareta oppgaven med å holde Den norske kirke sammen, som organisasjon, som kirke og som trossamfunn.²¹ Som trossamfunnets øverste

¹⁸ Jakob Torfing, Roskilde Universitet, [siteret på KS sine nettsider](#) [hentet 20. desember 2020]

¹⁹ Grunnloven § 16 annet og tredje punktum

²⁰ Lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)

²¹ Se Prop. 130 L (2018–2019) side 228.

3 Rammer for ny organisering

representative organ treffer Kirkemøtet vedtak i liturgi- og læresaker, som for eksempel legger rammene for gudstjenester og kirkelige handlinger i lokalkirkene.²² Kirkemøtets organiseringskompetanse gir grunnlag for at Den norske kirke etablerer sin egen organisasjon og kan drive sin egen virksomhet.²³ Organiseringskompetansen må imidlertid utøves innenfor rammer som følger av blant annet trossamfunnsloven, gravplassloven og den alminnelige arbeidsretten. Kirkemøtet kan ikke treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som soknets organer skal avgjøre. Det er forutsatt at det nærmere forholdet mellom Kirkemøtets og soknens myndighet bør fastsettes i kirkeordningen.²⁴ Kirkemøtets organiseringskompetanse er nærmere beskrevet i kapittel 7.3.

²² Se Prop. 130 L (2018–2019) side 260–261 og Prop. 55 L (2015–2016) side 52.

²³ Se Prop. 130 L (2018–2019) side 228.

²⁴ Se Prop. 130 L (2018–2019) side 261.

4 DAGENS KIRKELIGE ORGANISERING

4.1 DAGENS ORGANISERING

Den norske kirke er et trossamfunn med 3,7 millioner medlemmer, 100 000 frivillige, 13 500 folkevalgte og over 9 000 ansatte. Med dette kapittelet ønsker hovedutvalget å gi en grunnleggende innføring i hvordan Den norske kirke fungerer som organisasjon, arbeidsgiver og demokratisk organisasjon. På denne måten vil det være lettere å forstå hva som i de senere kapitlene foreslås endret. En mer detaljert redegjørelse for dagens organisering finnes i rapporten fra arbeidsgruppe 1, mens avsnitt 3.1 i denne utredningen gir et historisk blikk på organiseringen.

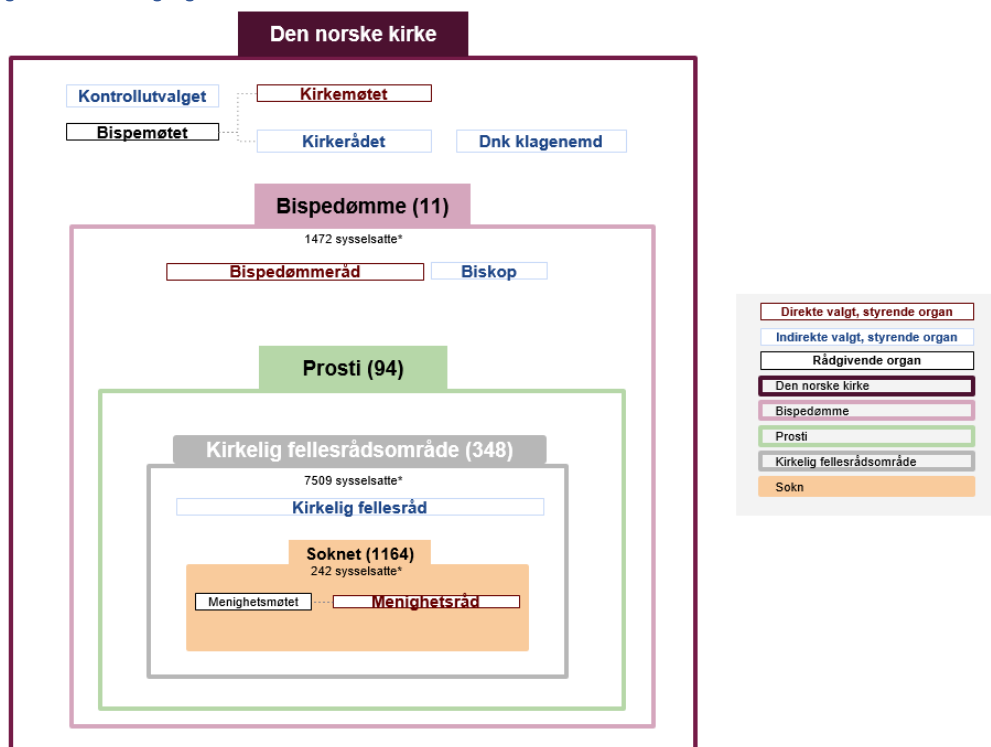
I dag er Den norske kirke finansiert både via staten og kommunene. Trossamfunnsloven slår fast at kirken fortsatt skal ha todelt finansiering, og dette vil også ligge til grunn for en ny kirkelig organisering.

4.1.1 Ett trossamfunn – to rettssubjekter

Som trossamfunn utgjør kirken en enhet, men som organisasjon består den av flere geografiske nivåer med ulike organer på hvert nivå. Disse organene har ulike oppgaver og ansvarsområder, og står i relasjon til hverandre, med det som gjerne omtales som styringslinjer fra ett organ til et annet.

De fem geografiske nivåene i Den norske kirke er soknet, fellesrådsområdet (som stort sett samsvarer med kommunen), prostiet, bispedømmet og Den norske kirke nasjonalt. De tre nivåene soknet, bispedømmet og kirken nasjonalt er organisert på en måte som gjenspeiler noen sentrale trekk i kirkeforståelsen til vårt trossamfunn, se avsnitt 3.2. Dette gjelder ikke nivåene fellesråd og prosti, som er rene administrative organer. De fem nivåene og organene på hvert nivå er illustrert i Figur 4.1. Den kirkelige rådsstrukturen er ikke hierarkisk i den forstand at de kirkelige rådene står i et generelt over- eller underordningsforhold til hverandre, men på samme tid er det tunge sammenbindende strukturer. Samtidig er Kirkemøtet RDNKs øverste organ, og dermed overordnet andre organer for RDNK.

Figur 4.1 Nivåene og organene i Den norske kirke

4 Dagens kirkelige organisering

Sokn og menighetsråd

Det lokale nivået er soknet. Soknet er den geografiske rammen for den lokale menigheten, og omtales gjerne som kirkens grunnenhet. Ved inngangen til 2021 var det 1164 sokn som varierer i geografisk utstrekning og antall medlemmer – men hvert sokn har minst en kirke som «sin». Et menighetsråd velges blant kirkemedlemmene i soknet og består av fire, seks, åtte eller ti medlemmer, sammen med soknepresten. Menighetsrådet opptre på vegne av medlemmene i soknet, og har ansvaret for arbeidet i menigheten. I kirkeordningen, som er kirkens egen lovgivning, er menighetsrådets fremste oppgave beskrevet i § 12:

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis trosopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Menighetsrådets oppgaver omtales ofte som menighetsrådets virksomhetsansvar. Kirkeordningen trekker spesielt frem ansvaret for kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni. Rent rettslig er soknet et selvstendig rettssubjekt, som vil si at soknet selv har «rettigheter og forpliktelser, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstoler og andre myndigheter», slik det står i trossamfunnsloven § 11.

Kommune og kirkelig fellesråd

Alle soknene innenfor én kommune utgjør ett fellesrådsområde, men på enkelte steder omfatter fellesrådsområdet to eller flere kommuner. Kirkelige fellesråd har røtter tilbake til 1897, men ble formelt etablert i 1997²⁵ og overtok da ansvaret for kirken som tidligere hadde ligget i kommunen. Ved inngangen til 2021 var det 348 fellesråd. Kirkelige fellesråd representerer kirkens medlemmer i området, og velges gjennom indirekte valg fra menighetsrådene. Hvert fellesråd har dessuten en geistlig representant oppnevnt av biskopen, og kommunene har også anledning til å oppnevne en kommunal representant.

En ordning med kirkeverge fantes så tidlig som på 1100-tallet. I begynnelsen var det i utgangspunktet et ulønnet verv med ansvar for å vedlikeholde kirkene, og med krav om å avlegge årlig regnskap.²⁶ I dagens ordning er kirkevergen leder av den daglige driften av fellesrådet. Gjennom kirkeordningen har fellesrådet fått ansvar for utvalgte oppgaver på vegne av soknet, som forvaltning av kirkebygg og gravplasser, og en del administrative og økonomiske oppgaver. Fellesrådet er arbeidsgiver for de som jobber i soknene, med unntak av prestene og enkelte andre som er ansatt direkte av menighetsrådet. Fellesrådet har dermed mange ulike ansattgrupper, som kirkemusikere, menighetspedagoger, diakoner, kirketjenere, renholdere, gravplassmedarbeidere, rådgivere, sekretærer og koordinatore. Disse ansettes av fellesrådet, etter innspill fra menighetsrådet, og kirkevergen er deres leder.

Prosti

Hvert sokn er del av et prosti i tillegg til et kirkelig fellesråd. Ved inngangen til 2021 var det 94 geografiske prostier i Norge.²⁷ De fleste prostier omfatter flere kirkelige fellesråd og dermed også kommuner, men det finnes også eksempel på store kommuner som utgjør ett prosti, eller der det er flere prosti innad i en kommune.

Prostiet ble etablert som enhet i Den norske kirke allerede på 1200-tallet, og er et administrativt nivå uten formelle rådsorganer.²⁸ Prosten er leder for prestatjenesten i prostiet, fungerer som arbeidsgiver for prestene i prostiet og bistår biskopen. Prosten er en kirkelig leder som skal samvirke med de kirkelige rådene i prostiet, og bidra med

²⁵ Lov om kirker og kirkegarde av 1897 § 45.

²⁶ NOU 1989:7 Den lokale kirkes ordning, side 44

²⁷ I tillegg utgjør Døveprostiet et ikke-geografisk prosti organisert etter en særskilt ordning fastsatt av Kirkemøtet, se avsnitt 5.10.2.

²⁸ Det finnes riktignok en mulighet for å etablere frivillige prostiråd for å fremme samarbeid mellom menighetsrådene i prostiet, se [Retningslinjer 11. april 2016 for prostiråd og prostimøter](#).

4 Dagens kirkelige organisering

faglig veiledning, råd og støtte.²⁹ Både prosten og prestene som arbeider i prostiet blir ansatt av bispedømmerådet. Prosten har gjerne en sekretærressurs som bistår i å koordinere prestene i prostiet.

Bispedømme og bispedømmeråd

Norge har elleve bispedømmer, hver med en biskop og et folkevalgt bispedømmeråd.³⁰ Bispeembetet har vært en del av kirken siden oldkirken, med hovedoppgave å inspirere, rettlede og verne om kirkens tro og liv lokalt. Biskopen er den kirkelige lederen i bispedømmet. I dag utøver biskopen sin ledelse gjennom å føre tilsyn med menighetene og de kirkelige medarbeiderne, og dels gjennom å lede prestatjenesten og være arbeidsgiver for prester og proster.

Bispedømmerådet representerer kirkemedlemmene i bispedømmet, og velges ved direkte valg i kirkevalget. På samme måte som menighetsrådet har et ansvar for å vekke og nære det kirkelige livet i soknet, har bispedømmerådet et ansvar for å vekke og nære det kirkelige livet i menighetene og i hele bispedømmet. Bispedømmerådet ivaretar sitt «vekke og nære»-ansvar blant annet gjennom strategiarbeid og ansettelse av menighetsprestene, etter at både menighetsråd og prost har gitt innspill.

I hvert bispedømme finnes det et bispedømmekontor som fungerer som sekretariat for bispedømmerådet og biskopen. Bispedømmekontoret ivaretar personalfunksjoner for prestene og prostene i bispedømmet, og har fagstillinger som fungerer som rådgivere for biskop og bispedømmeråd og som bidrar til faglig utvikling i bispedømmet. Stiftsdirektøren er daglig leder for bispedømmekontoret, og rapporterer både til bispedømmerådet og biskopen.

Nasjonalt nivå med Kirkemøtet, Kirkerådet og Bispemøtet

Kirkemøtet er kirkens øverste demokratiske myndighet. De som velges til å være folkevalgte i bispedømmerådet, velges samtidig til å være medlemmer av Kirkemøtet. Kirkemøtet gjennomføres normalt én gang årlig, og kan gjøre vedtak bl.a. om kirkens lære og liturgier, og etter at ny trossamfunnslov trådte i kraft, hvordan kirken skal organisere seg som trossamfunn. På samme måte som soknene er selvstendige rettssubjekt, er også Den norske kirke nasjonalt (RDNK) et rettssubjekt, der Kirkemøtet er øverste organ. Den norske kirke nasjonalt mottar et rammetilskudd fra staten, som Kirkemøtet disponerer.

Kirkemøtet velger et Kirkeråd som er det utøvende og saksforberedende organ mellom Kirkemøtene. Kirkerådet har et sekretariat (som også kalles Kirkerådet), der ansatte gjør saksforberedende arbeid til både Kirkerådet og Kirkemøtet. Sekretariatet innehar også ansvaret for fellestjenester for alle som er ansatt i det nasjonale rettssubjektet (lønn og økonomi), og arkivtjeneste for bispedømmerådene og Kirkerådet.

Bispemøtet er også et nasjonalt organ bestående av alle landets biskoper. Det har et særskilt ansvar for kirkens lære, noe som bl.a. kommer til uttrykk ved at Bispemøtet har en særlig rolle ved behandling av lære- og liturgisaker i Kirkemøtet og Kirkerådet. Bispemøtet skal også bidra til å fremme enhet i kirken og med andre kirker. Bispemøtet er dessuten et samordningsorgan for biskopene. Bispemøtet ledes av preses, og har et sekretariat som ledes av en generalsekretær.

Kirkemøtet velger også Samisk kirkeråd etter nominasjon fra Samisk kirkelig valg møte. Samisk kirkeråd er Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv og har som oppgave å fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke. Det har felles sekretariat med Kirkerådet.

²⁹ På bakgrunn av erfaringer som ble gjort med forsøk med en ny organisering av prestatjenesten, ble det i 2004 vedtatt en prostereform som hadde som hovedformål å legge til rette for å styrke prostens rolle som leder av prestatjenesten i prostiet, samt stimulere til økt samarbeid mellom prestene. Prostiet ble fastsatt som prestens tjenestedistrikt, men med særskilt ansvar for et avgrenset område (ett eller flere sokn). Som en del av reformen ble det lagt vekt på å utvikle prostens lederkompetanse.

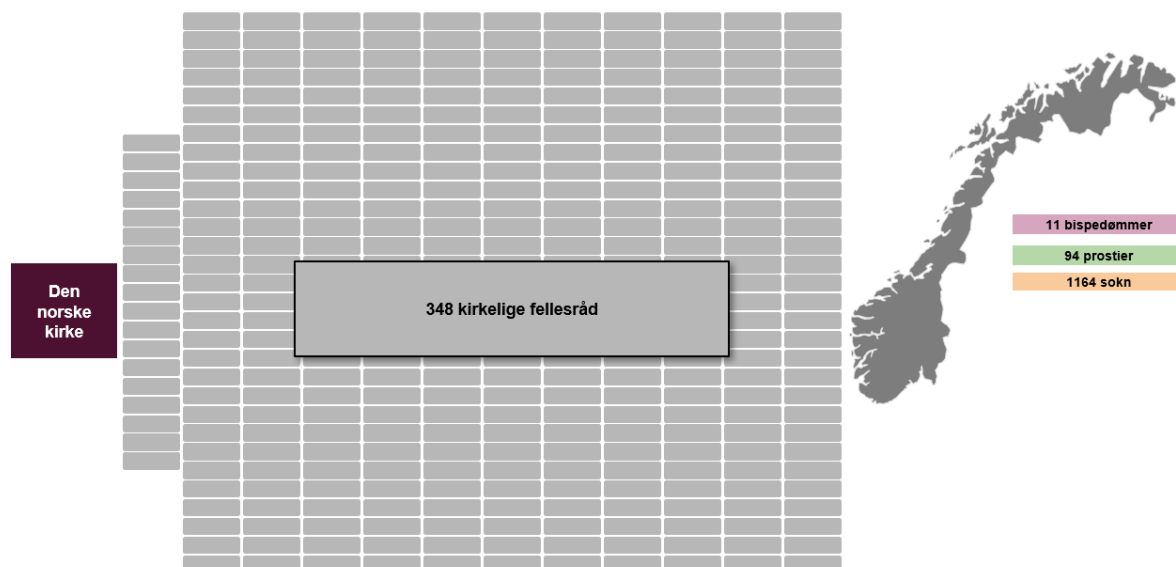
³⁰ I Nidaros bispedømme er det to biskoper; Nidaros biskop og preses i Bispemøtet, som er biskop i Nidaros domprosti.

4 Dagens kirkelige organisering

4.1.2 Den norske kirke som arbeidsgiver

Selv om Den norske kirke er én kirke og ett trossamfunn, er ikke kirken én arbeidsgiver, se Figur 4.2. De fleste som har kirken som arbeidssted, er ansatt i et kirkelig fellesråd (ca. 7 500 ansatte). Disse varierer i størrelse, med både små, mellomstore og store virksomheter. Størst er likevel RDNK (ca. 1 600 ansatte), som arbeidsgiver for prestene, prostene og de ansatte i sekretariatene for bispedømmene og Kirkerådet.

Figur 4.2 Ett trossamfunn – 349 arbeidsgivere

I hvert av de 1 164 soknene i kirken finnes det dermed medarbeidere fra to ulike arbeidsgivere: En eller flere prester som er ansatt i rettssubjektet Den norske kirke, og flere ansatte i fellesrådet. Både kirkemusikere, trosopplærere, diakoner og ansatte med ansvar for kirkebygg, gravplass, økonomi og administrasjon er ansatt i fellesrådet. Menighetsrådene kan også velge å ansette egne diakoner, prester og andre, som gir en tredje arbeidsgiver. Det er de to første, RDNK og fellesrådene, som er hovedtema for denne utredningen, og som gir de to «arbeidsgiverlinjene».

KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter organiserer kirkelige fellesråd, RDNK og en del menighetseide barnehager og organisasjoner med kirkelig tilknytning. KA-sektoren er et selvstendig tariffområde. Både menighetsråd, kirkelige fellesråd og Kirkemøtet har overdratt sitt partsansvar etter arbeidstvistloven til KA. Lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i Den norske kirke reguleres som følge av dette etter forhandlinger mellom KA og de arbeidstakerorganisasjoner som har kirkeansatte blant sine medlemmer. KA bistår både de lokalkirkelige arbeidsgiverne og kirken nasjonalt/regionalt med opplæring, veiledning og råd særlig knyttet til arbeidsgiveransvar, med vekt på arbeidsrettslig rådgivning, personalsaker og lederopplæring. KA og Kirkerådet har en samarbeidsavtale som har som overordnet formål å sørge for god samhandling og samlet ressursutnyttelse.

4.1.3 Relasjoner og styring i Den norske kirke

Som organisasjon består Den norske kirke av fem nivåer og en rekke stillinger, råd og administrative organer, som står i ulike former for relasjoner til hverandre. Relasjonene i form av arbeidsgiverlinjer og styringslinjer er tegnet inn i Figur 4.3. De tykkeste strekene viser arbeidsgiverlinjene, og illustrerer at det er to arbeidsgiverlinjer i to ulike rettssubjekt. De tynnere strekene viser styringslinjene. Dette er linjer mellom organer som står i en sammenheng, i den forstand at et organ kan fastsette mål og prioriteringer, tildele budsjettmidler til en annen enhet, og innhente rapportering om bruken av midlene.

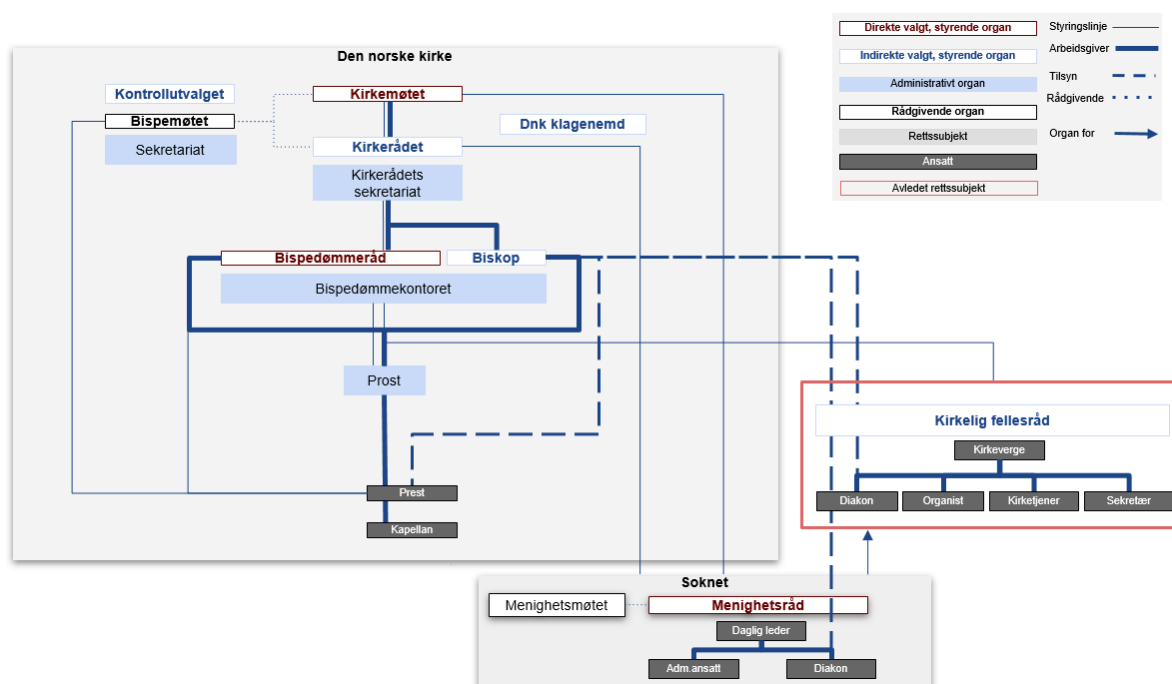
Noen steder mangler det styringslinjer, men det kan fortsatt være etablerte relasjoner mellom de ulike enhetene. Det skjer for eksempel en viss samordning mellom de to arbeidsgiverlinjene lokalt selv om dette ikke fremgår av figuren: Menighetsrådet vedtar mange planer som både menighetsprest og andre ansatte vil måtte forholde seg til, bl.a. for diakoni, trosopplæring og gudstjenesteliv. I tillegg har prostene i sin tjenesteordning fastsatt at de «i samvirke med

4 Dagens kirkelige organisering

kirkelig råd og utvalg [skal] bidra til godt arbeidsmiljø, samarbeid og åndelig fellesskap innen de kirkelige arbeidslag i prostiet» samt at de skal «sørge for den nødvendige samordning mellom prestedtjenesten og de kirkelige rådenes virksomhet». Tilsvarende har sokneprester i sin tjenesteordning at de skal sørge «for den nødvendige samordning med menighetsrådets virksomhet». Biskopen har også et ansvar for å sørge for nødvendig samordning med de kirkelige rådenes virksomhet, mens bispedømmerådet har et ansvar for å fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd. Samtidig har kirkelig fellesråd samordningsansvaret for arbeidsmiljøet lokalt i henhold til arbeidsmiljøloven.³¹

Det gjennomføres årlige utviklingsamtaler mellom Kirkerådet ved preses, direktør og assisterende direktør og bispedømmet ved biskop, bispedømmerådsleder og stiftsdirektør.

Figur 4.3 Arbeidsgiverlinjer og styringslinjer i Den norske kirke³²

De fleste organisasjoner er bygget opp med enheter i et hierarki der arbeidsgiverlinjen og styringslinjen er samlet. Forholdet mellom rådsorganene i Den norske kirke har aldri vært hierarkisk, og i kirken er styringshierarkiet brutt opp av at arbeidsgiverlinjen og styringslinjen er splittet fra hverandre, og at personell som jobber sammen i samme organisatoriske enhet, både på kirkelig fellesrådsnivå og på menighetsnivå, har ulike arbeidsgivere. Finansieringsmodellen følger heller ikke en tradisjonell hierarkisk struktur der øverste organ formelt sett disponerer helheten i virksomhetens budsjett. De ulike enhetene i trossamfunnet mottar og disponerer finansiering fra ulike kilder, både stat, kommune, gaver og tilskudd fra Opplysningsvesenets fond, og det er den mottakende enheten som disponerer midlene. I andre komplekse organisasjoner vil det gjerne være laget en fullmaktoversikt som definerer og formaliserer hvilket ansvar og hvilke fullmakter til å disponere midler som ligger til de ulike rollene, men dette er ikke gjort for Den norske kirke.

4.1.4 Demokrati og legitimitet

Den norske kirke er en demokratisk styrt folkekirke. Kirkestyret er lagt til demokratisk valgte organer både på lokalt nivå (soknets organer), regionalt nivå (bispedømmerådet) og nasjonalt nivå (Kirkemøtet og tilhørende organer på

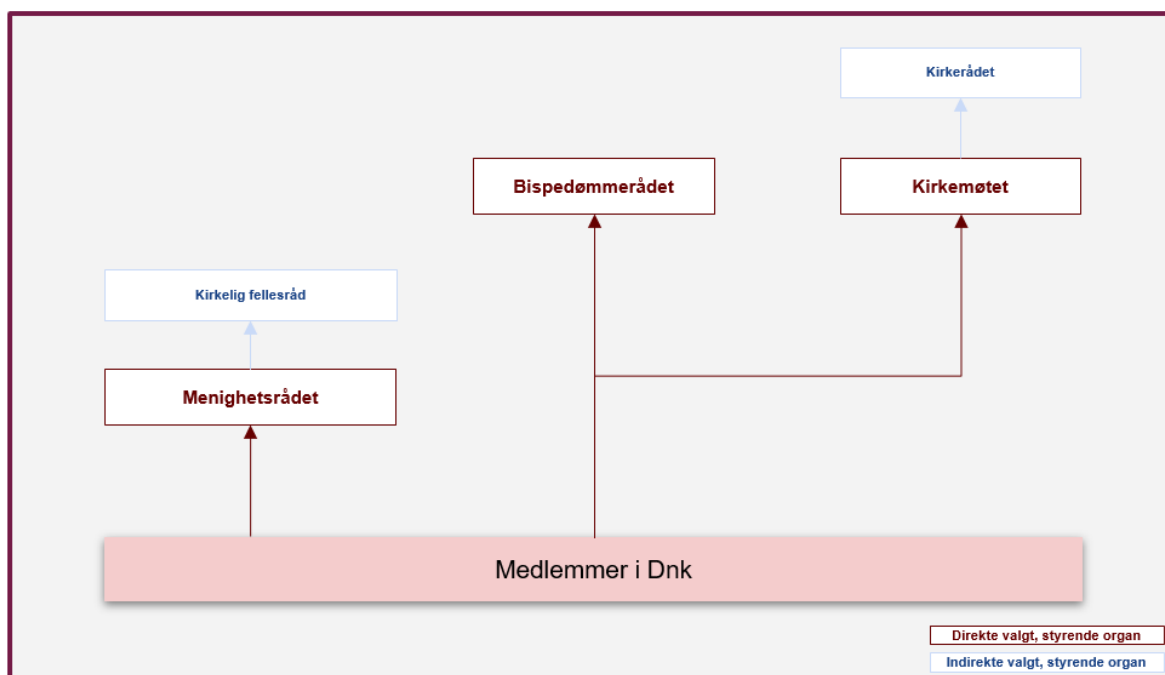
³¹ Arbeidsmiljøloven § 2-2.

³² Figur 4.3 må ses i sammenheng med nærmere beskrivelse av organene i rapporten. Det gjelder særlig Bispemøtet, som ikke bare er et rådgivende organ for Kirkemøtet. Bispemøtet er også både et samordningsorgan for biskopens tjenesteutøvelse, inkludert deres utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner, og har et nasjonalt ansvar for prestenes etter- og videreutdanning.

4 Dagens kirkelige organisering

nasjonalt nivå). I tråd med prinsippet om embete og råd, er prestedtjenesten (embetet) også representert i kirkens demokratisk valgte styringsorganer. I Den norske kirke har ethvert kirkemedlem et medansvar for kirken, og muligheten til å la sin stemme høres. At kirken styres av et samvirke mellom prester (embete) og folkevalgte (råd), og deres sekretariater, viser kirkens særpreg som organisasjon. Hvert fjerde år gjennomføres kirkevalget, der det gjennom direkte og indirekte valg velges medlemmer til rådsorgan som nevnt over. Blant de fem nivåene i kirkens organisering, er det rådsorgan på fire av disse.

Figur 4.4 Demokrati og legitimitet i Den norske kirke

Gjennom kirkevalget er det medlemmene som velger hvem som skal sitte i det styrende organet. Menighetsrådet, bispedømmerrådet og Kirkemøtet henter sin legitimitet gjennom kirkevalget, der alle medlemmer over 15 år kan velge hvem som skal sitte i disse organene. Kirkelig fellesråd henter sin legitimitet fra menighetsrådene i fellesrådsområdet, og Kirkerådet henter sin legitimitet fra Kirkemøtets medlemmer. Gjennom en kombinasjon av direkte og indirekte valg av representanter til styrende organer, kan man legge til rette for at styringen av trossamfunnet både har legitimitet i medlemsmassen og at styringen av trossamfunnet kan fungere på en effektiv måte.

Gjennom å være organisert som en folkekirke med valgte styrende organer legger trossamfunnet til rette for at utviklingen av organisasjonen kan orienteres mot medlemmenes ønsker og behov. Medlemmene kan gjennom kirkedemokratiet oppleve representativitet og tilhørighet, og medvirke i kirkens beslutningsprosesser. De valgte kirkelige styringsorganer representerer Den norske kirkes øverste organer.

4.1.5 Finansiering

Den norske kirke blir i hovedsak finansiert gjennom tilskudd fra stat og kommune. I tillegg har menighetene inntekter gjennom gaver og innsamlinger, lokale fond, leieinntekter o.l., og Opplysningsvesenets fond gir tilskudd til Den norske kirke. De økonomiske forpliktelsene stat og kommune har til kirken er regulert i trossamfunnsloven.

Staten har ansvar for å gi tilskudd til prestedtjenesten, virksomheten i de regionale og sentrale rådene samt til andre kirkelige formål. Bevilgningen fra staten gis i form av et rammetilskudd som Kirkemøtet disponerer. På bakgrunn av Kirkemøtets budsjettvedtak, stiller Kirkerådet midler til disposisjon for bispedømmerådene gjennom tildelingsbrev. Om lag 500 millioner kroner blir gitt i tilskudd via bispedømmerådene til soknene, til kirkelige formål som trosopplæring, diakoni, kirkelig undervisning og kirkemusikk. På nasjonalt nivå er det satt av midler til aktiviteter

4 Dagens kirkelige organisering

felles for alle enheter i Den norske kirke, inkludert drift av folkevalgte organer på nasjonalt nivå, Den norske kirkes medlemsregister og enkelte fellestjenester.

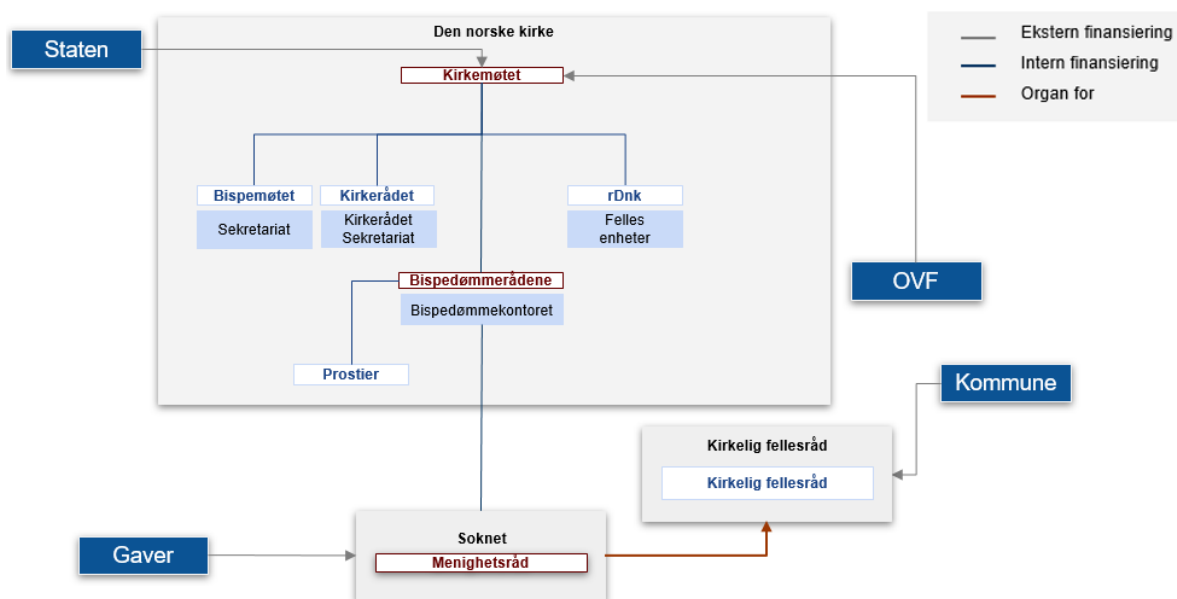
Kommunen har ansvar for å gi tilskudd til kirkens virksomhet lokalt. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger, og det skal sørge for at soknene har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger samt tilstrekkelig administrativ hjelp. Kommunen gir også tilskudd til soknet som dekker utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser. Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet, det vil de fleste steder si kirkelig fellesråd. Det statlige tilskuddet til Den norske kirke nasjonalt dekker lønnen til prestedtjenesten, mens Den norske kirke lokalt sørger for kontor og administrative tjenester for prester og lokalt tilsatte.

Ut over statlige og kommunale tilskudd får Den norske kirke et finansielt tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige oppgaver. Tilskuddet disponeres av Kirkemøtet, som fordeler det til bispedømmerådene og Kirkerådet.

Menighetene får også en del inntekter gjennom gaver og innsamlinger, givertjeneste, brukerbetaling og andre inntekter fra lokale fond og leie m.m. Givertjeneste, ofringer m.m. er omfattet av den generelle ordningen for skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner. Beløpene som samles inn i menighetene omfatter ikke bare gaver til menighetene, men også til kirkelige formål utenfor menighetene, blant annet til frivillige kristelige organisasjoner.

Trossamfunnsloven gir departementet myndighet til å fastsette om andre regler enn regnskapsloven skal gjelde for det nasjonale rettssubjektet og for soknene. Departementet har fastsatt egne forskrifter for hhv. for regnskapsføring av pensjonsutgifter for RDNK og for økonomiforvaltning i sokn i Den norske kirke.³³

Figur 4.5 Finansieringen av Den norske kirke

4.1.6 Frivillighet i Den norske kirke

I Den norske kirke utgjør frivilligheten om lag 1 000 årsverk fordelt på 100 000 frivillige, noe som utgjør 2,5 prosent av medlemmene.³⁴ Selvstendig og i fellesskap med kirkelig ansatte driver de frivillige mye av kirkens arbeid, både i trosopplæring, gudstjenester, diakoni, musikk- og kulturarbeid, og med kirkebygg og gravplasser.

³³ Forskrift 19. januar 2021 nr. 193 om rekneskapsføring av pensjonsutgifter for Den norske kyrkja (rettssubjektet Den norske kyrkja) og forskrift 8. desember 2020 nr. 2646 om økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke.

³⁴ Lorentzen, H. (2015). Kirke, idrett og frivillige. I: K. Fretheim (red.). Ansatte og frivillige. Endringer i Den norske kirke. Oslo: IKO-forlaget: 109–119

4 Dagens kirkelige organisering

Forskning på frivillighet i Den norske kirke argumenterer for at det har skjedd en utvikling fra en kollektivistisk («gammel») til en refleksiv («ny») frivillighet.³⁵ Denne dreiningen innebærer at frivilligheten i dag ofte er mer kortvarig og prosjektbasert fremfor livslang og regelmessig. Den er også mer refleksiv enn før, i betydningen at lyst og egne behov erstatter plikt og lojalitet, og mer samspillende ved at likeverd og empowerment erstatter veldedighet og hierarki. Det store flertallet av kirkens frivillige uttrykker en stor tilfredshet med å være frivillig, uavhengig av «frivillighetstype».

Det er i dag stor variasjon i hvordan menighetene rekrutterer, koordinerer og følger opp de frivillige. Omfanget av frivillig innsats varierer i landet, og kirken har et stort potensial for å involvere flere i frivillig tjeneste i kirken. Arbeidet med å rekruttere, utruste og følge opp frivillige er blant annet nedfelt i ulike tjenesteordninger for kirkelig ansatte, og er også et tverrfaglig arbeid.

4.2 UTFORDRINGER VED DAGENS ORGANISERING

Det er trekk ved dagens organisering som kan gjøre det vanskeligere for Den norske kirke å utføre sitt oppdrag på en god måte. Selve strukturen er ikke tradisjonelt hierarkisk, men gjenspeiler ulike hensyn, som at det skal være et visst forhold mellom embete og råd. Strukturen gir en mer kompleks fordeling av roller, ansvar og myndighet mellom ulike nivåer og aktører enn i de fleste andre organisasjoner i Norge. Fordelingen av roller, ansvar og myndighet er heller ikke oppsummert skriftlig noe sted, for eksempel i en fullmaktsmatrise. Noe av kompleksiteten følger av Den norske kirkes folkekirkelige karakter der både kirkelige og samfunnsmessige oppdrag inngår, men organiseringen gir også reelle utfordringer. Fra forskning på andre organisasjoner er det kjent at strukturell uklarhet kan gjøre det vanskeligere å utvikle og gjennomføre felles strategier og prioriteringer, svekke de lavere nivåenes handlefrihet og beslutningsmyndighet, gi tregere beslutninger og gjøre det mer krevende å få oversikt over ressursbruken og føre internkontroll.

Hva betyr dette i praksis for Den norske kirke? Hovedutvalget har vært opptatt av å identifisere de utfordringene som følger av delt arbeidsgiveransvar for de ansatte lokalt og at mange av fellesrådene i dag har få ansatte, siden de er disse forholdene som utvalget først og fremst er bedt om å foreslå endringer i. Hovedutvalget vil særlig få peke på følgende utfordringer:

Sårbar arbeidsmiljøer og mye deltid: Siden arbeidsgivernivået lokalt i dag følger kommunestrukturen, er det mange arbeidsgivere med til dels svært få ansatte. Få ansatte gjør det vanskeligere å bygge fagmiljøer på alle de områdene kirken skal dekke, og gir sårbarhet når ansatte er syke eller slutter. Mange fellesråd er i dag så små at de ikke kan tilby heltidsstillinger på alle områder, og flertallet av fellesrådstilsatte er i dag deltidsansatte. Selv om få ansatte og deltid kan ha fordeler, kan det også gjøre det vanskeligere å rekruttere fagpersonell og ledere, og å få på plass gode systemer som tilfredsstillende stadig skjerpede krav til for eksempel helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

Ulik styring på samme arbeidsplass: Siden ulike ansatte på et menighetskontor i dag har ulike arbeidsgivere, kan de få formidlet ulike prioriteringer og instruksjoner selv om de alle skal bidra til å realisere det samme oppdraget i samme sokn. Dette kan gjøre det vanskeligere å løse oppgavene på en god måte, særlig når de krever tverrfaglig samarbeid på tvers av arbeidsgiverlinjene. De to arbeidsgiverlinjene kan dermed ta ressurser fra arbeidet med å formidle evangeliet og å møte enkeltmennesker. Det kan også skape konflikter mellom de ansatte.

Vanskelig konflikthåndtering: De to arbeidsgiverlinjene gjør at det ikke finnes én leder med ansvar for alle ansatte som har siste ord ved håndtering av konflikter. Det er heller ikke symmetri i arbeidsgiverlinjene slik at ledere i de to linjene tilhører samme geografiske område. Ved konflikter kan menighetsprestene involvere først prost og deretter bispedømmenivået, mens de ansatte i fellesrådene har fellesrådet ved kirkevergen som øverste leder. Mangel på symmetri kan gjøre det vanskeligere å håndtere konflikter raskt og på en måte som oppleves rettferdig for alle involverte.

³⁵ Sirris, S. (2015). Hvordan lede frivillige i kirken? En verdibasert og praksisorientert modell for kirkelig frivillighetsledelse.

4 Dagens kirkelige organisering

Svakere rekruttering enn ønskelig: En del steder er det i dag vanskelig å rekruttere ansatte med riktig kompetanse. Spredtbygde strøk kan by på rekrutteringsutfordringer også for andre virksomheter, men for kirkens del er det grunn til å tro at organisering preget av uklare ansvarsforhold og delt ledelse forsterker utfordringene.

Styringsmessig kompleksitet: Den norske kirke er en kompleks institusjon med parallelle styringssystemer og flere styringsnivåer. Kompleksiteten representerer en styringsmessig utfordring. Hovedutvalgets forsøk på å få kartlagt ressursbruken i kirken viser at det ikke finnes noen samlet oversikt over ressursbruken på ulike formål i dag, og at organiseringen av fellesrådene, rapporteringssystemene mv. gjør at det heller ikke er mulig å lage en slik oversikt. Dermed er det også vanskeligere å sikre at ressursene brukes effektivt. Organiseringen gir dessuten mer ressurskrevende koordinerings- og styringsprosesser, og dobbeltarbeid i form av at samme oppgave gjøres flere steder. Kompleksiteten utgjør også en demokratisk utfordring.

DEL 2: SENTRALE TEMAER

Kirkegårdsarbeidere utenfor Hustad kirke i Møre bispedømme. Foto: © Bjarne Nygård/Samfoto

5 NYTT ORGAN MED NYE RELASJONER

5.1 INNLEDNING

Hovedutvalget har fått i oppgave å foreslå en ordning med felles arbeidsgiverorgan på prostnivå for alle som arbeider i lokalkirken, som bl.a. skal erstatte dagens kirkelige fellesråd. I denne rapporten omtales dette organet som prostifellesrådet. Dette blir et nytt kirkelig organ, som vil føre til nye relasjoner både til soknene, kommunene, biskop, bispedømmeråd og kirken nasjonalt.

I arbeidet med å opprette et nytt organ må det tas en rekke valg. Noen problemstillinger følger av mandatet og de fastsatte målene, se kapittel 2. Hovedutvalget har identifisert følgende temaer som særlig viktige å ta stilling til: Hva skal prostifellesrådets ansvar og myndighet være? Hvordan skal det være sammensatt? Hvordan vil dette påvirke menighetsrådenes rolle? Hva er en egnet ordning for daglig ledelse av det nye organet? Hvilke hensyn er viktige å ivareta i ledelse av arbeidsplassen lokalt i det enkelte sokn? Hvordan skal relasjonen til kommunen ivaretas når prostifellesrådene blir kommuneoverskridende? Hvilke roller skal biskop, bispedømmeråd og bispedømmekontor ha, og hvordan skal de kunne ivareta sitt ansvar overfor menigheter og vigslede ansatte uten arbeidsgiveransvar for prestene? Hvordan vil kirken nasjonalt med Kirkemøtet, Bispemøtet og Kirkerådet påvirkes? Dette er sentrale temaer som direkte er knyttet til felles arbeidsgiveransvar og nytt fellesorgan som vil drøftes i det følgende. Et viktig valg som utvalget ikke har hatt kapasitet til å utrede, er det geografiske området. Dette pekes på som et av flere temaer for videre utredning i kapittel 13.

Med etableringen av felles utøvelse av arbeidsgiveransvar og nytt fellesorgan utløses også andre spørsmål, særlig knyttet til det kirkelige demokratiet, men også til mer avgrensede temaer som samisk kirkeliv, spesialprestetjeneste og døvemenighetene. Spørsmålet om prostifellesrådets rettslige tilknytning er behandlet i neste kapittel. Noen problemstillinger i dette kapitlet avhenger av den rettslige tilknytningen, og dette blir presisert underveis.

5.2 ANSVAR OG MYNDIGHET FOR PROSTIFELLESRÅDET

5.2.1 Formål og rolle

Kirkerådet har i utredningsmandatet bedt hovedutvalget om å særlig «utrede mulige løsninger knyttet til et nytt, felles kirkelig organ på prostnivå, der dette fellesorganet kan utøve arbeidsgiverfunksjoner for alle som jobber i den lokale kirke».

Etter dagens ordning er de fleste kirkelige fellesråd et fellesorgan for flere sokn i en kommune. I utvalgets forslag vil prostifellesrådet overta de oppgaver fellesrådene har i dagens ordning. Samtidig vil det også overta arbeidsgiveroppgaver for menighetsprestene fra RDNK. I tillegg vil de bli finansiert av både kommunene i prostiet og av RDNK. Prostifellesrådet blir arbeidsgiverorgan både for de som i dag er ansatt i kirkelige fellesråd og menighetsprestene som arbeider i det enkelte sokn. Ved at prostifellesrådet både skal løse oppgaver med opprinnelse helt lokalt og oppgaver med opprinnelse og finansiering fra det nasjonale nivået, er det viktig å understreke at dette organet vil være en ny type organ. Prostifellesrådet blir ikke bare større enn dagens kirkelige fellesråd, men vil også få et bredere ansvarsområde.

I dagens kirkeordning er det en gjennomgående formulering om hva som er formålet for menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, de skal «vekke og nære». Formålsbestemmelsen sier at disse organene skal «ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv» i menighetene. En tilsvarende formålsbestemmelse er ikke gitt til kirkelig fellesråd. Selv om fellesrådene i dag blant annet skal formulere mål og planer for den kirkelige virksomheten, har de også et særlig ansvar for økonomiske og administrative oppgaver på vegne av soknene. Prostifellesrådet er foreslått som et nytt organ som både skal overta fellesrådenes og enkelte av bispedømmenes oppgaver. Hovedutvalget mener derfor at prostifellesrådet også bør ha en lignende formålsbestemmelse om å «vekke og nære».

5 Nytt organ med nye relasjoner

For å unngå utydelige ansvarsforhold mellom prostifellesråd og menighetsråd og mellom prostifellesråd og bispedømmeråd, er det viktig at det etableres en tydelig sammenheng mellom formålsbestemmelsen og de oppgaver som prostifellesrådet skal løse. Dette må blant annet ses i sammenheng med særlig hvilke oppgaver som skal tillegges menighetsråd, se avsnitt 5.4, og oppgaver som skal tillegges bispedømmenivået, se avsnitt 5.8.

For å tydeliggjøre forskjellen mellom menighetsråd og prostifellesråd foreslår hovedutvalget følgende formulering på en formålsbestemmelse for prostifellesrådet:

Prostifellesrådet skal bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn, og det skal fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og lokale arbeidsgrupper i prostiet, samt i trossamfunnet ellers.

5.2.2 Faglig ledelse og koordinering

Prostifellesrådet vil være et arbeidsgiverorgan for de som arbeider lokalt i menighetene og som det fremgår av forslag til formålsbestemmelse vil det stå i nær relasjon til øvrige organer i trossamfunnet. Prostifellesrådets ansvar for faglig ledelse og koordinering må ses i sammenheng med menighetsrådets ansvar og bispedømmenivåets ansvar. Begge disse nivåene har sentrale roller i faglig utvikling og ledelse i soknene. Menighetsrådets ansvar blir omtalt under avsnitt 5.4 og bispedømmenivåets ansvar blir omtalt under avsnitt 5.8. Som lokalt arbeidsgiverorgan vil prostifellesrådet likevel ha ansvar for å koordinere og utøve faglig ledelse i sitt prosti. Denne faglige ledelsen vil bli diskutert videre under avsnitt 5.6.

5.2.3 Økonomiforvaltning

I trossamfunnsloven § 14 slås det fast at kommunen plikter å gi tilskudd til kirken lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. «Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp».

Et slikt tilskudd fra kommunen gis etter budsjettforslag fra soknet. I soknets budsjettforslag skal også tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk inngå. Etter den gjeldende kirkeordningen er det kirkelig fellesråd som har i oppgave å «ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene» samt å «ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen», herunder å fremme et samlet budsjettforslag fra soknene i kommunen.³⁶ Dersom prostifellesrådet besluttes som det nye styringsnivået i kirken, vil dette rådet ivareta de administrative og økonomiske oppgaver som i dag utføres av kirkelig fellesråd. Det må fortsatt gjøres en betydelig budsjettforberedende innsats fra kirkens side inn mot den enkelte kommune for slik å sikre en fortsatt forsvarlig finansiering av prostiets virksomhet. Se nærmere om dette i avsnitt 5.5.1.

Utvalget foreslår at prostifellesrådet får de økonomioppgavene som kirkelig fellesråd har i dag på vegne av soknene. Et spørsmål som reiser seg da, er hvilken regnskapsskikk organet skal følge. Det nasjonale rettssubjektet følger reglene etter regnskapsloven, mens forskriften om økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke fastsetter at soknenes regnskaper skal føres i tråd med god kommunal regnskapsskikk.³⁷ I dag er det altså ulike regnskapsprinsipper for trossamfunnets ulike typer rettssubjekter. For nærmere omtale av kommunale regnskapsprinsipper, vises det til rapporten fra arbeidsgruppe 4 del 4.1. Forskriften som gjelder for

³⁶ Kirkeordningen § 17.

³⁷ I høringen til forskriften pekte departementet på at det er et spørsmål om forskriften, «i framtida bør delast i éin del fastsett av Kyrkjemøtet og éin del fastsett av departementet». I den sammenheng hadde en departemental arbeidsgruppe også i oppdrag å utrede og vurdere «konsekvensene av å gå over fra kommunale regnskapsprinsipper til regnskapsloven». Dette arbeidet ville kunne gi departementet grunnlag til å vurdere om det på lengre sikt vil være hensiktsmessig å endre regnskapsprinsipp, og også dette forslaget ville ifølge høringsnotatet bli sendt på høring på vanlig måte. I et brev fra Barne- og familiedepartementet 8. mars 2021, varslet departementet at det «vil avvenne Kirkemøtets vedtak av ny kirkeordning før [departementet] planlegger utredning av endringer i økonomiforskriften.»

5 Nytt organ med nye relasjoner

økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke innebærer blant annet at menighetsrådet og kirkeligfellesråd/prostifellesråd som er organ for soknet³⁸ må vedta eget økonomireglement, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning og rapportere opplysninger fra de kirkelige regnskapene til departementet eller den departementet bestemmer.

Kirkelig fellesråd mottar i dag tilskudd fra RDNK til trosopplæring, kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk. Tilskuddet utgjør om lag kr 500 millioner kroner årlig. Barne- og familiedepartementet har fastsatt retningslinjer for økonomiforvaltningen til rettssubjektet Den norske kirke, hvor det blant annet er fastsatt at:

«Tilskuddet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. Tilskuddet skal finansiere kirkens prestetjeneste og annen virksomhet som hører inn under oppgavene til rettssubjektet Den norske kirke. Tilskuddet skal også anvendes til kirkens trosopplæring, diakoni og annen virksomhet som bidrar til å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke. Tilskuddet kan ikke benyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgiftsoppgaver etter lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 14 annet ledd.»

Videre heter det at «Dersom Den norske kirke disponerer deler av tilskuddet gjennom å gi økonomisk støtte til andre mottakere, skal Kirkerådet ha utarbeidet egne retningslinjer for dette». Kirkelig fellesråd rapporterer på bruken av midlene i tråd med krav i tilskuddsbrev fra bispedømmerrådet.

Ved etablering av prostifellesråd må lønnsmidler for menighetsprestene tilføres prostifellesrådet. Reguleringen av en slik overføring vil avhenge av løsning for arbeidsgiverorganisering.

5.2.4 Kirkebyggforvaltning

Kirkebyggene er normalt soknenes eiendom. Soknets eiendomsrett innebærer at soknet har rett til å eie, kontrollere og styre eiendom. Eierens rettigheter til å bruke og råde over eiendommen er bare begrenset av det som det ved lov er bestemt at skal være unntatt eiers rådighet, eller på annen måte er overlatt til andre. I trossamfunnsloven § 15 er Kirkemøtet gitt myndighet til å gi regler som regulerer soknets eierbeføyelser over kirkene som tilsvarer den som tidligere var hjemlet i kirkeloven §§ 17–21. I lovforslagene til trossamfunnsloven ble det lagt til grunn at det at kirkebyggene er i soknets eie, innebærer at Kirkemøtet i alminnelighet ikke vil kunne gis adgang til å legge ansvar for kirkebygget til noe annet organ enn et organ for soknet, ut over enkelte godkjennings- og klageordninger.³⁹ Hovedutvalget legger til grunn at prostifellesrådet generelt bør få et tilsvarende ansvar for å ivareta kirkebyggforvaltningen som kirkelig fellesråd har i dag.

5.2.5 Lokal gravplassmyndighet

Fra kristendommen kom til Norge for om lag 1000 år siden har det vært tradisjon at gravplassene har ligget i tilknytning til kirkebygget. Dette har også medført en sterk tilknytning mellom kirkebygget og gravplassene når det gjelder forvaltning og drift. I ny kirkelig organisering vil prostifellesrådet overta ansvaret som lokal gravplassmyndighet istedenfor dagens kirkelige fellesråd.

Ved fristillingen mellom kirke og kommune i 1996, ble denne tradisjonen videreført. Den offentlige gravplassmyndigheten ble lagt til kirkelig fellesråd, og ansvaret for å finansiere gravplassdriften ble en del av kommunenes utgiftsansvar overfor kirkelig fellesråd. Soknene i Den norske kirke beholdt dermed ansvaret for et offentlig lovregulert velferdstilbud for alle innbyggere etter fristillingen, uavhengig av den enkeltes tros- og livssynsmessig tilhørighet.

³⁸ Forskriften omtaler soknets organer, dvs. menighetsrådet, jf. trossamfunnsloven § 11 tredje ledd, eller fellesorgan for flere sokn opprettet i medhold av trossamfunnsloven § 11 fjerde ledd, jf. § 12 annet ledd, og organ for soknet på kommunenivå, dvs. organ for ett eller flere sokn som til sammen dekker minst én kommune. I praksis vil dette også inkludere prostifellesrådet, gitt at det er et fellesorgan for flere sokn.

³⁹ Se Kulturdepartementets høringsdokument til Kirkemøtet 15. februar 2018 om [Særskilte lovbestemmelser om Den norske kirke i forslaget til felles lov om tros- og livssynssamfunn](#) side 62 og Prop. 130 L (2018–2019) side 229–230.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Også i utviklingen av ny religionspolitikk og overgang til ny trossamfunnslov 01.01.2021 er ordningen videreført som normalordning. Bakgrunnen for dette må dels forstås ut fra den brede tillit kirken lokalt har bygget opp på feltet gjennom mange år, som bl.a. kom til uttrykk i høringen til ny lov som viste bred oppslutning om ordningen fra flertallet av høringsinstanser. Særlig vesentlig synes det å være at de lokale gravplassforvaltningene har vist at de evner å opptre med respekt og imøtekommenhet overfor den enkelte i et samfunn preget av økende tros- og livssynsmangfold, slik den nye faneparagrafen i gravplassloven forutsetter. Den frivillige ordningen med kommunal tjenesteyting i stedet for tilskudd videreføres i gravplassloven. Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser må utredes av kommunen etter budsjettforslag fra soknet. Kommunen kan yte tjenester i stedet for å gi tilskudd etter avtale med soknet.

Kirkemøtet har videreført ordningen med at det er kirkelig fellesråd som på vegne av soknene i en kommune er ansvarlig gravplassmyndighet. jf. kirkeordningen § 17. Kirkemøtet har også uttalt et tydelig ønske om at ordningen med kirkelig gravplassdrift bør videreføres.

I om lag 1/3 av kommunene er det en tjenesteytingsavtale mellom kirkelig fellesråd og kommunen som innebærer at kommunen utfører visse praktiske oppgaver i driften av gravplassene. Det er videre kommunal gravplassforvaltning i 5 kommuner (Bærum, Modum, Sandefjord, Vennesla og Gjesdal). Gravplasslovens §23 åpner for at ansvaret for gravplass kan bli overført til kommunen dersom kommunen ønsker. Myndigheten til å vedta dette ligger til statsforvalteren, som må høre berørte parter før det gjøres vedtak om endret ansvarsfordeling. Tidligere forutsatte slik overføring avtale mellom kirkelig fellesråd og kommunen, og godkjenning fra departementet. Gravplasslovens § 23 fastsetter følgende:⁴⁰

I en undersøkelse fra KA i 2018 svarte kun 3 % av fellesrådene at det i de foregående 4 årene hadde vært drøftelser mellom kommune og kirke om å overføre gravferdsforvaltningen til kommunen.⁴¹ Dette kan tyde på at det i utgangspunktet ikke er et stort antall kommuner som ønsker å overta forvaltningsansvaret. En rekke praktiske spørsmål må også løses konkret dersom forvaltningsansvaret skal overføres fra soknet til kommunen, blant annet som følge av at gravplassene som hovedregel er soknets eiendom. Mange steder er gravplassansvaret også viktig for å opprettholde hele stillinger i fellesrådet (f.eks. kombinasjonsstillinger som kirketjener og gravplassarbeider). Gravplassforvaltningen utgjør rundt 20-35 % av andel årsverk lokalt, med små fellesråd med en høyest andel. I de fleste fellesråd er det tilsatte som både arbeider med oppgaver knyttet til gravplassforvaltning og til den ordinære kirkelige virksomhet. En eventuell kommunal overtagelse av gravplassforvaltningen vil i derfor berøre mange tilsatte og medføre oppsplittelse av stillingsforhold i mindre deltidsstillinger for to ulike arbeidsgivere.

Et overveldende flertall av menighetsråd og kirkelig fellesråd, samt Kirkemøtet, har gitt tydelig uttrykk for et ønske om å videreføre ansvaret for gravplassforvaltningen som del av kirkens oppgaveportefølje lokalt. Det er derfor et selvstendig hensyn at etablering av et kommuneoverskridende prostifellesråd skjer på en måte som bidrar til å opprettholde kommunenes positive holdning og tillit til kirkelig gravplassforvaltningen. Enkelte risikoer ved ny organisering knyttet til denne relasjonen er nærmere beskrevet i avsnitt 5.5. Ny organisering kan også bidra til å styrke kirkens posisjon som en pålitelig gravplassmyndighet. Ved å etablere kommuneoverskridende prostifellesråd vil kirken ha større potensial til å levere bedre kvalitet på gravferdstjenester enn hva mange, spesielt små, kommuner har mulighet til alene. Kirken vil kunne tilby ansatte flere heltidsstillinger og større fagmiljøer til gravferd som kan øke kvaliteten.

5.2.6 Arbeidsgiveroppgaver

I henhold til utredningsmandatet skal det nye fellesorganet være et felles arbeidsgiverorgan for alle kirkelig tilsatte som arbeider i soknet, både de som lønnes over fellesrådenes budsjett i dag og de som er tilsatt i det nasjonale rettssubjektet. Dette er uavhengig av om de i fremtiden skal løse oppgaver tillagt menighetsrådet (f.eks.

⁴⁰ Se Prop. 130 L (2018–2019) side 268. At den kirkelige gravplassmyndigheten må høres, følger av at vedtaket skal fastsettes i forskrift, jf. forvaltningsloven § 37.

⁴¹ [Gravplassundersøkelsen 2018 \(KA, 2018\)](#), side 11.

5 Nytt organ med nye relasjoner

trosopplæring), oppgaver tillagt fellesrådet (f.eks. gravplassvirksomhet) eller oppgaver for begge (f.eks. økonomioppgaver)

En grundig beskrivelse av ulike oppgaver og hva som ligger i arbeidsgivers styringsrett finnes i avsnitt 4.2 i rapporten fra arbeidsgruppe 1. Her trekkes det frem arbeidsgiveroppgaver som prostifellesrådet kan ha:

- Tilsetting av alle lokale kirkelig tilsatte, inkludert prester
- Suspensjon, oppsigelse og avskjed for alle lokale kirkelig tilsatte, inkludert prester
- Lønnsplikt
- Plikt til å sikre et fullt ut forsvarlig arbeidsmiljø
- Plikt til likebehandling og beskyttelse mot diskriminering, aktivitets- og redegjørelsesplikt
- Plikt til individuell tilrettelegging
- Plikt til å sørge for at arbeidstakeren tar ferie og fritid
- Opplæring og utvikling
- Omsorgsplikt for de tilsatte
- Medbestemmelse
- Varsling/ytringsfrihet
- Rapporteringsplikter overfor det offentlige mv.

I hvilken grad prostifellesrådet skal ha alle eller utvalgte arbeidsgiveroppgaver, vil avhenge av løsning for arbeidsgiverorganisering og hvilket ansvar en eventuelt velger å legge til prostifellesrådet, se kapittel 6.

Noen av oppgavene vil også måtte ses i sammenheng med biskopens tilsyn og ledelse, se avsnitt 5.8.2.

5.2.7 Samisk kirkeliv

I hovedutvalgets mandat påpekes det at samisk kirkeliv skal ivaretas. Dette betyr at en ny modell for kirkelig organisering fortsatt må legge til rette for at menigheter skal kunne tilby kirkelige tjenester på samisk språk, med forankring i den samiske kulturen. Dette er et hensyn som spesielt gjelder for områder som ligger innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, men også generelt for samisk kirkeliv i alle deler av landet.

Et av de viktigste virkemidlene for å ivareta samisk kirkeliv er å gi prostifellesråd ansvar for at det ytes kirkelige tjenester på samisk språk i de sokn som ligger i samisk språkforvaltningsområde. Dette er et ansvar som ligger til dagens fellesråd i samiske områder. I dette ansvaret handler det blant annet om å ha tilstrekkelig samiskspråklig kompetanse i staben til å kunne avholde gudstjenester, gjennomføre trosopplæring og drive diakonalt arbeid på samisk. Fordi det vil være flere ansatte i prostifellesrådet enn i dagens fellesråd, vil det være grunnlag for spesialisering økt ressurser til utadrettet arbeid. Dette vil også komme samisk kirkeliv til gode ved at enkelte medarbeidere i større grad har mulighet til å spesialisere seg rettet mot samisk kirkeliv.

5.3 SAMMENSETNING OG VALGORDNING

Prostiet vil ha et folkevalgt organ, kalt prostifellesråd, som vil være sammensatt av ulike representanter. I det følgende vil det utvalgets vurdering av representasjon presenteres. Det er to overordnede spørsmål som må vurderes på tvers av spørsmålet om hvem som bør representeres og hvordan de velges: Nasjonale føringer eller lokal valgfrihet, og størrelse på prostifellesrådet.

Nasjonale føringer eller lokal valgfrihet

Et av de overordnede spørsmålene er i hvor stor grad det skal gis lokal frihet til å definere sammensetningen og i hvor stor grad det skal være nasjonale føringer. En kan se for seg en rekke løsninger på en skala fra at prostifellesrådet kan bestemme hele sammensetningen selv, til at det skal være en ferdig mal som alle prostifellesråd må følge. Hovedutvalget foretrekker en mellomløsning, som sikrer tilstrekkelig fleksibilitet for lokalkirken og som samtidig bevarer noen felles rammer. Flexibilitet er viktig fordi det vil være stor variasjon mellom prostiene når det kommer til geografi, antall sokn, antall kommuner osv. Felles rammer er viktig for å sikre forutsigbarhet og gjenkjennerbarhet på tvers, som bidrar til at kirken fremstår enhetlig som ett trossamfunn. Dette bidrar blant annet til å

5 Nytt organ med nye relasjoner

svare på målsetningene om ha en fleksibel kirkeordning – som samtidig gir nasjonale føringer der det trengs. En beskrivelse utvalgets forslag til sammensetning blir presentert i slutten av dette avsnittet, når ulike representasjoner er diskutert.

Størrelse på det folkevalgte prostifellesrådet

Et annet overordnet spørsmål som blir reist av arbeidsgruppe 3 er knyttet til størrelsen på det nye organet, med tanke på antall medlemmer. Det er sannsynlig at mange prostifellesråd vil bli for store til å være effektive styringsorgan. Det er derfor nødvendig å beskrive hvordan et utøvende organ vil kunne se ut der styringsorganene blir for store. En kan tenke seg to ulike alternativer for hvordan et slikt utøvende organ kan se ut. Det kan enten være et arbeidsutvalg som henter sin myndighet fra prostifellesrådet og opptrer på vegne av det, eller et styre som er et uavhengig organ fra prostifellesrådet. Hovedutvalget støtter vurderingene til arbeidsgruppe 3, og mener det er mest hensiktsmessig å beskrive modell med arbeidsutvalg når prostifellesrådet blir for stort. Det er også fordi dette i størst grad oppnår å lage en enkel og fleksibel løsning som kan tilpasses ulike behov.

I de påfølgende avsnittene diskuteres det representasjon fra henholdsvis soknene, geistlig linje og kommunene. I tillegg til representasjon fra disse gruppene har hovedutvalget vurdert representasjon fra eller til rettssubjektet Den norske kirke v/bispedømmerådene.

5.3.1 Representasjon fra soknene/menighetsråd

For sikre målbildet om at kirken fortsatt skal stå sterkt lokalt må det være representasjon fra det nivået som best kjenner kirken lokalt. Hovedutvalget ser det derfor som helt naturlig at alle menighetsrådene er representert med én representant hver i prostifellesrådet. Et spørsmål som er drøftet av arbeidsgruppe 3 er om representantene bør være valgt direkte eller indirekte inn i prostifellesrådet. Mandatet slår fast at direkte valg skal vektlegges i utredningen. Likevel peker både arbeidsgruppe 3 og de åpne innspillmøtene på at det ikke ønskelig med flere enn to direkte valg, både av hensyn til de kirkelige ansatte som gjennomfører valget og de som stemmer. Hovedutvalget går derfor inn for en løsning med indirekte representasjon fra menighetsrådene til prostifellesrådet.

I prostifellesråd der det er for mange representanter til å kunne være et effektivt styringsorgan ser hovedutvalget muligheten for at noen sokn kan representere hverandre. Dette kan løses på flere måter. Arbeidsgruppe 3 har beskrevet en nærliggende løsning, der ett sokn i hver kommune i prostiet representerer de andre soknene i kommunen. I et prosti som strekker seg over fire kommuner og ti sokn vil det med en slik løsning være fire sokn representert i arbeidsutvalget. Samtidig vil dette være en løsning som ikke vil kunne passe godt alle steder, der det er stor variasjon i antall sokn i ulike kommuner. I et prosti med to kommuner hvor det er ett sokn i den ene kommunen og åtte sokn i den andre kan dette slå skjevt ut. I dette tilfellet vil ettsoknskommunen alltid være sikret plass i arbeidsutvalget, mens de andre soknene må rullere med syv andre sokn. Dette eksemplet illustrer hvordan én lik modell for alle prostifellesråd kan slå feil ut. Derfor mener hovedutvalget at det ikke skal være én nasjonal modell for hvilke menighetsråd som skal være representert i arbeidsutvalget. Dette bør heller bestemmes lokalt ut ifra lokale forhold.

Hovedutvalget vil likevel anbefale at menighetsråd er betydelig representert i arbeidsutvalget og menighetsrådrepresentanter bør utgjøre flertallet av medlemmene. Representantene bør også være jevnt fordelt mellom kommuner, størrelse og andre lokale forhold slik at arbeidsutvalget blir mest mulig representativt.

5.3.2 Representasjon mellom prostifellesrådet og bispedømmerådet

I rapporten fra arbeidsgruppe 3 diskuteres det om RDNK bør ha en representant i prostifellesrådet. Arbeidsgruppen anbefaler at RDNK bør kunne oppnevne ett eller flere medlemmer til prostifellesrådet, fordi dette kan bidra til en større grad av sammenbinding av trossamfunnet på tvers av nivåer. Det kan også tenkes at en sammenbinding kan styrkes ved å gjøre det motsatte: at prostifellesrådet kan oppnevne en representant til bispedømmerådet og dermed et organ for RDNK. Et tredje alternativ er at bispedømmerådet kan bestå av både medlemmer fra prostifellesrådet og medlemmer av Kirkemøtet. Alle disse løsningene sees på som aktuelle, og de har styrker og svakheter avhengig av hva slags funksjon en slik representasjon skal ha.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Hvilke av disse løsningene som vurderes som mest hensiktsmessige kan være avhengig av rettslig modell for prostifellesrådet som beskrevet nærmere i kapittel 7. Samtidig kan valg av representasjon mellom prostifellesrådet og bispedømmerrådet være uavhengig av rettslig tilknytning. Dette drøftes i utvalgets vurdering av bispedømmerrådets sammensetning, i avsnitt 5.8.5.

5.3.3 Geistlig representasjon

Geistlig representasjon, en prest, i kirkelig demokrati bygger på samvirkeprinsippet mellom embete og råd hvor biskop, prost eller sokneprest sitter som representant sammen med det folkevalgte rådet. Mandatet peker på at en ny kirkeordning skal «inneholde en god balanse mellom embete og råd», og hovedutvalget anbefaler derfor at det skal være geistlig representasjon i prostifellesrådet. Hovedutvalget ser det naturlig at den geistlige representanten også sitter i arbeidsutvalget. Hvem dette skal være har sammenheng med den daglige ledelsen i prostifellesrådet, se avsnitt 5.6. Den geistlige representanten er medlem i rådet i kraft av å representere tjenesten med Ord og sakrament som prest, ikke som ansatt.

5.3.4 Kommunal representasjon

Forholdet mellom kirke og kommune har vært nært helt siden etableringen av kommunalt selvstyre. Da formannskapslovene av 1837 ble vedtatt, fulgte disse som hovedregel daværende prestegjeldsinndeling. Samtidig ble det opprettet soknekommuner med soknestyre, knyttet til de enkelte kirkesokn. De nye kommunene overtok den retten menighetene hadde fått i 1818 til å innkreve skatt for å dekke utgifter til kirkenes drift og vedlikehold, og kommunene opptrådte etter dette som styringsorgan på vegne av soknene. Frem til 1922 var menighetene alene representert ved soknestyrene og kommunestyrene, men også etter at loven om menighetsråd og menighetsmøter trådte i kraft i 1922, behold kommunestyret ansvar for å representere menighetene i forvaltningsmessige og økonomiske saker. Med kirkeloven av 1996 ble det presisert at soknene fikk en rettslig selvstendighet i forhold til kommunene, samtidig som det ble videreført en kommunal representasjon i kirkelige fellesråd. I gjeldene kirkeordning har Kirkemøtet fastsatt at kommunene *kan* oppnevne en representant til fellesrådet, i §§ 9 og 15. Etter gjeldende rett er det også et vilkår at kirkelige ombud,⁴² inkludert den kommunale representanten,⁴³ er medlem i Den norske kirke, men biskopen kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det.⁴⁴

Barne- og familiedepartementet har pekt på at kommunal representasjon kan være naturlig med tanke på oppgaven som mange fellesorgan (prostifellesråd) vil ha som lokal gravplassmyndighet på vegne av samfunnet. I forarbeidene til ny trossamfunnslov uttaler departementet at det vil: «være fornuftig å legge til rette for at et kirkelige organ som skal ha ansvar i gravplassaker, fortsatt har en kommunal representant».⁴⁵

Kirken er lokalt finansiert av kommunen og er avhengig av et godt samarbeid for å opprettholde en velfungerende drift. Selv om finansiering fra kommunen ikke alene kan begrunne kommunal representasjon, er det mange fordeler ved å ha en fast representant fra kommunen i fellesrådet i dag. Kommunal representasjon er med å styrke kommunens finansieringsvilje ved at de kan påvirke beslutninger som angår økonomi og er med på å kontrollere bruken av midlene. En trygg kommunal finansiering gjør det lettere å nå målsetningene om en sterk kirke lokalt. Ved å opprettholde nære bånd til kommunen kan også kirken utvikle sin rolle som samarbeidspartner med kommunen i å løse lokale utfordringer gjennom samskaping. Dette kan igjen bidra til å styrke kirken som en relevant samfunnsaktør og en attraktiv arbeidsplass.

⁴² Et ombud er en betegnelse på en tillitsvalgt eller en folkevalgt som har plikt til å ta imot valg og plikt til å utføre vervet når vedkommende først er valgt. Det må ikke forveksles med ombud som Likestillings- og diskrimineringsombudet eller Barneombudet. Se mer om ombudsplikten i avsnitt 6.8.

⁴³ I forarbeidene til den gjeldende kirkeordningen er det uttrykkelig presisert at kommunal representant regnes som kirkelig ombud etter § 40, jf. sak KM 06/19 side 43.

⁴⁴ Se kirkeordningen § 40. Dette er en videreføring av tilsvarende bestemmelse i kirkeloven § 29, hvor det var tydeliggjort i lovforarbeidene at medlemskapskravet også dekket kommunens representant (Ot.prp. nr. 64 (1994–1995) s. 54).

⁴⁵ Prop. 130 L (2018–2019) side 248

5 Nytt organ med nye relasjoner

Av flere grunner er det spesielt viktig å sikre en god relasjon til kommunene i ny organisering. Fordi prostifellesrådet mange steder vil dekke flere kommuner, er det en risiko for at opplevd avstand til hver enkelt kommune øker. Kommunal representasjon vil derfor kunne være en løsning som kan bidra til å videreføre den tette og gode relasjonen mellom kirken og kommunen. Både arbeidsgruppe 3 og 4 diskuterer dette og anbefaler kommunal representasjon i prostifellesrådet. I tillegg er rammene for kirken som lokal gravplassmyndighet noe endret etter en endring i gravplassloven knyttet til kommunenes mulighet til å bli lokal gravplassmyndighet (se nærmere beskrivelse under avsnitt 5.2.5). I denne sammenheng vil kommunal representasjon i prostifellesrådet kunne styrke kommunens forståelse av kirken som en god forvalter av denne myndigheten.

Selv om det er mange fordeler ved en kommunal representasjon har enkelte medlemmer pekt på noen prinsipielle motforestillinger. Det at Den norske kirke er et selvstendig trossamfunn, skilt fra både staten og kommunen, kan tilsa at det ikke bør være kommunal representasjon i kirkelige styringsorganer. Det kan svekke kirkens troverdighet som en selvstendig aktør, uavhengig av det offentlige. Kommunal representasjon setter også Den norske kirke i en særstilling sammenlignet med andre tros- og livssynssamfunn, og en slik ordning vil kunne komme under press til tross for at det er særlige tilknytningspunkter mellom kommunen og Den norske kirke.

Utvalgsmedlemmene Eide, Fykse Tveit, Halvorsen Hougsnæs, Hjorthaug, Hovind, Langeland, Müller-Nilssen, Skjelbred, Solberg og Sønsterud, mener at det bør være kommunal representasjon i prostifellesrådet. Medlemmene legger blant annet vekt på at dette vil være et bidrag til å opprettholde kirkens posisjon i lokalsamfunnet, og at den kommunale representanten vil bidra med sin kompetanse og med sin kontakt inn i det politiske miljøet.

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at det ikke bør være kommunal representasjon i prostifellesrådet. Dette medlemmet legger avgjørende vekt på de prinsipielle motforestillingene, både det religionspolitiske hensynet til likebehandlingsprinsippet og hensynet til Den norske kirke som selvstendig trossamfunn. En mindretallsanbefaling på dette punktet er beskrevet nederst i dette avsnittet.

Utforming av kommunal representasjon

Når et flertall anbefaler kommunal representasjon, reiser det seg to spørsmål om hvordan dette bør utformes. Det gjelder både antall kommunale representanter i prostifellesrådet og hva slags type stemmerett representanten(e) skal ha.

Det at prostifellesrådet dekker flere kommuner reiser spørsmålet om hvor mange kommuner som bør være representert. Det vil være problematisk hvis et prostifellesråd f.eks. består av like mange kommunale representanter som representanter fra menighetsrådene. Kommunene bør ikke være for dominerende i et råd som er demokratisk valgt blant kirkens medlemmer. Kommunene i prostiet bør derfor gis mulighet til å ha en kommunal representant som representerer kommunene i fellesskap. I prostier med mange kommuner, som f.eks. seks eller flere, kan det være hensiktsmessig å gi kommunene mulighet for to representanter. Kommunene bør selv velge hvem som skal representere kommunene i prostifellesrådet i fellesskap. Når alle kommunene ikke er representert kan det svekke selve utgangspunktet og begrunnelsen for representasjonen, nemlig å skape nærhet til de enkelte kommunene. Derfor mener hovedutvalget at prostifellesrådet i tillegg bør initiere jevnlig møter med både hver enkelt kommune og alle kommunene i fellesskap for å opprettholde god dialog. Flertallet i utvalget som støtter kommunal representasjon, støtter en slik ordning med antall kommunale representanter.

Det er noe forskjellig syn i hovedutvalget knyttet til kommunenes stemmerett i prostifellesrådet.

Utvalgsmedlemmene Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud mener at den/de kommunale representanten(e) skal ha full stemmerett i alle saker i prostifellesrådet. Disse medlemmene kan ikke se at det er vektige grunner til at de kommunale representantene skal ha begrenset stemmerett. Medlemmene legger også til grunn at de kommunale representantene er medlemmer av Den norske kirke, og at de således også representerer trossamfunnet og den lokale kirke.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Medlemmene Fykse Tveit, Hjorthaug, Müller-Nilssen og Skjelbred mener at de kommunale representantene i prostifellesrådet har møte- og talerett, men ikke stemmerett. De prinsipielle spørsmålene som knytter seg til kommunal representasjon i et valgt kirkelig organ, taler for en tydelig og konsekvent deling av ansvar og roller. Det svarer til endringene i forholdet mellom stat og kirke som er gjennomført de senere årene. Disse medlemmene mener at kommunale ombud ikke kan pålegges krav om tilhørighet til noe trossamfunn. Dessuten vil det kunne oppstå uklarhet i relasjonene mellom et selvstendig kirkelig organ og kommunen(e) dersom en representant for sistnevnte i prostifellesrådet skal gjøres ansvarlig gjennom stemmegivning for det kirkelige organets vedtak. Samarbeidet med kommunen er svært viktig, og det må uansett primært bygge på tillitsfull dialog og avtaler.

Utvalgsmedlemmet Enstad, støtter ikke anbefalingen om å gi kommunene representasjon i prostifellesrådet. Dette medlemmet legger avgjørende vekt på de prinsipielle motforestillingene, både det religionspolitiske hensynet til likebehandlingsprinsippet og hensynet til Den norske kirke som selvstendig trossamfunn, som det er redegjort for ovenfor, og vil i tillegg anføre følgende motargumenter:

Knyttet til prinsippet om likebehandling bør det også påpekes at det ikke er statlig representasjon i kirkelige organer selv om kirken er finansiert med statstilskudd. Kirken nasjonalt er derfor prinsipielt likestilt med andre trossamfunn ved at samhandlingen mellom stat og kirke skjer gjennom dialog og rapportering. Selv om Den norske kirke er i en særstilling med tanke på kommunal finansiering, bør ikke dette bety at formene for samhandling bør være annerledes på kommunalt nivå. Hensynet til samskaping (jf. 3.4 og 5.5.3) tilsier nettopp ikke kommunal representasjon i prostifellesrådet, siden det er et begrep for samarbeid mellom offentlige og private aktører, nettopp som selvstendige aktører. En slik ordning vil også kunne komme under press der en stor del av kommunens innbyggere ikke er medlemmer av Den norske kirke. Et unntak fra denne vurdering kan være i saker som angår gravferdsforvaltningen, fordi dette er en oppgave kirken forvalter på vegne av samfunnet, men her vil en binding av den kommunale representanten til å være medlem i Den norske kirke ikke være prinsipielt sakssvarende.

Fra et kirkelig perspektiv er det også problematisk at kommunen kan få stemmerett i saker som angår kirkens anliggender. Ikke minst gjelder dette oppgaver knyttet til å vekke og nære det kristelige livet i soknene. En avgrensning til stemmerett i budsjettsaker vil ikke være tilfredsstillende, da budsjettforslaget til kommunen vil omfatte stillinger og andre budsjettposter knyttet til «vekke og nære»-dimensjonen ved prostifellesrådets arbeid. Dette vil innebære en uakseptabel innflytelse fra offentlig myndighet i trossamfunnet Den norske kirkes virksomhet. Det vil også være paradoksalt hvis kommunen skal ta del i arbeidsgiveransvaret overfor prestene i en kirke som er selvstendiggjort fra staten. Det er også problematiske demokratiske sider ved at prostifellesrådet vil være det eneste kirkelige styringsorgan som har medlemmer som ikke er valgt av kirkens medlemmer eller forpliktet gjennom vigsling. Ved at den kommunale representanten også representerer den økonomiske tilskuddsyteren vil det oppstå maktasymmetri blant organets medlemmer.

Forslag om kommunal representasjon uten stemmerett ivaretar noen av dette medlems anliggende og har dette medlemssekundære støtte.

5.3.5 Samisk representasjon

Hovedutvalget har vurdert om det skal være samisk representant i prostifellesråd som har sokn i forvaltningsområdet for samisk språk, ettersom disse prostifellesrådene vil ha et ansvar for samisk kirkeliv. I dag er det ingen formell samisk representasjon til fellesrådene som ligger i kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Samisk kirkeliv har likevel i større eller mindre grad blitt ivaretatt her fordi det er en større bevissthet knyttet til samisk kirkeliv i slike kommuner. For de fleste fellesråd/kommuner som tilhører samisk språkforvaltningsområde er de alene i sitt prosti til å tilhøre samisk språkforvaltningsområde. Når det opprettes et organ på prostinivå, er det derfor en risiko for at oppmerksomheten knyttet til samisk kirkeliv vil kunne svekkes. For å hindre at en ny organisering har en negativ effekt på samisk kirkeliv, er det vurdert hensiktsmessig å ha en egen samisk representant i de prostifellesråd som dekker sokn som ligger i forvaltningsområde for samisk språk. Dette vil i større grad kunne sikre stabiliteten til et livskraftig samisk kirkeliv i prostier som tidligere ikke har hatt et særskilt ansvar for dette.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Et spørsmål relatert til samisk representasjon i prostifellesrådet er hvordan og hvem som kan velges. Fordi samisk kirkeliv i dag er organisert ulikt for de ulike samiske språkene, anser hovedutvalget det ikke som hensiktsmessig å lage felles retningslinjer for hvordan den samiske representanten velges. I prostifellesråd som ligger i sørsamisk språkområde vil det kunne være naturlig at representanten velges av sørsamisk menighetsråd. En slik kategorialmenighet finnes ikke i lulesamisk eller nordsamisk område, og en bør ta sikte på å utvikle andre representative ordninger her. Valgordning for samisk representant bør utredes videre med involvering av samisk kirkeråd, de tre bispedømmene med et særskilt ansvar for samisk kirkeliv og andre aktører innenfor samisk kirkeliv. Det er viktig å påpeke at denne representanten kommer i tillegg til representantene fra menighetsrådene. Når det gjelder hvem som kan velges som samisk representant bør dette avgjøres etter konsultasjon med Samisk kirkeråd, og det vises det til arbeidet som er gjort knyttet til valgbarheten til samisk kirkelig valg møte som en modell.⁴⁶

Samisk representasjon er foreslått videreført i bispedømmerådet og i Kirkemøtet, se hhv. avsnitt 5.8.5 og 6.5. Leder av Samisk kirkeråd møter også med tale- og forslagsrett i Kirkerådet.

5.3.6 Oppsummering av utvalgets forslag til sammensetning

Hovedutvalget foreslår denne sammensetningen av prostifellesrådet:

Tabell 5.1 Oppsummering av utvalgets forslag til sammensetning

Representasjon fra	Hvor mange?	Hvordan velges representanten?
Soknene/menighetsrådene	En representant fra hvert sokn	Representanten velges indirekte av menighetsråd
Geistlig linje	En representant	Velges i kraft av embete og avhenger løsning for daglig ledelse, se avsnitt 5.6.7.
Kommunen(e) (flertallsanbefaling)	En representant (to representanter hvis prostifellesrådet dekker seks eller flere kommuner)	Kommunen(e) velger
Samisk representasjon (i prostifellesråd som har sokn som ligger innenfor forvaltningsområdet for samisk språk)	En representant	Avhengig av hvordan samisk kirkeliv er organisert lokalt.

I tillegg til disse gruppene av representasjon er det aktuelt med en form for representasjon mellom prostifellesrådet og bispedømmerådet og er nærmere beskrevet i avsnitt 5.3.2.

Når det gjelder spørsmål om hvem som kan være geistlig representant avhenger dette av løsning for daglig ledelse, se avsnitt 5.6.7.

Utvalget anbefaler at prostifellesrådet kan velge å ha et arbeidsutvalg hvis prostifellesrådet blir for stort.

Når det gjelder spørsmålet om kommunal representasjon er utvalget er delt i sin anbefaling: Utvalgets flertall mener at det bør være kommunal representasjon. Utvalgets mindretall mener at det ikke bør være kommunal representasjon.

Utvalgets flertall er delt i synet på stemmeretten til den/de kommunale representanten(e). Et flertall av medlemmene som er for kommunal representasjon (og i utvalget forøvrig) mener at den/de kommunale representanten(e) skal ha full stemmerett i prostifellesrådet. Et mindretall i utvalget, mener at den/de kommunale representanten(e) skal ha tale- og møterett i prostifellesrådet, men ikke stemmerett.

Begrunnelsen for de ulike valgene er nærmere beskrevet i avsnitt 5.3.4.

⁴⁶ I [regler for Samisk kirkelig valg møte § 1-3 fjerde ledd](#) er følgende fastsatt om valgbarhet:

Valgbar (...) er de som oppfyller følgende vilkår: a) har kirkelig stemmerett og, b) oppfatter seg selv som same og som enten har samisk som hjemmespråk, eller har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk, eller c) har annen tilknytning til samisk kirkeliv ut fra nærmere kriterier bestemt av Samisk kirkeråd.

5 Nytt organ med nye relasjoner

5.4 MENIGHETSRADET

5.4.1 Menighetsrådets oppgaver og ansvar

Menighetsrådet opptre på vegne av og representerer Den norske kirkes grunnleggende enhet, soknet. I kommuner med mer enn ett sokn er kirkelig fellesråd i dag et organ for soknet for å ivareta økonomiske og administrative oppgaver og samarbeid med kommunen. Menighetsrådets oppgaver er isteden rettet mot «alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet» og har virksomhetsansvar for kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni. Menighetsrådet har en negativ avgrenset kompetanse til å opptre på vegne av soknet om det ikke er bestemt at myndigheten er lagt til et annet organ for soknet. Rådet har følgende oppgaver spesifisert i dagens kirkeordning:

«§ 12. Menighetsrådets oppgaver

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, døpte gis trosopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er fastsatt. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet. Avgjørelse om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

Menighetsrådet medvirker ved tilsetting i kirkelige stillinger etter de regler som gjelder til enhver tid.

Menighetsrådet innbyr minst en gang i året de tilsatte i soknet til å ta del i rådets drøftinger om menighetsforholdene og de oppgaver som foreligger.

Menighetsrådet forbereder og gir innstilling til avgjørelse i alle saker som legges frem for menighetsmøtet, jf. § 13, eller som menighetsmøtet selv tar opp.

Menighetsrådet gir hvert år menighetsmøtet en orientering om det kristelige arbeidet i soknet.

Menighetsrådet skaffer til veie de opplysninger og gir de uttalelser som kirkelig myndighet ber om.»

Hovedutvalget mener at hovedlinjene i oppgavefordelingen mellom dagens menighetsråd og fellesråd skal videreføres i ny organisering mellom menighetsrådet og et nytt prostifellesråd. Det er likevel noen endringer i oppgaver og ansvar som hovedutvalget foreslår. Som tidligere nevnt, og nærmere beskrevet i 5.2.1 vil det nye fellesorganet få en formålsbestemmelse for å bistå menighetsrådene i deres arbeid for å «vekke og nære». Dette betyr ikke at det skal være en innskrenkelse i oppgaver og ansvar for menighetsrådet – men det vil være nødvendig med presis avklaring av ansvarsfordelingen mellom de to organene. En slik presisering av oppgaver og ansvar bør utredes i det videre arbeidet.

Et spørsmål som er drøftet i hovedutvalget er på hvilket nivå innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten som ikke er positivt lagt til et annet organ skal ligge. Dette gjelder da den «restkompetansen» for innhold som ikke er begrenset av biskopens forordning, Kirkemøtets liturgiske bestemmelser og menighetsprestens selvstendighet gitt av ordinasjonen. Menighetsrådet har i dag oppgaver som er nært beslektet med ansvaret for å gjennomføre gudstjenester og kirkelige handlinger. Det vil derfor være logisk og naturlig at menighetsrådet også skal få ansvar for dette i en ny organisering. I tillegg bygger det opp under en av målsetningene i mandatet som er å «ha fokus på kirkas arbeidsoppgaver i soknet og hvordan strategisk og faglig ledelse i soknet kan styrkes». Hovedutvalget mener at dette bidrar til å styrke det enkelte sokn faglig og strategisk, men ser samtidig at spørsmålet om plassering av innholdsansvaret har nær sammenheng med spørsmålet om løsning for arbeidsgiverorganisering.

5 Nytt organ med nye relasjoner

En viktig målsetning for hovedutvalgets arbeid er å videreføre kirken som en organisasjon med lokal forankring, hvor det enkelte menighetsråd har innflytelse over beslutninger som berører dem. Som beskrevet i 5.3.1 skal hvert menighetsråd velge en representant som skal sitte i prostifellesrådet, og de vil på den måten være med på å avgjøre saker i prostiet. Siden prostifellesrådet de fleste steder vil inkludere flere sokn enn i dagens fellesråd kan avstanden til prostifellesrådet oppleves større. For å styrke det enkelte menighetsråd og den enkelte menighetsrådsmedlem i det kirkelige demokratiet, foreslår hovedutvalget at det opprettes årlige prostimøter for alle menighetsrådsmedlemmer i prostiet, se avsnitt 5.4.3

5.4.2 Arbeidsgiveransvar

Hovedutvalgets oppgave er å utrede en modell der arbeidsgiveransvaret for alle som jobber i lokalkirken utøves av et fellesorgan på prostinivå. Det vil likevel være noen områder knyttet til dette hvor menighetsrådet har en større rolle som må avklares. Dersom et menighetsråd i dag disponerer midler, kan det opprette stillinger etter å ha fått godkjenning fra fellesrådet. Hovedutvalget ser det som hensiktsmessig å videreføre en ordning hvor prostifellesrådet får denne godkjenningsmyndigheten. Det er begrunnet i at dette gir menighetsrådet frihet til å bruke innsamlede midler på satsningsområder i menigheten, samtidig som det sikrer prostifellesrådets behov for å koordinere ressurser og aktivitet i flere sokn.

I kraft av å være et eget rettssubjekt har soknet rettigheter og forpliktelser, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstoler og andre myndigheter.⁴⁷ Dette omfatter eiendomsrett, arbeidsgivermyndighet, avtalekompetanse og søksmålskompetanse. Kirkemøtets organiseringskompetanse gir Kirkemøtet myndighet til å avklare hvilket av soknets organer som skal ivareta oppgaven som arbeidsgiver. Det er ikke noe i veien for at menighetsrådet kan ivareta arbeidsgiveransvaret for enkelte stillinger som blir finansiert av menighetsrådet selv, slik ordningen er i dag.⁴⁸ Dette vil imidlertid bety at noen få ansatte i lokalkirken ikke vil være ansatt i prostifellesrådet sammen med de andre ansatte. Dette trenger ikke være et problem, men kan være grunnlag for at ulike ansatte blir styrt av ulike mål, prioriteringer og instruks. Denne utfordringen vil ikke ha samme omfang som mellom dagens fellesrådsansatte og menighetsprester, men vil kunne ha potensial for å gi noen av de samme type utfordringene knyttet til ulike arbeidsgivere. Likevel kan utfordringene bli noe større enn i dag, både på grunn av økte avstander mellom sokn og fellesråd/fellessrådsadministrasjon, og fordi de menighetsrådstilsette i dag kan nyte godt av at koordinering er noe som uansett må gjøres i dagens modell. Derfor bør det være mulig for menighetsrådet å avtale at prostifellesrådet utfører de oppgaver som blir overlatt det, herunder ivareta arbeidsgiveroppgaver for menighetsrådet, slik fellesrådet kan gjøre i dag.

I tilsetting av både prester og andre kirkelige stillinger til menigheten, og i fastsetting av instruks, har menighetsrådet hatt uttalerett. I en ny modell vil det nye prostifellesrådet bli utøve arbeidsgiverfunksjoner for alle ansatte lokalt, og hovedutvalget anbefaler at menighetsråd fortsatt skal ha denne uttaleretten. Dette er fordi det sikrer menighetsrådets medvirkning og innflytelse i saker som berører dem, men samtidig gir det rom til å fokusere på oppgaver direkte knyttet til å vekke og nære det kristelige liv i soknet. Noe annet ville samtidig ha bidratt til å svekke menighetsrådets innflytelse.

Ved tilsetting av prester har menighetsrådet i dag i tillegg til uttaleretten, en representant i innstillingsrådet. Dette er nytt fra 2019 og ble vedtatt for å styrke menighetsrådets innflytelse. For å unngå å svekke denne innflytelsen, bør det vurderes om det skal fastsettes at menighetsrådet enten er representert i innstillingsrådet eller i partssammensatte utvalg/tilsettingsråd ved tilsetting av prester. Dette bør også utvides til å gjelde generelt for de stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for. Se nærmere om denne problemstillingen i avsnitt 5.7.

⁴⁷ Trossamfunnsloven § 11 andre ledd

⁴⁸ Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet uttalte seg nærmere om kirkelig fellesråds ansvar for stillinger opprettet av menighetsråd i brev 17. juni 1999. Her understreket departementet bl.a. at ansvaret for slike stillinger «ligger alene hos menighetsrådet», og ikke til fellesrådet.

5 Nytt organ med nye relasjoner

5.4.3 Prostimøtet

For å styrke lokalkirken og hvert enkelt menighetsråd, foreslår hovedutvalget å etablere et årlig fellesmøte for alle menighetsrådsmedlemmer i prostiet, heretter kalt prostimøtet. Et slikt prostimøte kan bidra til å oppnå målsetningene for ny kirkelig organisering ved at man styrker det lokale engasjementet og deltakelse i kirkens folkevalgte organer. Et prostimøte kan organiseres ved at de inviterer alle menighetsrådsmedlemmer, ev. et visst antall fra hvert menighetsråd i prostiet til et årlig møte (eventuelt hvert annet år). Biskopen må også kunne møte. Prostifellesrådet informerer om styringen av prostiet og presenterer forslag til prioriteringer og strategi for kommende periode. Andre saker på agendaen kan bli foreslått av prostifellesrådet og menighetsrådsmedlemmer. Hovedtyngden av saker skal dreie seg om strategi og satsninger i prostiet. Prostimøtets myndighet er av rådgivende karakter, og beslutninger som tas av prostimøtet skal ikke kunne binde prostifellesrådet formelt. Det bør likevel vektlegges som et viktig hensyn.

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at prostimøtet bør ha en sterkere formell myndighet. Dette medlem mener at prostimøtet skal vedta et rammebudsjett, samt godkjenne årsmelding og regnskap for prostifellesrådet. Å bli presentert for prioriteringer og strategi for den kommende perioden er en naturlig del av budsjettarbeidet. Prostimøtet må ha regelfestede oppgaver og en regelfestet sammensetning gjennom kirkeordning. Dette medlem legger avgjørende vekt på at man i den nye kirkeordningen bør styrke det direkte valgte menighetsrådet sin innflytelse ovenfor det indirekte valgte prostifellesrådet. Ordningen vil sikre en bredere demokratisk forankring av de strategiske valgene i prostiet, og styrke kunnskapen om prostiets felles muligheter og utfordringer. Dette medlem mener at økt innflytelse til menighetsrådets medlemmer vil gjøre det mer attraktivt å sitte i menighetsrådet. Siden prostifellesrådet i denne modellen får formell myndighet må det være et fast antall utsendinger med tale-, forslags og stemmerett fra hvert menighetsråd. Ved valg av denne modellen bør prostimøtets sammensetning utredes nærmere. Antall utsendinger fra menighetsrådene bør være lik for alle menigheter, for å gjenspeile sammensetningen av prostifellesrådet. Biskopen, eller en som er oppnevnt av biskopen bør ha møte- og talerett i prostimøtet.

5.4.4 Oppsummering av menighetsrådet

Hovedutvalget mener at hovedlinjene i oppgavefordelingen mellom dagens menighetsråd og fellesråd skal videreføres i ny organisering mellom menighetsrådet og et nytt prostifellesråd.

Spørsmålet som er drøftet i hovedutvalget er på hvilket nivå innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten som ikke er positivt lagt til et annet organ skal ligge. Det vil avhenge av arbeidsgiverløsning.

Hovedutvalget anbefaler at det opprettes et årlig prostimøte for alle menighetsråd i prostiet.

5.5 PROSTIFELLESRÅDET OG RELASJON TIL KOMMUNENE

En ny organisering kan ha flere konsekvenser for relasjonen mellom kirke og kommune. Det er viktig for kirken lokalt å videreføre et nært forhold til den enkelte kommune, også i en ny organisering. Derfor har representanter for hovedutvalget vært i dialog med KS gjennom arbeidet. I denne dialogen har man fått innsikt i hva som kan være viktig for kommunene i dette samarbeidet.

Den største risikoen med en ny organisering er kommuneoverskridende prostifellesråd. Derfor blir det mange steder ikke et en-til-en-forhold mellom kirke og kommune. Dette kan øke avstanden til kommunen og få noen uheldige konsekvenser. Fordi en god relasjon til kommunen er særlig viktig for kirken lokalt vil det i dette avsnittet beskrives hvordan dette kan motvirkes.

I dag ivaretas forholdet mellom kirke og kommunene gjennom dialog mellom fellesrådet og kommunen. Dette var presisert i kirkeloven og er videreført i kirkeordningen for Den norske kirke. I forslaget til ny organisering vil prostifellesrådet overta ansvaret for å samarbeide med kommunen, og de fleste steder vil prostifellesrådet få ansvar for flere kommuner. En ny mulig utfordring vil derfor være å ivareta en god dialog med alle kommunene i prostiet. Dette er en utfordring som hovedutvalget har vært svært oppmerksom på, og hovedutvalget peker derfor på

5 Nytt organ med nye relasjoner

alternativer som i størst mulig grad legger til rette for godt samarbeid med kommunen – samtidig som de andre målene for arbeidet oppnås.

Ett av virkemidlene for å videreføre og utvikle forholdet til kommunen ligger til kommunal representasjon i prostifellesrådet. Dette er diskutert i avsnitt 5.3.4 og et flertall i utvalget (med unntak av medlemmet Enstad) anbefaler at det fortsatt skal være kommunal representasjon i prostifellesrådet. Dette kan bidra til å opprettholde kirkens sterke posisjon lokalt og dermed det vil også ivareta målsetningene om å være en landsdekkende kirke.

5.5.1 Økonomi

Kommunenes finansieringsansvar for kirken lokalt, knyttet til tilskudd til kirkebygg og tilsatte, er videreført i trossamfunnsloven Selv om ordlyden i loven er endret, betyr ikke dette en endring i kommunenes finansieringsansvar. Barne- og familiedepartementet har i brev av 3. desember 2020⁴⁹ sendt en orientering til kommunene om forholdet mellom Den norske kirke lokalt og kommunen etter ny trossamfunnslov, hvor de presiserer at

«Bestemmelsen er formulert annerledes enn kirkeloven § 15 første til tredje ledd, men kommunenes finansieringsansvar endres ikke. Vi viser til at kommunesektoren ikke er trukket i rammetilskudd ved lovendringen, hvilket tilsier en statlig forventning om videreført ressursinnsats.»

Det er derfor ikke en stor grunn til bekymring for redusert kommunal finansiering på kort sikt, men utvalget ser det likevel viktig å legge til rette for en god relasjon mellom prostifellesrådene og kommunene. En viktig faktor i dette er å også gjenspeile ny kommunestruktur når de nye prostifellesrådene etableres.

Budsjettprosess

Budsjettprosessen mellom prostiet og kommunen vil i stor grad kunne gjenspeile dagens prosess mellom fellesråd og kommune. Prostifellesrådene må koordinere budsjettinnspillene fra soknene, for å så gå i dialog med kommunene. Den største forskjellen fra dagens situasjon er at prostifellesrådet skal få finansiering fra flere kommuner, og også antall sokn i fellesorganet vil være betydelig økt de fleste steder. Det er derfor flere ting som bør gjøres for at man sikrer en god budsjettprosess. Arbeidsgruppe 4 peker på, basert på samtaler med representanter fra Kommunenes Sentralforbund (KS), at prostifellesrådet må etablere en-til-en relasjoner til hver enkelt kommune i budsjettprosessen. Det kan også være hensiktsmessig å skille mellom drift og investeringer i budsjettene. På den måten vil kommunene være sikre på en stor del av tilskuddet ikke brukes til f.eks. kirkebygg i nabokommunen, men til kirken i deres kommune. Arbeidsgruppe 4 diskuterer dette og hovedutvalget støtter arbeidsgruppe 4s vurderinger knyttet til budsjettprosess som sier:

«Arbeidsgruppen ser det som naturlig at prosti-/storfellesrådet utarbeider budsjettforslag på vegne av soknene. Praxis fra kommuneoverskridende fellesråd tilsier at en har gode erfaringer med driftsbudsjett hvor en opererer med en fast prosentvis fordeling mellom kommunene. Samtidig har en med hensyn til investeringsbudsjettet (investeringer i kirkebygg/gravplasser) lagt opp til et system hvor dette budsjettes i en bilateral dialog mellom kirkelig fellesråd og den aktuelle kommune hvor investeringsprosjektet hører hjemme. Arbeidsgruppen mener dette vil være en god modell for budsjettering i prosti-/storfellesrådene.»

En annen forskjell fra dagens fellesråd er at prostifellesrådet sannsynligvis må koordinere mange flere budsjettinnspill fra soknene. Dette krever en større grad av koordinering fra prostifellesrådets side.

5.5.2 Tjenesteytingsavtaler

Trossamfunnsloven åpner for at kommunene kan yte tjenester til kirken (tjenesteytingsavtaler) istedenfor å betale tilskudd, på samme måte som kirkeloven gjorde det. Det er både fordeler og utfordringer knyttet til tjenesteytingsavtaler, både i prosessen med å etablere ny organisering og på lengre sikt. Dette er et spørsmål hvor

⁴⁹ Se [brev av 3. desember 2020 fra Barne- og familiedepartementet til kommunene](#).

5 Nytt organ med nye relasjoner

hovedutvalget kun peker på de ulike fordelene og utfordringene, slik at beslutningstakere har et godt grunnlag i den videre prosessen lokalt og nasjonalt.

En av de klart største fordelene ved tjenesteytingsavtaler er at dette har gitt mange fellesråd gode og rimelige tjenester innenfor områder som lønn og regnskapstjenester, og systemløsninger innen IKT og kontorlokaler. Disse løsningene har gitt fellesrådet lokalt forankrede tjenester som har vært tilpasset det enkelte fellesråd, uten at fellesrådet selv har måttet drifte løsningene.

En utfordring som er beskrevet av arbeidsgruppe 4 ligger i prosessen når fellesråd oppløses og det skal etableres nye kommuneoverskridende prostifellesråd. Når man da må avvikle tjenesteytingsavtaler med flere kommuner vil det kunne være krevende å få omgjort disse til rene tilskuddsmidler. I denne sammenheng vil man peke på at det kan være grunn til å tro at å skulle ivareta funksjonene selv, eller kjøpe dem alene eller sammen med flere prostifellesråd, ikke nødvendigvis vil dekket av den økning i tilskuddsmidler som eventuelt kan utløses.

En annen utfordring er at dokumentering av utnyttelse av offentlige midler knyttet til tjenesteytingsavtaler på merkantile funksjoner kan være krevende. Kirken mottar en stor andel statlige og kommunale tilskudd, og med det følger det krav om at kirken dokumenterer effektiv ressursbruk. Dette blir i dag ivaretatt gjennom kirkens rapporteringsplikt, regnskap/revisjon og KOSTRA/SSB. Mange fellesråd får tjenester fra den enkelte kommune, og det kan således være vanskelig å få frem en samlet ressursbruk på et helhetlig nivå.

En relatert utfordring knyttet til tjenesteytingsavtaler til f.eks. IKT er personvern. Når kirkelig fellesråd benytter seg av kommunen som databehandler har de en plikt til å inngå en databehandleravtale (personvernforordningen artikkel 28 nr. 3). En sjekk med noen utvalgte fellesråd viser at flere ikke har en slik databehandleravtale. Kommunen kan lovlig behandle generelle personopplysninger med en slik databehandleravtale, men kan være i strid med personvernforordning hvis de ikke har en. Det er viktig å sikre at det nye fellesorganet har gode databehandleravtaler med kommunen, og at det sikres at kommunen ikke får tilgang på personopplysninger som er sensitive (f.eks. religion) etter personvernforordningen art. 9.

Når det opprettes kommuneoverskridende prostier, vil tjenesteytingsavtalene med den enkelte kommune sies opp eller reforhandles. Her kan en tenke seg flere ulike muligheter for kirken å løse dette på en god måte. Prostifellesrådene kan inngå nye avtaler med en eller flere kommuner som vil gjelde for hele prostiet. Kirken kan da fortsatt nyte godt av rimelige og gode tjenester som kommunene kan tilby, selv om enkelte tjenesteytingsavtaler må sies opp. En ny organisering vil også gi mulighet til å opprette rimelige fellesfunksjoner for hele kirken. Et felles system for f.eks. IKT eller lønn vil kunne styrke kirkens posisjon som en profesjonell og fremtidsrettet organisasjon og arbeidsgiver. Hvordan dette løses i praksis i det videre arbeidet bør sees i sammenheng med lokale prosesser og ønsker, samt nasjonale strategier som f.eks. Kirkerådets digitaliseringsstrategi.

5.5.3 Samskaping og relasjonen til lokalsamfunnet

Samskaping er en samarbeidsform som har blitt mer og mer vanlig i kommune-Norge. Det bygger på at offentlige og private aktører sammen utarbeider løsninger på problemer eller utfordringer i kommunene. Arbeidsgruppe 4 beskriver flere eksempler på at kirken har blitt en samskappingsaktør, blant annet i Bærum hvor kirken har opprettet et samtaletilbud til ungdom som har nasket, som kommunen finansierer. Samskaping med kommunen er en viktig arena for å gjøre kirken til en relevant aktør i lokalsamfunnet, f.eks. gjennom kirkens diakonale arbeid. Derfor er det viktig å legge til rette for at kirkens organisering muliggjør dette på best mulig måte.

Hovedutvalget anerkjenner at det kan ligge en utfordring i å gjøre fellesorganet kommuneoverskridende, og dermed potensielt fjernere fra administrasjon og politikere i den enkelte kommune. Dette understreker viktigheten av å sikre en tett og forutsigbar relasjon med kommunen i en ny modell. Hovedutvalget tror likevel også at det kan ligge en mulighet til samskaping i å skape større fagmiljø i kommuneoverskridende fellesorgan. Dette kan øke kirkens kompetanse og evne til å møte de lokale utfordringene som kommunene står overfor. Med større fagmiljø kan man i større grad prioritere hva som skal være satsningsområder som kan løse spesifikke lokale utfordringer. I tillegg vil en

5 Nytt organ med nye relasjoner

ny organisering legge mer til rette for at prostifellesrådet kan bli en enda mer profesjonell aktør som jobber målrettet inn mot kommunene, for eksempel knyttet til samfunnsdelen av kommuneplanen. Det kan igjen bidra til å gjøre kirken en relevant og attraktiv aktør lokalt, som styrker kirkens rekruttering av ansatte og frivillige. Hvis nye enheter reflekterer naturlige samarbeidsregioner mellom kommuner og lokalsamfunn, vil det også legge godt til rette for å videreføre det gode arbeidet som gjøres knyttet til samskaping i dag.

5.6 DAGLIG LEDELSE AV PROSTIET

5.6.1 Innledning

Mandatet ber eksplisitt om at daglig ledelse i prostiet utredes, og temaet står sentralt i hovedutvalgets målbylde for ny kirkelig organisering. Ett av de fem målene er «God ledelse på alle nivå», konkretisert som: «Kirken har god, strategisk, folkevalgt og faglig ledelse på alle nivå, slik at de ansatte har det bra på jobb og får brukt sin kompetanse.» Mandatet fremhever mål om at ny ordning skal «sikre at Den norske kirke skal være en attraktiv og rekrutterende arbeidsplass med god ledelse», «være enkel og funksjonell», «gi økt mulighet for strategisk ledelse av kirkens virksomhet lokalt» og «ha fokus på kirkas arbeidsoppgaver i soknet og hvordan strategisk og faglig ledelse i soknet kan styrkes». Målene reflekterer at daglig ledelse både handler om styring og arbeidsmiljø. Videre skal organiseringen bidra til forenkling, noe som igjen handler om lokal frihet og god ressursutnyttelse.

Et folkevalgt prostifellesråd vil være avhengig av en administrasjon for å utrede og følge opp vedtak fattet av prostifellesrådet. En slik prostiadministrasjon vil ledes av en daglig leder.⁵⁰ I dette avsnittet vil utvalget peke på ulike sider ved den daglige ledelsen av prostiet. Spørsmålet om daglig ledelse og organisering av det enkelte sokn/kontorsted, er blant de temaene hovedutvalget mener bør utredes videre, se kapittel 13.

Ansvaret til daglig leder vil være avledet av det folkevalgte rådets ansvar og oppgaver. Prostifellesrådet vil være et nytt organ med en tydelig kirkelig profil. Organet skal løse oppgaver med opprinnelse helt lokalt og oppgaver med opprinnelse og finansiering fra det nasjonale nivået. Rådet vil få et bredt ansvarsområde, se beskrivelse i avsnitt 5.2. I avsnitt 5.2.1 har utvalget foreslått følgende formålsbestemmelse for prostifellesrådet: «Prostifellesrådet skal bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn, og det skal fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og lokale arbeidsgrupper i prostiet, samt i trossamfunnet for øvrig.»

Rådet vil derved få et noe mer eksplisitt ansvar for å understøtte menighetsrådene i deres «vekke og nære»-oppgaver enn det kirkelig fellesråd har hatt hittil⁵¹ og skal samtidig videreføre tilsvarende administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene samt forvaltning av statlige tilskudd. Nytt vil være at hvert råd må forholde seg til flere kommuner i forhandlinger om økonomisk tilskudd og i arbeidet med å etablere samarbeid om felles utfordringer i de ulike lokalsamfunnene. Samtidig skal prostifellesrådet ivareta relasjonen til biskopen, og tilrettelegge for at biskopens ledelse og tilsyn kan utøves på en god måte i soknene. Prostifellesrådet vil også ha en relasjon til bispedømmerrådet gjennom ordninger for representasjon (se avsnitt 5.8.5) og når det gjelder ordninger for kompetanseutvikling. Forslaget om å legge virksomhetsansvar for preste-tjenesten til menighetsrådet (avhengig av modell for arbeidsgiverorganisering) og arbeidsgiveransvar til prostifellesrådet, vil bety en utvidelse av rådets ansvar til også å omfatte helhetlig lokal styring og strategiske beslutninger om prioriteringer av de samlede kirkelige ressursene i prostiet, så vel som en mer helhetlig kirkefaglig ledelse enn i dag. Daglig ledelse av prostifellesrådet representerer dermed både kontinuitet og fornyelse med hensyn til utfordringer, kompetanse og kapasitet.

Prostifellesrådene vil få arbeidsgiveransvar for ansatte med ulik kompetanse og i mange tilfeller også fordelt på flere arbeidsplasser/kontor. Ved at rådet også skal ha en arbeidsgiverrolle for menighetsprestene, forsterkes denne variasjonen. Arbeidsgiveransvaret innebærer både ansvar for rekruttering, tilsetting og oppfølging, inkludert å sørge for å ivareta de krav de ansatte har for et fullt ut forsvarlig arbeidsmiljø, et oppgaveorientert, konfliktløsende og

⁵⁰ Begrepet «daglig leder» er hentet fra blant annet foretaksregisterloven, og viser til den som er registrert som ansvarlig daglig leder for virksomheten.

⁵¹ Kirkelig fellesråd har i henhold til tidligere kirkelov § 14 hatt ansvar for å utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen og fremme samarbeid mellom menighetsrådene. Bestemmelsen er videreført i kirkeordningen § 17.

5 Nytt organ med nye relasjoner

motiverende lederskap og lønns- og arbeidsvilkår i henhold til lov- og avtaleverk og lokal arbeidsgiverpolitikk. Ansvaret omfatter også å korrigere og ev. utvikle arbeidsforhold. Rådet skal utøve gravplassmyndigheten for hele befolkningen og skal forvalte eksisterende kirkebygg og gravplasser samt være ansvarlig byggherre for oppføring av bygg og etablering av nye gravplasser. Rådet skal også utføre enkelte administrative og økonomiske oppgaver på vegne av kirken nasjonalt, så som å være lokal behandlingsansvarlig for kirkens medlemsregister, bistå ved kirkevalg osv.

Oppsummert kan det sies at prostifellesrådet vil bli et «nav» i kirken som samler trådene fra kirkens organer og myndighetspersoner, lokalt, regionalt og nasjonalt. Det blir også prostifellesrådet som ivaretar relasjonene til lokalsamfunnet og de kommuner som inngår i prostiet. Rådets samlede ansvar skal utøves innenfor de rammer som generelt er fastsatt i lov og avtaleverk, samt det regel- og rammeverk som er fastsatt av Kirkemøtet. Prostifellesrådet vil i utøvelsen av dette ansvaret være avhengig både av et høyt kompetent sekretariat i prostiadministrasjonen, samt av høy, tverrfaglig kompetanse hos personalet som arbeider utadrettet både i menighetene (prester, undervisningsansatte, kirkemusikere, diakoner osv.), på gravplasser og eventuelle andre virksomhetsområder som barnehager, diakonale tiltak osv.

5.6.2 Krav om daglig leder og fastsetting av dennes myndighet

Den norske kirke er en demokratisk folkekirke. Som arbeidsgruppe 1 påpeker, er et velfungerende demokrati avhengig av en godt fungerende administrasjon for å utrede og følge opp vedtak. I ny kirkeordning fastsatt av Kirkemøtet i 2019, videreføres kravet om at de valgte arbeidsgiverorganer på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå skal ha en daglig leder. Daglig leder vil være den som i prostifellesrådets sted kan lede de tilsatte i arbeidet med å ivareta prostifellesrådets ansvar og oppgaver mellom møtene i prostifellesrådet. Ledelsen skal utøves på fullmakt fra prostifellesrådet, og daglig leder rapporterer til dette.

Hovedutvalget mener at kirkeordningen fortsatt bør inneholde krav om at de valgte arbeidsgiverorganene skal ha en daglig leder som opptrer på vegne av seg når medlemmene ikke er samlet i møte. Et slikt krav må bli stilt også til prostifellesrådene. Rollen som daglig leder for kirkelige organer har ut over dette ikke vært utfyllende beskrevet, verken i lov, forskrift eller annet nasjonalt regelverk. I «regler om formene for menighetsrådet og kirkelig fellesråds virksomhet» § 10, fremgår det at det er kirkelig fellesråd selv som fastsetter hvilken myndighet som er tildelt daglig leder i særskilt delegasjonsreglement. Tilsvarende gjelder for nasjonalt og regionalt nivå.

Hovedutvalget legger til grunn at det også for prostifellesrådene må være et krav at det utarbeides et delegasjonsreglement som tydelig avgrenser daglig leders myndighet i relasjon til det folkevalgte organet. Dette bør i utgangspunktet fastsettes av det enkelte prostifellesråd. Hovedutvalget ser likevel muligheten for at kirkeordningen bør definere noen felles rammer for hvilke fullmakter som bør tillegges en fremtidig daglig leder for prostifellesrådet og andre valgte kirkelige organer. Det kan begrunnes ut fra ønsket om å sikre noen felles standarder for hele Den norske kirke når det gjelder den demokratiske forankring av og kontroll med daglige lederes myndighetsutøvelse.

I arbeidet med felles bestemmelser om daglig leder-rollen, kan det være relevant å se til ny kommunelov som trådte i kraft 1.1.2020. Den inneholder enkelte bestemmelser om rollen som kommunedirektør.⁵² Kommunedirektørens hovedoppgaver er å påse at saker som legges frem for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Videre skal kommunedirektøren sørge for at virksomheten drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, samt er gjenstand for betryggende kontroll. Kravet om betryggende kontroll innebærer et krav om internkontroll. Hovedutvalget legger til grunn at det er behov for å sikre lignende fellesstandarder også for eventuelle fremtidige prostifellesråd som viktige demokratiske styringsorganer i Den norske kirke. Konkret utforming av denne type bestemmelser i kirkeordningen må utarbeides som ledd i implementeringen.

Prostifellesrådet vil normalt være arbeidsgiver for daglig leder, men dette henger sammen med tilsettingsmyndigheten, se omtale under modellene i kapittel 8. Arbeidsgiveransvaret omfatter både tilsettings- og

⁵² Den øverste administrativt ansatte lederen i kommunen, tidligere omtalt som rådmann eller administrasjonssjef.

5 Nytt organ med nye relasjoner

oppsigelsesmyndighet samt ivaretagelse både av arbeidsgiver styringsrett og omsorgsplikt for vedkommende. Dette følger naturlig av at daglig leders ansvar utøves i arbeidsgivers sted på fullmakt fra styringsorganet, jf. arbeidsmiljøloven § 1-8 som fastslår at «den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten» er omfattet av de samme rettigheter og plikter som tilligger formell arbeidsgiver. Spørsmålet om medinnflytelse på tilsetting av daglig leder fra et annet organ enn prostifellesrådet har samtidig vært drøftet i utvalget.

Prostifellesrådet har ved rekruttering av daglig leder ansvar for å sørge for at daglig leder innehar tilstrekkelig kompetanse til å ivareta de samlede forsvarlighetskrav som følger av stillingen som daglig leder (se avsnitt 5.6.4). Generelt legges kvalifikasjonsprinsippet til grunn for tilsettinger, det vil si at det er den kandidaten som samlet sett vurderes som best kvalifisert som skal tilsettes. Daglig leder vil ut fra alminnelig styringsrett kunne delegere oppgaver og myndighet videre til andre, med mindre denne adgangen er begrenset i f.eks. kirkeordningen. Daglig leder vil som øverste leder beholde full instruksjonsmyndighet over de oppgaver som er delegert, og delegeringen kan helt eller delvis trekkes tilbake.

5.6.3 Sentrale hensyn ved valg av ordning for daglig ledelse i prostiet

Behov for fleksibilitet

Den store variasjonen i prostienes størrelse og rammevilkår gir behov for atskillig fleksibilitet i ordningen for daglig ledelse. Det kan gis rom for lokal tilpasning i hva daglig leder selv skal ha ansvar for, og hva som delegeres til andre i virksomheten (for eksempel i form av personalansvar og ansvar for spesifikke fagområder). Samtidig må organiseringen være så enhetlig at det er tilstrekkelig klart for omverden hva daglig leder har ansvar for, og slik at for eksempel bispedømmet kan innrette sin relasjon til prostier og menigheter rimelig likt over hele bispedømmet. Det er også grenser for hvor stor variasjon det kan være i prostens rolle.

En ordning som gir god ledelse

God ledelse er viktig for de ansattes arbeidsmiljø og dermed for den enkelte ansatte. En daglig leder må ha kompetanse og tid til å være en god personalleder. Ledelsen påvirker lokalkirkens arbeid, rekrutteringen til ledige stillinger og kostnadene knyttet til konflikter og sykefravær. God ledelse er også viktig for at de ansatte skal få brukt sin kompetanse best mulig. God ledelse gir balanse mellom rammer og rom for kreativitet når de arbeider alene, stimulerer til tverrfaglig samarbeid og samarbeid innad i faggrupper på tvers av sokn og prostier. Dette vil igjen ha stor betydning for lokalkirkens oppgaveutførelse og rekruttering av nye ansatte. Der ansatte ledes av flere ledere, må det være avklart for alle involverte hvilket ansvar som tilligger hvilken leder, slik at det er tydelig hvem som har siste ord i prioriteringer og konflikter, ansvar for den enkeltes faglige utvikling mv. Denne klarheten er blant de forholdene som ikke er på plass i dag.

God ledelse ivaretar bredden i organisasjonens virksomhet, med alt fra gudstjenester, kirkelige handlinger og frivillighet til gravplassforvaltning, kirkebyggdrift, økonomi og administrasjon. Det betyr at daglig leder som et utgangspunkt må ha kompetanse innenfor hele det spekteret av ansvar og arbeidsoppgaver som prostifellesrådet vil ha ansvar for. En ny kirkelig organisering vil medføre at prostifellesrådet vil være (formelt og/eller utøvende) arbeidsgiverorgan også for menighetsprestene, og prostifellesrådets relasjon til bispedømmenivået vil bli annerledes enn det det er for dagens kirkelige fellesråd. Samtidig skal oppgavene til dagens fellesråd videreføres med minst samme kvalitet som i dag.

God ledelse er ledelse som legger til rette for et godt strategiarbeid i prostifellesrådet, som ser prostiet inn i en større sammenheng i bispedømmet og kirken nasjonalt, og som utformer lokalkirkens særpreg ut fra prostiets rammer og muligheter. Ledelsen skal med utgangspunkt i prostifellesrådets vedtatte strategier bidra til et velfungerende strategiarbeid mellom ulike nivåer, men også på andre måter skal ledelsen bidra til god sammenheng og styrket mulighet for samhandling både horisontalt og vertikalt i hele kirkeorganisasjonen. God ledelse er videre å sørge for at hver enkelt av de ansatte får et eierskap til vedtatt visjon, mål og strategier og vet hva som er vedkommendes plass i det større hele. Da vil hver enkelt ansatt trekke i samme retning, uten detaljert styring ovenfra. Ledelsen kan dermed i større grad bygge på tillit i stedet for styring og kontroll, som gir rom for den enkeltes selvstendighet og kreativitet.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Særlig overfor ansatte med høy kompetanse og ønske om selvstendighet kan dette være helt avgjørende for god oppgaveutførelse og trivsel.

God ledelse legger til rette for effektiv bruk av ressursene i prostiet, i form av mennesker, bygg, teknologiske løsninger, penger mv. God ledelse er også å skaffe ressurser, gjennom budsjettforhandlinger, rekruttering og anskaffelser.

God ledelse av prostiet har dermed flere dimensjoner, med hovedvekt på god ledelse av den enkelte ansatte og virksomheten i prostiets sokn. I tillegg kommer utstrakt samarbeid med kirken ellers; med soknene, andre prostier, aktørene på bispedømmenivået og nasjonalt, så vel som med aktører utenfor kirken som kommunene og frivillige organisasjoner.

Ledelse av profesjonsgrupper med faglig selvstendighet

Ledelsen må skje med respekt for profesjonsgruppene faglige selvstendighet. Menighetsprester har en tjenesteordning som regulerer tjenesten som prest og det ansvar som tilligger denne, jf. særlig §§ 2, 7-13. Prester utøver sin tjeneste ut fra stor grad av faglig selvstendighet, slik det også er forutsatt i trossamfunnsloven § 16 andre ledd.⁵³ Kateketer, diakoner og kantorer er gjennom særskilt fastsatte tjenesteordninger gitt et lederansvar innenfor sitt faglige ansvarsområde og har innenfor de planer som er fastsatt nasjonalt og lokalt og arbeidsgivers bestemmelser et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som tilligger stillingen (Tjenesteordningene §§ 2 og 3).

Det er tidligere dokumentert⁵⁴ at kirkelig personell i begge arbeidsgiverlinjer gjennomgående verdsetter den autonomi i den daglige arbeidsutførelse som kirkelige arbeidsplasser gjennomgående ser ut til å kjennetegnes av.

Hovedutvalget legger til grunn at en tillitsbasert ledelse som gir stor grad av autonomi i arbeidsutførelsen fortsatt bør være et viktig mål i det kirkelige arbeidsliv og at også kirkelige profesjonsgruppers fagkompetanse blir anerkjent og lagt til grunn som premisser for arbeidet med fremtidig organisering. Dette kan etter utvalgets mening godt ivaretas innenfor et demokratisk styringssystem der de folkevalgte gjør overordnede politiske veivalg og strategiske ressursprioriteringer, daglig leder sørger for at arbeidet er hensiktsmessig organisert og ledet, og de ulike ansattgrupper utfører arbeidet med stor grad av faglig selvstendighet.

5.6.4 Kompetansebehov i den daglige ledelsen

Generelt

Hovedutvalget har ovenfor redegjort for kompleksiteten i den oppgaveportefølje som daglig leder vil ha ansvar for og andre viktig hensyn som bør vektlegges når ordning for daglig ledelse skal besluttes. Rollen som daglig leder i et prostifellesråd vil bli en viktig kirkeleder både i lys av det ansvar som tilligger prostifellesrådet som folkevalgt kirkelig organ og det som følger med ansvaret som daglig leder internt, overfor soknets tilsatte, overfor bispedømmet og nasjonalkirken og eksternt overfor kommunene og de ulike lokalsamfunn. I det videre vil utvalget omtale kompetansebehovet for «den daglige ledelsen», dvs. for den eller de som skal sitte i prostiadministrasjonens «toppleidelse».

Som arbeidsgiver har prostifellesrådet ved rekruttering av daglig leder ansvar for å sørge for at daglig leder innehar tilstrekkelig kompetanse til å ivareta de samlede forsvarlighetskrav som følger av stillingen og som er nærmere beskrevet foran. Kompetanse kan defineres som evnen til å løse og mestre komplekse utfordringer. Kompetanse handler i hovedsak om potensial, og er et sammensatt begrep som rommer både kunnskap (hva vi vet), ferdigheter (hva vi kan i praksis), egenskaper (de personlige karakteristika vi har), tro og holdninger (innstilling, vilje og mening). For å sikre at øverste leder i prostifellesrådet lykkes i rollen vil det være naturlig å definere hvilke kritiske

⁵³ Trossamfunnsloven § 16 annet ledd slår fast at «All prestetjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser».

⁵⁴ Lau, Bjørn (2012). *Arbeid, helse og engasjement blant ansatte i Den norske kirke*, Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet, AFI-rapport 17/2012

5 Nytt organ med nye relasjoner

kompetanser vedkommende skal oppfylle. Kravene som stilles vil legge føringer for hvilke personer som vurderes egnet til å inneha rollen.

Utvalget har generelt drøftet hvorvidt det bør oppstilles nasjonale krav til daglig leder, eventuelt til den daglige ledelsen av prostiet. Det er per i dag ikke fastsatt nasjonale kvalifikasjonskrav til stilling som kirkeverge. Kompetanse- og kvalifikasjonskrav vurderes i stedet konkret av det enkelte kirkelige fellesråd ved utforming av utlysningstekst og tilsetting. Praksis viser at det normalt stilles krav både til høyere utdanning, personlig egnethet og god kjennskap til Den norske kirkes virksomhet og organisering. For prostene stilles det nasjonale krav gjennom tjenesteordningen for prost, og gjennom kravene til utdanning og egnethet for prester. Tilsvarende som for daglig leder i kirkelige fellesråd, stiller bispedømmerådene som arbeidsgiver i økende grad ytterligere krav til prosters lederkompetanse ved utlysning.

Utvalget mener det fortsatt bør være slik at arbeidsgiver har hovedansvaret for å vurdere og fastsette ønsket kompetanseprofil ved utlysning og tilsetting av daglig leder av prostiet. Utvalget peker samtidig på noen allerede eksisterende bestemmelser i nasjonalt regelverk som foreslås konkretisert inn mot stillingen som daglig leder. Utvalget vil også foreslå at det fastsettes noen utfyllende bestemmelser i kirkeordningen til kirkefaglig kompetanse i prostiadministrasjonens ledelse.

Utvalget har konkludert med at følgende minimumskrav må stilles til enhver som har en rolle i den daglige ledelsen i de ulike ledermodellene som nevnes nedenfor.

1. Krav til daglig leder om medlemskap til Den norske kirke: Utvalget legger til grunn at de generelle regler som allerede er fastsatt i kirkeordningen § 40 om medlemskap i Den norske kirke, gjøres gjeldende for stilling som daglig leder av prostifellesrådet.
2. Plikt til å utføre arbeidet i lojalitet mot Den norske kirkes læregrunnlag tilsvarende som den som følger av rådets forpliktelse: Det legges videre til grunn av den plikt som i kirkeordningen § 37 gjelder arbeidet i de valgte kirkelige råd om å utføre arbeidet i lojalitet mot Den norske kirkes læregrunnlag, også vil regulere daglig leders arbeid. Unntak vil her gjelde når rådet/daglig leder utøver den offentlige gravplassmyndighet. Her vil gravplasslovens faneparagraf §1 om at arbeidet skal skje «med respekt for avdødes religion eller livssyn» være bestemmende for arbeidsutførelsen.

Behov for kirkefaglig kompetanse

For å sikre den faglige forsvarlighet i den kirkelige forvaltning i alle prostifellesråd, ser hovedutvalget behov for å stille krav om kirkefaglig kompetanse i ledelsen. Med kirkefaglig kompetanse menes først og fremst kompetanse i teologi, jf. prestenes sentrale rolle i lokalkirken, men om mulig på andre av de kirkefaglige områdene diakoni, kateketikk og kirkemusikk. Hovedutvalget ser imidlertid ulikt på hvor sentralt et slikt krav bør være. Lederen av prostiet kan ses først og fremst som en kirkeleder, ut fra en tenkning om prostiet som et helt sentralt nivå i trossamfunnet Den norske kirke. En annen innfallsvinkel er å legge vekt på prostiadministrasjonen som et organ med mange ulike oppgaver, der det kirkefaglige i mindre grad ses i en særstilling sammenliknet med kirkebygg- og gravplassforvaltning, økonomi og administrasjon mv.

Følgende eksempler kan tjene som illustrasjon på henholdsvis svak nasjonal regulering i alternativ a) til gradvis sterkere regulering til alternativ e):

- a) Kirkeordningen fastsetter at det skal være en daglig leder for prostifellesrådet og at vedkommende skal være medlem i Den norske kirke.
- b) Kirkeordningen fastsetter i tillegg at dersom daglig leder ikke har teologisk eller annen kirkefaglig formell kompetanse, skal det være en kirkefaglig rådgiver i daglig leders stab (jf. bl.a. lignende bestemmelser ved sykehus og kommuner om medisinskfaglig rådgiver). Hva som defineres som kirkefaglig kan presiseres til teologisk rådgiver eller mer bredt til å omfatte en bredere omtale av kirkefag
- c) Kirkeordningen fastsetter at det i tillegg til daglig leder skal være en prest (prost) i daglig leders stab og at dette er en lederstilling.
- d) Kirkeordningen regulerer i tillegg prostens lederansvar og øvrige fullmakter i tjenesteordning

5 Nytt organ med nye relasjoner

- e) Kirkemøtet bestemmer at daglig leder i prostifelleskapet skal være en ordinert prest, tittelen benevnes prost og denne får sine fullmakter fastsatt i tjenesteordning.

Utvalget er enige om at det må stilles nasjonale krav til kirkefaglig kompetanse i prostiadministrasjonens lederstruktur. Utvalget har imidlertid delt seg i synet på hvordan dette skal ivaretas.

Medlemmene Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud viser til at det i alle valgte kirkelige råd sitter en geistlig representant ut fra prinsippet om embete og råd. Det er blant annet begrunnet i at rådet skal ha teologisk kompetanse i sin midte. Det er videre slik at stilling som kantor, kateket og diakon har et selvstendig ansvar for den faglige utførelse av tjenesten som er nedfelt i tjenesteordninger fastsatt av Kirkemøtet. Behovet for kirkefaglig kompetanse i prostifellesrådets ledelse/administrasjon vil være begrunnet i behovet for at det også i det daglige skal være en person som på vegne av daglig leder ivaretar et samlet kirkefaglig ansvar. Disse medlemmene mener samtidig at et nasjonalt krav må ha som forutsetning at prostifellesrådet som arbeidsgiver har et selvstendig ansvar for å finne frem til en tjenlig organisering av egen virksomhet. Det vil også være store forskjeller mellom prostiene både med hensyn til størrelsen på en ledergruppe/administrasjon og kompetanseprofil på tilgjengelig personell. Uten betydelig lokal fleksibilitet, vil det bli langt mer krevende for prostifellesrådet som arbeidsgiver å kunne ivareta ansattes krav etter arbeidsmiljøloven hva gjelder fortrinnsrett til ny stilling etter omorganisering for ev overtallige ledere. Spørsmålet vil også til en viss grad henge sammen med hvilke rammer som er fastsatt for øvrige tilsatte i prostiet. Disse medlemmene har derfor konkludert med å anbefale at kirkeordningen ikke bør gå lenger i regulering enn at det stilles krav om at det i tillegg til daglig leder skal være en prost i daglig leders stab. Prosten tillegges overordnet kirkefaglig ansvar i prostiet. Prostens arbeidsgiverfunksjoner forutsettes fastsatt lokalt etter bestemmelse av arbeidsgiver (prostifellesråd/daglig leder). Ordningen gjøres gjeldende også i de tilfeller der det er tilsatt person med kirkefaglig/teologisk bakgrunn, eventuelt en tidligere prost, i stilling som daglig leder. Disse medlemmene legger dermed til grunn at rollen som prost og rollen som daglig leder normalt ikke skal kombineres, men defineres som to atskilte lederroller. Disse medlemmene mener også at en ny organisering gjør det nødvendig med en grundigere gjennomgang av nasjonalt regelverk med sikte på å bedre avklare rollefordelingen mellom de demokratisk valgte styringsorganers kompetanse, daglig leders ansvar for den samlede virksomhet, prostens selvstendige ansvar på det kirkefaglige området sett i sammenheng med profesjonsgruppenes faglige selvstendighet osv. med sikte på en enklere og mer helhetlig underliggende styringsmodell.

Medlemmene Enstad, Fykse Tveit, Hjorthaug, Müller-Nilssen, og Skjelbred mener at det normalt vil være behov for to ledere i den daglige ledelsen i prostifellesrådet, med klare roller og ansvarsområder dem imellom. De to lederrollene vil være overordnet en eventuell struktur med mellomledere. Prostifellesråd vil både ha behov for lederkompetanse innenfor de fagområdene som kirkevergene i dag har ansvar for og de som prostene har ansvar for. I tillegg vil prostifellesrådene ha behov for at den daglige ledelsen kan håndtere det utvidede ansvarsområdet som prostifellesrådene vil få sammenliknet med dagens prostier og kirkelige fellesråd. Disse medlemmene mener at det må stilles krav om at en av lederne har kirkefaglig kompetanse. De begrunner dette med at den daglige ledelsen på en ny måte «samvirker» med biskopens ledelse og tilsyn, se avsnitt 5.8.2 og bispedømmet for øvrig se avsnitt 5.8.3 og 5.8.4. Ved overføring av arbeidsgiverfunksjoner for menighetsprestene og klargjøringen av biskopens leder- og tilsynsrolle, vil det bli et økt behov for kirkefaglig kompetanse hos den daglige ledelsen i prostifellesrådet fordi:

- Den som skal lede de kirkefaglige ansatte, må selv ha kirkefaglig kompetanse.
- Den som skal ivareta dialogen med bispedømme, menigheter og andre prostier om kirkefaglige forhold, må selv ha kirkefaglig kompetanse.

5.6.5 Om bruk av titlene prost, kirkeverge og daglig leder i den videre uttegningen av alternative ledermodeller

Dagens prostestilling og kirkevergestilling vil bli endret i utvalgets forslag til ny kirkelig organisering. Det behøver derfor ikke nødvendigvis være dagens proster og kirkeverger som fyller de nye lederstillingene. Sammenslåing av fellesråd og prostier vil gjøre noen lederstillinger overflødige. Konsekvenser av dette beskrives i avsnitt 11.2.1.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Prostens rolle må vurderes særskilt, jf. også mandatet. I dag er prosten ansatt i RDNK og avlaster biskopen både med arbeidsgiver- og tilsynsoppgaver. Hovedutvalget anbefaler at prosten rendyrkes som en kirkefaglig leder i prostiet, med tilhørende arbeidsgiveroppgaver. En slik løsning vil legge til rette for god kirkefaglig ledelse, og gir en god utnyttelse av prestens kompetanse. Prosten kan fortsatt bistå i biskopens tilsyn, om enn mer i form av å legge til rette for tilsynet enn som biskopens medhjelper, se avsnitt 5.8.2. Et alternativ er å reservere prostetittelen for ansatte i biskopens stab som bistår biskopen i tilsynet. Dette anser utvalget som mindre ønskelig både fordi det kan gi en dårligere bruk av menneskelige ressurser, og fordi det lar behovet for kirkefaglig ledelse på prostinivå stå udekket. Uansett vil det være viktig at prestens funksjon er entydig i hele landet, også av hensyn til tilsynsarbeidet.

Utvalget foreslår at betegnelsen daglig leder brukes i kirkeordningen på prostifellesrådets daglige leder, på samme måte som kirkeordningen i dag, bruker betegnelsen daglig leder for kirkelige fellesråd. Kirkevergetittelen har lange historiske røtter, men tittelen trenger ikke nødvendigvis brukes i en ny kirkelig organisering, og den kan gis ulikt innhold. Dette illustreres i ledelsesalternativene nedenfor.

Utvalget vil presisere at alle rollene i den daglige ledelsen av prostifellesrådet vil få et annet innhold enn i dagens organisering.

5.6.6 Ulike mulige ledelsesalternativer

Utvalget har vurdert ulike konkrete ordninger for daglig ledelse i prostiet opp mot målene og hensynene som er omtalt over. Utvalget mener det bør velges én ordning som skal gjelde for alle prostier, men at det innenfor denne ordningen må være stort rom for lokal fleksibilitet. Siden medlemmene av utvalget legger ulik vekt på de forskjellige målene og hensynene, har de også ulike syn på hvilken ordning som de kan anbefale foretrekke. Det er vurdert tre ulike alternativer.

Alternativ 1: Enhetlig ledelse med daglig leder og fleksibel rollefordeling

I dette alternativet videreføres både rollen som prost og kirkeverge, og åpner for lokal variasjon i hvem av disse som samtidig skal ha rollen som daglig leder. Med «enhetlig ledelse» menes her at det er én leder som rapporterer til prostifellesrådet, og som er øverste ansvarlig for det som er lagt til prostiadministrasjonen. Dette er daglig leder. Samtidig er det to ledere i staben, ved at daglig leder har med seg ytterligere en leder i «stab», dvs. på et nivå som er over et eventuelt neste nivå av mellomledere. Formålet med enhetlig ledelse er å sikre en klar og enkel rolle- og ansvarsfordeling, mens formålet med to ledere er å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ivareta de store og komplekse ledelsesoppgavene. Eksempler på en slik lederstruktur finnes f.eks. hos statsforvalterne som har med seg en assisterende statsforvalter i toppledelsen, eller hos sysselmann på Svalbard som har en assisterende sysselmann i stab. Fordelingen av oppgaver mellom leder og assisterende leder vil kunne variere med behov og de enkelte leders kompetanseprofil.

Prosten vil ha det helhetlige ansvaret for det kirkefaglige arbeidet i prostiet og vil holde i den faglige dialogen med de kirkefaglige ansatte og med bispedømme, menigheter og andre prostier om kirkefaglige spørsmål. Prosten har myndighet og forpliktelser gjennom resten av kirkeorganisasjonen og i kraft av tjenesteordning (må endres ift. dagens). Det er prosten som ivaretar relasjonen til bispedømmet, bl.a. i forbindelse med biskopens tilsyn med menigheten og de ansatte. Kirkevergen vil ha oppgaver som er likeartet de som i dag ligger hos dagens kirkeverger, men i et større geografisk område, betydelig flere arbeidstakere og flere kommuner å forholde seg til.

Den av de to som ikke også er daglig leder vil rapportere til daglig leder og står under daglig leders instruksjon. Det betyr bl.a. at fordelingen av oppgaver mellom leder og assisterende leder og øvrig ledergruppe, vil kunne variere og må ut fra arbeidsgivers styringsrett nærmere avklares og fastsettes lokalt. Prestens ansvar for å lede prestetjenesten samt prestens faglig selvstendige ansvar mv. reguleres fortsatt i nasjonal tjenesteordning. Selv om alternativet bygger på at man skal ha to ledere med ulik kompetanseprofil, er dette ikke til hinder for at man kan gi en lokal frihet også i fordelingen av ansvar mellom de to lederne. I større prostier kan det dessuten være naturlig at lederne delegerer mer fagansvar og personalansvar til gruppeledere enn i mindre prostier.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Kirkevergen ansettes av prostifellesrådet alene. Prostifellesrådet får siste ord, men det bør fastsettes i regler at bispedømmet skal være involvert på en nærmere bestemt måte. Den nøyaktige formen for involvering bør utredes nærmere. Tilsetting av prost foretas tilsvarende av prostifellesrådet, med en nærmere bestemt involvering fra bispedømmet. Avhengig av løsning for arbeidsgiverorganisering kan prost også tilsettes av bispedømmerådet, se avsnitt 8.2.

Alternativ 2: Daglig leder med prost i stab

Med «enhetlig ledelse» menes her at det er én leder (ikke prost) som rapporterer til prostifellesrådet, og som er øverste ansvarlig for den samlede virksomhet i prostiet. I tillegg stilles det krav i kirkeordningen om at det skal være tilsatt prost i daglig leders stab som på vegne av daglig leder ivaretar det overordnede ansvar for den kirkefaglige virksomhet, alternativt kun prestetjenesten, i prostiet. Avhengig av valg av modell for arbeidsgiverorganisering, vil prosten kunne få et smalere eller bredere ansvarsområde. Prosten har daglig leder som nærmeste overordnede.

Formålet med enhetlig ledelse er å sikre en klar og enkel rolle- og ansvarsfordeling, mens formålet med to ledere er å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ivareta de store og komplekse ledelsesoppgavene. Eksempler på slik lederstruktur er tilsvarende som i alternativ 1.

Nærmere fordeling av oppgaver mellom daglig leder og prost vil variere etter nærmere bestemmelser av arbeidsgiver ut fra lokale behov og de enkelte lederes kompetanseprofil. Tjenesteordning for prost vil måtte gjennomgå særskilt ikke minst for å klargjøre den faglige selvstendighet som tilligger prostestillingen samtidig som prosten vil ha daglig leder som sin nærmeste overordnede. Det gjøres en særlig gjennomgang av nasjonalt regelverk med sikte på å avklare rollefordelingen mellom de demokratisk valgte styringsorganer, daglig leder, prost/kirkefaglig leder i prostiet og de enkelte profesjonsgruppers lederansvar. Ansvar og oppgaver som tillegges prost som arbeidsgiver overfor øvrige ansatte, forutsettes fastsatt i delegasjonsreglement fastsatt av prostifellesrådet/daglig leder.

Som nevnt over, vil en enhetlig ledermodell ha som utgangspunkt en ordning med felles arbeidsgiveransvar for alle tilsatte. Både daglig leder og prost tilsettes av prostifellesrådet. Avhengig av løsning for arbeidsgiverorganisering, vil bispedømmet kunne være involvert i tilsetting av prost, se avsnitt 8.2.

Alternativ 3: Daglig ledelse etter modell fra de andre nivåene i kirken

Også dette alternativet viderefører både rollen som prost og kirkeverge. Alternativet er modellert etter strukturen på bispedømmenivået, med to ledere som henter sin legitimitet på ulike måter og til sammen representerer kirkens særpreg. Samme struktur kan ses igjen i det enkelte sokn og på det nasjonale nivået.

Alle prostier har to ledere: Prosten er kirkeleder på prostinivå, som i alternativ 1, med helhetlig ansvar for det kirkefaglige arbeidet i prostiet, og med egen tjenesteordning. I dette alternativet er prosten også geistlig representant i prostifellesrådet. Kirkevergen og dennes prostadministrasjon rapporterer til prostifellesrådet. Prostens ledelse skjer innenfor de rammene som gis av rådet i form av budsjett og planer. Prostens ledelse skjer innenfor de rammene som gis av rådet i form av budsjett og planer mv. Kirkevergen ansettes av prostifellesrådet alene. Prostifellesrådet får siste ord, men det bør fastsettes i regler at bispedømmet skal være involvert på en nærmere bestemt måte. Den nøyaktige formen for involvering bør utredes nærmere. Tilsetting av prost foretas tilsvarende av prostifellesrådet, med en nærmere bestemt involvering fra bispedømmet. Avhengig av løsning for arbeidsgiverorganisering kan prost også tilsettes av bispedømmerådet, se avsnitt 8.2.

Rollene som kirkeverge og prost balanseres ved at begge møter i rådet, en som daglig leder som rapporterer til rådet, og prosten som medlem av rådet. Behovet for en tydelig ansvars- og rollefordeling mellom prostifellesråd, prost og kirkeverge må ivaretas gjennom kirkeordning, tjenesteordning for prost og lokale ordninger. Dette er dermed den ledermodellen der prinsippet om embete og råd også gjenspeiler seg i ledermodellen i prostiet. Modellen anerkjenner behovet for både kirkefaglig ledelse og administrativ ledelse. Modellen tvinger ikke disse rollene inn i et over- og underordningsforhold, med lar dem møtes med ulike roller i prostifellesrådet. Rådet legger gjennom budsjett, planverk og andre vedtak rammene for begge lederrollene. Behovet for lokal variasjon ivaretas her

5 Nytt organ med nye relasjoner

ved muligheten for ulik fordeling av ansvar mellom de to lederne, og ulik delegasjon av ansvar nedover i administrasjonen.

Oppsummering

Flere av utvalgets medlemmer mener at flere av de ulike alternativene for daglig ledelse som er beskrevet kan fungere godt, mens andre mener at kun én løsning er å anbefale. Oppsummert er hovedutvalgets anbefalinger for daglig ledelse disse:

Medlemmene Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud anbefaler alternativ 2. Dette begrunnes med at den sikrer en tydelig plassering av overordnet ansvar som daglig leder på én person. Den sikrer at den øverste daglige leder står ansvarlig overfor prostifellesrådet som valgt demokratisk organ. Derved sikres Den norske kirke fortsatt en tydelig demokratisk forankring av rollen som daglig leder. Den anerkjenner samtidig behovet for kirkefaglig kompetanse i prostifellesrådets administrasjon/ledelse for best mulig å kunne ivareta rådets samlede oppgaver for å bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i soknene

Medlemmene Hjorthaug og Müller-Nilssen anbefaler alternativ 1. Dette begrunnes med at en slik løsning for daglig ledelse i stor grad gir enhetlig ledelse av alle som arbeider lokalt i kirken, samtidig som modellen sikrer tilstrekkelig ledelseskapasitet på bredden av kirkens mange ulike kompetanser og oppgaver. I tillegg sikrer en tydelig lederrolle for prost mulighet for god ivaretagelse både av kirkefagenes utvikling i prostiet og en kirkefaglig/geistlig sammenheng fra menighet, via prosti til bispedømmekontor og biskop.

Utvalgsmedlemmene Enstad, Fykse Tveit og Skjelbred foretrekker alternativ 3. Disse medlemmer vil påpeke at modellen er gjenkjennelig fra andre nivå i kirken. Sett sammen med den folkevalgte lederen reflekterer denne ledermodellen Den norske kirkens særpreget som demokratisk styrt, der en geistlig linje samvirker med det folkevalgte i rådet. I tillegg anerkjenner modellen behovet for en daglig leder med et hovedansvar for administrative lederfunksjoner. Disse medlemmer legger vekt på at denne modellen svarer på flere behov i prostiet. Prosten vil i denne modellen bli en leder for det kirkefaglige arbeidet med myndighet til å drive arbeidsledelse overfor alle kirkefaglige ansatte. Prosten vil samtidig kunne være en samlende kirkefaglig leder i møte med menighetsrådene og menighetene. Dette er anliggende som også kan ivaretas i lederalternativ 1. Men i denne modellen vektlegger man at det er prosten som er den naturlige representanten for embetet i prostiet, og at det vil svekke embetets plass i rådet hvis dette skal ivaretas av en av prostens underordnede. Disse medlemmer mener derfor de ulike lederrollenes særpreget og dere forhold til rådet «faller på plass» i denne modellen. Disse medlemmer vil påpeke at i denne modellen tvinges ikke rollene som kirkeverge og prost inn i et over- og underordningsforhold, med lar dem møtes med ulike roller i prostifellesrådet. Modellen bidrar til klar rollefordeling, med tydelige overordnede ansvarsområder. Det vil være behov for grensedragnings mellom de to lederrollene, dette må ivaretas gjennom kirkeordningen, tjenesteordning for prost og lokale vedtak om delegasjon og oppgavefordeling.

Disse medlemmer mener at denne ledermodellen bidrar til å styrke måloppnåelsen for flere av delmålene i mandatet:

- Klarhet i roller og mandat for folkevalgte, ansatte og frivillige (jf. 9.2.3)
- God balanse mellom embete og råd, folkevalgte og ansatte (jf. 9.2.3)
- Styringslinjer og ansvarsdelegering som er funksjonelle og forståelige for kirkens aktører (jf. 9.2.3)
- Økt mulighet for strategisk og faglig ledelse av kirkens virksomhet lokalt (jf. 9.2.4)
- God forståelse internt i kirken og hos kirkens interessenter av hvordan kirken er organisert og virker (jf. 9.2.5)

Disse medlemmer ser at deler av deres anliggende også er ivaretatt i alternativ 1, og støtter dette subsidiært.

5.6.7 Konsekvenser for valgbarhet og geistlig representasjon

Prosten vil i forslagene over kunne ha en rolle i den daglige ledelsen i prostifellesrådene, og vil i de fleste løsninger ansettes av prostifellesrådet selv. Spørsmålet er om prosten også kan være geistlig representant i prostifellesrådet.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Prinsipielt er det et spørsmål om den daglige ledelsen selv kan sitte i rådet. Utvalget har herunder vurdert hvorvidt det bør tas inn i kirkeordningen lignende bestemmelser som i kommunelovens § 7-3 om hvem som bør være utelukket fra å kunne stille til valg til prostifellesrådet. Av særlig betydning for drøftingen av spørsmål knyttet til daglig ledelse, er her at kommunedirektøren er utelukket fra kunne velges til medlem i kommunestyret. Det samme gjelder ansatte ledere på lavere nivå i kommunens administrasjon og andre med direkte ansvar for regnskap, revisjon og kontrollfunksjoner.

Både arbeidsgruppe 2 og arbeidsgruppe 3 har problematisert at den daglige lederen også kan være medlem av prostifellesrådet. Arbeidsgruppe 2 skiller mellom hhv. løsning 1 og 3 for daglig ledelse, hvor den ikke har problematisert sistnevnte løsning. For løsning 1 har arbeidsgruppe 2 pekt på følgende:

«Dersom prosten blir øverste daglige leder i et nytt prosti/storfellesråd vil dette kunne medføre en ny praksis for samvirket mellom embete og råd ettersom han/hun da i egenskap av daglig leder vil være saksforbereder for rådet og være den som er ansvarlig for å følge opp vedtak i rådet. Det er ikke tradisjon i norsk forvaltningsvirksomhet at øverste daglig leder har stemmerett i styret (jf. ansvarsfordeling mellom direktør og styreleder), og i kirkelig virksomhet har ikke Kirkerådets direktør stemmerett i Kirkerådet, stiftsdirektør stemmerett i bispedømmerådet eller kirkeverge stemmerett i fellesrådet. Sedvane vil derfor tilsi at prosten i en slik rolle ikke kan ha stemmerett i et prostiråd/storfellesråd. Vi vil fremheve at dette vil være en uheldig utvikling og viser til Embete og råds problematisering om at embetet «påpeker» mens rådet «gjør noe med det». Dette kan løses ved at andre prester i prostiet/storfellesråd har sete i rådet».⁵⁵

Arbeidsgruppe 3 har også gitt uttrykk for at det «ikke vil være naturlig etter norsk forvaltnings- og organisasjonspraksis at daglig leder også skal være medlem av organet, selv om det finnes enkelte andre modeller fra bl.a. universitets- og høyskolesektoren. Hvis det er slik at prosten skal være daglig leder, anses det som lite aktuelt at vedkommende også blir medlem av organet».⁵⁶

Heller ikke i et tilfelle hvor prosten ikke er daglig leder, men en leder i stab i alternativ 1 og 2 vil det være naturlig at prosten sitter som medlem med stemmerett i prostifellesrådet. Det vil kunne medføre en rollekonflikt mellom prosten og daglig leder, hvor prosten kan gå til rådet for å få «overprøvd» beslutninger truffet av den øverste lederen. Hvis prosten ikke skal væregeistlig representant, vil det bli opp til biskopen å oppnevne en annen prest til dette. Det vil være mest nærliggende at biskopen oppnevner en av prestene i prostiet til å ivareta oppgaven somgeistlig representant. Selv om også denne presten vil være underordnet den daglige ledelsen, vil det være en lengre avstand mellom en slik prests daglige virke og rollen somgeistlig representant i prostifellesrådet. Det vil derfor i større grad bli en parallell tilgeistlig medlem av bispedømmerådet.

De fleste i hovedutvalget er enige om at prosten i både alternativ 1 og 2 for daglig ledelse ikke samtidig kan væregeistlig representant i rådet. En innebygd forutsetning i alternativ 3 er at prosten også ergeistlig representant.

Et mindretall i utvalget bestående av medlemmene Enstad, Fykse Tveit og Skjelbred mener at biskopen kan oppnevne prosten somgeistlig representant i prostifellesrådet også i alternativ 1 og 2. Dette vil være mest aktuelt der prosten ikke fyller rollen som daglig leder for prostifellesrådet. Forskjellen til modell 3 vil være at det ikke vil være regelfestet at prosten har denne rollen i hele landet. Disse medlemmene mener at det ikke er riktig å sammenlikne prostens plass i rådet med forholdet mellom en daglig leder og direktør. At det finnes andre ledermodeller i for eksempel Universitets- og høyskolesektoren viser at institusjoner med et styringsmessig særpreg og lange tradisjoner kan finne det mest hensiktsmessig med andre ledermodeller enn modellen direktør/styreleder. For Den norske kirke er embete/råd et slikt styringsmessig særpreg, der embete ut fra kirkens bekjennelse og ordning er tillagt noen særlige oppgaver. Disse medlemmene vil påpeke at på alle andre nivå i kirken møter rådet en representant for embete som et

⁵⁵ Rapporten fra arbeidsgruppe 2 side 56.

⁵⁶ Rapporten fra arbeidsgruppe 3 side 34.

5 Nytt organ med nye relasjoner

har sammenfallende ansvarsområde med rådet (menighetsrådet – soknepresten, bispedømmerådet – biskopen, Kirkerådet – preses).

5.7 TILSETTINGSORDNING FOR ANDRE MEDARBEIDERE ENN DAGLIG LEDER

Prostifellesrådet vil få det overordnede ansvaret for å foreta tilsetninger av både menighetsprester og de som tidligere var tilsatt av kirkelig fellesråd. Tilsetting av daglig ledelse er omtalt i avsnitt 5.6. Menighetsprester blir i dag tilsatt etter en annen prosedyre enn andre kirkelig tilsatte.

I dagens ordning delegerer gjerne kirkelig fellesråd tilsettingsmyndigheten av andre enn daglig leder til et partssammensatt utvalg. Det partssammensatte utvalget består av representanter for rådet og representanter for de tilsatte, hvor representantene fra rådet utgjør flertallet og har leder- og nestledervervet. Det partssammensatte utvalget er hjemlet i kirkeordningen og nærmere omtalt i avsnitt 7.5. Enkelte steder er det også etablert ordninger hvor daglig leder tilsetter etter fullmakt dersom det er enighet mellom menighet, tillitsvalgte og daglig leder, mens det partssammensatte utvalget foretar tilsetting hvis det er uenighet mellom disse.

Menighetsprester tilsettes i dag av bispedømmerådet selv i møte. I forkant avgir menighetsrådet uttalelse om hvilke kandidater rådet ønsker tilsatt. Deretter avgir et innstillingsråd innstilling om hvem som bør tilsettes. Innstillingsrådet består av prostens, en representant fra menighetsrådet, en tillitsvalgt og stiftsdirektøren.

Kirkemøtet innførte i 2019 en representasjon fra menighetsrådet i innstillingsrådet for tilsetting av prester. Dette var et tiltak for å styrke menighetsrådets innflytelse. Til sammenligning har menighetsrådet i utgangspunktet kun uttalerett ved tilsetting av andre stillinger. Det bør vurderes om menighetsrådet også bør få større innflytelse for alle de stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for. Menighetsrådets involvering sikrer menighetsrådets medvirkning og innflytelse i tilsettingssaker som berører dem, samtidig som menighetsrådene slipper å ta det tunge ansvaret som følger med arbeidsgiverfunksjonene.

Det er et spørsmål om hva slags tilsettingsordning som bør benyttes i den nye organiseringen.

Hovedutvalget mener at ulikhetene i tilsettingsordningene for menighetsprester og fellesrådstilsatte tilsier at en ny tilsettingsordning bør gjennomgås nærmere før det fastsettes eventuelle nye felles ordninger. Hovedutvalget vil likevel peke på at det mener at menighetsrådets rolle ved tilsetting i de stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for, bør styrkes. Det kan for eksempel vurderes om menighetsrådet i tilsetting av prest eller stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for, bør kunne oppnevne en representant til et partssammensatt utvalg, med fulle rettigheter. Hovedutvalget mener også at det bør vurderes nærmere hvordan biskopens rolle i tilsettingssaker, kan ivaretas, herunder hvilke typer stillinger biskopen skal ha en rolle i.

Noen av utvalgets medlemmer, Enstad, Fykse Tveit, Skjelbred og Müller-Nilssen mener at det allerede nå bør klargjøres at biskopen eller den biskopen gir fullmakt til, bør få sete i det partssammensatte utvalget ved tilsetting av vigslede/kirkefaglige stillinger. Disse medlemmene legger vekt på at dette henger godt sammen med anbefalingene fra arbeidsgruppe 2, begrunnet i at disse stillingene i utgangspunktet krever vigsling, og vil stå under biskopens særlige tilsyn. En kommunikasjon mellom biskop og prostifellesråd i tilsettingsprosessen vil derfor være viktig og nyttig for begge parter.

5.8 BISPEDØMMENIVÅET

5.8.1 Om bispedømmenivået og betydningen av endringsforslagene

Hovedutvalget skal i henhold til mandatet utrede biskopens rolle i ny kirkeordning, og bispedømmerådets rolle, funksjon, sammensetning og valgordninger. Det er presisert at bispedømmerådet skal bestå. Utvalget ser også behov for å utrede bispedømmekontorenes rolle i ny organisering.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Dersom utøvelsen av arbeidsgiverfunksjonene for de lokalt ansatte samles og legges til prostifellesrådet, får dette flere konsekvenser for bispedømmenivået. Konsekvensene vil avhenge av hvor prostifellesrådet rettslig forankres (i soknene, i RDNK eller en mellommodell, se kapittel 7) og av hvilke ordninger som velges for sammensetning av prostifellesrådet og daglig ledelse i prostiet. Forankring i soknene innebærer at arbeidsgiveransvaret for prester og muligens proster flyttes ut av bispedømmet. Dermed flyttes oppgaver fra både biskop, bispedømmeråd og bispedømmekontor. Forankring i RDNK innebærer at bispedømmene får en formell arbeidsgiverrolle. De vil også ha ansvar for fordeling av midler og fastsetting av prioriteringer og føringer for prostiene i bispedømmet, for oppgaver som ikke er lagt til soknet. Konsekvensene for bispedømmenivået vil imidlertid også avhenge av andre forhold ved ny organisering.

Utvalget ser behov for å drøfte følgende forhold ved bispedømmet i lys av ny kirkelig organisering:

1. Biskopens rolle – tilsyn og ledelse
2. Relasjonen mellom bispedømmenivået og lokalkirken, henholdsvis soknet og prostiet
3. Bispedømmenivåets oppgaver og oppgavefordeling, med vekt på kompetanseutvikling

5.8.2 Biskopens rolle – tilsyn og ledelse

Innholdet i biskopens tilsynsansvar og arbeidsgiveransvar er beskrevet i tjenesteordning for biskoper (TOB), der § 1 fastsetter biskopens tilsynsansvar, mens § 2 hjemler biskopens rolle som arbeidsgivers representant overfor prester som er tilsatt av bispedømmerådet:

«§ 1. Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.

Biskopen ser til at prestene forvalter sakramentene, forkynner og selv lever i overensstemmelse med den kristne tro, slik den er uttrykt i vår kirkes bekjennelse og ordninger, og at også andre som er vigslent til tjeneste i kirken virker og lever i samsvar med vigslingens formaning og løfte.

Biskopen fører tilsyn med at de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.

§ 2. Biskopen er den øverste leder av prestatjenesten i bispedømmet og sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådenes virksomhet.

Biskopen er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke, og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse.

Biskopen sørger for at ledige prostestillinger blir betjent.

Biskopen kan delegere myndighet etter denne bestemmelsen til stiftsdirektøren.»

I dagens organisering er biskopen kirkeleder på bispedømmenivå, arbeidsgiver for prestene og tilsynsorgan for både menighetene og ansatte. Biskopens pastorale ledelse overfor menighetene er det mest sentrale i biskopens tjeneste. Biskopens ledelse har også mange andre dimensjoner, som kirkefaglig ledelse, strategisk ledelse, institusjonell ledelse og administrativ ledelse, se omtale i rapporten fra arbeidsgruppe 2, avsnitt 2.2. Biskopens ledelse utøves både innad i kirken og i et videre perspektiv overfor samfunnet. Mye av ledelsen utøver biskopen gjennom sitt *tilsynsansvar* overfor bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og medarbeidere. Noe av ledelsen utøves i forbindelse med det *arbeidsgiveransvaret* biskopen i dag har for prostene og prestene. Skillet er riktignok ikke presist, og biskopen utøver også ledelse som verken følger av tilsynsansvaret eller arbeidsgiveransvaret.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Biskopen har flere roller i dagens organisering. Biskopen har oppgaver knyttet til godkjenning av ombygging og utvidelse av kirker, anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr. Biskopen godkjenner trosopplæringsplaner og godkjenner lokale grunnordninger som avviker fra vedtatt ordning. Videre er bruken av kirkene i bispedømmet underlagt biskopens tilsynsmyndighet, og biskopen avgjør i forlengelsen av dette klager over menighetsrådets vedtak og uenighet om presters bruk av kirken. Biskopen kan selv eller ved annen prest forrette gudstjenester og bruke kirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene, og har i slike tilfelle fortrinnsrett til bruk av kirken. Videre kan biskopen dispensere fra kravet om medlemskap for ombud og tilsatte, og avgjøre tvilstilfeller om medlemskap. Biskopen forordner gudstjenester i bispedømmets sokn og beslutter hvor mange gudstjenester det skal holdes i den enkelte kirke eller annet gudstjenestested.

Hovedutvalget foreslår at utøvelsen av arbeidsgiveroppgaver samles i prostifellesrådet. Utvalgets flertall foreslår også at biskopen ikke lenger skal ha selvstendig arbeidsgiveransvar, noe som innebærer et tydeligere skille mellom biskopens tilsynsrolle og arbeidsgiverrollen. Alle de tre modellene for arbeidsgiveransvar som beskrives i neste kapittel kan utformes slik, men den ene modellen (modell 2) gir også rom for at visse arbeidsgiverfunksjoner legges til biskop eller bispedømmeråd på beslutning fra RDNK. Biskopen kan for eksempel være definert som øverste leder av prestatjenesten og andre kirkefaglige stillinger i bispedømmet, se avsnitt 7.4.2 for nærmere om dette.

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at biskopen i alle arbeidsgivermodeller bør ha en selvstendig arbeidsgiverrolle ovenfor de spesialprestene som forblir ansatt i bispedømmet (jf. avsnitt 5.10.1). Dette medlem mener også at biskopen skal ha en selvstendig arbeidsgiverrolle hvis man velger å organisere arbeidsgiverløsningen etter modell 2 (jf. 7.4.2) eller modell 3 (jf. 7.4.3). Men i begge modeller er dette medlem enig i at utøvelsen av de fleste arbeidsgiverfunksjoner skal samles i prostifellesrådet

I arbeidsgivermodell 2 vil det være naturlig å videreføre at biskopen har en arbeidsgiverrolle, ikke bare for prestene, men for alle, eller flere grupper av de ansatte i bispedømmet. Dette kan gjøres på ulike måter, men dette medlem mener at biskopens rolle som arbeidsgiver minst bør utvides fra å lede prestatjenesten i bispedømmet til å lede det kirkefaglige arbeidet i bispedømmet. Siden modellen uansett flytter tunge arbeidsgiverfunksjoner til prostifellesrådet vil biskopen ha kapasitet til å kunne ivareta de gjenværende oppgavene for en større gruppe ansatte, og dette vil bidra positivt til likebehandling av de ansatte.

Medlemmet mener at i arbeidsgivermodell 3 vil RDNK beholde få arbeidsgiverfunksjoner, men RDNK vil beholde det fulle arbeidsgiveransvaret for prestene og prostene. Dette vil som et minimum gjøre at man beholder en nasjonal vernetjeneste og arbeidsmiljøutvalg, og man vil måtte ha kontaktmøter i henhold til avtaleverket. Selv om funksjonene vil være færre, mener dette medlem at tjenestelinjen fra prest og prost fortsatt bør gå til biskopen i delegasjonsmodellen. I en ellers omfattende endringsprosess vil det bidra til mer ro hvis tjenestelinjen for prest og prost ikke endres. Dette vil også sikre at biskopene beholder noe av den myndighet og ansvaret – både ovenfor ansatte og kirkens øvrige organisasjon – som ligger i det å være arbeidsgiver.

Biskopens rolle som kirkeleder vil uansett ligge fast, og sentrale dimensjoner ved biskopens ledelse påvirkes ikke av at det meste av biskopens arbeidsgiveransvar flyttes. Ved at biskopen ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar for prester og proster slik som i dag, kan biskopen forholde seg mer samlet til alle de kirkelig ansatte, og fremstå tydeligere som en kirkefaglig leder for alle. Dermed får også biskopen et bedre utgangspunkt for å bidra til samhandling i kirken. Biskopen får dessuten frigjort kapasitet, slik at biskopene kan være mer tilgjengelige for alle ansatte i kirken, menighetene og samfunnet for øvrig.

Biskopens tilsynsrolle må tydeliggjøres i alle de tre modellene for arbeidsgiverorganisering. Hovedutvalget understreker viktigheten av et tilsyn som er forebyggende, styrkende og relasjonelt, i tillegg til tilsyn i form av kontroll og disiplinærtiltak. Denne vektleggingen er i tråd med hvordan biskopene utøver sitt arbeid i dag.

Arbeidsgiveransvaret har gitt biskopen flere verktøy i tilsynet med menighetsprestene og prostene. Som arbeidsgiver har biskopen hatt styringsrett selv om den i praksis har vært utøvet av prosten. Biskopen er også medlem av

5 Nytt organ med nye relasjoner

bispedømmerådet. Grensegangen mellom arbeidsgiveransvar og tilsynsansvar ikke er skarp på alle punkter i dag. Kompetanseutvikling er for eksempel et område som er relevant både for biskopens arbeidsgiveransvar og tilsynsrolle. Hovedutvalgets vurdering er at endret arbeidsgiveransvar gir behov for en gjennomgang av mandatet og virkemidlene for biskopens tilsyn, slik at tilsynet blir tilstrekkelig utformet til å skape den nødvendige relasjon mellom biskop og både ansatte og lokalkirke. Rapporten fra arbeidsgruppe 2 vil utgjøre et viktig grunnlag for en slik gjennomgang, se også konkrete forslag under.

Hovedutvalgets forslag om å ilegge prostifellesrådet et medansvar for å «vekke og nære» det kirkelige liv, gjør at biskopens visitasregime som er etablert for menighetene, også gjøres gjeldende for prostiene. Hvor ressurskrevende dette vil være, vil avhenge av hyppigheten av visitaser på de to nivåene og antallet prostifellesråd.

Biskopens arbeidsgiveransvar utøves i dag i nært samarbeid med prost. Det er prosten som utøver arbeidsgivers styringsrett i det daglige. Prostens tjenesteordning § 1 slår fast at «Prosten leder prestatjenesten i prostiet og bistår biskopen i dennes tjenesteutøvelse.» Prosten er biskopens medhjelper i tilsynet i den forstand at prosten er biskopens «øyne» ved å formidle inntrykk av lokalkirken gjennom prostemøtet og direkte kontakt, ved å bistå i visitaser og ordinasjoner mv., men prosten utøver ikke selvstendig tilsyn. Prostens arbeidsgiverrolle i dag er en av grunnene til at hovedutvalget ser det som naturlig å samle arbeidsgiverfunksjonene for de lokalt ansatte i kirken på prostinivået.

Dersom prosten skal være kirkeleder lokalt, se avsnitt 5.6, vil prostens rolle som medhjelper i biskopens tilsyn endres. Prosten vil naturligvis fortsatt stå under biskopens tilsyn i sin rolle som vigslet prost og med alle de lederoppgaver som prosten vil ha. Prostens oppgaver vil være definert av tjenesteordning og de spesifikke oppgaver som prostifellesrådet vedtar og som prosten skal utføre, og prosten rapporterer til prostifellesrådet i så måte. Prosten vil fortsatt kunne bistå med informasjon og tilrettelegging ved stedlige tilsyn. Som følge av at domprosten er biskopens faste vikar, bør domprosten tilsettes av bispedømmerådet. Det kan være behov for å vurdere domprostens rolle som biskopens faste vikar nærmere i en ny kirkelig organisering, se kapittel 13. De konkrete endringene i prostens rolle vil avhenge av hvilken ordning som velges for daglig ledelse, hvem som blir prostens arbeidsgiver, og hvilke roller hhv. prostifellesrådet og biskop og bispedømmeråd spiller i tilsettingen, se drøfting i avsnitt 5.6.

Hovedutvalget er opptatt av at rettssikkerheten til ansatte under tilsyn må ivaretas. Mens det stilles klare krav til forsvarlig saksbehandling i utøvelsen av arbeidsgiveransvar, er ikke dette like tydelig for alle elementer i utøvelsen av biskopens vigslings- og tilsynsansvar. Avgjørelse om vigsling ligger fullt og helt hos den enkelte biskop. Dersom en prest fratas sine vigslingsfullmakter, vil dette i praksis kunne utgjøre et yrkesforbud. I dag er det ikke fastsatt nærmere regler for fremgangsmåten for hvordan kirken kan frata diakoner, kateketer og kantorer deres vigslingsfullmakter. Hovedutvalget ser derfor behov for en gjennomgang av saksbehandlingskrav for blant annet å sikre de vigsledes rettssikkerhet i biskopens tilsyn.

Hovedutvalget ser også behov for å utrede nærmere hvordan biskopens tilsyn, herunder ev. bindende pålegg, skal følges opp av berørte arbeidsgivere. På den ene siden må en forutsette at biskopens pålegg blir fulgt opp, men på den andre siden vil arbeidsgiver ha et selvstendig ansvar for å vurdere på hvilken måte en konkret sak skal følges opp arbeidsrettlig, for eksempel vurdere om vilkårene for en arbeidsrettlig reaksjon er oppfylt i det enkelte tilfellet.

Dersom biskopen ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar, ser utvalget behov for å sikre nødvendige og tjenlige virkemidler for å utøve biskopens ledelses- og tilsynsansvar på en god måte. Utvalget har valgt å videreutvikle anbefalingene fra arbeidsgruppe 2 på dette punktet, og har i tillegg vurdert andre virkemidler. Selv om det ikke er enighet i utvalget om hvilke virkemidler som er hensiktsmessige, bør nedenstående liste gi et godt utgangspunkt for det videre arbeidet:

1. Det må etableres en tydelig forbindelse mellom biskopen, prosten og den øvrige ledelsen i prostiet som legger til rette for samarbeid og samhandling innen bispedømmet, gjennom faste møtepunkt gjennom året
2. Biskopen må sikres en faglig kompetent stab

5 Nytt organ med nye relasjoner

3. Biskopen må sikres en rolle i tilsettingssaker, for eksempel ved uttalerett eller representasjon i tilsettingsorganet
4. Biskopen må kunne innkalle alle kirkelige medarbeidere til fagsamlinger og kompetansehevende tiltak
5. Det bør utredes hvordan arbeidsgiver skal følge opp biskopens bindende pålegg
6. Tydeligere krav til saksbehandling i vigslings- og tilsynssaker bør utredes
7. Prosten bør få i oppgave å legge til rette for at biskopen får nødvendig kjennskap til forholdene i prostiet og menighetene
8. Det bør institusjonaliseres korte prostivisitaser for å sikre biskopen de nødvendige virkemidler til å utøve sitt tilsynsansvar på en god måte

Konkretiseringen av tiltakene må utformes i lys av hvilke løsninger som velges for ny organisering.

5.8.3 Relasjonen mellom bispedømmet og lokalkirken

Relasjonene mellom de ulike nivåene i kirken er bestemmende for at Den norske kirke skal fungere som ett kirkelig fellesskap, og som en sammenhengende kirke både vertikalt, fra sokn til nasjonalkirke, så vel som innad i det enkelte bispedømme. Viktige tiltak for å styrke relasjonen er omtalt i anbefalingene i avsnittet over, men det er også andre elementer som kan bidra til å styrke relasjonen mellom bispedømmet og lokalkirken i ny kirkelig organisering.

Prostifellesrådet og den daglige ledelsen av prostiadministrasjonen vil utgjøre et nav i denne relasjonen, som bindeledd mellom soknene og menighetsrådene på den ene siden, og bispedømmene og nasjonalkirken på den andre. Biskopen kan også samle de kirkelige lederne av prostiadministrasjonene i sitt bispedømme jevnlig, for å diskutere det kirkelige arbeidet i bispedømmet, og for deling av informasjon på tvers av prostier og mellom prostiene og bispedømmenivået.

Bispedømmerådets sammensetting kan ha stor betydning for relasjonen mellom bispedømmet og lokalkirken. Dette utdypes i avsnitt 5.8.5.

Hovedutvalget ser et stort potensial i å videreutvikle bispedømmekontorene som kompetansesentre, se også punkt 2 i listen over anbefalinger i forrige avsnitt. Bispedømmekontorene bør ha en kompetanse og kapasitet som både kan sette biskopen i stand til å utøve sine roller innen ledelse og tilsyn, fungere som kompetanseorgan for sokn og prostier, og betjene sentrale kirkelige organer med statistikk og kunnskap om forholdene i bispedømmet. Noen bispedømmekontorer er allerede kommet langt i å hente inn og analysere informasjon om sine prostier og menigheter. Det arbeides også aktivt med gode relasjoner til ansatte lokalt, bl.a. i forbindelse med den opplæringen bispedømmekontorene driver.

5.8.4 Bispedømmenivåets oppgaver og oppgavefordeling

Hovedutvalget legger til grunn at bispedømmenivåets struktur skal videreføres, inkludert bispedømmeråd som valgt organ og bispedømmekontor som sekretariat for biskop og bispedømmeråd. I lys av mandatet konsentreres drøftingen her om hvilke roller bispedømmeråd og bispedømmekontor bør spille i ny organisering. Oppgavefordelingen mellom bispedømmenivå og de øvrige nivåene omtales mer overordnet, i lys av de mer helhetlige målene om en sammenhengende og ressurseffektiv kirke.

Kirkerådets mandat forutsetter at bispedømmerådene skal bestå, men deres rolle i ny organisering er ikke blitt utredet av noen av arbeidsgruppene. I dag har bispedømmerådet et ansvar for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, noe som på bispedømmenivå særlig vil omfatte strategier, samhandling i bispedømmet, og kompetanseutvikling. Bispedømmerådet har flere ulike roller:

- Budsjettmyndighet bl.a. i behandlingen av prestetjenesten, tilskudd til diakoni, trosopplæring, kirkemusikk og kirkelig undervisning
- Vedtaksmyndighet ved endring av sokneinndeling og prostiinndeling, samt endring av navn på kirke, sokn og prosti
- Godkjenningsinstans for felles menighetsråd og myndighet ved sammenslåing av fellesråd

5 Nytt organ med nye relasjoner

- Tilsettings- og disiplinærmyndighet for menighetsprester og proster
- Økonomikontroll overfor soknet samt godkjenningsmyndighet for regler om betaling for benyttelse av kirken til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste
- Valgmyndighet
- Klageinstans etter offentleglova og kirkevalgreglene over vedtak truffet av soknets organer
- Dispensasjonsmyndighet etter kirkevalgreglene
- Myndighet til å samtykke ved avhending av eiendom som ikke er nødvendig for kirken
- Godkjenningsmyndighet for å benytte avkastning fra kirkefond til andre kirkelige formål enn til kirkens drift og vedlikehold.

Bispedømmerådet ivaretar også andre oppgaver av felleskirkelig karakter på bispedømmenivå, ved å delta som oppdragsgiver og være representert i styrende organer for diakonale institusjoner som Kirkens Bymisjon, Kirkens Nødhjelp, Nord-Norges Diakonistiftelse m.m. Bispedømmerådet er også en viktig uttaleinstans og rådgiver for Kirkerådet, i forbindelse med at Kirkerådet forbereder saker til behandling i Kirkemøtet. Bispedømmerådet har også en viktig rolle i å implementere nasjonale strategier og satsninger vedtatt av Kirkemøtet/Kirkerådet.

Kirkemøtet fordeler tilskudd til prestatjenesten og andre kirkelige formål til bispedømmerådene gjennom vedtatte fordelingsnøkler. Bispedømmerådene fordeler midler til stillinger og gir tilskudd til trosopplæring, kirkelig undervisning, diakoni mv. til kirkelige fellesråd.

Arbeidsgiveransvaret har utgjort en betydelig del av ressursbruken på bispedømmenivået. Hovedutvalget har gjort en enkel kartlegging av bispedømmekontorenes ressursbruk på arbeidsgiveroppgaver ved å spørre stiftsdirektørene. Resultatene viser at ressursbruken varierer betydelig. Variasjonen ser delvis ut til å være reell, men kan også i noen grad tilskrives at bispedømmekontorene har ulik forståelse av hva som ligger i arbeidsgiveroppgaver. Hovedutvalget ser dette i sammenheng med at arbeidsgiveransvaret er tett forbundet med andre av bispedømmenivåets ansvarsområder roller som drøftet over, slik at det ikke er et fullstendig tydelig skille mellom arbeidsgiveroppgaver og andre oppgaver bispedømmekontorene utfører.

Dersom arbeidsgiveransvaret i ny kirkelig organisering ikke skal forankres i RDNK, vil bispedømmerådene miste den delen av sine oppgaver som er knyttet til arbeidsgiveransvaret.

Hovedutvalget ser at bispedømmets rolle i kompetanseutviklingen i Den norske kirke kan styrkes, men mener dette er en tematikk som hører hjemme i en helhetlig gjennomgang av oppgavefordelingen i arbeidet med kompetanseutvikling i kirken. Kompetanseutvikling handler både om etter- og videreutdanning, annen utvikling av kompetansen til de lokalt ansatte i kirken, og om etablering og videreutvikling av fagmiljøer i forskjellige enheter. Et viktig prinsipp må uansett være at oppgaveløsningen skjer på riktig nivå i den forstand at det tas hensyn både til nasjonalt overblikk og stordriftsfordeler på den ene siden, og geografisk nærhet og lokal tilpasning på den andre. Et annet viktig prinsipp må være at det unngås dobbeltarbeid.

Hva som er en hensiktsmessig oppgavefordeling vil til en viss grad avhenge av hvilken modell som velges for organiseringen av arbeidsgiveransvaret. Med samlet arbeidsgiveransvar skapes et større potensial for å samordne kompetanseutviklingen for de ansatte i lokalkirken på tvers av faggrupper, og for mer tverrfaglig kompetanseutvikling.

Rapporten fra *Kirkerådets utvalg for gjennomgang av kirkefagforvaltningen nasjonalt og regionalt i Den norske kirke*, avgitt til Kirkerådets direktør 27. februar 2020, slår fast at bispedømmet er en viktig arena for læring og har konkrete forslag til hvordan dette arbeidet kan understøttes. Rapporten identifiserer flere arenaer for organisert læring i Den norske kirke: Etter- og videreutdanning i regi av utdanningsinstitusjonene, nasjonale konferanser og fagdager, regionale tverrfaglige konferanser, fagdager i bispedømmene, regionale profesjonsdelte samlinger i bispedømmene, arbeidsveiledning, samlinger på prosti- og fellesrådsnivå og samlinger for ansatte i den enkelte menighet.

For alle vigslede bør det være et system for etter- og videreutdanning, på samme måte som det er for prester i dagens organisering. Etter hovedutvalgets syn bør dette som hovedregel fortsatt ligge på nasjonalt nivå, fordi dette

5 Nytt organ med nye relasjoner

gir et volum og koordineringsmuligheter som legger til rette for å kunne utvikle og tilby de kursene det er behov for. Noe avhengig av arbeidsgiverorganisering, kan bispedømmenivået fortsatt ha roller i tildelingen av kurs innad i bispedømmet. På fellesrådsområdet er det i dag tariffestet en egen nasjonal OU-ordning med etter- og videreutdanning som del av formålet, der arbeidslivspartene samarbeider om initiering av nasjonale kompetanseutviklingstiltak skreddersydd for kirkelig sektor.

Bispedømmenivået vil være viktigere i den øvrige kompetanseutviklingen, utover etter- og videreutdanning. Dette kan blant annet være å utvikle og arrangere kurs, fagdager og konferanser for de ansatte lokalkirken. I ovennevnte rapport spørres det «om det er behov for en nedskalering av nasjonale konferanser og legge til rette for mer faglig utviklingsarbeid nærmere soknet.» (side 30). Det kan for eksempel utarbeides maler på konferanser og opplæringsmoduler, og en kan dra nytte av nye, digitale verktøy. Hovedutvalget støtter denne vurderingen, og føyer til at bispedømmet ofte vil være et mer hensiktsmessig nivå enn prostiet for antallet deltakere skal bli tilstrekkelig høyt og mangfoldig til meningsfull fagutvikling og inspirasjon.

For å sikre god deltakelse kan det være behov for å gjøre deltakelsen pliktig, og se på prostienes økonomiske incentiver. Pliktig deltakelse på kompetanseutvikling kan være et viktig element i videreutviklingen av biskopens tilsyn, se pkt. 4 i listen over kompensende tiltak i avsnitt 5.8.2. Et konkret tiltak er at biskopene må kunne innkalle også andre vigslede medarbeidere enn prestene, og ikke bare invitere som i dag. Økonomiske incentiver kan ta flere former. I systemet for etter- og videreutdanning av prester er de økonomiske incentivene rettet mot prestene selv, og knyttet opp mot deres rett til lønnet permisjon.

Bispedømmekontorenes evne til å være sterke kompetansetilbydere for biskopen, jf. anbefaling over, kan avhenge av hvilken løsning som velges for arbeidsgiverorganisering og hvordan denne operasjonaliseres. I dag er bispedømmekontorene tett involvert i prestejenseten i bispedømmet, både rekrutteringen og andre sider ved arbeidsgiverforholdet. Bispedømmekontorene er også involvert i «Veien til vigsling» der studenter veiledes og tilbys praksis i løpet av studiene. Ved å være tett på disse prosessene får bispedømmekontoret god innsikt i viktig kompetanse for ansatte i bispedømmet.

5.8.5 Bispedømmerådets sammensetning og valgordning

Arbeidsgruppe 3 har pekt på ulike måter bispedømmerådet kan settes sammen på. Som i dag kan det være en sammenheng mellom de som sitter i Kirkemøtet og de som sitter i bispedømmerådene, men det trenger ikke være det. Som det fremgår i avsnitt 5.8.1 har hovedutvalget lagt opp til at bispedømmerådets oppgaver, ut over arbeidsgiveransvaret, videreføres. I enkelte modeller kan det også være aktuelt at bispedømmerådet ivaretar enkelte arbeidsgiverfunksjoner.

Hovedutvalget har vurdert tre ulike sammensetninger av bispedømmerådet:

1. Bispedømmerådet består av kirkemøtemedlemmene valgt fra bispedømmet (inkludert biskopen, samisk representant i de tre nordligste bispedømmene, døvemenighetenes representant i Oslo bispedømme).
2. Bispedømmerådet består av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd i tillegg til biskopen (samt samisk representant og døvemenighetenes representant).
3. Bispedømmerådet består av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd og kirkemøtemedlemmene valgt fra bispedømmet (inkludert biskopen, samisk representant og døvemenighetenes representant).

Sammensetning 1: Kirkemøtemedlemmene fra bispedømmet

Et slikt alternativ innebærer at bispedømmerådet settes sammen av kirkemøtemedlemmene fra de enkelte bispedømmene. Det er i utgangspunktet en videreføring av sammenhengen mellom bispedømmerådet og Kirkemøtet som gjelder i dag, men hvor kirkemøtemedlemmene utgjør bispedømmerådet i stedet for at bispedømmerådsmedlemmene utgjør Kirkemøtet.⁵⁷ Det vil innebære en fortsatt gjennomgående representasjon mellom bispedømmerådet og Kirkemøtet. Den konkrete sammensetningen av det enkelte bispedømmeråd vil

⁵⁷ Se rapporten fra arbeidsgruppe 3, kapittel 6.4.1 og 6.5.

5 Nytt organ med nye relasjoner

avhenge av sammensetningen i Kirkemøtet. Se mer om hovedutvalgets forslag til Kirkemøtets sammensetning i avsnitt 6.5.

I et slikt alternativ vil det kunne være aktuelt at det etableres en representasjon fra bispedømmerådet til prostifellesrådet, ved at bispedømmerådet velger en representant til prostifellesrådet. En slik løsning kan ha flere begrunnelser. En begrunnelse kan være at siden RDNK avgir arbeidsgiveransvaret for prestene til prostifellesrådet bør de få representasjon i prostifellesrådet. Prestetjenesten vil fortsatt være finansiert av statlige midler gjennom RDNK og det vil derfor være naturlig å ha representasjon i rådet. Det kan også i større grad bidra til at prostifellesrådet kan bli et bindeledd mellom soknene og RDNK. På den måten kan man skape en bedre sammenbinding i hele trossamfunnet. Motargumenter mot representasjon fra RDNK er at dette vil bidra til flere representanter og interesser i et organ som allerede vil ha mange representanter og interesser. Det vil av soknene kunne oppleves som unødvendig styring ovenfra.

Arbeidsgruppe 3 presenterte ulike løsninger for hvordan bispedømmerådet kan bli representert i prostifellesrådet. Den første løsningen går ut på at biskopen oppnevner en representant, som f.eks. en prost eller prest, som representerer RDNK i tillegg til, eller istedenfor, å representere embetet i rådet. Den andre løsningen er at bispedømmerådet oppnevner en eller flere representanter fra RDNK, fortrinnsvis blant bispedømmerådsmedlemmene.

Ett av de viktigste formålene for en slik representant vil være å følge opp RDNKs interesser og planer for den strategiske utviklingen av kirken. Det vil også være en kanal for å gi tilbakemelding til RDNK fra prostifellesrådet. Man vil altså trenge en representant som har tilstrekkelig forståelse for RDNKs interesser og er posisjonert på en slik måte at representanten kan fungere som et reelt bindeledd mellom de to nivåene.

Den første løsningen kan potensielt bidra til en rollekonflikt for en prost eller prest som allerede er ansatt i prostifellesrådet. Hvis vedkommende da skal representere RDNK i prostifellesrådet kan dette bidra til å videreføre den todelingen som man i dag prøver å organisere seg vekk fra. For den andre løsningen er den største utfordringen knyttet til det praktiske aspektet. Hvis bispedømmerådsmedlemmer skal sitte i bispedømmerådet, Kirkemøtet og hvert sitt prostifellesråd kan det av mange oppleves som for stor arbeidsbyrde. En mulig løsning vil da kunne være at bispedømmerådet oppnevner en representant til hvert prostifellesråd fra medlemmer av bispedømmerådet eller av ansatte på bispedømmekontoret. På den måten sikrer man en demokratisk kontroll på oppnevningen, samtidig som man ivaretar kapasitet og kompetanse hos representanten. Dette vil også i stor grad sikre at representanten fungerer som et reelt bindeledd som kan følge opp saker på tvers av nivåene. Samtidig vil representanten fra RDNK inngå som et ordinært medlem av rådet, med samme ansvar for å ivareta prostifellesrådets ansvarsoppgaver som de øvrige medlemmene.

Sammensetning 2: Et prostifellesrådsmedlem fra hvert prosti i tillegg til biskopen

I et slikt alternativ består bispedømmerådet av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd, i tillegg til biskopen. I de tre nordligste bispedømmene vil det fortsatt være en samisk representant også i et slikt forslag, og i Oslo bispedømmeråd vil også døvemenighetenes representant være representert.

Ved at hvert prostifellesråd gjennom indirekte valg velger et prostifellesrådsmedlem som kan representere prostiet i bispedømmerådet, vil man få gjennomgående representasjon fra menighetsråd gjennom prostifellesråd til bispedømmeråd. Dette kan styrke sammenhengen i kirken og de som sitter i bispedømmerådet kan ta med seg de lokale erfaringene og behovene fra menighetsråd og prostifellesråd. Dette alternativet vil sikre at lokale utfordringer og behov når RDNK, ved at prostifellesrådene blir representert i bispedømmerådet, et organ for RDNK. Dette kan også gi lokalkirken en større innsikt i satsningene og prioriteringene fra bispedømmenivå, og gi representanter fra de folkevalgte i prostifellesrådene en institusjonalisert samarbeidsarena med biskopen. Alternativet vil også la prostifellesrådene delta via sine representanter i bispedømmerådets strategiske utvikling og arbeid med ressursfordeling i sitt eget bispedømme.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Ved at medlemmene av bispedømmerådene vil være både menighetsrådsmedlem, prostifellesrådsmedlem og bispedømmerådsmedlem, legger alternativet opp til at disse medlemmene kan få relativt mye å gjøre. Samtidig kan bispedømmerådet sannsynligvis møtes sjeldnere når tilsettingssakene for menighetsprester ikke lenger behandles av bispedømmerådet, noe som gjør at rollekombinasjonen ikke trenger å bli altfor stor belastning på rådsmedlemmene. Løpende saker imellom møtene vil eventuelt kunne behandles av et arbeidsutvalg.⁵⁸ En konsekvens av at de valgte medlemmene av Kirkemøtet ikke lenger vil være medlem av bispedømmerådet i dette alternativet, til forskjell fra sammensetning 1 og 3, vil være at det ikke lenger blir noen formell kontakt mellom Kirkemøtets valgte medlemmer og øvrige kirkelige nivåer. Det kan ha betydning for utviklingen av Kirkemøtet. Samtidig innebærer alternativet at biskopene vil være et bindeledd mellom bispedømmerådet og Kirkemøtet.

Sammensetning 3: Kirkemøtemedlemmene og et prostifellesrådsmedlem fra hvert prosti

Dette alternativet er en kombinasjon av de to foregående alternativene, ved at bispedømmerådet består av to grupper, kirkemøtemedlemmene fra bispedømmet (direkte valgt) og av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd (indirekte valgt), i tillegg til biskopen. Et slikt alternativ kombinerer derfor også fordelene med de to foregående alternativene.

Et slikt alternativ vil bidra med en god forbindelse mellom rettssubjektene ved at folkevalgte fra prostifellesrådet og Kirkemøtet møtes i et felles styringsorgan. Det vil samtidig sikre at lokale utfordringer og behov når RDNK, og at helhetlige strategier og satsninger nasjonalt og regionalt når prostifellesrådene og soknene. Praksisen med at bispedømmerådet drøfter kirkemøtesakene i forkant av Kirkemøtet, kan for eksempel bidra til at representanter fra prostifellesrådene kan bidra med viktige perspektiver til medlemmene. Videre vil det også sikre en sammenheng mellom bispedømmeråd og prostifellesråd. Samtidig bidrar det til at kirkemøtemedlemmene får en institusjonalisert forankring i et annet kirkelig styringsorgan enn Kirkemøtet, som normalt bare møtes en gang årlig. Bispedømmerådet kan bli et viktig strategisk organ for samhandling i trossamfunnet, både mellom prostiene i bispedømmet og mellom rettssubjektene.

Samtidig vil sammensetningen bety at bispedømmerådet blir sammensatt av to ulike grupper folkevalgte, valgt på ulikt grunnlag og ut fra ulike logikker. Arbeidsgruppe 3 pekte på at der menighetsråd velges ut fra hvilke kandidater som har de egenskapene og det engasjementet som er ønskelige å ha i et menighetsråd, vil Kirkemøtet i større grad velges ut fra hvilke meninger som er representert gjennom listevalg. I dette alternativet vil det i praksis bety at noen av bispedømmerådets medlemmer sannsynligvis vil være tilknyttet en liste med et partiprogram, mens andre ikke vil være det, valgt ut fra et annet grunnlag. Det vil også være noen som er valgt direkte av kirkemedlemmene, mens andre er valgt indirekte fra indirekte valgte prostifellesråd, dvs. valgt indirekte gjennom to ledd. Konsekvensene av dette bør utredes. Det bør sikres at bispedømmerådet får en balansert sammensetning av medlemmer fra både prostifellesrådene og Kirkemøtet.

En slik sammensetning vil innebære at bispedømmerådet blir større enn i dag. Dette vil ha konsekvenser for hvordan bispedømmerådet vil kunne fungere. Når de fleste tilsettingssakene forsvinner, kan bispedømmerådet sannsynligvis møtes sjeldnere, f.eks. fire ganger per år. Løpende saker kan om nødvendig håndteres av et arbeidsutvalg i henhold til et delegasjonsreglement, hvor arbeidsutvalget f.eks. kan bestå av biskopen pluss en eller flere fra hver av de to gruppene som utgjør bispedømmerådet, med stiftsdirektør som saksforbereder. Et slikt alternativ vil kunne skape en god sammenheng fra sokn opp til bispedømmeråd. I tillegg vil Kirkemøtet fortsette å bestå av medlemmer forankret i bispedømmenivået.

Utvalget går inn for en sammensetning hvor bispedømmerådet utgjøres av både prostifellesrådsmedlemmer fra det enkelte prosti og kirkemøtemedlemmene (inkludert biskopen, samiske representanter i de tre nordligste bispedømmene og døvemeningenenes representant) (sammensetning 3). Siden medlemmene vil være valgt på

⁵⁸ Dagens kirkeordning § 25 fastsetter at «Bispedømmerådet kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.»

5 Nytt organ med nye relasjoner

forskjellig grunnlag, og antall medlemmer vil variere mellom bispedømmene, og det vil variere hvilken av de to gruppene som er i flertall i rådet, vil noen sider ved dette alternativet måtte utredes videre.

5.8.6 Oppsummering av bispedømmenivået

Utvalget anbefaler at biskopens tilsyn og ledelse tydeliggjøres. Flertallet i utvalget foreslår at biskopens tilsynsansvar skilles fra arbeidsgiveransvaret uavhengig av hvilken av de tre arbeidsgiverløsningene som velges.

Dersom biskopens tilsynsansvar skal skilles fra arbeidsgiveransvaret, bør det etter utvalgets syn iverksettes tiltak som gir biskopen de nødvendige virkemidler til å utøve sitt tilsyns- og ledelsesansvar. Tiltakene bør også vurderes dersom biskopen beholder en arbeidsgiverrolle. Tiltak for videre utredning er foreslått i avsnitt 5.8.2.

Hovedutvalget legger til grunn at bispedømmenivåets struktur skal videreføres, inkludert bispedømmeråd som valgt organ og bispedømmekontor som sekretariat for biskop og bispedømmeråd.

Hovedutvalget ser at bispedømmets rolle i kompetanseutviklingen i Den norske kirke kan styrkes, men mener dette er en tematikk som hører hjemme i en helhetlig gjennomgang av oppgavefordelingen i arbeidet med kompetanseutvikling i kirken.

Utvalget går inn for en sammensetning hvor bispedømmerådet utgjøres av både prostifellesrådsmedlemmer fra det enkelte prosti og kirkemøtmedlemmene (inkludert biskopen, samiske representanter i de tre nordligste bispedømmene og døve-menighetenes representant) (sammensetning 3). Utvalget ser behov for at noen sider ved dette alternativet må utredes videre.

5.9 OPPGAVER OG ANSVAR FOR KIRKEN NASJONALT

Hovedinnretningen på denne utredningen handler om hvordan man kan organisere kirken lokalt, særlig med tanke på å få et felles arbeidsgiverorgan på prostinivå. Mandatet handler i mindre grad om å se på endringer i oppgavene til organer som representerer RDNK, eller samle oppgaver under nasjonal ledelse. Unntaket er endringer på bispedømmenivå som er beskrevet i forrige avsnitt.

Samtidig setter mandatet målformuleringer som «frigjøre ressurser til møter med folk lokalt», «legge til rette for at kirken oppfyller samfunnsoppdraget», «være enkelt og funksjonell», «inneholde nasjonal regulering av det som er nødvendig og forenkle der det er mulig». I dette kan det ligge en forventning om at utvalget også skal se hen til hvilke oppgaver som må løses på nasjonalt nivå. Som påpekt i avsnitt 7.3.3. handler ikke Kirkemøtets organiseringskompetanse i § 12 andre ledd utelukkende om å definere hvem som skal være arbeidsgiver for de ansatte, men også om kompetanse til på mer generelt grunnlag å regulere oppgave- og ansvarsfordeling mellom nivåene i kirken. Slik utvalget forstår det handler dette om oppgaver som normalt omtales som administrative oppgaver. I dag løser Kirkerådets sekretariat noen slike oppgaver, som i hovedsak dekker RDNK sitt behov. Disse oppgavene kan grovt sett deles i tre grupper:

Styringsoppgaver

Som påpekt under 3.4 har norsk arbeidsliv blitt mer formalisert og regulert. Arbeidsmiljøloven har blitt utvidet til flere områder, det har kommet forskrifter for internkontroll, direktiver og sertifiseringer med mer. Dette fører til at den som er ansvarlig arbeidsgiver har fått økt formelt og reelt ansvar, med større krav til virksomhetens styring. Selv om trossamfunnsloven regulerer Den norske kirke sin organisering og sentrale styringsmekanismer, foreligger ingen særskilte bestemmelser knyttet til krav om f.eks. risikostyring eller etterlevelse. Utvalget har drøftet om det bør foreslås en nærmere gjennomgang av slike styringsoppgaver for å få en nærmere forståelse av om, og i tilfelle hvilke styringsoppgaver som det kan være aktuelt å legge til et nasjonalt nivå.

Som en sentral samfunnsinstitusjon som i hovedsak finansieres av statlige og kommunale midler, og også i stor grad er avhengig av gaver og donasjoner fra det private, er det likevel avgjørende at trossamfunnet Den norske kirke fremstår som effektiv og transparent i forvaltningen av sitt samfunnsoppdrag og økonomistyring. KA gjør en stor jobb på vegne av hele kirken ved å tilby informasjon, standarder, rutiner og opplæring for bl.a. å sikre etterlevelse hos de

5 Nytt organ med nye relasjoner

kirkelige arbeidsgiverne. Det tilbys systematisk opplæring av verneombud (40 timer) i samarbeid med fagmiljøet på VID og Fagakademiet. Samtidig er bruken av disse løsningene i all hovedsak basert på frivillighet fra de lokale arbeidsgiverne. For å sikre god etterlevelse av lover, forskrifter mv, bør det vurderes om en sentral enhet i kirken bør ha ansvar for å legge til rette for at ulike krav som hviler på den enkelte kirkelige arbeidsgiver implementeres ensartet, og at etterlevelse ivaretas på tvers av trossamfunnet. Dette vil kunne omfatte utarbeidelse av interne retningslinjer som tilpasser eksterne lovkrav til Den norske kirkes virksomhet og organisasjon. Det er samtidig viktig å peke på at en slik eventuell nasjonal funksjon ikke vil frata den enkelte arbeidsgiver det ansvar som er pålagt dem gjennom lov og forskrift.

En oppgave for en nasjonal enhet kan eventuelt være å sikre jevnlig risikovurderinger av Den norske kirkes for å avdekke hvilke områder som det vil være særlig behov for å håndtere nasjonalt, eller der det må sendes ut retningslinjer mv. Det kan også vurderes om det skal etableres en nasjonal varslingskanal. Varslingskanaler for arbeidstakere er ansett som en viktig rettighet i arbeidsmiljøloven, og erfaring tilsier at slike saker er krevende å håndtere lokalt. Det samme kan gjelde systematisk opplæring av verneombud. Disse medlemmene mener på denne bakgrunn at utvalget bør peke på et videre utredningsbehov.

Stordriftsfordeler

Noen oppgaver bør vurderes å bli samlet for å sikre riktig kostnad og kvalitet til hele trossamfunnet. Det behøver ikke å bety at ansvaret for oppgaven flyttes i sin helhet, men at selve oppgaveløsningen samles. F.eks. kan man ha ett fakturamottak i hele trossamfunnet uten at ansvaret for budsjettering og budsjett disponering flyttes. Samling av oppgaveløsning behøver heller ikke å bety at de som arbeider med oppgaveløsning av likeartede oppgaver trenger å være samlokalisert. Det sentrale er at de som arbeider med likeartede oppgaver samles under felles ledelse som har ansvar for at oppgavene løses på en riktig og kostnadseffektiv måte. Oppgaveløsning innenfor fagområdene økonomi, lønn og arkiv i RNDK ble i 2019 slått sammen til en tjeneste som dekker både nasjonalt nivå og bispedømmenivå. Denne organisasjonsendringen har medført en årlig besparelse på anslagsvis 20 millioner kroner. Dette er midler som er blitt benyttet til økte tilskudd til diakoni i soknene. De ansatte som arbeider med disse administrative oppgavene har beholdt sine fysiske arbeidsplasser på det enkelte bispedømmekontor, men arbeider under felles ledelse av Kirkerådet.

Utvikling av kirkefag/kompetanseutvikling

Som det fremgår av avsnitt 5.8.4 vil det også fremover være behov for at bispedømmenivå driver kompetanseutvikling i bispedømmet. Digitale løsninger gir imidlertid i økende grad mulighet for å gi et opplæringstilbud til lokalt ansatte fra nasjonalt nivå. Det vil være behov for at Kirkerådets sekretariat også fremover kan bidra med støtte til gjennomføring av nasjonale, felles satsninger besluttet av Kirkemøtet og Kirkerådet. Det kan videre være behov for at det etableres en kompetansepool for bispedømmene som enten ligger nasjonalt eller at et bispedømmekontor gis et nasjonalt ansvar. I vurdering av en fremtidig organisering av oppgaver knyttet til kompetanseutvikling, vil det være sentralt å forhindre dublering av fagmiljøer i Kirkerådet og på bispedømmenivå.

Kirkemøtet har også etablert en ordning med en internrevisor som har som formål å sørge for effektivitet i ressursbruk og utførelse av pålagte oppgaver fra Kirkemøtet, ivareta uavhengighet og sikre robuste kontrollrutiner i organisasjonen RDNK, samt sikre god oppgavefordeling og medvirkning mellom regionale og nasjonale organer. Kontrollutvalget og internrevisjonen sitt ansvarsområde er i dag begrenset til hhv. Kirkerådets virksomhet og RDNK.

Det ligger ikke innenfor hovedutvalgets mandat å utrede en samling av oppgaver og ansvar som pekt på over. Utvalget har likevel pekt på et videre utredningsbehov under kapittel 13.

5.10 ANDRE TEMAER

5.10.1 Organisering av spesialprestetjeneste

I tillegg til stillingen som menighetsprest, er det en del ordinerte prester som i dag utøver prestetjeneste utenfor menighetene. Disse prestene utøver det som gjerne kalles spesialprestetjeneste. Disse spesialprestestillingene kan deles inn i to kategorier:

5 Nytt organ med nye relasjoner

1. Spesialprester som er tilsatt av det nasjonale rettssubjektet. Dette gjelder blant annet fengselsprester, sykehjemsprester (i Oslo), studentprester og enkelte andre spesialprestestillinger (f.eks. gateprest for unge, pilegrimsprest, spesialprest for inkluderende kirkeliv). Per 31. desember 2019 var det 77 spesialprester ansatt i det nasjonale rettssubjektet.
2. Spesialprester som er tilsatt av andre arbeidsgivere. Det gjelder blant annet sykehusprester, sykehjemsprester (andre steder enn i Oslo), feltprester, politiprest, sjømannsprester, enkelte studentprester, bymisjonsprester og organisasjonsprester.

Denne utredningen er avgrenset til å vurdere organisering av spesialprestetjeneste for de som er tilsatt av det nasjonale rettssubjektet, fordi det er disse prestestillingene som blir direkte berørt av endringer i den kirkelige organiseringen. Det betyr altså at utredningen ikke går inn på aktuelle spørsmål om tilsyn med sykehusprester o.l., men også disse prestene vil være underlagt biskopens tilsyn som i dag.

Det er særlig to typer spesialprestestillinger hvor det kan vurderes om man bør organisere prestetjenesten på annet vis i dag; fengselsprester og studentprester. Disse stillingene er i dag tilsatt av bispedømmerådet og organisert som en del av prestetjenesten med prostiet som tjenestested, men det er et spørsmål om dette bør være tjenester med en nasjonal overbygning, eller om det bør forbli lokalt organisert i det nye prostiet.

Fengselsprester og studentprester

Straffegjennomføringsloven § 23 slår fast at Kriminalomsorgen skal gi innsatte i fengsler mulighet til å utøve religion og livssyn. Det er utgangspunktet for at Den norske kirke har tilsatte fengselsprester, og Kirkemøtet har vedtatt en egen tjenesteordning for fengselsprester.⁵⁹ Før 2017 fulgte det med bevilgninger til fengselsprester når nye fengsler ble etablert, men fra 2017 er det opp til Den norske kirke selv å prioritere hvor mange fengselsprestestillinger en skal ha i fremtiden. Per 31. desember 2018 var det 23 fengselsprester i det nasjonale rettssubjektet.

Det er om lag 25 studentprester tilsatt i Den norske kirke. I tillegg er det noen utdanningsinstitusjoner som har egne studentprestestillinger (f.eks. MF vitenskapelig høyskole og Lovisenberg Diakonale Høyskole). I denne sammenheng er det studentprestene tilsatt i Den norske kirke som blir vurdert. Noen av stillingene er deltidsstillinger som kombineres med en jobb som menighetsprest, andre er heltidsstillinger som betjener campuser spredt rundt i hele bispedømmet.

Et argument for organisering på nasjonalt nivå er at fengselsprestene og spesialprestene har en arbeidshverdag som skiller seg fra ordinær menighetsprestetjeneste. Når stillingene er organisert individuelt, uten noen nærmere nasjonal overbygning, får denne typen prestetjeneste liten grad av muligheter til å se tjenesten i sammenheng. I praksis blir det derfor opp til fagutvalg innen Presteforeningen å koordinere fagutvikling m.m.⁶⁰

Ved å organisere spesialprestetjenesten på prostinivå, oppnår man fordeler som i dagens organisering, for eksempel at det ivaretar kontakt og felleskap mellom spesialprestene og menighetsprestene. Det er noe som kan bidra til en helhetlig forståelse av prestetjenesten og et bredere teologisk fagmiljø som kan berike prostifelleskapet. Det vil også kunne være enklere å organisere vikartjeneste ved sykdom, permisjon o.l. ved at det er et lokalt organ som har ansvar for dette. En slik ordning gir også en mulighet for en nærmere lederoppfølging av den enkelte spesialprest fra en leder som har kontor i relativ nærhet.

Hovedutvalget mener organisering av fengselsprester og studentprester bør vurderes nærmere i dialog med fagmiljøene, og trekker derfor ikke noen konklusjon på spørsmålet. Uavhengig av hvordan dette blir organisert, er det viktig å finne en enhetlig løsning for hvordan Den norske kirke følger opp disse fagmiljøene, som nasjonale fagmiljø.

⁵⁹ Tjenesteordning 11. april 2016 for fengselsprester.

⁶⁰ Presteforeningen har et fagutvalg for studentprester og et fagutvalg for prester i kriminalomsorgen.

5 Nytt organ med nye relasjoner

Andre spesialprestestillinger ansatt av det nasjonale rettssubjektet

Enkelte spesialprestestillinger er spesielt opprettet for å ivareta noen grupper eller funksjoner, uten at det uten videre vil være aktuelt å komme med generelle løsninger for hvordan disse forholdene bør organiseres. I tilfeller hvor det eksisterer en eller to spesialprestestillinger av samme type i landet, må arbeidsgivertilknytning vurderes konkret i det enkelte tilfellet. For noen prestestillinger som har et ansvar for spesialprestetjeneste i hele bispedømmet, kan det være naturlig at stillingen organisatorisk plasseres på bispedømmenivå. Det kan for eksempel gjelde spesialprest for inkluderende kirkeliv, presten for sørsamer i Saemien Åålmege (sørsamisk menighet) e.l.

For stillinger som har sitt virkeområde innenfor et prosti, vil det kunne anses som mer hensiktsmessig at stillingen plasseres organisatorisk på prosti. Eksempler på sistnevnte kan være gateprest for unge, prest for unge voksne e.l.

Hovedutvalget mener disse spesialprestestillingene må vurderes konkret fra tilfelle til tilfelle.

5.10.2 Døvemenighetene og døveprostiet

I tillegg til de geografiske soknene og prostiene, har Den norske kirke etablert to typer katedralmenigheter, døvemenighetene og Saemien Åålmege (sørsamisk menighet).⁶¹ Katedralmenigheter er menigheter som søker å tilby tjenester til en kategori av Den norske kirkes medlemmer. Kirkemøtet har fastsatt en særskilt forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten. Her heter det at den kirkelige betjening av døve er organisert i døvemenigheter, og døvemenighetene har et fellesorgan kalt døvekirkenes fellesråd. Døvekirkenes fellesråd samsvarer med døveprostiet. Kirkemøtet har åpnet for at Kirkerådet kan godkjenne forsøk med en annen organisering for døvemenighetene enn det som følger av den gjeldende ordningen, og Kirkerådet godkjente i juni 2020 en avtale mellom Oslo bispedømmeråd og Døvekirkenes fellesråd om forsøk med enhetlig ledelse i døvekirken.

Forsøket innebærer at døveprosten er daglig leder av Døvekirkenes fellesråd. Kirkeforvalter (tidligere kirkeverge) er nestleder og har delegert ansvar som sekretær og saksforbereder for Døvekirkenes fellesråd. Tilsvarende er sokneprestene daglig leder for døvemenighetene, med menighetsforvaltere som nestledere. Ifølge avtalen som regulerer forsøket, innebærer forsøket ikke virksomhetsoverdragelse eller formelt skifte av arbeidsgiver. Døveprosten ivaretar arbeidsgiveransvaret for alle ansatte i døvemenighetene i tråd med arbeidsbeskrivelse vedtatt av Døvekirkenes fellesråd og godkjent av biskop, tjenesteordning for proster og delegasjonsreglement fra Døvekirkenes fellesråd. Tilsetting av prester skjer i Oslo bispedømmeråd, mens for trosopplærere, diakoner, kateketer og prostesaksbehandler er tilsettingsmyndigheten delegert i forsøksperioden fra bispedømmerådet til Døvekirkenes fellesråd.⁶² Forsøksperioden er for tre år fra iverksettelse, med mulighet for forlengelse. I vedtaket om godkjenning fra Kirkerådet ble det samtidig bestemt at det skal gjennomføres midtveiseevaluering og sluttevaluering av forsøket. I forbindelse med evalueringen skal det rettes særlig oppmerksomhet mot rollen som daglig leder, og det må også foretas en gjennomgang av arbeidstakernes rettigheter.

Forsøket i døvekirken har noen av de samme målsetningene som prosjektet for kirkelig organisering, med enhetlig ledelse og samordning av arbeidsgiveransvaret. Organiseringen av døvekirken har bygd på et prinsipp om at de alminnelige bestemmelsene i kirkeordningen bør gjelde for døvekirken så langt de passer. Det kan være naturlig å videreføre dette prinsippet i lys av det forslaget Kirkemøtet forventes å vedta om kirkelig organisering, samtidig som det vil være naturlig å ta hensyn til de erfaringer som gjøres i forsøksperioden.

Hovedutvalget anbefaler at Kirkemøtet fastsetter en ny ordning for døvemenighetene og døvepresttjenesten som bygger på de generelle ordninger for kirkelig organisering i tråd med forslaget fra hovedutvalget, med de tilpasninger som anses som nødvendige på bakgrunn av de erfaringer som blir høstet i forsøksperioden.

⁶¹ Den andre katedralmenigheten som finnes er etablert ved forskrift om ordning for Saemien Åålmege (sørsamisk menighet).

⁶² Forskrift for ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten fastsetter at tilsetting av døveprost, prester og annet personell i rettssubjektet Den norske kirke som er knyttet til den kirkelige betjening av døve, foretas av Oslo bispedømmeråd. Dette har inkludert trosopplærere, diakoner, kateketer og prostesaksbehandler.

6 KIRKELIG DEMOKRATI

6.1 INNLEDNING

Den norske kirkes organisasjon er demokratisk oppbygd med folkevalgte organer på soknenivå, fellesrådsnivå, bispedømmenivå og nasjonalt nivå. Det kirkelige demokratiet bygger på at kirkens ordnings- og styringsmandat er et felles ansvar for hele kirken, som har sin basis i det allmenne prestedømme og i den offentlige tjeneste med ord og sakrament. Kirkemøtet har i forlengelsen av dette uttalt at:

«Kirkens ledelse fremstår i et samvirke mellom dem som representerer menighetens leke medlemmer og dem som har fått seg overdratt det kirkelige embete. Det er menighetens valg av sine ansvarlige ledere i rådsorganene, og kirkens kall og oppdrag til embetsbærerne, som uttrykker at hele kirken bærer ansvar for kirkestyret og kirkens ordninger» (sak KM 05/84).

Den norske kirkes selvforståelse som en demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke har kommet til uttrykk i trossamfunnsloven § 10, som slår fast at formålet med bestemmelsene i lovens kapittel 3 «er å legge til rette for at Den norske kirke forblir en landsdekkende og demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke». ⁶³ Det er også lovfestet i trossamfunnsloven § 13 at «ethvert medlem i Den norske kirke som vil ha fylt 15 år innen utgangen av valgåret, har stemmerett ved kirkelige valg». De stemmeberettigede medlemmene i Den norske kirke har i dag mulighet til å velge både menighetsrådet og bispedømmerådet og Kirkemøtet, noe som innebærer at alle disse organene henter sin legitimitet fra det samme demokratiske grunnlaget. Det er også fastsatt at Kirkemøtet gir regler om «kirkelige organer og valg til disse organene» i trossamfunnsloven § 12 annet ledd.

Kapitlet om kirkelig demokrati er avgrenset til å handle om de sammensetning og valgordninger til menighetsrådet, Kirkemøtet og Kirkerådet, samt enkelte generelle demokratispørsmål, da dette i alminnelighet vil være uavhengig av hvilken modell for organisering av arbeidsgiveransvaret som blir valgt.

6.2 «EMBETE OG RÅD» - SAMVIRKEPRINSIPPET

I mandatet slås det fast at den nye kirkelige organiseringen skal inneholde et godt samvirke mellom embete og råd. Hovedutvalget har derfor lagt til grunn at det såkalte «embete-og-råd»-prinsippet ligger fast. Arbeidsgruppe 2 og arbeidsgruppe 3 har redegjort for forståelsen av «embete-og-råd»-prinsippet i hhv. avsnitt 3.2 i vedlegg 2 og avsnitt 3.3 i vedlegg 3. Med henvisning til en anbefaling fra Bispemøtet fra 2010, la arbeidsgruppe 3 til grunn at det er bedre å snakke om samvirkemodellen eller samvirkeprinsippet mellom den viglede tjeneste med ord og sakrament og valgte rådsmedlemmer, enn å referere til «embete-og-råd»-modellen. Dette ut fra at begrepet «embete», som kommer fra «det kirkelige embete» i Den augsburgske bekjennelse, skaper assosiasjoner i retning av makt og hierarki. ⁶⁴ I det følgende blir modellen derfor karakterisert som samvirkemodellen.

Arbeidsgruppe 2 viste til at utredningen *Kirkens embete og råd* (1988) inneholdt noen hovedideer som arbeidsgruppen mener vil være sentrale i utformingen av ny kirkelig organisering.

1. «Embete (prestetjenesten) og råd (de valgte organer) er et samvirke som ikke kan eller bør sees separat fra hverandre. Det må ikke forstås som en prinsipiell todelt ansvarslinje som har ansvar for hver sine områder, men at de sammen ivaretar et helhetlig ansvar for kirkens virksomhet.

⁶³ Kirkemøtet tok til orde for dette fortsatt burde lovfestes i sak KM 11/15 *Behovet for fremtidig lovgivning om Den norske kirke – Stortingets rolle i kirkestyret* og ga i sak KM 10/18 tilslutning til den konkrete utformingen av lovbestemmelsen i høringsuttalelsen sin til trossamfunnsloven.

⁶⁴ «Som en følge av at prestene i lang tid var kongelige embetsmenn, skaper ordet lett assosiasjoner i retning av makt og hierarki (...). Bispemøtet tilrår derfor at man i framtiden unnlater å omtale den konkrete stillingskategori «prest» med betegnelsen «embete» (...), fra Bispemøtets vedtak i sak BM 03/10.

6 Kirkelig demokrati

2. Rådene er, ettersom de også inneholder representasjon fra embete og det allmenne prestedømme, det beste uttrykk for kirkens styringsansvar. Denne styringen går ikke bare på forvaltningssaker, men omfatter også kirkens åndelige liv.
3. Embetet har en frihet i lære og sakramentsforvaltning som ikke er styrt av rådene. Rådene kan derimot uttale seg om embetsutførelsen.»⁶⁵

Kirkemøtet uttalte følgende om samvirkeprinsippet i sak KM 11/88:

«Kirkemøtet vil særlig understreke at fremveksten av rådene er et uttrykk for at mennesker som gjennom dåpen har blitt kirkemedlemmer, tar ansvar for sin kirke. [Dette] innebærer en sterk understrekning og oppvurdering av det ansvar lekfolket har og skal ha i kirkestyret og i kirkens virksomhet. Gjennom medansvar og representativ medvirkning blir de leke lemmer på Kristi legeme trukket inn i oppgavene med å bygge Guds menighet. Samtidig understreker Kirkemøtet at embetet er en nødvendig forutsetning for at forvaltning av Ord og sakrament kan føres videre som en offentlig tjeneste i kirken» (sak KM 11/88).

En uttalelse fra Bispemøtet fra 2016 oppsummerer samvirkeprinsippet slik:

«Kirkens oppgave er på denne måten et ansvar som er gitt, ikke bare til prestatjenesten, men til kirken som en helhet. Samtidig bygger samvirkemodellen på det prinsipp at presten i rådet ikke sitter der som ordinært medlem, men som representant for den, av Gud innsatte, særskilte tjeneste med Ord og sakrament. I rådsorganet er det derfor prestens oppgave å være tilstede som lærer, veileder og forkynner. Presten utøver gjennom dette et pastoralt lederansvar (lat. pastor, hyrde), og må ut fra denne tankegang ha en viss selvstendighet i forhold til rådsorganet.» (sak BM 08/16.)

Samvirkemodellen har således fått sitt uttrykk i den gjeldende kirkeordningen ved at soknepresten sitter som medlem i menighetsrådet, prostens eller en annen prest oppnevnt av biskopen sitter som medlem i kirkelig fellesråd, biskopen sitter som medlem i bispedømmerrådet, biskopene sitter som medlemmer av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet (i praksis preses) sitter som medlem av Kirkerådet.

6.3 ANTALL DIREKTE VALG

Gjennomføring av flere direkte valg samtidig vil bidra til en kompleksitet for velgerne, ved at det er flere organer med ulik beslutningsmyndighet og ulike antall kandidater og/eller lister som velgeren må sette seg inn i hva mener. På bakgrunn av innspill i innspillsrundene, har arbeidsgruppe 3 anbefalt at det kun gjennomføres to direkte valg; til menighetsrådet og til Kirkemøtet.

Hovedutvalget er enig i denne vurderingen, se nedenfor.

6.4 MENIGHETSRAÅD

Menighetsrådet opptre på vegne av og representerer Den norske kirkes grunnleggende enhet, soknet, med mindre noe annet er fastsatt i medhold av lov. Dette følger av trossamfunnsloven. Det ligger derfor fast at menighetsrådet skal bestå. Arbeidsgruppe 3 redegjorde for at det er en stor rekrutteringsutfordring til menighetsråd. I 2019 hadde kun 27,8 prosent av soknene flere kandidater enn antallet som skulle velges som medlem og varamedlemmer, mot 49,3 prosent i 2015. Se nærmere i rapporten fra arbeidsgruppe 3 kapittel 4.

Hovedutvalget har merket seg at det er en stor rekrutteringsutfordring til menighetsråd, men er i likhet med arbeidsgruppe 3 enig i at det neppe er valgordningen til menighetsrådet som er årsaken. Hovedutvalget går derfor inn for å videreføre sammensetningen og valgordningen til menighetsrådet.

⁶⁵ Vedlegg 2 side 55.

6 Kirkelig demokrati

6.5 KIRKEMØTETS SAMMENSETNING OG VALGORDNING

Som Den norske kirkes øverste representative og besluttsende organ, er Kirkemøtet et særlig uttrykk for Den norske kirkes synodale dimensjon. Kirkemøtet har et ansvar for å treffe beslutninger som gjelder for hele trossamfunnet, noe som tilsier at Kirkemøtets sammensetning bør avspeile bredden i kirken.

Arbeidsgruppe 3 har foretatt en bred utredning av mulige måter Kirkemøtet kan sammensettes og velges på, som er inntatt i vedlegg 3 til hovedutvalgets rapport. Hovedutvalget viser til denne rapporten for en nærmere redegjørelse for ulike alternativer.

6.5.1 Vurdering av spørsmålet om direkte valg til Kirkemøtet

Det er førende for hovedutvalgets utredning at direkte valg til kirkelige organer skal vektlegges ved utredningen av sammensetning og valgordninger til kirkelige organer, jf. utredningsmandatets punkt 6. Arbeidsgruppe 3 har anbefalt at de folkevalgte medlemmene av Kirkemøtet (i dag kalt leke medlemmer) bør velges gjennom direkte valg med bispedømmene som valgkrets.

Arbeidsgruppe 3 har vist til at ulike kirkelige organer vil kunne velges ut fra ulike logikker. Der menighetsråd velges ut fra hvilke kandidater som har de egenskapene og det engasjementet som er ønskelige å ha i et menighetsråd, vil andre organer som Kirkemøtet etter arbeidsgruppens vurdering i større grad velges ut fra hvilke meninger som er representert. Ved et indirekte valg til Kirkemøtet, ville kirkemedlemmene i større grad måtte legge vekt på hva de enkelte kandidater til menighetsrådene mener i aktuelle kirkelige spørsmål, hvis de vil ha innflytelse på hvem som skal bli valgt inn i Kirkemøtet.

Valget av Kirkemøtet har en side til spørsmålet om hvordan en kan sikre en sammenhengende kirke. Det er en del som vil mene at en ordning med indirekte valg, gir en bedre sammenheng i den kirkelige strukturen. Arbeidsgruppe 3 viste til at de ikke nødvendigvis var enig i det. Det kan forstås ulikt hva en mener med sammenhengende kirke. I arbeidsgruppe 3 mente noen at en sammenhengende kirke kan ivaretas ved at det er sammenheng mellom organene menighetsråd og Kirkemøtet, altså ved at menighetsrådet også velger Kirkemøtet. Andre mente sammenhengen ivaretas ved at det er soknet ved deres stemmeberettigede medlemmer som velger både menighetsråd og Kirkemøtet, dvs. at det er de samme velgerne som står bak og gir de ulike organene i kirken sitt demokratiske mandat.

Arbeidsgruppe 3 viser til at det også vil være et selvstendig argument at når kirkemedlemmene først har fått stemmerett til valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet, vil det kunne oppleves som en svekkelse av kirkemedlemmenes innflytelse og demokratiske rettigheter hvis de mister stemmeretten ved valg av Kirkemøtet igjen. Det kan forventes at det vil bli oppfattet av mange som en svekkelse av det kirkelige demokratiet.

Hovedutvalget mener at ordningen med at Kirkemøtet velges direkte av kirkemedlemmene må videreføres.

6.5.2 Valgkrets

To forskjellige valgkretser for Kirkemøtet har blitt vurdert av arbeidsgruppe 3; prostiet som valgkrets og bispedømmet som valgkrets.

Hvis alle prostier skal være representert i Kirkemøtet i dagens prostistruktur, ville det innebære at det er én representant fra hvert prosti, totalt 95 representanter. Størrelsen på prostiene med tanke på både medlemstall og areal ville i så fall medføre at medlemmenes innflytelse på valget av Kirkemøtet vil være forskjellig avhengig av hvilket prosti velgerne bor i. Siden det kun skal velges én representant fra hver krets, vil en slik ordning ikke kunne sikre en balansert representasjon av menn og kvinner, mindretallsrepresentasjon eller ungdomsrepresentasjon. Dette fordi valget av et mandat fra hver valgkrets vil måtte gjennomføres som et flertallsvalg, hvor den som har flest stemmer vil være valgt, uavhengig av hvor mange stemmer andre kandidater har («the winner takes it all»). En fordel med et slikt alternativ ville være at hvert prosti var representert i Kirkemøtet.

6 Kirkelig demokrati

Med bispedømmet som valgkrets vil det derimot være mulig å gjennomføre valget som et direkte valg i flerpersonekretser, på samme måte som leke medlemmene velges i flerpersonekretser i dag. Ordningen med flerpersonekretser vil kunne legge til rette for en balansert representasjon av kvinner og menn og for at mindretall blir tilnærmet forholdsmessig representert i Kirkemøtet.

Hovedutvalget mener at Kirkemøtet bør velges med bispedømmet som valgkrets.

6.5.3 Betegnelsen folkevalgte medlemmer

Etter gjeldende ordning omtales de som ikke er valgbare som prest eller lek kirkelig tilsatt, som leke. Arbeidsgruppe 3 anbefaler at betegnelsen «leke» bør utgå å erstattes av begrepet folkevalgte medlemmer, for å understreke at disse medlemmene er valgt av kirkemedlemmene i folkekirken.

Hovedutvalget mener at medlemmene som velges bør omtales som *folkevalgte medlemmer*, og antallet medlemmer i Kirkemøtet bør være et oddetall, for å unngå stemmelikhet.

6.5.4 Sammensetning

I dag har Kirkemøtet 116 medlemmer, som består av 77 medlemmer valgt av kirkemedlemmene i bispedømmene, elleve valgte prester, elleve andre valgte kirkelig tilsatte, tolv biskoper, lederen av Samisk kirkeråd, tre andre samiske representanter og døvemenighetenes representant.

Prester og andre kirkelig tilsatte velges i dagens ordning to separate, særskilte valg. Disse gruppene har bidratt med viktig kompetanse inn i Kirkemøtet, for eksempel gjennom behandling av liturgisaker og saker om kirke og kultur. Den særskilte representasjonen har samtidig betydd en begrensning i antallet kirkelige tilsatte i Kirkemøtet. Arbeidsgruppe 3 vurderte det slik at ordningen med valg på leke kirkelig tilsatte ikke burde videreføres, men den var delt i spørsmålet om ordningen med valg av prester til Kirkemøtet burde videreføres. Hovedutvalget viser til arbeidsgruppe 3 sin rapport avsnitt 7.4.4 og 7.6.

Det er et prinsipp at alle kirkemedlemmer bør ha lik mulighet til å stemme og bli valgt inn i Kirkemøtet. Det er viktig at Kirkemøtet sikres god kompetanse i sin behandling av saker, men mener at et slikt argument ikke er tilstrekkelig til å videreføre en ordning med særskilte valg av prester og kirkelig tilsatte. Hovedutvalget går derfor inn for at den særskilte ordningen med valg av lek kirkelig tilsatt og prest i Kirkemøtet, bør avvikles. Det er et grunnleggende demokratisk prinsipp at færrest mulig skal bli utelukket fra valg, dvs. ikke være valgbare. Det er derfor det ved andre valg kun er noen få stillinger og funksjoner som er utelukket fra valgbarhet, slik som kommunedirektør eller dennes stedfortreder, kommunalsjefer, høyesterettsdommere og ansatte i departementene. Uavhengig av hva slags modell for arbeidsgiverorganisering, vil en slik avvikling innebærer at prester og andre kirkelig tilsatte i alminnelighet vil bli valgbare som folkevalgte medlemmer.⁶⁶ Samtidig vil enkelte kirkelig tilsatte være utelukket fra valgbarhet, slik som enkelte stillinger i Kirkerådet og ved bispedømmekontoret.⁶⁷ Det nøyaktige omfanget av disse stillingene vil bli avklart i kirkevalgreglene.

Avviklingen av den særlige ordningen med valg av prester og kirkelig tilsatte vil kunne medføre at det blir flere kirkelige tilsatte valgt inn i Kirkemøtet, men det er et forhold som må veies opp mot prinsippet om at alle bør ha lik mulighet til å stemme og bli valgt til Kirkemøtet. Hovedutvalget legger avgjørende vekt på dette prinsippet. Det er viktig at ulike yrkesgrupper er representert i Kirkemøtet, men det er noe som vil måtte ivaretas gjennom nominasjonsprosessene. Det blir også opp til nominasjonsprosessene og velgerne å sikre at det ikke blir for mange kirkelig tilsatte i Kirkemøtet. Nærmere regler eller retningslinjer som legger til rette for geografisk representasjon, kjønnsrepresentasjon, ungdomsrepresentasjon og eventuelt også kompetanse er noe som vil kunne vurderes nærmere ved Kirkemøtets fastsettelse av nye kirkevalgregler.

⁶⁶ Dette gjelder også i modeller hvor Kirkemøtet blir øverste arbeidsgivermyndighet for prestatjenesten eller alle ansatte.

⁶⁷ Dette kan være en videreføring av dagens regler, hvor tilsatte i Kirkerådet og tilsatte ved bispedømmekontoret i en stilling på minst 15 timer i uken, er utelukket fra valgbarhet til bispedømmeråd og Kirkemøtet, jf. bl.a. kirkevalgreglene § 3-2.

6 Kirkelig demokrati

Biskopene forblir medlemmer av Kirkemøtet i tråd med samvirkeprinsippet mellom embete og råd, hvor biskopene representerer embetet.

Dette vil innebære en forenkling av valget, ved at antallet valg ved kirkevalget vil bli redusert med 22 (et valg på prest og et valg på lek kirkelig tilsatt i 11 bispedømmer utgjør 22 enkeltvalg).

Hovedutvalget mener Kirkemøtet bør bestå av folkevalgte medlemmer og biskopene, i tillegg til samisk representasjon fra de tre nordligste bispedømmene, lederen av Samisk kirkeråd, døvemenighetenes representant og lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg. Det betyr at hovedutvalget går inn for at de særskilte ordningene med valg av lek kirkelig tilsatt og prest i Kirkemøtet, avvikles. Det betyr at prester og leke kirkelig tilsatte i alminnelighet vil bli valgbare som folkevalgte medlemmer, med unntak av enkelte stillinger i Kirkerådet og eventuelt enkelte stillinger ved bispedømmekontoret. Omfanget av dette avklares i kirkevalgreglene.

6.5.5 Antall folkevalgte medlemmer per valgkrets

Etter gjeldende ordning er det i utgangspunktet like mange medlemmer i Kirkemøtet fra hvert bispedømme.⁶⁸ Etter gjeldende ordning er det 25 991 medlemmer som står bak hvert folkevalgte mandat i Nord-Hålogaland bispedømme, mot 66 674 medlemmer per mandat i Borg bispedømme.

Tabell 6.1. Antall folkevalgte medlemmer per valgkrets og per mandat

Bispedømme	Antall medlemmer (2020)	Antall medlemmer per mandat (2020)
Oslo bispedømme	438 064	62 581
Borg bispedømme	466 716	66 674
Hamar bispedømme	297 688	42 527
Tunsberg bispedømme	331 011	47 287
Agder og Telemark bispedømme	316 283	45 183
Stavanger bispedømme	323 127	46 161
Bjergvin bispedømme	457 629	65 376
Møre bispedømme	203 822	29 117
Nidaros bispedømme	345 110	49 301
Sør-Hålogaland bispedømme	186 666	26 667
Nord-Hålogaland bispedømme	181 940	25 991
Totalt	3 548 056	46 079

Arbeidsgruppe 3 har anbefalt at antallet mandater fra hvert bispedømme bør være differensiert ut fra medlemstallet i de enkelte bispedømmer. Begrunnelsen for dette er en vurdering av at hvert kirkemedlem sin stemme prinsipielt sett bør veie like tungt, uavhengig av hvor man er bosatt.

Hovedutvalget viser til de ulike alternativene arbeidsgruppe 3 har utredet i sin rapport del 7.4.3.1.1. Av disse alternativene anbefalte arbeidsgruppe 3 en modifisert versjon av Valglovutvalgets forslag til mandatfordeling ved stortingsvalg. Den modifiserte versjonen innebærer at hver valgkrets i utgangspunktet får ett mandat hver, og de resterende mandatene fordeles med St Lagués metode på grunnlag av medlemstallet, men ingen får mindre enn seks mandater. I forslagene som arbeidsgruppe 3 har utredet, vil det fortsatt være noe overrepresentasjon fra mindre folkerike bispedømmer, men det vil ikke lenger være slik at en stemme i Nord-Hålogaland bispedømme vil kunne veie mer enn dobbelt så mye som en stemme i Borg bispedømme. Hvis det er et ulikt antall medlemmer i Kirkemøtet fra de ulike valgkretsene, vil det ha overslag til bispedømmerådets sammensetning, hvis bispedømmerådet dels sammensettes av representanter fra prostifellesrådene og dels av medlemmene av Kirkemøtet fra bispedømmet. Se avsnitt 5.8.5. Hvis alternativet med et minimumsantall på seks folkevalgte mandater i Kirkemøtet velges, vil det minste bispedømmet bestå av seks folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet pluss biskopen, dvs. sju kirkemøtmedlemmer. I

⁶⁸ Unntaket er de tre nordligste bispedømmene og Oslo bispedømme, som i tillegg har en ekstra representant fra hhv. samisk kirkelig og døvemenighetene. Fra Nidaros bispedømme er det to biskoper; Nidaros biskop og preses i Bispemøtet.

6 Kirkelig demokrati

Nord-Hålogaland bispedømme vil det i et slikt alternativ bety at bispedømmerådet består av åtte prostifellesrådsrepresentanter, seks folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet, nordsamisk representant og biskopen.⁶⁹ Det vil med andre ord kunne medføre at det blir et flertall av indirekte valgte prostifellesrådsmedlemmer enn direkte valgte kirkemøtemedlemmer i bispedømmerådet, hvis man holder biskopen utenom.

Arbeidsgruppe 3 anbefalte at et av mandatene som tildeles valgkretsen ut fra medlemstallet i de tre nordligste bispedømmene og i Oslo, går til hhv. de tre samiske representantene og døvemenighetenes representant. På den annen side kan ansvaret for å ivareta samisk kirkelig og døvemenighetene karakteriseres som et nasjonalt ansvar, som ikke bør gå ut over fordelingen av mandater mellom bispedømmene. Det tilsier etter hovedutvalgets vurdering at de samiske representantene og døvemenighetenes representant bør komme i tillegg.

Utvalgsmedlemmene Eide, Enstad, Halvorsen Hougnæs, Hjorthaug, Hovind, Langeland, Müller-Nilssen, Skjelbred, Solberg og Sønsterud, mener at antallet folkevalgte medlemmer fra det enkelte bispedømme bør differensieres ut fra en modell som i større grad tar hensyn til antall kirkemedlemmer i bispedømmene, uten å ta stilling til konkrete alternativer. Medlemmet Fykse Tveit vil avvente å ta stilling til dette prinsipielle spørsmålet til det er blitt drøftet nærmere i bispedømmerådene og i Kirkemøtet.

6.5.6 Valgordning

Valget av Kirkemøtet gjennomføres i dag som flertalls- eller forholdsvalg. Hvis det er flere lister, gjennomføres valget som forholdsvalg (listevalg). Ved de siste kirkevalgene har det vært flere nomineringsgrupper som har stilt liste. Hovedutvalget anbefaler at valget av Kirkemøtets folkevalgte medlemmer fortsatt bør velges ved forholdsvalg, hvis det er flere lister, eller flertallsvalg hvis det bare er en liste.

6.6 KIRKERÅDET

Arbeidsgruppe 3 har uttegnet ulike alternative sammensetninger av Kirkerådet som korresponderer med ulike forslag om Kirkemøtets sammensetning. I lys av at hovedutvalget har gått inn for en sammensetning av Kirkemøtet bestående av folkevalgte og biskoper, må Kirkerådets sammensetning endres. Sammensetningen bør sikre at antallet medlemmer er et oddetall, for å unngå at lederens stemme gjennomgående blir avgjørende ved stemmelikhet.

Valget til Kirkerådet har så langt blitt gjennomført som flertallsvalg hvor en rekke kriterier må oppfylles. Det har vært krav om en representant fra hvert bispedømme, elleve leke medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og krav om at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten, og minst 20 prosent unge under 30 år. Hvis det er ulike nomineringsgrupper ved valget til Kirkemøtet, kan det være hensiktsmessig å innføre en ordning med forholdsmessig representasjon. Dette kan gjennomføres via avtalevalg eller forholdsvalg. Arbeidsgruppe 3 har i sin rapport avsnitt 8.5.4 vist hvordan det kan være komplisert å få til valg med forholdsvalg, hvis kravet om representasjon fra hvert bispedømme videreføres. De foretrukne kandidatene fra de ulike listene vil kunne komme fra samme bispedømme, men med bare ett medlem fra hvert bispedømme, vil det bare være en av listene som vil kunne bli representert. Samtidig er det et viktig prinsipp at Kirkerådet representerer alle bispedømmene i den landsdekkende folkekirken. Ved å beholde antallet medlemmer som det er i dag, vil det være fem flere medlemmer enn det er bispedømmer. Det vil kunne redusere kompleksiteten ved å gjennomføre forholdstallsvalg noe.

Hovedutvalget går inn for at Kirkerådet består av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet, totalt 17 medlemmer, som i dag. Hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Preses bør bli medlem av Kirkerådet i kraft av sin stilling, med visepreses som varamedlem. Det bør åpnes for at Kirkerådet kan sammensettes tilnærmet forholdsmessig ut fra valgresultatet, dersom det er ulike nomineringsgrupper ved valget. Dette kan gjøres ved å fastsette at rådet kan velges ved flertalls- eller forholdsvalg eller avtalevalg. Hvis det blir fremmet flere lister i Kirkemøtet, gjennomføres valget av Kirkerådet som avtalevalg eller forholdsvalg. Hovedutvalget mener kravet om minst 20 prosent på valglisten må være unge under 30 år, bør videreføres, enten det blir en eller

⁶⁹ Eksempelet tar utgangspunkt i dagens prostistruktur med åtte prostier i Nord-Hålogaland bispedømme.

6 Kirkelig demokrati

flere lister. Hovedutvalget mener også det må innføres et krav om at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent i Kirkerådet. Til forskjell fra dagens ordning, bør det være et krav om slik representasjon i Kirkerådet etter valgoppgjøret, og ikke bare et krav til kandidatene på valglisten. Hovedutvalget mener også at leder av Samisk kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes ungdomsutvalg fortsatt skal møte i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

6.7 UNGDOMSDEMOKRATI I DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirke har hatt en satsning på ungdomsdemokratiet i Den norske kirke siden Kirkemøtet i 1993 behandlet en sak med overskriften *Ung i kirken*.⁷⁰ Dels har det vært en satsning på unges deltakelse i det ordinære kirkelige demokratiet, og dels har det vært en satsning på unges deltakelse i den kirkelige ungdomsstrukturen.

Kirkemøtet vedtok i 1993 en målsetning om at unge under 30 år skulle bli representert med minst 20 prosent i kirkelige rådsorganer på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.⁷¹ Ved kirkevalget i 2015 var det en andel på 5,8 prosent valgte medlemmer til menighetsråd som var under 30 år, mot 4,9 prosent i 2019. Ved kirkevalget i 2015 var 20 prosent av medlemmene i bispedømmeråd og Kirkemøtet under 30 år, mot 12,1 prosent i 2019. Om man kun regner med andelen av de innvalgte leke medlemmene, var det 28,6 prosent innvalgte leke medlemmer under 30 år i 2015, mot 18,2 % i 2019.

Over tid har det etablert seg ungdomsting og ungdomsråd i hvert bispedømme, og et Ungdommens kirkemøte og Den norske kirkes ungdomsutvalg på nasjonalt nivå i Den norske kirke. Fra 1. januar 2021 har denne ungdomsstrukturen sin forankring i kirkeordningen § 36 og regler 10. oktober 2020 for ungdomsdemokrati i Den norske kirke. Reglene som ble vedtatt 10. oktober 2020 tydeliggjør de demokratiske ungdomsorganene som formelle kirkelige organer i kirkeordningens forstand og styrker den demokratiske legitimiteten ved at det er menighetsrådene som oppnevner representantene til ungdomstingene. Dette bidrar til å styrke den kirkelige ungdomsstrukturens plass i Den norske kirke.

Kristne barne- og ungdomsorganisasjoner tilknyttet Den norske kirke driver mye av ungdomsarbeidet i Den norske kirke. Deres rolle er anerkjent ved at også disse organisasjonene er representert med fulle rettigheter i det kirkelige ungdomsdemokratiet på ungdomsting og Ungdommens kirkemøte.

Det kirkelige ungdomsdemokratiet gir unge i alderen 15–30 år mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke. I tillegg til å gi deltakerne i ungdomsdemokratiet demokratisk innflytelse i Den norske kirke, fungerer ungdomsdemokratiet som en opplærings- og rekrutteringsarena til det ordinære kirkelige demokratiet.

Når det gjelder antall innvalgte medlemmer under 30 år i kirkelige organer på ulike nivåer, er tallet fortsatt langt unna målsetningen. På nasjonalt nivå var det lettere å oppnå ungdomsrepresentasjon så lenge det kun var én liste. Selv om det er krav om minst 20 prosent unge under 30 år på alle lister, er det mindre sjans for at unge blir valgt. Arbeidsgruppe 3 drøftet muligheten for å fastsette en egen kvote for unge, men det vil kunne medføre at noen blir valgt som har få personstemmer sammenlignet med andre kandidater, slik at valgordningen legger begrensninger i velgernes mulighet til å velge kandidater. Andre vurderte forslag var et krav om at minst en av de tre øverste kandidatene på listeforslaget må være under 30 år, eller at en av de to kandidatene som får stemmetillegg, må være under 30 år.

På nasjonalt nivå kan dette kompenseres noe ved forslaget fra Ungdommens kirkemøte om at Ungdommens kirkemøte kan velge lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg eller en annen representant som medlem av Kirkemøtet med alle rettigheter (se avsnitt 6.5.4).

⁷⁰ Sak KM 11/93.

⁷¹ Sak KM 11/93.

6 Kirkelig demokrati

Hovedutvalget går inn for at lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg, valgt av Ungdommens kirkemøte, blir medlem av Kirkemøtet. Hovedutvalget mener at kravet om at minst 20 prosent av kandidatene på listeforslaget bør være under 30 år, bør videreføres.

6.8 OMBUDSPLIKT

De som er stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke har over lang tid hatt en såkalt ombudsplikt. Ombudsplikten kan sies å ha tre sider; 1) en plikt til å stille til valg dersom en blir ført opp på en valgliste, 2) en rett og en plikt til å ta imot vervet hvis en blir valgt og 3) en rett og plikt til å fungere i vervet ut den perioden de er valgt for. Den som blir valgt til et slikt verv, omtale som et kirkelig ombud. Ordningen med ombudsplikt var et prinsipp som ble overført fra offentlige valg til kirkelige valg gjennom den tidligere lovgivningen fastsatt av Stortinget.⁷²

Arbeidsgruppe 3 har pekt på at ombudsplikten i Den norske kirke, i likhet med ombudsplikten ved offentlige valg, har vært sett på som et uttrykk for et viktig prinsipp som også gjelder for Den norske kirke. Det at alle kirkens medlemmer har et ansvar for kirkens felleskap er et viktig prinsipp i det kirkelige demokrati, og ombudsplikten kan være med på å motvirke problemer med rekruttering til kirkelige organer. Ombudsplikten ble fra 1. januar 2021 myknet opp, ved at den ble endret for å harmonisere med endringer i ombudsplikten til kommunestyret. Mens det tidligere kun var etter noen nærmere fastsatte vilkår det var mulig å få innvilget fritak fra ombudsplikten,⁷³ har nå den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten, rett til å kreve seg fritatt dersom erklæringen settes frem innen den frist menighetsrådet/bispedømmerrådet setter.⁷⁴ På grunn av at det etter den nye trossamfunnsloven ikke videreføres en lovbestemt rett til permisjon fra arbeid for å ivareta møteplikten, ble det i forarbeidene til kirkeordningen lagt til grunn at «forståelsen av hva som ligger i gyldig forfall må utvides til også å omfatte forfall på grunn av arbeidsplikt. Det innebærer også at det vil pålegge de kirkelige organene et særskilt ansvar for å fastsette datoer og tidspunkter som gjør det mulig å få gjennomført beslutningsdyktige møter».⁷⁵

Arbeidsgruppe 3 drøftet to alternativer; 1) en videreføring av dagens ordning eller 2) en revidering av ombudsplikten, slik at det kreves samtykke til valg. I sistnevnte alternativ vil en konsekvens av ordningen være at hvis en kandidat først har sagt ja til å bli valgt, vil vedkommende ha plikt til å motta vervet hvis hun eller han blir valgt, og plikt til å delta i organets møter med mindre det foreligger gyldig forfall. Forskjellen ligger altså i ombudspliktens første dimensjon; om det skal være plikt til å stille til valg eller ikke. Arbeidsgruppen viste til at selv om det i utgangspunktet er en streng ombudsplikt som ligger til grunn i den gjeldende ordningen, er praksisen i alminnelighet den at de som stiller valgliste sørger for å få kandidatenes samtykke før de setter opp valglisten, og det er i praksis relativt lett å få innvilget fritak. Den konkluderte derfor med at den ikke så grunnlag til å endre ordningen med ombudsplikt.

Hovedutvalget deler vurderingen av at den nye ordningen med ombudsplikt, som fikk virkning 1. januar 2021, bør videreføres. Ombudsplikten sender et viktig signal om at kirkemedlemmene har et felles ansvar for å styre kirken, og enhver som er medlem av Den norske kirke som oppfyller aldersvilkåret til valgbarhet, også forventes å kunne bli kalt til å ta del i kirkens felles styringsansvar.

⁷² Arbeidsgruppe 3 redegjør i sin rapport for det rettslige grunnlaget for at Den norske kirke kan videreføre ombudsplikt etter den nye trossamfunnsloven, se side 91.

⁷³ Etter kirkeloven § 4 annet ledd het det at «Rett til å kreve seg fritatt for valg til menighetsråd har den som har fylt 65 år før valgperioden tar til, den som har gjort tjeneste som medlem av menighetsrådet de siste fire år og den som påberoper seg hindring som menighetsrådet godkjenner.»

⁷⁴ Plikten til å ta imot valg gjelder både for menighetsrådet og bispedømmerrådet og dermed Kirkemøtet, jf. kirkeordningen § 9 tredje og fjerde ledd, jf. § 24 tredje ledd.

⁷⁵ Kirkerådets saksorientering i sak KM 06/19 side 73.

6 Kirkelig demokrati

6.9 RAMMEBETINGELSER FOR DE FOLKEVALGTE I DEN NORSKE KIRKE

Siden trossamfunnsloven ikke viderefører den lovbestemte retten kirkelige folkevalgte har hatt til å få fri fra arbeid, er det viktig å legge til rette for at et mangfold av kirkens medlemmer kan få reell mulighet til å delta på møter i kirkens demokratiske organer.

Hovedutvalget slutter seg til anbefalingen fra arbeidsgruppe 3 om at det må legges økonomisk til rette for at medlemmer av kirkelige organer får dekket eventuell tapt arbeidsfortjeneste. Det bør også i større grad enn tidligere legges til rette for at møter i kirkelige organer, særlig på regionalt og nasjonalt nivå, kan gjennomføres på en måte som i begrenset grad går kommer i konflikt med medlemmenes arbeidsforpliktelser ved at møter legges til kveldstid eller helger.

7 ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR

7.1 OM PROBLEMSTILLINGEN OG FORSTÅELSE AV MANDATET

Et arbeidsforhold forutsetter at det eksisterer en virksomhet som trenger arbeidsinnsats for å løse oppgaver. Uten en virksomhet bortfaller behovet for arbeidskraft. Som arbeidsgruppe 1 påpeker i avsnitt 3.2.1 i sin rapport, henger derfor arbeidsgiveransvar og oppgaver tett sammen. Utredningen har så langt omhandlet hvilke oppgaver og hvilket ansvar som bør ligge på de ulike nivåene i kirken. I dette kapitlet skal det ses på spørsmålet om organisering av arbeidsgiveransvar og det juridiske grunnlaget for at et prostifellesråd kan ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de ansatte, både dagens fellesrådsansatte og menighetsprestene i prostiet.

Av hovedutvalgets mandat fremgår det at Kirkerådet ønsker at utvalget særlig skal utrede mulige løsninger knyttet til et nytt, felles kirkelig organ på prostinivå, der dette fellesorganet kan utøve arbeidsgiverfunksjoner for alle som jobber i den lokale kirken. Det alminnelige utgangspunkt er at arbeidsgiver er den som arbeidstakeren har sitt formelle ansettelsesforhold hos, og at det er arbeidsgiver selv som utøver alle arbeidsgiverfunksjonene. Arbeidsgiverfunksjoner er en fellesbetegnelse på de disposisjoner arbeidsgiver har rett eller plikt til å foreta i egenskap av å være arbeidsgiver. Dette kan for eksempel være ledelse, kontroll, retten til ansettelser og oppsigelser, oppfølging av arbeidstid og arbeidsmiljø. Videre kan det være plikter overfor offentlige myndigheter, slik som plikt til å foreta skattetrekk, betaling av arbeidsgiveravgift mv. En samling av arbeidsgiverfunksjonene plasseres på en entydig måte arbeidsgiverrollen for de ansatte. Mandatets formulering om at organet må kunne «utøve arbeidsgiverfunksjoner», kan imidlertid forstås slik at Kirkerådet forventer at utvalget ikke bare skal utrede løsninger der det nye fellesorganet skal ha alle arbeidsgiverfunksjoner selv, men også løsninger som deler arbeidsgiverfunksjoner mellom ulike arbeidsgivere. Det vises i denne sammenheng også til mandatets premiss om at utredningen skal konsentreres om arbeidsgiveransvar, med særlig fokus på arbeidsledelse og tilsetninger for alle som arbeider lokalt i kirken.

Før ulike løsninger for organisering av arbeidsgiverrollen presenteres, vil det kort redegjøres for dagens arbeidsgiverorganisering i kirken og noen rettslige forutsetninger for å kunne være arbeidsgiver.

7.2 DAGENS ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR I KIRKEN

Arbeidsgruppe 1 har i kapittel 3 redegjort nærmere for hva som i dag er soknets oppgaver og ansvar og hva som er nasjonalkirkens oppgaver på lokalt nivå i dagens kirkelige organisering. Videre har de i avsnitt 3.3 redegjort for dagens organisering av arbeidsgiveransvar i Den norske kirke. Her fremkommer det at dagens organisering innebærer at soknet har to organer med hver sine oppgaver, menighetsråd og kirkelig fellesråd. Menighetsrådets ansvarsområder er kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakonale tjenester, samt menighetsbyggende virksomhet og gudstjenesteliv i soknet. Fellesrådene ivaretar på sin side de administrative og økonomiske oppgavene på vegne av soknene i kommunen, herunder utøvelsen av arbeidsgiveransvaret for soknets medarbeidere.

Arbeidsgiveransvaret for de fleste prester i trossamfunnet Den norske kirke er formelt forankret i RDNK der Kirkemøtet er øverste organ. Utøvelsen av arbeidsgiveransvaret for prestatjenesten er i all hovedsak delegert til bispedømmerådene, biskopene og prostene.

Særegent for kirken er derved at den har to arbeidsgiverlinjer for arbeidstakere som arbeider side om side i å løse kirkens oppdrag lokalt, og at man for soknet delvis har skilt mellom ansvar for å løse oppgaver og arbeidsgiverrollen ved at det i utgangspunktet kun er kirkelig fellesråd som har arbeidsgiveransvar.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

7.3 RETTSLIGE RAMMER FOR ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR

7.3.1 Generelt om de rettslige rammene

Den nye trossamfunnsloven legger noen rammer for organisering av Den norske kirke, men lar det i stor utstrekning være opp til Kirkemøtet hvordan kirken nærmere skal organisere sin virksomhet, jf. lovens § 12 andre ledd.

«Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling og kirkelige organer og om valg til disse organene.»

I tillegg må den organiseringen Kirkemøtet vedtar med hjemmel i trossamfunnsloven være i tråd med alminnelige arbeidsrettslige regler og prinsipper.

7.3.2 Krav i den alminnelige arbeidsretten

Arbeidsgruppe 1 har i kapittel 4 i sin rapport gitt en utførlig gjennomgang av arbeidsrettslige grunnprinsipper.

Kravet om at arbeidsgiver skal være et rettssubjekt

Utgangspunktet i norsk rett er at den formelle arbeidsgiveren må være et selvstendig rettssubjekt, se avsnitt 4.3.2 i rapporten fra arbeidsgruppe 1. Dette er således en alminnelig arbeidsrettslig forutsetning for utøvelsen av Kirkemøtets organiseringskompetanse. Kravet om at arbeidsgiver må være et rettssubjekt har sammenheng med at rettsreglene gjelder for subjekter som det kan rettes krav mot, og som selv kan ha krav. Rettssubjekter har rettsevne, dvs. de kan ha rettigheter og plikter, og de har rettslig handleevne, dvs. de kan etablere rettigheter og plikter, f.eks. inngå arbeidsavtale. Rettssubjekter kan også være part i saker for domstolene, f.eks. arbeidsrettssaker. I sum kan dette kalles rettssubjektivitet. Kravet om at arbeidsgiver må være et rettssubjekt gir derved også uttrykk for at arbeidsgivere må ha en autonomi for å kunne ivareta sin rolle som arbeidsgiver. En arbeidsgiver må for eksempel kunne inngå en bindende arbeidsavtale. Rettssubjekters autonomi kan i praksis variere ut fra juridiske og økonomiske rammebetingelser for virksomheten. Et soken kan for eksempel ikke løses fra Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 11 første ledd. Kirkeordningen § 18 første ledd bestemmer at det bare kan tas opp lån på soknets vegne når det er godkjent av bispedømmerrådet. En virksomhets autonomi vil også reelt sett begrenses av betingelser stilt i tilknytning til pengeoverføringer eller lån.

I trossamfunnsloven § 11 fremgår det at både soknet og RDNK er egne rettssubjekter. Rettssubjekter som er juridiske personer, må ha noen til å representere seg, normalt en type organ. Eksempler på slike organer er styrer i aksjeselskaper og kommunestyre i kommunene. Det følger av trossamfunnsloven at Kirkemøtet opptrer på vegne av RDNK, og menighetsrådet opptrer på vegne av soknet, når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

Det er heller ikke uvanlig at rettssubjekter med en omfattende virksomhet har flere representative organer med definert ansvar og myndighet. Dette gjelder f.eks. staten som har bl.a. Kongen i statsråd, departementer, direktorater, tilsyn osv. Felles for disse organene er at de henter sin rettslige handleevne fra det samme rettssubjektet, staten. I kirken har RDNK flere representative organer der man i tillegg til Kirkemøtet har Kirkerådet og bispedømmerrådene som representative organer. I trossamfunnslovens forarbeider er det tydeliggjort at et fellesorgan opprettet av Kirkemøtet kan ivareta arbeidsgiveransvaret for flere sokn. Særegent ved denne konstruksjonen er at fellesorganet er organ for flere rettssubjekter, mens den alminnelige løsningen er at ett rettssubjekt har flere organer.

Forutsetningen om tilstrekkelig økonomisk grunnlag for virksomheten

En forutsetning for at arbeidsgiver skal kunne oppfylle sine forpliktelser etter arbeidsavtalen, er at arbeidsgiver har et tilstrekkelig økonomisk grunnlag for sin virksomhet. Utvalget har i avsnitt 4.1.5 pekt på regelverket for den offentlige finansieringen av kirken. Trossamfunnsloven § 14 første ledd angir statens plikt til å gi tilskudd til prestatetjenesten og kirkens virksomhet nasjonalt og regionalt. Her fremgår det også at staten kan gi tilskudd til andre kirkelig formål. Kommunenes plikt til å finansiere kirkens virksomhet lokalt fremgår av § 14 andre ledd. Her fremgår det også hva tilskuddet skal benyttes til. En ny arbeidsgiverorganisering må sikre at bevilgede midler fra både stat og kommune fordeles og anvendes i tråd med lovens forutsetninger for tilskudd og at krav og forventninger stilt i forbindelse med tilskuddene følges opp. En forutsetning for enhver løsning for at et organ på prostnivå kan være arbeidsgiverorgan

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

er at det sikres tilført både midler som staten bevilger til prestatjenesten og midler som kommunen bevilger til soknet.

Virksomhetsområdets betydning for partenes rettigheter og plikter

Et spørsmål som må vurderes når man ser på ulike former for arbeidsgiverorganisering er virksomhetsbegrepets betydning for arbeidsforholdet. En arbeidsgiver i arbeidsmiljølovens forstand utøver sine rettigheter og plikter innenfor rammen av en virksomhet, og arbeidstakerne har visse rettigheter og plikter knyttet til denne virksomheten. Hva som defineres som arbeidsgivers virksomhet vil f.eks. ha betydning ved spørsmål om nedbemanning og omplassering, fortrinnsrett ved oppsigelse, oppsigelsesfrister og varsling. Arbeidsgruppe 1 peker under avsnitt 4.5 på at det arbeidsrettslige virksomhetsbegrepet normalt følger rettssubjektet som er arbeidsgiver, men som det følgende vil vise, er det ikke alltid slik. Ved vurdering av en ny kirkelig organisering må man derfor vurdere hvordan organisering av virksomheten vil påvirke arbeidstakernes rettigheter og plikter etter arbeidsmiljøloven.

Nedenfor i dette kapitlet vil det presenteres ulike løsninger for å «utstyre» prostifellesrådet med tilstrekkelig rettssubjektivitet. Videre vil det presenteres hvordan forutsetningen om at arbeidsgiver skal ha et tilstrekkelig økonomisk grunnlag kan oppfylles i de ulike løsningene for arbeidsgiverorganisering. Spørsmål om virksomhetsområdet i ulike løsningsvalg for arbeidsgiverorganisering, vil omtales i avsnitt 7.4 nedenfor.

7.3.3 Arbeidsgiverorganiseringen må skje innenfor rammen av trossamfunnsloven

Lovgivningen om Den norske kirke er redusert i omfang, og en følge av det er at Kirkemøtet har fått utvidet myndighet. Kirkemøtets myndighet har flere grunnlag. Kirkemøtet er både Den norske kirkes øverste representative organ og utøver myndighet over det sentrale rettssubjektet «Den norske kirke» når ikke annet er bestemt i lov. Den organiseringskompetanse som er tillagt Kirkemøtet i trossamfunnsloven § 12 andre ledd må forstås som en kompetanse som Kirkemøtet har fått som øverste representative organ for trossamfunnet.

Organiseringskompetansen er etter sin ordlyd vid, og det fremgår av forarbeidene til loven at det har vært lovgivers intensjon å gi Kirkemøtet en slik vid myndighet.

Arbeidsgruppe 1 påpeker at lovgiver i stor grad har overlatt til Kirkemøtet å regulere de interne myndighetsforholdene i trossamfunnet. Det er presisert at Den norske kirke på et selvstendig grunnlag skal kunne etablere sin organisasjon. Når det gjelder adgangen til å etablere et prostifellesråd, fremgår det eksplisitt av trossamfunnsloven § 11 siste ledd at Kirkemøtet kan fastsette at ett eller flere organer skal ivareta oppgaver for flere sokn, og at Kirkemøtet gir nærmere regler om oppgavefordeling mellom soknets organer. I Prop. 130 L (2018–2019) s. 261 heter det bl.a.:

«Fjerde ledd tydeliggjør at Kirkemøtet kan fastsette at et organ skal ivareta oppgaver for flere sokn, og at Kirkemøtet gir nærmere regler om organisering av soknets organer og oppgavefordeling mellom dem. Denne myndigheten følger i og for seg allerede av § 12 andre ledd, men er likevel presisert her. Et slikt fellesorgan kan ivareta oppgaver for sokn innenfor samme kommune eller for sokn i flere kommuner, og organet kan blant annet ivareta økonomiske og administrative oppgaver og utøve arbeidsgivermyndighet på vegne av ett eller flere sokn. Hjemmelen åpner for eksempel for at Kirkemøtet viderefører den tidligere ordningen med et kirkelig fellesråd som opptre på vegne av flere sokn, og som har de samme oppgavene som etter tidligere lovgivning.»

I forarbeidene til trossamfunnsloven fremgår det at: «Kirkemøtet, som Den norske kirkes øverste representative organ, må få mer myndighet og «overta» myndighet som statens organer tidligere har utøvd».⁷⁶ Det fremgår videre at «Departementet ser det ikke som aktuelt å fremme forslag om at lovgivningen skal regulere interne maktforhold i

⁷⁶ Prop. 130 L (2018–2019) side 228

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

trossamfunnet Den norske kirke. Slike utfordringer må nå og i fremtiden løses gjennom prosesser i kirkens egne valgte organer. Kirkemøtets myndighet er tatt inn i lovforslaget § 12.»⁷⁷

Hvor langt Kirkemøtets organiseringskompetanse strekker seg i relasjon til soknet, er et sentralt spørsmål. På side 261 i proposisjonen heter det videre:

«Enkelte bestemmelser i loven legger i tillegg eksplisitt myndighet til Kirkemøtet til å vedta regler som griper inn i soknets myndighet, dvs. soknets private autonomi. Bestemmelsen i § 11 fjerde ledd presiserer at Kirkemøtet også kan etablere fellesorganer for flere sokn som utøver myndighet på vegne av ett eller flere sokn. Loven legger også konkret myndighet til Kirkemøtet i §§ 12, 15 og 17. Disse bestemmelsene skal ikke tolkes uttømmende. Kirkemøtet vil i kirkeordningen kunne gi regler som også på andre områder griper inn i soknenes myndighet. For eksempel kan Kirkemøtet, som tidligere, fastsette tjenesteordninger for vigslende stillinger som skal ha soknet som arbeidsgiver.»

Trossamfunnsloven inneholder få oppgaver som eksplisitt er lagt til soknet. Departementet har ikke sett noe rettslig behov for å beskrive soknets oppgaver i lov, blant annet fordi slik regulering ville begrense sentralkirkelige organers mulighet til å påvirke menighetene i deres arbeid.⁷⁸ Også dette innebærer at Kirkemøtets organiseringskompetanse må forstås som en vid kompetanse, i relasjon til soknet. Dette fremgår dessuten ved å lese § 12 andre og tredje ledd i sammenheng. På den ene siden begrenser tredje ledd Kirkemøtets myndighet i enkeltsaker⁷⁹, men på den andres siden forutsetter bestemmelsen at Kirkemøtet kan gi generelle bestemmelser som griper inn i soknets private autonomi.

Det finnes imidlertid noen viktige unntak. Trossamfunnsloven slår fast at soknet eier kirkebyggene, og at soknet skal gi budsjettforslag til kommunen. Videre fremkommer det av gravplassloven at soknet er gravplassseier, og at lokal gravplassmyndighet er det organet som etter Kirkemøtets beslutning opptrer på soknets vegne i saker som gjelder drift og forvaltning av gravplasser. Soknets organer skal også forvalte soknet eller soknenes økonomi forsvarlig, herunder vedta økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning.⁸⁰ Som et eget rettssubjekt vil soknet ha en privat autonomi, noe som bl.a. innebærer at rettssubjektet har en kompetanse til å disponere over egne ressurser gjennom eierrådighet og rett til å binde seg ved avtale.

Kirkemøtets organiseringskompetanse må dessuten forstås i sammenheng med Kirkemøtets øvrige myndighetsgrunnlag. Loven har noen konkrete bestemmelser om Kirkemøtets myndighet, for eksempel til å gi regler om kirkebygg eller kirkevalg. Proposisjonen gir også andre eksempler på saksområder der Kirkemøtet kan gi generelle bestemmelser som binder soknets organer, for eksempel saksbehandlingsregler.⁸¹ Samtidig forutsetter proposisjonen at disse eksemplene ikke skal tolkes uttømmende.⁸² Videre er det Kirkemøtet som ivaretar Den norske kirkes øverste i myndighet som trossamfunn for eksempel i liturgisaker og andre læresaker. Kirkemøtet har myndighet til å gi ulike typer bestemmelser om organisering, også arbeidsgiverorganisering, i trossamfunnet.

Som vist her handler ikke Kirkemøtets organiseringskompetanse i § 12 andre ledd utelukkende om å definere hvem som skal være arbeidsgiver for de ansatte, men også om kompetanse til på mer generelt grunnlag å regulere oppgave- og ansvarsfordeling mellom nivåene i kirken. Kirkemøtet kan imidlertid ikke treffe vedtak eller gi instruksjoner i enkeltsaker som det ligger til organer for soknet å avgjøre. Det må antas at Kirkemøtet heller ikke kan fatte vedtak eller gi instruksjoner som fratår soknet enhver oppgave og ansvar, uten å komme i konflikt med premisset om soknet som selvstendig rettssubjekt. Men innenfor disse begrensningene mener hovedutvalget at Kirkemøtet gjennom organiseringskompetanse det er gitt i loven kan beslutte at oppgaver som i lov ikke er lagt til soknets organer, kan

⁷⁷ Prop. 130 L (2018–2019) side 228

⁷⁸ Prop. 130 L (2018–2019) side 228

⁷⁹ Prop. 130 L (2018–2019) side 262.

⁸⁰ Forskrift 8. desember 2020 nr. 2646 om økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke

⁸¹ Prop. 130 L (2018–2019) side. 231.

⁸² Prop. 130 L (2018–2019) side. 261.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

løses av et organ som ikke er soknets eget. Dette kan f.eks. gjelde styringsoppgaver og samling av oppgaveløsning under nasjonal ledelse som pekt på i avsnitt 5.9, men det kan også gjelde oppgaver som i dag løses nasjonalt, men som i en fremtidig kirkelig organisering bør løses av soknene. Ved beslutninger som innebærer mer vidtrekkende endringer i oppgavefordelingen, bør det normale være at den som pålegges å utføre oppgaven, kompenseres for kostnader forbundet med dette. Utvalget vil videre peke på at rettslig bindende beslutninger ikke alltid verken er nødvendig eller hensiktsmessig for å få til ønsket endring. Det bør derfor gjøres konkrete vurderinger i hver enkelt sak om beslutninger bør tas av soknets organer, om Kirkemøtet bør fatte retningsgivende beslutninger eller om Kirkemøtet bør fatte vedtak som binder soknene.

Det at Kirkemøtet ikke kan gi soknene instruks i enkeltsaker er heller ikke til hinder for at Kirkemøtet kan beslutte felles systemer og rutiner for utøvelsen av ansvar, for eksempel innenfor utøvelse av arbeidsgiveransvaret. Hjemmelen for dette vil være trossamfunnsloven § 12 andre ledd.

Som arbeidsgruppe 1 påpeker i avsnitt 4.6 må en slik regulering ta hensyn til arbeidsgivers styringsrett, gitt at de ansatte vil ha soknet som arbeidsgiver. Arbeidsgivers rett til å lede og organisere egen virksomhet er et grunnleggende element i arbeidsgivers styringsrett, og helt sentralt i det å være arbeidsgiver. Det ligger allerede i dag mange begrensninger på fellesrådene i utøvelsen av styringsretten gjennom regelverk, tjenesteordninger mv. Utvalget er enig i at en omfattende uthuling av arbeidsgivers styringsrett fra Kirkemøtets side både vil kunne innebære redusert styringskraft lokalt, men vil samtidig peke på at disse hensynene må avveies mot behovet for å sikre læring, god kvalitet i utøvelsen av arbeidsgiverrollen og god ressursutnyttelse i hele trossamfunnet. For nærmere omtale av et slikt behov se avsnitt 5.9. Før Kirkemøtet eventuelt beslutter slike systemer og rutiner for utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner må det derfor gjøres en konsekvensvurdering av forslag opp mot bl.a. rammene for arbeidsgivers styringsrett.

7.4 MULIGE ALTERNATIVER FOR ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVAR

Ved etablering av et nytt prostifellesråd på mellomnivå, som skal ha alle arbeidsgiverfunksjoner, må det vurderes hvilket rettssubjekt prostifellesrådet skal hente rettslig handleevne fra.

Både menighetsråd og Kirkemøtet har prinsipielt sin legitimitet fra kirkens medlemmer gjennom kirkevalg, mens den rettslige handleevnen til de to organene hentes fra to ulike type rettssubjekter - sokn og RDNK. Som tidligere beskrevet, er det ikke noe i veien for at rettssubjektene har flere organer til å opptre på vegne av seg, noe de allerede har i dag. Soknet har menighetsråd og kirkelig fellesråd, mens RDNK har bl.a. Kirkemøtet, Kirkerådet og bispedømmerrådene.

Selv om utvalget har hatt begrenset tid til rådighet har utvalget vurdert flere ulike alternativer for arbeidsgiverorganisering på prostifellesrådsnivå. Som nevnt gjelder det både alternativer med samling av arbeidsgiverfunksjoner og alternativer som fordeler arbeidsgiverfunksjoner mellom rettssubjekter. Hensikten har vært å finne løsninger som kan møte fleste mulig av mandatets målsetninger, herunder mandatets ønske om å finne løsninger som kan virke samlende. Følgende alternativer har vært vurdert.

1. Prostifellesrådet som eget rettssubjekt
2. Prostifellesråd som organ for soknet
3. Prostifellesrådet som organ for RDNK
4. Prostifellesrådet som organ for både soknene og RDNK
5. Prostifellesrådet som organ for soknet og RDNK, men alle er ansatt i RDNK
6. Delt arbeidsgiveransvar for arbeidstakerne
7. Delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner fra RDNK til organ for soknet

Av de 7 alternative løsningene som er nevnt over, har utvalget kommet til at det er løsningsforslagene som er nevnt i punkt 2, 5 og 7 som bør tas med videre i arbeidet med ny organisering og mer omfattende konsekvensvurderinger. De øvrige løsningsforslagene beskrives nærmere i vedlegg 6.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

Løsningsforslaget i punkt 1 der prostifellesrådet etableres som eget rettssubjekt, antas å ikke kunne være et organ for soknet. Det kan derved ikke ivareta oppgaver som er lagt spesifikt til soknet i trossamfunnsloven og gravplassloven. Den samme begrunnelsen gjelder for forslaget i punkt 3. Når det gjelder alternativet i punkt 4, vil prostifellesrådet være organ for to typer rettssubjekter (sokn og RDNK). Det at prostifellesrådet vil måtte foreta en tydelig avgrensning av de beslutninger prostifellesrådet treffer på vegne av soknet og på vegne av det nasjonale rettssubjektet uten at de ansatte samles under én arbeidsgiver nasjonalt har gjort at dette forslaget ikke har fått oppslutning blant utvalgets medlemmer. Når det gjelder alternativet i punkt 6 viser utvalget til at den rettslige adgangen til å plassere arbeidsgiveransvar for samme person hos flere arbeidsgivere er snever, fordi lovgiver ikke ønsker løsninger som skaper uklarhet for arbeidstaker når det gjelder hvem som er hans/hennes arbeidsgiver. Dette er også bakgrunnen for at utvalget ikke har tatt dette forslaget videre.

I det følgende vil løsningsforslagene som er nevnt i punkt 2, 5 og 7 bli omtalt som *alternativ 1*, 2 og 3.

7.4.1 Prostifellesrådet som organ for soknet (alternativ 1)

Prostifellesrådets ansvar og rettslige handleevne

Alternativ 1 viderefører løsningen fra kirkeloven og den gjeldende kirkeordningen med to sidestilte organ for soknet der begge henter sin rettslige handleevne fra soknet. Prostifellesrådet er et organ for soknene og får overført det oppgaveansvar som fellesrådene har i dag. Ansvaret for menighetsprestetjenesten overføres til soknet. Som det fremgår av avsnitt 5.4.1 vil det i dette alternativet være slik at innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten (gudstjenesteliv og kirkelige handlinger), som ikke allerede er positivt lagt til et annet organ, legges til menighetsrådet som allerede har ansvar for menighetens undervisning, diakoni, kirkemusikk og øvrig virksomhet som kan vekke og nære det kristelige liv i soknet.

Selv om prostifellesrådet ikke er et eget rettssubjekt, er lovforarbeidene tydelige på at arbeidsgiveransvar på vegne av flere sokn kan ivaretas av et fellesorgan for soknet tilsvarende som dagens kirkelige fellesråd. Prostifellesrådet får sin rettslige handleevne fra alle soknene i prostiet etter nærmere bestemmelser gjort av Kirkemøtet med hjemmel i trossamfunnsloven § 11, siste ledd og § 12 annet ledd. Prostifellesrådet vil opptre som selvstendig arbeidsgiver både for de som i dag er tilsatt i fellesrådene og menighetsprestene.

Vurdering av arbeidsrettslige konsekvenser ved slik overføring av ansatte til prostifellesråd følger av avsnitt 11.2.

Økonomisk grunnlag

Alternativet forutsetter at prostifellesrådet får tilført både kommunale midler og midler som RDNK mottar fra staten som gjelder finansiering av prestetjenesten og andre oppgaver i soknet. Som redegjort for i avsnitt 5.5 er kommunenes plikt til å finansiere virksomheten i soknene ikke betinget av at de kirkelige fellesrådene videreføres. Når det gjelder tilskudd som vil bli overført til prostifellesrådene fra RDNK, kan tilskuddet ikke benyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgiftsoppgaver jf. redegjørelsen under avsnitt 5.2. Tilsvarende legges det til grunn at kommunale tilskudd ikke kan benyttes til å finansiere prestetjenesten eller andre oppgaver som det tilligger staten å finansiere.

Utvalget kan ikke se at det er noe i veien for at tilskudd som RDNK mottar fra staten for finansiering av prestetjenesten videreføres til prostifellesrådene som arbeidsgiverorgan for menighetsprestene. Prostifellesrådet får overført lønnsmidler og kan opprette stillinger innenfor sine ressursrammer. Slik videreføring skjer allerede i dag når det gjelder tilskudd til kirkens trosopplæring, diakoni mv. En forutsetning for videreføring er at det er etterprøvbart hva tilskuddet fra RDNK benyttes til. Også i dag rapporterer de kirkelige fellesrådene på bruken av midlene de mottar i tilskudd fra bispedømmerådene. Sett i lys av at en løsning som nevnt i dette punktet vil åpne for et betydelig større omfang på videreføring av statlige midler enn i dagens organisering, bør det utredes videre hvordan man kan sikre etterprøvbart på bruk av de statlige midlene, også i fremtiden. Det bør herunder vurderes om det bør gjøres en revisjon av retningslinjene for tilskuddsforvaltning i trossamfunnet.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

Virksomhetsområde for de ansattes rettigheter og plikter

I dette alternativet vil prostifellesrådets oppgaveansvar utvides sammenliknet med virksomheten i dagens kirkelige fellesråd. I Den norske kirke har det vært praktisert at de ansatte har sine arbeidsrettslige rettigheter og plikter innenfor rammen av det kirkelige fellesrådets samlede ansvarsområde, dvs. innenfor alle soknene i kommunen. Det betyr at arbeidstakerne kan påberope seg rettigheter innenfor fellesrådets samlede virksomhet. Selv om det kirkelige fellesrådet opptretr som arbeidsgiver for flere sokn, og det enkelte sokn som rettssubjekt vil kunne utgjøre en virksomhet i arbeidsrettslig forstand, begrenses altså ikke fellesrådets arbeidstakere sine rettigheter til det enkelte sokn. Som område for arbeidstakernes rettigheter, anses derfor fellesrådets nedslagsfelt (alle sokn) som én samlet virksomhet i arbeidsrettslig forstand. Det understrekes at dette er en beskrivelse av dagens praksis, men at praksisen så langt ikke har kommet på spissen, og derved prøvd av domstolene. Den underliggende arbeidsrettslige virksomheten for prostifellesrådet vil som i dag være den virksomheten som skjer innenfor den geografiske utstrekning for det aktuelle prostifellesrådet. For de som er ansatt i dagens fellesråd vil dette innebære et større virksomhetsområde, mens menighetsprestene som i dag har hele RDNK som virksomhetsområde, vil få et betydelig mindre virksomhetsområde. I praksis vil dette samsvare med det som i dag er prestenes tjenestedistrikt. Hovedutvalget foreslår at man ved valg av modell 1 bør vurdere å fastsette at prostifellesrådet har arbeidsgiveransvar for alle som lønnes over prostifellesrådets budsjett og at man også bør vurdere å fastsette at virksomhetsområdet følger prostifellesrådets nedslagsfelt. Hjemmelen for dette vil være trossamfunnsloven § 11 fjerde ledd og § 12 andre ledd i sammenheng.

7.4.2 Prostifellesrådet som organ for soknet og RDNK, men alle er ansatt i RDNK (alternativ 2)

Prostifellesrådets rettslige handleevne

I dette alternativet er prostifellesrådet et organ for både rettssubjektet Den norske kirke og for soknene. Arbeidsgiveransvaret som fellesrådene har i dag overføres til RDNK. Prostifellesrådet utøver de fleste arbeidsgiverfunksjoner for alle ansatte som organ for RDNK og er et organ for soknet innenfor kirkebygg- og eiendomsforvaltning, budsjett- og økonomiforvaltning, gravplassforvaltning og samarbeid med kommunen. Her henter prostifellesrådet primært sin rettslige handleevne fra RDNK og blir følgelig et representativt organ for dette rettssubjektet, samtidig som det opptretr på vegne av soknet i noen nærmere bestemte saker. Hensikten med en slik ordning vil være å samle alle kirkens ansatte hos én nasjonal arbeidsgiver. Som nevnt, vil noen oppgaver måtte ivaretas av soknets organer, bl.a. kirkebygg- og eiendomsforvaltning, budsjettforslag og økonomiforvaltning, avtalekompetanse og oppgaven som lokal gravplassmyndighet. Siden det er ønskelig at også disse oppgavene for soknene ivaretas av prostifellesrådet, innebærer denne løsningen at prostifellesrådet blir definert som et organ som henter sin rettslige handleevne både fra rettssubjektet Den norske kirke og fra soknet. Forskjellen blir at de fleste oppgavene defineres som nasjonale oppgaver, inkludert arbeidsgiveroppgavene for alle ansatte, mens oppgavene som det følger av loven at ligger til soknet, ivaretas som sokneoppgaver. Prostifellesrådet vil for eksempel være et organ for soknet når det treffer beslutninger om kirkebygg- og eiendomsforvaltning eller gravplassforvaltning. Det vil imidlertid være ansatte i RDNK som utfører oppgavene på oppdrag fra soknet, med prostifellesrådet som det organet som ivaretar de fleste arbeidsgiverfunksjoner som organ for RDNK. Tilsvarende vil de ansatte ivareta oppgaver som ligger til soknet ved menighetsrådet, på samme måte som ansatte i kirkelig fellesråd gjør i dag. Prostifellesrådet vil derfor både kombinere rollen som ansvarlig for de nærmere definerte oppgavene for soknet, med rollen som organ for RDNK med nasjonale oppgaver. Eksempler på nasjonale oppgaver vil være ivaretagelse av arbeidsgiverfunksjoner. Dette innebærer i praksis at det er prostifellesrådet som organ for RDNK som utfører de oppgaver prostifellesrådet som organ for soknet bestemmer at det skal gjøre.

Kirkemøtets organiseringskompetanse er vidtrekkende, men det er et spørsmål om Kirkemøtets organiseringskompetanse rekker så langt at det kan bestemme at alle arbeidstakerne i soknet skal overføres/virksomhetsoverdras til RDNK, eller om en slik beslutning vil være i strid med lovgivers forutsetning om soknets stilling som selvstendig rettssubjekt. Alternativet vil innebære at man fordeler ansvar for oppgaver og arbeidsgiveransvar mellom ulike rettssubjekter. Arbeidsgiveransvaret vil legges til RDNK mens ansvaret for

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

undervisning, diakoni, kirkemusikk og øvrig virksomhet som kan vekke og nære det kristelige liv i soknet fortsatt skal ligge til soknet v/menighetsrådet. Ansvar er skilt også i dag, men da mellom ulike organer for soknet.

Et spørsmål som da reiser seg er om Kirkemøtet kan benytte sin organiseringskompetanse, ikke bare til å flytte arbeidsgiveroppgaven til RDNK men også til å legge innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten til menighetsrådet slik at man kunne oppnå en samling av innholdsansvar i menighetsrådet på samme måte som i alternativ 1. Dette spørsmålet handler igjen om rekkevidden av Kirkemøtets organiseringskompetanse.

Dersom Kirkemøtet ikke kan beslutte å legge innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten til menighetsrådet, kan de alternativt velge å legge oppgaven til prostifellesrådet som organ for RDNK.

Økonomisk grunnlag

Når det gjelder forutsetningen om at arbeidsgiver må ha økonomisk grunnlag for virksomheten vil også dette alternativet innebære en todelt finansiering, hvor staten primært finansierer prestatetjenesten og kirkelige formål i rettssubjektet, mens kommunen finansierer bemanning og oppgaver i soknet. I denne løsningen vil det være prostifellesrådet ved soknet som gir budsjettinnspill til kommunene og som mottar tilskudd fra kommunene. Prostifellesrådet vil disponere midlene både for å finansiere oppgaver som det skal løse på vegne av soknet og på vegne av RDNK, bl.a. arbeidsgiveroppgaver. De kommunale midlene kan kun benyttes til å finansiere virksomheten i soknet.

Som redegjort for i avsnitt 5.5 er kommunenes plikt til å finansiere virksomheten i soknene ikke betinget av at de kirkelige fellesrådene videreføres, så lenge tilskuddet benyttes til å finansiere virksomhet i soknet. For å sikre forsvarlig tilskuddsforvaltning må det også i dette alternativet være behov for å utarbeide et system for tilskuddsforvaltning som sikrer at tilskudd som soknene mottar fra kommunene forvaltes iht. de betingelser som følger med slike tilskudd og som gir mulighet for nødvendig rapportering på bruk av tilskuddene.

Virksomhetsområde for de ansattes rettigheter og plikter

Gitt at alle ansatte kan overføres til RDNK vil virksomhetsområdet for alle ansatte også bli hele RDNK. Det betyr at den ordningen menighetsprestene har i dag utvides til også å gjelde for de øvrige ansatte som arbeider lokalt. I denne løsningen vil det kunne være aktuelt at Kirkemøtet i kraft av sin organiseringskompetanse beslutter at virksomhetsområdet for de som arbeider lokalt skal være tilsvarende det aktuelle prostiet eller bispedømmet. Det er imidlertid usikkert hvorvidt trossamfunnsloven gir Kirkemøtet en så vidtrekkende organiserings- og inndelingskompetanse, da en rekke arbeidsrettslige problemstillinger er knyttet til arbeidsgivers virksomhet. Dette gjelder bl.a. fortrinnsrett til ny ansettelse ved oppsigelser på grunn av virksomhetens forhold, nedbemanning, omplassering, varsling, oppsigelsesfrister mv. For eksempel vil utvalgskretsen ved nedbemanning som den klare hovedregel være hele virksomheten. Dersom Kirkemøtet har definert prostifellesrådet som virksomhet, ikke hele RDNK, vil det innebære at ansatte med arbeidssted i et prosti bare skal vurderes opp mot andre ansatte i prostiet, ikke også øvrige ansatte RDNK, hvor arbeidsgiver utøver arbeidsgiverfunksjoner. Dette vil naturlig nok medføre en innskrenkning for arbeidstakerne, og det kan reises spørsmål ved om Kirkemøtet har adgang til å begrense arbeidstakernes rettigheter på en slik måte. Dette bør utredes nærmere.

7.4.3 Delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner fra RDNK til organ for soknet (alternativ 3)

Prostifellesrådets rettslige handleevne

Dette alternativet innebærer at prostifellesrådet er et organ for soknene og samordner arbeidsgiveroppgaver for alle som arbeider i soknet. Prostifellesrådet blir arbeidsgiver for dem som i dag har kirkelig fellesråd som arbeidsgiver, og i praksis for menighetsprestene, basert på delegasjon fra RDNK. RDNK beholder det formelle arbeidsgiveransvaret for menighetsprestene.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

Arbeidsgiverfunksjonene kan delegeres til prostifellesrådet selv om organet ikke inngår i RDNK, og prostifellesrådet kan pålegges å utøve ansvaret. Arbeidsgruppe 1 har i sin rapport i avsnitt 6.3 pekt på at verken arbeidsmiljøloven eller rettspraksis har begrenset adgangen til å delegere utøvelsen av arbeidsgiverfunksjoner.

Delegasjon av arbeidsgivermyndighet til prostifellesrådet kan skje i regelverk som fastsettes av Kirkemøtet. Alternativet forutsetter at prostifellesrådet faktisk skal utøve arbeidsgiverfunksjonene også for menighetsprestene, slik at arbeidsgiveransvaret for alle de ansatte i praksis samordnes. Den faktiske utøvelsen av arbeidsgiveransvaret for prestene skal dermed skje i prostifellesrådet og gjennom den daglige ledelsen. Det formelle arbeidsgiveransvaret vil imidlertid fortsatt ligge i RDNK. Det betyr at RDNK vil ha et overordnet ansvar for at arbeidsmiljølovens krav ivaretas i virksomheten, men RDNK skal altså ikke selv utøve myndighet som er delegert, eller instruere prostifellesrådet om utøvelsen med mindre det er nødvendig for å ivareta det formelle ansvaret. Det kan f.eks. være i situasjoner prostifellesrådene åpenbart ikke ivaretar arbeidsmiljølovens krav til et forsvarlig arbeidsmiljø eller der det rettes søksmål for RDNK som har sitt opphav i prostifellesrådets håndtering av arbeidsgiveroppgaven. Adgangen til instruksjon er tenkt svært begrenset, da inngripen fra RDNK ville motvirke selve begrunnelsen for delegasjonen.

Når det gjelder innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten vil dette ansvaret som et utgangspunkt bli igjen hos RDNK, slik at oppgaveansvar og arbeidsgiveransvar følges ad. På samme måte som RDNK kan delegere arbeidsgiverfunksjoner til prostifellesrådet som organ for soknet, kan det også delegere innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten til menighetsrådet.

Økonomisk grunnlag

Når det gjelder forutsetningen om økonomisk grunnlag for virksomheten vurderes dette alternativet på lik linje med løsningen der menighetsprestene overføres til et prostifellesråd som organ for soknet, når det gjelder relasjonen mellom kommunene og prostifellesrådet. Når det gjelder relasjonen mellom prostifellesrådet og RDNK forutsetter også delegasjonsalternativet at statlig tilskudd til prestetjenesten følger delegasjonen og videreføres fra RDNK til prostifellesrådene. Når RDNK i alternativ 3 beholder det formelle arbeidsgiveransvaret for prestene, vil rettssubjektet imidlertid også selv være ansvarlig for prostifellesrådets økonomiske forpliktelser for prestetjenesten, for eksempel knyttet til et mulig erstatningsansvar.

Virksomhetsområde for de ansattes rettigheter og plikter

I denne løsningen vil de ulike ansatte-gruppene som et utgangspunkt få forskjellige virksomhetsområder å forholde seg til. Også i denne løsningen bør det vurderes om man bør regulere at dagens fellesrådsansatte skal forholde seg til et virksomhetsområde som følger prostifellesrådets nedslagsfelt, og ikke soknets. Hjemmelen for dette vil være trossamfunnsloven § 11 fjerde ledd og § 12 andre ledd i sammenheng.

Når det gjelder virksomhetsområdet for menighetsprestetjenesten, vil utgangspunktet være at virksomhetsområdet fortsatt vil være hele RDNK. Det reiser imidlertid noen problemstillinger ift. bl.a. fortrinnsrett til ny ansettelse i samme virksomheten, utvelgelseskrets ved nedbemanning, omplasseringsadgang, ved at f.eks. en fortrinnsrett kan påberopes i et annet prostifellesråd enn det som opprinnelig har tilsatt menighetspresten. Det bør derfor vurderes om en skal fastsette at virksomhetsområdet for deler av prestetjenesten skal samsvare prostiet i medhold av Kirkemøtets myndighet etter § 12 annet ledd. Det er imidlertid usikkert hvorvidt trossamfunnsloven gir Kirkemøtet en så vidtrekkende organiserings- og inndelingskompetanse at de kan fastsette at virksomhetsområdet til prestenes arbeidsforhold begrenses til prostiet, jf. redegjørelsen over i avsnitt 7.3.2. Dette bør utredes nærmere.

7.5 MEDBESTEMMELSE I NY ORGANISERING

Innledning

Medbestemmelse handler om at ansatte får innsikt og bidra i beslutningsprosesser på arbeidsplassen, gjennom tillitsvalgte i fagforeningene. Både arbeidsgruppe 1 og arbeidsgruppe 3 har omtalt ordninger for medbestemmelse i ny kirkelig organisering. Hovedutvalget viser til deres utredninger. Både kirkelige fellesråd, menighetsråd med

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

fellesrådsfunksjoner og rettssubjektet Den norske kirke er medlemmer av KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, og inngår derfor i KAs tariffområde.

Gjeldende avtaleverk har fortsatt et tydelig offentlig preg med elementer både fra det kommunale og statlige avtaleverk. Det er imidlertid fremforhandlet en del tilpasninger i de tariffoppgjør som har vært gjennomført mellom KA og arbeidstakerorganisasjonene siden 1997.

Hovedavtalen for KA-sektoren inneholder bestemmelser for ansatte i kirkelige fellesråd, og en tilleggsavtale for rettssubjektet Den norske kirke inneholder noen supplerende bestemmelser som gjelder for ansatte i RDNK. Hovedavtalen § 9-4 som gjelder kirkelige fellesråd inneholder for eksempel bestemmelser om arbeidsgivers plikter hva angår tillitsvalgte som bl.a. går ut på at arbeidsgiver så tidlig som mulig skal orientere, drøfte og ta de tillitsvalgte med på råd når det gjelder endringer og omstillinger inkludert rasjonaliseringer/driftsinnskrenkninger i virksomheten som vil få betydning for de tilsatte, informasjonsprosedyrer, sammensetning av ad hoc-grupper, prosedyrer ved utlysning/kunngjøring av nye stillinger, orientere tillitsvalgte om ledige og nyopprettede stillinger og sende søkerlister til tillitsvalgte.

For RDNK sin del er det fremforhandlet en bestemmelse som erstatter § 9-4 som inneholder mer detaljerte bestemmelser om arbeidsgivers informasjonsplikt og plikt til å drøfte saker med de tillitsvalgte. Informasjonsplikten går bl.a. ut på at arbeidsgiver skal gi tillitsvalgte informasjon om virksomhetens regnskap og økonomi, vedtak i styringsorgan og administrasjon med betydning for de tilsatte, de tillitsvalgte skal ha anledning til å uttale seg om utlysningsteksten før stillingen kunngjøres og orienteres om den lønn stillingen vil bli utlyst med. Drøftelsesplikten omfatter bl.a. budsjettforslag, omgjøring av en ikke besatt stilling, byggeprosjekter, virksomhetens planer og planer for hvordan vedtatt budsjett skal disponeres, valg ved anskaffelser, opplæring, oppsetting av arbeidsplaner, interne organisasjonsendringer, opprettelse av nye stillinger og i forkant av fastsettelse av personalreglement. Medbestemmelsen på vegne av alle tilsatte i hele RDNK utøves på sentralt nivå, samt på det nivå der beslutningene som gjelder den enkelte blir tatt.

Det er altså forskjellige medbestemmelsesordninger for de som er tilsatt i kirkelige fellesråd og for de som er tilsatt i RDNK, noe som er et resultat av forhandlinger mellom partene. Det har bakgrunn i at de ansatte i RDNK i stor grad fikk med seg ordlyden i statens hovedavtale ved virksomhetsoverdragelsen og at fellesrådsansatte fikk med seg ordlyd fra de kommunale tariffavtalene. Det arbeides med en harmonisering av avtalene. Hvilke medbestemmelsesordninger som skal fastsettes, er opp til partene.

Kirken er demokratisk styrt gjennom folkevalgte organer. Medlemmene av folkevalgte organer er valgt direkte eller indirekte gjennom representative valg. Derfor er det normalt ikke er ansatterepresentasjon i folkevalgte organer. Medbestemmelsesordninger handler derfor ikke om ansatterepresentasjon i folkevalgte organer, slik det er organisert i aksjeselskaper, men om de forhold som er regulert i lovgivningen, kirkeordningen og ikke minst i tariffavtaler. Personalreglementet for Den norske kirke inneholder også bestemmelser om arbeidstakerrepresentasjon ved tilsetting av arbeidstakere i RDNK.

Det er fastsatt i tilleggsavtalen til hovedavtalen for RDNK at:

Tillitsvalgte skal ikke delta i politiske beslutninger, beslutninger knyttet til politiske prioriteringer, samt beslutninger om spørsmål som i hovedsak gjelder Den norske kirkes samfunnsmessige og kirkepolitiske rolle. Oppstår det uenighet mellom arbeidsgiverinstansen og tillitsvalgte om en beslutning går inn under dette punkt, avgjøres spørsmålet av det respektive demokratisk valgte organ. Spørsmålet om hvordan en beslutning skal gjennomføres, skal gjøres til gjenstand for medbestemmelse, med mindre også gjennomføringsmåten må betraktes som politisk, eller hvor den påvirker eller har betydning for den politiske delen av vedtaket. Dersom en politisk beslutning vil kunne berøre de tilsattes arbeidssituasjon i vesentlig grad – og

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

virksomheten forbereder uttalelse i saken – skal arbeidsgiver sørge for at de tillitsvalgte får anledning til å uttale seg.⁸³

Hovedutvalget vil understreke viktigheten av at det etableres gode ordninger for medbestemmelse ved ny kirkelig organisering. Hvilke konkrete medbestemmelsesordninger som bør fastsettes, utover kirkeordningens krav til partssammensatte utvalg, er det opp til partene å finne ut av.

Hovedutvalget legger til grunn at prinsippet om avtalefrihet mellom partene om lønn og arbeidsvilkår vil bli videreført i Den norske kirke i tråd med alminnelige spilleregler i norsk arbeidsliv.

Partssammensatte utvalg

På lokalt nivå fastsetter kirkeordningen § 41 i dag bestemmelser om partssammensatte utvalg. Det vil si at det er fastsatt at det i hvert kirkelig fellesråd og menighetsråd med fellesrådsfunksjoner skal være partssammensatte utvalg for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og soknene eller soknet som arbeidsgiver. Det er også fastsatt at representanter for de tilsatte har møte- og talerett i kirkelig fellesråd og menighetsråd samt i underutvalg oppnevnt av slikt organ når disse behandler saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og fellesråd/menighetsråd som arbeidsgiverorgan. Ordningen svarer langt på vei til den ordningen for medbestemmelse som finnes i kommuner, jf. kommuneloven §§ 5-11 og 13-4. Etter kirkeordningen § 17 tredje ledd kan kirkelig fellesråd tildele partssammensatte utvalg myndighet til å foreta tilsetning og treffe avgjørelser i saker som gjelder forholdet mellom soknene eller soknet som arbeidsgiver og de tilsatte.

Spørsmålet om videreføring av partssammensatte utvalg i kirkeordningen var på høring i 2018. Det fremkom da noe ulike vurderinger av hvorvidt det er hensiktsmessig med en videreføring av denne type bestemmelse. Kirkemøtet valgte i 2019 å la ordningen videreføres som del av kirkeordningen.

Arbeidsgruppe 3 berørte spørsmålet:

Medlemmene av et arbeidsutvalg vil kunne delta som arbeidsgivers representanter i et partssammensatt utvalg (kirkelig administrasjonsutvalg) sammen med representanter fra arbeidstakerorganisasjoner, men det trenger ikke være arbeidsutvalgets medlemmer som har denne rollen. Rollen til partssammensatte utvalg ligger utenfor arbeidsgruppens mandat, og vil derfor måtte vurderes nærmere av andre.

Arbeidsgruppe 1 uttalte følgende om spørsmålet:

I og med at det ikke foreligger en kjent evaluering av ordningen med partssammensatt utvalg, har arbeidsgruppen kommet til at det er vanskelig å gi klare råd i spørsmålet om partssammensatt utvalg bør videreføres som en permanent ordning i tilknytning til prostifellesrådene. Arbeidsgruppen vil imidlertid peke på at kirken, dersom en ny kirkelig organisering blir besluttet, vil stå foran en omstillingsfase der behovet for å ivareta dialog og samhandling mellom partene i arbeidslivet blir særlig viktig. Stabilitet rundt eksisterende samarbeidsordninger vil da kunne være ønskelig. Arbeidsgruppen vil derfor foreslå at ordningen med partssammensatt utvalg videreføres for inntil videre. På sikt bør ordningen evalueres for å se om den bør videreføres i nåværende form, eller erstattes av andre formaliserte møtepunkter mellom arbeidslivets parter.

Spørsmålet om en videreføring av ordningen med partssammensatte utvalg bør også vurderes i sammenheng med spørsmål om tilsetning av ulike ansattegrupper i prostifellesrådet. Dette er nærmere omtalt i avsnitt 5.7.

Hovedutvalget deler vurderingen av at partssammensatte utvalg bør videreføres inntil videre. Samtidig bør ordningen evalueres på sikt.

⁸³ Supplerende bestemmelse til § 9-3 for RDNK.

7 Organisering av arbeidsgiveransvar

Formaliserte møtepunkter mellom trossamfunnet Den norske kirke og arbeidslivspartene

Arbeidsgruppe 1 pekte på at det vil være et behov for formaliserte møtepunkter mellom trossamfunnet Den norske kirke, i kraft av sin rolle som regelmyndighet, og de kirkelige arbeidslivsparter (KA og arbeidstakerorganisasjonene på KA-sektoren).

Hovedutvalget slutter seg til vurderingen av at det bør etableres formaliserte møtepunkter mellom trossamfunnet Den norske kirke, i kraft av sin rolle som regelmyndighet, og de kirkelige arbeidslivsparter (KA og arbeidstakerorganisasjonene på KA-sektoren).

8 SAMMENSTILTE MODELLER

I utformingen av ny kirkelig organisering er det en rekke temaer som må vurderes, slik drøftingene over har vist. Hovedutvalget har valgt å utforme tre sammenstilte modeller for å gi et mest mulig helhetlig bilde av de ulike handlingsalternativene. De tre modellene tar utgangspunkt i de tre alternativene for rettslig tilknytning for det nye prostifellesrådet fra kapittel 7, slik at modell 1 korresponderer med alternativ 1 osv.

Et viktig formål er å få frem de avhengighetene som finnes mellom prostifellesrådets rettslige tilknytning og de ulike temaene i kapittel 5. Mange av temaene i kapittel 5 kan riktignok ses uavhengig av prostifellesrådets rettslige tilknytning (som også er bestemmende for forankring av arbeidsgiveransvaret), mens flere har slike avhengigheter. Det er også noen avhengigheter mellom de ulike temaene som ble diskutert i kapittel 5, og de er drøftet fortløpende der.

8.1 MODELL 1: PROSTIFELLESRÅDET ER ORGAN FOR SOKNET; ALLE ER ANSATT DER

Ansvar og myndighet for prostifellesrådet

Prinsippene for rettslig tilknytning, økonomisk grunnlag og virksomhetsområde for prostifellesrådet er beskrevet i avsnitt 7.4.1. Modell 1 forutsetter at prostifellesrådet er et organ for soknet og at prostifellesrådet blir arbeidsgiverorgan for alle de som arbeider lokalt, inklusive menighetsprestene. De økonomiske forutsetningene er oppfylt ved at organet er et organ for soknet og at det får tilskudd til prestetjenesten i prostiet fra RDNK.

Prostifellesrådet vil ha det ansvar og de oppgaver som er beskrevet i avsnitt 5.2 med følgende formålsbestemmelse: «Prostifellesrådet skal bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn, og det skal fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og lokale arbeidsgrupper i prostiet, samt i trossamfunnet for øvrig.»

Prostifellesrådets oppgaver vil være knyttet til økonomiforvaltning, kirkebyggforvaltning, lokal gravplassmyndighet og arbeidsgiveroppgaver inklusive arbeidsgiver styringsrett. Prostifellesrådet vil ha alle arbeidsgiverfunksjonene, se tabellen nedenfor.

I modell 1 er prostifellesrådet rettslig forankret i soknene, og modellen legger godt til rette for lokal handlefrihet. Dagens sammenheng fra menighetsprest via prost til bispedømmet og nasjonalkirken blir i denne modellen svekket. De etablerte kontaktflatene i dag blir påvirket av at arbeidsgiveransvaret flyttes. For å sikre fortsatt god dialog og nær relasjon mellom bispedømmenivå, biskop og lokalkirken, foreslår utvalget at dette avbøtes gjennom en sum av tiltak som er omtalt flere steder i rapporten. Det bør også vurderes etablert kontaktmøter for dialog mellom prostifellesrådene og bispedømmet/RDNK.

Fra tid til annen vil det kunne være behov for å omdisponere midler til prestestillinger mellom prostiene, f.eks. ved etablering av nye lokalsamfunn eller omfattende fraflytting. Prinsipper for dette og tilhørende rutiner må reguleres i kirkeordningen eventuelt ifm. rammetilskuddet som ytes.

Sammensetning og valgordning til prostifellesrådet

Prostiet skal ha et folkevalgt organ kalt prostifellesråd. Dette settes sammen av representanter fra menighetsrådene i prostiet og en geistlig representant. Det skal være samisk representasjon i prostifellesråd som har sokn som ligger innenfor samisk forvaltningsområde. Et flertall i utvalget mener det er ønskelig med kommunal representasjon.

Spørsmålet om sammensetning og valgordning til prostifellesrådet kan løses uavhengig av spørsmålet om arbeidsgiverorganisering, men har sammenheng med løsning for daglig ledelse, se nedenfor.

Menighetsrådets oppgaver og ansvar

Menighetsrådet opptre på vegne av og representerer Den norske kirkes grunnleggende enhet, soknet. Hovedlinjene i oppgavefordelingen mellom dagens menighetsråd og fellesrådene videreføres i relasjonen mellom menighetsråd og

8 Sammenstilte modeller

prostifellesråd. Det gjelder også menighetsrådenes adgang til å opprette stillinger for midler som rådet disponere, se nærmere om dette i avsnitt 5.4.

I arbeidsgiveralternativ 1 overføres arbeidsgiveransvar for menighetsprestene til soknet v/ prostifellesrådene, mens ansvaret for menighetsprestetjenesten (innholdsansvar) legges til soknet v/menighetsrådet.

For å styrke hvert enkelt menighetsråd etableres et årlig fellesmøte for menighetsrådsmedlemmene i prostiet, kalt prostimøte.

Menighetsrådets rolle ved tilsetting i de stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for, bør styrkes. Ulikhetene i tilsetningsordningene for menighetsprester og fellesrådstitilsette tilsier at en ny tilsetningsordning bør gjennomgå nærmere før det fastsettes eventuelle nye felles ordninger.

Daglig ledelse

Utvalget har pekt på tre mulige alternative løsninger for en daglig ledelse i avsnitt 5.6. Alle disse tre løsningene for daglig ledelse kan anvendes i modell 1. Fordi den vertikale sammenhengen i kirken blir svekket i modell 1, siden sammenhengen fra menighetsprest via prost til bispedømmet og nasjonalkirken blir brutt, vil et viktig tiltak for å styrke båndet mellom lokalkirken og bispedømmenivået, kunne være å utforme en ordning for daglig ledelse som legger til rette for en tett og god relasjon mellom daglig leder, biskop, bispedømmeråd og bispedømmekontor.

I modell 1 er prostifellesrådet et organ for soknet og utgår fra dette. Det følger av dette at myndigheten til å tilsette de som inngår i den daglige ledelsen (daglig leder/prost/kirkeverge) må ligge til prostifellesrådet selv.

Når det gjelder spørsmålet om en prost i den daglige ledelsen, også kan være geistlig representant i prostifellesrådet mener et flertall i utvalget at dette ikke er ønskelig i alternativ 1 og 2 for daglig ledelse. I alternativ 3 ligger det innebygd at prosten også er geistlig representant.

Bispedømmenivået

I modell 1 har bispedømmenivået ikke lenger en arbeidsgiverrolle for menighetsprestene.

Dersom biskopen ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar, ser utvalget behov for å sikre nødvendige og tjenlige virkemidler for å utøve biskopens ledelses- og tilsynsansvar på en god måte. Utvalget har valgt å videreutvikle anbefalingene fra arbeidsgruppe 2 på dette punktet, og har i tillegg vurdert andre virkemidler. Selv om det ikke er enighet i utvalget om hvilke virkemidler som er hensiktsmessige, bør nedenstående liste gi et godt utgangspunkt for det videre arbeidet:

1. Det må etableres en tydelig forbindelse mellom biskopen, prosten og den øvrige ledelsen i prostiet som legger til rette for samarbeid og samhandling innen bispedømmet, gjennom faste møtepunkt gjennom året.
2. Biskopen må sikres en faglig kompetent stab.
3. Biskopen må sikres en rolle i tilsettingssaker, for eksempel ved uttalerett eller representasjon i tilsettingsorganet.
4. Biskopen må kunne innkalle alle kirkelige medarbeidere til fagsamlinger og kompetansehevende tiltak.
5. Det bør utredes hvordan arbeidsgiver skal følge opp biskopens bindende pålegg.
6. Tydeligere krav til saksbehandling i vigslings- og tilsynssaker bør utredes.
7. Prosten bør få i oppgave å legge til rette for at biskopen får nødvendig kjennskap til forholdene i prostiet og menighetene.
8. Det bør institusjonaliseres korte prostivisiter for å sikre biskopen de nødvendige virkemidler til å utøve sitt tilsynsansvar på en god måte.

Konkretiseringen av tiltakene må utformes i lys av hvilke løsninger som velges for ny organisering.

Bispedømmerådet har flere ulike roller i dagens organisering. Med unntak av bispedømmerådets arbeidsgiverrolle for menighetsprestene, foreslår hovedutvalget å videreføre disse rollene. Hovedutvalget ser at bispedømmets rolle i

8 Sammenstilte modeller

kompetanseutviklingen i Den norske kirke kan styrkes, men mener dette er en tematikk som hører hjemme i en helhetlig gjennomgang av oppgavefordelingen i arbeidet med kompetanseutvikling i kirken.

Hovedutvalget har vurdert tre ulike sammensetninger av bispedømmerådet, se avsnitt 5.8.5. Dette er valg kan gjøres uavhengig av hvilket alternativ for arbeidsgiverorganisering som velges.

Bispedømmekontorets oppgaver vil endres når biskopens og bispedømmerådets ansvarsområder endres.

Det nasjonale nivået

Stor lokal handlefrihet innebærer en svekkelse av Kirkemøtets rolle som øverste styrende organ i trossamfunnet ved at Kirkemøtet får færre virkemidler til å ivareta styring gjennom ikke lenger å være øverste arbeidsgivermyndighet for prestene. Det kan gi økt fare for fragmentering med ulikhet mellom menighetene også på måter som ikke er formålstjenlig. Det er heller ikke opplagt at stordriftsfordeler blir realisert dersom hvert enkelt prostifellesråd kan velge å beholde de oppgavene de har i dag. Visse styringsoppgaver bør vurderes lagt nasjonalt. Dette kan blant annet være aktuelt for oppgaver der offentlige myndigheter stiller særlige krav til kvalitet, transparens og etterprøvnbarhet. Et eventuelt ønske om for eksempel å innføre felles systemer og løsninger samt beslutninger om samling av oppgaveløsning i trossamfunnet, særlig innenfor administrative støttetjenester, må besluttes av Kirkemøtet innenfor rammene av trossamfunnsloven eller ved bruk av rammestyring. Kirkemøtet vil samtidig i større grad enn det hadde før 2021, ha ansvaret for å fastsette felleskirkelige rammer og regelverk samt myndighet til å fordele tilskudd til lokalt nivå.

8.2 MODELL 2: PROSTIFELLESRÅDET ER ORGAN FOR SOKNET OG RDNK; ALLE ER ANSATT I RDNK

Ansvar og myndighet for prostifellesrådet

Prinsippene for rettslig tilknytning, økonomisk grunnlag og virksomhetsområde for prostifellesrådet i modell 2 er beskrevet i avsnitt 7.4.2. I denne løsningen er prostifellesrådet et organ for både rettssubjektet Den norske kirke og for soknene. Arbeidsgiveransvaret som fellesrådene har i dag, overføres til RDNK. Når det gjelder forutsetningen om at arbeidsgiver må ha økonomisk grunnlag for virksomheten vil utvalget peke på at denne løsningen for arbeidsgiverorganisering vil bli vanskeliggjort fordi kommunen finansierer bemanning og oppgaver i soknet, mens soknet må videreføre tilskuddet til RDNK for å lønne de ansatte.

Som organ for soknet utfører også prostifellesrådet oppgaver innenfor kirkebygg- og eiendomsforvaltning, budsjett- og økonomiforvaltning, gravplassforvaltning og samarbeid med kommunen.

RDNK v/Kirkemøtet beslutter hvilket organ i RDNK som skal utøve de ulike arbeidsgiverfunksjonene for den enkelte ansatte. I denne modellen vil prostifellesrådet som organ for RDNK utøve de fleste arbeidsgiverfunksjoner for alle ansatte som arbeider lokalt i soknene. Modellen åpner for at RDNK kan beslutte at visse arbeidsgiverfunksjoner skal legges til f.eks. biskop eller bispedømmeråd. Biskopen vil f.eks. kunne være definert som øverste leder av prestedtjenesten og andre kirkefaglige stillinger i bispedømmet, hvis det er ønskelig. Det kan f.eks. bety ansvar for å tilby ansatte arbeidsveiledning (ABV) og ansvar for oppfølging av arbeidsmiljøundersøkelser ovenfor prostifellesrådene. Arbeidsgivermyndighet i det daglige vil være delegert til prostifellesrådet, slik at arbeidstakerne vil oppleve prostifellesrådet som sin arbeidsgiver.

Hovedutvalget vil særlig peke på at Modell 2 i mindre grad enn modell 1 og 3 understøtter soknets selvstendighet i trossamfunnet. Det viktigste tiltaket for å understøtte soknets selvstendighet i modell 2 er at Kirkemøtet beslutter at de fleste arbeidsgiverfunksjonene skal legges til prostifellesrådet og å begrense omfanget av instruksjon over prostifellesrådet i saker som RDNK kan instruere på. Det bør også i denne modellen vurderes etablert kontaktmøter for dialog mellom prostifellesrådene og bispedømmenivået, og i denne modellen bør det være et særlig siktemål å styrke soknets initiativ og påvirkning.

8 Sammenstilte modeller

Også i denne modellen vil det fra tid til annen kunne være behov for å omdisponere midler til prestestillinger mellom prostiene. Prinsipper for omdisponering og tilhørende rutiner kan reguleres i kirkeordningen, eventuelt ifm. budsjettildeling fra nasjonalt nivå i RDNK, og vil kunne være tema i kontaktmøter mellom nivåene, sannsynligvis ifm. budsjettprosessen.

Sammensetning og valgordning til prostifellesrådet

Vurderes likt som i modell 1.

Selv om organet er en del av RDNK, vil prostifellesrådet får legitimitet fra det lokale ved at det i hovedsak settes sammen av medlemmer fra menighetsrådene.

Menighetsrådets oppgaver og ansvar

Vurderes likt som i modell 1, men med følgende forskjell:

Det må tas stilling til om Kirkemøtets organiseringskompetanse hjemler adgang til å legge innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten til menighetsrådet. Dersom dette ikke er mulig kan Kirkemøtet legge oppgaven til prostifellesrådet som organ for RDNK.

Daglig ledelse

Vurderes likt som i modell 1, bortsett fra at modell 2 åpner for at et annet organ i RDNK enn prostifellesrådet kan ha siste ord i tilsetningen av prosten, for eksempel bispedømmerrådet. Dette vil i så fall være en likeartet løsning som den som gjelder på bispedømmenivå, der stiftsdirektør tilsettes av bispedømmerrådet mens biskop tilsettes av Kirkerådet.

Hovedutvalget mener at det bør være prostifellesrådet som også i denne modellen tilsetter den daglige ledelsen inklusive prosten.

Bispedømmenivået

Bispedømmenivåets ansvar og oppgaver avhenger av hva Kirkemøtet ser som mest hensiktsmessig. Kirkemøtet kan velge å legge noen arbeidsgiverfunksjoner for prestene til bispedømmenivået, som for eksempel at biskopen vil kunne være definert som øverste leder av prestetjenesten og andre kirkefaglige stillinger i bispedømmet, ansvar for å tilby ansatte arbeidsveiledning (ABV) og ansvar for oppfølging av arbeidsmiljøundersøkelser ovenfor prostifellesrådene. Kirkemøtet kan imidlertid også velge å legge alle arbeidsgiverfunksjonene til prostifellesrådet, og da blir bispedømmenivåets ansvar og oppgaver tilnærmet like som i modell 1.

Det nasjonale nivået

Kirkemøtets rolle som øverste styrende organ i trossamfunnet vurderes som styrket sammenlignet med i dag, ved at RDNK v/Kirkemøtet i tillegg til å være arbeidsgiver for prestene, også blir arbeidsgiver for andre kirkelig tilsatte. Det gir andre virkemidler og muligheter for styring. Modellen vil bl.a. sannsynligvis også kunne gi Kirkemøtet hjemmel til å beslutte felles nasjonale HMS-systemer, nasjonale lønns- og personalsystemer og nasjonale systemer for medbestemmelse for alle ansatte i Den norske kirke, i kraft av rollen som øverste arbeidsgiverorgan. Modellen åpner for en plassering av arbeidsgiverfunksjoner og systemer ut fra hensiktsmessighet.

8.3 MODELL 3: DELEGASJON AV ARBEIDSGIVERFUNKSJONER FRA RDNK TIL PROSTIFELLESRÅD

Ansvar og myndighet for prostifellesrådet

Prinsippene for rettslig tilknytning, økonomisk grunnlag og virksomhetsområde for prostifellesrådet i modell 3 er beskrevet i avsnitt 7.4.3. Prostifellesrådet vil i denne modellen være et fellesorgan for soknene på samme måte som i modell 1, men vil i tillegg utøve arbeidsgiverfunksjoner for menighetsprestene med grunnlag i delegasjon.

Hovedutvalget har valgt å fokusere på en variant der prostifellesrådet i praksis utøver de fleste arbeidsgiverfunksjoner for alle som arbeider lokalt. Delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner for menighetsprestene fra RDNK til prostifellesrådene fastsettes av Kirkemøtet. RDNK beholder det formelle arbeidsgiveransvaret for menighetsprestene. Delegasjonen fratras ikke RDNK for det ansvaret det er å være arbeidsgiver, noe som innebærer at RDNK bl.a. ikke vil

8 Sammenstilte modeller

kunne delegere fra seg et mulig erstatningsansvar. Den nærmere fordelingen av oppgaver og myndighet er redegjort for i tabellen nedenfor.

Modell 3 innebærer at atskillig myndighet delegeres fra RDNK til kirken lokalt, noe som bidrar til en vertikal sammenheng i kirken. Behovet for sammenheng kan et stykke på vei håndteres gjennom rammebetingelser for delegasjonen, men for øvrig vil den være lik modell 1 når det gjelder konsekvenser og behov for tiltak. Til tross for omfattende delegasjon vil modellen kunne score noe svakere enn modell 1 og 2 når det kommer til prinsippet om at roller, ansvar og myndighet i organisasjonen skal være tydeliggjort og følge hverandre. Grunnen til dette er at modellen, til tross for forslag om omfattende delegasjon, i stor grad viderefører dagens løsning med to formelle arbeidsgivere for de som arbeider lokalt i kirken. Det mest relevante tiltaket her vil være å utvikle et delegasjonsreglement som kan klargjøre roller og ansvar.

Også i denne modellen vil det fra tid til annen kunne være behov for å omdisponere midler til prestestillinger mellom prostiene, f.eks. ved etablering av nye lokalsamfunn eller omfattende fraflytting. Dette kan også ha sammenheng med at prestene som et utgangspunkt vil ha rettigheter og plikter i et større virksomhetsområde enn prostifellesrådet. Prinsipper for omdisponering og tilhørende rutiner kan reguleres i kirkeordningen, eventuelt i et delegeringsreglement eller og vil være tema i kontaktmøter mellom nivåene, sannsynligvis ifm. budsjettprosessen.

Sammensetning og valgordning til prostifellesrådet

Vurderes likt som i modell 1.

Menighetsrådets oppgaver og ansvar

Vurderes likt som i modell 1 med følgende unntak:

Når det gjelder innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten vil dette ansvaret som et utgangspunkt bli igjen hos RDNK, slik at oppgaveansvar og arbeidsgiveransvar følges ad. På samme måte som RDNK kan delegere arbeidsgiverfunksjoner til prostifellesrådet som organ for soknet, kan RDNK også delegere utøvelsen av de oppgaver som innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten innebærer til menighetsrådet, slik at menighetsrådet i praksis får et helhetlig innholdsansvar.

Daglig ledelse

Vurderes likt som i modell 1, men det er behov for å klargjøre følgende:

I modellen kunne man se for seg at også prosten beholdt sitt formelle ansettelsesforhold i RDNK på samme måte som menighetsprestene. I den grad prosten har en del av den daglige ledelse, må prostifellesrådet tilsette prosten. Det skyldes at det normalt er det respektive kirkelige styringsorgan (rådet) som i dag er arbeidsgiver for egen daglige leder og øvrige medarbeidere underlagt denne. Daglig leder representerer virksomheten i det daglige, og prostifellesrådet må derfor selv inneha styrings- og instruksjonsretten over daglig leder, inkludert både tilsettings- og oppsigelsesmyndighet. Utvalget har derfor ikke sett det som en aktuell løsning at et organ for RDNK skulle ha et formelt ansettelsesforhold for prosten når prostifellesrådet er et organ for soknet. Samtidig må biskopen eller den denne utpeker ha en rolle i tilsettingsprosessen.

Bispedømmenivået

Vurderes likt som i modell 1, bortsett fra at det i modell 3 er RDNK v/Kirkemøtet som beslutter hvilket organ i RDNK som skal forvalte den formelle arbeidsgiverrollen overfor prestene. Dersom denne rollen legges til bispedømmenivået, bør det vurderes om bispedømmet skal gis noen form for myndighet knyttet til omdisponering av prestestillinger mellom prostifellesrådene. Dette blir særlig viktig dersom virksomhetsområdet for prestatjenesten er RDNK.

Det nasjonale nivået

En mer funksjonell oppgavefordeling med mer tid til kjerneoppgaver lokalt og mindre dobbeltarbeid administrativt, kan oppnås ved å legge en del styringsoppgaver nasjonalt, eller ved å samle oppgaveløsning på et nasjonalt nivå. Mulighetene for dette vurderes i hovedsak likt som i modell 1.

8 Sammenstilte modeller

8.4 OPPSUMMERING AV DE TRE MODELLENE

Nedenfor følger en sammenstilling av hvordan oppgaver og myndighet fordeles i de tre modellene. Oversikten er ment som en overordnet fremstilling. Innholdet vil måtte gjennomgå og kvalitetssikres i detalj før en ny kirkeordning utformes.

Tabell 8.1 Oppsummering av de tre modellene

Tema	Modell 1	Modell 2	Modell 3
PFR er organ for soknet	Ja	Ja	Ja
PFR er organ for RDNK	Nei	Ja	Nei (delegert)
Økonomiforvaltning tilligger PFR	Ja	Ja	Ja
Kirkebyggforvaltning tilligger PFR	Ja	Ja	Ja
Lokal gravplassmyndighet	Ja	Ja	Ja
Samarbeid med kommunen	Ja	Ja	Ja
Kommunalt tilskudd håndteres av	PFR	PFR	PFR
Statlig tilskudd håndteres av	PFR	PFR	PFR
PFR kan forplikte RDNK ut over ressursrammene	Nei	Ja	Nei
Formelt arbeidsgiveransvar for prester	PFR	RDNK	RDNK
Formelt arbeidsgiveransvar for andre	PFR	RDNK	PFR
PFR utøver arbeidsgiverfunksjoner for alle	Ja	Ja	Ja
Innholdsansvar for menighetsprestetjenesten	MR	MR alternativt PFR ⁸⁴	RDNK delegert til MR
PFR utøver arbeidsgivers styringsrett	Ja	Ja	Ja ⁸⁵
Styringsretten må avstemmes mot biskopens tilsyn	Ja	Ja	Ja
PFR tilsetter alle, inkl. prester	Ja	Ja	Ja
Suspensjon/oppsigelse/avskjed	PFR	PFR	PFR
Rettslig adgang til omdisponering av stillinger mellom prostier	Krever tiltak	Ja	Ja for prester + Krever tiltak for øvrige
Virksomhetsområde prester	Prostiet	Hele RDNK	Hele RDNK
Virksomhetsområde øvrige	Prostiet	Hele RDNK	Prostiet
PFR har lønnsplikt	Ja	Ja	Ja
PFR har plikt til forsvarlig arbeidsmiljø	Ja	Ja ⁸⁶	Ja
PFR har plikt til likebehandling m.m.	Ja	Ja	Ja
PFR har plikt til individuell tilrettelegging	Ja	Ja	Ja
PFR påser at det tas ut ferie og fritid	Ja	Ja	Ja
PFR har ansvar for opplæring og utvikling	Ja	Ja	Ja
PFR har omsorgsplikt for de tilsatte	Ja	Ja	Ja
PFR har ansvar for medbestemmelse	Ja	Ja	Ja
PFR har ansvar for varslings-/ytringsfrihet	Ja	Ja	Ja
PFR rapporterer overfor det offentlige mv.	Ja	Ja	Ja
Prostimøte	Ja	Ja	Ja
Biskopens tilsyn og arbeidsgivers oppfølging ⁸⁷	Mulig	Mulig	Mulig
Felles nasjonale systemer (internkontroll, HMS, personvern, tjenesteleveranser etc.)	Mulig	Mulig	Mulig

⁸⁴ Avhenger av rekkevidden av Kirkemøtets organiseringskompetanse, se avsnitt 7.4.2

⁸⁵ I samsvar med delegasjonen av arbeidsgiverfunksjonene

⁸⁶ Vil avhenge av hvilken myndighet og ansvar som plasseres på prostifellesrådsnivå innenfor RDNK. Øverste leder i RDNK kan ikke fraskrive seg ansvaret.

⁸⁷ Det vil være mulig å få til begge deler i alle modeller, men behovet for formaliserte ordninger vurderes størst i modell 1. I modell 2 kan dette i større grad løses ved fordeling av ansvar og myndighet mellom nivåene mens det i modell 3 vil kunne uttrykkes i et delegeringsreglement.

DEL 3: VURDERINGER OG ANBEFALINGER

Kantorvigsling i Heggen kirke i Tunsberg bispedømme. Foto: Bo Mathisen/Den norske kirke

9 Måloppnåelse

9 MÅLOPPNÅELSE

9.1 INNLEDNING

Kirkerådet har fastsatt ti mål for arbeidet med ny kirkelig organisering. Hovedutvalget har videreutviklet disse målene, som beskrevet i avsnitt 2.3. Hovedutvalgets mål er at ny kirkelig organisering skal bidra til at Den norske kirke i årene som kommer vil være «en folkekirke i hele landet» som «står sterkt lokalt», har «avklarte roller og mandat», «god ledelse på alle nivå», og «god ressursutnyttelse». Innholdet i målene er deretter konkretisert til tre *delmål* for hvert av de fem målene, se Figur 9.1. De totalt 15 delmålene beskriver til sammen alle de viktigste målene med ny organisering.

Hovedutvalget har vurdert hvordan utvalgets forslag kan ventes å bidra til å realisere de ulike målene. Forventet måloppnåelse har betydning for om det bør gjøres endringer fra dagens organisering, og hvilke endringer som eventuelt bør gjøres. Den faktiske måloppnåelsen vil blant annet avhenge av hvordan modellene implementeres. Analysene er gjort i tråd med anbefalingene i det statlige økonomistyringsregelverket med utredningsinstruksen, og er for en stor del basert på arbeidet til konsulentfirmaet PwC, se deres rapport i vedlegg 7. Forslagenes økonomiske konsekvenser, arbeidsrettslige konsekvenser mv. er beskrevet i kapittel 11.

I analysene av måloppnåelse er forslagene hele tiden vurdert opp mot å skulle videreføre dagens organisering. Når det står at «Modell 1 har følgende konsekvenser ...», menes dermed at dette er konsekvensene av å innføre Modell 1 sammenliknet med å videreføres dagens organisering. Modell 1-3 viser til de tre modellene i kapittel 8.

Figur 9.1 Mål og delmål for ny kirkelig organisering

9 Måloppnåelse

9.2 VURDERINGER AV MODELLENES MÅLOPPNÅELSE

Alle modellene ventes å gi betydelig høyere måloppnåelse enn dagens organisering. Dette er fordi alle modellene innebærer å samle arbeidsgiveransvaret lokalt i nye, større prostifellesråd, og begge disse endringene kan ventes å gi bedre måloppnåelse.

For enkelte mål og delmål er det likevel store forskjeller. Modell 1 vil blant annet gi høyere måloppnåelse på å legge til rette for at kirken står sterkt lokalt, mens 2 modell vil bedre legge til rette for en ledelse som skaper en felles retning. Modell 3 tar opp i seg aspekter fra begge de andre modellene.

Hvilken modell som vurderes som best, vil dermed avhenge av hvilke mål som anses som viktigst, og hvordan ulike hensyn veies mot hverandre.

9.2.1 En folkekirke i hele landet

Målet er formulert som følger: «Den norske kirke er en kirke som er til stede i hele landet og oppfyller samfunnsoppdraget om å være folkekirke. Over hele landet er kirken en attraktiv arbeidsplass med kvalifiserte ansatte. Den norske kirke formidler evangeliet gjennom ord og handling, og er med på å forvalte den kristne kulturarven.» Målet har tre delmål: Organiseringen legger til rette for at «Den norske kirke utfører oppdraget sitt som folkekirke i hele landet», at «kirken er en attraktiv arbeidsplass med kvalifiserte ansatte i hele landet» og at «kirken henger godt sammen lokalt, regionalt og nasjonalt».

Den norske kirke utfører oppdraget sitt som folkekirke i hele landet

Den norske kirkes oppdrag som folkekirke favner bredt, og handler blant annet om å forkynde evangeliet, tjene og møte mennesker i alle slags livssituasjoner og skape felleskap gjennom gudstjenester, undervisning, misjon og diakonalt arbeid. Kirkens oppdrag handler også om å være der folk bor og lever i hele landet, se nærmere beskrivelse av kirkens oppdrag i avsnitt 3.2. Dette delmålet er dermed det mest grunnleggende av de alle.

Alle modellene er vurdert til å gi en høyere måloppnåelse enn dagens situasjon. Utvalgets forslag til ny kirkelig organisering forventes å legge bedre til rette for at Den norske kirke skal kunne utføre oppdraget sitt som folkekirke, enn dagens organisering. Det å opprette prostifellesråd og la utøvelsen av arbeidsgiveransvar skje her, antas å ha en positiv effekt på flere av utfordringene ved dagens situasjon beskrevet i avsnitt 4.2. Prostifellesrådet vil ha bedre mulighet til å tilby ansatte heltidsstillinger, større fagmiljø og mindre sårbare arbeidsplasser, og har potensial til å forvalte ressurser på en bedre måte. Felles utøvelse av arbeidsgiveransvaret vil gjøre det lettere å unngå dobbeltarbeid og ulik styring og prioritering. Det er stor grunn til å tro at disse faktorene påvirker kirkens mulighet til å utføre oppdraget som folkekirke i hele landet.

Kirken er en attraktiv arbeidsplass med kvalifiserte ansatte i hele landet

De to store endringene fra dagens situasjon, med opprettelsen av prostifellesråd og felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner, ventes å gjøre kirken til en mer attraktiv arbeidsplass. Virkningene er i stor grad uavhengig av modell for arbeidsgiverorganisering, fordi de følger av at det blir flere heltidsstillinger, større fagmiljø, mindre sårbare arbeidsplasser og felles styring og prioritering.

Alle modellene er vurdert til å gi en høyere måloppnåelse enn dagens situasjon, men modell 2 gir en noe høyere måloppnåelse enn de andre to. Modell 2 vurderes å gi særlig god måloppnåelse på dette delmålet, fordi denne modellen legger bedre til rette for å la strategiske HR-tjenester være likt på tvers av trossamfunnet og gir større frihet til å definere hvilket nivå i organisasjonen det er mest hensiktsmessig å bygge opp spesialistkompetanse.

Kirken henger godt sammen lokalt, regionalt og nasjonalt

Likt for alle modellene er at prostifellesrådet representerer en bedring fra dagens situasjon med tanke på å en sammenhengende kirke. Prostifellesrådet vil kunne bidra til økt sammenheng mellom ulike sokn innad i prostiet, og derfor bidra til en styrket måloppnåelse for alle modeller. Også tydeliggjøring av biskopens tilsyn vil bidra til en mer sammenhengende kirke.

9 Måloppnåelse

Ulik organisering av arbeidsgiveransvaret gjør at de ulike modellene oppnår ulik måloppnåelse på dette delmålet. I modell 1 brytes den geistlige arbeidsgiverlinjen som bidrar til sammenbinding fra nasjonalt til regionalt og lokalt nivå, noe som svekker den vertikale sammenbindingen fra dagens situasjon. Sammen med de modelluavhengige positive endringene beskrevet over, betyr det at dette at måloppnåelsen i modell 1 ikke er betydelig høyere enn dagens situasjon. For modell 2 vil det at det formelle arbeidsgiveransvaret for alle er samlet nasjonalt og at det går en arbeidsgiverlinje fra nasjonale til det regionale og lokale nivået, representere en styrking av den vertikale sammenbindingen. Derfor gir modell 2 en vesentlig høyere måloppnåelse enn dagens situasjon for dette delmålet. I modell 3 er det kun det formelle arbeidsgiveransvaret for prestene som går på tvers av nivåer, ikke veldig forskjellig fra i dag. Sammen med de modelluavhengige positive konsekvensene oppnår derfor modell 3 en noe høyere måloppnåelse enn dagens organisering, men ikke like høy som modell 2.

9.2.2 Kirken står sterkt lokalt

Målet er formulert som følger: «Soknet er den kirkelige grunnenhet. Det er lokalt at kirken deler evangeliet og får nære møter med medlemmer, frivillige og de som søker kirkens tjenester. Fleksible strukturer sikrer lokalt handlingsrom innenfor nasjonale rammer, slik at kirken til enhver tid er godt tilpasset lokale forhold.» Målet er operasjonalisert med tre delmål: Organiseringen legger til rette for at «mest mulig av kirkens ressurser brukes til forkynnelse av evangeliet i møter med mennesker lokalt», at «organisasjonen er fleksibel, med gode muligheter for lokale tilpasninger og ivaretagelse av soknets myndighet og handlefrihet» og «sterkt lokalt engasjement og deltagelse i kirkens folkevalgte organer».

Mest mulig av kirkens ressurser brukes til forkynnelse av evangeliet i møter med mennesker lokalt

Ny organisering vil gjøre det mulig å bruke mer av kirkens ressurser til forkynnelse av evangeliet lokalt. Færre organer gir mindre ressursbruk på administrasjon og ledelse, og felles arbeidsgiveransvar gir mindre ressursbruk på samordning mellom arbeidsgiverlinjene. Ny organisering vil frigjøre ressurser, og det antas ikke å være store forskjeller mellom modellene. Hvor mye ressurser som faktisk vil bli frigjort, og hvor mye av disse ressursene kirken får beholde, er usikkert og vil blant annet være avhengig av hvordan ny organisering blir implementert.

Organiseringen er fleksibel, med gode muligheter for lokale tilpasninger og ivaretagelse av soknets myndighet og handlefrihet

Hovedutvalgets forslag viderefører flere elementer som sikrer fleksibilitet og mulighet for lokale tilpasninger. På prostinivå legges det opp til stor lokal frihet i utformingen av ordning for daglig ledelse, og en viss fleksibilitet i sammensetningen av prostifellesrådet. Det enkelte sokn vil dessuten ha frihet til å bestemme størrelse på menighetsråd og hvilke prioriteringer som gjøres i menighetsarbeidet.

Modell 1 er den modellen som gir størst lokal handlefrihet. Det er fordi prostifellesrådet da vil være et organ for soknet og mest myndighet vil ligge til soknet, enten ved prostifellesrådet eller menighetsrådet. Modell 2 legger større myndighet til RDNK, slik at mulighetene for lokale tilpasninger svekkes. Modell 3 vil ligge mellom modell 1 og 2 med tanke på muligheter for lokale tilpasninger. Selv om valg av arbeidsgivermodell vil kunne påvirke mulighetene for lokale tilpasninger, foreslår hovedutvalget flere trekk som gir en grunnleggende fleksibilitet i organisasjonen. Dette påvirker alle modellene i positiv retning.

Sterkt lokalt engasjement og deltagelse i kirkens folkevalgte organer

For å ivareta og styrke et lokalt engasjement og deltagelse i kirkens folkevalgte organer er det viktige at de folkevalgte har reell innflytelse over viktige og relevante beslutninger for kirken. Et fellesråd på prostinivå gjør at beslutninger tas lenger unna hvert enkelt menighetsråd. Det kan oppleves fjernere fra menighetene og livet lokalt enn et fellesråd på kommunenivå, som i dag. Dette kan svekke det lokale folkevalgte engasjementet, i alle de tre modellene. Som et kompenserende tiltak er det foreslått et årlig prostimøte for menighetsrådsmedlemmer. Dette kan styrke innflytelsen til hvert enkelt menighetsrådsmedlem og bidra til å øke engasjement og deltagelse.

9 Måloppnåelse

I modell 1 og 3 får menighetsrådet overført eller delegert innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten. Dette er med på å styrke menighetsrådets betydning og legger derfor bedre til rette for et sterkere lokalt engasjement enn dagens organisering. I modell 2 er det noe usikkerhet knyttet til om innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten kan legges til menighetsrådet. Det gjør at modell 2 har noe mer usikkerhet heftet ved seg på dette punktet.

9.2.3 Avklarte roller og mandat

Målet er formulert som følger: «Den norske kirke har både folkevalgte, frivillige og ansatte som bidrar til drift og utvikling av kirken. Alle disse opplever trygghet i rollen ved at det er definert hvilken rolle og hvilket mandat den enkelte har. Strukturen har et godt samvirke mellom embete og råd, og sammensetningen av ulike organ er gjennomtenkt og begrunnet.» Målet er operasjonalisert med tre delmål: Organiseringen legger til rette for «klarhet i roller og mandat for folkevalgte, ansatte og frivillige», «god balanse mellom embete og råd, folkevalgte og ansatte» og «styringslinjer og ansvarsdelegering mellom nivåene som er funksjonelle og forståelige for kirkens aktører».

Klarhet i roller og mandat for folkevalgte, ansatte og frivillige

Felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner for de ansatte i lokalkirken vil gjøre de ansattes roller og mandat tydeligere enn med dagens organisering. Det vil ikke lenger være ulike arbeidsgivere som kan ha ulike prioriteringer, og det vil bli tydeligere hvem det skal rapporteres til. Dette vil øke måloppnåelsen i alle modeller. Også folkevalgte kan få tydeliggjort sine roller og mandater i forbindelse med etableringen av prostifellesrådene og den foreslåtte gjennomgangen av bispedømmerådets ansvarsområder. I modell 2 introduseres riktignok en klarhet ved at prostifellesrådet vil være et organ for soknene i saker som gravplass og kirkebygg, mens det vil være et organ for RDNK i arbeidsgiver spørsmål. De praktiske konsekvensene av dette er imidlertid ikke opplagte.

God balanse mellom embete og råd, folkevalgte og ansatte

Alle de tre modellene viderefører balansen mellom embete og råd, og styrker balansen mellom folkevalgte og ansatte noe. Embete og råd-prinsippet videreføres på alle de samme kirkelige nivåene som vil videreføres i en ny organisering. Kirkelig fellesråd, hvor embete og råd-prinsippet ligger til grunn, blir ikke videreført, men vil erstattes av prostifellesrådet. Her vil også embete og råd-prinsippet videreføres. Det er derfor ikke noen vesentlige endringer i balansen mellom embete og råd, men videreføring av den balansen som ligger til grunn i dagens organisering.

Balansen mellom folkevalgte og ansatte blir mer tydeliggjort i en ny organisering, uavhengig av modell. Det er fordi dagens prostinivå ikke har et folkevalgt organ. Dagens prostinivå vil erstattes med prostifellesrådet som både vil ha et folkevalgt organ og være et nivå med ansatte. Denne endringen gjør at alle kirkens nivåer både har folkevalgte og ansatte, og vil representere en noe forbedret balanse mellom folkevalgte og ansatte, sammenlignet med dagens situasjon.

Styringslinjer og ansvarsdelegering mellom nivåene som er funksjonelle og forståelige for kirkens aktører

Dette er et punkt hvor varierende faktorer har ulike konsekvenser i modellene, men alle representerer en bedring fra dagens situasjon. I modell 1 vil prostifellesrådets ansvar være tydeliggjort, og styringslinjene fra soknene vil ligne på hvordan relasjonen mellom sokn og fellesråd i dag. Dette vil gi en struktur som både er mer forståelig og funksjonell. I modell 1 vil likevel en usikkerhet om kirkemøtets myndighet og rolle bli forsterket. Hvis arbeidsgiveransvaret for alle legges til prostifellesrådet, som er forankret i soknene, forsterker dette klarheten om hvilken myndighet da Kirkemøtet har over soknene og prostifellesrådet, for eksempel i arbeidet med felles strategier for kirken. I modell 2 snus dette på hodet. Prostifellesrådet vil da være et organ for soknene på noen områder, mens det vil være et organ for RDNK på andre. Det kan bidra til klarhet i styringslinjer og ansvar. Kirkemøtets myndighet vil på den annen side bli tydeliggjort når arbeidsgiveransvaret for alle kirkens ansatte ligger til RDNK. I modell 3 vil prostifellesrådet få sin myndighet fra soknene, mens arbeidsgiveransvaret for menighetsprestetjenesten delegeres fra RDNK til prostifellesrådet. Prostifellesrådet vil utøve arbeidsgiverfunksjoner for menighetsprestene, men de vil fortsatt være formelt ansatt i RDNK. Kirkemøtets myndighet vil verken være betydelig styrket eller svekket sammenlignet med dagens situasjon.

9 Måloppnåelse

9.2.4 God ledelse på alle nivå

Målet er formulert som følger: «Kirken har god, strategisk, folkevalgt og faglig ledelse på alle nivå, slik at kirkens ansatte har det bra på jobb og får brukt sin kompetanse. Frivillige opplever god oppfølging og involvering. Nasjonal ledelse gir retning og rammer for hele kirken, og bidrar til at kirken henger sammen lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er et velfungerende strategiarbeid mellom nivåer, og prosesser for medvirkning.» Målet er operasjonalisert med følgende tre delmål: Organiseringen skal legge til rette for «økt mulighet for strategisk og faglig ledelse av kirkens virksomhet lokalt», «en ledelse som fremmer godt arbeidsmiljø og hensiktsmessig konflikthåndtering» og «ledelse som skaper felles retning og rammer for hele kirken, med gode prosesser for medvirkning og partssamarbeid».

Økt mulighet for strategisk og faglig ledelse av kirkens virksomhet lokalt

Opprettelsen av prostifellesråd vil gi økt mulighet for strategisk og faglig ledelse av kirkens virksomhet lokalt, sammenliknet med dagens fellesråd. Når soknenes ressurser samles på færre enheter blir det lettere å se hele prostiet i sammenheng, og å sette av ressurser til prostiets egne strategiske prioriteringer utover lovpålagte oppgaver. Flere ansatte gir større fagmiljøer og rom for mer faglig ledelse innad i prostiet. Endringene vil være særlig merkbare for de gruppene som i dag er ansatt i små fellesråd. Også felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner gir økt mulighet for strategisk og faglig ledelse, fordi det ikke lenger vil være nødvendig å koordinere med en annen arbeidsgiver.

Modell 1 gir høyere måloppnåelse enn de andre fordi prostifellesrådet her vil være et organ for soknene, og arbeidsgiver for alle ansatte som jobber lokalt. Med det formelle og reelle arbeidsgiveransvaret for alle vil det være størst mulighet for å lede prostiet strategisk og faglig. I modell 2 vil RDNK være arbeidsgiver, og vil dermed også ha mulighet for å legge føringer for den strategiske og faglige ledelsen i prostiene. I modell 3 legges det opp til en bred delegasjon, slik at prostifellesrådet vil ha det reelle arbeidsgiveransvaret for alle. Dermed vil mulighetene for strategisk og faglig ledelse lokalt være større enn i dag.

En ledelse som fremmer godt arbeidsmiljø og hensiktsmessig konflikthåndtering

Ved å samle utøvelsen av arbeidsgiveransvaret lokalt blir det betydelig lettere å håndtere konflikter enn i dagens organisering, fordi de som er i konflikt vil ha én felles leder med beslutningsmyndighet over begge. Én felles ledelse gjør også at de ansatte slipper å forholde seg til ulike prioriteringer og mål. Begge deler antas å legge bedre til rette for et godt arbeidsmiljø enn dagens organisering. De positive konsekvensene på dette punktet gjelder likt for alle de tre modellene for arbeidsgiverorganisering, men vil naturlig nok avhenge av den daglige ledelsen både på prostinivå og på den enkelte arbeidsplass.

Ledelse som skaper felles retning og rammer for hele kirken, med gode prosesser for medvirkning og partssamarbeid

Modellene gir noe ulik måloppnåelse for dette delmålet. I modell 1 legges mye myndighet lokalt, og det kan gjøre det vanskeligere å få til en ledelse som skaper felles retning og rammer for hele kirken. Modell 2 legger bedre til rette for dette, fordi mer myndighet legges nasjonalt. Modell 3 gir ikke nødvendigvis noen endringer fra dagens situasjon på dette punktet. Alle modellene legger til rette for at medvirkning og partsamarbeid skal skje på mer tilfredsstillende måte enn med dagens fellesråd, fordi større fellesråd kan gjøre det enklere å styrke de kanalene dette skjer igjennom.

9.2.5 God ressursutnyttelse

Målet er formulert som følger: «For å nå bredest mulig ut med kirkens budskap brukes menneskelige og økonomiske ressurser på best mulig måte. På denne måten er man i kirken gode forvaltere ved å unngå dobbeltarbeid, samle kompetanse og frigjøre ressurser til kirkelig tilstedeværelse lokalt.» Målet er operasjonalisert med tre delmål: «god forvaltning av menneskelige og økonomiske ressurser i alle deler av kirken», «god forståelse internt i kirken og hos kirkens interessenter av hvordan kirken er organisert og virker» og «funksjonell fordeling av oppgaver til riktig nivå og med en ansvars- og rollefordeling som forhindrer dobbeltarbeid».

9 Måloppnåelse

God forvaltning av menneskelige og økonomiske ressurser i alle deler av kirken

Alle modellene vil legge vesentlig bedre til rette for god forvaltning av menneskelige og økonomiske ressurser i kirken enn dagens organisering. Opprettelsen av prostifellesråd og felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner, er utslagsgivende for dette. Færre og større fellestrådsadministrasjoner gjør det mulig å frigjøre ressurser ved at oppgaver og funksjoner samles, samtidig som felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner reduserer behovet for koordinering. Ressursbehovet antas å bli betydelig redusert, se vedlegget fra PwC (vedlegg 7). Grepene gjør det også mulig å tilby flere heltidsstillinger, legge bedre til rette for tverrfaglig samarbeid, drive strategisk og faglig ledelse mv., som gjør det mulig å forvalte de menneskelige ressursene i form av ansatte og frivillige på en bedre måte.

God forståelse internt i kirken og hos kirkens interessenter av hvordan kirken er organisert og virker

Selv om historiske og kontekstuelle forhold legger føringer for hvor enkel kirkens organisering kan være, er det mulig å forenkle organiseringen noe, slik at den blir enklere å forstå for ansatte, folkevalgte, medlemmer, stat, kommune og andre. Forslagene om å gå fra fem til fire nivåer og å samle arbeidsgiveransvaret for ansatte lokalt, gir en enklere og mer forståelig organisasjon uavhengig av hvilken modell som velges for arbeidsgiverorganisering. Modell 3 skiller seg likevel noe negativt ut fordi reell og formell arbeidsgiver her ikke er den samme for menighetsprestene, noe som kan oppleves forvirrende.

Funksjonell fordeling av oppgaver til riktig nivå og med en ansvars- og rollefordeling som forhindrer dobbeltarbeid

Felles arbeidsgiverfunksjoner gjør det lettere å forhindre dobbeltarbeid enn i dagens organisering, og vil være positivt uavhengig av hvilken modell som velges. Også antallet arbeidsgivere har imidlertid stor betydning for dette delmålet. Modell 2 kan antas å gi bedre måloppnåelse enn de andre, fordi én arbeidsgiver gjør det enklere å fordele administrative og andre oppgaver til riktig nivå i den kirkelige organisasjonen, og opprette fellesløsninger for eksempel for lønn og IKT.

10 ANBEFALINGER

Hovedutvalgets arbeid har vist at det er en rekke spørsmål som må vurderes og besvares når ny kirkelig organisering med utgangspunkt i et fellesorgan på prostinivå skal foreslås. Hovedutvalget har i kapitlene foran gjort rede for ulike spørsmål og problemstillinger som til sammen gir tre ulike modeller for arbeidsgiverorganisering og det er gitt en vurdering av hvordan disse modellene møter målene for arbeidet mv. I dette punktet vil utvalget oppsummere sine viktigste anbefalinger basert på mandatet resultatmål til utredningen. For helhetlige modeller vises til kapittehl 8.

1. Prostifellesrådet – formålsbestemmelse, ansvar og oppgaver

Utvalget anbefaler at Kirkemøtet med hjemmel i trossamfunnsloven § 12 andre ledd beslutter at det skal etableres prostifellesråd som skal være arbeidsgiverorgan for alle som arbeider lokalt i kirken. Organet overtar ansvar for oppgaver som fellesrådene i prostiene har i dag og oppgaver som RDNK har i dag knyttet til menighetsprestetjenesten. Prostifellesrådet blir arbeidsgiverorgan for dagens fellesrådsansatte og menighetsprestene. Prostifellesrådet får en tydelig kirkelig profil og hovedutvalget anbefaler at rådet får følgende formålsbestemmelse: «Prostifellesrådet skal bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn, og det skal fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og lokale arbeidsgrupper i prostiet, samt i trossamfunnet for øvrig».

2. Prostifellesrådet – alternativer for arbeidsgiverorganisering

Utvalget presenterer tre ulike alternativer for arbeidsgiverorganisering, og er delt i spørsmålet om hvilken løsning som er best egnet for å nå målene. Valg av løsning for arbeidsgiverorganisering har også betydning for enkelte andre spørsmål som nevnes eksplisitt nedenfor. Medlemmene i utvalget vurderer alternativ 2 for arbeidsgiverorganisering ulikt når det kommer til spørsmålet om Kirkemøtets organiseringskompetanse gir hjemmel til å vedtak en slik arbeidsgiverorganisering. Det vises her til drøftelsen under avsnitt 7.4.2.

Utvalgsmedlemmer Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud, mener at prostifellesrådet bør være et organ for soknene i prostiet (arbeidsgiveralternativ 1) og hente sin rettslige handleevne derfra og at de ansatte får sitt ansettelsesforhold hos dette organet. Medlemmene legger vekt på at Modell 1 er den modellen som samlet sett best realiserer Kirkemøtets vedtatte mål om å styrke den lokale kirke, noe et stort flertall av soknets organer har bedt om gjennom flere høringer. Den representerer derfor den løsningen for soknene og RDNK som vil kunne samle bredest oppslutning, jfr. utvalgets mandat.

Modellen er den som i størst grad vil sikre fortsatt lokal forankring av Den norske kirke som folkekirke, og det vurderes som vesentlig for å kunne opprettholde og videreutvikle fortsatt god kontakt mellom kirken og den enkelte kommune. Denne kontakten er viktig både i arbeidet med felles utfordringer i lokalsamfunnet, og særlig med tanke på kommunens finansieringsansvar for lokalkirken.

Disse medlemmene legger vekt på at løsningen sikrer at målsettingen om felles arbeidsgiveransvar for alle som arbeider i lokalkirken, blir gjennomført, slik Kirkemøtet har gjort vedtak om, jf. vedtak i sak KM 08/05: «Kirkemøtet mener at det skal være et felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning».

Løsningen gir kirken en klar og tydelig organisering av arbeidsgiveransvaret, samtidig som den åpner for lokal fleksibilitet i den videre organisering av kirkens virksomhet i prostiet.

Alternativ 1 vil legge bedre til rette for at biskopene kan ivareta sitt pastorale tilsynsansvar overfor kirkens medlemmer i bispedømmet, overfor menighetene og deres styringsorganer og overfor tilsatte og frivillige medarbeidere.

Disse medlemmene mener at modellen vil på en helt ny måte bidra til å få kirken lokalt til å henge sammen; både ved å samle det strategiske styringsansvaret for den lokale kirke økonomi og personalressurser i samme demokratisk valgte organ, og ved at alle ansatte hører til i den samme virksomheten.

10 Anbefalinger

Sammenhengen i hele Den norske kirke ivaretas særlig gjennom biskopens tjeneste for å fremme kirkens enhet, felles læregrunnlag, liturgier og ordninger fastsatt av Kirkemøtet og en felles nasjonal kirkeledelse. Det er også slik at trossamfunnsloven slår fast at Den norske kirke er ett trossamfunn og at soknene ikke kan skilles fra denne.

Den organisatoriske sammenhengen i kirken skapes også gjennom sammensetningen av de demokratiske organene. Dette blir ytterligere styrket dersom utvalgets forslag om sammensetningen av bispedømmerrådet blir vedtatt.

Kirkemøtet beholder myndigheten som er nedfelt i ny trossamfunnslov og vil i langt større grad enn tidligere ha ansvaret for å fastsette felleskirkelige rammer og regelverk, samt myndighet til å fordele tilskudd til lokalt nivå. Rollen som øverste representative organ i Den norske kirke vil med modell 1 bli tydeligere når den frikobles fra å være arbeidsgivere for prestene, som én av flere kirkelige yrkesgrupper. Når det gjelder vedtak om nasjonale planer og satsningsområder, vil Kirkemøtet fortsatt gjøre vedtak på overordnet nivå, som soknene må innrette sin virksomhet etter, innenfor rammene av kirkeordningen.

Konsekvensene for de ansatte i begge linjer er avklart, alle blir virksomhetsoverdratt til ny arbeidsgiver.

Modellen vil gi kirken arbeidsgivere som vil være nære nok til å kunne opptre på vegne av soknene, fordi de vil ha kjennskap til situasjonen i den enkelte menighet. Samtidig blir enhetene store nok til å kunne håndtere administrative og personalmessige oppgaver på en profesjonell måte. Disse medlemmene er trygge på at prostifellesrådene vil ha god kompetanse både når det gjelder det formelle rundt ansettelser, og i oppfølgingen av de ansatte.

Biskop, bispedømmerråd og kirken nasjonalt vil fortsatt bidra til å tilrettelegge for kompetanseutvikling, i samarbeid med arbeidsgivere og de ansattes organisasjoner.

Løsningen vil styrke menighetsrådene ved å legge det samlede virksomhetsansvaret for menighetslivet til menighetsrådet og samtidig nær relasjon til de ansatte i soknene.

Modellen vil som følge av klarhet om ansvarsforhold, forenkle arbeidet med å finne løsninger når det oppstår konflikter i arbeidsmiljøet, og hindre at disse eskaleres til nye organisatoriske nivå.

Disse medlemmene mener at sammenliknet med dagens situasjon vil denne modellen frigjøre tid og krefter fra administrativt dobbeltarbeid. En vil slippe forhandlinger som følger av at det er to linjer. De frigitte ressursene kan da settes inn i utadrettet arbeid i lokalkirken.

Utvalgets medlemmer Fykse Tveit, Hjorthaug, Müller-Nilssen og Skjelbred mener i likhet med flertallet at prostifellesrådet bør være et organ for soknet, og at det skal samordne arbeidsgiveroppgavene for alle som arbeider i soknet. Prostifellesrådet blir arbeidsgiver for dem som i dag har kirkelig fellesråd som arbeidsgiver, og i praksis for prestene, basert på delegasjon fra RDNK. RDNK beholder det formelle arbeidsgiveransvaret for prestene. Vid delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner for prestene til prostifellesrådene (arbeidsgiveralternativ 3) sørger for felles utøvelse av arbeidsgiveransvaret i praksis for dem som arbeider lokalt. Medlemmene legger vekt på at en slik vid delegasjon er en forutsetning for å gi mulighet for strategisk og faglig ledelse lokalt.

Videre fremheves at modellen legger godt til rette for biskopens faglige ledelse og tilsyn med alle som arbeider i kirken, og for samspill mellom prostiet og bispedømmet i både faglige og økonomiske spørsmål. Særlig vil modellen kunne bidra til hensiktsmessig koordinering på tvers av prostier i temaer knyttet til prioritering av statlige midler til prestatjeneste og kompetanseutvikling.

Disse medlemmene legger vekt på at dette alternativet gir god sammenheng mellom rettssubjektene og legger til rette for at prostifellesrådet kan bli et nav som binder sammen kirkeorganisasjonen. En omlegging av organisasjonen som hele dette prosjektet innebærer, kan bli et stort løft for mange lokale enheter. Dette alternativet kan bidra til å styrke de nye prostifellesrådenes muligheter til å løse sine oppgaver, både ved at prostiene kan dra nytte av bispedømmenivåets ressurser og derved unngå å bygge opp kostbar dobbeltadministrasjon, og ved at det sentrale rettssubjektet holdes ansvarlig for å bidra til løsninger.

10 Anbefalinger

Disse medlemmene mener at dette alternativet er det beste nå. Men modellen er også fleksibel og åpner for at endringene kan stadfestes eller revideres etter evalueringer eller endrede rammebetingelser for kirkelig organisering. En omlegging av organisasjonen som hele dette prosjektet innebærer, kan være krevende og gi flere utfordringer enn man ser nå. Medlemmene legger også vekt på at modellen er en naturlig forlengelse av den skrittvis utviklingen av kirkens organisering de siste årene, og at det er naturlig med en kompromissmodell som forholder seg til den to-delte finansieringen og de ulike juridiske enhetene som også i fortsettelsen vil være de formelle rammebetingelsene for kirken.

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at prostifellesrådet bør hente sin rettslige handleevne fra både soknene og RDNK og derved bli et organ for begge typer rettssubjekter, men at det er RDNK som blir arbeidsgiver for de som arbeider lokalt (arbeidsgiveralternativ 2). Medlemmet legger vekt på at denne modellen gir lokalkirken (soknet) og den nasjonale kirke (RDNK) et felles styringsorgan, samtidig som den sikrer avklarte ansvarlinjer gjennom hele kirken. Denne modellen skaper de beste forutsetningene for samhandling mellom kirkens lokale, regionale og nasjonale nivå.

Det avgjørende for prostifellesrådets legitimitet lokalt er ikke hvilket rettssubjekt det er knyttet til, men dets sammensetning. Ved å ha et styringsorgan som opptre på vegne av RDNK som arbeidsgiver i prostiet, men som består av representanter fra soknene, får soknene økt innflytelse over RDNK i forhold til dagens situasjon. Dette beskrives godt i rapporten når det står «Dette innebærer i praksis at det er prostifellesrådet som organ for RDNK som utfører de oppgavene prostifellesrådet som organ for soknet bestemmer at det skal gjøre» (7.4.2, 4. avsnitt.)

Samtidig som modellen sikrer soknenes innflytelse er dette også den modellen der man enklest kan hente ut effektiviseringsgevinster og kvalitetsgevinster ved felles systemer for lønn-, personal og regnskap, felles personalreglement, felles HMS-systemer, HR, rekruttering, og etter- og videreutdanning (EVU) for ansatte, samt etablere relevant felles lederstøtte for ledere på ulike nivå. Dette vil frigjøre tid og ressurser i menighetsrådet og prostifellesrådet til det avgjørende oppdraget om å «vekke og nære det kristelige liv i soknet».

Dette medlem legger også avgjørende vekt på at Den norske kirke fortsatt har behov for å jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering av ansatte med LHBT+-identitet. Hvis arbeidsgiveransvaret er samlet i RDNK så kan man gjøre nasjonale grep som sikrer arbeidet for likestilling og mot diskriminering med en arbeidsgivers myndighet og verktøy.

Modellen etablerer også én arbeidsgiverlinje, og vil dermed løse de utfordringene knyttet til prioriteringer, konflikter og ulikt avtaleverk som er knyttet til de to linjene.

Kirken står ovenfor store rekrutteringsutfordringer særlig knyttet til de vigslede stillingene. Utfordringen er så stor at den må løses gjennom felles nasjonale strategier. Dette medlem viser her til flere gode anbefalinger fra PwC rapporten «Hvordan kan Den norske kirke bli mer attraktiv som arbeidsgiver», og oppfølgingen av rekrutteringsprosjektet i den varslede kirkemøtesaken om «Rekrutteringsstrategi for Den norske kirke» (KR 05/21). Uten en felles nasjonal arbeidsgiver vil kraften i mange av disse tiltakene reduseres til vennlige anbefalinger til selvstendige kirkelige arbeidsgivere.

I denne modellen vil det også være mulig å videreføre at biskopen har en arbeidsgiverrolle, ikke bare for prestene, men for alle, eller deler av de ansatte i bispedømmet. Dette kan gjøres på ulike måter, men dette medlem mener at biskopens rolle bør utvides fra å lede prestatjenesten i bispedømmet til å lede det kirkefaglige arbeidet i bispedømmet. Siden modellen uansett flytter tunge arbeidsgiverfunksjoner til prostifellesrådet vil biskopen ha kapasitet til å kunne ivareta de gjenværende oppgavene for en større gruppe ansatte, og dette vil bidra positivt til likebehandling av de ansatte.

Dette er også den modellen som gir alle ansatte mulighet for medbestemmelse på alle nivåer i kirken. Medbestemmelse sikrer at de ansattes kunnskap og erfaring kommer virksomheten til gode før beslutninger fattes. For de ansatte i fellesrådet vil denne modellen styrke medbestemmelsen ved at man får medbestemmelsesordninger som også omfatter bispedømmet og nasjonalt nivå.

10 Anbefalinger

Dette medlem legger til slutt vekt på at dette er den modellen som har størst omstillingsevne i møte med en eventuell endret finansieringsmodell. Dette medlem mener det er underkommunisert innad i Den norske kirke hvor politisk usikker dagens finansieringsløsning er. Det vises her til at departementet i Prop 130 L (2018–2019) *Lov om tros- og livssynssamfunn* skriver: «Departementet vil derfor mene at det delte finansieringsansvaret mellom stat og kommune ikke nødvendigvis bør videreføres på lengre sikt» (15.5 departementets vurderinger, side 159).

Også komiteens flertall merket seg dette, og samlet seg om følgende merknad: «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, støtter en videreføring av dagens finansieringsordning, men merker seg at samfunnsendringer kan kreve tilpasning på sikt» (Innst. 208 L (2019–2020), side 22).

Med et synkende medlemstall og den pågående religionspolitiske utviklingen mot likebehandling ser dette medlem det som sannsynlig at den særegne todelte finansieringen for Den norske kirke vil komme under press over tid. Dette medlem ser det som sannsynlig at det neste skrittet vil være at Den norske kirke får en statlig finansiering på linje med andre tros- og livssynsamfunn. I en slik situasjon vil det være meget uheldig om kirken er splittet opp i 90 selvstendige arbeidsgiverenheter.

Delegasjonsmodellen ivaretar delvis noen av dette medlem sine anliggende, og har dette medlem sin sekundære støtte.

3. Sammensetning og valgordning til prostifellesrådet

Hovedutvalget foreslår denne sammensetningen og valgordningen til prostifellesrådet uavhengig av alternativ for arbeidsgiverorganisering:

Tabell 10.1 (Lik som tabell 5.1)

Representasjon fra	Hvor mange?	Hvordan velges representanten?
Soknene/menighetsrådene	En representant fra hvert sokn	Representanten velges indirekte av menighetsråd
Geistlig linje	En representant	Velges i kraft av embete og avhenger av løsning for daglig ledelse
Kommunen(e) (flertallsanbefaling)	En representant (to representanter hvis prostifellesrådet dekker seks eller flere kommuner)	Kommunen(e) velger
Samisk representasjon (i prostifellesråd som har sokn som ligger innenfor forvaltningsområdet for samisk språk)	En representant	Avhengig av hvordan samisk kirkeliv er organisert lokalt.

I tillegg til disse gruppene av representasjon er det aktuelt med en form for representasjon mellom prostifellesrådet og bispedømmerådet og er nærmere beskrevet i avsnitt 5.8.5.

Utvalget anbefaler at prostifellesrådet kan velge å ha et arbeidsutvalg hvis prostifellesrådet blir for stort.

Når det gjelder spørsmålet om kommunal representasjon vurderes dette likt i alle alternativene for arbeidsgiverorganisering, men utvalget er delt i sin anbefaling: Utvalgsmedlemmene Eide, Fykse Tveit, Halvorsen Hougsnæs, Hjorthaug, Hovind, Langeland, Müller-Nilssen, Solberg, Skjelbred og Sønsterud mener at det bør være kommunal representasjon. Medlemmene legger blant annet vekt på at dette vil være et bidrag til å opprettholde kirkens posisjon i lokalsamfunnet, og at den kommunale representanten vil bidra med sin kompetanse og med sin kontakt inn i det politiske miljøet.

10 Anbefalinger

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at det ikke bør være kommunal representasjon. Dette medlemmet legger avgjørende vekt på de prinsipielle motforestillingene, både det religionspolitiske hensynet til likebehandlingsprinsippet og hensynet til Den norske kirke som selvstendig trossamfunn. Begrunnelsen for dette beskrives nærmere i avsnitt 5.3.4.

Utvalget er delt i synet på stemmeretten til den/de kommunale representanten(e). Utvalgsmedlemmene Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud mener at den/de kommunale representanten(e) skal ha full stemmerett i prostifellesrådet. Utvalgsmedlemmene Fykse Tveit, Hjorthaug, Müller-Nilssen og Skjellbred, mener at den/de kommunale representanten(e) skal ha møte- og talerett og ikke stemmerett i prostifellesrådet. Begrunnelsen for dette beskrives nærmere i avsnitt 5.3.4. Når det gjelder spørsmål om hvem som kan være geistlig representant avhenger dette av løsning for daglig ledelse, se punkt 5 nedenfor.

4. Ansvarsdeling mellom menighetsråd og prostifellesråd

Utvalget mener at dagens arbeidsdeling mellom menighetsrådene og fellesrådene bør videreføres som en tilsvarende arbeidsdeling mellom menighetsrådene og prostifellesrådene. Det samme gjelder menighetsrådets adgang til å ansette egne medarbeidere for innsamlede midler. Utvalget anbefaler at det innføres et årlig prostimøte for alle medlemmer i prostiet. Utvalget anbefaler også at menighetsrådets rolle ved tilsetninger av de som arbeider i soknet klargjøres slik at en representant for menighetsrådet tiltrer partssammensatt utvalg med fulle rettigheter ved tilsetting både i prestestillinger og andre stillinger som jobber direkte med de oppgaver menighetsrådet har ansvar for.

Utvalget har i avsnitt 5.4 gitt uttrykk for et ønske om at innholdsansvaret for menighetsprestetjenesten skal legges til menighetsrådet. Dette gjelder da den «restkompetansen» for innhold som ikke er begrenset av biskopens forordning, Kirkemøtets liturgiske bestemmelser og menighetsprestens selvstendighet gitt av ordinasjonen. Dette ansvaret ligger i dag hos RDNK og innholdsansvar for menighetsprestetjenesten og arbeidsgiveransvar for de som utøver den følges at. Utvalget har kommet til at spørsmålet om dette er mulig, og hvordan det eventuelt kan gjennomføres, er avhengig av hvilket alternativ for arbeidsgiverorganisering som velges. I et arbeidsgiver-alternativ 1 foreslår utvalget å plassere ansvaret hos menighetsrådet. I et arbeidsgiveralternativ 2 kan ansvaret plasseres hos menighetsrådet dersom Kirkemøtets organiseringskompetanse gir hjemmel for å beslutte dette, alternativt kan ansvaret plasseres hos prostifellesrådet som organ for RDNK. I arbeidsgiveralternativ 3 må ansvaret formelt sett beholdes hos RDNK, men Kirkemøtet kan beslutte å delegerer utøvelsen av de oppgaver som innholdsansvaret innebærer til menighetsrådet, slik at menighetsrådet i praksis får et helhetlig innholdsansvar.

5. Ordning for daglig ledelse i prostifellesrådet

Ulike ledermodeller

Hovedutvalget presenterer tre alternative ledermodeller som alle kan anvendes i de tre alternativene for arbeidsgiverorganisering. For nærmere beskrivelse av alternativene vises til avsnitt 5.6.6.

Alternativ 1: Enhetlig ledelse med daglig leder og fleksibel rollefordeling

I dette alternativet videreføres både rollen som prost og kirkeverge, og åpner for lokal variasjon i hvem av disse som samtidig skal ha rollen som daglig leder.

Alternativ 2: Daglig leder med prost i stab

Med «enhetlig ledelse» menes her at det er én leder (ikke prost) som rapporterer til prostifellesrådet, og som er øverste ansvarlig for den samlede virksomhet i prostiet. I tillegg stilles det krav i kirkeordningen om at det skal være tilsatt prost i daglig leders stab som på vegne av daglig leder ivaretar det overordnede ansvar for den kirkefaglige virksomhet, alternativt kun prestetjenesten, i prostiet.

Alternativ 3: Daglig ledelse etter modell fra de andre nivåene i kirken

Også dette alternativet videreføres både rollen som prost og kirkeverge. Alternativet er modellert etter strukturen på bispedømmenivået, med to ledere som henter sin legitimitet på ulike måter og til sammen representerer kirkens særpreg. Samme struktur kan ses igjen i det enkelte sokn og på det nasjonale nivået.

10 Anbefalinger

Utvalget har delt seg når det kommer til hva som er anbefalt løsning:

Medlemmene Eide, Halvorsen Hougsnæs, Hovind, Langeland, Solberg og Sønsterud anbefaler alternativ 2. Dette begrunnes med at det sikrer en tydelig plassering av overordnet ansvar som daglig leder på en person. Den sikrer at den øverste daglige leder står ansvarlig overfor prostifellesrådet som valgt demokratisk organ. Derved sikres Den norske kirke fortsatt en tydelig demokratisk forankring av rollen som daglig leder. Den anerkjenner samtidig behovet for kirkefaglig kompetanse i prostifellesrådets administrasjon/ledelse for best mulig å kunne ivareta rådets samlede oppgaver for å bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i soknene

Utvalgsmedlemmene Hjorthaug og Müller-Nilssen foretrekker alternativ 1. Medlemmene mener at enhetlig ledelse bedre støtter opp under målene om avklarte roller og mandat og at dette er viktig både for de ansatte, prostifellesrådet og andre i og utenfor kirken som skal forholde seg til prostiadministrasjonen. Delt ledelse der ledelsen av de kirkefaglige ansatte kommer på siden av den øvrige ledelsen, bærer med seg noe av det som skaper utfordringer i dagens modell, selv om prosten i dette alternativet flyttes inn i fellesorganet og prostens ledelse skulle utvides til å gjelde også andre kirkefaglig ansatte enn prestene.

Utvalgsmedlemmene Enstad, Fykse Tveit og Skjelbred foretrekker alternativ 3. Disse medlemmer legger vekt på at denne modellen svarer på flere behov i prostiet. Denne modellen tvinger ikke rollene som kirkeverge og prost inn i et over- og underordningsforhold, med lar dem møtes med ulike roller i prostifellesrådet. Rådet legger gjennom budsjett, planverk og andre vedtak rammene for begge lederrollene. Tydeligere rolleavklaring mellom kirkeverge og prost kan skje gjennom kirkeordningen, tjenesteordning for prost og lokale vedtak om delegasjon og oppgavefordeling. Sett sammen med den folkevalgte lederen reflekterer denne ledermodellen Den norske kirkens særpreg som demokratisk styrt, der en geistlig linje samvirker med det folkevalgte i rådet. I tillegg anerkjenner modellen behovet for en daglig leder med et hovedansvar for administrative lederfunksjoner.

For ytterligere detaljering av alternativer og begrunnelse vises det til merknaden i avsnitt 5.6.6.

Tilsetting av prost

Ordning for tilsetting av prost i den daglige ledelsen vil kunne avhenge av hvilket alternativ for arbeidsgiverorganisering som velges. I alternativ 1 og 3 for arbeidsgiverorganisering vil prostifellesrådet måtte tilsette både prost og kirkeverge. Når det gjelder alternativ 2 for arbeidsgiverorganisering kan det også være mulig at tilsetting av prost skjer fra bispedømmenivået.

Geistlig representasjon

For å ivareta prinsippet om embete og råd, må den geistlige representanten i prostifellesrådet være en prest. Hovedutvalget mener at prosten ikke kan være geistlig representant i prostifellesrådet i lederalternativ 1 og 2, uavhengig av om prosten er øverste leder eller ikke. I stedet bør biskopen oppnevne en annen geistlig representant. I lederalternativ 3 mener hovedutvalget at det vil være mulig for prosten å være medlem av prostifellesrådet.

Medlemmene Enstad, Fykse Tveit og Skjelbred mener at biskopen kan oppnevne prosten som geistlig representant i prostifellesrådet i modell 1 og 2. Dette vil være mest aktuelt der prosten ikke fyller rollen som daglig leder for prostifellesrådet. Forskjellen til modell 3 vil være at det ikke vil være regelfestet at prosten har denne rollen i hele landet.

6. Biskopens rolle i ledelse av medarbeiderne i prostifellesrådet

Utvalget anbefaler at biskopens tilsyn og ledelse bør tydeliggjøres. Utvalgets flertall foreslår at biskopens tilsynsansvar i hovedsak skiller fra arbeidsgiveransvaret uavhengig av hvilken av de tre arbeidsgiverløsningene som velges. Dersom biskopen ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar, ser utvalget behov for å sikre de nødvendige og tjenlige virkemidler for å utøve biskopens ledelses- og tilsynsansvar på en god måte. Utvalget mener at dette spørsmålet må utredes videre, se avsnitt 5.8.2.

10 Anbefalinger

Utvalgsmedlemmet Enstad mener at biskopen i alle arbeidsgivermodeller bør ha en selvstendig arbeidsgiverrolle ovenfor de spesialprestene som forblir ansatt i bispedømmet (jf. avsnitt 5.10.1). Dette medlem mener videre at biskopen fortsatt skal ha en selvstendig arbeidsgiverrolle i modell 2 og 3. I modell 2 bør denne arbeidsgiverrollen utvides fra at biskopen leder prestejtenesten til at biskopen leder det kirkefaglige arbeidet i prostiet. I modell 3 vil biskopens arbeidsgiverrolle begrenses til prestene og prostene, og de oppgavene som «henger igjen» som en følge av at arbeidsgiveransvaret for prester og proster forblir i RDNK. Oppgavene knyttet til biskopens arbeidsgiverrolle vil uansett være annerledes enn i dag siden tunge arbeidsgiverfunksjoner vil være flyttet til prostifellesrådet. For nærmere begrunnelse for dette vises det til avsnitt 5.8.2. Dersom biskopens tilsynsansvar skal skilles fra arbeidsgiveransvaret, bør det etter utvalgets syn iverksettes tiltak som gir biskopen de nødvendige virkemidler til å utøve sitt tilsyns- og ledelsesansvar. Tiltakene bør vurderes også dersom biskopen beholder en arbeidsgiverrolle. Tiltak for videre utredning er foreslått i avsnitt 5.8.2.

7. Bispedømmerådenes oppgaver, relasjon til det nye fellesorganet og valgordning

Hovedutvalget legger til grunn at bispedømmenivåets struktur skal videreføres, inkludert bispedømmeråd som valgt organ og bispedømmekontor som sekretariat for biskop og bispedømmeråd. Utvalget foreslår å videreføre bispedømmerådets ansvar for å vekke og nære det kirkelige liv, som på bispedømmenivå særlig vil omfatte strategier, samhandling i bispedømmet, fordeling av midler til stillinger og andre ressurser, og kompetanseutvikling. Bispedømmerådets øvrige roller som godkjenningsinstans, valgmyndighet mv. videreføres også. I alle løsninger for arbeidsgiverorganisering forutsettes det at prostifellesrådet vil få ansvar for de sentrale arbeidsgiverfunksjonene. Det betyr at vil bispedømmerådene vil miste en del av sine oppgaver.

Hovedutvalget ser at bispedømmets rolle i kompetanseutviklingen i Den norske kirke kan styrkes, men mener dette er en tematikk som hører hjemme i en helhetlig gjennomgang av oppgavefordelingen i arbeidet med kompetanseutvikling i kirken. Hva som er hensiktsmessig oppgavefordeling vil til en viss grad avhenge av hvilken modell som velges for organiseringen av arbeidsgiveransvaret. Etter- og videreutdanning bør etter hovedutvalgets syn som hovedregel fortsatt ligge på nasjonalt nivå. Bispedømmenivået vil være viktigere i den øvrige kompetanseutviklingen, i å utvikle og arrangere kurs, fagdager mv. for de ansatte lokalkirken. For å sikre god deltakelse kan det være behov for å gjøre deltakelsen pliktig, og se på prostienes økonomiske insentiver. Bispedømmekontorenes evne til å være sterke kompetansemiljøer for biskopen, jf. anbefaling over, kan avhenge av hvilken løsning som velges for arbeidsgiverorganisering og hvordan denne operasjonaliseres.

Relasjonen til det nye fellesorganet berøres også av forslag til sammensetning av bispedømmeråd. Utvalget legger her frem 3 alternative forslag til sammensetning:

1. Bispedømmerådet består av kirkemøtemedlemmene valgt fra bispedømmet (inkludert biskopen, samisk representant i de tre nordligste bispedømmene, døvemenighetenes representant i Oslo bispedømme).
2. Bispedømmerådet består av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd i tillegg til biskopen (samt samisk representant og døvemenighetenes representant).
3. Bispedømmerådet består av et prostifellesrådsmedlem fra hvert prostifellesråd og kirkemøtemedlemmene valgt fra bispedømmet (inkludert biskopen, samisk representant og døvemenighetenes representant).

Utvalgets går inn for en sammensetning hvor bispedømmerådet utgjøres av både prostifellesrådsmedlemmer fra det enkelte prosti og kirkemøtemedlemmene (inkludert biskopen, samiske representanter i de tre nordligste bispedømmene og døvemenighetenes representant i Oslo bispedømme) (sammensetning 3). I alle modellene vil det være et behov for felles koordinering, strategi og planer særlig knyttet til fordeling av den økonomiske bevilgningen fra nasjonalt, og for å følge opp Kirkemøtets vedtak om planer og strategier. Et bispedømmeråd som både består av kirkemøtemedlemmene og en representant fra hvert prostifellesråd vil være en arena der man kan skape forståelse og omforente løsninger som tar hensyn til behov på tvers av bispedømmet og mellom kirkens ulike nivåer. Siden medlemmene vil være valgt på forskjellig grunnlag, og antall medlemmer vil variere mellom bispedømmene, og det vil variere hvilken av de to gruppene som er i flertall i rådet, vil noen sider ved dette alternativet måtte utredes videre.

10 Anbefalinger

8. Kirkelig demokrati – sammensetning og valgordninger i øvrige organer

Spørsmålet om sammensetning og valgordning for prostifellesråd og bispedømmeråd følger av punkt 4 og 7.

Utvalget er enige om at det kun bør gjennomføres to direkte valg og at disse bør være til menighetsrådet og Kirkemøtet.

Menighetsråd

Hovedutvalget går inn for å videreføre dagens sammensetning og valgordning til menighetsrådet.

Kirkemøtet

Hovedutvalget mener at Kirkemøtet bør velges med bispedømmet som valgkrets.

De fleste av hovedutvalgets medlemmer mener at antallet folkevalgte medlemmer fra det enkelte bispedømme bør differensieres ut fra en modell som i større grad tar hensyn til antall kirkemedlemmer i bispedømmene, uten å ta stilling til konkrete alternativer. Medlemmet Fykse Tveit vil avvente å ta stilling til dette prinsipielle spørsmålet til det er blitt drøftet nærmere i bispedømmerådene og i Kirkemøtet.

Medlemmene som velges omtales som *folkevalgte medlemmer*, og antallet medlemmer i Kirkemøtet bør være et oddetall, for å unngå stemmelikhet

Hovedutvalget anbefaler at valget av Kirkemøtets folkevalgte medlemmer fortsatt bør velges ved forholdsvalg, hvis det er flere lister, eller flertallsvalg hvis det bare er en liste.

Hovedutvalget mener Kirkemøtet bør bestå av folkevalgte medlemmer og biskopene, i tillegg til samisk representasjon fra de tre nordligste bispedømmene, lederen av Samisk kirkeråd, døvemenighetenes representant og lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg. Det betyr at hovedutvalget går inn for at de særskilte ordningene med valg av lek kirkelig tilsatt og prest i Kirkemøtet, avvikles, noe som betyr at prester og leke kirkelig tilsatte i alminnelighet vil bli valgbare som folkevalgte medlemmer, med unntak av enkelte stillinger i Kirkerådets sekretariat og ved bispedømmekontorene.

Hovedutvalget går inn for at lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg, valgt av Ungdommens kirkemøte, blir medlem av Kirkemøtet. Hovedutvalget mener at kravet om at minst 20 prosent av kandidatene på listeforslaget bør være under 30 år, bør videreføres.

Kirkerådet

Hovedutvalget går inn for at Kirkerådet består av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet, totalt 17 medlemmer. Hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Preses bør bli medlem av Kirkerådet i kraft av sin stilling, med visepreses som varamedlem. Det bør åpnes for at Kirkerådet kan sammensettes tilnærmet forholdsmessig ut fra valgresultatet, dersom det er ulike nomineringsgrupper ved valget. Dette kan gjøres ved å fastsette at rådet kan velges ved flertalls- eller forholdsvalg eller avtalevalg. Hovedutvalget mener kravet om minst 20 prosent på valglisten må være unge under 30 år, bør videreføres, enten det blir en eller flere lister. Hovedutvalget mener også det må innføres et krav om at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent i Kirkerådet. Til forskjell fra dagens ordning, må det være et krav om slik representasjon i Kirkerådet etter valgoppgjøret, og ikke bare et krav til kandidatene på valglisten. Hovedutvalget mener også at leder av Samisk kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes ungdomsutvalg fortsatt skal møte i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

Ombudsplikt

Hovedutvalget deler vurderingen til arbeidsgruppe 3 om at den nye ordningen med ombudsplikt, som fikk virkning 1. januar 2021, bør videreføres. Ombudsplikten sender et viktig signal om at kirkemedlemmene har et felles ansvar for å styre kirken, og enhver som er medlem av Den norske kirke som oppfyller aldersvilkåret til valgbarhet, også forventes å kunne bli kalt til å ta del i kirkens felles styringsansvar.

10 Anbefalinger

Rammebetingelser for de folkevalgte i Den norske kirke

Hovedutvalget slutter seg til anbefalingen fra arbeidsgruppe 3 om at det må legges økonomisk til rette for at medlemmer av kirkelige organer får dekket eventuell tapt arbeidsfortjeneste. Det bør også i større grad enn tidligere legges til rette for at møter i kirkelige organer, særlig på regionalt og nasjonalt nivå, kan gjennomføres på en måte som i begrenset grad går kommer i konflikt med medlemmenes arbeidsforpliktelser ved at møter legges til kveldstid eller helger.

11 KONSEKVENSER AV FORSLAGENE

Hovedutvalgets forslag til ny kirkelig organisering kan antas å få en rekke konsekvenser av ulik art. I dette kapittelet gis en overordnet gjennomgang av de økonomiske, administrative og arbeidsrettslige konsekvensene. I tillegg drøftes problemstillinger knyttet til tjenestepensjon og finansiering. Gjennomgangen supplerer beskrivelsen av måloppnåelse i kapittel 9 som beslutningsgrunnlag for den videre prosessen i arbeidet med ny organisering. Vurderingene er basert på den beste informasjonen tilgjengelig innenfor rammene av prosjektet, og må anses som foreløpige. I det videre arbeidet med ny kirkelig organisering må konsekvensene utredes nærmere i lys av en konkretisering av forslagene. Det gjelder også omstillingskostnadene og fordelingen av finansieringsansvaret for omstillingen. Implementeringen av ny organisering er drøftet i kapittel 12.

11.1 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

De økonomiske og administrative konsekvensene av hovedutvalgets forslag er vurdert av konsulentfirmaet PwC, og oppsummeringen her baserer seg i stor grad på deres rapport i vedlegg 7. Oppsummeringen i dette kapittelet er konsentrert om de økonomiske konsekvensene. Det vises til PwCs rapport for en omtale av administrative konsekvenser, og mer detaljerte redegjørelser også for de varige økonomiske konsekvensene.

Noen av de økonomiske og administrative konsekvensene er tilsiktet, og særlig knyttet til målene om god ressursutnyttelse og avklarte roller og mandat, se kapittel 9. Andre konsekvenser kan være mer utilsiktet. Konsekvensene kan inntre umiddelbart etter implementering, eller først på lengre sikt. Som ved andre reformer, kan det ventes betydelige omstillingskostnader i forbindelse med implementeringen, mens innsparinger først kan skje etter at reformen har fått virke, og mulighetene for bedre ressursbruk er tatt i bruk. De budsjettmessige konsekvensene av reformen kan dermed være negative de første årene, men likevel sterkt positive samlet sett.

Flere av konsekvensene vil være usikre. Erfaringer fra andre reformer viser at ikke alle muligheter nødvendigvis tas i bruk, og at dette kan ha mange ulike årsaker. Det kan også skje at reformen gjør det mulig å frigjøre ressurser, men at innsparingene resulterer i reduserte bevilgninger i stedet for at kirken får beholde de frigjorte ressursene selv. Dette betyr ikke at det å frigjøre ressurser er meningsløst, fordi fortsatt finansiering fra stat og kommune kan forutsette effektiv ressursbruk. På kort sikt betyr det likevel at anslag på økonomiske konsekvenser nødvendigvis vil være usikre.

Vurderingene er ment som et utgangspunkt for videre analyser, og formålet er først og fremst å peke på de viktigste konsekvensene. Der konsekvensene antas å avhenge av hvilken modell som velges for organiseringen av arbeidsgiveransvaret, er dette påpekt. Enkelte av konsekvensene er tallfestet, mens de øvrige er beskrevet tekstlig.

11.1.1 Prostifellesråd

Det anslås å være stordriftsfordeler ved å etablere færre og større fellesrådsadministrasjoner. Antallet nye prostier vil ha stor betydning for hvor store besparelser en ny organisering kan gi. Også de foreslåtte endringene i det folkevalgte rådet kan ha økonomiske konsekvenser, men disse vil være betydelig mindre. Færre fellesråd tilsier lavere utgifter til møtegodtgjørelse mv., men de samlede konsekvensene vil også avhenge blant annet av rådenes sammensetning.

Samtidig vil etablering av prostifellesråd innebære mange kvalitative forbedringer som det er vist til i kapittel 9.

11.1.2 Felles utøvelse av arbeidsgiveransvar

Felles utøvelse av arbeidsgiveransvaret for de lokalt ansatte i kirken (med unntak av menighetsrådstilsatte) gir mindre dobbeltarbeid. Det vil også være oppgaver som lettere vil kunne standardiseres og effektiviseres. Besparelsene antas å kunne bli betydelige, selv om de er vanskelige å tallfeste.

Felles utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner kan også innebære at ressurser flyttes fra ett nivå til et annet. I modell 1 vil ikke bispedømmenivået lenger ha arbeidsgiveransvar for menighetsprestene, og flyttingen av oppgaver tilsier behov

11 Konsekvenser av forslagene

for færre ansatte ved bispedømmekontorene. I modell 2 vil i stedet arbeidsgiveransvaret for alle ansatte bli overdratt til RDNK, og bispedømmenivået vil få en stor del av arbeidsgiveransvaret for alle. I modell 3 vil det kun være det formelle arbeidsgiveransvaret for menighetsprestetjenesten som vil ligge til bispedømmenivået, og behovet for ressurser vil være begrenset, og lavere enn i dag.

11.1.3 Andre økonomiske konsekvenser av utvalgets forslag

I dag benytter mange fellesråd tjenesteytingsavtaler med kommunene for å løse oppgaver knyttet til blant annet IKT, lønn eller regnskap. Disse oppgavene blir i dag noen steder priset lavere enn hva kirken måtte betalt uten disse avtalene. Med opprettelse av prostifellesråd vil tjenesteytingsavtalene måtte gjennomgå, og en del kan bli sagt opp. Dette vil gi økte kostnader med mindre kommunene vil gjøre om subsidiene til rene tilskuddsmidler.

Dersom det skal opprettes et prostimøte, vil dette gi noe økte kostnader blant annet til planlegging, møtegodtgjørelser og lokaler.

11.2 ARBEIDSRETTSLIGE KONSEKVENSER

11.2.1 Arbeidsrettslige konsekvenser ved virksomhetsoverdragelse

Ved en ny kirkelig organisering vil ulike grupper av medarbeidere kunne få ny arbeidsgiver. Arbeidsgruppe 1 har redegjort for reglene om virksomhetsoverdragelse og hva som vil være konsekvensene av dette, se kapittel 5 i deres rapport. Det er tre vilkår som må være oppfylt for at en overføring skal vurderes som en virksomhetsoverdragelse, arbeidsmiljøloven § 16-1 (1). Bestemmelsen har følgende ordlyd:

«Dette kapittel kommer til anvendelse ved overdragelse av en virksomhet eller del av virksomhet til en annen arbeidsgiver. Med overdragelse menes overføring av en selvstendig enhet som beholder sin identitet etter overføringen.»

De tre vilkårene er dermed:

1. For det første må virksomheten eller en del av virksomheten overføres til en annen arbeidsgiver som følge av «overdragelse»
2. For det andre må virksomheten eller den delen av virksomheten som overføres utgjøre «en selvstendig enhet som beholder sin identitet etter overføringen»
3. For det tredje må overføringen skje «til en annen arbeidsgiver»

Ved en virksomhetsoverdragelse vil arbeidsavtaler med alle rettigheter og plikter, automatisk blir overført til den nye arbeidsgiveren, som i dette tilfellet er prostifellesrådet. Ny arbeidsgiver blir i utgangspunktet bundet av de tariffavtaler tidligere arbeidsgiver var bundet av, såfremt ny arbeidsgiver ikke skriftlig erklærer overfor fagforeningen at de ikke ønsker å bli bundet av tidligere arbeidsgivers tariffavtaler, senest innen tre uker etter overdragelsestidspunktet, jf. arbeidsmiljøloven § 16-2 (2). De overførte arbeidstakerne har likevel rett til å beholde de individuelle arbeidsvilkårene som følger av tariffavtalen den tidligere arbeidsgiveren var bundet av. Dette gjelder inntil denne tariffavtalen løper ut eller til det inngås ny tariffavtale som er bindende for den nye arbeidsgiveren og de overførte arbeidstakerne.

Når det gjelder arbeidsgivers reservasjonsrett vises det til arbeidsgruppe 1 som i punkt 5.7 i sin rapport påpeker at den praktiske betydningen av denne er mindre i Den norske kirke da alle arbeidsgiverne inngår i samme tariffområde og er bundet av samme tariffavtale.

Når det gjelder pensjon har arbeidstakerne rett til at videre opptjening av alders-, etterlatte og uførepensjon i henhold til kollektiv tjenstepensjon ved overføring til ny arbeidsgiver. Ny arbeidsgiver kan imidlertid velge å gjøre allerede eksisterende pensjonsordninger i egen virksomhet gjeldende overfor de nye overførte arbeidstakerne. I og med at alle arbeidsgiverne i Den norske kirke inngår i samme tariffområde, og gjeldende tariffavtale stiller innholdsmessige krav til den pensjonsordningen arbeidsgiver skal tilby sine ansatte, vil en samling av ansatte på prostifellesrådsnivå ha mindre betydning for de ansatte. Spørsmål om pensjon behandles særskilt og felles for alle modeller i avsnitt 11.3.

11 Konsekvenser av forslagene

Etableringen av et prostifellesråd, vil medføre særlige endringer for arbeidsforholdet til dem som i dag er tilsatt i lokalkirkelige lederstillinger. Dette gjelder i alle modeller som er beskrevet over. Endringene vil særlig berøre de nåværende daglige ledere i kirkelige fellesråd og øvrige mellomledere samt prostene. Ny organisering vil også berøre ansvar og oppgaver på bispedømmenivå, men ikke på tilsvarende måte. Situasjonen for de lokalkirkelige lederne vil kunne være krevende ettersom de samtidig vil ha hovedansvar for den lokale gjennomføring av endringsprosessene. Det vil derfor være vesentlig at de respektive arbeidsgivere (folkevalgte organer og biskop) vier særlig oppmerksomhet på ivaretagelsen av egne tilsatte ledere i prosessen.

Det understrekes at en virksomhetsoverdragelse i seg selv ikke danner grunnlag for oppsigelse, jf. arbeidsmiljøloven § 16-4 (1). Arbeidsforholdet for de lokalkirkelige lederne vil dermed videreføres med nytt prostifellesråd som arbeidsgiver. Opprettelsen av prostifellesrådene vil imidlertid kunne medføre at ansatte, herunder særlig de lokalkirkelige lederne, blir overtallige, slik at det må foretas nedbemanning. Arbeidsgiver (nytt prostifellesråd) vil i slike tilfeller ha en plikt til å undersøke om det finnes annet passende arbeid i virksomheten å tilby den overtallige. For eksempel vil arbeidsgiver kunne ha en plikt til å tilby kirkeverger eller proster stillingen som daglig leder i prostifellesrådet før det ansettes en ekstern. Fastsettelsen av organisasjonsstruktur vil dermed måtte være gjenstand for en grundig vurdering i hvert prosti. I den forbindelse må det utarbeides bemanningsplaner som skal drøftes med de tillitsvalgte med sikte på å kunne tilby de overførte arbeidstakere mulighet for innplassering i en ny stilling.

11.2.2 Arbeidsrettslige konsekvenser som varierer mellom de tre modellene

Modell 1

Modellen innebærer at dagens ansatte i fellesrådene får sitt ansettelsesforhold overført til prostifellesrådet som et nytt organ for soknene. Menighetsprestene overføres fra RDNK til prostifellesrådene. Hovedutvalget har kommet til at arbeidsmiljølovens regler om virksomhetsoverdragelse kommer til anvendelse både på overføring av ansatte fra kirkelige fellesråd og på overføringen av menighetsprestene i prostiet, jf. § 16-1 (1). Det vises i denne sammenheng til vurderinger i punkt 7.2.5 i rapporten fra arbeidsgruppe 1

Modell 2

Arbeidsgruppe 1 har i sin modell 2, som også omhandler overføring av ansatte fra soknene til RDNK, gitt uttrykk for at det er noe usikkerhet knyttet til om kravet til at virksomheten må beholde sin identitet etter overføringen kan anes oppfylt, jf. arbeidsmiljøloven § 16-1 (1). Løsningen som arbeidsgruppe 1 utredet innebar imidlertid at kun deler av de ansatte skulle overføres til RDNK. Foreliggende modell 2 innebærer en overføring av samtlige ansatte, men ikke ansvar for alle oppgaver. Det er derfor noe usikkert om vilkårene i § 16-1 (1) er oppfylt ved en slik overføring som er nevnt i modell 2. Under enhver omstendighet vil hovedutvalget påpeke at Kirkemøtet kan beslutte at både arbeidsgiver og arbeidstakerne skal ha tilsvarende rettigheter og plikter som etter reglene for virksomhetsoverdragelse ved en eventuell overføring.

Modell 3

Modellen innebærer at dagens ansatte i fellesrådene får sitt ansettelsesforhold overført til prostifellesrådet som et nytt organ for soknene. Hovedutvalget har også kommet til at arbeidsmiljølovens regler om kommer til anvendelse på overføring av ansatte fra kirkelige fellesråd til prostifellesrådene, jf. § 16-1 (1), og viser til punkt 7.2.5 i rapporten fra arbeidsgruppe 1. Menighetsprester beholder sitt ansettelsesforhold hos RDNK.

11.2.3 Andre arbeidsrettslige konsekvenser

En ny arbeidsgiverorganisering får også betydning for arbeidstakernes rettigheter og plikter etter arbeidsmiljøloven, se avsnitt 7.3.2. Hva som blir virksomhetsområde i de ulike løsninger for arbeidsgiverorganisering er beskrevet i avsnitt 7.4 .

11.3 TJENESTEPENSJON

Hovedutvalget har fulgt opp anmodningen fra arbeidsgruppe 4 om å utrede pensjonsspørsmål som utløses av forslag til ny kirkelig organisering. Hovedutvalget har lagt vekt på å undersøke om det er forhold ved pensjon som kan utløse særlige problemer for noen av de alternativene for ny arbeidsgiverorganisering som presenteres i denne rapporten,

11 Konsekvenser av forslagene

og om disse forholdene i så fall bør påvirke utvalgets anbefalinger. Hovedutvalget vil peke på at alle de skisserte alternativene for arbeidsgiverorganisering reiser spørsmål ved pensjon som må adresseres i forbindelse med en eventuell implementering. Ingen av spørsmålene er imidlertid av en slik art at de med stor sannsynlighet vil vanskeliggjøre den nye organiseringen. I det videre gis en kort omtale av de viktigste av disse spørsmålene.

Utredningen er gjort i samråd med Kirkerådets sekretariat og KA, og er avgrenset opp mot Kirkerådets pågående arbeid i forbindelse med at RDNKs avtale med Statens pensjonskasse (SPK), som utløper i 2022. Det er innhentet bistand fra konsulentfirmaet Aon. Hovedutvalget er bevisst på at spørsmål om pensjonsordning er opp til tariffpartene, mens valg av pensjonsleverandør er opp til den enkelte virksomhet.

I dag har alle ansatte i Den norske kirke rett på offentlig tjenestepensjon i henhold Særavtale om pensjonsordninger for Den norske kirke. Det er ulike tilbydere av denne type tjenestepensjon (SPK, KLP, Storebrand mv.) og det er opp til den enkelte arbeidsgiver selv å velge pensjonsleverandør/pensjonskasse. En ny kirkelig organisering vil ikke innebære endringer i denne avtalen, men vil kunne innebære endring av leverandør av tjenestepensjonen for den enkelte ansatte fordi den ansatte vil få ny arbeidsgiver. En slik endring av leverandør vil være mindre viktig, siden pensjonsordningene i det vesentlige er like når det gjelder ytelsesspekteret, uavhengig av leverandør. SPK har enkelte andre vilkår, blant annet for arbeid på pensjonistvilkår, men forskjellene er små, og det er ikke slik at den ene ordningen vurderes som systematisk bedre enn den andre.

Felles arbeidsgiveransvar utløser spørsmål om håndteringen av historiske pensjonskostnader. Både i de tilfeller der arbeidsforholdene skal overføres fra RDNK til de nye prostifellesrådene (arbeidsgiveralternativ 1) og i de tilfeller der arbeidsforholdene overføres fra fellesrådene til RDNK (arbeidsgiveralternativ 2), vil det være behov for å vurdere hvilke forpliktelser og pensjonsmidler som skal overføres.⁸⁸ Dette vil gi et behov for å klargjøre størrelsen på disse forpliktelsene. I ny økonomiforskrift som gjelder fra 1.1.2021 er det forskriftsfestet at det i note i regnskapene skal opplyses om størrelsen på pensjonsforpliktelsene. Selv om den nye forskriften i seg selv vil innebære at fellesrådene vil måtte klargjøre størrelsen på disse forpliktelsene, legges det til grunn at en overføring av arbeidsforhold fra fellesrådene til RDNK vil innebære en betydelig arbeidsinnsats for å få klargjort forpliktelsene. Også dette er forhold som må hensyntas i implementeringen.

Dersom fellesråd skal slås sammen til nye prostifellesråd, vil de nye prostifellesrådene automatisk svare for de gamle fellesrådenes forpliktelser. Størrelsen på de ulike prostifellesrådenes forpliktelser ved sammenslåingen kan beregnes med etablert metodikk, slik det bl.a. gjøres i forbindelse med kommunesammenslåinger. Et forhold som bør vies oppmerksomhet i forbindelse med implementeringen, er eventuelle tilfeller der fellesrådene som skal slås sammen har ulike forpliktelser av betydning. I dag er praksis i KLP slik at utjevningssystemer maskerer underliggende forskjeller i betydelig grad: Fellesrådene inngår i KS' ordinære utjevningssystem sammen med kommuner og andre virksomheter, og fellesrådenes egenart får beskjeden praktisk betydning. I den grad det er nødvendig å beregne forpliktelsene til de enkelte fellesrådene spesifikt, kan de reelle kostnadene dermed vise seg å avvike fra de forventede, og dette kan skape pedagogiske utfordringer. De økonomiske konsekvensene av en sammenslåing bør derfor gjennomgås nøye, fellesråd for fellesråd.

11.4 FINANSIERING AV DEN NORSKE KIRKE

Hovedutvalgets forslag om ny organisering reiser noen spørsmål knyttet til den kommunale finansieringen som det kan være viktig å ta hensyn til ved implementering av reformen.

⁸⁸ I denne sammenheng bør man særlig se hen til dom fra Høyesterett, HR-2021-61-A, hvor det slås fast at reglene om virksomhetsoverdragelse i arbeidsmiljøloven § 16-2, også innebærer en plikt for ny arbeidsgiver til å oppregulere opptjente rettigheter – altså fremtidige reguleringspremier.

11 Konsekvenser av forslagene

Kommunene finansierer i dag 60-70 pst. av aktiviteten i Den norske kirke. Kommunenes finansieringsansvar er definert i trossamfunnsloven § 14:

Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet. I budsjettforslaget skal også tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk inngå.

Mange kommuner må i dag gjøre krevende prioriteringer i budsjettprosessene, når knappe budsjettmidler skal fordeles mellom et stort antall lovpålagte oppgaver. Prioriteringene antas å bli enda mer krevende fremover, når en større andel av innbyggerne trenger helse- og omsorgstjenester. Omfanget av den kommunale finansieringen av Den norske kirke er derfor til en viss grad avhengig av viljen til den enkelte kommune, selv med dagens lovbestemte finansieringsansvar.

Dersom Den norske kirke ikke lenger skal ha et organisatorisk nivå som korresponderer med kommunenivået, kan det svekke den kommunale finansieringsviljen. I dag er det ett fellesråd per kommune i de aller fleste av landets kommuner, og fellesrådsadministrasjonen er mange steder tett knyttet sammen med kommunen gjennom samarbeid, tjenesteytingsavtaler og samskaping. Med hovedutvalgets forslag vil det kirkelige fellesorganet legges på prostinivå (ikke nødvendigvis etter dagens prostiinnndeling), vil dette for de aller fleste kommuner innebære økt avstand mellom kommune og prostifellesråd både organisatorisk og geografisk. En kommune kan risikere at de midlene som ble bevilget til fellesrådet, blir brukt til å utvikle et tjenestetilbud i en annen kommune.

Økt geografisk avstand mellom prostifellesråd og kommuneadministrasjon kan svekke den formelle og uformelle kontakten som er med på å skape tillitt og forståelse for hverandres rammevilkår og behov. Samtidig kan en ny organisering bidra til at kommunenes folkevalgte er trygge på at de tildelte midlene blir brukt mest mulig effektivt, med minst mulig dobbeltarbeid og administrasjon. Hovedutvalget ser dermed at spørsmålet om kommunenes finansieringsvilje ikke har et entydig svar, men at det ligger en risiko som må tas på alvor i forbindelse med implementeringen og i kirkens tilnærming til videre samarbeid med kommunene.

12 IMPLEMENTERING

12.1 INNLEDNING

Det ligger utenfor hovedutvalgets mandat å foreslå prosesser for implementering av vedtak om ny kirkelig organisering. Implementeringen ligger frem i tid, i etterkant av Kirkemøtets vedtak, og det vil være Kirkerådet som har ansvar for å lage en implementeringsplan med nærmere tidslinjer. Arbeidsgruppe 3 har pekt på at spørsmål om gjennomføring av en eventuell ny organisering må ses i sammenheng med valgperiodene. Arbeidsgruppe 4 har vektlagt at en prosess som sikrer et sterkt lokalt løsningsvalg vil være en forutsetning for å lykkes i en eventuell omorganiseringsprosess. Hovedutvalget vil derfor peke på noen vurderinger som gis som innspill til Kirkerådets arbeid med en implementeringsplan.

Kirkemøtet 2022 vil etter planen behandle en sak om overordnede veivalg og prinsippvedtak for kirkelig organisering, basert på hovedutvalgets forslag og den etterfølgende høringen. Kirkerådet vil deretter følge opp vedtaket og forberede konkrete regelendringer i kirkeordningen mv. til Kirkemøtet 2023, som også vil bli sendt på høring. Som utvalget vil komme tilbake til nedenfor, er det et spørsmål om implementeringen først kan starte ved det formelle vedtaket i 2023, eller om det kan starte allerede etter det overordnede prinsippvedtaket i 2022.

Kirkevalget 2023 vil påvirke tidspunktet for implementeringen. Gjennomføringen av kirkevalget starter allerede våren 2023 i forbindelse med kandidatmobilisering, frister for innlevering av listeforslag, opplæring osv. Kirkemøtet vil med andre ord kun rekke å gjøre vedtak om ny kirkelig organisering i form av endringer i kirkeordningen etter at gjennomføringen av kirkevalget i 2023 allerede er i gang. Det innebærer at Kirkerådet har lagt til grunn at kirkevalget i 2023 må gjennomføres på basis av den gjeldende sammensetningen til menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøtet.⁸⁹ Det betyr også at menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøtet vil være direkte valgt for perioden 2023/2024–2027. Kirkelige fellesråd vil også i utgangspunktet velges for perioden 2023–2027. For å få personer til å stille til valg, kan det være viktig å ha avklart med tydelighet hva slags ansvar og myndighet organene kandidatene stiller til, vil ha. Etter nåværende regler vil nyvalgte menighetsråd tre i funksjon fra 1. november 2023, nyvalgte kirkelige fellesråd fra 1. desember 2023 og nyvalgte bispedømmerråd og Kirkemøtet fra 1. januar 2024.

Teoretisk ville det vært mulig å gjennomføre et nytt kirkevalg høsten 2025 for å få samsvar med valgperioden og etablering av den nye organiseringen. Det ville også innebære en endring fra samtidighet med kommunestyrevalg til samtidighet med stortingsvalg. Det vil imidlertid ha store personalmessige og økonomiske kostnader. Hovedutvalget anser det derfor ikke som aktuelt å anbefale et nytt valg i 2025.

Noen deler av forslagene fra hovedutvalget vil kunne tre i kraft før andre. Etablering av organisasjonsendringer bør skje fra et årsskifte, av hensyn til budsjetter, regnskap, statistikk mv.

Det at menighetsråd, bispedømmerråd og Kirkemøtet velges gjennom direkte valg i 2023, tilsier at medlemmene av disse organene sitter som medlemmer av organene ut fireårsperioden. Også medlemmene av kirkelig fellesråd velges for fire år, men disse velges av og blant menighetsrådsmedlemmene gjennom indirekte valg. Det vil være en mindre omfattende prosess å gjennomføre et nytt indirekte valg fra menighetsrådene til et prostifellesråd i valgperioden. Hovedutvalget legger derfor til grunn at det vil være mulig å etablere et prostifellesråd midt i valgperioden.

Hovedutvalget legger til grunn at Kirkerådet lager en nærmere implementeringsplan som klargjør nærmere tidslinje og hvilke organer som vil ha ansvar for hva.

Hovedutvalget anser det som viktig å få satt i verk den nye kirkelige organiseringen så tidlig som mulig, der det er mulig å sikre god lokal forankring og involvering.

⁸⁹ Se sak KR 12/21.

12 Implementering

12.1.1 Tidspunkt for etablering av prostifellesråd

Hovedutvalget legger som sagt til grunn at prostifellesrådet vil kunne bli etablert midt i valgperioden 2023–2027. Det betyr også at de berørte kirkelige fellesrådene vil bli lagt ned midt i valgperioden, og at det vil måtte bli gjennomført et nytt valg i menighetsrådene på hvilke menighetsrådsmedlemmer som skal bli medlemmer av prostifellesrådet.

Om prosessen før vedtak om endret prostistruktur

Det må gjennomføres gode lokale prosesser som kan føre til et vedtak om endring av prostistrukturen (se avsnitt 12.2). Det er i denne sammenheng viktig å få en god lokal forankring og involvering i prosessen frem mot vedtak. For å få en god fremdrift, kan det vurderes om disse prosessene kan settes i gang allerede etter at Kirkemøtet 2022 treffer sitt prinsippvedtak om ny kirkelig organisering, dvs. før Kirkemøtet treffer vedtak om de konkrete regelendringene i kirkeordningen. I så fall kan man for eksempel se for seg at vedtak om endret prostistruktur vil kunne skje tidligst høsten 2023, dvs. om lag ett og et halvt år etter prinsippvedtaket og et halvt år etter kirkeordningsvedtaket.

Om prosessen etter vedtak om endret prostistruktur

Når det er truffet en individuell beslutning om etablering av det enkelte prostifellesråd, kan det være nærliggende å trekke nytte av erfaringene fra etablering av nye kirkelige fellesråd i forbindelse med kommunesammenslåing. Det betyr at det kan etableres en prostifellesnemnd med representanter fra berørte kirkelige fellesråd og andre involverte organer som får i oppgave å forberede etableringen av det nye prostifellesrådet, forberede årsbudsjett, etablere ny organisasjonsstruktur, tilsette en prosjektledelse for etableringen av det nye organet mv. Hovedutvalget viser til mer informasjon om dette i rapporten fra arbeidsgruppe 4 kapittel 3.2. Erfaringer fra tidligere sammenslåing av kirkelige fellesråd og kommuner har vist at det kan være hensiktsmessig med ca. to år fra vedtak om sammenslåing til iverksetting for å lage gode prosesser for å forberede organisasjonsendringene.

Nærmere om tidspunkt for etablering

Prosessene frem mot etablering av nye prostifellesråd må ta den tid de trenger for å bli gode og sikre lokal forankring, samtidig som hovedutvalget vektlegger at endringene bør skje så snart som mulig. Hvis implementeringen tar for lang tid, vil det kunne skape unødvendig usikkerhet for ansatte og kunne medføre problemer for rekrutteringen til ulike kirkelige stillinger. Nøyaktig tidspunkt for etablering vil måtte vurderes nærmere. Hovedutvalget legger til grunn at det antakelig vil kunne etableres fra et sted mellom 1. januar 2025 til 1. januar 2028, avhengig av ulike forhold. Hvis prosessene med å finne en god prostistruktur starter allerede etter prinsippvedtaket på Kirkemøtet i 2022, vil prostifellesrådet for eksempel kunne etableres tidligere enn om prosessene først starter etter at Kirkemøtet har truffet sitt formelle vedtak om endringer i kirkeordningen i april 2023. Det vil også være et spørsmål om man bør avvente de lokale prosessene for å finne gode prostier til etter at valget i 2023. Det vil kunne gi de nyvalgte medlemmene av soknets organer og kommunestyret innflytelse på hvilke områder som bør velges til nye prostier, for å sikre at disse har eierskap til beslutningene. Alternativt vil de sittende rådene og kommunestyrene kunne ta seg av disse prosessene, noe som i så fall vil kunne korte ned på tidsbruk. Det vil med andre ord avhenge både av hvor lang tid de lokale prosessene vil ta i forkant av vedtak om etablering av nytt råd, og hvor lang tid prosessen med å forberede etableringen vil kunne skje.

Det vil også kunne vurderes om nye prostifellesråd kan etableres enkelte steder hvor prostistrukturen i dag samsvarer med kommunestrukturen, dvs. hvor det fremstår som klart hva som vil bli prostiet i fremtiden, på et tidligere tidspunkt enn andre steder. Det vil muligens kunne gjelde prostier som Karmøy, Asker og Bærum. Det vil kunne være lettere å gjennomføre etableringen av et nytt prostifellesråd slike steder. Dette fordi det i disse prostiene ikke vil være behov for å gjennomføre lokale prosesser med tanke på å finne naturlige prostier, og heller ikke være behov for å slå sammen ulike kirkelige fellesråd til et nytt prostifellesråd. I disse tilfellene kan det vurderes om etableringen kan skje allerede fra 1. januar 2024.

12.1.2 Tidspunkt for endring av sammensetning i bispedømmerrådet

Tidspunktet for endring av sammensetning av bispedømmerrådet vil kunne avhenge av hva slags sammensetning som blir valgt. Hvis bispedømmerrådet skal bestå av både kirkemøtemedlemmene og representanter fra

12 Implementering

prostifellesrådene, vil det kunne la seg gjøre å utvide bispedømmerådets sammensetning midt i valgperioden ved å legge til prostifellesrådsmedlemmene. Det anses som mindre aktuelt å frata de direktevalgte medlemmene i bispedømmerådene vervene sine midt i valgperioden, hvis bispedømmerådet skal bestå av medlemmer fra prostifellesrådene, og ikke fra Kirkemøtet.

12.1.3 Tidspunkt for endring av sammensetning i Kirkemøtet

For at Kirkemøtets sammensetning skal kunne endres, vil det være nødvendig å gjennomføre et nytt valg basert på den nye sammensetningen. Fordi det ikke vil være mulig å endre sammensetningen til Kirkemøtet ved kirkevalget i 2023, betyr det i praksis at Kirkemøtets endrede sammensetning først vil kunne tre i kraft fra etter kirkevalget i 2027.

12.1.4 Tidspunkt for endring av sammensetning i Kirkerådet

Det neste ordinære valget av Kirkerådet vil være på Kirkemøtet 2024. Ved prinsippvedtak i 2022 og endringer i kirkeordningen og valgreglene til Kirkerådet i 2023, vil valget på Kirkemøtet 2024 kunne gjennomføres i tråd med ny sammensetning og nye valgregler. Selv om Kirkemøtet i 2024 vil være sammensatt etter de gamle reglene, vil det være mulig å gjennomføre valget i tråd med ny sammensetning.

12.1.5 Overgangsordninger

Kirkeordningen åpner opp for at Kirkerådet⁹⁰ kan treffe de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer, og samtidig foreta de nødvendige lempinger i anvendelsen av kirkeordningen. I forbindelse med implementeringen bør det vurderes om det er hensiktsmessig å fastsette noen overgangsbestemmelser. Hvis det gjøres endringer midt i en valgperiode, må det for eksempel gjennomføres et nytt valg for en overgangsperiode frem til neste ordinære valg. Det kan også vurderes ulike tiltak i en overgangsperiode, f.eks. om det bør fastsettes et midlertidig antall medlemmer som avviker fra normalordningen i perioden frem til første ordinære valg. Det kan også vurderes individuelle overgangsordninger for ansatte, f.eks. med midlertidige åremål eller krav om, og støtte til, videreutdanning mens man står i stilling.

12.1.6 Vurderinger

Hovedutvalget anbefaler at etableringen av nye prostifellesråd iverksettes så fort det vil være forsvarlig, det vil si at det er nødvendig å foreta en avveining mellom fremdrift og lokal forankring. Det er avgjørende å sikre lokal forankring og involvering, både før vedtak om endring av prostistrukturen og i etterkant av vedtaket, før prostifellesrådet formelt etableres. Hovedutvalget anbefaler at det etableres en prostifellesnemnd for hvert nye prosti med representanter fra de berørte menighetsrådene/fellesrådene og eventuelt andre organer, med oppdrag å forberede etableringen av prostifellesrådet. Bispedømmerådet vil enten kunne endre sammensetning midt i valgperioden, eller i etterkant av kirkevalget 2027, avhengig av rådets sammensetning. Kirkemøtets sammensetning vil først kunne endres fra etter kirkevalget 2027, mens Kirkerådets sammensetning vil kunne endres fra valget av nytt Kirkeråd i 2024.

12.2 ENDRINGER I PROSTISTRUKTUREN

12.2.1 Hensyn som bør vektlegges

Mandatet ber hovedutvalget utrede et «nytt, felles kirkelig organ på prostinivå». Navnet «prosti» skal angi retningen på utredningsarbeidet, men hovedutvalget er ikke bundet til å legges dagens prostistruktur til grunn. Mandatet sier:

Utredningen skal bygge på det som kan være en egnet størrelse for fremtidig arbeidsgiverorganisering og skal ta utgangspunkt i dagens prostier og i ny kommunestruktur

Derfor er det naturlig å vurdere hva som er en «egnet størrelse» for de nye prostiene. Det er av mange grunner ikke hensiktsmessig for hovedutvalget å foreslå en ny ferdig struktur. Hovedutvalget har ikke utredet dette, men det kan være nyttig å peke på viktige hensyn som bør ligge til grunn i det videre utredningsarbeidet med prostistruktur. Det

⁹⁰ Det følger av kirkeordningen § 3 fjerde ledd at denne myndigheten ligger til Kirkerådet, men Kirkerådet har i vedtak 4. desember 2020 delegert myndigheten til bispedømmerådene.

12 Implementering

bør legges til rette for en lokalt forankret prosess innenfor et gitt nasjonalt rammeverk. Etter kirkeordningen fastsetter bispedømmerådene prostiinnndelingen, og det er naturlig at de får en rolle som koordinerende organ i utviklingen av en ny prostistruktur. Prosessen bør i stor grad vektlegge lokale initiativ og ønsker, samt balansere hensynene beskrevet nedenfor.

Som et førende prinsipp for utarbeidelsen av hensynene er at et nytt nivå bør være *stort nok* og *nært nok*. Det bør være stort nok til drive effektivt, skape mindre sårbare arbeidsplasser og flere hele stillinger. Det bør være nært nok for å forstå lokale forhold, opprettholde kommunenes finansieringsvilje og legge til rette for lokalt eierskap og engasjement. I dag er det 94 prostier og 348 fellesråd. Med en tilnærming om at prostiet bør være stort nok og nært nok tror hovedutvalget at det vil bli mellom 90 og 150 prostier. Hensynene som er listet opp nedenfor kan noen ganger stå i motstrid med hverandre, og alle trekker nødvendigvis ikke i samme retning. Dette vil slå forskjellig ut i ulike deler av landet, og hovedutvalget vil ikke gi en mal som skal passe for alle. Det er derfor viktig å vurdere alle hensynene i sammenheng og ikke som enkeltvis absolutte kriterier. Dette er hensyn som hovedutvalget bør vektlegges i det videre arbeidet:

- Medlemsstørrelse
- Geografisk størrelse
- Identitet/naturlig område
- Antall sokn
- Antall prostier i bispedømmet
- Antall kommuner
- Kjente strukturer i kirken og samfunnet
- Andre særlige hensyn

Hovedutvalget viser ellers til rapporten fra arbeidsgruppe 4.

Medlemsstørrelse

Et viktig hensyn i en ny inndeling er hvor mange medlemmer som bor i det nye prostiet. Hvor mange medlemmer som bor i prostiet er ikke så viktig i seg selv, men det sier mye om hvor godt rustet det nye organet vil være til å løse de oppgavene som det blir tillagt. Analyser av dagens fellesråd viser at små fellesråd har enkelte utfordringer som skiller seg fra større fellesråd på flere områder. Blant annet har fellesråd med under 10-15 000 medlemmer en betydelig høyere andel stillinger på administrasjon og ledelse, og derfor en mindre andel til utadrettede stillinger. De har også færre ansatte som i større grad har lavere stillingsprosenter. Større fellesråd har en lavere andel stillinger tilknyttet administrasjon, flere hele stillinger og flere ansatte. Det er derfor stor grunn til å tro at man får mer utadrettet virksomhet, flere hele stillinger og mer robuste fagmiljø hvis de nye områdene er på en viss størrelse. Det er derfor tilrådelig at nye prostier har minst 10 000 medlemmer, og gjerne over 20 000. Det er videre ingen store indikasjoner på at fellesråd som er betydelige større enn 20 000 får noen ytterligere gevinster sammenlignet med de rundt 20 000. Det er likevel viktig å presisere at medlemsstørrelse i seg selv ikke er et altoverskyggende hensyn, men at det er en god indikator på om organet kan være i stand til å løse de oppgavene som det blir tillagt.

Geografisk størrelse

Den fysiske størrelsen på prostier er et viktig hensyn i ny inndeling. Hvis prostiet er for stort kan det være praktisk krevende å drive kirken lokalt. Det kan derfor ikke legges opp til enheter hvor de geografiske avstandene er for store.

Identitet/naturlig område

Et relatert hensyn til geografisk størrelse er at det er et naturlig område som innbyggerne kan kjenne en tilhørighet til. Hovedutvalget vil fremheve begrepet «hverdagsregion» for å antyde størrelsen og hvilken type område et prosti bør være. Prostier som oppleves kunstige og fjernt fra folks liv har ikke like gode forutsetninger som naturlige og enhetlige prostier. Det å lage prostier basert på naturlige «hverdagsregioner» er derfor viktig for å sikre en forankring og et eierskap lokalt hos medlemmer, folkevalgte, frivillige og ansatte. Hvis innbyggerne i prostiet opplever en fellesskapsfølelse med hverandre vil det lettere kunne skape lokalt eierskap og engasjement for et slikt nytt nivå.

12 Implementering

Antall sokn

Et annet viktig hensyn er hvor mange sokn det vil være i et prosti. For mange sokn i et prosti vil kunne øke avstanden og innflytelsen for det enkelte sokn i forhold til prostifellesrådet. En av målsetningene for arbeidet er at kirken fortsatt skal være lokal og da er det viktig å sikre det enkelte sokns nærhet til prostifellesrådet.

Antall prostier i bispedømme

Et hensyn som må veies opp mot antall sokn i prostiet er hvor mange prostier det bør være i hvert bispedømme. Jo færre prostier i et bispedømme - jo enklere er det å holde en god dialog mellom nivåene. Dette vil legge til rette for mer institusjonalisert kontakt, men det vil også bli lettere å skape personlige relasjoner mellom alle prostier og bispedømmet.

Antall kommuner

Hvor mange kommuner prostiet omfatter vil også være et viktig hensyn i en ny prostistruktur. Høyere antall kommuner i hvert prosti vil potensielt øke avstanden til prostifellesrådet. Fordi kommunen finansierer kirken lokalt er det viktig å sikre en god relasjon mellom kirke og kommune slik at man opprettholder kommunenes finansieringsvilje. En god relasjon til kommunen er også viktig for å videreutvikle kirkens rolle som en relevant samskappingsaktør. Derfor bør ikke en ny inndeling organisere seg for fjernt fra kommunene.

Kjente strukturer i kirken og samfunnet

Som ramme bør en ny inndeling ta hensyn til allerede eksisterende strukturer i kirken og samfunnet. Dette er fordi dette er kjente størrelser for ansatte og innbyggere som kan forenkle en overgangsprosess og legge bedre til rette for varig samarbeid. Dagens prostistruktur er et utgangspunkt for dette arbeidet og bør ligge til grunn for utarbeidelsen av ny prostistruktur. Arbeidsgruppe 4 løfter frem naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner som vil kunne være en inndeling å se hen til. De har vist at omtrent en tredjedel av slike områder sammenfaller med dagens prostier, en tredjedel av prostiene har forankring i to ulike bo- og arbeidsmarkedsregioner, mens en tredjedel av prostiene er i fragmenterte bo- og arbeidsmarkedsområder. Dette er viktig å hensynta i arbeidet med en ny prostiinndeling. For å lettere kunne opprettholde en god relasjon til kommunen er et hensyn å organisere seg på en måte som kommunene er kjent med. Interkommunalt samarbeid eller regionråd er eksempler på dette.

Andre særlige hensyn

Det er også noen hensyn som gjelder særlige tilfeller. Et av disse er å ivareta samisk kirkeliv. Indre Finnmark prosti består i dag bare av kommuner som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk. Derfor har dette prostiet hatt en særskilt rolle for å ivareta samisk kirkeliv og spesielt på nordsamisk språk. En ny prostistruktur bør rettes inn slik at samisk kirkeliv blir ivaretatt.

Et annet særlig hensyn gjelder storbyene. Fire storbyer (Oslo, Trondheim, Bergen og Stavanger) i dag har flere prostier innenfor fellesrådsområdet. Hovedutvalget mener det ikke er hensiktsmessig at disse prostiene videreføres og deler byene mellom seg, blant annet for å kunne drive god kirkefaglig ledelse. Det bør i samråd med dagens fellesråd og prostier i storbyene sees på om en kan opprette et prosti for hver by som i stor grad samsvarer med hva som er en «hverdagsregion».

Et siste særlig hensyn gjelder kommuner hvor det allerede er gjennomført kommunesammenslåing. Dette gjelder noe over 100 kommuner som er blitt til 47. Her har også fellesrådene vært gjennom en krevende sammenslåingsprosess. Dette bør hensyntas i utarbeidelsen av ny prostistruktur.

12.2.2 Avgjørelsesmyndighet ved endringer i prostistrukturen

Etter gjeldende kirkeordning har bispedømmerådet ansvar for å foreta endringer av den kirkelige inndelingen innenfor bispedømmet, inkludert prostijusterings, og utøve den myndighet som i inndelingslova er lagt til Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen) ved endringer i kommunegrenser eller sammenslåing av kommuner. Dette tilsier at det kan være nærliggende at bispedømmerådet får et ansvar for endringene av prostistrukturen.

12 Implementering

Etter gjeldende regler skal berørte instanser som menighetsråd, menighetsmøte, kirkelig fellesråd, tillitsvalgte mv. uttale seg i saker om endring av kirkelig inndeling, avhengig av hva slags sak det gjelder. Kommunen skal også gis anledning til å uttale seg i saker som vil kunne berøre kommunens økonomiske ansvar etter trossamfunnsloven § 14 annet ledd.

Arbeidsgruppe 4 har anbefalt at endringer i den kirkelige inndelingen bør skje etter konsultasjon med og enighet blant involverte sokn og kommuner, og de har anbefalt at prostifellesrådet etableres etter lokalt initiativ, innen 5 år etter rammevedtak i Kirkemøtet.

Hovedutvalget vil legge vekt på at det er viktig å gjennomføre gode lokale prosesser som sikrer at det oppnås bred enighet blant de involverte sokn og kommuner, hvor frivillighet vil være det beste. For at den nye kirkelige organiseringen skal kunne implementeres, vurderer hovedutvalget det likevel som nødvendig å ha muligheten til å gjennomføre sammenslåinger uten fullstendig enighet. Det bør derfor etableres lokale samarbeidsprosesser for å finne frem til egnede prostier ut fra hensynene nevnt i 12.2.1. Disse prosessene bør koordineres av bispedømmerådene og legge opp til størst mulig grad av lokal enighet, før bispedømmerådet treffer vedtak om endret kirkelig inndeling.

12.3 MEDBESTEMMELSE KNYTTET TIL VEDTAK OM NY ORGANISERING OG IMPLEMENTERING

Etter hovedavtalen i KA plikter arbeidsgiver å ivareta medbestemmelse i forbindelse med vedtaket om ny organisering og de ulike leddene av implementeringen av ny organisering, både nasjonalt, regionalt og lokalt. I de gjeldende regler for endring av kirkelig inndeling fremgår det også at det «viktig at også hensynet til medbestemmelse ivaretas». Både i forbindelse med vedtaket om ny organisering og implementeringen av organiseringen vil arbeidsgiver på vanlig vis følge de til enhver tid gjeldende bestemmelsene om medbestemmelse.

12.4 GJENNOMFØRINGSRISIKO

Gjennomføringen av endringene innebærer en risiko. Gjennomføringsrisikoen henger sammen med omstillingskostnadene, se kapittel 11. Her gjelder det primært forhold som koordinering og overholdelse av fremdriftsplaner etc. Ved opprettelsen av prostifellesråd må det gjennomføres lokale prosjekter ute i hvert enkelt kirkelige fellesråd/menighetsråd. Dette krever en god del støtte fra sentralt hold for at endringene skal skje som planlagt. Dersom de lokale prosjektene ikke får støtte, kan det bli utfordringer knyttet til å få gjennomført endringene. Det kan også bli mange lokale løsninger på problemer som bør løses likt på tvers av prostifellesråd. Dette er risiko som er aktuell i alle modellene. Det er for kort tid siden gjennomført tilsvarende sammenslåingsprosesser både som følge av kommunereformen, som berørte 120 kirkelige fellesråd I 2017 var det også en omfattende virksomhetsoverdragelse fra staten til RDNK, hvor det har blitt bygget opp vesentlig kompetanse i endringsarbeid.

13 TEMAER FOR VIDERE UTREDNING

På grunn av begrenset tid og kapasitet, og dels fordi det ligger utenfor hovedutvalgets mandat, er det noen temaer arbeidsgruppene og innspillrunden har tatt opp som hovedutvalget ikke har fått anledning til å utrede nærmere. Flere av disse temaene kan etter hovedutvalgets syn være viktige for en vellykket reform, og bør derfor utredes nærmere.

Inndelingen av prostier og sokn. Ved en eventuell etablering av nye fellesorganer, er det etter utvalgets vurdering naturlig å ta utgangspunkt i prostinivået, men også gå kritisk igjennom dagens inndeling av prostier. Størrelsen på prostiene målt ut fra både antall medlemmer, ansatte og geografisk utstrekning, kan ha mye å si for hvordan ny kirkelig organisering vil virke. Det samme gjelder hvorvidt prostiene korresponderer med andre eksisterende regionale inndelinger for eksempel i form av kommunesamarbeid. Også soknenes størrelse vil ha betydning for hvordan ny kirkelig organisering kan virke, men eventuelle endringer i sokneinndelingen kan gjøres løsrevet fra implementeringen av ny organisering. Hovedutvalget behandler disse spørsmålene på overordnet nivå i avsnitt 12.2, og peker på at dette er noe som må utredes videre.

Bispedømmenivåets roller og oppgaver hvis arbeidsgiveransvaret flyttes. Dersom bispedømmenivået ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar for prester og proster på samme måte som i dag, skaper dette behov for å gå gjennom rollene og oppgaveporteføljene til både bispedømmerrådet og de ansatte på bispedømmekontoret på nytt. Et selvstendig tema i denne sammenhengen er bispedømmenivåets rolle i arbeidet med kompetanseheving i Den norske kirke, og som kirkefaglige kompetansemiljøer i lys av at slik kompetanse også bygges opp på det nasjonale nivået og lokale nivåer. Hvordan de ulike instansene på bispedømmenivået konkret vil bli påvirket av ny organisering, og hvilke roller og oppgaver de bør ha, vil avhenge av hvordan organiseringen av arbeidsgiveransvaret operasjonaliseres i ny organisering. Hovedutvalget har derfor bare drøftet spørsmålene overordnet, se avsnitt 5.8 og særskilt om behovet for en gjennomgang av de ulike nivåene som kompetanseorganer i avsnitt 2.4.

Organisering og ledelse av arbeidsplassen lokalt. De som arbeider i lokalkirken vil normalt ha sin faste arbeidsplass på et menighetskontor i det enkelte sokn, i en del tilfeller også i selve kirken. Ansatte i lokalkirken omfatter vel å merke både personer som er ansatt av prostifellesrådet, og personer som er ansatt av menighetsrådene. Med nytt fellesorgan på prostinivå må det gjøres nye vurderinger bl.a. av hvordan de ansattes arbeidstid skal fordeles mellom prostikontoret og menigheten: Mens målene om større fagmiljøer og mer tverrfaglig samarbeid kan tilsi stor grad av fysisk samlokalisering, kan hensynet til nærhet til lokalmenigheten og akseptabel reisetid tale for at mer av arbeidstiden brukes lokalt. Hovedutvalget ser også at ledelsen lokalt kan ha stor betydning for arbeidsmiljøet, frivilligheten, tjenestetilbudet og ressursbruken i det enkelte sokn. Praksis i dag er svært ulik, både hva gjelder ledelsen og andre sider ved organiseringen. Hovedutvalget anbefaler at det gjøres en kartlegging av dagens praksis og erfaringer. Først når slik kunnskap er på plass, kan det gjøres en vurdering av hva som er god organisering og ledelse lokalt i ny kirkelig organisering

Styringsoppgaver: I avsnitt 5.9 er det pekt på noen styringsoppgaver som Kirkemøtet kan vurdere å legge til nasjonalt nivå med hjemmel i Kirkemøtets organiseringskompetanse jf. avsnitt 7.3.3 og utvalget mener at det er behov for å utrede dette nærmere. En slik utredning må også ta opp i seg vurderinger av hva som er en god balanse mellom lokal og nasjonal styring, jf. også mandatets mål om nasjonal regulering av det som er nødvendig og forenkling der det er mulig.

Samling av oppgaver under nasjonal ledelse. Det er behov for å gjennomføre en nærmere utredning med risikovurdering av en eventuell samling av oppgaver innenfor regnskapsførsel, lønnsoppgaver, arkivoppgaver mv. jf. avsnitt 5.9 og 7.3.3. Utredningen må inneholde både styringsmessige og økonomiske konsekvenser ved en slik eventuell samling.

13 Temaer for videre utredning

Fagmiljøer: Det bør etter hovedutvalgets vurdering gjennomføres en helhetlig gjennomgang av hva slags fagkompetanse man skal ha på ulike nivåer (sokn, prosti, bispedømme, nasjonalt), for å sikre at man har riktig kompetanse på riktig nivå, uten at det blir dupliseringer av kompetansemiljøer.

Økonomistyring og -rapportering: Alle modeller vi belyser, forutsetter at prostifellesrådets virksomhet skal finansieres både med statlig og kommunalt tilskudd, i tråd med forutsetningene i trossamfunnsloven. Et nytt mellomnivå vil, uavhengig av arbeidsgivermodell, måtte sikre gode prioriteringer og effektiv bruk av ressursene for å understøtte god økonomiforvaltning. God og transparent økonomistyring og -rapportering er viktig både for de som finansierer kirken og for kirkens eget arbeid med kontinuerlig forbedring til beste for alle. Hvordan fremtidig økonomistyring og -rapportering skal foregå i en prostimodell må utredes videre.

Behov for omdisponering av midler til prestestillinger: Fra tid til annen vil det kunne være behov for å omdisponere midler til prestestillinger mellom prostiene, f.eks. ved etablering av nye lokalsamfunn eller omfattende fraflytting. Prinsipper for dette og tilhørende rutiner må reguleres i kirkeordningen eventuelt ifm. rammetilskuddet som ytes. Dette må utredes videre.

Kontaktmøter mellom nivåene. Det bør vurderes etablert kontaktmøter for dialog mellom prostifellesrådene og bispedømmet/RDNK.

Grunnlagsbestemmelser i kirkeordningen: I innspillsrunden ble det pekt på at Kirkerådet i høringen om kirkeordningen høsten 2018 hadde fremmet forslag om å inkludere noen grunnlagsbestemmelser i et eget kapittel om Den norske kirkes grunnlag i kirkeordningen, men på bakgrunn av høringsrunden gikk Kirkerådet bort fra å vedta disse bestemmelsene i første omgang. Bakgrunnen var at forslagene til bestemmelser ikke hadde tilstrekkelig grad av samlende tilslutning som Kirkerådet anså som nødvendig for grunnlagsbestemmelser for Den norske kirke. Samtidig uttalte Kirkerådet i saksdokumentet til Kirkemøtet:

«Selv om disse bestemmelsene ikke foreslås som en del av Den norske kirkes grunnlag nå, vil det være viktig at de implementeres i det fremtidige arbeid med kirkeordning. Kirkerådet legger opp til at det vil foregå et videre arbeid med disse grunnlagsparagrafene fremover, med sikte på at saksinnholdet innarbeides i kirkeordningen» (saksorienteringen til sak KM 06/19 side 20).

Et videre arbeid med slike grunnlagsbestemmelser har ikke vært en del av hovedutvalgets utredningsmandat.

Gjennomgang av tjenesteordningene: Det vil være naturlig å gjennomgå tjenesteordningene for de vigslede stillingene på nytt i lys av forslaget til ny kirkelig organisering. Tjenesteordning for prost bør gjennomgås særskilt. Ansvar og oppgaver som tillegges prost, forutsettes fastsatt i delegasjonsreglement fastsatt av prostifellesrådet/daglig leder. Det gjøres en særlig gjennomgang av nasjonalt regelverk med sikte på å avklare grenseflaten mellom de demokratisk valgte styringsorganer, daglig leder, prost/kirkefaglig ledelse i prostiet og de enkelte profesjonsgruppers lederansvar.

Domprostens rolle som biskopens faste vikar: I dagens ordning er prost i et prosti med domkirke domprost og biskopens faste vikar. Biskopen kan i særskilte tilfeller bemyndige domprosten til å utføre bispetjeneste, men domprosten kan ikke i noe tilfelle forrette ordinasjon til prestatjeneste. Fordi prosterollen endres ved ny kirkelig organisering, vil det også påvirke domprostens rolle og oppgaver. Det kan bli behov for å gjennomgå domprostens tjenesteordning spesielt med tanke på hvordan eventuelle endringer i tjenesteordning for prost kan forenes med domprostens rolle som biskopens faste vikar. Dette gjelder også fordi det vil være tilfeller der andre proster enn domprosten er fungerende biskop. Det vil være behov for å vurdere nærmere domprostens rolle som biskopens faste vikar, eventuelt om det er nødvendig å etablere en ny ordning for hvem som skal være biskopens faste vikar.

Nye valgeregler: Hovedutvalgets forslag om endret sammensetning og endrede valgordninger vil medføre et behov for å vedta nye valgeregler. For at kirkevalget 2027 skal kunne gjennomføres i henhold til ny sammensetning, må de nye valgreglene vedtas senest på Kirkemøtet i 2026. Regler for valg av prostifellesråd vil kunne vedtas tidligere som en

13 Temaer for videre utredning

videreutvikling av dagens regler for valg av kirkelig fellesråd. Samtidig må det også utredes nærmere regler for valg av samiske representanter til prostifellesrådet.

Ny ordning for døvemenighetene og døvepresttjenesten: I tråd med hovedutvalgets anbefaling i avsnitt 5.10.2, bør det utredes en ny ordning for døvemenighetene og døvepresttjenesten.

Øvrige deler av kirkeordningen: I Kirkemøtets vedtak ble Kirkerådet bedt om «å fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning». Hovedutvalget har utredet de bestillingene som ligger i hovedutvalgets mandat knyttet til arbeidsgiverorganisering, biskopens rolle, kirkelig demokrati og valgordninger og kirke og kommune. Øvrige deler av kirkeordningen, i den grad det er behov for endringer i denne, vil eventuelt måtte utredes videre.

Nærmere saksbehandlingsregler for tilsynet: Det bør utredes nærmere krav til begrunnelse mv. for avgjørelser biskopen foretar i sin utøvelse av tilsynet, for å styrke rettssikkerheten for de som står under tilsyn.

Regler om tap av vigslingsfullmakter: Kirkeordningen inneholder regler om tap av presterettigheter, men ikke eksplisitte regler om tap av vigslingsfullmakter. Kirkeordningen bør også få tydelige bestemmelser om tap av vigslingsfullmakter for andre enn prestene.

Det arbeidsrettslige virksomhetsområdet: Om det er ønskelig å innskrenke det arbeidsrettslige virksomhetsområdet i modell 2 og 3 og om Kirkemøtet i så fall har myndighet til å beslutte en slik innskrenkning til arbeidstakernes ugunst.

Tydliggjøre ansvarsfordelingen mellom menighetsråd og prostifellesråd: Gitt at prostifellesrådet får en formålsbestemmelse om «å bistå menighetsrådene i deres arbeid for å vekke og nære det kristelige liv i prostiets sokn» bør den konkrete ansvarsfordelingen lokalt videre utredes. Ut over det som er beskrevet i denne rapporten bør det presiseres hvilke konkrete oppgaver som skal ligge til de ulike organene.

Tilsettingsordninger: Det må utredes nærmere tilsettingsordninger for ulike grupper ansatte, herunder hvilken innflytelse menighetsrådet og biskopen skal ha ved ulike typer tilsetninger.

Forsidebilder: Bo Mathisen/Den norske kirke

Baksidebilde: Von kommunikasjon/Den norske kirke

Medvirkning som avgjørende virkemiddel

Kai Steffen Østensen – mai 2021

Mange ulike definisjoner

- Brukermedvirking i helse- og sosialtjenester: den som berøres får innflytelse på beslutningsprosessen og utformingen av tjenestetilbud.
- For barn og unge under 18 år er det avklart i barnekonvensjonen deres rett til medvirking. Den er også en del av norsk lovverk og man finner den både i vår egen tros- og livssynslov (kap. 3) og i Plan- og bygningsloven.
- Innbyggermedvirking er også et kjent begrep for mange lokalpolitikere, som nettopp legger til grunn at innbyggere skal få ta del i utviklingen av planer, strategier og saker med innvirkning på folks liv.

Vi **bør** legge en **enkel** forståelse av medvirkning til grunn når vi skal sikre involverende prosesser;

Medvirkning betyr at man har mulighet til å si sin mening om noe, og at meningen blir lyttet til.

De som tenker at involverende prosesser gir merarbeid og helst ikke er nødvendig; de tar feil er min påstand.

Det er et viktig poeng at medvirkning **tidlig** gjør at beslutningene som tas **kan stå lengre**, fordi folk opplever at de **har vært med i** en prosess – selv om ikke det alltid gir deres primærønske.

Hvorfor medvirkning og involverende prosesser?

- **Beslutninger blir bedre.** Innspill fra våre medlemmer kan gi viktig informasjon, forslag til løsninger og potensielle konsekvenser.
- **Gjør Kirkemøtet og de som forbereder saken bedre i stand til å være gode representanter for medlemmene.** Som folkevalgte eller som ledere i ei folkekirke skal vi sørge for at vedtakene våre i stor grad treffer medlemmene på en god måte, det betyr imidlertid ikke at vi alltid skal si ja til alle forslag slik at vedtak pulveriseres.
- **De som blir berørt blir hørt.** Organisasjonsdemokrati handler på lik linje som lokaldemokrati om nærhetsargumentet.

Hvorfor medvirkning og involverende prosesser?

- **Øker medlemmenes og ansattes tillit til beslutningstakere.** Gode prosesser kan gi politikken som vedtas bedre forankring og bygge opp under at beslutningstakere faktisk lytter – det er viktig, spesielt i 2021.
- **Gjør det enklere å gjennomføre vedtatte tiltak.** Vedtak som er bedre forankret (også der folk ikke alltid er enige) er enklere å implementere og senker konfliktnivået.
- **Gir læring for både berørte og vi som skal beslutte.**

Hvilke type prosesser kan man kjøre?

- Ingen fasit – og kun fantasien setter grenser (og noen ganger tid og ressurser).
- En digital hverdag gjør det faktisk enklere!
- To tips alle bør gjennomføre, og to tips man kan vurdere dersom man virkelig vil bli kjent med meningene i eget bispedømme.

BØR-forslag 1

Digital høring i hvert bispedømme med god frist for å svare, og hvor bispedømmerådet behandler høringene som grunnlag for egen høring. Bør sendes ut til alle menighetsråd, lag og foreninger som er engasjert i kirken.

BØR-forslag 2

Gjennomføre **dialogmøte** med tillitsvalgte fra alle fagforeninger og regionalt kirkevergerlag.

HADDE VÆRT LURT-forslag 1

Muntlig høring. Sett av en hel dag i løpet av høsten og be de som er interesserte i å melde seg på. Kan fint gjennomføres digitalt, og hver påmelding gis inntil 3 minutter hvor deres hovedargumenter legges frem. For spesielt engasjerte eller spesielt berørte oppleves det nærere å også møte beslutningstakerne.

HADDE VÆRT LURT-forslag 2

Workshop med nøkkelpersoner. Inviter inn nøkkelpersoner (proster, tillitsvalgte, ungdomsråd, utvalgte menighetsrådsledere, daglige ledere/kirkeverger fra ulike prostier, andre) til en workshop hvor man tenker høyt om rapporten og jobber frem i fellesskap konsekvenser, muligheter og behov som må dekkes med ny kirkelig organisering. Fysisk og digitalt.

Du tenker kanskje: for et arbeid!

- Valgfritt hvordan man håndterer en involverende prosess, men husk at vedtaket som skal fattes påvirker enkeltpersoners liv. Det er ikke alltid enkelt, og vi har makt til å sikre kloke prosesser.
- Planlegg tidlig og bruk tid på forberedelser, da blir arbeidet mindre omfattende og dere har **god kontroll**.
- Velg en prosess dere er komfortabel med, hvor dere får noe igjen for de ressursene som legges ned og som gjør at dere også fremstår som ansvarlige arbeidsgivere.

Tips til Kirkerådet og bispedømmenes ledelse

En vellykket medvirkningsprosess krever:

- At kirkepolitisk, biskoper og administrativ ledelse ønsker involverende prosesser og legger til rette for det.
- En forventning fra Kirkerådet til bispedømmene om å sikre involverende prosesser.
- Nok tid til forberedelser og samkjørte ledere/biskoper/stiftsdirektører (dette er ikke et solo-løp)!
- God nok tid til å gjennomføre prosessene – og en sommerferie er ikke nok tid! Hele høsten 2021 bør brukes til medvirkning i en så viktig sak.

Klarer vi dette blir **medvirkning**
et avgjørende virkemiddel!

Takk for meg.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	18/01713-19	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
51/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Eventuelt 09.06.21

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-41	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
52/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Referatsaker 09.06.21

Vedlegg:

Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd
 Utlysning av kulturmidler til opprettelse av kirkelige kultursentre og formaliserte nettverk
 Årsrapport for Den norske kirke 2020.pdf

Saksorientering

1. Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd
2. Årsrapport for Den norske kirke 2020
3. Utlysning av kulturmidler til opprettelse av kirkelige kultursentre og formaliserte nettverk

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Årsrapport

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

2020

Konfirmasjon utenfor Tveit kirke. Foto: Trygve E. Tønnesen

DEN NORSKE KIRKE
Agder og Telemark bispedømme

Innhold

I Leders beretning	4
Måloppnåelse og vurderinger.....	4
Ressursutnyttelse	4
Utviklingstrekk og endringer som følge av koronapandemien.....	4
II. Introduksjon til bispedømme og hovedtall	5
Organisering	5
Formål.....	5
Om rapporten	5
B Utvalgte volumtall	10
C Nøkkeltall for årsregnskapet.....	10
III Årets aktiviteter og resultater	11
A - Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	12
B 1.1 Gudstjenestelivet blomstrer	12
B 1.2 Flere velger kirkelig vigsel.....	13
B 1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe.....	13
B 1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	14
B 2.1 Flere søker dåp og trosopplæring.....	14
B 2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil.....	15
B 2.3 Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe	16
B 3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer	17
B 3.2 Flere åpne kirker	18
B 4.1.1 Flere menigheter med diakonal betjening	19
B 4.1.2 Inkluderende kirkeliv	19
B 4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge.....	21
B 4.3 Arbeid med religionsdialog styrkes.....	21
B 4.4. Kirkens digitale nærvær øker.....	22
B 4.5 Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom.....	22
B 4.6 Samarbeid Kirke - skole styrkes	23
B 4.7 Misjon. Antall misjonsavtaler, møtepunkt med organisasjonsliv etc	23
B 5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes.....	24
B 5.2 Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirken, inkludert givertjeneste prosjektet.....	26
B 5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben.....	27
B 5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes.....	28
B 6.1 Oppslutning om kirkevalg opprettholdes	29
B 6.2 Reduksjon i administrative kostnader	29
C Kort om Biskopens virksomhet.....	30
IV Styling og kontroll i virksomheten	31

A HMS/Arbeidsmiljø	31
B Likestilling	31
C Vurdering av mislighetsrisiko.....	32
V Vurdering av fremtidsutsikter	33
VI - Årsregnskap	34
Ledelseskommentare til årsregnskapet 2020.....	34
Regnskapsrapportering.....	35
Budsjettgruppe 1A.....	35
Budsjettgruppe 1B og andre tilskudd	35
Særskilt om OVF-tilskuddet	36

I Leders beretning

Måloppnåelse og vurderinger

Bispedømmets overordnede målsetting er å være en lokal forankret folkekirke i alle lokalsamfunn i Agder og Telemark. I alle sokn skal det avholdes gudstjenester og kirkelige handlinger og det kristelig liv næres og styrkes. Gudstjenesteliv, trosopplæring, samfunnsengasjement og rekruttering er strategiske målområder.

Ressursutnyttelse

Effektivisering av merkantile funksjoner som økonomi og arkiv fikk effekt fra 2020. Gledelig er det da å se at de grep som ble gjort har gitt en innsparing som så pløyes tilbake til kirkelig aktivitet i form av økt satsning på diakoni. Forhåpentligvis vil de grep som er tatt også bidra til å sikre en stabil økonomi for prestedtjeneste framover. For Agder og Telemark bispedømme gav også dette mulighet for å tilsette 3,5 nye årsverk knyttet til fengselsprestedtjeneste i nye Agder fengsel. Samtidig er det startet et arbeid med å tilpasse driften til nye rammer som følge av ny fordelingsnøkkel for prestedtjenesten. Årets rapport skiller seg fra tidligere år på grunn av pandemien. Samtidig vurderer vi at kirken har kommet seg ganske godt gjennom krisen.

Utviklingstrekk og endringer som følge av koronapandemien

Det blir spennende å se hva vi tar med oss av erfaringer vi har gjort så langt under pandemien. Men kirken er ikke den samme som før pandemien traff oss. Erfaringene fra 2020 har vist:

- Behov for flere egne dåpsgudstjenester utenom hovedgudstjenesten. Egne dåpsgudstjenester er trolig kommet for å bli i en eller annen form. Dette er en mulighet som har fått mye positiv tilbakemelding fra de som har fått tilbud om slik dåpsgudstjeneste.
- Nyttan av samarbeid mellom de to arbeidslinjene. Fokus på koordinering av kirken i bispedømmet også som samlet trossamfunn på tvers av arbeidsgiverlinjene. Behovet for tydelig og avklart ledelse i krevende tider med usikkerhet og uforutsigbarhet
- Den digitale muligheten for å gjennomføre møter, men også begrensingene. Vi tror vi vil få to typer møter: Korte digitale møter til enkle saker. Lengre møter for å drøfte de lange linjene, prosess og kreativitet
- Forkynnelse på nett. Her har vi sett mulighetene, men også at vi har en vei å gå i å takle det digitale formatet. Det er en digital tretthet blant mange medarbeider og menigheter
- Behovet for å lage samlinger og arbeidsformer som lar seg gjennomføre i mindre skala og ikke forutsetter storsamlingene: smågrupper, givertjeneste med videre.
- Diakonien betydning har kommet tydelig frem.

Vi vil også benytte anledningen til å takke alle ansatte for jobben som er lagt ned i et år preget av pandemi, og det gode arbeidet som er gjort under svært krevende omstendigheter.

Stein Reinertsen
Biskop i Agder og Telemark bispedømme

Kai Steffen Østensen
Leder i Agder og Telemark bispedømmeråd.

II. Introduksjon til bispedømme og hovedtall

Organisering

Fra 1. januar 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke opprettet og de nasjonale og regionale organer i Den norske kirke overført fra Staten til det nye rettssubjektet.

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd er fra samme tidspunkt en del av rettssubjektet Dnk.

Agder og Telemark bispedømme er ett av i alt 11 bispedømmer i Dnk. Biskopen har tilsynsmyndighet i bispedømmet og leder prestetjenesten. Bispedømmerådet er et demokratisk valgt organ på 10 medlemmer som utfører oppgaver pålagt i lov og forskrifter og utgjør, sammen med øvrige bispedømmeråd, Kirkemøtet.

Bispedømmet var i 2020 inndelt i 9 prostier. Dette er en reduksjon på ett prosti fra 2019, hovedsakelig som konsekvens av naturlig reorganisering etter kommunesammenslåinger.

Bispedømmerådet og biskop har felles administrasjon bestående av ca. 15 årsverk ledet av stiftsdirektør Aslak Wegge.

Formål

Virksomhetenes formål er forankret i Kirkelovens bestemmelse om å «ha sin oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene» og de mål som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke og som kommer til uttrykk gjennom Visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» og gjennom tildelingsbrev og styringsdokumenter for øvrig fra Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd har gjort vedtak om at visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» skal gjelde som visjonsdokument for bispedømmet.

I virksomhetsplan for 2020-21 er strategiske mål formulert slik:

- Gudstjenestelivet blomstrer
- Flere søker dåp og trosopplæring
- Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet
- Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
- Flere finner sin plass i kirkelig arbeid
- Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

Prestetjenestens formål er at alle menigheter og lokalsamfunn skal være betjent med «Ord og sakrament», gjennom gudstjenester, kirkelige handlinger, sjelesorg, undervisning og annet som kan styrke og nære det kristelige liv.

Om rapporten

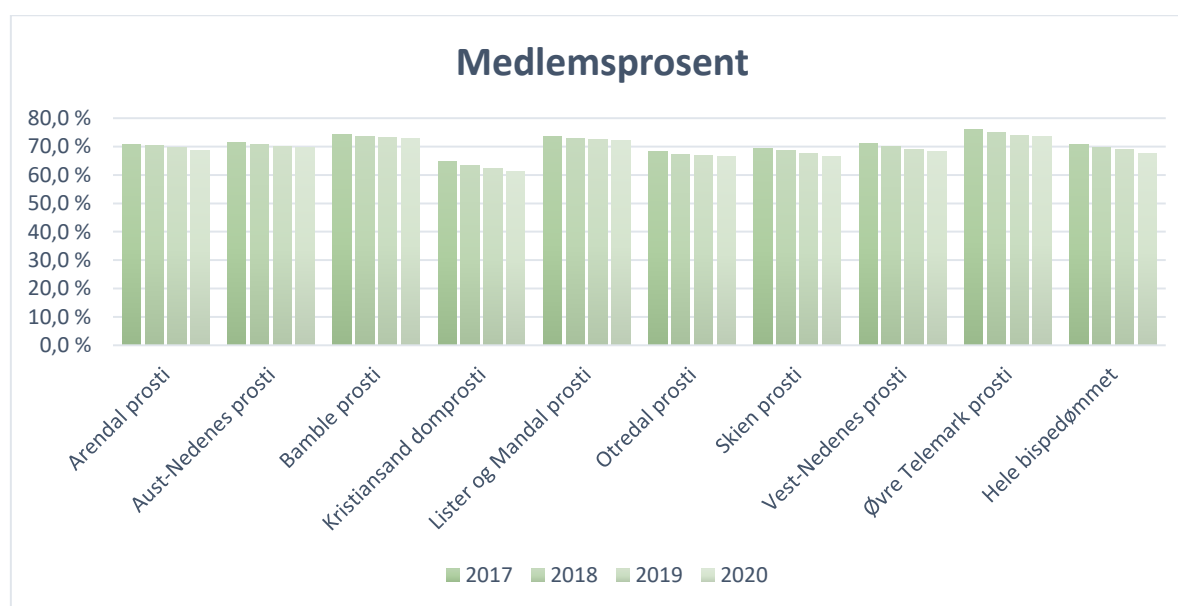
Årets rapport er basert på tall fra menighetenes rapportering til SSB, medlemsregisteret, og interne kirkelige rapporteringer og tallmateriale. Nytt for 2020 er at Rambøll ble bedt om å innhente tallmateriale på aktivitet ute i menighetene som ikke fanges opp av de vanlige måleparameterne i statistikken. Da med tanke på alternativ aktivitet som følge av koronapandemien. Dette refereres i det videre dokumentet som «Rambøll rapporten» .

A Nøkkeltall per prosti og bispedømme totalt

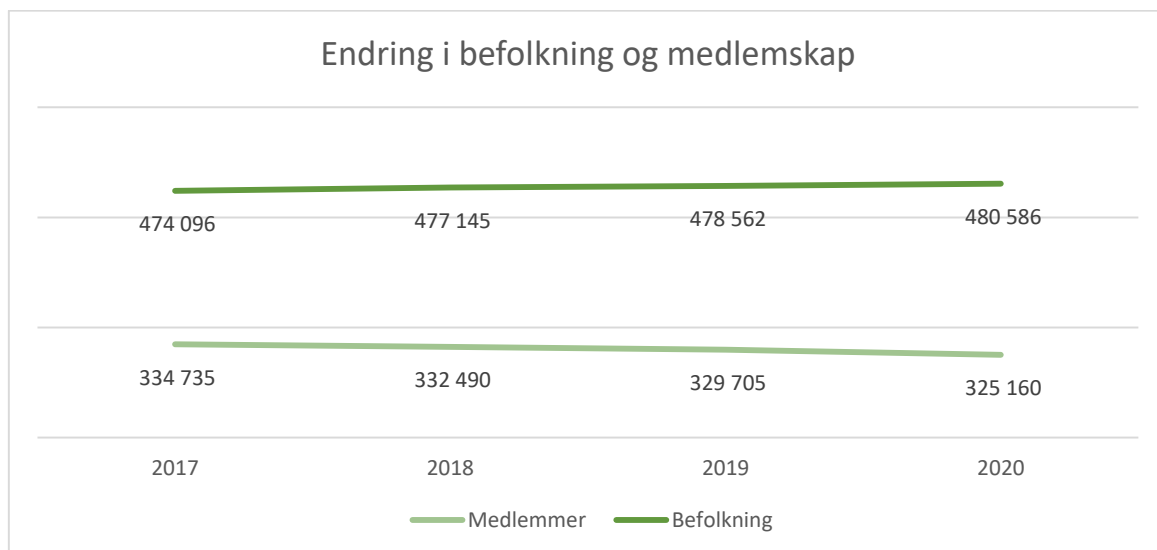
Tabell 2.1

Sammenstilling	Medlemmer og tilhørige			
	2017	2018	2019	2020
Prosti				
Arendal prosti	35 588	35 519	35 299	35 040
Aust-Nedenes prosti	13 868	13 721	13 509	13 393
Bamble prosti	21 463	21 166	20 920	20 755
Kristiansand domprosti	69 342	69 221	68 837	68 344
Lister og Mandal prosti	45 379	44 973	44 694	44 364
Otredal prosti	16 185	16 038	15 966	15 906
Skien prosti	64 358	63 708	63 090	62 431
Vest-Nedenes prosti	27 404	27 339	27 227	27 247
Øvre Telemark prosti	39 131	38 787	38 144	37 680
Totalsum	334 735	332 490	329 705	325 160

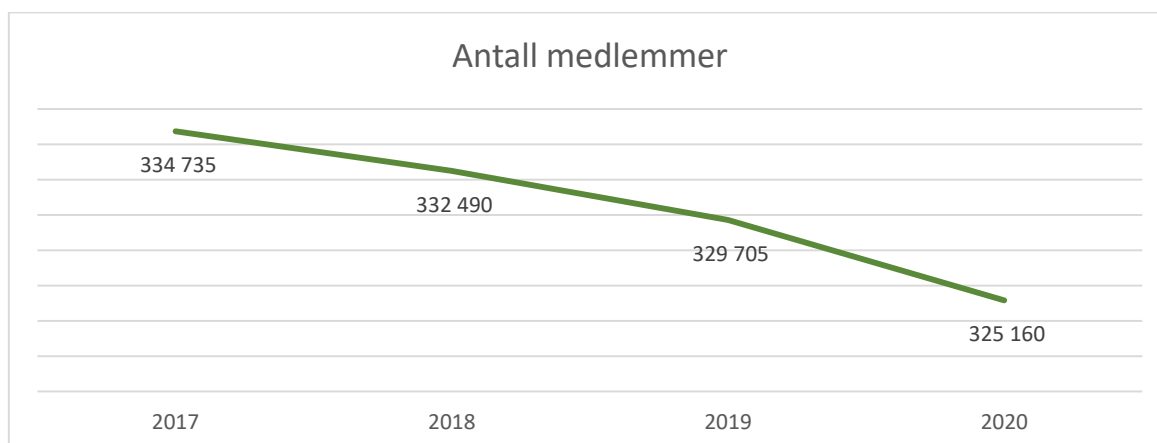
Graf 2.1 Medlemsprosent prostivis

Graf 2.2 medlemstall hele bispedømmet

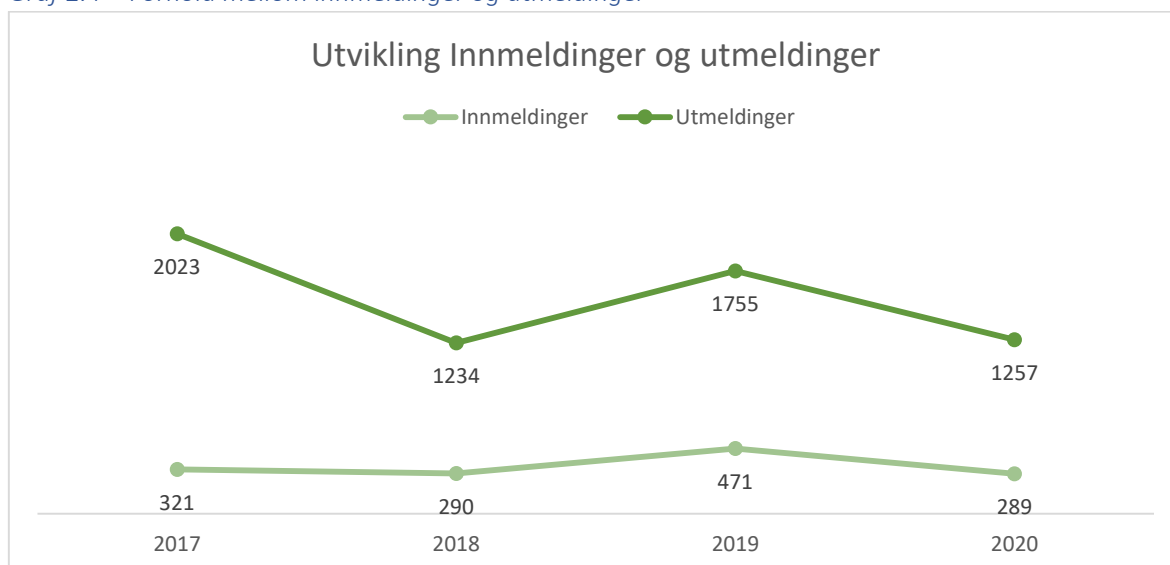
Graf 2.3 – Medlemstallets i bispedømmet faller jevnt

Tabell 2.2 – Innmeldinger og utmeldinger de fire siste år

	2017	2018	2019	2020
Innmeldinger	321	290	471	289
Utmeldinger	2023	1234	1755	1257

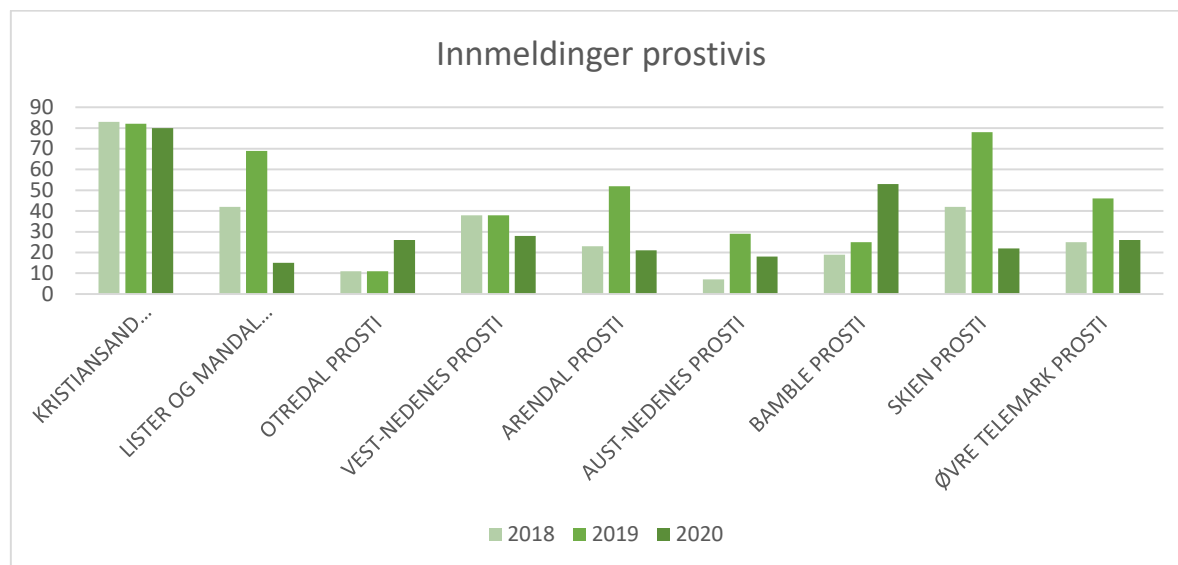
Graf 2.4 – Forhold mellom innmeldinger og utmeldinger

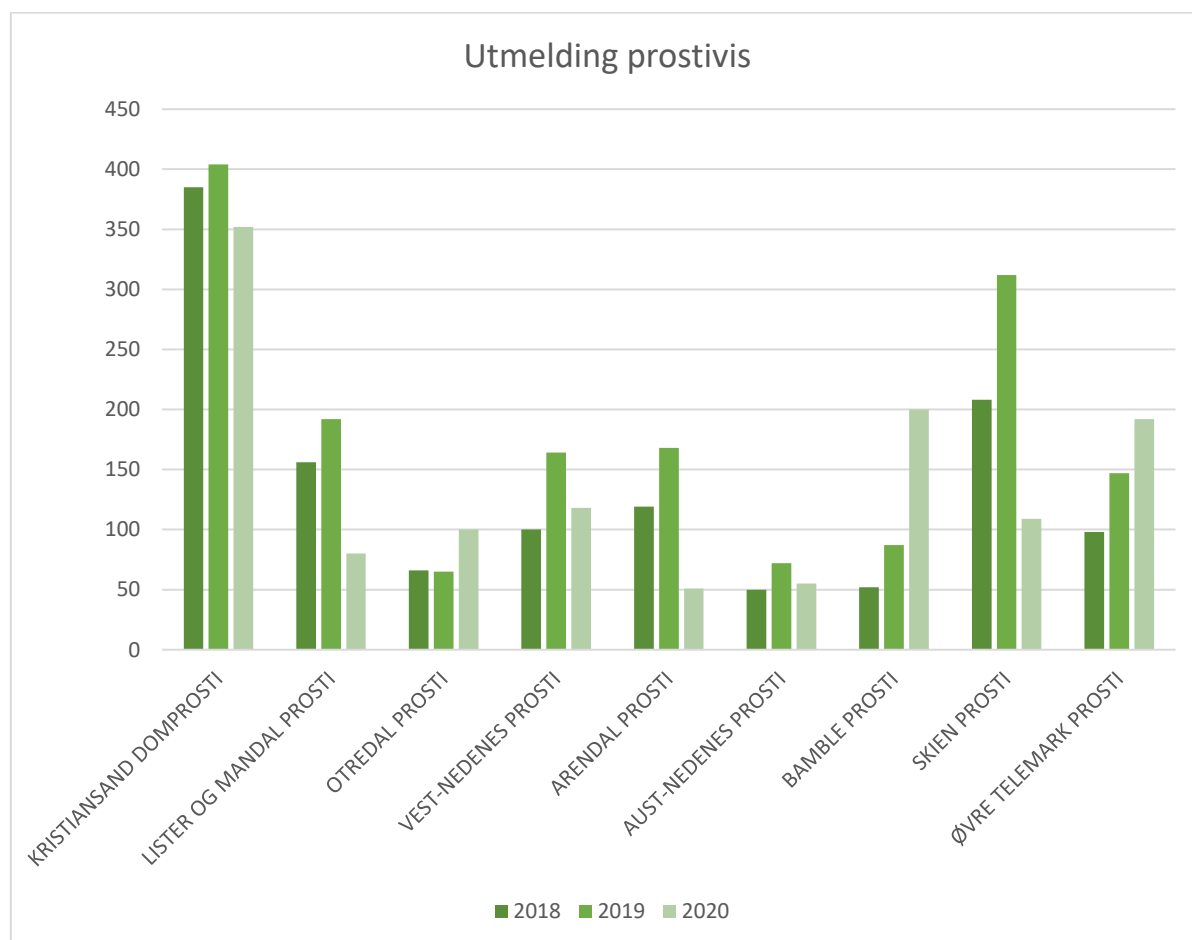
Tabell 2.3 Innmeldinger og utmeldinger prostivis

Innmeldinger og utmeldinger prostivis	Innmeldinger			Utmeldinger		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
KRISTIANSAND DOMPROSTI	83	82	80	385	404	352
LISTER OG MANDAL PROSTI	42	69	15	156	192	80
OTREDAL PROSTI	11	11	26	66	65	100
VEST-NEDENES PROSTI	38	38	28	100	164	118
ARENDAL PROSTI	23	52	21	119	168	51
AUST-NEDENES PROSTI	7	29	18	50	72	55
BAMBLE PROSTI	19	25	53	52	87	200
SKIEN PROSTI	42	78	22	208	312	109
ØVRE TELEMARKE PROSTI	25	46	26	98	147	192
HELE BISPEDØMMET	290	430	289	1 234	1 611	1 257

Graf 2.5 Innmeldinger prostivis

Graf 2.6 Utmeldinger prostivis

B Utvalgte volumtall

Tabell 2.4 – Døpte, konfirmerte, kirkelige vigslar, kirkelig gravferd, antall gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere 2015 – 2020.

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antall døpte	3 172	2 964	2 798	2 526	2 541	2 103
Antall konfirmerte	3 650	3 494	3 048	3 162	3 110	2 761
Antall kirkelige vigslar	858	800	810	748	690	540
Antall kirkelige gravferd	3 636	3 533	3 539	3 505	3 424	3 169
Ant gudstj. Totalt	6 817	6 648	6 505	6 393	6 484	5 189
Samlet antall gudstj. Deltakere tot	689 566	666 995	639 168	601 988	612 200	281 911
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, hellidager og andre gudstjenester)	101	100	98	95	96	54

C Nøkkeltall for årsregnskapet

Nøkkeltall for årsregnskapet	2018	2019	2020
Antall årsverk	142,9	140,73	143,63
- herav prestatjeneste	126,5	125,3	129,2
Samlet tildeling budsjettgruppe 1A	118 294	121 181	121 927
Netto driftskostnader	118 422	121 119	117 905
Lønnsandel av driftskostnader	91,9 %	91,8 %	93,8 %
Andel lønn brukt i prestatjenesten	82,4 %	82,8 %	85,5 %
Lønnskostnader pr årsverk	762	790	770

Tall som gjelder prestatjenesten er inkl. biskopen.

Lønnsandel og lønnskostnader er inkl. andre personalkostnader (kontogruppe 59*).

Det er i 2020 foretatt en ny beregning av nøkkeltallene for 2018 og 2019 slik at tallene er mer sammenlignbare.

Driftsutgifter inkluderer refusjon/tilskudd for samarbeidsstillinger. For 2019 og 2020 er antall årsverk justert med henholdsvis 4,2 og 4 for eksternt finansierte stillinger. Driftsutgiftene i 2018 inkluderer refusjon for samarbeidsstillinger, men er usikker på om antall årsverk i 2018 er justert. Lønnskostnad pr årsverk i 2018 er derfor ikke sammenlignbar med tallene for 2019 og 2020.

I tildelingen for 2020 er det tatt med kr 3 500 000 i bevilgning til fengselsprester.

III Årets aktiviteter og resultater

Omtale av bispedømmets samlede aktiviteter

Gudstjeneste deltakelse var ved inngangen til året et av hovedfokusene. I 2019 snudde tidligere års nedgang i gudstjenesteoppslutningen i Agder og Telemark bispedømme og man så en økning både på søn -og helligdager og samlet. Tallene for 2020 blir veldig spesielle fordi pandemien førte til at kirken fra midten av mars ikke kunne ha fysiske besøk, men måtte legge om sine aktiviteter til å være en kirke på nett. I Agder og Telemark oppfordret vi prostiene til å samarbeide om digitale gudstjenester og arrangementer. Det var mye kreativitet rundt om i prostiene og menighetene som for eksempel:

- Drive in gudstjenester (særlig i påsken) flere steder, den største på NAF's øvingsbane på Geiteryggen.
- Morgensamlinger for de minste ble tatt opp på Flekkerøy og publisert på Dnk's facebook side.
- Take away påskemåltid i Lillesand Skjærtorsdag i samarbeid med Hotel Norge og Lillesand menighet hvor deltakerne sammen med påskelammet fikk utdelt hefte med tekster og bønner, samt musikk på egen spilleliste på Spotify.
- Masse trosopplæringstiltak på nett.

Fokus på dåp fortsatte i 2020 og 12. januar var det fokus på dåp i samtlige kirker hvor også et brev om dåp fra biskopene ble lest opp.

2020 var også året hvor Agder fengsel åpnet nye avdelinger i Mandal og Froland, samt utvidet på Evje. Fire fengselsprester (3,5 årsverk) ble ansatt til å betjene disse.

Gamingpresten – en ny Youtube kanal ble startet som et samarbeid mellom Den norske kirke v/Agder og Telemark bispedømme og Damaris.

Agder og Telemark bispedømme tok initiativ til å starte aksjonen «Sammen som kirke i hele verden», mange andre bispedømmer deltok også etter hvert i denne aksjonen for søsterkirken gjennom SMM organisasjonen. I Agder og Telemark deltok 45 menigheter og det ble samlet inn nesten 1 mill. kroner. Mye positivt engasjement og kreativitet for kristne søsken verden over som er rammet av korona epidemien vel så hardt som oss.

Det er ikke vigslet noen nye kirker i 2020, men Vennesla nye kirke ble godkjent av departementet, og det er den siste godkjennelsen fra departementet, etter hvert er det Kirkerådet som skal godkjenne nye kirkebygg.

Det ble tatt initiativ til å lage flere webinarer for å støtte de lokale menighetene, følgende emner ble tatt opp:

- Frivillighet
- Helhetlig og effektiv kommunikasjon
- Informasjonsmateriell i trosopplæringen
- Film for begynnere.

A - Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Selv om satsingen «Gudstjenesten i 100» hvor målet var å komme opp i 100 deltakere per gudstjeneste ikke ble en realitet i 2020, er vi likevel imponert og stolt av all den kreativiteten og de aktiviteter som man lokalt fikk til på kort tid når man ikke kunne ha fysiske samlinger i kirken etter 12. mars. I Rambøll rapporten er det for Agder og Telemark rapportert inn mer enn 5000 aktiviteter som har engasjert mer enn 700 000 deltakere. Kun 3 % av de som svarte på undersøkelsen for første halvår oppga at de IKKE hadde gjennomført digitale arrangementer.

B 1.1 Gudstjenestelivet blomstrer

Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste på søn og helligdager

Tabell: Prostivis fysisk deltakelse på gudstjenester (Søndag og helligdag). Digital deltakelse ikke medregnet i tabellen.

Prosti / årstall	Gjennomsnittlig antall deltakere		
	2018	2019	2020
KRISTIANSAND DOMPROSTI	141,5	145,8	78,5
LISTER OG MANDAL PROSTI	106,1	105,0	61,2
OTREDAL PROSTI	85,1	81,0	46,7
VEST-NEDENES PROSTI	114,6	109,8	63,9
ARENDAL PROSTI	94,1	95,1	55,9
AUST-NEDENES PROSTI	65,4	66,5	42,4
BAMBLE PROSTI	88,1	82,1	44,3
SKIEN PROSTI	78,3	83,2	43,7
ØVRE TELEMARK PROSTI	62,8	65,0	40,3
SNITT FOR HELE BISPEDØMMET	95,2	95,9	55,3

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Grunnet pandemien og manglende mulighet for gudstjenester med fysisk tilstedeværelse er vi langt fra å nå målet om 100 deltakere per gudstjeneste i snitt. Spesielt utfordrende ble det når høytidene som påske og jul som ble spesielt rammet gjennom at det ikke kunne være fysiske gudstjenester i påsken og maks 50 på gudstjenester i julen. Mange menigheter valgte alternative gudstjenesteformer i julen. Manglende familiegudstjenester, f. eks lys-våken gudstjeneste som samler mange familie medlemmer og ikke minst konfirmasjonsgudstjenester trekker snitt tallet ned. Det samme er tilfelle med separate dåpsgudstjenester som telles som egne gudstjenester.

Agder og Telemark bispedømmekontor og biskop var tidlig etter nedstengning i mars 2020 ute og oppfordret prostiene til å initiere samarbeid mellom ulike sokn. tillegg til fysiske gudstjenester i kirken rapporteres det gjennom Rambøll rapportene om totalt 408 digitale gudstjenester med totalt 156 566 deltakere, noe som innebærer et snitt på 384 deltakere per arrangement.

Det er også i første halvår etter nedstengningen rapportert om 109 gudstjenester på alternative lokasjoner med totalt 38 314 deltakere, dvs. snitt på 351. Det har blant annet vært gjennomført flere større Drive In gudstjenester.

Det er også gjennomført digitalt publisering av preken/andakt bønn totalt 1102 ganger med totalt 256 648 deltakere som gir et snitt på 233 deltakere.

Tiltak

Målet om å komme opp i snitt 100 deltakere per gudstjeneste står fortsatt fast, men det er ikke sannsynlig å nå dette målet heller i 2021 i og med at kirkene i januar og februar i praksis er stengt for fysiske gudstjenester. Hvordan det blir videre vites ikke per nå.

Det har fra kirkens side vært løpende dialog med myndighetene i forhold til å se på hvordan man skal definere seter/benker i forhold til det antallet mennesker som tillates samlet i de ulike kirkebyggene innenfor de til enhver tid gjeldende smitteverntreglene. Dagens makstall begrenser selvsagt antallet.

Vi må fortsatt satse på digitale former for kommunikasjon, fortsatt satsing på «kirken på nett» og håpe at dette også kan gjøre at når vi igjen kan samles fysisk, så har vi god kommunikasjon og kan bedre informere om gudstjenestene. Det er ønskelig med økt fokus på å nå unge og barnefamilier. Vi vil også følge opp revisjonen av lokale grunnordninger for gudstjenesten, blant annet gjennom prostivise kurs om mulig.

B 1.2 Flere velger kirkelig vigsel

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall kirkelige vigslar</i>	810	748	690	540

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Det er en betydelig nedgang i antall kirkelige vigslar i 2020. Nedgangen fra året før er også større enn fra tidligere år, og som forventet da mange vigslar ble avlyst eller skjøvet fram i tid.

Det er noen som har meldt at de velger å gifte seg under pandemien når det ikke var anledning til å ha så mange gjester.

Tiltak

Relasjoner lokalt mellom befolkning og kirken er kanskje den viktigste grunnen til at folk velger kirkelig vielse. Dette relasjonsarbeidet må fortsette. Enkle digitale løsninger for å melde vigsel er også en forutsetning som vi må jobbe vidare med.

B 1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall kirkelige gravferder</i>	3539	3505	3424	3169

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Det er en svak nedgang i antall kirkelige gravferder, men det er vanskelig å si om dette skyldes en nedgang i dødstallene for 2020 eller om det er færre som velger en kirkelig gravferd vites ikke. Generelt er oppslutningen om kirkelig gravferd høy i bispedømmet.

Tidlig i pandemien ble det rundt om i menighetene rapportert om en nedgang i antall gravferder. Antallsbegrensningen på 50 deltakere fører til at man oftere kun har nærmeste familie og eventuelt spesielt inviterte til stede i gravferden.

Tiltak

Den norske kirke har stor troverdighet i befolkningen og i møte med pårørende. Folkekirkens plass i lokalsamfunnet må hele tiden tydeliggjøres gjennom gode relasjoner lokalt. Bispedømmet vil fokusere på relasjonsbygging og synlighet i lokalmiljøet.

B 1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Måloppnåelse og vurderingen av utviklingen

Kirkerådet har utarbeidet ressursmaterieell til gjennomføringer og med ideer og forslag til markering av samenes nasjonaldag 6. februar. Fra bispedømmekontoret gis det råd om markering i gudstjenesten på søndagen i tilknytning til 6. februar, og i god tid sendes det ut materieell til alle menighetene. I 2020 har domprostiet markert samenes nasjonaldag i en av soknets kirker, med til sammen 225 deltakere.

Tiltak

Det arbeides videre med å informere, og gi råd om markering av samisk språk i gudstjenestelivet, både generelt og spesielt i forbindelse med samenes nasjonaldag 6. februar.

B 2.1 Flere søker dåp og trosopplæring

2.1 Oppslutningen om dåp holdes opp

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall døpte</i>	2798	2526	2541	2103

Andel døpte av fødte 2020:

Prosti	Døpte ¹	Årskull ²	Dåpsprosent	Dåpsprosent 2019
Arendal prosti	220	454	48,5%	60%
Aust-Nedenes prosti	81	142	57,0%	59%
Bamble prosti	127	239	53,1%	58%
Kristiansand domprosti	487	1163	41,9%	51% ²
Lister og Mandal prosti	342	620	55,2%	57%/62% ³
Otredal prosti	112	247	45,3%	52% ²
Skien prosti	347	844	41,1%	53%
Vest-Nedenes prosti	200	396	50,5%	64%
Øvre Telemark prosti	187	398	47,0%	66%
Hele bispedømmet	2103	4503	46,7%	57%

¹ Tallene er hentet fra medlemsregisteret og antall døpte som tilhører prostiet

² Tall fra SSB - Befolkning 0 år.

³Lister og Mandal ble slått sammen til ett prosti i 2020 og sokn i kommunene Songdalen og Søgne ble overflyttet fra Mandal til Kristiansand. Åseral sokn ble flyttet fra Mandal prosti til Otredal. Tallene fra 2019 refererer til gammel inndeling.

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Mens man fra 2018 til 2019 hadde en faktisk økning av antall døpte, ser vi i 2020 en nedgang i antall og også i prosenten av antall fødte samme år.

En nedgang i dåpstall faller noe sammen med nedgangen i medlemstall i Den norske kirke, men den markante nedgangen fra 2019 til 2020 må ha noe sammenheng med pandemien og vanskelighetene med å samle hele familien, reise for å gjennomføre dåp på hjemstedet osv. Alle proster melder om mange utsatt dåp. Dette kan bety at vi får en økning etter at samfunnet åpner opp igjen, eller at barna som normalt ville vært døpt i denne perioden ikke blir døpt.

Det har vært mange dåpsgudstjenester dette året for kun familien og det er gode tilbakemeldinger på dette.

Nedgangen kan også ha sin forklaring i at vi ikke lenger har anledning til å kommunisere direkte med dåpsforeldre siden vi ikke lenger får tilgang til fødselsmeldinger.

Tiltak

Vi startet året med å ha spesielt fokus på dåp i gudstjenestene 12 januar med opplesing av brev fra biskopene. Vi tenker at menighetene må ha større fokus på kommunikasjon og egnede hjemmesider om dåp og påmelding, Bispedømme vil fokusere videre på dette både gjennom webinarer og rådgiving. Vi må også vurdere om økt tilgangen på dåpsgudstjenester hvor dåpshandlingen av det enkelte barn kommer mer i sentrum kan ha en positiv effekt. Det bør vurderes hvordan man kan utnytte den positive erfaring i det videre arbeid for å bedre dåpstallene, samtidig som man «mister» det at menigheten tar i mot barna.

B 2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

2020	Dåps-samtale	4-årsbok	Et bredde-tiltak for 6- ringer	Tårn-agenthelg	Lys våken	Konfir-masjon	Tiltak året etter konf.	TOTALT
Døpte i målgruppe	2124	2716	2034	2426	1439	3591	1636	15966
Deltakere	2400	1252	885	766	359	2803	200	8665
Prosent	113 %	46 %	44 %	32 %	25 %	78 %	12 %	54 %

Pandemien slo inn i mars og har påvirket alt av aktiviteter i trosopplæringen, noe som fikk store konsekvenser både for oppslutning og antall gjennomførte aktiviteter. I Agder og Telemark er det en

gjennomsnittlig deltakeroppslutning på de utvalgte trosopplæringstiltakene på totalt 54 %. Dåpsamtale, 4 årsbok og 6 årsbok er stort sett vært gjennomført i år som tidligere men pandemien har spesielt gått ut over Tårnagethelg, Lysvåken og Etter konfirmasjon med en kraftig reduksjon av antall tiltak. Med høy grad av kreativitet og pågangsmot kastet de ansatte seg over den digitale arenaen og frukten av pandemien har vært digitale produksjoner ut over disse kategoriene som for eksempel digital babysang, podcaster, påskequiz, digital basar, videoandakter, ungdomsmøter på nett, digital julekalender, musikkvideoer osv. Rambøllrapportene viser at det høyeste antall digitale produksjoner ble gjort i løpet av våren.

Trosopplæringsplanene:

Gjennomførte antall timer (gjennomsnittlig per sokn): 230 timer mot 338 timer i 2019. Landsgjennomsnittet er på 151 timer i 2020. Bispedømmet ligger altså høyt på antall gjennomførte timer i forhold til resten av landet.

Tiltak

- Gjennom året følges de undervisningsansatte opp på ulikt vis.
- Biskopens møte med de undervisningsansatte
- Nettmøter via Skype, Zoom eller Teams
- Lukket facebookgruppe for undervisningsansatte med 160 medlemmer (p.t.) som kontaktarena/idebank og sted for deling av webinarer o.l.
- Erfaringsdelingsgrupper, samtaler etter årsrapport, prostivis
- Utarbeidelse av webinarer som erstatning for planlagte lokale samlinger
- Prostisamling om Videreutvikling av trosopplæringsplaner
- Lokalt tilpassede samlinger for årets Digitale trosopplæringskonferanse
- 2-dagers Webinar: Målrettet kommunikasjon i trosopplæringen
- Støtte til liturgisk utstyr for barn i 33 sokn, tilsvarende 450.000,-

Konklusjon:

Dette har vært et år med bratt læringskurve på den digitale arenaen. Vi som kirke har lært noe om viktigheten av fellesskap og fysisk samvær. Mange har fått trosopplæring på nett som er vanskelig å måle resultatet av.

B 2.3 Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe

Agder og Telemark	2017	2018	2019	2020
<i>Andel konfirmerte av døpte</i>	81 %	84 %	82 %	78 %
<i>Antall konfirmerte</i>	3048	3162	3110	2803

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Gjennomsnittlig deltagelse er under landsgjennomsnittet er på 80 % i 2020 og dessverre ser vi en jevnt dalende oppslutning. Mange frimenigheter/forsamlinger har blant annet tilbud til konfirmantene i tillegg til Humanetisk forbund. Det er en større «konkurrans» nå om konfirmantene

med tanke på at det stadig er flere aktører på banen. Mye handler om relasjoner, vennskap og popularitet i årskullet. Det gjør at utviklingen ofte svinger fra år til år i de ulike lokalmenigheter.

Et fellestrekk for de menigheter som har stabil høy oppslutning er blant annet ett eller flere kontinuerlige tiltak for ungdom som skaper gode miljøer og tilhørighet.

Etter at pandemien slo inn har menigheter brukt Sjømannskirkens Nettconfirmant.no og IKO sin nettressurs Delta. I tillegg har mange benyttet sosiale medier for kontakt med type spørsmål – svar, deling av filmer og vedlegg. Enkelte har utvidet til egen nettundervisning. For noen har pandemien ført til at de er blitt mindre kjent med confirmantene pga færre fysiske treff, andre har funnet alternative møtepunkter ute i det fri og har hatt ulike vandringer. Samtalegudstjenester og presentasjonsgudstjenester er blitt utsatt. Confirmantleirer er blitt avlyst.

- Rambøll 12.mars – 15.juni: 40 % (31 sokn) har hatt digital confirmantundervisning.
- Rambøll 16.juni – 31.desember: 23 % (19 sokn) har hatt digital confirmantundervisning.

Tiltak

- Biskopens møte med de undervisningsansatte med konfirmasjon som hovedtema og «Ønsket og elsket» fra Telemark som inspirasjonskilde til andre prostier.
- Fortsette å gjøre våre confirmanttilbud så attraktive som mulig for våre medlemmer
- Oppmuntre menighetene til å satse på ukes-leir (for eksempel i samarbeid med Hekta/Krik/Skjærgårds m.fl.).
- Møte ungdommene og de foresatte med god, tydelig og forutsigbar kommunikasjon, og synliggjøre våre confirmantopplegg på nettet.
- Fokuserer på konfirmasjonsundervisningen i strategiske samtaler med proster, prester og ansvarlige for undervisningen.
- Stimulere til utarbeidelse av nye konfirmasjonsmateriell
- Promotering av Sjømannskirkens Nettconfirmant.no og Iko sin nettressurs Delta

B 3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Den vekst i antall konserter og kulturarrangementer som Agder og Telemark bispedømme hadde i 2019 har stanset opp som følge av pandemien, og følelig også virket inn på antall deltakere på konserter og kulturarrangementer i 2020, der vi ser en markant nedgang. Men tar man også med tallene fra firmaet Rambølls kartlegging over deltakere på digitale aktiviteter og arrangementer, rapport I og II i 2020, vil det samlede antall deltakere på konserter og kulturarrangementer likevel være merkbart høyere i Agder og Telemark bispedømme i 2020, enn det var i 2019. Tallmaterialet fra Rambøll er ikke fullstendig, men det speiler en viktig utvikling innen digitale produksjoner og antallet av disse. Det er gledelig å se det store tilfang av digitale produksjoner innen konserter og kulturarrangementer, der de fleste opptak er gjort inne i kirkerommet. Slik har også kirkens iboende estetiske kvaliteter som arkitektur, kunst og utsmykning fått en bred formidling. Samtidig har også en rekke nye arenaer for konserter og musikkinnslag funnet sted, og menighetene rapporterer om blant annet sangandakt foran sykehjem, og innspilling av salmer foran høytidene. Det er grunn til å notere at kirkens konserter og kulturarrangementer har nådd et bredere publikum gjennom det store tilfang

av digitale produksjoner. Kristiansand domkirke viste Håkon Gullvågs utstilling «Den bibelske syklus» og arrangerte temakvelder i tilknytning til utstillingen. Tallet for antall frivillige medarbeidere har naturlig gått ned som følge av færre tiltak på kulturfeltet grunnet pandemien, likevel viser 1399 frivillige i 2020 en god oppslutning, mot 2050 frivillige i 2019, da også tiltakene var dobbelt så mange.

Tiltak

Det arbeides målrettet med rådgivning rundt støtteordninger både på kulturfeltet generelt og på kirkemusikkfeltet. Regjeringens kompensasjonsordninger for tapte inntekter ved konserter og arrangementer har vært formidlet grundig til fellesråd og menighetsråd og med råd om søknadsveiledning ved bispedømmekontoret.

Antall konserter og kulturarrangement

Antall konserter og kulturarrangement		Antall deltakere på konserter og kulturarrangement		Rambøll I (15.3-15.6) Deltakere på 104 digitale aktiviteter 2020	Rambøll II (16.6-31.12) Deltakere på 210 digitale aktiviteter 2020
2019	2020	2019	2020		
1 315	763	159 418	35 871	37 024	163 651

B 3.2 Flere åpne kirker

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Der er gledelig å se vekst i antall åpne kirker. Det har vært arbeidet med å stimulere til og holde kirkene åpne spesielt under Allehelgensdag, og flere kirker holder derfor minnegudstjeneste søndagen, og er åpne både lørdag og søndag. Samtidig ser man økt fokus på veikirker. Flere menigheter arrangerer konserter og konsertserier om sommeren og holder åpne kirker som del av begrepet sommerkirker. En rekke menigheter holder kirkene åpne som ledd i formidlingen mot turisme, og flere legger til rette for formidlingen av kunsten, utsmykningen og arkitekturen med faste åpningstider med omvisere og formidlere. Kirkene har hovedsakelig sine åpne perioder sommer og høst, og et trekk ved utviklingen i 2020 er at antall dager med åpen kirke er omtrent lik 2019, selv om altså antallet kirker som har vært åpne i 2020 er så og si dobbelt så mange som i 2019. Det er naturlig å se antall dager med åpen kirke i sammenheng med tidvise nedstengninger og lukking av kirker gjennom året som følge av pandemien.

Tiltak

Det arbeides videre med å stimulere til og holde kirkene åpne, spesielt ved Allehelgensdag og ved pilegrimsvandringer, og som veikirker og sommerkirker. Bispedømmekontoret videreformidler ressursmaterieell fra Kirkerådet til menighetene for markering av Allehelgensdag.

Antall sokn med åpen kirke		Totalt antall dager med åpen kirke	
2019	2020	2019	2020
37	1 382	75	1 242

B 4.1.1 Flere menigheter med diakonal betjening

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Diakonal betjening</i>	<i>68,7 %</i>	<i>73 %</i>	<i>73 %</i>
<i>Plan for diakoni</i>	<i>83 sokn</i>	<i>84 sokn</i>	<i>84 sokn</i>

Annerledesåret 2020

«Menneskemøter skapar von. Relasjonar er grunnlaget i diakonien, og då er det diakonale grasrotarbeidet gjennom samtaler og oppfølging viktig. Annleisåret 2020 har smittekløkt ført til mange fleire telefon – og ute-samtaler.» Slik oppsummerer Eilev Erikstein, prostidiakon i Vest-Telemark, hvordan Covid-19 har preget det diakonale arbeidet dette året.

Ifølge Rambøll- rapporten, som omhandler perioden mars – juni, har 49% av de som svarte gjennomført tilpassede sjelesorgsamtaler som ute-samtaler, avstandssamtaler etc. Dette utgjør totalt 1277 digitale sjelesorgssamtaler og 967 fysiske samtaler. 23% har gitt tilbud til de som fikk en vanskeligere livssituasjon pga. Covid-19, noe som utgjør 36 digitale aktiviteter og 74 fysiske aktiviteter. Av dette kan vi fastslå at de som har hatt sin tjeneste innen det diakonale arbeidet i våre menigheter, har vist stor evne til omstilling og tilpasning til en ekstraordinær og krevende situasjon bl.a. gjennom bruk av digitale hjelpemidler for å nå ut til folket.

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser stabile tall både for diakonal betjening og tidligere resultatmål om antall sokn med lokal plan for diakoni. Dette ser vi i sammenheng med arbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Lokalt arbeider menighetene godt og strategisk med diakonale tiltak. Dette arbeidet støttes av prost, fellesrådslinje og rådgiver på bispedømmekontoret.

I tillegg har Agder og Telemark, som de andre bispedømmene, fått tildelt friske midler til diakonal satsing i 2020. Dette resulterte i 1,5 nye årsverk med diakon delfinansiert av bispedømmet (Randesund 100% og Gjerpen 50%). Randesund menighet har tidligere egenfinansiert sin stilling, mens stillingen i Gjerpen var ny. Det er pr. dags dato 39 personer ansatt i diakon- og diakonarbeiderstillinger i bispedømmet. Agder og Telemark bispedømmeråd tildelte kr. 655.000.- av restmidler diakoni til konfirmant- og lederprogrammet «Ønsket og Elsket».

Tiltak

- Benytte nye, friske midler til å øke tilstedeværelsen av diakonal betjening i soknene.
- Kontinuerlig, nær kontakt med fellesråd og menigheter for å beholde allerede eksisterende diakonale stillinger.
- Stimulere enda flere menigheter til å arbeide med lokal plan for diakoni og til å etablere aktive diakoniutvalg.

B 4.1.2 Inkluderende kirkeliv

Arbeidet med Inkluderende kirkeliv/HEL-arbeidet er i bispedømmet nedfelt i en egen strategiplan for årene 2018-2022. Denne ble vedtatt av bispedømmerådet 2.mai 2018. Planen har ti strategiske

punkter som gir retning for arbeidet. Den grunnleggende visjonen for arbeidet «er en inkluderende kirke med tilhørighet og delaktighet for alle».

HEL 2019/HEL 2022

Året begynte med en offensiv plan om å ta utfordringene på alvor og se nærmere på hvordan visjonene som tilhørighet for alle kan bli en tydeligere virkelighet i menighetene. Flere av arrangementene og prosessene her har blitt forsinket av koronasituasjonen. Vi ser imidlertid at flere menigheter tenker mere offensive tanker om hvordan mennesker med ulike funksjonshindringer og utviklingshemming kan få være bidragsytere og ha sin tjeneste i det lokale menighetsarbeidet. Dette er et vitnesbyrd om Guds rike her i vår verden. I løpet av året er det fattet vedtak om at også neste HEL-konferanse skal arrangeres av Agder- og Telemark bispedømme i samarbeid med kirkerådet. Dato er sett til 22.-24.mars 2022.

Koronasituasjonen

Koronasituasjonen har gjort 2020 til et svært krevende år for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse. Dette har ført til stor isolasjon og ensomhet og at kirkens fellesskap bare i perioder av året har hatt mulighet til å møtes. Midt i dette har fellesskapene utvist stor kreativitet. Bofellesskap og hjem har vært besøkt. Kontakt mellom bofellesskapene og kirken er blitt styrket flere steder og ledere i arbeidet har ut fra de gitte forutsetninger vært kreative. Det har vært laget hilsener, gitt koselige små gaver og laget ulike formingsoppgaver som har vært brakt hvem til deltagerne i våre tilrettelagte fellesskap. Dette har styrket arbeidet og ført til at personalet i boliger og lignende har blitt mere oppmerksomme på kirkens arbeid. Her er vi helt avhengige av våre frivillige medarbeidere. En annen positiv utvikling i år har vært at frivillige og ansatte ledere har møttes digitalt for å drøfte arbeidet. Dette har ført til flere ledersamlinger enn vanlig.

Noen utviklingstrender

Antallet tilrettelagte fellesskap (ca. 30) er stabilt. Gruppene har jevnt over engasjerte ledere. Utfordringen er rekrutering og kontakten med yngre mennesker med funksjonshemming. Flere av tiltakene foregår i samarbeid mellom to eller flere menigheter.

Antallet menigheter som arrangerer HEL-gudstjenester er økende og slike gudstjenester arrangeres oftere. Dette oppleves som en berikelse og vitalisering av gudstjenestearbeidet.

Målet i strategiplanen om å ha tilbud om tilrettelagt konfirmasjon i smågrupper i alle prostier er enda ikke oppfylt, men flere nye steder er slike tilbud nå etablert.

Arbeidet med å legge til rette for trosutøvelse for mennesker som er under offentlig omsorg går videre, men de store endringene har ikke skjedd dette året.

Fellestiltak

Camp UNIK, som er en leir kreativ sommerfestival/leir for mennesker med funksjonsnedsettelse måtte avlyses. Skjærgårds UNIK som er en tilrettelagt dag på Skjærgårds ble avlyst. I samarbeid med Skjærgårds LIVE har vi fått midler via LNU til et kulturelt program for dans, sang og musikk, forming og konserter i menighetene. Her har det kun vært mulig å gjennomføre en konsertturne med Tore Thomassen. Vi har også fått midler til å utvikle en festival for trosopplæring kalt UNIK 24 som skulle vært i Grimstad høsten 2020. Alt arbeidet forsetter når det igjen blir mulig å samles.

B 4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

I 2020 oppgav 36 menigheter at de har egne tilbud i forbindelse med integreringsarbeid, mot 38 i 2019. Dette arbeidet skjer flere av stedene i bispedømmet i nært samarbeid med KIA Sør.

Tiltak

For å styrke kristne fellesskap for nye i Norge generelt og i regi av lokalmenigheter, er det et sentralt tiltak å vedlikeholde og styrke det gode samarbeidet med KIA. Agder og Telemark bispedømme er en av flere medlemsorganisasjoner i KIA Sør. Bispedømmet er representert i regionrådet for KIA Sør ved misjons- og diakonirådgiver.

I 2019 ble det etablert en ressursgruppe bestående av representanter fra KIA, NMS migrasjon og Agder og Telemark bispedømme ved misjonsrådgiver. Gruppen fikk i 2020 navnet «Menighet Med Mangfold»- MMM. Formålet er å organisere og gjennomføre minst to inspirasjonssamlinger i løpet av året, med vekt på et faglig innhold, for nøkkelpersoner som er engasjert i inkluderingsarbeidet på menighetsplan. Det ble i løpet av 2020 gjennomført 1 samling for menigheter i Domprostiet, Vest-Nedenes, Arendal og Otredal prostier med Toleranse som tema. En samling ble avlyst på grunn av Covid-19.

B 4.3 Arbeid med religionsdialog styrkes

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

I Agder og Telemark bispedømme har det i lang tid vært et godt og nært samarbeid med STL. Det er etablerte fora der viktige samtaler mellom ulike religioner og livssyn forekommer: STL Aust-Agder, Kristiansand FTL og STL Grenland. Disse samarbeidsrådene er etter vårt syn relevant for arbeidet med religionsdialog tross forskjellene mellom STL/FTL og kirkelige dialogsentre.

I sin årsrapport skriver Domprosten: «FTL fremmer relasjonsbygging og har vist seg særlig viktige i store negative hendelser» Han viser da særlig til hendelsen med koranbrenningen i november 2019, som førte til en rekke samtaler og møter også i 2020. Det har i løpet av 2020 blitt gjennomført arrangementer blant annet om Livssynsrasisme. I tillegg var kirken sterkt representert på kommunens hovedarrangement i februar under uka «En by for alle.» Dette har vist at dialogarbeidet som Den norske kirke har vært en del av gjennom bl.a. Forum for Tro og livssyn, er svært viktig .

I Agder og Telemark bispedømme finnes det ikke et eget kirkelig dialogsentre.

Tiltak

- Fortsette å prioritere de allerede eksisterende foraene for samarbeid og kontakt med ulike religioner og livssyn lokalt.
- Etterspørre og støtte lokale initiativ der religionsdialog er tema.
- Inntil bispedømmet eventuelt får et eget kirkelig dialogsentre, hente inn nødvendig kunnskap og ekspertise fra allerede eksisterende dialogsentre.

B 4.4. Kirkens digitale nærvær øker

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

Året 2020 har på grunn av korona-pandemien vært et spesielt år når det gjelder kirkens digitale nærvær. Da aktiviteten i kirkene ble sterkt begrenset fra mars 2020, økte den digitale innsatsen sterkt, spesielt i første halvår. Konsulentfirmaet Rambølls undersøkelser viser at rundt halvparten av bispedømmets menigheter publiserte og strømmet gudstjenester, andakter og musikkinnslag i digitale medier. Det ble gjort en spesiell innsats for å ha et godt digitalt tilbud i påska, i sommerferien og i jula. Den digitale produksjonen har blitt koordinert på prostinivå.

Det er relevant å inkludere bruk av kirkens digitale gudstjenestetilbud når man skal måle gudstjenestetilbudet i året som gikk. Når vi gjør det, ser vi at nedgangen i gudstjenestebesøk delvis er kompensert av de digitale tilbudene.

Av sosiale medier er Facebook klart mest brukt (98 % av de som har svart i andre halvår), deretter kommer YouTube og Instagram. De aller fleste menighetene som har svart, bruker også egne nettsider. Mange menigheter har også hatt konfirmantundervisning, samtaler med enkeltpersoner og møter på digitale plattformer (43 prosent av de som har svart i andre halvår).

Menighetene rapporterer i Rambøll at samlet antall facebook «likere» har økt med 23 % i 2020.

Biskopens facebook-side ble etablert i 2017 og ved utgangen av 2020 hadde den 1480 følgere, en økning på 350 følgere fra året før.

Tiltak:

- Vurdere å opprette instagram-konto i bispedømmet der utvalgte kirkelige medarbeidere kan dele bilder fra sin jobbhverdag i kirken
- Vurdere å styrke kommunikasjonsarbeidet ved bispedømmekontoret ved økte stillingsressurser, spesielt rettet mot digital aktivitet

B 4.5 Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

Kirken har i 2020 vært synlig i det offentlige rom på nye måter. Ikke minst har kirkens evne til å være nytenkende gjort at man har fått oppmerksomhet. Økt digitalt nærvær, drive-in gudstjenester, utendørsarrangementer osv har gjort at kirken har vært synlig lokalt og regionalt. Fokuset kirken har fått gjennom dette har også vist at kirken har vært – og er – viktig for folk.

Biskopen har fått gjennomført tre visitaser, to før pandemien, og en under pandemien. Da har kirken på en god måte markert seg i lokalmiljøet, både i møte med menighet, det offentlige og næringslivet. Dette har som regel blitt ledsaget av positiv mediedekning.

Agder og Telemark bispedømme har de senere årene vært deltakere sammen med kirkerådet under Arendalsuka. Dette var planlagt også i 2020, men måtte naturlig nok utgå pga korona. Nå jobbes det frem mot deltakelse i 2021.

B 4.6 Samarbeid Kirke - skole styrkes

<i>Agder og Telemark bispedømme</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
Barnehagebesøk i kirke	401	411	167
Skolebesøk i kirke	453	440	218
Besøk i barnehage	146	145	70
Besøk på skole	245	239	145
Barnehagegudstjeneste	69	76	52
Skolegudstjenester	278	290	75
<i>Totalt</i>	<i>1 592</i>	<i>1 601</i>	<i>727</i>

Det har tross mye nedstengninger vært mulig å gjennomføre noen aktiviteter innen Skole-kirke samarbeidet. Mange menigheter i Agder og Telemark har tradisjonelt hatt skolegudstjenester før jul, noe som ikke var mulig i 2020. Dette var et felt i vår kirke hvor det ikke var aktuelt å utvikle digitale løsninger.

Mye ressursmaterieil til Kirke skole samarbeid ble utarbeidet i 2019

Tiltak:

Vi håper at det vil være mulig å komme tilbake til mye av den aktiviteten som var før pandemien, men det blir spennende å se om gamle tradisjoner brytes.

B 4.7 Misjon. Antall misjonsavtaler, møtepunkt med organisasjonsliv etc

Flere menigheter er engasjert for misjon

Antall menigheter med inngått misjonsavtale

<i>Agder og Telemark</i>	<i>Antall sokn</i>	<i>Avtaler 2017</i>	<i>Avtaler 2018</i>	<i>Avtaler 2019</i>	<i>Avtaler 2020</i>
	115	141	139	139	127

Endring i antall avtaler fra de foregående år skyldes i hovedsak tre forhold: 1) reduksjon i såkalte private avtaler (avtaler med organisasjoner utenfor SMM), 2) sen-/ ettervirkning som følge av sammenslåing av sokn, 3) færre menigheter med mere enn én avtale. Flere av avtalene som har opphørt har vært i kategorien sovende/ inaktive avtaler. Agder og Telemark bispedømme scorer fremdeles høyt på misjon, der samtlige menigheter har én eller flere avtaler. I alt 13 menigheter har avtale med organisasjoner utenfor SMM, en nedgang på i alt 5 fra 2019.

I 2020 overførte menighetene gjennom misjonsavtalene totalt kr. 2 420 605 til SMM-organisasjonene. Dette er en nedgang på 791 573 fra fjoråret. Når vi så inkluderer beløpet fra aksjonen «Sammen som kirke i hele verden» fra menigheter i vårt bispedømme, gir dette en totalsum på 3 415 298, noe som totalt betyr en oppgang på vel kr. 200 000 fra rekordåret 2019.

Koronapandemien fikk betydelige økonomiske konsekvenser for misjonsorganisasjonene. Dette medførte bl.a. permitteringer av ansatte i Norge. Målet var å skåne utearbeidet i størst mulig grad. Permitteringene fikk også konsekvenser for misjonsrådgiverstillingene i alle bispedømmene. SMM-organisasjonene varslet allerede i april at de på grunn av pandemiens konsekvenser ikke så seg i

stand til å innfri sine økonomiske forpliktelser til SMM-samarbeidet i 2020. Kirkerådet og Bispedømmerådene sa seg villige til å dekke utgiftene i 2020.

Aksjon «Sammen som kirke i hele verden»

For å bøte på noe av det inntektstapet organisasjonene opplevde, ble det tatt et initiativ til en innsamlingsaksjon kalt «Sammen som kirke i hele verden». Aksjonen rettet seg mot menighetene i bispedømmet og hadde som mål å styrke menighetens økonomiske bidrag gjennom misjonsavtalen. Slik skulle aksjonen være en solidaritetsaksjon for våre søsterkirker i de over førti land SMM- organisasjonene er tilstede med arbeid.

I løpet av de 6 ukene kampanjen varte fra pinse til St.Hans, samlet i alt 45 menigheter fra Agder og Telemark bispedømme inn kr 994 693.

Vurderinger og refleksjon

Det høye antall avtaler vitner om et aktivt misjonsengasjement i bispedømmet vårt. utfordringen gjelder fortsatt å utnytte det store potensiale til vekst når det gjelder innsamlet beløp fra den enkelte menighet. Bildet er dog variert. Noen menigheter har et sterkt misjonsfokus, andre ikke.

Utfordringer og tiltak

Utfordringer og tiltak i framtiden vil i noen grad avhenge av SMM- evalueringen som startet i 2020 og som ventes avsluttet i 2021. Bispedømmerådet vedtok å videreføre aksjonen «Sammen som kirke i hele verden» også i 2021. Det ligger fortsatt en stor utfordring i å utnytte de muligheter avtalene gir for økt misjonsengasjement i alle menighetene i Agder og Telemark bispedømme. Særlig gjelder dette at misjon blir en integrert del av hele menighetens arbeid fra barn og unge og til de gamle. Misjon i trosopplæringen opprettholdes derfor som en prioritert oppgave i tiden framover.

B 5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes

Prestedekning

5 av 133 prester gikk av med pensjon i 2020. Like fullt har vi full prestedekning i hele bispedømmet. Det er grunn til takknemlighet for at vi fortsatt er forskånet for lange vakanser. Vi opplever at om søkergrunlaget ikke alltid er stort, får vi tilsetninger som er gode. ...

Forn 2019 gikk kvinneandelen i presteskaper tilbake fra 30% til 28%. Det er gledelig å konstatere at andelen for 2020 er tilbake til 30%.

Agder og Telemark	Prester	Medl.	Medl og tilhørende	Medl. pr ¹ prest	Medl. og tilh pr prest
2018	126,4	319 172	330 471	2 525	2 614
2019	126,4	317 466	327 686	2 451	2 530
2020	129	315 943	325 160	2 449	2 520

Kilde: egen statistikk

¹ Tallene inneholder også spesialprester som for eksempel fengselsprester, studentprester

Nyopprettede fengselspreststillinger

Hele 4 fengselsprester startet opp, 2 i Froland fengsel, 1 i Mandal fengsel og en 50% i Evje kvinnefengsel. Det betyr at vi har 5 fengselsprester (4 årsverk) inkludert Skien fengsel.

Disse stillingene, samt stilling som studentprest er med i beregningsgrunnlaget i tabellen over. Det gir et noe feilaktig bilde av antall medlemmer og tilhørige pr prest.

Utlysning, tilsetting og rekruttering

Det ble lyst ut 22 stillinger, mot 31 året før. Fire stillinger ble utlyst for to ganger. Det ble gjennomført totalt 23 tilsettinger. Av disse var 9 kvinner. Hele 39 % av søkermassen var kvinner, andelen kvinnelige tilsatte var faktisk også 39%. Andelen tilsatte fra andre bispedømmer økte. Det samme gjelder de som kom fra annen kirkelig stilling og tjeneste fra stilling utenfor kirken, respektive en økning fra 3 til 6 og 1 til 5.

Rekrutteringsprosjekt

Bispedømmet har hatt eget rekrutteringsprosjekt med seniorrådgiver personal som ansvarlig sammen med kirkefagsjef og ungdomsrådgiver. To tiltak ble prioritert: teologistudenter som sommervikar og besøk til aktuelle skoler i bispedømmet. Det siste ble ikke gjennomført p.g.a. Korona. Samtidig er ungdomsrådgivers kontakt i menighetene viktig med tanke på rekruttering til studier. Bruk av sosiale medier er tatt mer bevisst i bruk ved utlysning av stillinger. Vi har ikke klare indikasjoner på at dette har hatt avgjørende betydning for søkertilgangen.

I likhet med kirkerådet har det vært en bevissthet om at rekruttering handler om rekruttering til utdanning og til tjeneste. Satsingen på ungdomsarbeid og prestenes bevisstgjøring på å utfordre til utdanning har vært viktig. Rekruttering til tjeneste har vært rettet mot studenter, ikke minst gjennom VTP/VTVT, særlig med tanke på stiftspraksis.

Alderssammensetning blant prestene

I bispedømmet som helhet er den største andel født i 1956. 10 prester, noe som utgjør 13,8% av totalen. Tilsvarende mange er født i 1972 (10). Det ansettes unge og nyutdannede prester, men også blant de som har lang ansiennitet, til dels med annen yrkesbakgrunn. Også gjennom VTP ser vi en tendens til at prester med annen bakgrunn og lang yrkeskarriere får kontakt med vårt bispedømme.

Aldersfordeling	39 år og yngre		40-49		50-59		60+		Totalt
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
2018									
Agder og Telemark	21	16 %	33	26 %	33	26 %	42	32 %	129
Totalt alle bdr.	199	16 %	296	24 %	357	29 %	371	30 %	1223
2019									
Agder og Telemark	23	18 %	34	26 %	35	27 %	37	29 %	129
Totalt alle bdr.	213	17 %	297	24 %	368	30 %	365	29 %	1243
2020									
Agder og Telemark	22	17 %	36	27 %	38	29 %	37	28 %	133
Totalt alle bdr.									

Samarbeid med studiesteder

Kontakten med teologistudiet ved Ansgar teologiske høgskole er styrket, men koronasituasjonen har medført at de fysiske møtepunktene ikke har blitt som planlagt. En teologistudent derfra er inne i VTP-systemet hos oss. Gjennom VTP/stiftspraksis er det en god dialog både med lærestedene og bispemøtet. Det ble dette året rekruttert hele 10 studenter til stiftspraksis i Agder og Telemark for 2021.

B 5.2 Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirken, inkludert givertjeneste prosjektet

Måloppnåelse og beskrivelse av utvikling

Naturlig nok har antallet frivillige gått ned fra 2019 til 2020. Nedgangen er totalt på 16% fra 2019 med ca. 12 000 frivillige og i 2020 var det 10 000. Det er nedgang i samtlige felt hvor det rapporteres, men minst er nedgangen for frivillige medarbeidere til gjennomføring og planlegging av gudstjenester. Her var nedgangen kun på 6,5 %. Dette kan skyldes behov for flere medarbeidere i forbindelse med registrering av besøkende for de fysiske gudstjenester man har avholdt og kanskje også behov for en del andre typer frivillige med digital innsikt i forbindelse mg gjennomføring av digitale gudstjenester.

Givertjenesteprojektet i Agder og Telemark ble utvidet til også å gjelde 2020, men ble annerledes enn forventet. Mange menigheter ble besøkt i begynnelsen av året og også noen tidlig høst, men mange avlyste besøk og endrede prioriteringer.

Agder og Telemark 2018 – 2020	2018	2019	2020	Endring fra 2019 -2020	Endring i %
Innsamlet offer og kollekt i kirken	19 460 465	20 361 342	12 245 347	-8 115 995	-39,9
Herav offer og kollekt til egen virksomhet	8 298 894	8 797 528	5 534 098	-3 263 430	-37,1
Menighetens givertjeneste	19 822 165	21 226 452	20 653 162	-573 290	-2,7
Herav givertjeneste til egen virksomhet	18 757 945	19 965 352	19 861 887	-103 465	-0,5
Innsamlet av menigheten ved ulike andre tiltak, gaver, bassarer o l	13 371 289	13 694 571	12 477 748	-1 216 823	-8,9
Herav innsamlet til egen virksomhet	10 212 546	10 424 948	7 833 409	-2 591 539	-24,9
<i>Sum innsamlet</i>	<i>52 653 919</i>	<i>55 282 365</i>	<i>45 376 257</i>	<i>-9 906 108</i>	<i>-17,9</i>

Totalt er det en markant nedgang i inntekten til menighetene, og det er særlig kollekt og offer i krikene som er rammet av pandemien i 2020. Offer og kollekter for om lag 5 millioner kroner som normalt skulle gått til eksterne organisasjoner og lag er borte i dette året. Vi ser betydningen av en aktiv fast givertjeneste – de menighetene som før dette anderledesåret hadde etablert en solid fast givertjeneste som en grunnvoll i menighetens økonomi, greide seg godt gjennom året, mens de menigheten som er avhengig av kirkeofringer, basarer og andre innteksbringende fysiske arrangementer som ble avlyst, har slitt økonomisk. Mange menigheter hadde digital innsamling til Fasteaksjonen og da gikk midlene direkte til Kirkens Nødhjelp og vises ikke her.

Bispedømmekontoret sendte ut en veileder til menigheten for å stimulere til bruk av Vippsnummer i digitale kanaler.

Tiltak:

Givertjenesteprojektet ble avsluttet ved utgangen av året og Bispedømmerådet får i 2021 en sluttrapport. Rådgiving om innsamling og givertjeneste fortsetter som en del av den alminnelige rådgiving ved bispedømmekontoret.

Ellers vil man følge opp Kirkerådets satsing på frivillighet etter vedtak i Kirkerådet januar 2021. Bispedømmerådet i Agder og Telemark har også ønsket at satsing på frivillighet blir en del av bispedømmets handlingsplan fremover.

B 5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben

Samhandling og HMS

En faktor med tanke på trivsel er god samhandling mellom arbeidsgiverlinjene. Samhandling rundt HMS er formalisert i alle prostier og fungerer i all hovedsak veldig bra. Det har vært få krevende konflikter, og i tilfeller der tiltak har måttet settes inn har samhandling mellom personalavdeling, prost og fellesråd fungert bra. De fleste har funnet sin løsning og der hvor det fortsatt gjøres tiltak er det forventning om gode resultater.

Medarbeiderundersøkelsen 2019 viser at medarbeidere trives. 5 problemstillinger gir skår over 4,5 av 5 (handler om ytelse, opplevelse av meningsfull jobb, og god ledelse), og av de tilfellene på skår under 4 (handler mye om stabsfelleskapet) var ingen skår under 3,4. Samarbeidsklimaet får generelt en skår på 4,2 og må anses å være svært bra. Inntrykket er at både prestene og andre medarbeidere opplever å ha ledere som følger dem opp. Sykmeldingsprosenten som var for høy i 2018 har gått ned til akseptabelt nivå, og det er svært få eksempler på sykefravær knyttet til arbeidssituasjonen.

Den norske kirke har i 2020 en LHBT rapport om ansattes arbeidsmiljø. Bispedømmerådet vil følge den opp etter behandling i bispedømmerådet i 2021.

Arbeidsveiledning

Bispedømmet legger stor vekt på arbeidsveiledning. 52% av prestene har vært med i ABV-grupper, og det arbeides aktivt med å øke antallet fellesrådsansatte inn i tverrfaglige grupper. Det var ved slutten av året 13 kontinuerlige ABV-grupper, hvorav 9 er tverrfaglige. Rekruttering av fellesrådsansatte er styrket. Det ble opprettet egen veiledningsgruppe for fengselsprestene. Dette er viktig for et godt arbeidsmiljø.

Vi ønsker at prester som for en kort periode trenger individuell veiledning skal få det. Hovedengasjementet går like fullt på gruppene. Gruppeveiledning er forbyggende. Individuell veiledning kan være bra i krevende situasjoner. Totalt sett er veiledning avgjørende for en meningsfull tjeneste.

En av de faste veilederne gikk av med pensjon og en gikk over i annen tjeneste. Det positive var at det ble mulig å hente inn en pensjonist for å ta over fire grupper. Det er nå 3 prester og 2 diakoner som har veiledning som del av sin tjeneste, alle med 2 eller flere grupper.

Etter- og videreutdanning

Av større videreutdanningsprosjekter valgte Agder og telemark å prioritere kurset *Ledelse, roller og samspill i menighetene*. Alle prostiene var representert med til sammen 20 prester. 2 prester fullførte PKU, som de første på flere år. Utover dette har det vært enkelte individuelle studieprosjekt. Kostnader knyttet til de store prosjektene gir lite rom for andre kostnadskrevende prosjekt. Vi er glad for de som velge å ta PKU, men erkjenner at det «spiser» en stor andel av studiebudsjettet.

Fortsatt legges en stor andel av studiemidlene ut i prostiene. Slik gis det rom for mindre prosjekter og regionale samarbeidsprosjekter, for eksempel i form av studieturer.

B 5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes

Året 2020 har som de fleste andre år vært sterkt preget av korona pandemien og de tiltakene som er knyttet til dette. Tallene fra SSB må sees i lys av trosopplæringsrapporten da det i SSB sitt skjema spørres om «hadde menigheten tiltak for ungdom utover det som rapporteres i trosopplæringsplanen». Så en del av tallene må hentes der.

2020 har vært ett år preget av mange avlysninger og flere av tiltakene som ble satt for 2020 ble derfor ikke gjennomført. Vi fikk ikke gjennomført UT konferansen (ungdomstinget) selv om vi sto klar med deltagerrekord og flytting til Bibelskolen i Grimstad. Mange av ungdomsarbeidene måtte nærmest legges ned og flere av aktivitetene har fortsatt ikke kommet i gang.

Tallene som SSB presenterer er følgende:

Tilbud til unge 13-17 år,
enkelttiltak og kontinuerlige

Kontinuerlige tilbud for 13-17 år, antall				Enkelttilbud for 13-17 år, antall				Lederkurs for unge 13-17 år, antall			
2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring
130	81	31	-61,73 %	65	73	14	-81 %	57	66	27	-59 %

Tilbud til unge voksne 18-30 år,
enkelttiltak og kontinuerlige

Kontinuerlige tilbud for 18-30 år, antall				Enkelttilbud for 18-30 år, antall				Lederkurs for 18-30 år, antall			
2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring
31	37	38	2,70 %	21	16	6	-63 %	15	8	3	-63 %

Tallene viser en ventet nedgang i omtrent alt arbeid. Antall kontinuerlige tilbud for barn og unge i alderen 13-17 har gått ned 61%, enkelttilbud 81% nedgang og lederkurs er også nesten halvert. Den eneste veksten vi finner er kontinuerlige tilbud for unge voksne.

2020 har gitt oss ny kompetanse i ungdomsarbeid på det digitale. Flere ungdomsarbeid har tatt til digitale plattformer på ulike måter. Noen har sendt møter og gudstjenester live på facebook, reist rundt med kiosken på døra fra ungdomsarbeider, hatt gamingkvelder og egne servere til

ungdomsarbeid og mer. Mye av denne kompetansen tar man med seg inn i 2021 og håper på bedre tider for ungdomsarbeidet i Agder og Telemark Bispedømme.

Ungdomsrådet fikk til å møtes fysisk en gang i mai og vi planlegger UT konferansen i oktober 2021.

Fokuset utover i 2020 har for flere blitt å sette fokus mot høsten 2021. Da ser flere for seg at vi kan starte opp ungdomsarbeid igjen og at flere av aktivitetene i menighetene kan starte opp igjen. Selv om tallene er negative hva gjelder utvikling, så er man klar over årsaken og det gjør det enklere for oss å bygge dette opp videre.

B 6.1 Oppslutning om kirkevalg opprettholdes

Det har ikke vært kirkevalg i 2020, men Agder og Telemark bispedømme 2019-2023, behandlet i møte 10 mars 2020 sak 31/20. «Kirkevalget 2019 – Evaluering».

Det ble fattet følgende vedtak:

Agder og Telemark bispedømmeråd tar den fremlagte evalueringsrapporten til orientering, men vil bemerke at det er betydelig forbedringspunkter ved neste kirkevalg, men vil bemerke at det er til dels betydelige forbedringspunkter ved neste kirkevalg:

- «Noen hovedkonklusjoner» arbeides videre med tanke på annet resultat ved
- neste valg.
- Informasjonen utad må være betydelig større og bedre ved neste valg.
- Plan for valget i 2023 legges frem for bispedømmerådet høsten 2022.

Det kan også nevnes at bispedømmekontoret deltok med innlegg om biskopens tilsyn på 5 kurs for kirkelige fellesråd i bispedømmet vinteren 2020. KA var arrangør av kursene.

B 6.2 Reduksjon i administrative kostnader

Året 2020 er første året med helårvirkning av nyopprettet felles økonomienhet (FØ) i rDnk. Som en følge av dette ble oppgaver og bemanning overført fra bispedømmekontoret til ny felles enhet. Enkelte av de ansatte ble flyttet fra bispedømmet over til FØ. Samtidig ble bispedømmet trukket i økonomi som følge av omleggingen. Den justerte økonomien har ikke gått utover prestetjenesten.

De nasjonale samlede reduserte kostnadene til administrasjon ble omfordelt til diakonal satsning. Dette har blant annet bidratt til at man har kunnet etablere 3,5 nye årsverk som fengselsprester knyttet til nye Agder fengsel, med lokasjon i Froland, Mandal og Evje.

For øvrig viser regnskapet for 2020 en reduksjon i administrative kostnader knyttet til mindre reise og kursvirksomhet. Dette ansees å være en kortvarig reduksjon som følge av koronasituasjonen.

C Kort om Biskopens virksomhet

Det meste av organet Biskop sitt arbeid i 2020 er beskrevet andre steder i årsmelding. Her trekkes frem noen trekk som ikke er nevnt andre steder og som er knyttet opp til biskopen som person.

Endringer i programmet og målsettinger

Etter 12. mars endret det utadrettede programmet seg dramatisk. Enkelte arrangementer og tilstelninger kunne fortsatt la seg gjennomføre som for eksempel vigslinger av kirkelige medarbeidere, kirkejubileum (i et lite sogn), en visitas og protestfestivalen. Men svært mange arrangementer ble avlyst på grunn av begrensningene. Det ble derfor mange digitale produksjoner hvor biskop deltok. I tillegg valgte biskop å skrive flere kronikker i region og lokalavisene i løpet av året. Biskopens og bispedømmets satsningsområder som «Gudstjenesten i hundre» ble vanskelig å gjennomføre og krevende å rapportere på i 2020. Mange møter ble avlyst, samtidig oppstod det en rekke nye digitale møter. Møter som har gitt oss verdifull erfaring om alle mulighetene som ligger i det digitale, men også om begrensningene.

Besøk i prostiene

På grunn av endringene i visitasprogrammet valgte biskop å utøve sitt tilsyn ved fysisk å besøke alle prostiene i løpet av høsten sammen med stiftsdirektøren. Her møtte rådslederne (MR og FR), prost, sogneprestene, kirkeverge og eventuelt daglig ledere. Hensynet til smittevernet gjordet at man måtte begrense oss til disse personene. De store prostiene ble delt i to møter. Programmet bestod i en samtale om hvordan det har vært å være kirke i denne tiden og hvordan man ser på fremtiden. Til slutt hadde biskop et lite fremblikk i håpets tegn. Møtene gav nyttige tilbakemeldinger som vitner om en kirke som ikke innstilte, men omstilte for å stille opp. Samtidig kom det også ærlige tilbakemeldinger om at det hadde vært krevende å være leder i denne tiden. Mange har strukket seg langt og gjort ting de ikke kunne fra før, og brukt mer krefter og tid på å gjennomføre vanlige oppdrag. Tilbakemeldingene på samlingene har vært gode og gitt nyttig erfaring for både ledelsen av prestedtjenesten og utøvelsen av tilsynet. De viste også at vi har mer å gå på i kirken når det gjelder å møtes utenfor lokalmenighetens grenser. Flere rådsledere ga uttrykk for at de savnet slike samlinger.

Samarbeidsrelasjoner Kirkeverger og fagforeninger

Pandemien gjorde at bispedømmekontoret innledet et enda nærmere og hyppigere samarbeid med kirkevergelaget og fagforeningene. Dette samarbeidet har vært nyttig. I forståelse med kirkevergelaget og fagforeningene har biskop sendt ut flere brev til ansatte og rådene for å klargjøre forventinger til aktivitet og for å skape mest mulig forutsigbarhet for det lokale menighetslivet. Noen av brevene er også sendt ut sammen med kirkevergelagets leder. Bispedømmekontoret har ikke hatt som oppgave å tolke smittevernveilederne som er utarbeidet sentralt. Sett fra biskopens side har det gode arbeidet som kirken sentralt har gjort under pandemien, vært viktig for utøvelse av tilsynet.

Sammen som kirke i verden og givertjenesteprojektet

Pandemien har vist hvor sårbare den delen av menighetenes økonomi som baserer seg på kollekter og inntektsbringende arrangementer er når det gis strenge begrensninger på muligheten til å samles. Derfor startet man prosjektet «Sammen som kirke i hele verden.». Målet var å skape en metodikk for å hjelpe menighetene til å samle inn penger til de vedtatte SMM-prosjektene. Det økonomiske resultatet var gledelig og tilbakemeldingene gode. Det pågående prosjektet for å øke giverinntektene til menighetene lot seg ikke fullføre i alle menighetene (temagudstjenester mm), men pandemien har vist at regelmessig givertjeneste er den mest robuste formen for innsamling.

IV Styring og kontroll i virksomheten

A HMS/Arbeidsmiljø

Det drives fortsatt et proaktivt HMS-arbeid i bispedømmet. Prestenes lokale verneombud tar vernearbeidet seriøst, i samvirke med prost, og vernetjenesten i fellesrådsområdet. Koronasituasjonen har vist hvor viktig vernetjenesten er. Det har vært møter med tilbakemelding til hovedverneombud og personalavdeling.

Medarbeiderundersøkelsen for 2019 (Rambøll) ble grundig fulgt opp i de enkelte prostier, i kontaktmøter og i møte med verneombud. Prostene laget handlingsplaner med tanke på områder for forbedring.

Sykefravær

Sykefravær	2018			2019			2020		
Agder og Telemark	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn
	6,9 %	9,6 %	5,8 %	4,8 %	9,5 %	3,1 %	5,4 %	9,1 %	3,9 %
Gjennomsnitt alle BDR	5,4 %	7,5 %	4,2 %	4,8 %	6,8 %	3,7 %	5,3 %	7,0 %	4,2 %

Sykefraværet var urovekkende høyt i 2018. I 2019 var det en klar bedring, med et gjennomsnitt på linje med totalen for rDNK. Prostene og verneombudene fulgte dette videre opp i 2020. At sykefraværet har økt noe for 2020 skyldes i vesentlig grad langtidssykemeldinger. Sykefraværet blant kvinner er på et altfor høyt nivå. Det er vanskelig å kartlegge i hvor stor grad sykefravær er relatert til arbeidssituasjonen, men vi antar at innsatsen som har blitt gjort gjennom året har hatt betydning for at sykefraværet er gått betydelig ned.

B Likestilling

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark 2019	31	133	49	37%	21	5	24%
Agder og Telemark 2020	22	90	35	39%	23	9	39%

Det ble i 2019 ansatt forholdsvis færre kvinner i prestestillinger enn de siste årene. Dette snudde i 2020. Av 23 nytilsatte var 9 kvinner, som utgjør 39%. Det ble for første gang også ansatt kvinne i lederstilling i administrasjonen. Det har ikke vært nyansettelser prost, så forholdet her er som forrige år 3 kvinner og 6 menn.

Andelen kvinner i faste prestestillinger økte fra 28% til 30%, som er samme nivå som i 2018.

Andelen kvinner i faste stillinger	2017	2018	2019	2020
Agder og Telemark	28 %	30 %	28 %	30 %
Gjennomsnitt alle BDR	33 %	34 %	36 %	36 %

Andelen kvinner i stilling som prost og biskop	2019				2020			
	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel
Agder og Telemark	3	7	10	30 %	3	7	10	30 %

Vurdering

Andelen tilsatte kvinner har gått opp. Det er hele tiden bevissthet om at kvinner skal prioriteres ved likhet. Den viktigste årsaken til endring fra forrige år er at det har vært flere kvinnelige søkere til de enkelte stillinger.

C Vurdering av mislighetsrisiko

Bispedømmerådet har ved hjelp av en stram økonomistyring i 2020 unngått å redusere antall prestestillinger. I 2016 ble det redusert med 6,2 stillinger, og i 2017 ble det redusert ytterligere med 2,0 stillinger. I tillegg til månedlig økonomirapportering har det vært tett oppfølging av vikarbruk ved sykdom og vakanser. Videre er det fokus på av gudstjenesteforordning i enkelte prostier, for derved å komme i takt med behov og tilgjengelige ressurser.

Det er ikke avdekket vesentlige avvik, og mindre feil/mangler er løpende korrigert. Fra sommeren 2019 ble stillingene ved kontoret knyttet til økonomi overført til ny felles økonomienhet i rDnk.

Fra 01.01.2017 er det økonomiregelverk og internkontrollforskrifter m.v. for Den norske kirke som har vært gjeldende. Det er ved utgangen av 2020 ikke avdekket styringssvikt eller mangler som bør kommenteres særskilt.

V Vurdering av fremtidsutsikter

I medlemsundersøkelsen for 2020 sier 84% av medlemmene at de har besøkt Den norske kirke i løpet av de siste 12 månedene. Dette inkluderer også digitale «besøk» og besøk på gravplasser. Selv om dette er en liten nedgang fra 2019 (87%) så viser dette at man på tross av nedstengninger og ikke minst begrensningen i begravelser og bisettelser, at man har nådd langt ut med kirkens digitale satsing. I 2019 rapporten skrev vi om en planlagt satsing i vårt bispedømme på «kirken på nett» vinteren/våren 2020. Ingen tvil om at det ble en kjempe satsing og et engasjement og meget bratt læringskurve som gir oss mye kunnskap for fremtiden.

82% av medlemmene i Agder og Telemark bispedømme vil ifølge medlemsundersøkelsen døpt barnet dersom de fikk barn nå, i 2019 sa 75 % ja til dette. Det er mest markant økning i den gruppen som defineres som rød gruppe (Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken). Her steg det fra 43 til 57 prosent som svarer Ja. Dette viser oss at det blir viktig med en fortsatt satsing på dåp i vårt bispedømme, kanskje særlig med koronakrisen forhåpentligvis snart bak oss. Det synes totalt sett at det er en større positivitet i forhold til kirkelige handlinger blant medlemmene i 2020 enn i 2019.

Hvordan vi skal satse videre på dåp basert på erfaringer under pandemien må evalueres. Ingen tvil om at spesielle dåpsgudstjenester, med fokus kun på det ene barnet er oppfattet som noe positivt. Kan vi ta lærdommer herfra, samtidig som vi ønsker å kunne ha mulighet til å ta imot dåpsbarna i menigheten?

I medlemsundersøkelsen viser det seg også at klart flere er positive enn negative til å få informasjon om ulike arrangement, selv om de fleste er nøytrale til dette. Det viser likevel en stor mulighet til å nå ut til flere mennesker gjennom god kommunikasjon, et område som det bør satses videre på.

I årene som kommer blir det nødvendig og viktig for menigheten i Agder og Telemark bispedømme å fortsette den positive trenden med å ta medlemmene og de frivillige medarbeiderne på alvor. Viktig at de frivillige stimuleres til å bruke sine evner og anlegg til beste for felleskapet. Koronaåret 2020 har også vist at de menighetene som hadde en robust givertjeneste står seg best økonomisk når krisen rammet.

VI - Årsregnskap

Ledelseskomentare til årsregnskapet 2020

Innledning

Agder og Telemark bispedømme er en del av rettssubjektet Den norske kirke og dekker Agder fylke, samt Telemark, nå del av Vestfold og Telemark fylke.

Kirkerådets tildeling til Agder og Telemark bispedømmeråd skal sikre en lokal forankret folkekirke i alle sokn, og sørge for tilstrekkelig prestedtjeneste slik at gudstjenester og kirkelige handlinger avholdes., døpte får trosopplæring og at det åndelige liv vekkes og styrkes i menighetene.

Det totale driftsbudsjettet for Agder og Telemark bispedømme i 2020 var på kr. 167.686.000.- Av dette utgjorde driftsbudsjettet kr. 121.928.000.- og tilskuddsbudsjettet kr. 45.758.000.-

Driftsregnskapet

Driftsinntektene var kr. 875.000.- lavere enn budsjettet. Dette skyldes blant annet bortfall i refusjon fra SMM organisasjonene, samt reduksjon i noen av de andre samarbeidsstillingene.

Lønnsutgiftene er ca. 2,1 mill lavere enn budsjettet. Dette skyldes iblant annet mindre bruk av vikarer ved sykefravær i administrasjonen grunnet koronasituasjonen, samt noe senere oppstart i nye stillinger nyttet til fengselsprestedtjenesten enn det som var tatt høyde for i budsjettet.

Øvrige driftskostnader er ca. 2, 7 mill lavere enn budsjettet. Dette skyldes i all hovedsak reduserte kostnader til reise og møtevirksomhet på grunn av koronasituasjonen.

Bispedømmerådet har gjennom året styrt mot et positivt driftsresultat i 2020 når det ble klart at dette var mulig. Dette med bakgrunn i at Agder og Telemark har gått akkurat i balanse de siste årene, og dermed ikke har noe bufferfond opparbeidet. Det har fra bispedømmerådets side vært ønskelig å benytte denne muligheten til å opparbeide slikt fond for å kunne stå bedre rustet til svingninger i kommende år. Deler av overskuddet (kr. 900.000.-) er også forutsatt benyttet i driftsbudsjettet for 2021 for å dekke opp for det vedtatte nedtrekket i tilskuddet til menighetsprestedtjenesten som følge av ny fordelingsnøkkel. Det gir noe bedre tid til å tilpasse driften til den nye lavere rammen.

Tilskudd

Med unntak av kr. 92.000.- av trosopplæringsmidlene er alle tilskuddsmidlene tildelt i 2020 benyttet.

Regnskapet for Agder og Telemark bispedømmeråd inngår i det samlede regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke, og revideres av eksternt revisjonsfirma.

Oppsummert mener ledelsen at det er grunn til å være godt fornøyd med økonomistyringen i 2020.

Kristiansand, 2. mars 2021

Kai Steffen Østensen
Leder Agder og Telemark bispedømmeråd

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Regnskapsrapportering

Budsjettgruppe 1A

Agder og Telemark bispedømmeråd mottok i 2020 en samlet tildeling på kr 167 686 000 fra Kirkerådet. Driftstildelingen for 2020 var på kr 121 928 000.

Agder og Telemark bispedømmeråd har et mindreforbruk på drift ved utgangen av 2020 på kr 4 023 000. Dette utgjør 3,3 % av tildelingen.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1A - Driftsregnskapet	31.12.2020	31.12.2020	
Inntekter	-1 811	-2 686	-875
Tilskudd/varekjøp	-	-	-
Lønnskostnader	110 567	112 708	2 141
Andre driftskostn	9 149	11 906	2 757
Sum budsjettgruppe 1A	117 905	121 928	4 023

Budsjettgruppe 1B og andre tilskudd

Agder og Telemark bispedømme fikk i 2020 kr 45 759 000 til trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk og midler fra Opplysningsvesenets fond. Det ble utbetalt kr 29 491 000 i tilskudd til menigheter til trosopplæring og kr 15 486 000 til diakonstillinger, kateketstillinger og tilskudd til kirkemusikk. I tillegg ble det utbetalt kr 689 000 i OVF-midler.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl. - Tilskudd *	31.12.2020	31.12.2020	
Trosopplæring	29 491	29 583	92
Diakoni	7 024	7 049	25
Undervisning	8 338	8 313	-25
Kirkemusikk	124	124	-
Domkirke (Oslo og Nidaros)			-
Gruppe 2 (kun KR)			-
Gruppe 3 (kun KR)			-
Annet (inkl OVF)	689	689	-
Sum budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl.	45 666	45 758	92

Særskilt om Ovf-tilskuddet

Tildelingen på midler fra Opplysningsvesenets fond var i 2020 på kr 689 000.

Spesifikasjon av Ovf-midlene:	2020		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
OVF			
Administrasjon - 491			-
Diakoni - 492	104 000		-104 000
Barn og unge - 493	166 000		-166 000
Gudstjenesteliv - 494			-
Kirkemusikk og kultur -495	49 000		-49 000
Samisk kirkeliv -496			-
Andre fellestiltak (inkl SMM) - 497	370 000		-370 000
Internasjonale og økumeniske organisasjoner -498			-
		689 000	689 000
Ovf total (for rapportering til Ovf)	689 000	689 000	-

Drive-in gudstjeneste på glattkjøringsbanen til NAF på Geitryggen utenfor Skien. (Foto: Skien kirkelige fellesråd)

ÅRSRAPPORT 2020

DEN NORSKE KIRKE

Bispedømmerådene, Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Utgitt av Kirkerådet i 2021

Ansvarlig redaktør: Ingeborg Dybvig

Forsidebilde: Drive-in-konfirmasjon 18. sept. 2020 ved Tveit kirke i Kristiansand. Foto: Trygve Emil Tønnesen

ISBN 978-82-7545-206-9 (trykk)

ISBN 978-82-7545-207-6 (elektronisk)

Del I. Leders beretning	2
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
Volumtall	6
Del III. Årets aktiviteter og resultater	8
A. Samlet oversikt resultater og måloppnåelse	10
B. Resultater og måloppnåelse 2020	11
B.1 Gudstjenesteliv	11
B.1.1 Gudstjenester	11
B.1.2 Vigselse	15
B.1.3 Gravferd	17
B.1.4 Samisk kirkeliv	18
B.2 Dåp og trosopplæring	21
B.2.1 Dåp	21
B.2.2 Trosopplæring	24
B.2.3 Konfirmasjon	27
B.3 Kirke og kultur	28
B.3.1 Konserter og kulturarrangement	28
B.3.2 Åpne kirker	30
B.3.3 Pilegrim	30
B.4 Kirke og samfunn	32
B.4.1 Diakoni	32
B.4.2 Kirken i det flerkulturelle Norge	35
B.4.3 Religionsdialog	35
B.4.4 Kommunikasjonsarbeid	36
B.4.5 Kirken i det offentlige rom	38
B.4.6 Samarbeid mellom kirke, barnehage og skole	41
B.4.7 Menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket	42
B.5 Rekruttering	44
B.5.1 Vigslinger	45
B.5.2 Frivillige medarbeidere	45
B.5.3 Ungdomsarbeid	47
B.6 Bemanning i rettssubjektet Den norske kirke	48
Del IV. Styring og kontroll i virksomheten	51
A. Kirkevalg	51
B. Organisering	51
C. Arbeidsmiljø	52
D. Likestilling	54
Del V. Vurdering av fremtidsutsikter	57
Del VI. Årsberetning og resultatregnskap	60

Del I. Leders beretning

Global pandemi

2020 går inn i historien som året da pandemien rammet verden på en måte få hadde fantasi til å forutse. Den globale katastrofen er langt fra over. Millioner er døde, mange flere har mistet jobb og inntekt, fattigdommen har økt. Det globale arbeidet med bærekraftsmålene er satt ti år tilbake. Kirker verden over har mistet mange av sine ledere og store deler av sitt inntektsgrunnlag.

Denne situasjonen kaller på internasjonal solidaritet og nestekjærlighet.

Situasjonen for kirkene ble dramatisk endret 12. mars. Alt som vanligvis er kirke ble plutselig farlig og umulig. Mottoet ble: «Vi innstiller ikke, vi omstiller»: Bare få timer etter at statsministeren stengte ned landet, var Den norske kirke på lufta med digitale sendinger – gudstjenester, andakter, musikk og barneprogram. Menigheter over hele landet gjennomgikk en kreativ omstilling, og utviklet digitale ferdigheter vi ikke trodde var mulig. Også myndighetene anerkjente dette arbeidet, og bevilget tre millioner kroner til digital satsing i desember.

Menighetene har også deltatt i ulike solidaritetsaksjoner: Kirkens Nødhjelps digitale fasteaksjon og misjonsaksjonen «Sammen som kirke i hele verden».

Vi er mektig imponert og stolte over omstillingsevnen alle kirkens ansatte har vist. Kirken ble synlig på nye måter og nye arenaer. Vi ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt til å legge om driften til nye arbeidsformer. Et stort antall små samlinger har vært gjennomført fordi de store forsamlingene ikke var mulig. En ekstra takk til alle som har stått på og sikret godt smittevern.

I pandemien ble vern av liv kirkens viktigste oppgave. Norges demokratiske styresett er preget av stor tillit mellom myndigheter og befolkning. Det er i krise vi oppdager hvor viktig dette er. Kirken har valgt å støtte opp om og stille oss solidarisk bak myndighetenes anbefalinger om smittevern. Samtidig har det vært en kontinuerlig dialog med myndighetene for å få tilpasset regelverket best mulig for vår sektor. Dialogen har til tider vært krevende. I dette arbeidet har det vært et tett samarbeid med Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn om smittevern og myndighetskontakt.

Forsiktig gjenåpning

Da en forsiktig gjenåpning startet i mai, var Den norske kirke blant de første som fikk på plass en smittevernveileder for sin sektor. Kirkelige handlinger og gudstjenester kunne igjen avholdes. Alt arbeid med smittevern har skjedd i tett samarbeid mellom Kirkerådet, Bispemøtet, Kirkens arbeidsgiverorganisasjon og Norges kirkevergelag. Dette førte til at de anbefalingene som ble gitt, ble bredt og godt forankret. Det er med glede og lettelse vi kan konstatere at det har vært svært lite smitte ved kirkelige arrangementer.

Gjennom året har alle ansatte fått et nært og nødvendig forhold til risikovurderinger. De måtte tas kontinuerlig for å sikre både ansatte og alle som oppsøkte kirkene. Hovedverneombudet og tillitsvalgte på alle nivåer har gjort en stor og viktig jobb med et kontinuerlig fokus på helse, miljø og sikkerhet.

Pandemien har ført til ulike konsekvenser for kirkens ansatte. Noen kunne jobbe videre med samme oppgaver som før - med gudstjenester og begravelser, på kirkegård eller kontor. Andre opplevde at jobben forsvant fra den ene dagen til den neste fordi barn, unge og eldre ikke kunne samles.

En erfaring er gjennomgående over hele landet: Verdien i de små samlingene. Dåpsgudstjenester med inntil 20 til stede skapte nærhet og følelse av å høre til. Et åpent kirkerom der man kunne sitte ned, tenne lys, samtale med en ansatt og motta nattverd, viste en kirke som er til stede og tilgjengelig. Dette er blitt en viktig erfaring i mange menigheter.

Etter fem måneder med begrenset drift kom nye, strengere smitteverntiltak tilbake i november og stengte kirker i desember. Selv om mange var slitne etter måneder i kriseberedskap, så vi også denne gang stor kreativitet og nye arbeidsmåter. Få hadde tenkt seg at gudstjenester utendørs var mulig i desember, men etter 2020 har begrepene «bålpannegudstjeneste» og «drive-in-gudstjeneste» inntatt kirkespråket.

Lokalkirken

Årsstatistikken for 2020 følger ingen normal kurve. Bortsett fra antall begravelser og konfirmerte, blir dette et unntaksår.

I 2020 var det umulig å være en «kom til oss»-kirke med mange arrangementer. I stedet gikk kirken ut der folk er. En diakon satte seg på en benk på kirkegården – åpen for en prat. En spasertur erstattet kaffekoppen og samtalen innendørs. Nye gudstjenesteformer tilpasset tid, sted og anledning så dagens lys. Den digitale kirken ble et godt supplement til fysiske møteplasser, og er kommet for å bli. Samtidig savnet mange kirken som et inkluderende møtested med det fysiske fellesskapet om brød og vin som næring for tro og liv.

Midt i alt det uvanlige skjedde også andre ting i 2020: En arbeidsmiljøundersøkelse for LHBT+ ansatte i Den norske kirke ble gjennomført, som viste arbeidsmiljøutfordringer som nå følges opp av et eget utvalg. I desember fikk vi den første streiken i kirkelig sektor. Streiken varte i fire uker og var en krevende erfaring. Samtidig ga den nyttig lærdom for oss som arbeidsgivere.

Kategorien «tilhørige» i medlemsregisteret skulle slettes fra 01.01.2021. Derfor fikk alle foresatte til tilhørige et brev i november om dette. De kunne også melde tilbake dersom de fortsatt ønsket informasjon fra kirken til sitt barn. Dette er den største digitale utsending kirken noen gang har gjort. Den gjorde det mulig å kommunisere med medlemmene direkte, og også rette opp feil i medlemsregisteret. Vi fryktet at det var feilregistrerte barn i kirkens medlemsregister, men oppdaget i stedet at noen tusen døpte ikke var ført inn i registeret. Dette blir nå rettet opp.

Til slutt

Koronatiden har skapt en ny pandemi: økt ensomhet, psykisk uhelse, mer vold i hjemmet, arbeidsledighet og utrygg økonomi. Samtidig har vi erfart et annet liv, med mindre reising og mer tid til familie og de nære ting. Inn i denne nye virkeligheten må vi spørre oss hva som blir kirkens viktigste bidrag i samfunnet fremover.

I forhold til mange søsterkirker verden over, er Den norske kirke heldig som har en stabil offentlig finansiering som ikke har gitt store utfordringer midt i pandemien. Samtidig vet vi at post-korona-utgiftene kommer til å bli store. Perspektivmeldingen fra regjeringen tegner opp en

fremtid uten den økonomiske veksten vår generasjon har vært vant til. Det kan føre kirken inn i en situasjon der en annen og enklere organisering blir helt nødvendig. Modeller for dette ble utredet i 2020. Nå begynner arbeidet med å lytte, og å utmeisle en kirkelig organisering med en forenklet struktur og gode, rekrutterende arbeidsmiljøer med vekt på det lokale kirkeliv. Med ny tros- og livssynslov fra 2021 har mange års arbeid med et skille mellom stat og kirke fått en ny juridisk ramme. Lovgivningen om Den norske kirke er redusert til en kortfattet rammelov. Resten av det kirkelige regelverk har kirken nå selv ansvar for. Dette gir kirken både frihet til og ansvar for å finne en organisering som kan forenkle strukturer og frigjøre ressurser til møte med mennesker lokalt.

Mai 2021

Kristin Gunleiksrud Raaum
leder i Kirkerådet

Olav Fykse Tveit
preses

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Den norske kirkes årsrapport tjener to formål. For det første utgjør den rapporteringen som skjer til Barne- og familiedepartementet som oppfølging av tildelingsbrevet for finansieringen fra staten. I denne sammenheng brukes begrepet *virksomheten* for å vise til rettssubjektet Den norske kirke, altså bispedømmerådene og Kirkerådets virksomhet, inkludert prestene. I tillegg utgjør årsrapporten en vid rapportering for hele *trossamfunnet* Den norske kirke, der også utviklingen i menighetenes virksomhet gjennomgås og vises frem.

Formålet med rammebevilgningen fra Barne- og familiedepartementet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. I Prop. 1 S (2019–2020) er det under “Resultatrapport og strategier” gitt følgende retningsgivende mål for anvendelsen av bevilgningen på overskriftsnivå:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Som følge av dette skal statens bevilgning til Den norske kirke dekke utgifter til prestatjeneste til alle landets 1164 sokn, forsvarlig drift i alle enheter, forvaltning av medlemsregisteret, faglig og økonomisk støtte til trosopplæring og annen trosformidling og diakonalt arbeid, samt til å ivareta det kirkelige demokrati. I 2020 ble det produsert om lag 6 000 årsverk fordelt på 8 700 ansatte i Den norske kirke på landsbasis, herav om lag 1 300 presteårsverk og 245 kirkefaglige og økonomisk/administrative årsverk i bispedømmene og Kirkerådet.

Kirken har 11 bispedømmer med hver sin biskop - i tillegg til Bispemøtets preses, som har Nidaros domprosti som særskilt tilsynsområde. Hvert bispedømme har sitt valgte bispedømmeråd med sekretariat for råd og biskop.

Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ, og består av medlemmene i de 11 bispedømmerådene, preses i Bispemøtet og lederen av Samisk kirkeråd, til sammen 116 medlemmer, i tillegg til representanter fra blant annet utdanningsinstitusjonene og Den norske kirkes ungdomsdemokrati. Kirkemøtet samles ordinært en gang i året, og i 2020 ble møtet gjennomført i Trondheim i perioden 8. – 11. oktober. På grunn av koronapandemien ble møtet gjennomført i et smittevernregime, uten behandling av saker i komiteer, men med gjennomføring av valg av Kirkeråd. Totalt 19 saker ble behandlet.

Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd er opprettet av Kirkemøtet for å ivareta saker innen økumenikk, religionsdialog og spørsmål knyttet til samisk kirkeliv. Et utstrakt samarbeid med internasjonale økumeniske organisasjoner som Den norske kirke er medlem av, ivaretas av Mellomkirkelig råd.

Kirkerådet forbereder saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. Som en konsekvens av koronapandemien ble Kirkemøtet 2020 utsatt fra april til oktober. Det medførte at det sittende Kirkerådet fikk sin periode utvidet med et halvt år. Det nyvalgte Kirkerådet avholdt sitt første møte i desember.

Volumtall

Tabell 1: Fordeling av medlemmer og tilhørige i Den norske kirke

	Medlemmer	Ant. innbyggere	Oppslutning	Utmeldt	Innmeldt
Agder og Telemark	315 943	482 377	65 %	1 257	289
Bjørgvin	457 464	638 821	72 %	1 782	275
Borg	466 103	752 345	62 %	1 493	261
Hamar	297 049	386 532	77 %	647	168
Møre	203 666	265 544	77 %	578	98
Nidaros	345 734	471 124	73 %	1 190	193
Nord-Hålogaland	181 158	242 168	75 %	520	104
Oslo	437 951	920 158	48 %	2 275	398
Stavanger	322 527	482 645	67 %	1 303	206
Sør-Hålogaland	186 063	240 345	77 %	483	103
Tunsberg	330 387	509 310	65 %	1 125	248
Andre	2 716			16	15
Bosatt i Norge	3 546 761	5 391 639	66 %	12 669	2 358
Uregistrerte personer	1 351			0	0
Utvandret	135 185			56	11
Totalsum	3 683 297			12 725	2 369

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB. Oppslutning er beregnet på bakgrunn av antall medlemmer, og inkluderer ikke tilhørige.

Tabell 2: Kirkelig inndeling

	Prosti	Fellesråd	Sokn
Agder og Telemark	9	42	110
Bjørgvin	11	43	176
Borg	8	28	109
Hamar	10	47	162
Møre	6	25	95
Nidaros	9	34	119
Nord-Hålogaland	8	39	62
Oslo	7	3	59
Stavanger	9	23	89
Sør-Hålogaland	8	40	83
Tunsberg	9	24	100
Geografiske enheter	94	348	1 164

Kilde: Kirkerådet. I tillegg kommer det syv døvemenigheter, Bymenigheten Sandnes, Saemien Åålmege og Svalbard kirke. Døvemenigheten er eget prosti.

Tabell 3: Utvalgte volumtall

	2008	2012	2017	2018	2019	2020
Dåpshandlinger	42 599	38 357	30 643	28 911	28 358	23 489
Konfirmerte	41 655	41 186	35 519	35 248	34 513	33 115
Kirkelige vielser	10 536	8 898	7 331	7 048	6 214	4 388
Kirkelige gravferder	38 832	37 673	35 998	35 683	34 765	34 585
Gudstjenester totalt	67 455	4 786	61 000	60 396	60 166	51 134
Deltakere, gudstjenester totalt	6 330 752	6 012 554	5 454 826	5 318 193	5 249 069	3 792 856

Kilde: SSB og Den norske kirkes medlemsregister. Tallene for 2020 er foreløpige.

Tabell 4: Nøkkeltall for årsregnskapet (2020)

Enhet	Årsverk		Overføring	Drift	Lønn	
	Antall årsverk	- herav i preste-tjeneste	Tildeling budsjett-gruppe 1A	Driftsutgifter	Lønns-utgifter	Lønnsandel av drifts-utgifter
Oslo	177,8	151	153 228	153 347	145 577	94,9 %
Borg	153,7	142,1	126 927	126 755	114 233	90,1 %
Hamar	129,6	116,8	110 406	107 997	98 296	91,0 %
Tunsberg	129,9	116,9	105 152	104 182	97 219	93,3 %
Agder og Telemark	143,6	129,2	121 927	117 905	110 566	93,8 %
Stavanger	111,1	97,4	100 449	100 218	89 136	88,9 %
Bjørgvin	184	169,2	150 636	147 893	138 117	93,4 %
Møre	82,6	71	75 703	71 670	65 940	92,0 %
Nidaros	137	123	118 064	118 983	106 414	89,4 %
Sør-Hålogaland	99,9	88,3	82 366	79 552	69 442	87,3 %
Nord-Hålogaland	104,8	90	87 632	84 724	71 370	84,2 %
Bispemøtet	4	0	7 290	6 108	3 309	54,2 %
Kirkerådet*	100,3	0	226 896	204 022	77 535	38,0 %
Total	1558,3	1 294,90	1 466 676	1 423 356	1 187 154	83,9 %

Kilde: Kirkerådet. Rettssubjektets pensjonskostnader på kr 169 460' er her holdt utenfor. Eksterne stillinger er ikke inkludert i årsverk.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Kartlegging av digitale aktiviteter

Det ble tidlig klart at den ordinære årsstatistikken for kirken ikke ville gi et godt nok bilde av aktivitetene i 2020. Det ble derfor besluttet å ta inn et ekstra felt i menighetenes årsrapportering til SSB, og Rambøll Management Consulting ble engasjert til å gjennomføre to kartlegginger av menighetenes aktiviteter.

Den første kartleggingen (Rambøll I) ble gjennomført i perioden 23. juni til 2. september 2020, og dekket aktiviteter i perioden 13. mars til 15. juni 2020. Den andre kartleggingen (Rambøll II) ble gjennomført 6. til 22. januar 2021, og dekket aktiviteter i perioden 16. juni til 31. desember 2020. Kartleggingene ble gjennomført ved at invitasjoner til å besvare et web-skjema ble sendt til alle sokn via fellesrådene. I den andre kartleggingen var det mulig å levere ett skjema på vegne av flere sokn.

Den første kartleggingen hadde en svarprosent på 66 %, og den andre på 76 %. Alle bispedømmer er representert i kartleggingene, både små og store sokn har rapportert og resultatene anses som robuste. Tre tema ble dekket av begge kartleggingene: Gudstjenestelivet, kunst og kultur, og trosopplæring. Det ble rapportert både om antall digitale aktiviteter og om digitale deltakere, definert som unike visninger på over tre sekunder, der hvor denne informasjonen er tilgjengelig.

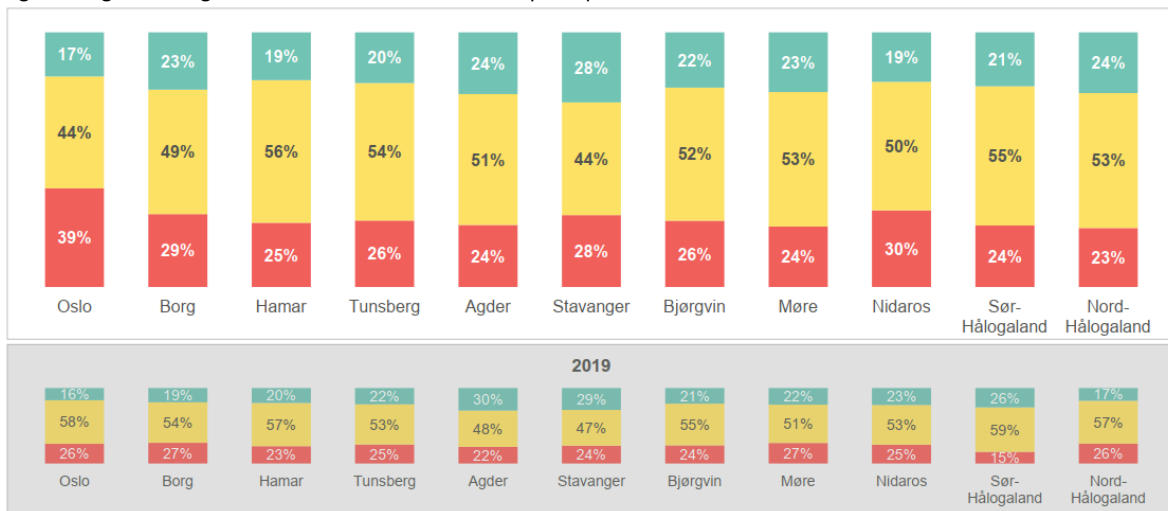
I årsstatistikken, som samles inn av SSB, ble det lagt til et felt for føring av direkte strømmede gudstjenester som ikke også ble gjennomført fysisk, og et felt for rapportering av digitale deltakere som hadde sett minst 85 % av gudstjenesten.

Medlemsundersøkelsen 2020

Høsten 2020 ble det gjennomført en begrenset medlemsundersøkelse. Hensikten med undersøkelsen var å få større innsikt i medlemmenes forventninger og holdninger til kirken og til kirkelige handlinger under koronapandemien. Til forskjell fra medlemsundersøkelsen vi gjennomførte i 2019, inkluderte undersøkelsen digital deltakelse på lik linje med fysisk, i lys av de strenge begrensningene på arrangementer under pandemien.

Ved hjelp av to spørsmål knyttet til tro og til hvor ofte man besøker kirken enten fysisk eller digitalt, ble respondentene kategorisert i tre grupper: De som bruker kirken aktivt (grønn gruppe), de som bruker kirken mer sjelden, men ønsker å være medlem (gul gruppe) og de som bruker kirken svært sjelden og har et distansert forhold til den (rød gruppe).

Figur 1: Segmentering i medlemsundersøkelsen fordelt på bispedømme

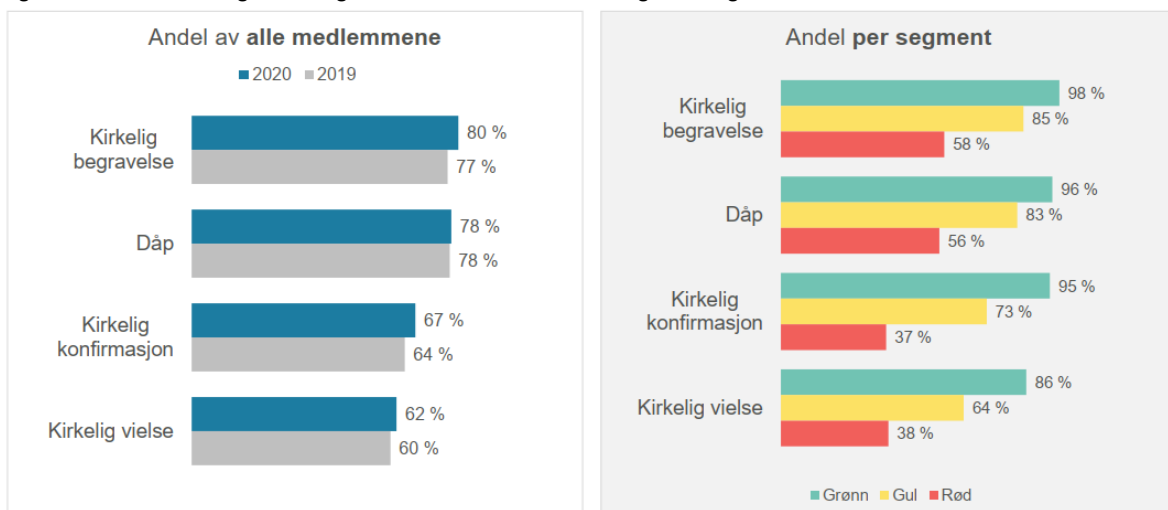
n= 2988 ? Segmentfordeling

Kilde: Den norske kirkes medlemsundersøkelse

Medlemsundersøkelsen viser at innbyggerne i bispedømmene har en noe ulik tilnærming til tro og kirkeliv. Samtidig er bildet relativt likt som i 2019: halvparten tilhører den gule gruppen, altså de som sjelden bruker kirken, men som vil være medlem (gjennomsnitt på 50 %, 54 % i 2019). De som har et distansert forhold til kirken, rød gruppe, utgjør 28 % (24 % i 2019) og de aktive i grønn gruppe utgjør fortsatt 22 %.

Blant kirkens medlemmer har åtte av ti medlemmer deltatt på noe i tilknytning til kirken de siste 12 måneder enten fysisk eller digitalt. I 2019 ble det kun spurt om fysisk deltakelse. 62 % har besøkt en gravplass/kirkegård.

Figur 2: Ønske om kirkelige handlinger som andel av medlemmer og etter segment

Kilde: Den norske kirkes medlemsundersøkelse

A. Samlet oversikt resultater og måloppnåelse

Tabell 5: Oversikt mål- og resultatoppnåelse sammenlignet med 2019. Inkl ikke digitale aktiviteter, angitt separat i kolonne 1

Strategiske mål	Resultatmål	Resultat	
Gudstjenestelivet blomstrer	Vekst i antall deltakere per gudstjeneste	Deltakere i snitt: 45, ned -55% Inkl strømmede gudstj: 74, -28%	
	Flere velger kirkelig vigsel	Nedgang -6% i andel av alle ekteskap, ned -29% i antall	
<i>Digitale aktiviteter 'Gudstjenestelivet'</i> Antall: 13 200 Deltakere: 4,8 mill.	Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe	Ned -0,3% til 85,2 % andel av døde	
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Ant sokn med samisk i gudstj-ordning ned fra 141 til 139	
Flere søker dåp og trosopplæring	Oppslutningen om dåp holdes oppe	Andel døpte av fødte ned -8,3% fra 51% til 43%	
	Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil	Deltakelse i gjennomførte tiltak ned -26%, antall tiltak ned -30%	
	Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15 år ned -2% til 78,9%	
Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet	Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangement	Deltakere totalt tilbake -73%	
	Flere åpne kirker	Ant sokn med åpne krk opp fra 558 til 711. Ant dager ned -33%	
Kirken engasjerer seg i samfunnet	Flere menigheter med diakonal betjening	Antall sokn øker med 9 % til 715	
	Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge	Antall sokn synker fra 335 til 200	
	Arbeid med religionsdialog styrkes	Antall fora i bispedømmene ned fra 52 til 34	
	Kirkens digitale nærvær øker	Stor økning hva angår alle parametre	
	Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom	Stor økning i medieoppslag og strømming. Ant arenaer stabilt.	
	Samarbeidet kirke/skole styrkes	-64% i ant skolegudstjenester -47% i ant barnehagegudstj.	
Flere finner sin plass i kirkelig arbeid	Rekruttering til vigslede stillinger styrkes	Ant vigslede ned fra 75 til 68	
	Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken	Nedgang i totalt antall frivillige på -21%	
	Kirkelige medarbeidere trives i jobben	Sykefravær 5,4 %, opp fra 4,8%.	
	Tilbud for unge i menighetene styrkes	Antall tilbud i aldersgruppen 13-30 år ned -14%	
Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon	Reduksjon i administrative kostnader	Opprettelse merkantile fellesenheter ga 15 mill kr til diakoni	

B. Resultater og måloppnåelse 2020

For å vurdere resultat- og måloppnåelse har Kirkerådet mottatt, innhentet og bearbeidet data fra en rekke ulike kilder. Menighetene har rapportert inn sin aktivitet via SSB, og Kirkerådet har mottatt data fra byrået. Det foreligger tall fra 1 157 av 1 164 sokn. Tidligere år er fjorårets tall blitt brukt ved manglende svar. Dette er ikke gjort i tallene for 2020, da pandemien gjør at 2019 gir et dårlig bilde av situasjonen i 2020. Øvrige datakilder er bispedømmene samt registre som Kirkerådet bruker. I tillegg kommer resultatene fra Rambølls kartlegginger. Bispedømmene leverer sine årsrapporter til Kirkerådet innen 1. mars. I løpet av mars og april gjennomførte ledelsen i Kirkerådet og preses en digital utviklingssamtale med biskop, bispedømmerådsleder og stiftsdirektør i hvert bispedømme. Oppsummeringer og elementer fra disse samtalene er tatt inn i denne rapporten.

B.1 Gudstjenesteliv

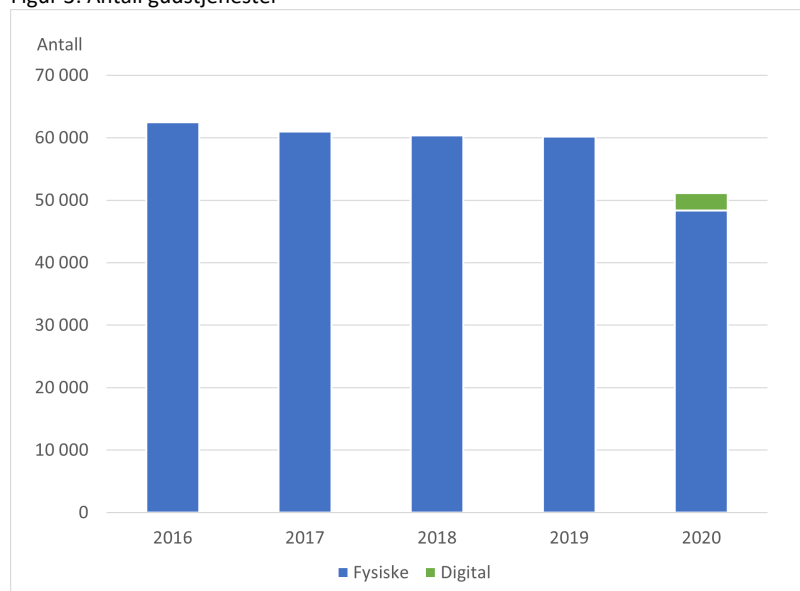
Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke

B.1.1 Gudstjenester

Strategisk mål: Gudstjenestelivet blomstrer

Resultatmål: Vekst i antall deltakere per gudstjeneste

Figur 3: Antall gudstjenester

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige. Digital vil si antall strømmede gudstjenester rapportert i SSB.

Tabell 6: Antall gudstjenester og deltakere per bispedømme

	Totalt antall gudstjenester	% endring fra 2019	Antall deltakere	% endring fra 2019	Gj.snitt antall deltakere	Endring
Agder og Telemark	5 344	-18 %	289 904	-53 %	54	-40
Bjergvin	6 797	-17 %	320 596	-56 %	47	-41
Borg	5 115	-20 %	230 737	-59 %	45	-44
Hamar	4 531	-21 %	185 048	-52 %	41	-27
Møre	3 040	-18 %	162 622	-54 %	53	-42
Nidaros	4 877	-13 %	221 329	-52 %	45	-36
Nord-Hålogaland	3 226	-20 %	134 944	-50 %	42	-26
Oslo	3 919	-29 %	220 800	-60 %	56	-44
Stavanger	4 587	-17 %	289 015	-55 %	63	-53
Sør-Hålogaland	2 834	-20 %	117 080	-52 %	41	-28
Tunsberg	4 098	-25 %	184 650	-58 %	45	-35
Den norske kirke	48 368	-20 %	2 356 725	-55 %	49	-39

Kilde: SSB – foreløpige tall. Strømmede gudstjenester er ikke inkludert.

I pandemiåret 2020 har antall fysiske gudstjenester i Den norske kirke gått tilbake med 20 % sammenlignet med 2019. Nedgangen i antall gudstjenester er ulik i bispedømmene og fordeler seg på en skala fra Nidaros med 13 % færre gudstjenester til Oslo med 29 %. Av totaltallet på 48 368 gudstjenester utgjør 37 900 gudstjenester på søn- og helligdager, en nedgang på 15 % fra 44 800 i 2019. Skalaen går fra 8 % færre gudstjenester på søn- og helligdager i Stavanger til Tunsberg med 22 % færre.

Gudstjenestedeltakelsen totalt i 2020 er ned 55 % sammenlignet med 2019, og bispedømmene ligger mellom -50 % (Nord-Hålogaland) og -60 % (Oslo). Ser vi på deltakere søn- og helligdager, er nedgangen 52 %, og her går skalaen fra -45 % (Nord-Hålogaland) til -55 (Oslo). Tilsvarende har gjennomsnittlig antall deltakere ved gudstjenester gått ned med 44 % (43 %) fra 87 (89) til 49 (51), tall for søn- og helligdager i parentes.

Smitteverntiltakene som ble innført i midten av mars endret seg kontinuerlig gjennom resten av fjoråret, og ga ulike antallsbegrensninger og stengte kirker fra kommune til kommune. Borg har påvist en sammenheng i forholdet mellom prosentandel av året kirkene har vært stengt i de ulike prostiene og den prosentvise reduksjonen i fysisk gudstjenestedeltakelse. Prosten i Toten påpeker også den generelle forsiktigheten hos folk til å samles, og «der man åpnet opp etter full nedstengning kom det ikke 50, men kanskje 30 og under det».

Tabell 7: Antall gudstjenester, utvalgte typer

	2019	2020	Endring
Gudstjenester totalt	60 166	48 368	-20 %
Gudstjenester med dåp	15 341	15 210	-1 %
Konfirmasjonsgudstjenester	2 988	4 286	43 %
Julaftensgudstjenester	2 352	2 277	-3 %

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall. Strømmede gudstjenester er ikke inkludert.

Statistikken viser at antall gudstjenester med dåp og julaftensgudstjenester kun har en svak tilbakegang, mens antall konfirmasjonsgudstjenester har økt med 43 %. Dette gir en betydelig endring i hvordan det totale gudstjenesteantallet er sammensatt sammenlignet med tidligere år.

Menighetenes årsstatistikk angir at 2766 gudstjenester ble strømmet i fjor og at 1,4 millioner så minst 85 % av sendingen. Dette gir i snitt 519 deltakere per gudstjeneste. Flere bispedømmer har gjort egne stikkprøver, og mener disse anslagene er lave. Hvis vi gjør som Statistisk sentralbyrå i sin publisering av de foreløpige tallene 16.03.2021 og slår sammen fysiske og strømmede gudstjenester, reduseres nedgangen i gudstjenestedeltakelsen totalt fra -55 % til - 28 % og snittet per gudstjeneste øker fra 49 til 74.

Tabell 8: Digitale aktiviteter og deltakere, gudstjenestelivet

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	721	465	185 224	151 307	1 186	336 531
Borg	1 191	1 034	592 095	448 894	2 225	1 040 989
Hamar	964	340	165 994	249 689	1 304	415 683
Tunsberg	960	274	196 073	136 959	1 234	333 032
Agder og Telemark	1 190	320	309 224	103 990	1 510	413 214
Stavanger	978	669	598 625	134 486	1 647	733 111
Bjørgvin	852	576	376 411	254 199	1 428	630 610
Møre	746	225	236 508	159 606	971	396 114
Nidaros	459	239	144 642	48 029	698	192 671
Sør-Hålogaland	279	233	86 729	86 075	512	172 804
Nord-Hålogaland	351	145	115 118	40 842	496	155 960
Den norske kirke	8 691	4 520	3 006 643	1 814 076	13 211	4 820 719

Kilde: Rambøll. Tallene inkluderer gudstjenester og publisering av preken, andakt og bønner (utdrag av gudstjeneste).

SSB ba menighetene rapportere på strømmede gudstjenester som ikke ble rapportert annet sted og deltakerne måtte ha sett minimum 85 % av sendingen. Rambøll har i sine kartlegginger spurt menighetene om antall aktiviteter og deltakere målt etter antall tre-sekundersvisninger. Tallene er usikre, men gir et godt bilde av hvor omfattende den digitale aktiviteten har vært. Holder vi det som er registrert som fysiske aktiviteter utenom, viser kategorien «Gudstjenestelivet» publisering av preken, andakt eller bønner som video eller i tekstform på nett. Legger vi disse tallene til grunn, viser kartleggingen rundt 13 200 aktiviteter med til sammen nær 5,4 millioner deltakere. Dette gir i snitt 400 deltakere per aktivitet. Det er store forskjeller mellom bispedømmer, prostier og menigheter når det gjelder digital aktivitet. Borg bispedømme skiller seg ut med over en million deltakere på 2 200 aktiviteter, et snitt på 450. Stavanger (740 000 deltakere) og Bjørgvin (640 000 deltakere) har samme snitt i deltakelse på sine registrerte digitale aktiviteter innen «Gudstjenesteliv».

I tillegg til digitale formidlinger fra kirkerommet har menighetene valgt flere alternative gudstjenesteformer i friluft, som drive-in gudstjeneste, stadiongudstjeneste, bålpannegudstjeneste, vandregudstjeneste, gudstjeneste på kirketrappa, ved lystenningssteder og utendørs julekrybber. Tunsberg melder til og med om gudstjeneste i nettsamfunnet «Minecraft».

Den norske kirke har brukt store ressurser på gudstjenestereform de siste 15 årene, og med utgivelse av bøkene Gudstjenestebok og Liturgisk musikk i 2020 kan det sies at dette kapitlet i reform av gudstjenestelivet er avsluttet. Den nye hovedgudstjenesten tas i bruk i alle menigheter senest første pinsedag 2021.

Det digitale kvantespranget utløst av pandemien i mars i fjor har startet et nytt kapittel: «Då kyrkjene stengde såg vi i bispedømmet mange som heiv seg rundt, som om Jesus skulle ha bedt dei om å hiva ut garnet på andre sida, og sette i gang med ulike kreative tiltak og fekk vist nye talantar,» skriver Bjørgvin i sin årsrapport.

Erfaringer

Det finnes en god del tallunderlag og erfaringer å bygge på i arbeidet med den nye normalen på kort sikt. Rambøll-kartleggingen sier at en tredel av menighetene laget digitale gudstjenester i 2020, og 68 % har samarbeidet om slike tiltak. Ti menigheter i Bjørgvin sto for over halvparten av alle digitale gudstjenestelige formidlinger i bispedømmet. 84 % av Oslo-menighetene svarer at de i perioden har tatt i bruk 1-4 nye digitale kanaler. Det er særlig Facebook som benyttes, men også YouTube og kirkens nettsider. Bispedømmene har gjennom året opparbeidet seg kunnskap om hvordan de kan støtte menighetene og fellesrådene med utstyr, kompetanse og opplæring. Det jobbes med hvordan kirken nasjonalt og regionalt best kan bidra til en helhetlig, bærekraftig organisering og ledelse av det digitale gudstjenestetilbudet, blant annet ved strategisk bruk av frivillige og samhandling mellom ansatte.

Digitalt gudstjenesteliv bidrar til å nå målgrupper som kirken lenge har strevd med å nå, det være seg ungdom og ferie- og fritidsfolket. Menigheter i Bjørgvin laget mediegruppe for konfirmanter som raskt kunne strøomme gudstjenester. Folk kan nå enkelt få med seg gudstjenesten på hytta når det passer dem, og for eksempel få nattverd i en åpen kirke med prest til stede på en onsdag.

Rambøll-kartleggingene gjør at Hamar konstaterer: «Etter hvert ble gudstjenestene færre og kortere (fra 1200 i starten av perioden til vel 300 siste halvår), uten at dette gikk ut over besøkstallet. Tvert imot. Antall deltakere er nesten doblet i samme periode!»

Bjørgvin rapporterer at det er «ein tydeleg trend at folk helst vil delta digitalt i si eiga kyrkje og sjå sin eigen prest». Rambøll II-rapporten støtter dette, der 69 % sier at det er viktig at det digitale arrangementet/gudstjenesten er i den lokale kirken. En fersk undersøkelse av Hans-Olav Hodøl og Egil Sæbø (Kirke og kultur 1/21) forteller at digitale gudstjenesteseere ønsker å delta aktivt: «Seerne ønsker gjenkjennelige og kortere gudstjenester. I tillegg vil de være mer delaktige.»

Veien videre

Alle bispedømmene forteller at digital formidling av gudstjenester har overgått forventningene, at den vil ha økt betydning for gudstjenestepraksisen i Den norske kirke fremover, og vil måtte balanseres med fysiske gudstjenester. «Det mellommenneskelige som vever menighetene sammen får ikke like gode kår digitalt som når man er fysisk sammen,» skriver Nord-Hålogaland i sin årsrapport. Særlig utfordrende for gudstjenestelivet i Den norske kirke var det at nattverd ble satt til side for ikke å bli en smittekilde: «Det livgivende måltid ble en trussel mot selve livet. Mange av menighetens folk og dets prester opplevde dette som svært krevende,» skriver prosten i Groruddalen i Oslo.

De fleste bispedømmene deler refleksjoner over hva gudstjeneste på nett er, om liturgiernes form og legitimitet og hvordan vi skal tenke om det sammen fremover. Bjørgvin og Borg bispedømmer argumenterer for at digitalt nærvær er nettopp deltakelse og ikke kun betraktning. «Det som no kjenneteiknar digitale media og internett, som vert kalla Web 2.0, er

interaksjon, der det ikkje er ein produsent og ein tilskodar, men deltakarar som vel ut og lagar si eiga digitale oppleving ut fra sin kontekst og gjev respons som til dømes på Facebook, som ofte vert brukt til å formidla gudstenester,» skriver Bjørgvin.

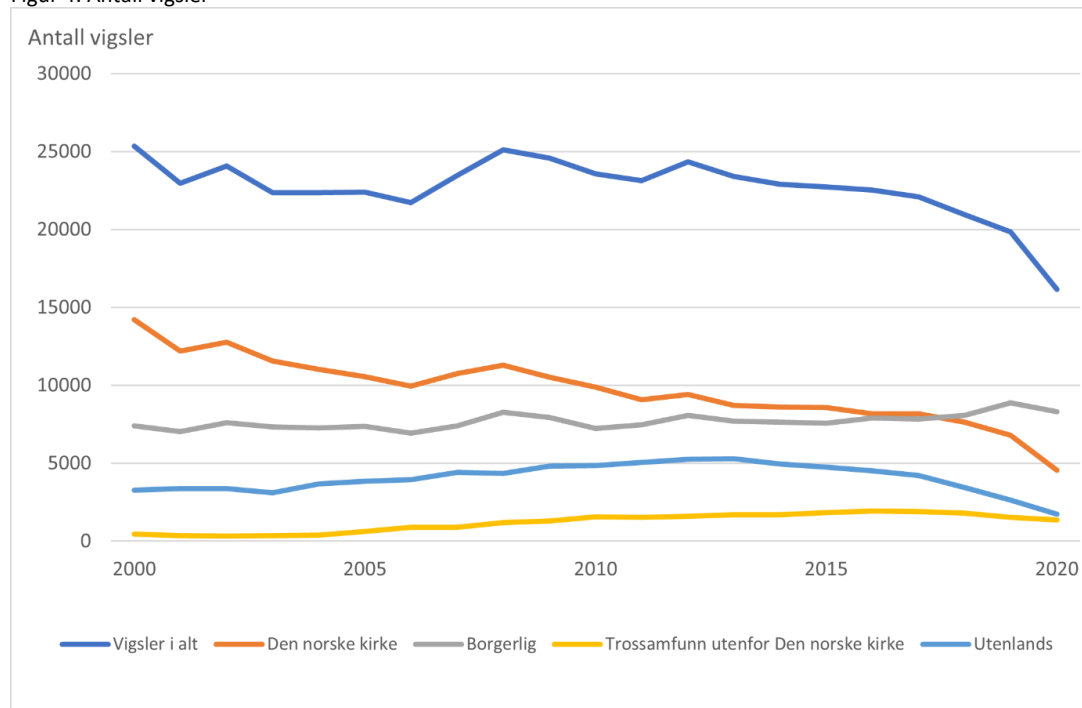
Borg har satt på agendaen hvordan reflektere teologisk over digitale gudstjenester som et uttrykk for kirkens tilstedeværelse i menneskers liv. Biskopens samtaler med presteskaper har vist at de er lojale mot gudstjenesteliturgien, samtidig som man har gjort tilpasninger til det digitale formatet: «Det har vært utvist stor kreativitet og teologisk kompetanse i utforming av TikTok-gudstjenester, Snapchat-gudstjenester, korte gudstjenester på syv minutter for Facebook og samtalesnutter på Instagram for ungdom».

Kirken har i 2020 hatt stor evne til omstilling, lojalitet mot krevende rammevilkår, digital kompetansebygging og tilpasning til en ny måte å være til stede i menneskers liv som kirke på nett. Den nye normalen er under utvikling, og for å kunne jobbe systematisk fremover er det et stort behov for forskning på trender og konsekvenser for hvordan kirken skal arbeide. Blant spørsmålene er: Hvordan kan liturgien tilpasses det digitale formatet for å skape nødvendig fleksibilitet samtidig som gjenkjennelse blir ivaretatt? Hvordan skape gode synergieffekter og etablere en bro mellom digitale og fysiske gudstjenester? Hvordan utvikle og dele innhold som i større grad treffer de som ikke jevnlig oppsøker kirkene?

B.1.2 Vigsler

Resultatmål: Flere velger kirkelig vigsler

Figur 4: Antall vigsler

Kilde: SSB

I 2020 har det vært en nedgang i antall vigsler i samtlige bispedømmer, og landsgjennomsnittet viser en nedgang på 29 %. Til sammenligning er nedgangen i antall inngåtte ekteskap totalt på landsbasis på 19 %. I 2019 utgjorde kirkelige vigsler 34 % av inngåtte ekteskap. I 2020 sank dette til 28 %, noe som er en nedgang i Den norske kirkes andel på seks prosentpoeng.

Gjennomsnittsalderen for de som gifter seg for første gang er økende¹, og om lag 25 % av de som velger å inngå ekteskap har vært gift tidligere². 30 % av dem som lever i et samliv er samboere. Andelen har steget med rundt 10 % de siste tiårene³. Det kan også nevnes at innvandrere som andel av befolkningen i aldersgruppen 20-44 år har økt fra 10 % i 2004 til 26 % i 2020 på landsplan.

Pandemien har medført mange avlyste eller utsatte vigsler over hele landet. Bispedømmene påpeker at nedgangen i antall kirkelige vigsler også må sees i sammenheng med at borgerlig vigsel er lettere tilgjengelig enn før og mindre sårbar for antallsbegrensninger. Når stort kirkebryllup ikke kunne gjennomføres i 2020, valgte enkelte brudepar borgerlig vigsel i stedet.

Undersøkelser har vist at mange tror at kirkelig vigsel er dyrere enn borgerlig, fordrer mange gjester og ikke kan være lite og enkelt. I løpet av fjoråret har kirkelig ansatte vist stor fleksibilitet og vært på tilbudssiden overfor dem som har ønsket kirkelig vigsel. Familier som har gjennomført enklere seremonier og seremonier med færre til stede, har opplevd disse som svært positive.

Menighetene tilbyr i økende grad drop-in vigsel, som senker terskelen for å gjennomføre et enkelt og rimelig bryllup. Kirken i Elverum inviterte til drop-in-dag i november og kunne gratulere ni brudepar. I tillegg ble 11 personer døpt. Lokalt arbeides det med å etterstrebe fleksibilitet, tilrettelegging og kvalitet, forenkle rutiner knyttet til påmelding og valg av tidspunkt og sted for vigsel.

Flere som har gjennomført kirkelig vigsel med forlovere og nærmeste familie i 2020 har ønsket å ha en velsigneshandling med større bryllupsfølge når koronarestriksjonene opphører. Det samme gjelder par som valgte å gifte seg borgerlig. Sør-Hålogaland skriver at «kirken i større grad kan markedsføre kirkelig velsignelse av borgerlig inngåtte ekteskap».

¹ Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/ikkje-sidan-1927-har-det-vore-sa-fa-bryllaup-i-norge>

² Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/05719>

³ Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/06854>.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/statbank/table/07459> og <https://www.ssb.no/statbank/table/07111>. Med innvandrere menes innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

B.1.3 Gravferd

Resultatmål: Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe

Tabell 9: Gravferd

	Antall gravferder			Antall døde			Andel gravferder av døde		
	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i p.p
Agder og Telemark	3 369	3 274	-2,8 %	4 014	4 044	0,7 %	83,9 %	81,0 %	-3,0
Bjørgvin	4 152	4 189	0,9 %	4 637	4 767	2,8 %	89,5 %	87,9 %	-1,7
Borg	4 512	4 537	0,6 %	5 433	5 475	0,8 %	83,0 %	82,9 %	-0,2
Hamar	3 692	3 600	-2,5 %	3 982	3 885	-2,4 %	92,7 %	92,7 %	-0,1
Møre	2 152	1 981	-7,9 %	2 320	2 180	-6,0 %	92,8 %	90,9 %	-1,9
Nidaros	3 048	2 998	-1,6 %	3 568	3 424	-4,0 %	85,4 %	87,6 %	2,1
Nord-Hålogaland	1 924	1 909	-0,8 %	2 036	2 001	-1,7 %	94,5 %	95,4 %	0,9
Oslo	3 450	3 636	5,4 %	5 006	5 338	6,6 %	68,9 %	68,1 %	-0,8
Stavanger	2 705	2 769	2,4 %	3 026	3 117	3,0 %	89,4 %	88,8 %	-0,6
Sør-Hålogaland	2 098	2 149	2,4 %	2 269	2 215	-2,4 %	92,5 %	97,0 %	4,6
Tunsberg	3 663	3 543	-3,3 %	4 392	4 166	-5,1 %	83,4 %	85,0 %	1,6
Den norske kirke	34 765	34 585	-0,5 %	40 683	40 612	-0,2 %	85,5 %	85,2 %	-0,3

Kilde: SSB. Tall for antall gravferder i 2020 er foreløpige tall.

Fra 2018 til 2019 sank antall kirkelige gravferder i forhold til antall dødsfall i Norge med 1,8 prosentpoeng til 85,5 %. For 2020 er denne prosentandelen sunket med 0,3 prosentpoeng til 85,2 %. Antall kirkelig gravferder var 34 585. Antall døde var 40 612, kun 71 flere enn i 2019. Sør- og Nord-Hålogaland har begge en gravferdsprosent på over 95 %, mens Oslo er nede på 68 %.

Andelen kirkelige gravferder påvirkes av faktorer som økning i andelen av befolkningen som ikke er medlem i noen form for tros- og livssynssamfunn, samt andelen med innvandrerbakgrunn. I de store byene meldes det om et økende antall som ikke ønsker noen seremoni i det hele tatt. I noen byer fortsetter konkurransen å øke fra aktører som tilbyr alternative seremonier.

Kontakten mellom kirkelig betjening og gravferdsbyråene er i fokus. Møre bispedømme skriver: «Vi meiner det særleg er nødvendig med auka informasjon om kva kyrkjeleg gravferd er og kan vere, og sikre god samhandling med gravferdsbyråa». Nidaros bispedømme vil sammen med Kirkelig fellesråd i Trondheim arbeide grundig med problemstillingen, sett i lys av at det etableres tre nye nøytrale seremonirom i Trondheim, to i kommunal og ett i privat regi. Tunsberg bispedømme reflekterer over organiseringen av førstekontakten med de pårørende: «Når presten kommer for sent inn i dialogen, kan det gå ut over den sjelesørgeriske kvaliteten, ved at presten lett kan ende opp i en uheldig rolle som godkjenningsinstans istedenfor rådgiver.» Det samme kan en si om kirkemusikerens rolle i forhold til valg av musikk. Valg av musikk og fremføringstype håndteres i hovedsak i dag i stor grad ut fra lokale skjønn. Dette utfordres nå sterkere av pårørende som vil lage en seremoni som preges av hvem avdøde var. Stavanger skriver at «i praksis er det sjeldan kyrkjelydane ikkje finn gode løysingar, men det handlar også om ikkje å praktisere rammene for stramt».

Pandemien innebar strenge restriksjoner ved dødsfall på institusjoner og sykehus. Sterke begrensninger på deltakelse i seremoni og minnesamvær har i noen grad flyttet sorgbearbeidelsen fra fellesskapet til det mer private. Strømming av gravferdene har gjort at flere kunne delta, og er et tilbud som er kommet for å bli.

Mange i Den norske kirke har gjort tiltak for å legge til rette for sorgstøtte i pandemiåret. Oslo bispedømme rapporterer om tre ganger så mange påmeldinger til sorggrupper sammenlignet med de siste årene. Samtalene fra sorggruppene vitner om alvorlige sorgreaksjoner, om større tapsopplevelse og fravær av håp og mening. Prosten i Asker sier at prestene «påfallende ofte, og mer enn ellers, har opplevd takknemlighet for møtet med kirke og seremoni. (...) Behovet for nærhet, trøst og støtte er trolig blitt ekstra stort under de stramme og skiftende smittevernreglene». Bjørgvin bispedømme har i samarbeid med Kirkens Bymisjon og fellesråd videreutviklet tiltaket «Førstehjelp ved sorg» til satsing på sorg hele oktober: *Sorgmånaden* er et strategisk valg for å «løfte eit mellommenneskeleg tema som kyrkja har særleg kompetanse på», og fungerer også som et oppspill til Allehelgensdag.

Det er verdt å nevne at kirkene gjennom hele året har hatt 20-50 deltakere i over 34 500 gravferder og at det kun en håndfull steder er registrert smitte i etterkant. Det samme er tilfellet for alle andre samlinger og arrangement i kirkelig regi.

Det er ved gravferder kirken møter flest mennesker, og Kirkerådet har i 2021 kirkelig gravferd som ett av fem fokusområder. Det vil igangsettes forskning og etableres flere arenaer for samtale om gravferd med ulike aktører. Fra 1.1.2021 telles fremmøtte ved kirkelig gravferd, noe som mange har etterlyst i flere år. Dersom smittevernrestriksjonene tillater det, vil Allehelgensdag 2021 være en viktig anledning for at Den norske kirke igjen kan samle mennesker som får stå sammen i sorgen etter dødsfall i 2020.

Gravplassrådgivning

I henhold til Prop. 130 L (2018-2019) gjorde et enstemmig Storting vedtak om at fylkesmannen skulle overta oppgavene og ansvaret bispedømmerådene har i gravplassaker. Departementet gjorde vedtak om at oppgavene skulle legges til Fylkesmannen i Vestfold og Telemark (FMVT), med arbeidssted i Tønsberg. Endringen ble gjennomført da loven trådte i kraft 1.1.2021, og to årsværk ble virksomhetsoverdratt. Det vises til gravplassrådgiverens egen rapport for 2020.

B.1.4 Samisk kirkeliv

Resultatmål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Tabell 10: Samisk kirkeliv

	2017	2018	2019	2020
Antall sokn som har hatt gudstjenester med samisk innslag	148	176	193	184
Antall gudstjenester med samisk innslag	2 524	3 321	3 500	3 543
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i ordning for gudstjenesten	113	120	141	139
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i lokal trosopplæringsplan	57	61	73	88
Totalt antall sokn i Den norske kirke (til sammenligning)	1 204	1 197	1 193	1 164

Kilde Bispedømmene og SSB. Tall for 2020 er foreløpige.

De siste årene har det vært en svak økning av indikatorer som viser bruk av samisk språk i menigheter i Den norske kirke. Den største økningen er i antallet gudstjenester med samiske innslag, noe som antakelig er en konsekvens av at biskopene i de tre nordligste bispedømmene har oppfordret alle prester til fast å ta i bruk samiske språkmarkører i gudstjenestene. Det vil for de fleste si åpningsord og velsignelse på samisk. Nord-Hålogaland har 1 500 av de 3540 gudstjenestene med samisk innslag, mens Nidaros har 1375 og Sør-Hålogaland 630.

Da pandemien traff fikk Samisk kirkeråd umiddelbart oversatt den forkortede gravferdsliturgien som ble vedtatt av Kirkerådet, og godkjente oversettelser til sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk i begynnelsen av april 2020.

Flere menigheter samarbeidet om å publisere på nettet andakter, gudstjenester, salmer og kristne tekster på de ulike samiske språkene. Nedstengningen av kirker gjorde at arbeidet brått kom ganske langt.

Kautokeino menighet fikk raskt etablert et samarbeid med lokalradioen i Kautokeino og sendte faste samiskspråklige gudstjenester hver søndag. Menigheten har fortsatt med strømming av gudstjenester som alle ligger tilgjengelig på YouTube. Før jul samarbeidet Samisk kirkeråd med tre menigheter om utarbeidelse av julegudstjenester som ble lagt ut på Facebook på julaften. Disse digitale aktivitetene har gitt mange flere samisktalende mulighet til å kunne høre samisk språk der de bor.

Det har blitt arbeidet med oversetting av ordning for hovedgudstjenesten, men arbeidet har tatt lengre tid enn planlagt. Når det gjelder oversetting til lulesamisk har det vært vanskelig å finne oversettere som ønsker eller har tid til å ta på seg oppdraget.

I sin kontakt med utdanningsinstitusjonene løfter Kirkerådet og Samisk kirkeråd frem det store behovet for kirkelige medarbeidere som har kompetanse på samisk språk og kultur. Det ligger et potensiale i å få flere samisktalende frivillige til å delta i gudstjenester.

En enkel kartlegging i 2020 av kirkelige feiringer og markeringer av Samenes nasjonaldag 6. februar, viste at det til sammen var 49 ulike gudstjenester i syv bispedømmer. Det var flest gudstjenester i de tre nordligste bispedømmene, i tillegg var det seks gudstjenester i Hamar bispedømme, to gudstjenester i Oslo og Borg og én i Stavanger. Feiringen av nasjonaldagen er et viktig bidrag i arbeidet med å øke bruken og synligheten av samisk språk i kirker og gudstjenester.

Samiske trosopplæringsressurser

Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i lokal trosopplæringsplan har økt fra 73 i 2019 til 88 i 2020. Nidaros har flest med 42, Nord-Hålogaland har 21 som i fjor mens Sør-Hålogaland har økt fra 13 sokn i 2019 til 22 sokn i 2020. Årsrapporten fra Samisk kirkeråd peker på at det er god progresjon i arbeidet med samiske trosopplæringsressurser og at "et viktig arbeid på dette feltet er å bidra til at menighetsansatte har det de trenger av ressurser, informasjon og kunnskap for å kunne drive med samisk trosopplæring".

Mange menigheter har som tradisjon å gi en kirkebok i gave til fire-, fem- eller seks-åringer. I februar 2020 lanserte IKO i samarbeid med Samisk kirkeråd fire-årsboken *Mu girkogirji* med tilhørende aktivitetsbok på nordsamisk. Boken ble lansert i samarbeid med Karasjok menighet på en gudstjeneste med mange fire- og fem-åringer.

I 2020 ble det publisert nytt materiell både på nord-, sør- og lulesamisk til bruk sammen med barn og unge for å markere samenes nasjonaldag.

Kvensk kirkeliv

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har et nasjonalt ansvar for kvensk kirkeliv og har et eget kvensk kirkeutvalg. Bispedømmet er i ferd med å ferdigstille et salmehefte med gamle kvenske og oversatte norske salmer, «Gamle salmer mot nye tider». Hftet skal bidra til å vitalisere kvensk gudstjenesteliv og gjøre gudstjenestene livsnære og relevante.

Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid

Samisk kirkeråd har bidratt som en dialogpartner for både VID vitenskapelige høyskole Tromsø (VID) og Nord-Hålogaland bispedømme om utvikling av prosjektet Fornorskning og forsoning. Høsten 2021 vil VID tilby et videreutdanningstilbud til prester og andre kirkelige ansatte om dette temaet. Bispemøtet har vedtatt at dette studiet skal være del av deres etter- og videreutdanningstilbud i 2021.

I samarbeid med VID Tromsø startet arbeidet med å planlegge en konferanse om fornorskning og forsoning i mai 2022.

B.2 Dåp og trosopplæring

Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn

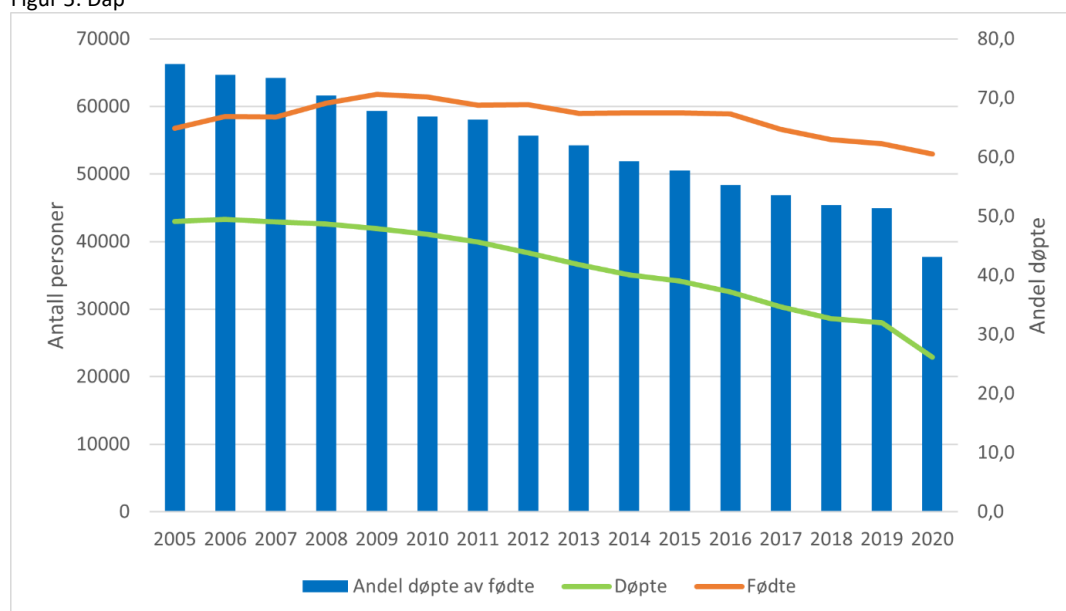
Strategisk mål: Flere søker dåp og trosopplæring

B.2.1 Dåp

Resultatmål: Oppslutningen om dåp holdes oppe

22 854 ble døpt i fjor, noe som i antall er om lag 4 700 færre enn i 2019, og 5700 færre enn i 2018. Andelen døpte av fødte har gått ned fra 51 % i 2019 til 43 % i 2020, en nedgang på 8,3 prosentpoeng. Diagrammet over viser en betydelig nedgang de siste 15 årene. Størst prosentvis nedgang er det i Borg og Nord-Hålogaland med 10,9 %.

Figur 5: Dåp

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB. Foreløpige tall for antall døpte 2020. Dåpstall fra og med 2016 viser totalt antall døpte i soknet. For 2015 og tidligere årganger er 'dåpshandlinger i soknet' benyttet.

Det ble i 2020 gjennomført dåp i 15 210 gudstjenester i Den norske kirke, med til sammen nesten 800 000 deltakere. Snittet på noe over 50 deltakere på disse gudstjeneste gjenspeiler de mange egne dåpsgudstjenestene for kun familie og nærmeste venner. Andelen dåpshandlinger utenfor eget bostedssokn er 65 %, noe som er på samme nivå som 2019.

Tabell 11: Døpte per bispedømme

	Dåpskull*		Døpte		Andel døpte		Endring i p.p.
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	
Agder og Telemark	4 463	4 284	2 584	2 103	58 %	49 %	-8,8
Bjergvin	6 745	6 488	3 984	3 282	59 %	51 %	-8,5
Borg	7 122	6 918	3 378	2 527	47 %	37 %	-10,9
Hamar	3 141	3 041	2 067	1 741	66 %	57 %	-8,6
Møre	2 556	2 487	1 701	1 496	67 %	60 %	-6,4
Nidaros	4 701	4 582	2 806	2 334	60 %	51 %	-8,8
Nord-Hålogaland	2 312	2 297	1 426	1 167	62 %	51 %	-10,9
Oslo	11 099	11 451	3 139	2 530	28 %	22 %	-6,2
Stavanger	5 493	5 223	3 173	2 671	58 %	51 %	-6,6
Sør-Hålogaland	2 146	1 968	1 315	1 059	61 %	54 %	-7,5
Tunsberg	4 911	4 457	2 438	1 944	50 %	44 %	-6,0
Den norske kirke	54 689	53 196	28 011	22 854	51 %	43 %	-8,3

* Dåpskullet er beregnet som alle fødte i 4. kvartal året før til og med 3. kvartal statistikkåret.

Kilde: Den norske kirkes medlemsregister og SSB, statistikkbanktabell 01222 og 06929. Foreløpige tall for antall døpte 2020.

Hovedgrunnen til at nedgangen i dåp ikke er enda større, er at det over hele landet har vært tilbudt egne dåpsgudstjenester med de antalls- og avstandsbegrensninger som har vært gjeldende til enhver tid. I Østre Borgesyssel i Borg var hele 45 % av gudstjenestene med dåp egne dåpsgudstjenester.

Tunsberg bispedømme skriver om det som er representativt for alle bispedømmene: «Fra Nord-Jarlsberg prosti meldes det for eksempel at i løpet av 2020 har vi gjennomført mange dåpsgudstjenester med ett dåpsbarn og bare nære familiemedlemmer og venner til stede. Tilbakemeldingene på disse dåpshandlingene er svært gode. Flere gir uttrykk for at de har opplevd mer nærhet og kjent seg mer vel ved disse gudstjenestene enn da de sist hadde dåp i menighetens hovedgudstjeneste». «Tenk at me har heile kyrkja for oss sjølve,» utbrøt en farfar i en dåpsgudstjeneste i Stavanger. Prosten i Nordre Aker prosti i Oslo skriver at «dåpsfolket deltar mer aktivt i handlingen, det blir en tett familiesamling, dåpen får fullt fokus, ingen trenger å kjenne seg usikre på liturgien eller kjenne seg «sett på» av mange ukjente». Mange har også gitt uttrykk for at det ikke var sikkert at de hadde valgt dåp om det hadde vært i en ordinær gudstjeneste. Ulike familiestrukturer gjør at det å slippe forventning om et selskap i etterkant av dåp kan være positivt for noen.

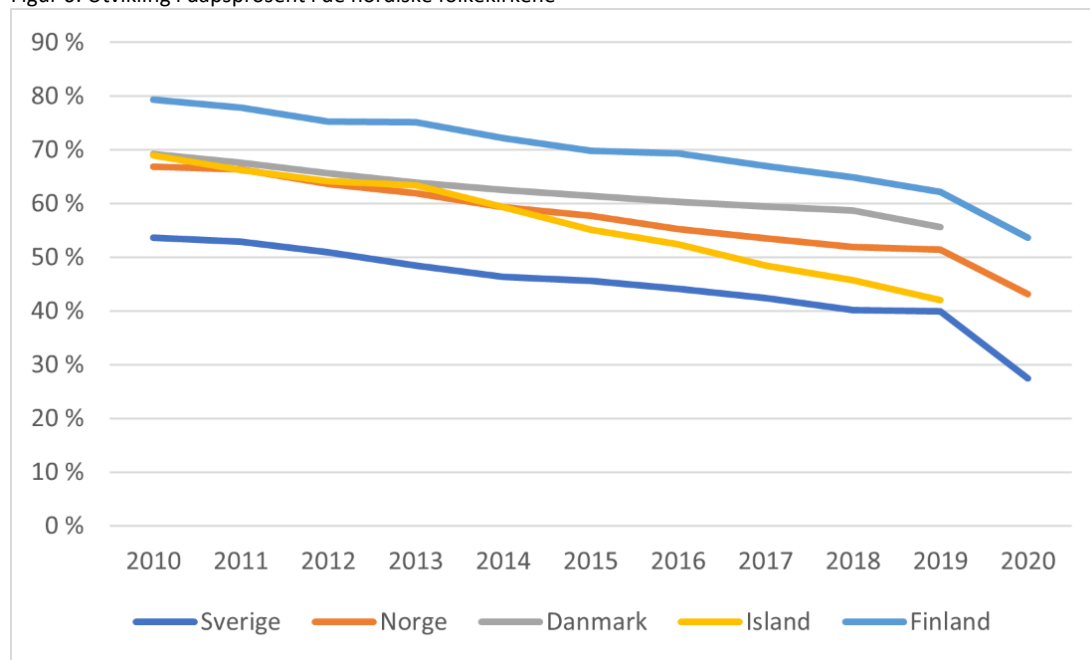
Som skrevet om i tidligere år, er årsaken til at færre blir døpt sammensatt: endrede forhold til tradisjon, tro og livssyn, ønsket om at barnet skal bestemme selv når det blir eldre og manglende kunnskap om dåpens betydning. Nidaros viser til at medlemsundersøkelsen avdekker at unge voksne født mellom 1990 og 2000 har lavest tall for trostilslutning og er mest tilbøyelig til å melde seg ut av kirken. Borgs medlemsundersøkelse bekrefter dette, da kun 21 % i aldersgruppen 15-29 år (kommende foreldre) er enig i at «Jeg opplever at kirken er relevant for meg».

Åpne dåpsdager og drop-in-dåp har flere steder vært supplement til dåp i gudstjenesten og egne dåpsseremonier. I Hamar bispedømme var det høsten 2020 en samkjørt kampanje med drop-in-dåp som resulterte i at i alt 29 personer ble døpt. Prosten i Sør-Østerdal sier: «drop-in-dåp har vært et av tiltakene for å senke terskelen til dåp og gjøre den mer tilgjengelig – ikke minst for større barn, ungdom og voksne». Statistikken for 2020 viser at 906 (1008 i 2019) ungdommer i

alderen 14-15 år ble døpt i forbindelse med konfirmasjon, andelen utgjør 4 % av de døde. 21 unge på 16-19 år ble døpt, og 117 voksne over 20 år.

Den norske kirke både nasjonalt og regionalt skal i sin kommunikasjon vise til at det aldri er for sent å bli døpt. Utvikling av ressurser for at ulike aldersgrupper kan bli kjent med dåpen, er et prioritert tiltak. Videre er det viktig at mangfoldet i alder kommer til uttrykk i dåpsgudstjenesten. I Tunsberg ble det arrangert en konkurranse om å skrive en ny salme for dåp med særlig fokus på unge mennesker som velger dåp for eksempel i forbindelse med konfirmasjon. 81 forslag kom inn og tre salmer er gitt ut og arrangert for kor, solister, band og orgel.

Figur 6: Utvikling i dåpsprosent i de nordiske folkekirkene

Kilde: Churches in time of change, SSB (tall for 2020 er foreløpige), Svenska kyrkan, Folkekirken, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Statistics Finland.

Den norske kirke er med i det nordiske prosjektet «Baptism in times of change» i regi av Det lutherske verdensforbund. En sammenligning av utviklingen i dåp i de fem nordiske folkekirkene over tid, viser samme fallende tendens i alle landene, og her vil det være stor nytte av felles erfaringer og ny forskning fremover.

Den norske kirke mottar ikke lenger fødselsmeldinger, og inviterer dermed ikke barn av medlemmer til dåp. Kirken er derfor stadig mer synlig i ulike mediekkanaler med informasjon om og mulighet for dåp. Kontinuerlig annonsering om dåp på google gjennom året og innholdsmarkedsføring i nettmedier er eksempler på dette. Innholdsmarkedsføring i juli 2020 oppnådde tre millioner visninger og 39 000 lesere. Andelen som klikket seg videre inn på kirken.no var på 1,3 %, noe som er høyere enn gjennomsnittet for denne type markedsføring. Mange menigheter har ennå ikke digital påmelding til dåp noe som er en forutsetning for å nå de unge. Sør-Hålogaland sier at «På de steder der man har lykket med dette, ser man at mange påmeldinger kommer inn i helgene».

Babysang har vist seg som en viktig rekrutteringsarena for dåp, og 1074 menigheter rapporterer om babysang enten i egen menighet eller i samarbeid med andre. Rambøll-rapporten forteller at 8 % av menighetene har hatt digital babysang. Mange steder har barselgrupper og andre

lavterskeltilbud til nyfødte og deres foreldre vært avlyst. Som Nidaros bispedømme påpeker, har babysang vært viktig både for trosopplæring, diakoni og for kirkens kontakt med nybakte foreldre i året som har gått: «Siden mange har utsatt dåpen eller utsatt å melde barnet til dåp i år, blir relasjonsbyggingen gjennom babysang ekstra viktig».

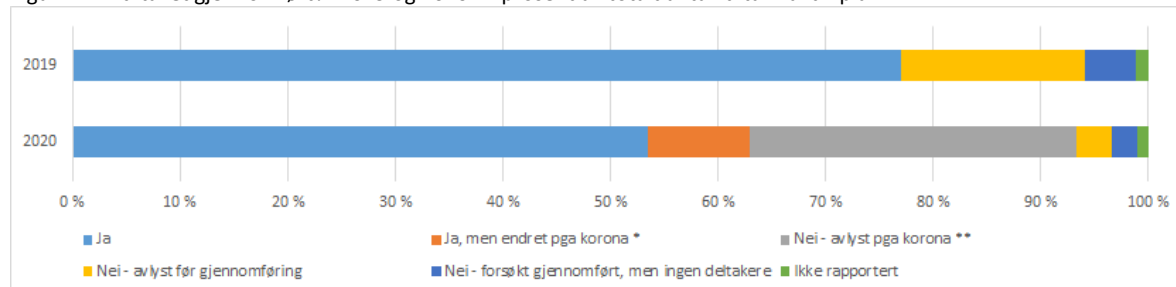
Prosten i Bærum tror «erfaringer med små og korte dåpsgudstjenester er så gode at dette vil være med på å endre vår dåpspraksis fremover», og oppsummerer dermed tilbakemeldingene fra samtlige bispedømmer. Denne praksisen utgjør et brudd med tradisjonen de siste 10- årene med at dåpen skjer i menighetens hovedsamling. Tidligere skjedde dåpen ofte umiddelbart etter gudstjenesten.

B.2.2 Trosopplæring

Resultatmål: Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Totalt ble det registrert 169 000 deltakere på gjennomførte trosopplæringstiltak i 2020 mot 230 000 i 2019, en tilbakegang på 26 % . Antall tiltak er redusert med 30 % fra 2019. Det gjennomsnittlige timetallet tilknyttet tiltakene per menighet sank fra 270 timer i 2019 til 183 timer i 2020. Trosopplæringstiltak med overnatting, som Tårnagent og Lys våken, har vært vanskelig å gjennomføre. Det illustreres ved at antall deltakere totalt på Lys våken gikk ned 64 % fra 2019 til 2020, og at antall gjennomførte tiltak sank fra 834 til 323.

Figur 7: "Er tiltaket gjennomført?" 2019 og 2020 – i prosent av totalt antall tiltak i aktiv plan

Kilde: Menighetenes rapportering i *Planverktøy for trosopplæring*

Menighetene rapporterer at 5.488 tiltak ble avlyst på grunn av koronapandemien. Oppslutningen blant de som fikk invitasjon til de tiltakene som ble gjennomført, ligger i gjennomsnitt på 47 %, noe som er tett på tallene fra 2019.

1716 trosopplæringstiltak (9 %) ble endret som følge av pandemien. I Oslo bispedømme utgjør det 15 % av tiltakene, I Sør-Hålogaland er kun 3 % endret, noe som blant annet tilskrives reviderte planer med mye uteaktivitet i hage og natur «med skapelsesteologiske vinklinger og bærekraftshensyn i fokus». Alle bispedømmer melder om stor omstillingsvilje i menighetene for å kunne tilby trosopplæring for barn og unge også i 2020. Bjørgvin bispedømme bemerker: «Vi skulle kanskje trudd at talet hadde gått enda meir ned ved tidvis full nedstengning og samlingsforbud, men det er utruleg kva kyrkjelydane har fått gjennomført og den evna dei har vist til omstilling».

Tiltak som fire-års bok og breddetiltak for seks-åringer har svakere nedgang i antall deltakere enn andre breddetiltak. Mange menigheter forteller om god respons på tilbudet om å få kjørt

fire-års bok eller seks-års bok hjem eller motta den i posten. Andre delte ut bøkene under Åpen kirke eller at den kunne hentes på kirkekontoret.

Tabell 12: Digitale trosopplæringsaktiviteter og -deltakere

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	447	217	36 354	33 915	664	70 269
Borg	417	278	85 348	46 176	695	131 524
Hamar	387	85	50 635	23 861	472	74 496
Tunsberg	330	161	47 723	20 361	491	68 084
Agder og Telemark	257	128	32 716	13 464	385	46 180
Stavanger	325	140	39 299	7 442	465	46 741
Bjørgvin	361	250	52 029	28 482	611	80 511
Møre	160	75	21 600	16 193	235	37 793
Nidaros	229	120	24 158	8 135	349	32 293
Sør-Hålogaland	78	51	1 911	4 802	129	6 713
Nord-Hålogaland	278	45	8 334	2 658	323	10 992
Den norske kirke	3 269	1 550	400 107	205 489	4 819	605 596

Kilde: Rambøll

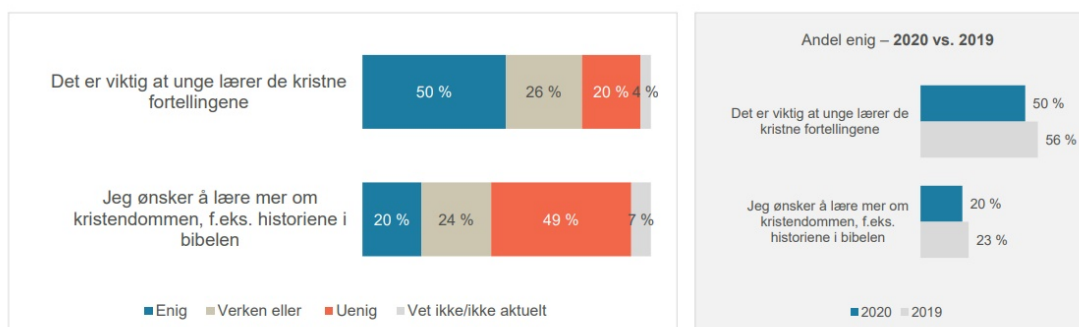
I Rambøll-undersøkelsen er det meldt om 4 819 digitale aktiviteter for trosopplæring med til sammen 605 596 deltakere i perioden 12.03-31.12. Halvparten av menighetene som har svart på undersøkelsen har hatt digitale trosopplæringstilbud våren 2020. Tallene for høsten viser at menighetene startet opp med flere fysiske aktiviteter samtidig som mye av det digitale aktivitetstilbudet ble opprettholdt.

Hamar gir eksempler på den store kreativiteten i nye tiltak: «Vandringer på kirkegården, stolpejakt, TikTok-hilsener, utearrangement med lystenning, lysvandring om julekrybbe i garasje på kirkegården, geo-coaching for barnefamilier, ungdomstreff på zoom, samtaler på telefon, filmer som legges ut på sosiale medier.»

Menighetene slår fast at de ser gevinster av å gjøre ting på andre måter: «Vi har blitt utfordra til å tenkje nytt, og det er ikkje alltid at plan B har blitt så mykje dårlegare enn plan A,» siteres en trosopplærer i Bjørgvin.

I november 2020 ble det sendt henvendelse til alle medlemmer registrert med ett eller flere tilhørende barn født fra og med 01.01.2006, for å fortelle at tilhørighetsordningen opphørte fra nyttår, og gi tilbud om fortsatt informasjon fra lokalmenigheten. Det ble også sendt henvendelse direkte til tilhørende født i tidsrommet 2003-2005. Til sammen kontaktet Den norske kirke 115 949 tilhørende. Foreløpige tall viser at 2662 har svart positivt på å motta informasjon fra sin menighet om trosopplæring.

Figur 8: Uttrykt støtte blant medlemmene til trosopplæring

n= 2988 ? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Kilde: Medlemsundersøkelsen 2020

I medlemsundersøkelsen 2020 sier 50 % av medlemmene at det er viktig at unge lærer de kristne fortellingene. Legger vi til «verken eller»-gruppen har vi tre av fire potensielle interessenter. Markedet er derfor stort. Det samme kan sies om potensialet i antallet voksne som ønsker å lære mer om kristendommen: 20 % sier seg enig i utsagnet, 44 % hvis «verken eller»-svarene inkluderes.

Stavanger viser til at i deres bispedømme utgjør gruppen som sier seg enig i at de vil lære mer hele 90 000 medlemmer. Borg, Hamar og Stavanger bispedømme bestilte en egen medlemsundersøkelse fra Opinion som viste at nesten to av tre har fått informasjon fra Den norske kirke i løpet av det siste året. Det er interessant å merke seg også med tanke på trosopplæring for voksne, at av denne informasjonen er det menighetsbladet som helt klart når lengst ut. Stavanger skriver: «Totalt 77 % av de som har mottatt bladet frå kyrkjelyden det siste året svarer at dei har bladd eller lest i nokre av dei. Det er eit oppsiktsvekkande høgt tal, og viser at kyrkjebladet framleis har sin misjon og når inn til mange menneske i kyrkjelydane.»

Flere steder satses det på podcast som medium for trosopplæring for voksne. Hamar bispedømmekontor har i flere år produsert *Pod for Gud og hvermann*, hvor profilerte personer blir intervjuet om kirke og samfunn. I Stavanger produserer to prester *Mangfoldig hverdag*. *Søndagsskole for voksne* er Den norske kirkes podcast med hovedmålgruppe dåps- og konfirmantforeldre.

På Gjøvik er det *Jacken og Jens* som reflekterer over bibeltekster i korte videosnutter rettet mot den voksne befolkningen.

Når det gjelder tilbud etter konfirmasjon går antall deltakere på lederkurs ned med 1000 deltakere til 2360 i 2020. Oslo bispedømme påpeker at dette trolig har sammenheng med at det i 2020 ikke ble gjennomført fysiske konfirmasjonsleirer. KIFO-rapporten «Etter konfirmasjonen - exit eller transitt? Ungdomsarbeid i Den norske kirke og unge voksnes tilknytning til kirken»⁴ konkluderer at «For å få ungdommer til å delta i kirken etter konfirmasjonen er det altså viktig å legge til rette for et godt ungdomsmiljø og skape gode relasjoner til de som jobber i kirken». Fra

⁴ Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO), http://www.kifo.no/wp-content/uploads/2020/10/Rapport_2020_3_Etter_konfirmasjon_exit_eller_transitt.pdf

rekrutteringsarbeidet vet man også hvor avgjørende et godt arbeid etter konfirmasjonstiden er for Den norske kirke.

Både organisering og innhold i trosopplæringen med rapporteringskrav, grad av fleksibilitet og valg av arbeidsmåter har vært diskutert på alle nivåer i Den norske kirke i lengre tid. Kirkerådet nedsatte i 2020 et utvalg som skal gjennomgå trosopplæringen i sin helhet og anbefale hva som skal prege mål, innhold og organisering av trosopplæring i Den norske kirke. Koronatiden har gitt utvalget et større erfaringsgrunnlag å bygge på.

B.2.3 Konfirmasjon

Resultatmål: Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

Tabell 13: Konfirmasjoner

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Konfirmerte	40 253	39 527	37 420	35 519	35 248	34 513	33 115
Konfirmasjon av døpte 15-åringer	87,0 %	87,0 %	85,0 %	83,2 %	82,4 %	80,9 %	78,9 %
15-åringer	64 025	64 288	62 315	61 354	62 646	63 408	63 256
Andel av 15-åringer som ble konfirmert	62,9 %	61,5 %	60,0 %	57,9 %	56,3 %	54,4 %	52,4 %

Kilde: SSB. Tallene for 2020 er foreløpige.

I 2020 var det 32 978 konfirmanter i Den norske kirke, som tilsvarer 79 % av døpte 15-åringer, en nedgang på 2 prosentpoeng fra 2019. Tilsvarende sank andelen konfirmerte av alle 15-åringer fra 54 % til 52 %. Pandemiens eventuelle konsekvenser for oppslutning om konfirmasjon i Den norske kirke vil først være synlig i 2021 og 2022, da 2020-konfirmantene allerede var innskrevet før nedstengningen 12. mars.

Bispedømmene Møre, Stavanger og Bjørgvin har de høyeste konfirmasjonstallene med 86-91 % av målgruppen som konfirmanter, mens bispedømmene Oslo, Tunsberg og Borg har lavest oppslutning med 67-75 %. Hamar rapporterer at «tendensen er den samme som i 2019, med lavest tilslutning til konfirmasjon i de urbane delene av bispedømmet, og høyere i de mer spredtbygde områdene av bispedømmet». Denne beskrivelsen gjelder også nasjonalt.

Konfirmasjonstiden i 2020 ble for de fleste konfirmanter annerledes enn forespeilet, med digitale tilbud, bo-hjemme-leir i sommerferien og utsettelse av konfirmasjon fra vår til høst. Den norske kirke i utlandet (Sjømannskirken) var raskt ute med å tilby menighetene sitt nettbaserte konfirmantopplegg. Flere menigheter brukte opplegget til KFUK/M, *Camp Corona*.

Rambøll-rapporten viser at 45 % av menighetene hadde digitale aktiviteter, mens 35 % hadde fysiske aktiviteter i konfirmantundervisningen på våren. Om høsten meldte 25 % om digital aktivitet. Primært har kanalene Snapchat og YouTube blitt brukt. Tunsberg skriver: «På tross av at det har vært vanskelig å samle barn og unge i 2020, har menighetene fått konfirmasjonsoppleggene tilpasset og gjennomført på en måte som har fått veldig gode tilbakemeldinger både fra konfirmantene og familiene».

Antall konfirmasjonsgudstjenester har økt med hele 43 % fra 2019 til 2020. Norheim sokn på Karmøy gjennomførte ni konfirmasjonsgudstjenester i løpet av en helg. Prosten i Jæren skriver: «Så greidde ein likevel om hausten å snu seg rundt og arrangera gode festgudstjenester for årets

kull, samtidig som ein var fullt opptatt med å ta imot nye konfirmantar – under heilt nye og ukjende høve.» Bjørgvin bispedømme ser at «Konfirmasjonsgudstenester med færre til stades, kortare liturgi, gav høg kvalitet på å sjå den einskilde. Det gav ei truverdig oppleving av å bli verdsett ikkje berre i ord, men og i handling».

Mange rapporterer om enkeltsamlinger, «Walk-and-talk» tilbud og smågrupper som har møttes fysisk eller digitalt. Flere proster viser til svært positive erfaringer med individuelle samtaler, sjelesorg «on-the-go», mellom konfirmant og prest eller diakon. Det krever tid, men knytter verdifulle relasjonar til ungdommene som savner arenaer for mer personlege samtaler. Stavanger sier at i tiden fremover «vil me arbeide meir med det diakonale perspektivet inn i konfirmantundervisninga. Me trur det kan vere ein nøkkel til å nå inn til konfirmantane i ei viktig tid i livet».

De mange nye erfaringene fra 2020 utfordrer kirken til å tenke nytt rundt planlegging og gjennomføring av konfirmasjonsopplegg og gudstjenester også etter pandemien.

B.3 Kirke og kultur

Strategisk mål: Kunst og kulturuttrykk er en del av kirkelivet

B.3.1 Konserter og kulturarrangement

Resultatmål: Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangement

I snitt har antall konserter og kulturarrangement i kirken i 2020 blitt halvert sammenlignet med 2019, mens antall besøkende har falt med hele 73 %. Dette stemmer godt overens med konsekvensene for kulturlivet generelt knyttet til nedstengningen som følge av koronapandemien.

Oslo bispedømme har størst fall i antall konserter/kulturarrangement med 70 %, mens Stavanger og Nidaros bispedømmer har minst nedgang med 40 %. Oslo har også størst nedgang i antall publikummere med -86 %, og Stavanger bispedømme har svakest nedgang med -37 %.

Mange bispedømmer trekker frem betydningen av å jobbe frem egne prosjekter i nært samarbeid med det lokale kulturliv. Hamar og Stavanger bispedømmer løfter frem samarbeid med litteraturfestivalene i byene som en arena for videreutvikling. I Sør-Hålogaland er kirken involvert i planleggingen av Bodø som europeisk kulturhovedstad i 2024, hvor ulike sider ved landsdelens religiøse liv skal ha en plass.

Den norske kirke bidro økonomisk til gjennomføring av digitalt formidlede konsert- og kulturarrangement i menighetene i desember. Rambølls kartlegging viser stor digital aktivitet i alle bispedømmer.

Tabell 14: Digitale aktiviteter og deltakere

	Digitale aktiviteter		Digitale deltakere		Sum digitale aktiviteter	Sum digitale deltagere
	15.03-15.06	16.06-31.12	15.03-15.06	16.06-31.12		
Oslo	39	261	13 854	156 239	300	170 093
Borg	149	410	138 625	486 155	559	624 780
Hamar	99	94	30 662	109 872	193	140 534
Tunsberg	38	148	27 155	129 836	186	156 991
Agder og Telemark	73	210	34 216	163 651	283	197 867
Stavanger	38	261	111 864	115 157	299	227 021
Bjørgvin	56	237	101 453	303 107	293	404 560
Møre	51	108	49 412	64 246	159	113 658
Nidaros	23	157	45 881	100 331	180	146 212
Sør-Hålogaland	3	78	16 400	114 319	81	130 719
Nord-Hålogaland	10	53	9 821	12 247	63	22 068
Den norske kirke	579	2 017	579 343	1 755 160	2 596	2 334 503

Kilde: Rambøll Management Consulting

Borg bispedømme topper listen med 570 digitale arrangement og nesten 713 000 deltakere, noe som gir et gjennomsnitt på 1 250 deltakere per digitale aktivitet. Deretter følger Bjørgvin med 405 000 deltakere og Stavanger med 270 000. Det er verdt å merke seg at Rambølls kartlegging for høsten i fjor tilsier at *Salmer og kortere musikalske innslag* står for hele 32 % av deltakerne ved samtlige kartlagte digitale tiltak.

Det er et mangfold av tiltak: musikkandakter, lørdagskonserter, Luciakonserter, digitale julekalendre, godnatt fra flygelet, salmevideoer og kunstforedrag, for å nevne noe. Kirken har ved dette også fått formidlet de unike estetiske kvalitetene den har som arena for kulturarrangement med sin arkitektur, kunst og utsmykning.

Både i kirken og i det allmenne kulturliv pågår en debatt om fysiske versus digitale arrangement fremover. Bjørgvin ser et stort potensiale i «å finslipe kyrkja sitt særeigne bidrag på den digitale konsertarenaen: Kva innhold og budskap skal vi formidle (...) korleis kan vi nytte det kyrkjelege interiøret og kyrkjerommet sin akustikk medvite aktivt i produksjonane? Her ligg ei ny verd av skattar og ventar på både stab og friviljuge».

Korvirksomheten

Statistikken for 2020 viser at antall barnekor i kirken er 884 med 16 000 medlemmer, og tallet på voksenkor er 567 med et medlemstall på 12 500. Nedgangen er mellom 10 og 15 %, og tilskrives for en stor del konsekvensene av smittevernstiltakene. For kirken er dette kritisk, da korvirksomhet i kirkene har hatt nedadgående kurve over lengre tid. Ved å synge i kor deltar en på gudstjenester og lærer liturgi og salmer. Stavanger uroer seg: «Nå ser me at songen fleire stader er i ferd med å minka og nesten stilna, også i kyrkjeleg samanheng.» Bispedømmet vil bidra til å styrke fellesskapsangen i kirken gjennom samarbeid med Ung kirkesang og Norges kirkesangforbund.

B.3.2 Åpne kirker

Resultatmål: Flere åpne kirker

Tabell 15: Åpen kirke

	2019			2020		
	Antall sokn med åpen kirke	Totalt antall dager med åpen kirke	Antall sokn	Antall sokn med åpen kirke	Totalt antall dager med åpen kirke	Antall sokn
Agder og Telemark	39	1 406	115	66	974	110
Bjergvin	67	3 120	182	83	761	176
Borg	66	2 100	110	89	1 446	109
Hamar	80	3 314	163	84	1 848	162
Møre	39	2 058	96	45	1 816	95
Nidaros	62	1 818	128	75	1 191	119
Nord-Hålogaland	30	4 239	61	33	3 463	62
Oslo	39	3 938	53	58	3 216	59
Stavanger	42	1 550	90	57	1 352	89
Sør-Hålogaland	48	2 497	86	44	1 063	83
Tunsberg	46	2 818	109	77	2 085	100
Den norske kirke	558	28 858	1 193	711	19 215	1 164

Kilde: Kirkerådet og SSB. Tall fra SSB for 2020 er foreløpige tall.

711 av 1164 menigheter har hatt åpen kirke, en økning på 27 % fra året før. Agder og Telemark og Tunsberg bispedømmer har 67 % økning i antall åpne kirker, etterfulgt av Oslo hvor nå alle soknene rapporterer om åpne kirkerom. Antall dager kirkene holdt åpne gikk imidlertid ned med 33 %, og må sees i sammenheng med hvor det var sterk smitte og nedstenging til enhver tid i løpet av året. Langt færre utenlandske turister påvirket også omfanget av åpne kirkerom: Nord-Hålogaland peker på den betydelige «svikten i besøket fra de moderne pilegrimene i forbindelse med hurtigrute-, nordlys- og midnattssolturisme».

Flere åpne kirker har vært et sentralt tiltak for Den norske kirke i 2020 når smitteverntiltak har forhindret gudstjenester og andre samlinger. Ofte har dette vært til erstatning for avlyste gudstjenester eller som supplement til gudstjenester med antallsbegrensninger. Mange bispedømmer erfarte at åpen kirke fungerte som et diakonalt tilbud i koronahverdagen gjennom enkle midler som lystenning og stillhet, orgelmusikk og meditasjon og noen steder kombinert med tilbud om individuell nattverd og samtaler.

Stadig flere kirker holder åpent helgen før allehelgensdag, og det blir rapportert om høyere besøk enn tidligere år. I Oslo samlet 84 ulike minnemarkeringer over 5 200 deltakere.

Fellesprosjektet i Oslo bispedømme *Nattåpen kirke i Paulus* rakk bare å holde døgnåpent i ca en måned før pandemien kom. I den perioden ble det registrert 2 200 sovedøgn og 430 kortere besøk.

B.3.3 Pilegrim

Pilegrimsarbeidet er viktig for at flere kirker holdes åpne. Statistikken gjenspeiler smitteverntiltakene og viser en stor nedgang både i antall sokn med vei- og pilegrimskirker og i

antall dager de var åpne. Nidarosdomen holdt åpen pilegrimsgudstjeneste hver dag fra medio juni til september, men melder om et bortimot totalt fravær av utenlandske pilegrimer. Det ble registrert 449 langvandrere og 384 Olavs brev ble delt ut – rundt en tredel færre enn de siste årene. Regionalt pilegrimssenter i Oslo melder også om stengte herberger, men har registrert et betydelig antall vandrere fra Norge som har gått pilegrim i stedet for å reise utenlands på ferie.

Samtidig begynner langsiktige satsinger å gi resultater. Tunsbergleden er tatt i bruk til konfirmant-, kvelds- og ulike temavandringer. Som ledd i utviklingen av Kystpilegrimsleden, lanserte Stavanger bispedømme to bøker om leden i 2020, og regionalt pilegrimssenter på Avaldsnes ble åpnet. Der registrerte de 660 besøkende i løpet av fjoråret. Det meldes om en økende interesse for å ha åpne kirker langs pilegrimsledene som ligger langs den nasjonale turistveien på Møre-kysten. Et femårig prosjekt rundt Gildeskål kirkested er igangsatt, hvor Gildeskål kommune har takket ja til å overta koordineringen av kystpilegrimsleden nordfra til Trondheim (prosjektet Pilegrim i Nord).

I Bjørgvin ble Bergen regionale kystpilegrimssenter åpnet med en storstilt markering av 50 år siden levningene av St. Sunniva ble overført fra Selja til byen. Bjørgvin skriver at «SunnivaSeglas langs kystpilegrimsleia utvikla ein metode for samarbeid mellom kommunar, pilegrimar, skule, kyrkje, kystlag, FN-sambandet og regionale pilegrimssentre».

Pandemien har flere steder medvirket til kreativitet og økt forståelse for kirkerommets betydning både hos hverdagsmennesket, pilegrimen og turisten. Sammen med kirkens strategi for kulturarv ligger det et stort utviklingspotensial i et styrket samarbeid mellom kirke, skoler, reiseliv og lokale myndigheter. At nordmenn legger ferien til Norge i stedet for til utlandet, gir et større behov for åpne kirker for besøk av norske turister og vandrere.

B.4 Kirke og samfunn

Strategisk mål: Kirken engasjerer seg i samfunnet

B.4.1 Diakoni

Resultatmål: Flere menigheter med diakonal betjening

Tabell 16: Sokn med diakonal betjening

	Antall sokn m. diakonal betjening			Andel av alle sokn		
	2019	2020	Endring i prosent	2019	2020	Endring i p.p.
Agder og Telemark	84	85	1,2 %	73,0 %	77,3 %	4,2
Bjørgvin	70	76	8,6 %	38,5 %	43,2 %	4,7
Borg	85	109	28,2 %	77,3 %	100,0 %	22,7
Hamar	71	73	2,8 %	43,6 %	45,1 %	1,5
Møre	49	49	0,0 %	51,0 %	51,6 %	0,5
Nidaros	73	79	8,2 %	57,0 %	66,4 %	9,4
Nord-Hålogaland	19	20	5,3 %	31,1 %	32,3 %	1,1
Oslo	41	42	2,4 %	77,4 %	71,2 %	-6,2
Stavanger	65	74	13,8 %	72,2 %	83,1 %	10,9
Sør-Hålogaland	37	37	0,0 %	43,0 %	44,6 %	1,6
Tunsberg	61	71	16,4 %	56,0 %	71,0 %	15,0
Den norske kirke	655	715	9,2 %	54,9 %	61,4 %	6,5

Kilde: Bispedømmerådene.

715 av 1164 sokn i Den norske kirke har diakonal betjening, en positiv økning på ni prosent fra 2019. Effektiviseringen av merkantile tjenester i rettssubjektet Den norske kirke i 2019 ga et økonomisk handlingsrom på 15 millioner kroner i 2020 til å etablere 27 nye diakonstillinger over hele landet, og i tillegg gi et tilskudd til Kirkens SOS og innovasjonsmidler til bispedømmene. I 2019 ble det opprettet 35 nye diakonstillinger som følge av en øremerket ekstrabevilgning over statsbudsjettet i 2019. Mange av de nye diakonstillingene er etablert innen feltet ungdomsdiakoni. I 2020 ble stillingen som diakoni- og språkmedarbeider i lulesamisk område besatt av en person med samisk språk- og kulturkompetanse.

Diakonien er relasjonell, og "inkluderende fellesskap" er en av fire viktige pilarer i kirkens omsorgstjeneste. I 2020 førte pandemien til at menneskemøter og det å samles i seg selv ble en trussel, og nødvendigheten av å finne alternative diakonale arenaer ble akutt. Kirkelige medarbeidere og frivillige møtte denne nye situasjonen med nytenkning, kreativitet og rask omstilling. På kort tid ble «Walk and talk», tråkk og snakk, den nye måten å ha individuelle samtaler på. Samtaletelefon, samtaletilbud på kjøpesenter og chat med prest eller diakon ble etablert. Samtalegrupper med tema livsmestring og bibelgrupper ble digitale, podcast og webinar ble virkemidler i kursing av blant annet helsepersonell. Systematiske ringerunder erstattet fysiske samlinger, og barnefamilier fikk tilsendt aktivitets- og oppmuntringspakker. Åpne kirker med samtaletilbud har også vært et viktig diakonalt tiltak.

Ordskyen under viser bredden av diakonale aktiviteter som menighetene har gjennomført, rettet spesielt mot grupper som fikk en vanskeligere livssituasjon som følge av pandemien.

Figur 9: Ordsky

Kilde: Rambøll I

Retten til trosutøvelse for de som er avhengige av kommunale helse- og omsorgstjenester ble i flere sammenhenger ivaretatt gjennom å utvikle digital salmesang og andakter for omsorgssentre, holde fysiske andakter på institusjoners uteområder og sende personlige hilsninger til unge med utviklingshemming. Flere bispedømmere melder også om sterk øning i etterspørsel etter samtaler med ansatte på sykehjem.

For mange har pandemien ført til tap av inntekt og ytterligere forverring av økonomien. Domprosten i Tromsø konstaterer at «byen er i ferd med å få en fattig underklasse som deltar på få arenaer (...) disse menneskene trenger både diakonale tiltak og en stemme i offentligheten». Bispedømmene melder om kirkelig engasjement i form av matutdeling, kafe for vanskeligstilte, utdeling av matpakker til jul, treff og åpne kirker for mennesker med særskilte behov i mindre kohorter. Korskirken i Bergen har som eneste kirke i bispedømmet vært åpen under hele pandemien, og som diakonen der skriver: «For våre brukarar, som stort sett var gjester frå byen si russcene, var ikkje det digitale tilbodet eit alternativ.»

Folkehelseinstituttet meldte i 2020 at flere sliter med ensomhet og psykiske plager i kjølvannet av koronaen, særlig unge og aleneboende. Tall fra menighetsstatistikken for 2020 viser at antall sjelesorgsamtaler økte med nesten 40 % på landsbasis dette året, fra 27 850 til 38 780. Rambølls kartlegginger viser at 431 menigheter har gjennomført samtaler av sjelesørgerisk karakter om våren. Om høsten svarte 401 menigheter ja på om de hadde hatt tilbud om samtalevenn.

2020 bekrefter at kirken er en ønsket medvandrer for mennesker i sorg og krise. Gjerdrum-katastrofen viste at Den norske kirke er etterspurt som samfunnsaktør når katastrofen rammer. I

anledning Kirkerådets kampanje *Førstehjelp i sorg* ble oversettelse av tekst og animasjon i kampanjen fullført til sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk.

I mange kommuner er diakon eller prest medlem av kommunale psykososiale kriseteam. Alle bispedømmer har fokus på å legge bedre til rette for at lokalkirken knyttes nærmere til det kommunale beredskapsarbeidet. I Hamar samarbeider statsforvalteren og kirken gjennom fylkesberedskapsrådet om *Inspirasjonskorpset*, som har som mål å skape glede for folk i regionen i en vanskelig tid.

God kontakt og gode relasjoner med sivilsamfunnet er en forutsetning for å utvikle nye diakonale tiltak i samfunnet. Plan for diakoni i Den norske kirke ble revidert i 2020, og omhandler særlig innføring av aktuell tematikk som bærekraftsmålene og samskaping, en fornyet vekt på vern om skaperverket og kamp for rettferdighet og økt vekt på frivillighet. Mange bispedømmer har erfart at disse temaene i kombinasjon med behovsanalyser basert på kommunale levekårsundersøkelser er portåpnere inn til samspill med kommunene, ideell sektor og frivillige organisasjoner. Som Tunsberg bispedømme slår fast: «Kirken i Tunsberg møter tydelige forventninger og bestillinger fra både offentlige instanser, humanitære organisasjoner og andre aktører om å tilby hjelp og støtte når livet blir for stort eller for lite.»

Kirken skaper trygge rom

Samarbeidsrådet for overgrepfeltet (SRO) har i 2020 gjennomført digitale møter for oppdatering på aktuelle saker og videre arbeid med handlingsplan. Heftet *Det har skjedd mitt barn* ble lansert i januar 2020. Heftet er en viktig ressurs for kompetanseheving på arbeid mot vold og overgrep blant menighetens ansatte og frivillige, som møter mennesker med tilknytning til de tre samiske språkområdene eller de læstadianske forsamlingene.

“Beskytt barn” er ett av satsingsområdene under “Kirkens ansvar for barns rettigheter” (Kirkens Verdensråd) som Den norske kirke har stilt seg bak. I 2020 har Kirkerådet gjennom webinar tematisert trygge rom for barn og unge, mobbing og nettvett. I tillegg har en tidlig i koronatiden tematisert sårbare barn gjennom webinarer “De usynlige barna”.

Inkluderende kirkeliv

Mennesker med utviklingshemming er særlig utsatt som følge av koronapandemien. Stavanger bispedømmeråd skriver om “[...] meir isolasjon, einsemd, lange dagar og svært mykje mindre sosialt liv hjå mange. Menneske med utviklingshemming har hatt det mykje vanskelegare enn ønskeleg i denne tida, og kyrkja sitt arbeid har blitt sterkt sakna».

Selv om de fleste tilrettelagte fellesskap for mennesker med utviklingshemming har blitt avlyst, er det utvist kreativitet blant ledere i arbeidet: telefonkontakt, hilsener i posten, turer, besøk på døra og utdeling av små oppmuntringsgaver. Det er blitt produsert digital HEL-gudstjeneste lokalt i Bjørgvin, og utviklet digitale tiltak rundt om i landet som har vist seg å senke terskelen for deltakelse. Flere av aktivitetene som har oppstått i kjølvannet av pandemien vurderes videreført også i den nye normalen.

Arbeidet med inkluderende kirkeliv har kommet lengst i Agder og Telemark, Bjørgvin, Stavanger og Borg som har egne tilsatte på fagområdet. Fokuset ligger primært på arbeid med mennesker med utviklingshemming. En bredt sammensatt arbeidsgruppe i Borg påpeker behovet for

tilgjengelige og åpne fellesskap som rommer mennesker med nedsatt funksjonsevne generelt, og ikke kun mennesker med utviklingshemming. Dette er i tråd med den nye likestillings- og diskrimineringsloven (LDL). Kirkerådet jobber med ny plan for likestilling, likeverd og mangfold, som omfatter alle forhold som berøres i den nye loven.

B.4.2 Kirken i det flerkulturelle Norge

Resultatmål: Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

Menighetenes årsstatistikk viser at i overkant av 200 menigheter har hatt tilbud i forbindelse med integreringsarbeid i 2020, en reduksjon på omtrent en tredel sammenlignet med 2019. Begrensinger i fysiske samlinger som følge av smittevern er hovedårsaken til lavere aktivitet på dette området.

Sør-Hålogaland, Tunsberg og Stavanger har hatt en økning i andel sokn med tilbud rettet mot innvandrere det siste året. I Sør-Hålogaland er det arrangert prostikurs om kirkens arbeid med bosatte flyktninger i Norge, som har bidratt til at menighetene har invitert kommuner og organisasjoner til samkjøring av arbeidet lokalt. Tunsberg trekker frem to unike kafétilbud som i samarbeid med NAV og psykisk helse gir mennesker fra ulike kulturer mulighet til å få arbeidstrening, språktrening og samspill med andre.

Stavanger bispedømme tilskriver noe av den høye aktiviteten det gode samarbeidet med Kristent interkulturelt arbeid (KIA). I samarbeid med organisasjonsdiakonien har Bjørgvin bispedømme opprettet «Nettverk for eit fleirkulturelt Bjørgvin» for å skape fornyet innsats overfor migranter. I Oslo kom nettverket "Fremtiden bor hos oss" i gang etter en modell fra Sverige. Nettverket består av menigheter i Den norske kirke som vil videreutvikle sin identitet som lokalkirke i møte med en flerkulturell og flerreligiøs urban kontekst.

Oslo er i forkant sammenlignet med landet for øvrig når det gjelder utvikling av religiøst og kulturelt mangfold. I kommunen er det i 2020 registrert mer enn 58 000 medlemmer i tilskuddsberettigede kristne trossamfunn. Over 66 000 er medlemmer i en muslimsk menighet og 19 500 i et annet livssynssamfunn. Mange menigheter leier eller låner ut lokaler til migranter. Dette medvirker til at migrantmenigheter og internasjonale menigheter er samarbeidspartnere også på andre felt, som Groruddalen er et godt eksempel på gjennom sitt *Nettverk for Kristne i Groruddalen*. Migrantpresten melder om jevnlig kontakt med migrantmenighetene for å oppdatere om gjeldende smittevernregler lokalt for kirken og i samfunnet.

Migrantmenighetene utfordrer kirken på identitet, språk, kulturuttrykk og teologi. Kirkerådet har nå vedtatt en helhetlig kirkelig strategi på dette feltet, med en tilhørende handlingsplan.

B 4.3 Religionsdialog

Resultatmål: Arbeid med religionsdialog styrkes

Bispedømmene rapporterer om 28 ulike fora for religionsdialog, i tillegg til aktivitet ved fem kirkelige dialogsentre og Dialogforum Østfold. Nasjonalt finnes fem fora for religionsdialog hvor Den norske kirke deltar og finansierer koordinatorfunksjoner som sikrer kontinuitet og langsiktighet i dette arbeidet.

Mange bispedømmer rapporterer at eksisterende dialogarbeid er blitt «satt på vent», og at nye initiativ er blitt utsatt som følge av pandemien. Men dialogarbeidet har også funnet nye former på nett eller gjennom ulike aktiviteter.

Både nasjonalt og regionalt rapporteres det om viktige, frivillige bidrag fra dialogfora og tros- og livssynssamfunn til informasjon om koronaviruset til egne medlemmer. I Stavanger er det tett samarbeid mellom dialogsenteret og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL): «I år har dette nettverket vore ein viktig arena for samarbeid om smittevern. Til dømes har moskeane gjort ein stor innsats for å omsette informasjon om smittevern til ulike språk. Kyrkja har koordinert på vegne av trussamfunna opp mot fylkesberedskapsrådet.»

Arbeid mot rasisme og ekstremisme er en viktig del av dialogarbeidet, spesielt etter terroren mot al-Noor-moskeen i Bærum i august 2019. Dette arbeidet har tydelig vist behovet for tillitsfulle relasjoner som grunnlag for økt kunnskap i Den norske kirke om hvordan religiøse minoriteter erfarer utrygghet etter terroranslag og destruktiv hverdagsrasisme.

B.4.4 Kommunikasjonsarbeid

Resultatmål: Kirkens digitale nærvær øker

Gjennom flere år har Den norske kirke styrket den digitale tilstedeværelsen. Dette grunnlaget ga full uttelling da smitteverntiltakene førte til stengte kirkedører. Fra tidspunktet Norge stengte ned 12. mars 2020 ble kirkens digitale nærvær økt i stort omfang. I løpet av få dager hadde kirken lokalt, regionalt og nasjonalt etablert tilbud om digitale gudstjenester, andakter og konserter. «Mange av bispedømmets frivillige og ansatte har overrasket seg selv med en bratt læringskurve,» skriver Tunsberg.

Hamar bispedømme skriver i sin årsrapport: «Pandemien satte en stopper for fysisk tilstedeværelse. Allerede søndagen etter nedstenging var den første menigheten i gang med direktesending på Facebook. Inn mot påske, tre uker etter stenging av kirkene, hadde flere menigheter opprettet YouTube-konto og startet Podcast.»

En undersøkelse gjennomført av Sentio, på oppdrag fra Kirkerådet etter påsken 2020 viste at 67 % av innbyggerne hadde lagt merke til at kirken hadde hatt et digitalt tilbud de siste ukene. Det digitale nærværet er enda en inngangsport til kirkerommet, og bidrar til kirkens tilstedeværelse i folks liv og dermed Den norske kirkes oppdrag som folkekirke.

Blant de tilbudene som har engasjert flest deltakere er tilbudet «ord for natten», som inneholder en kort andakt av en medarbeider som også lyser velsignelsen og synger en salme. Andre tilbud med stor oppslutning har vært varierte konserter, korte «ord for dagen»-andakter med håpsbudskap, men også gudstjenester produsert for det digitale formatet. Gjennom året har kirken også hatt et særlig tilbud rettet mot barn og familier: Eksempelvis har Den norske kirke hver søndag kl. 09:00, fra pandemien nådde Norge, sendt Samlingsstund for de minste på Facebook og Vimeo, der Matilda på fire år har vært programleder med sin mor som tett støttespiller.

Tabell 17: Digitale aktiviteter og deltakere fordelt på kategori

	Gudstjenestelivet			Kunst og kultur			Trosopplæring		
	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt	15. mar - 15. jun	16. jun - 31. des	Totalt
Digitale aktiviteter	8 691	4 520	13 211	579	2 017	2 596	3 269	1 550	4 819
Digitale deltakere	3 006 643	1 814 076	4 820 719	579 343	1 755 160	2 334 503	400 107	205 489	605 596

Kilde: Rambøll I+II

Tabellen over viser omfanget av digitale aktiviteter innenfor sentrale målområder.

For å styrke opplevelsen av fellesskap gjennom skjermen, har Kirkerådet vært svært opptatt av å være til stede i kommentarfelt på direktesendinger. Umiddelbar respons til deltakere som engasjerer seg i kommentarfeltet har gitt gode tilbakemeldinger.

I løpet av 2020 ble det inngått avtale med Sjømannskirken om å overta Nettkirken. Nettkirken er et utvidet digitalt kirketilbud med en samtalejeneste via chat. Dette gir flere muligheter for å styrke det digitale nærværet i årene som kommer.

Det har også vært utfordringer på veien. Digital kompetanse og tilgang på nødvendig utstyr har vært et hinder for mange menigheter. Flere bispedømmer har derfor arbeidet aktivt sammen med menighetene i anskaffelse av utstyr og opplæring i digitale verktøy.

Stavanger bispedømme beskriver dette i sin årsrapport: «Det har vore stor interesse og vilje i kyrkjelydane til å satsa vidare på kyrkje på nett. Bispedømmerådet sette av ein million til å støtta arbeidet med å vera kyrkje på nett i kyrkjelydane. Rådet fekk inn søknadar på rett over sju millionar kroner.»

Bjørgvin bispedømme peker også på behovet for å styrke kompetanse på digital kommunikasjon: «Når berre 32 % seier at dei har det dei treng for å tilby digitale aktivitetar og 54 % har det ikkje, trengs det meir opplæring. Difor har bispedømmet lagt vekt på å auka kompetansen hos rådgjevarane, for å kunne ha større vekt på opplæring med webinar om digitalt konfirmantarbeid og strøyming av gudstjenester.»

I samarbeid med Barne- og familiedepartementet stilte Kirkerådet seks millioner kroner til rådighet til lokalkirkens digitale aktiviteter. Totalt 190 menigheter søkte om støtte til blant annet kjøp av nødvendig utstyr, opplæring, kursing og gjennomføring av julegudstjenester, konserter og talkshow. Tidligere på året ble ytterligere 800 000 kroner delt ut i tilskudd til digitale trosopplæringsressurser og diakonale aktiviteter.

Antall følgere på bispedømmenes Facebook-sider har økt med over 40 % i 2020 sammenlignet med året før. Borg topper statistikken med 62 % økning. Kirkens nettside, kirken.no, har også sett en økning i antall brukere i 2020. Sammenlignet med året før har antallet brukere økt med 5,86 % til 1 429 888.

Pandemietåret har avdekket et behov for en styrket og mer aktiv internkommunikasjon i hele trossamfunnet. Nødvendige informasjonskanaler er blitt etablert i løpet av året, og en mer varig løsning er under utvikling. Blant de store utfordringene har vært mangelen på et felles register

over trossamfunnets ansatte. Et slikt register er nå under etablering. Blant tiltakene som er blitt satt i verk for å styrke internkommunikasjonen er:

- Hyppigere nyhetsbrev om relevante saker om kirkefag og forvaltning.
- Felles allmøter strømmet digitalt til hele trossamfunnet fra Kirkens hus med aktuell informasjon, særlig knyttet til smittevernregler.
- Egne informasjonssider på kirken.no om smittevernveiledning og hvordan være kirke i koronatiden.
- Webinarserier om kirkefag og kommunikasjonsfag som et informasjons- og opplæringstiltak rettet mot hele trossamfunnet.

I 2020 gjennomførte Kirkerådet flere større nasjonale kampanjer rettet mot befolkningen. Formålet med disse er å øke kunnskap og kjennskap til kristen tro og kirkens tilbud. På grunn av pandemien har flere av disse hatt et økt digitalt fokus.

I 2019 ble filmen om juleevangeliet en stor suksess. I 2020 ønsket Den norske kirke befolkningen en god jul ved at en rekke kjente mennesker fremførte hver sin del av pilegrimssalmen *Deilig er jorden*. Deltakere var blant annet helseminister Bent Høie og programleder Solveig Kloppen. Filmen har nådd 1,5 million mennesker, og mange har engasjert seg – gjennom 69 000 klikk, kommentarer og delinger.

Det har vært målrettet innsats knyttet til dåp, konfirmasjon, rekruttering, åpne sommerkirker og markering av høytider. Til kampanjene ble det utarbeidet filmer, inspirasjon til opplegg i lokalkirken og annonser i sosiale medier.

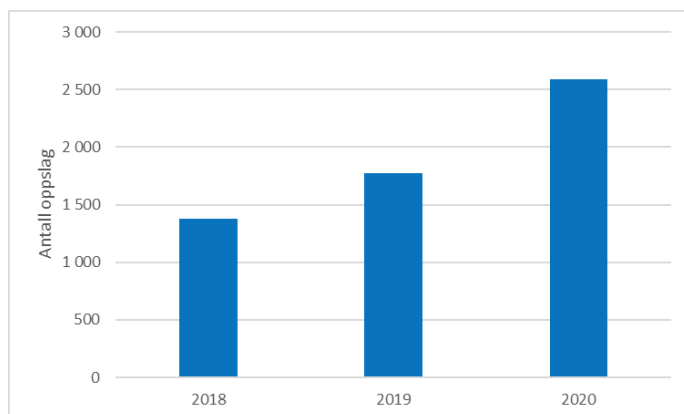
Medlemsundersøkelsen gir oss viktig grunnlagsmateriale for kommende kampanjer.

B.4.5 Kirken i det offentlige rom

Resultatmål: Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

Diagrammet viser 2 590 treff i et bredt mediesøk om Den norske kirke, en økning på over 30 % sammenlignet med 2019. Mediesøket teller antall oppslag som nevner kirken og en av personene i kirkens ledelse.

Figur 10: Antall medieoppslag. Kilde: Rapporter fra Infomedia

Sakene har handlet om et bredt spekter av temaer. Fra nedstenging, utsettelse av konfirmasjoner til gjenåpning. Agder og Telemark bispedømme beskriver i sin årsrapport: «Ikke minst har kirkens evne til å være nytenkende gjort at man har fått oppmerksomhet. Økt digitalt nærvær, drive-in-gudstjenester, utendørs-arrangementer med mer har gjort at

kirken har vært synlig lokalt og regionalt.»

I tillegg har det gjennom året vært flere saker om kvinnelige prester og biskopenes vedtak om at det ikke er noen reservasjonsrett for samarbeid med kvinnelige prestekolleger. Klima og miljøengasjementet har også fått oppmerksomhet. Det samme har engasjementet for mennesker på flukt. Kirken debatteres stadig i avisenes spalter. Streiken på kirkelig sektor i desember 2020 fikk

Det har vært tett kontakt med myndighetene om smitteverntiltak fra utarbeidelse av den første smittevernveilederen i mai. Myndighetenes tiltak har vært «bevegelige mål» som har krevd mye dialog for å fungere i lokalkirken.

Arbeidet med deling av eiendommer i Opplysningsvesenets fond (OVF) mellom staten og kirken startet i juni, og har ført til mye arbeid og en god del medieoppslag.

Arrangementer

For første gang deltok kirken under Tromsø Internasjonale Filmfestival (TIFF) i januar, før pandemien la demper på alle aktiviteter. Tromsø domkirke ble brukt som møteplass for film, samtaler og debatt. Dette var et nytt tilskudd til kirkens arbeid med å være synlig på flere arenaer i det offentlige rom.

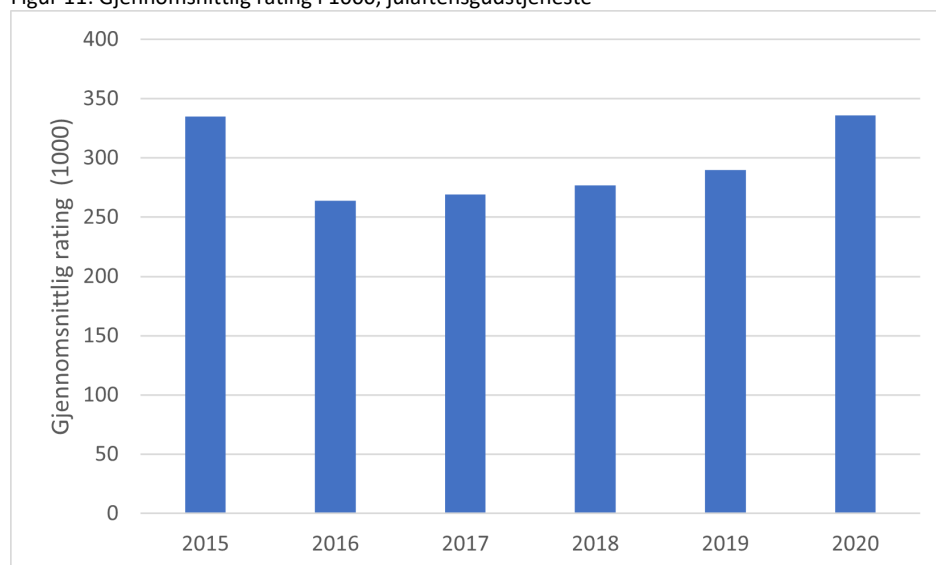
Den planlagte tilstedeværelsen under Olavsfest ble endret til digitale arrangementer.

Arendalsuka ble avlyst, da smittevernreglene gjorde gjennomføringen umulig. Planleggingen av Arendalsuka 2021 og Olavsfest 2021 ble satt i gang mot slutten av året, og Kirkerådet tar sikte på en tilstedeværelse. Kirkerådet er også involvert i en rekke andre samarbeid, blant annet *Broen til fremtiden* og Rettferdskonferansen.

Den norske kirke i NRK

En del av NRKs samfunnsoppdrag beskrives i NRK-plakaten som «NRKs tilbud skal gjenspeile Norges religiøse arv og mangfold av livssyn og religion i det norske samfunnet.» Oversikter reigistrert av NRK gir et godt bilde av hvor stort nedslagsfelt kirken har gjennom rikskringkastingen.

Figur 11: Gjennomsnittlig rating i 1000, julaftensgudstjeneste

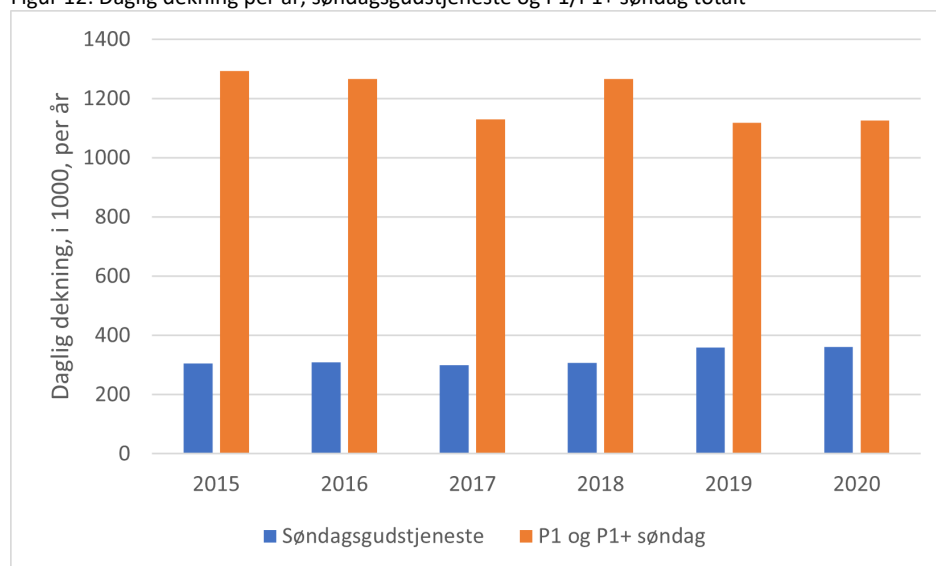

Kilde: NRK. Gudstjenester sendt 24 desember i NRK1 kl. 16.

Gjennom 2020 har NRK sendt 18 gudstjenester fra Den norske kirke på TV. Det var overføringer i forbindelse med høytider som påske og jul og ved spesielle anledninger som fredsgudstjeneste 8. mai og ved vigslingen av Olav Fykse Tveit til preses i Nidarosdomen. De første månedene med nedstenging ble også ordinære søndagsgudstjenester vist. Julaftensgudstjenesten fra Nidarosdomen har klart størst oppslutning med 336 000 registrerte seere, noe som er høyere enn de siste årene. I tillegg inviterte kongehuset NRKs seere til adventssamling i slottskapellet før jul.

NRK radio sender gudstjeneste hver søndag i NRK P1, og andakt alle hverdager ofte med prester i Den norske kirke. NRK sender også tros- og livssynsprogrammer, særlig på søndager.

Figur 12: Daglig dekning per år, søndagsgudstjeneste og P1/P1+ søndag totalt

Kilde: NRK

Diagrammet viser gjennomsnittlig antall lyttere til søndagsgudstjenestene på radio de siste 6 årene. NRK har registrert 361 000 lyttere i 2020, og det er 32 % av daglig lyttertall for P1 og P1+. Antallet lyttere har økt noe de siste to årene.

Dekningsmålingen til NRK viser videre at 74 000 har lyttet til morgenandakten i radio kl 05:33 og 320 000 til andakten kl 08:20.

B.4.6 Samarbeid mellom kirke, barnehage og skole

Resultatmål: Samarbeidet kirke-skole styrkes

Kirkens samarbeid med barnehager og skoler har gått betydelig ned i 2020, og særlig gjelder dette antall skolegudstjenester. Det ble gjennomført 1 016 skolegudstjenester (-64 %) og 648 (-47 %) gudstjenester for barnehagebarn. Antall barn som har deltatt på gudstjeneste fra barnehage og skole er redusert fra nærmere 640 000 i 2019 til 67 000 i 2020. Både antall besøk fra kirkelig medarbeider i barnehager og skoler har gått tilbake med 46 %.

Tross krevende rammer rapporteres det i de fleste bispedømmer om kreativitet i det å opprettholde samarbeid med skoler og barnehager gjennom høytidsvandring, installasjoner og ulike former for uteopplegg. 51 % av menighetene har hatt aktiviteter for skoler eller barnehager og melder om 1 621 (-38 %) besøk av skoler og 1 840 (-45 %) besøk av barnehager. 8 % har hatt digitale skoletilbud.

Sør-Hålogaland forteller: «Domkirken med julekrybbe i 1:1 størrelse, sokneprest utkledd som kong Herodes, utkledte små engler og hyrder fra nærliggende barnehager vrimlet rundt katedralen i dagene før høytiden satte inn. Til stor glede for travle forbipasserende og naboer.» I Gran menighet i Hamar bispedømme møtte de utfordringen gjennom «Jul på 4 hjul», hvor kirkestaben tok på seg rollene i et julespill som ble fremført fra lastebil som kjørte rundt og oppsøkte barnehager og skoler. «Det ble en stor suksess, med god omtale i lokalavisen,» skriver prost. Nordstrand menighet i Oslo melder om lignende suksess med riggingen av en *kirkegate* med installasjoner og QR-koder med små filmer, oppgaver og plakater. Slike og liknende opplegg skjedde over hele landet.

Tunsberg bispedømme konstaterer: «De stedene som har hatt et godt samarbeid mellom skole/barnehage og kirke før 2020 har strukket seg langt for å tilrettelegge for påske- og julevandring i små grupper, gjerne på kirkas uteområder.»

Prosten i Fosen sier: «Tilbakemeldinger fra prestene tyder på at gode samtaler med skole-/barnehageledere om hva man kunne få til under pandemien, også kan vise seg å bære frukt på et senere tidspunkt. Her var det også et «frislepp», som kan synliggjøre nye veier.» Bispedømmene er opptatt av å utnytte mulighetene nye læreplaner gir til å samarbeide med skoler. I tillegg har en nå en god anledning til å utforske og videreutvikle alternative og fleksible opplegg. Borg bispedømme skriver følgende: «Fremover ser vi at det er hensiktsmessig å kunne være i dialog med skoleledelsen om å tilby skoler opplegg som er nøytrale, slik at alle kan delta - i tillegg til skolegudstjenesten».

Erfaringer viser at lokale, regionale og nasjonale jubileer gir en naturlig anledning for samarbeid mellom kirke, skole og barnehage. Moster i 2024 og Stiklestad i 2030 blir viktige i denne sammenhengen. Den kirkelige kulturarven, representert ved kirkebygg og kirkegårder, interiør og kunstuttrykk som Den norske kirke forvalter på vegne av fellesskapet, vil i årene fremover bli en nøkkel for kirkens brede kontaktflate. En sak om kirkelig kulturarvstrategi skal opp på Kirkemøtet høsten 2021.

B.4.7 Menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket

Resultatmål: Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket

Pandemien førte til store omveltninger i det internasjonale kirkelige samarbeidet. I land med dårlig utbygd offentlig helsevesen har mange kirker omprioritert ressursene for å tilby helsehjelp til lokalbefolkningen. Kirkelig ansatte har utsatt seg for smitte i det diakonale arbeidet. Mange av dem døde på grunn av koronasmitte, blant dem flere kirkeledere.

Bistandsorganisasjonene melder om økende arbeidsløshet, fattigdom, ulikhet og mer vold i nære relasjoner. Demokratiet svekkes i mange land, og rettigheter innskrenkes under dekke av smitteverntiltak. Mange av bærekraftsmålene er satt år tilbake. Dette innebærer enorme utfordringer for det internasjonale diakonale og økumeniske samarbeidet i årene fremover.

På grunn av stengte kirker fikk Kirkens Nødhjelp redusert sine inntekter både i Fasteaksjonen og juleofferet. Digitale innsamlingsalternativer bidro noe.

Pandemien førte til at mange medlemskirker ikke klarte å betale sine bidrag til de økumeniske organisasjonene. Kirkerådet bevilget fem millioner ekstra til økumeniske organisasjoner og søsterkirker på slutten av året.

Det har vært umulig å gjennomføre internasjonale møter og reiser, og Kirkenes verdensråd så seg nødt til å utsette generalforsamlingen til 2022. Digital kontakt har samtidig også gitt nye muligheter. Rettferdskonferansen, som i 2020 ble arrangert digitalt, ble i større grad et landsomfattende arrangement og nådde ut til flere frivillige og andre aktive kirkegjengere i tillegg til ansatte. Mellomkirkelig råd har arbeidet med digitale alternativer til solidaritetsreiser, noe som vil videreføres også i normale tider.

Pandemien har igjen synliggjort hvordan kirker og andre trosbaserte aktører på grunn av sitt brede grasrot-nettverk er helt sentrale i å respondere på kriser globalt. Gjennom Norges Kristne Råd jobber Kirkerådet for en større anerkjennelse av religion i norsk utviklingspolitikk.

Figur 13: FNs bærekraftsmål

Kilde: FN

Nasjonalt har Kirkerådet blant annet gitt innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene, arrangert konferansen [Sustainability and Climate in Religion](#) i samarbeid med Høgskulen på Vestlandet og hatt fokus på bærekraft i den offentlige debatten.

Arbeid blant flyktninger og asylsøkere

Med enda strengere grensetiltak som følge av pandemien, var asylankomstene i 2020 rekordlave. Menneskerettighetsutvalget for Mellomkirkelig Råd utarbeidet i 2020 en utredning som belyste menneskerettslige aspekter ved situasjon til lengeværende personer uten oppholdstillatelse i Norge, med særlig fokus på retten til arbeid.

Vern om skaperverket

Lokalt er "grønn menighet" fortsatt et sentralt verktøy for å konkretisere engasjement om skaperverket. Ved utgangen av 2020 var det registrert 398 grønne menigheter i Den norske kirke, en økning på syv menigheter fra 2019.

Bispedømmene rapporterer om engasjement og aktivitet på flere områder: I Borg bispedømme har det interreligiøse og dugnadsbaserte prosjektet *Håpets katedral* satt miljø og bærekraft i fokus. Bogafjell ungdomsmenighet i Stavanger bispedømme ble i 2020 tildelt miljøprisen *European Christian Environmental Network* for sine lokale miljøtiltak i samarbeid med skole og nærmiljø: kjøkkenhage, kompostering, resirkulering, klesbyttemarked, matlaging fra bunnen av og miljøvennlige reiser er noen av tiltakene. Konseptet har ført til knoppskyting i flere andre menigheter.

Arbeidet med miljøledelse, særlig gjennom miljøfyrtårnsertifisering, har i 2020 ført til økt interesse for klimatiltak i fellesrådene. Ved årsslutt ble Bergen kirkelige fellesråd sertifisert som den første av disse. Kirkerådet jobber i 2021 med å fullføre et veiledningshefte for solcelletak på kirkebygg sammen med KA og Riksantikvaren.

Det forberedes en kirkemøtesak til 2021 om kirkens videre arbeid med klima, miljø og bærekraft. Her vil både økoteologi, kirkens egen drift, dens stemme i det offentlige rom og den enkeltes

ansvar og muligheter være tema. Sentralt i saken er kirkens arbeid for å redusere egne utslipp frem mot 2030. Utslipp fra reising er kraftig redusert i 2020.

Misjon

I januar 2020 leverte VID sin evalueringsrapport av *Samarbeid menighet og misjon* (SMM). Rapporten understreker at samarbeidet har betydd mye for forståelse og eierskap til misjon i Den norske kirke, og at man gjennom 25 år har opparbeidet en samhandlingsplattform nasjonalt, regionalt og lokalt hvor 80 % av menighetene nå er med. Antall rapporterte misjonsavtaler med organisasjonene som er med i Samarbeid menighet og Misjon (SMM) har økt med 30, fra 885 i 2019 til 915 i 2020.

Pandemien rammet samarbeidskirker over hele verden hardt. Over 180 menigheter deltok i en digital innsamling, *Sammen som kirke i hele verden*, for å vise solidaritet og støtte til søsterkirkene våre. Flere bispedømmere ser at misjon som tema kan brukes mer aktivt i trosopplæringsarbeidet.

Som en konsekvens av usikre økonomiske prognoser i forbindelse med pandemien, avsluttet organisasjonene sitt økonomiske bidrag til misjonsrådgiverstillinger i bispedømmene og Kirkerådet. Kirkerådet og bispedømmene har tatt økonomisk ansvar for stillingene. Oppfølging av rapporten vil fortsette i 2021. Et av funnene er at misjon må bli mer synlig i Den norske kirkes planer og rapporter.

B.5 Rekruttering

Strategisk mål: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid

Den norske kirke har store rekrutteringsutfordringer. Dette gjelder særlig til prestedtjeneste og andre vigslede stillinger. Ved slutten av 2020 sto nærmere 100 prestestillinger ledig. Hele 59 stillinger ble lyst ut flere ganger. Det finnes ikke tilsvarende landsoversikt for øvrige stillinger.

127 personer ble semesterregistrert på presteutdanning høsten 2020, som er høyeste antall på mange år. De fleste bispedømmere opplever økt tilfang av andre-karriere-kandidater, og 27 kandidater ble godkjent i Evalueringsnemda i 2020, mot 29 året før.

I 2020 er arbeidet med rekruttering blitt del av fast drift i Kirkerådet, og har fått en bedre nasjonal koordinering gjennom bispedømmene. De fleste bispedømmere deltar på regionale utdanningsmesser, og Stavanger melder om stor oppmerksomhet takket være «god utforming av utstillingsstaden, med sakrale veggar, orgel (!), liturgiske klede, vaflar, lykkehjul (...) og ikkje minst levande representantar for at det er underkommunisert kor fint det er å arbeida i kyrkja». Nasjonalt fortsetter den årlige rekrutteringskampanjen «Jobb i kirken» i sosiale medier. Samarbeidet med studiestedene vektlegges, og det planlegges økt satsning på tilstedeværelse på kristne festivaler og stevner for unge.

Godt personalarbeid er godt rekrutteringsarbeid. Funn i en intervju-undersøkelse gjort av Terese Bue Kessel ved VID vitenskapelige høyskole tilsier at prester generelt har lav bevissthet om rekruttering. Noen bispedømmere snakker om signaler fra ulike grupper kirkelig ansatte som opplever arbeidssituasjonen såpass krevende at de ikke synes det er lett å bidra til rekruttering.

De komplekse årsakssammenhengene bak kirkens rekrutteringsutfordringer ble i 2020 kartlagt av rådgivningsfirmaet PricewaterhouseCoopers (PwC). Den eksterne gjennomgangen peker på en rekke områder hvor det må settes inn tiltak for å styrke kirkens rekrutteringsevne. Tiltakene inkluderer blant annet arbeid med internkultur og profil som arbeidsgiver, styrking av barne- og ungdomsarbeidet, økt fokus på brukerorientering og “en større satsning for å profesjonalisere, effektivisere og standardisere HR-systemer og prosesser”. Sammen med annet materiale danner rapporten grunnlaget for den helhetlige rekrutteringsstrategien for Den norske kirke, som skal behandles av Kirkemøtet i 2021.

B.5.1 Vigslinger

Resultatmål: Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes

68 personer ble vigslet til tjeneste i løpet av året hvorav 38 til prestetjeneste. I 2019 var tallene 74 totalt og 47 prester. Oslo (15), Borg (9) og Agder og Telemark (9) hadde flest vigslinger.

B.5.2 Frivillige medarbeidere

Resultatmål: Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken

Det er en nedgang i antall frivillige på 21 % fra 2019. Om lag 75 000 frivillige kan likevel tolkes som et brukbart resultat i et år hvor svært mange arrangementer og aktiviteter har vært avlyst. Nedgangen er størst i kulturarbeid med 43 %, men også betydelig innenfor barne- og ungdomsarbeid, med henholdsvis 36 % og 34 % nedgang.

Nidaros bispedømme skriver: «Pandemien har gjort frivilligarbeidet langt mer krevende. I år har det ofte handlet om smittevern, registrering, vasking, og så videre. (...) De frivillige har vært nødt til å avvise folk på grunn av antallsbegrensning, og rettlede de som ikke overholder avstand- og smittevernsregler». Samtidig har pandemien akselerert den digitale satsningen, og «Digital kirke gir nye tjenester og nye arenaer for å engasjere frivillige, også unge,» rapporterer Borg Bispedømme.

«Der du bor er kirken til stede med omsorg» er en digital kampanje i Nidaros med filmer vist på kino og i sosiale medier, som har ført til at over 130 har meldt seg som frivillige. Oslo løfter frem betydningen av lokal frivillighetskoordinator, og har gitt utdanningsstipend til ansatte som ønsket å delta på nettbasert undervisning ved VID om frivillighetsledelse. 15 ansatte fra begge arbeidsgiverlinjer deltar. Møre forteller at mange mindre kommuner mister frivillighetssentralene, og at her kan kirke og kommune inngå samarbeid.

2022 er nasjonalt frivillighetsår, og Den norske kirke vil utnytte anledningen til å vise frem mangfoldet i frivillig kirkelig tjeneste.

Givertjeneste og inntektsskapende arbeid

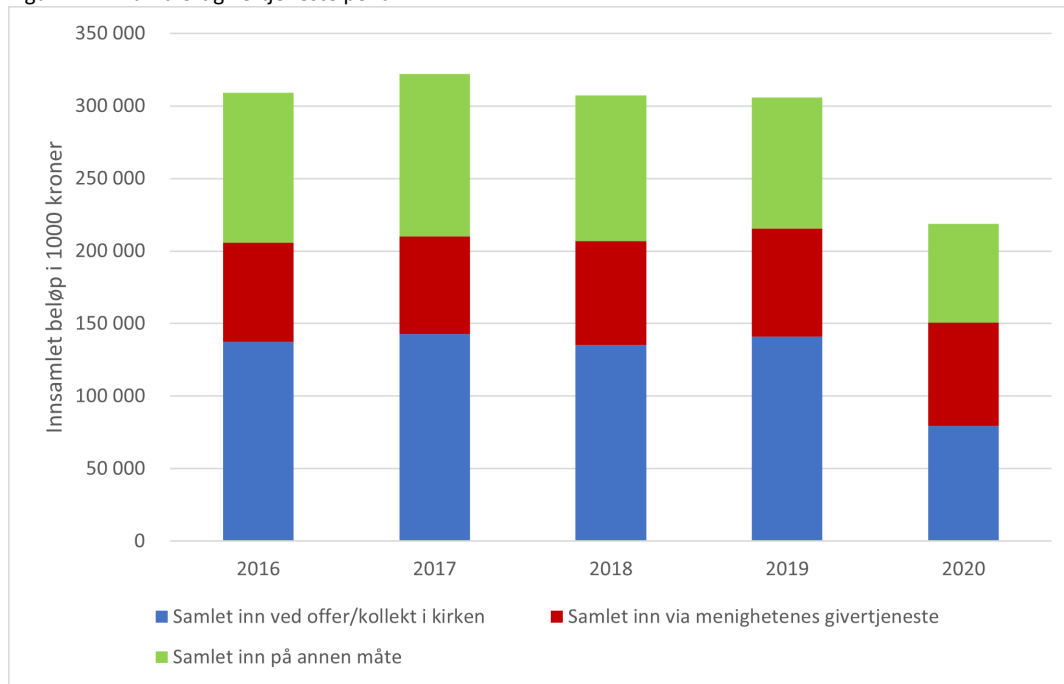
I kirkens satsing på frivillighet er givertjeneste og inntektsskapende arbeid integrert. Den totale summen av ofringer, innsamlinger og gaver i Den norske kirke gikk ned fra over 300 millioner til 220 millioner kroner i 2020.

Tabell 18: Givertjeneste. Beløp i 1000 kroner.

	2016	2017	2018	2019	2020
Beløp samlet inn ved offer/kollekt i kirken	137 496'	142 870'	135 165'	141 161'	79 524'
Herav til egen virksomhet	59 237'	58 106'	58 717'	60 814'	35 967'
Beløp samlet inn via menighetenes givertjeneste	68 300'	67 308'	71 760'	74 290'	71 227'
Herav til egen virksomhet	63 178'	64 387'	67 770'	70 628'	68 132'
Beløp samlet inn på annen måte	103 255'	111 687'	100 524'	90 339'	68 087'
Herav til egen virksomhet	69 308'	79 689'	74 765'	64 921'	53 849'
Beløp samlet inn totalt	309 051'	321 865'	307 449'	305 789'	218 838'
Herav til egen virksomhet	191 724'	202 182'	201 252'	196 364'	157 949'

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall

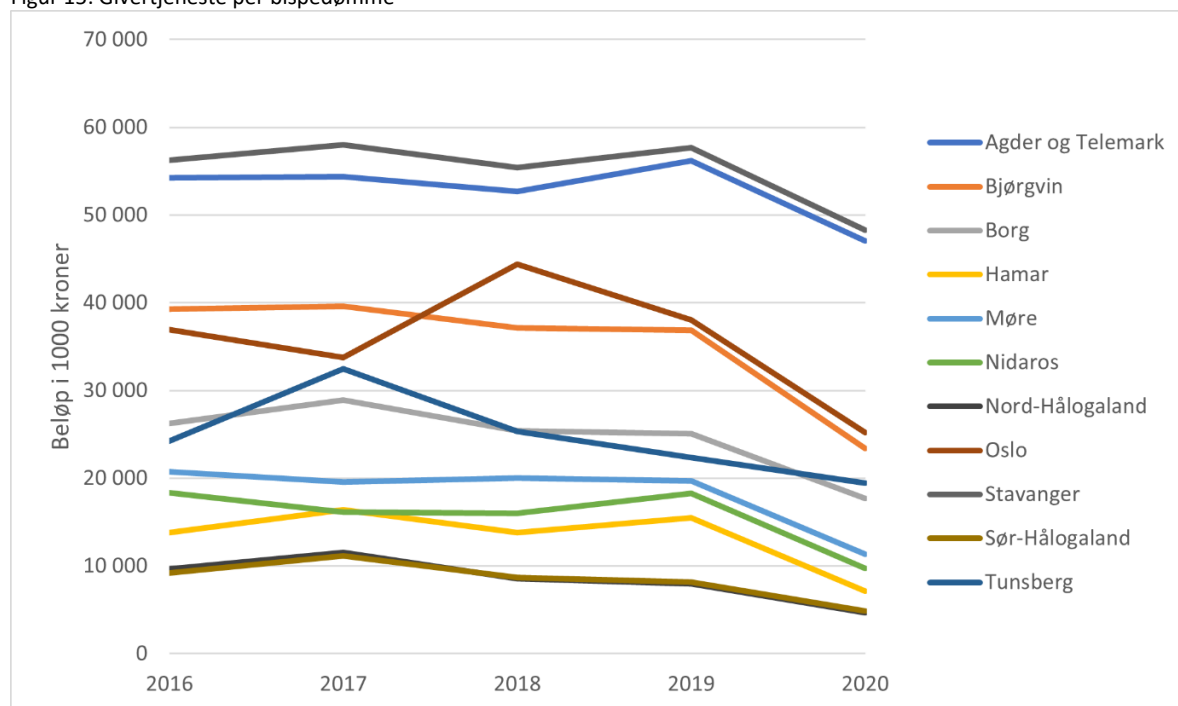
Figur 14: Akkumulert givertjeneste per år

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige tall

Ofringer har den kraftigste reduksjonen med 44% nedgang fra 2019. Nedgangen kan i stor grad forklares med at disse gavene er knyttet til gudstjenester og arrangementer, og at kirkene har vært stengt eller hatt antallsbegrensninger store deler av året. Av kirkeofringer går 45 % til menighetenes egen virksomhet, mens 55 % går til eksterne organisasjoner. Givertjenesten er stort sett knyttet opp til menighetenes egen virksomhet og har kun hatt en mindre nedgang på 4 %. Mange menigheter har også betydelige reduksjoner i inntekter fra aktiviteter som loppemarkeder, basarer og messer.

Figur 15: Givertjeneste per bispedømme

Kilde: SSB. Tall for 2020 er foreløpige.

Det er store forskjeller mellom de ulike bispedømmenes totale gaveinntekter. 65 % av all fast givertjeneste i Den norske kirke kommer i bispedømmene Stavanger og Agder og Telemark.

Oppmerksomhet mot menighetens faste givertjeneste og økt bruk av enkle betalingsformer som Vipps, både under fysiske samlinger og på menighetenes digitale plattformer, vil være viktige satsninger videre.

B.5.3 Ungdomsarbeid

Resultatmål: Tilbud for barn og unge i menighetene styrkes

Som for andre aktiviteter, medførte pandemiåret 2020 en nedgang også i tilbud for ungdom. For gruppen 13-17 år ble det registrert 625 (29 %) færre kontinuerlige tiltak og 468 (17 %) færre lederkurs, mens antall enkelttiltak økte med 21 % til 573. Dette viser at menighetene har hatt fokus på å møte ungdommene på de arenaene som til enhver tid har vært mulig, og at kontinuerlig arbeid og lederkurs har vært vanskelig å gjennomføre.

Mange bispedømmer peker på at det digitale har gitt nye muligheter. Borg bispedømme har en betydelig økning i enkelttiltak for ungdom gjennom blant annet Instagram, adventskalendre på Snapchat, YouTube eller Facebook, livestudio kalt «Viruskirken» og kanalen «Jus og Jesus/Gud og gløgg». Populariteten skyldes ofte at produksjonene er av, for og med ungdom.

Tunsberg bispedømme skriver: «Ansatte forteller at de i større grad enn før har kunnet snakke med ungdom om deres utfordringer og problemer, fordi man har kunnet dele ungdommene inn i mindre grupper, og fordi digitale samtaler har en annen dynamikk enn andre.» Slike samtaler anser de vil bli et nyttig supplement i ungdomsarbeidet fremover. Bispedømmene er samstemte i at fellesskapsbygging skjer best når man er fysisk til stede. Da det i høst igjen ble mulig å samles

i Stavanger bispedømme, opplevde enkelte at det kom opp mot dobbelt så mange ungdommer på ungdomsklubben som vanlig.

Ukirke i Stavanger og Trondheim, St. Jakob i Bergen og MER og Ventil i Oslo er egne tilbud for unge. Forsvarets tros- og livsynsskorps (tidligere Feltprestekorpset) og studentprestene utgjør kirkens største arbeid blant unge voksne. I 2020 hadde Forsvarets tros- og livsynsskorps 5 355 samtaler og samlet 10 635 unge voksne deltakere til gudstjeneste. Studentprestetjenesten over hele landet har mange samtaler og ulike tilbud som sosiale møtesteder og sorggrupper.

Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke ble i 2020 preget av nedstengningen. Kun fem bispedømmer fikk gjennomført Ungdomsting. I oktober ble Ungdommens kirkemøte arrangert i Nidaros bispedømme. Fokussaken var *Debattklima*. Ved å vedta et regelverk for ungdomsdemokratiet styrket Kirkemøtet 2020 ungdommers og ungdomsdemokratiets plass i Den norske kirke.

I tilbud for unge i menigheten er det meget stor forskjell mellom de ulike bispedømmene. Faktorer som prioritering av ansatteresurser inn i ungdomsarbeid, rekruttering av frivillige og samarbeid med de kristne barne- og ungdomsorganisasjonene, er avgjørende for både opprettholdelse og utvikling av Den norske kirkes ungdomsarbeid fremover.

B.6 Bemanning i rettssubjektet Den norske kirke

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret folkekirke

Tabell 19: Antall årsverk i rettssubjektet Den norske kirke

	Totalt	Prester inkl. biskop			Bispedømmekontor og Kirkerådet			Andre årsverk
		31.12.2020	Andel i %	Endring ant. årsverk fra 01.01.20	31.12.2020	Andel i %	Endring ant. årsverk fra 01.01.20	
Oslo u/Døvepr.*	165,4	146,4	89 %	-0,3	15,0	9 %	0,0	4,0
Døveprostiet	19,8	12,0	61 %	0,0	0,0	0 %	0,0	7,8
Oslo m/Døvepr.*	185,2	158,4	86 %	0,0	15,0	8 %	0,0	11,8
Tunsberg*	134,1	119,1	89 %	0,0	11,6	10 %	1,4	2,0
Stavanger	114,2	100,0	88 %	1,9	14,2	12 %	0,5	0,0
Møre*	82,6	71,0	86 %	-2,2	11,6	14 %	0,2	0,0
Sør-Hålogaland*	99,9	88,3	89 %	-0,5	11,6	12 %	0,0	0,0
Agder og Telemark	147,6	133,2	90 %	3,7	14,4	10 %	-1,0	0,0
Borg	153,7	142,1	92 %	-1,0	11,6	8 %	1,3	0,0
Hamar	128,6	116,8	91 %	-0,2	11,8	9 %	0,0	1,0
Nord-Hålogaland*	107,8	91,0	84 %	5,0	12,4	11 %	-0,9	4,4
Bjørvin	186,6	171,7	92 %	1,5	14,9	8 %	0,4	0,0
Nidaros*	139,4	124,1	89 %	13,9	12,1	9 %	-0,6	3,2
Kirkerådet	104,3	0,0	0 %	0,0	104,3	100 %	2,8	0,0
Totalt	1 583,8	1 315,5	83 %	21,8	246,9	16 %	4,0	22,4

Kilde: Bispedømmerådene og Kirkerådet. Inkl i totalt antall årsverk: Protesaksbehandlere med bispedømmet som arbeidsgiver, kirketolker ansatte i Døveprostiet (ikke prester), stillinger i Sørsamisk menighet og Svalbard kirke, nasjonal gravplassrådgiver og konsulent hos studentpresttjenesten. * På grunn av grenseregulering i 2020 er 5 årsverk flyttet fra Tunsberg til Oslo, 1,2 årsverk fra Møre til Nidaros og 0,5 årsverk fra Sør- til Nord-Hålogaland.

Totalt var det 1 584 (1 564) faste (budsjetterte) årsverk tilsatt i rettssubjektet Den norske kirke pr 31.12.2020. Tall for 2019 i parentes.

1 315 (1300) av disse tilhører presteskaper, 247 (242) er tilsatt ved bispedømmekontorene og 22,4 (21,5) er andre ansatte. Økningen av antall faste presteårsverk skyldes at Nidaros har endret beregningsgrunnlaget slik at tallene nå er sammenlignbare med resten av landet.

96 årsverk sto vakante i presteskaper 31.12.2020, de fleste på grunn av manglende rekruttering. På tilsvarende tidspunkt i 2019 var 115 årsverk vakant.

Tabell 20: Utlysninger, søknader og tilsetninger

	Utlyste stillinger		Antall søknader		Søknader pr. stilling		Stillinger lyst ut flere ganger		Antall tilsetninger	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Agder og Telemark	21	22	133	90	6,3	4,1	5	0	21	23
Bjergvin	38	20	70	27	1,8	1,4	11	5	25	15
Borg	10	30	52	120	5,2	4	0	0	10	29
Hamar	22	16	47	40	2,1	2,5	11	8	15	12
Møre	16	11	22	15	1,4	1,4	6	5	6	6
Nidaros	15	16	33	28	2,2	1,8	1	6	10	12
Nord-Hålogaland	29	35	61	57	2,1	1,6	7	18	16	18
Oslo	18	18	109	115	6,1	6,4	1	1	16	17
Stavanger	17	19	80	53	4,7	2,8	1	3	17	17
Sør-Hålogaland	22	24	25	43	1,1	1,8	11	10	7	15
Tunsberg	13	18	55	85	4,2	4,7	2	3	11	16
Totalt	221	229	687	673	3,1	2,9	56	59	154	180

Kilde: Bispedømmerådene og Kirkerådet.

På landsbasis er det en svak nedgang i antall søknader per stilling fra 3,1 i 2019 til 2,9 i 2020. Antall stillinger som ble lyst ut flere ganger har en svak oppgang. Her topper Nord-Hålogaland (18), Sør-Hålogaland (10) og Hamar (8) listen, mens i Borg og Agder og Telemark ble ingen stillinger lyst ut mer enn en gang.

Antall timer med pensjonistlønn økte med 6 % fra 2019 til 2020. Antall timer i 2020 tilsvarer rundt 76 årsverk, mot 71 årsverk i 2019. Alle bispedømmer understreker at pensjonistene er uunnværlige for kirken. Hamar bispedømme uttaler: «Pensjonistene gjør en solid jobb og er godt likt i menighetene (...) men langsiktig strategisk planlegging lider av lange perioder uten fast prest.» «Gode vikarer er en nødvendighet i vårt bispedømme», skriver Sør-Hålogaland som signerte 116 vikaravtaler for kortere og lengre perioder i 2020.

Nord-Hålogaland registrerer en økende slitasje blant andre ansatte i prostiet og soknet etter årevis med mye arbeid for å skaffe og legge til rette for vikarer.

Antall gudstjenester og antall gravferder ved andre enn prest er begge bortimot halvert i 2020. Siden søndagstjenestene ble redusert som følge av stengte kirker, ble det mindre behov for ekstrahjelp på hverdagene.

145 prester sluttet i 2020, 12 færre enn i 2019, av disse var 76 overgang til annen prestestilling og 14 til stilling utenfor kirken.

Tabell 21: Overgang fra prestestilling i Den norske kirke

	Antall				Andel			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Annen prestestilling i Dnk	70	95	98	99	60 %	64 %	65 %	55 %
Annen kirkelig stilling	15	14	9	22	13 %	9 %	6 %	12 %
Annen stilling utenfor kirken	1	15	17	27	1 %	10 %	11 %	15 %
Utdanning	24	22	23	29	21 %	15 %	15 %	16 %
Fra utlandet	4	2	4	3	3 %	1 %	3 %	2 %
Annet/ukjent	2	1	0	0	2 %	1 %	0 %	0 %
Totalt	116	149	151	180	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Rapportering fra bispedømmerådene

Statistikken over som viser hvor de nytilsatte prestene hadde sitt siste tilsetningsforhold, bekrefter økningen i antall prester som har valgt presteyrket som andre-karriere: 27 kom fra stilling utenfor kirken og 22 fra annen kirkelig stilling.

Tabell 22: Medlemmer og kirkelige handlinger per prest

	Preste- årsverk (eks. eksterne)	Medlemmer og tilhørige pr. prest	Medlemmer pr. prest	Guds- tjenester	Dåps- handlinger	Konfirmerte	Kirkelige vigsler	Kirkelige gravferder
2019	1300,2	2833	2741	46,3	21,5	26,5	4,8	26,7
2020	1315,5	2776	2696	36,8	19,0	25,1	3,3	26,2

Kilde: Bispedømmene og SSB. Antall årsverk er pr. 31.12. Tall fra SSB for 2020 er foreløpige tall.

Tallgrunnlaget for beregning av antall medlemmer og kirkelige handlinger per prest er antall ansatte pr 31.12.2020. Det betyr at prestevikarer, pensjonister og vakante/ubesatte stillinger ikke er inkludert. Tallene er dermed bare indikasjoner som gir en ide om hvordan presteressursene er fordelt rundt i landet. I år viser oversikten at det er liten nedgang i antall gravferder og konfirmasjoner per prest, mens antallet dåp synker med 2,5 og vigsler med 1,5. Antall gudstjenester har som ventet størst nedgang med nesten 10 færre per prest.

Tabell 23: Alderssammensetningen i prestatjenesten

	39 år og yngre	40-49	50-59	60 +	Totalt
2019	213	297	368	365	1 243
2020	221	298	382	352	1 253
Endring i pst.	3,8 %	0,3 %	3,8 %	-3,6 %	0,8 %

Kilde: Kirkerådet. Grunnlaget er ansatte i stilling 31.12.20. Tall er angitt i prosent, og beregnet på grunnlag av antall personer uavhengig av stillingsstørrelse.

Alderssammensetningen i presteskaperet holder seg stabil, med 30 % av prestene mellom 50 og 59 år og 28 % over 60 år. 28 % av totalt 145 fratredelser i 2020 skyldtes overgang til AFP eller alderspensjon.

Del IV. Styring og kontroll i virksomheten

Strategisk mål: Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

A. Kirkevalg

Strategisk mål: Oppslutningen om kirkevalg opprettholdes

I 2020 vedtok Kirkerådet en ordning med digital forhåndsstemming ved neste kirkevalg. Et hovedmål for prosjektet for digital forhåndsstemming er å gjøre valget mer tilgjengelig for velgerne og dermed bidra til høyere valgdeltakelse. Ved kirkevalget i 2019 var den samlede valgdeltakelsen på 12,6 %. Det er et mål at økt tilgjengelighet kan bidra til å øke valgdeltakelsen til opp mot 20 %. Prosjektet vil også forenkle valggjennomføringen noe.

Systemet skal være universelt utformet og tilgjengelig på flere språk. Tidligere har det vært en utfordring at forhåndsstemmingstilbudet og informasjonen har variert. Det vil bli enklere å kommunisere et tilbud om digital forhåndsstemming. Valget på valgdagen vil gjennomføres som før. Det vil også være tilbud om forhåndsstemming på papir for de som ønsker det.

Løsningen som anskaffes må gjennom grundig testing av sikkerhet og funksjonalitet før det kan endelig avgjøres at det er forsvarlig å gjennomføre digitalt valg. Kirkerådet vil oppnevne et internettvalgstyre som vil gjøre denne vurderingen.

B. Organisering

Resultatmål: Reduksjon i administrative kostnader

Effektivisering

Kirkerådet vedtok i desember en digitaliseringsstrategi: Visjonen er *Tilgjengelig kirke*, og målet er at kirkens digitale løsninger skal ha brukernes behov i sentrum og legge til rette for aktiv oppfølging fra kirken. Når denne digitale satsingen rulles ut vil både administrative kostnader reduseres, arbeidstid vil kunne brukes til mindre administrasjon og mer utadrettet arbeid, og kvaliteten på arbeidet vil øke.

For å sette retning og fart på arbeidet er det etablert en styringsmodell hvor roller, oppgaver og ansvar er beskrevet, og det er opprettet et digitaliseringsstyre med representasjon fra fellesrådene og Kirkerådet, som sitter med det øverste ansvaret for utvikling og digitalisering. Den nødvendige kompetanse- og kapasitetsøkningen for å håndtere arbeidet er igangsatt, og ulike prosjekter er på vei til å bli realisert:

- Kirkens digitale løsninger skal være tilgjengelige på ulike plattformer – for eksempel smart-telefon, nettbrett og PC.
- For å etablere gode, sammenhengende tjenester er det helt avgjørende å ha kontroll på sentral informasjon i virksomheten – ofte kalt kjernedata. Systemene må også knyttes

sammen både internt i kirken og med andre systemer som folkeregisteret, begravellesbyråenes løsninger og liknende.

- En selvbetjeningsløsning som «Min Side» gir brukerne raskere respons, og reduserer administrativt arbeid både lokalt og sentralt i kirken.

Kirkelig organisering

Kirkemøtet i 2019 ba Kirkerådet fremme et forslag til fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning. Kirkerådet vedtok et utredningsmandat, og satte ned et hovedutvalg og fire arbeidsgrupper for å utrede et forslag. Utvalget leverte sin rapport *Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering* til påske 2021. Tidsplanen som er tegnet opp for det videre arbeidet innebærer høring høsten 2021, prinsippvedtak om kirkelig organisering på Kirkemøtet i 2022 og vedtak av ny kirkeordning på Kirkemøtet i 2023.

I desember 2020 havnet Den norske kirke i streik for første gang i historien. Uenighetsspørsmålet var avtalen om kompensasjon for bortfall av boplikt som går ut i 2021. Resultatet ble at kompensasjonen blir videreført som nytt begynnerlønnsnivå. Streiken har lært oss mye, og prosesser i etterkant har vist at det er nødvendig å klargjøre ulike roller i arbeidsgiverfunksjonen.

C. Arbeidsmiljø

Tabell 24: Sykefravær, alle ansatte

	Prester			Alle ansatte		
	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner
Oslo	5,4	6,5	4,4	5,1	6,1	4,1
Borg	5,1	3,8	6,9	5,5	3,8	7,9
Hamar	8,5	5,4	11,8	8,2	4,9	11,6
Tunsberg	5,4	4,7	6,6	4,9	4,3	5,9
Agder og Telemark	5,4	3,6	10,1	5,5	4,0	9,1
Stavanger	4,5	3,4	7,2	4,3	3,4	6,3
Bjørgvin	4,8	4,6	5,4	4,8	4,4	5,9
Møre	4,6	3,8	7,1	5,8	3,9	10,9
Nidaros	6,7	4,8	9,2	6,1	4,3	8,4
Sør-Hålogaland	4,4	4,8	3,8	5,2	4,5	6,2
Nord-Hålogaland	3,5	2,7	5,2	4,2	3,8	4,9
Kirkerådet				4,8	3,1	6,5
Totalt	5,4	4,4	7,1	5,4	4,3	7,1

Kilde: Lønnssystemet Aditro.

Det totale sykefraværet gikk opp fra 4,8 % i 2019 til 5,4 % i 2020. Økningen blant mannlige prester utgjør 0,6 %.

Det arbeides aktivt og systematisk med oppfølging av sykemeldte i alle enheter. I 2020 har det vært jobbet særskilt med å legge til rette for en optimal arbeidssituasjon under pandemien. Tilrettelegging for at ansatte i karantene kunne utføre flest mulig av ordinære oppgaver har vært særlig vektlagt.

Arbeidslivsundersøkelse

Vinteren 2020 gjennomførte Den norske kirke en arbeidslivsundersøkelse om LHBT og kirke. Rapporten fra undersøkelsen «Å være en sak, LHBT+ holdninger og arbeidsmiljø i Kirken» ble offentliggjort i oktober. Rapportens hovedfunn oppsummeres slik:

- Det generelle bildet av ansatte med LHBT-identitets hverdag i kirken er positivt. De fleste trives og opplever støtte og tilhørighet på arbeidsplassen. Samtidig har enkelte opplevd avvising, og flere har angst for å bli avvist. Dette skaper usikkerhet i møte med kolleger og arbeidsmiljø.
- Det er forskjeller mellom ansatte med LHBT-identitet og andre når det gjelder trivsel og tilhørighet på arbeidsplassen.
- Hver femte LHBT-responent har opplevd diskriminering. En av ti har svart «vet ikke» på spørsmålet.

Med basis i resultatene fra undersøkelsen har Kirkerådets LHBT-utvalg utviklet et kurs- og samtaleopplegg med alle ansatte i Den norske kirke som målgruppe. Opplegget skal øke kompetansen om spørsmål knyttet til LHBT, kjønn og seksualitet, og bidra til at kirken er et trygt og inkluderende arbeidssted for alle.

Medarbeiderundersøkelse

Det gjennomføres medarbeiderundersøkelse hvert andre år, sist høsten 2019. I 2020 har det vært arbeidet med oppfølging av den siste undersøkelsen. Den enkelte enhet/prosti har fulgt opp i to omganger ved først å drøfte virkelighetsbildet og deretter gi forslag til tiltak. Forslagene til tiltak preger det enkelte regionale arbeidsmiljøutvalgs handlingsplan for 2021. Høsten 2021 skal det for andre gang gjennomføres en felles medarbeiderundersøkelse for hele trossamfunnet Den norske kirke. Den første var i 2012.

Arbeid med HMS

Den norske kirkes ledelse har fastsatt mål for HMS-arbeidet. Handlingsplaner er utarbeidet på overordnet og regionalt nivå. Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og regionale AMU (RAMU) i alle bispedømmer og Kirkerådets sekretariat har jevnlig møter. Det gjennomføres årlig HMS-revisjoner i tre-fire bispedømmer etter tur.

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) og oppfølging av disse har vært svært viktig i et år preget av pandemi. RAMU-ene har hatt sterkt fokus på arbeidssituasjon og ivaretagelse av alle ansatte. Gjennom 2020 har det vært arbeidet med oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapporten på HMS og personvern fra 2019.

Forebygging og håndtering av trakassering, krenkelser og overgrep

Den norske kirke har de siste 20 årene hatt et systematisk arbeid på dette feltet. I tråd med arbeidsmiljølovens krav er målet å forebygge at det skjer uønskede hendelser, og å ha en god og sakssvarende håndtering av eventuelle saker.

Rapporten fra arbeidslivsundersøkelsen «Å være en sak; LHBT+: holdninger og arbeidsmiljø i kirken» setter blant annet fokus på LHBT-personers opplevelser av diskriminering og eksklusjon.

På spørsmålet om hvorvidt en har opplevd diskriminering eller forskjellsbehandling på bakgrunn av sin seksuelle orientering og/eller kjønnsidentitet, svarer 17,5 % bekreftende på dette. Dobbelte så mange melder at de er blitt trakassert av brukere/kirkegjengere sammenliknet med leder/kollega. Oppfølging av rapporten vil være av avgjørende betydning i arbeidet med forebygging av uønskede hendelser.

D. Likestilling

Tabell 25: Kjønnfordeling i presteskapet

	Kvinner	Menn	Totalt	Prosent kvinner 2020	Prosent kvinner 2019
Agder og Telemark	40	92	132	30,1	27,9
Bjørgvin	37	118	155	23,9	25,0
Borg	53	80	133	39,6	38,9
Hamar	55	57	112	49,2	45,9
Møre	15	47	62	24,5	21,3
Nidaros	47	65	112	42,1	44,3
Nord-Hålogaland	21	48	69	30,4	33,3
Oslo med dødeprostiet	80	81	161	49,6	45,9
Stavanger	29	73	101	28,2	26,3
Sør-Hålogaland	29	44	73	39,5	37,5
Tunsberg	43	69	111	38,2	40,4
Totalt	448	774	1 222	36,6	35,9

Kilde: Kirkerådet. Prestevikarer er ikke tatt med i oversikten.

Kvinneandelen i presteskapet er stabil på rundt 36 %. Det er store ulikheter mellom bispedømmene. Hamar og Oslo har nær 50 % kvinneandel, mens Bjørgvin og Møre har rundt 24 %. Blant biskoper og proster er det 29 % kvinner, en nedgang fra 33 % i 2019. Kvinneandelen i lederstillinger på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er totalt 37 %.

Tabell 26: Kvinneandel søknader til prestestillinger

	Søknader			Tilsetninger		
	Antall totalt	Herav kvinner	Andel kvinner	Antall totalt	Herav kvinner	Andel kvinner
Agder og Telemark	90	35	39 %	23	9	39 %
Bjørgvin	27	13	48 %	15	4	27 %
Borg	120	53	44 %	29	15	52 %
Hamar	40	19	48 %	12	9	75 %
Møre	15	9	60 %	6	3	50 %
Nidaros	28	7	25 %	12	4	33 %
Nord-Hålogaland	57	17	30 %	18	6	33 %
Oslo	115	69	60 %	17	13	76 %
Stavanger	53	14	26 %	17	3	18 %
Sør-Hålogaland	43	17	40 %	15	8	53 %
Tunsberg	85	38	45 %	16	5	31 %
Totalt	673	291	43 %	180	79	44 %

Kilde: Lønssystemet Aditro

Andelen tilsatte kvinner er nå ett prosentpoeng høyere enn andelen kvinner som har søkt på stillingene.

Tabell 27: Kvinners lønn i prosentandel av menns lønn

	Prester totalt	Kapellaner	Sokneprester	Proster og domproster	Spesialprester
Agder og Telemark	95 %	100 %	98 %	97 %	101 %
Bjørgvin	95 %	102 %	98 %	95 %	94 %
Borg	97 %	96 %	101 %	100 %	99 %
Hamar	100 %	102 %	100 %	108 %	102 %
Møre	98 %	100 %	94 %	100 %	98 %
Nidaros	97 %	98 %	100 %	106 %	96 %
Nord-Hålogaland	96 %	101 %	97 %	N.A.	85 %
Oslo	98 %	104 %	97 %	103 %	98 %
Stavanger	98 %	99 %	99 %	100 %	91 %
Sør-Hålogaland	102 %	101 %	98 %	104 %	N.A.
Tunsberg	99 %	98 %	98 %	100 %	97 %
Totalt	97 %	100 %	98 %	102 %	96 %

Kilde: Lønssystemet Aditro

Tallene viser små forskjeller mellom kvinner og menn i presteskapet. Sokneprester, kapellaner og prostiprester har ansiennitetsstiger. Det er ingen dokumenterte lønnsforskjeller i presteskapet ut over det som ulik ansiennitet gir.

Blant direktører på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er kvinners lønn i gjennomsnitt 111 % av menns lønn, og blant øvrige ledere utgjør kvinners lønn 102 % av menns lønn. I gruppen «øvrige ansatte» ligger prosentandelen på 92 %. Det er ikke identifisert lønnsforskjeller innen en stillingsgruppe hvor kjønn kan være en mulig forklaring.

Tabell 28: Prester fordelt på alder

	Totalt	Kvinner	Prosentandel kvinner
39 år og yngre	222	95	42,8 %
40-49 år	300	126	42,0 %
50-59 år	384	152	39,6 %
60 +	352	92	26,1 %

Tabellen viser kjønnsfordeling i presteskaper for de ulike aldersgruppene per 31.12.2020.

I 2021 markerer kirken at det er 60 år siden den første kvinne ble ordinert. Andelen kvinnelige prester øker jo yngre aldersgruppene er.

Tabell 29: Deltidsansatte

	Menn			Kvinner			Totalt		
	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling	Antall	Årsverk	Gj.snittlig stilling
Agder og Telemark	15	8	52 %	10	5	53 %	25	13	53 %
Bjørgvin	12	7	57 %	9	4	48 %	21	11	53 %
Borg	7	4	59 %	9	6	71 %	16	11	65 %
Hamar	5	3	59 %	8	5	59 %	13	8	59 %
Kirkerådet	1	1	50 %	4	3	70 %	5	3	66 %
Møre	7	3	46 %	4	3	68 %	11	6	54 %
Nidaros	4	2	44 %	12	7	54 %	16	8	51 %
Nord-Hålogaland	4	2	43 %	10	5	50 %	14	7	48 %
Oslo med dødeprostiet	6	3	53 %	21	12	56 %	27	15	56 %
Stavanger	6	4	71 %	8	5	63 %	14	9	66 %
Sør-Hålogaland	5	3	60 %	10	5	46 %	15	8	50 %
Tunsberg	4	2	51 %	8	4	45 %	12	6	47 %
Totalt	76	42	54 %	113	63	55 %	189	104	55 %

Kilde: Lønssystemet Aditro

Tabellen viser en samlet oversikt over deltidsansatte i alle stillingsgrupper. Det er forholdsvis mer deltid på bispedømmekontorene enn blant presteskaper. Deltid drøftes med tillitsvalgte årlig.

Del V. Vurdering av fremtidsutsikter

Oppdraget

Det siste året har vist hvor lite vi vet om morgendagen. Det vi vet er at koronapandemien vil påvirke hele verdenssamfunnet i år fremover. Både som samfunn og kirke er vi på vei inn i en ny normal som er ukjent, preget av verden rundt oss og av nye behov og forventninger.

Økt global fattigdom vil sannsynligvis gi økt migrasjon og uro. Bærekraftsmålene vil i enda større grad angå kirken og dens forvaltning. Arbeidet med å redusere kirkens samlede klimafotavtrykk vil bli enda viktigere.

Kirken skal fortsatt være til stede over hele landet - nær folk i sorg og glede. Vi vet ikke hva som skjer når kirkelivet gjenopptas. Er folks vaner så endret at de ikke finner tilbake til kirkene? Er det mulig å høvle ned dørterskelen for de som i koronaåret oppdaget det digitale kirketilbudet? Disse spørsmålene deler vi med andre trossamfunn og mange av organisasjonene i sivilsamfunnet. Offensiv strategisk planlegging er nødvendig for å finne de gode løsningene.

Diakoni, digitalisering, frivillighet og mangfold er noen sentrale stikkord. Midler etter effektiviseringen på merkantil sektor i 2019, sammen med statlige bevilgninger, har gitt kirken den største satsingen på diakoni noen gang. Sammen med kommuner og andre aktører i lokalsamfunnet må kirken bruke disse ressursene i arbeidet med de negative konsekvensene av koronapandemien. Det digitale kirketilbudet når bredere ut blant kirkens medlemmer. Fysisk og digital kirke utfyller hverandre og må finne sin form i den nye normalen. Koronaåret har lært oss nødvendigheten av å ha god kommunikasjonsfaglig kompetanse i kirken, for å nå ut med budskapet gjennom mange ulike kanaler og på mange ulike flater.

Kirkens kulturarbeid ble rammet av korona. Kirken er en betydelig kulturaktør, men stengte kirkerom satte en stopper for dette arbeidet. Fremover er det viktig å kunne starte opp igjen og få kirken tilbake som en viktig kulturarena i lokalsamfunnet.

Kirkerådet har vedtatt en handlingsplan for arbeid med frivillighet i kirken. I fjor ga 75 000 mennesker av sin tid til glede for kirkefellesskapet. Vi ønsker at enda flere enn de som alltid stiller opp kan se mulighetene som ligger i det å bidra. Som en del av frivilligheten skal det arbeides aktivt for å etablere enkle verktøy for givertjeneste og elektroniske ofringer.

Lider kirken av en majoritetsblindhet som hindrer oss i å være så inkluderende som vi ønsker? Kirken er ikke troverdig når den fremstår blendahvit midt i et samfunn som i økende grad består av mennesker fra mange deler av verden. Mange har en kristen bakgrunn. Den norske kirke ønsker å være et åndelig hjem for dem. Også på dette området er det vedtatt en treårig handlingsplan for å skape et mer målbevisst arbeid.

Mangfold i Norge handler også om landets urbefolkning. Kirken følger med på arbeidet i Sannhets- og forsoningskommisjonen, som gransker fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner. Det er etablert samarbeid om en kirkelig konferanse om dette tema. Den samiske koralboken og oversettelse av hovedgudstjenesten til lulesamisk skal ferdigstilles og publiseres.

Oppmerksomheten rundt kvenene som nasjonal minoritet og språkminoritet har økt. Det er et ønske om en sterkere kirkelig satsing på kvensk kirkeliv. Dette er et viktig kirkelig arbeid som skal

prioriteres høyere. Det har i lengre tid vært jobbet med et kvensk salmehefte som snart blir publisert. Dette skal følges av to konferanser om kvensk salmetradisjon og senere også om kvensk kirkeliv.

I løpet av 2021 skal Trosopplæringsutvalget levere sin rapport. Den vurderer både innholdet i og organiseringen av opplæringen, og skal følges opp med en kirkemøtesak om veien videre for dette arbeidet.

Det er i gravferdene kirken møter aller flest av sine medlemmer i løpet av et år. Denne viktige kirkelige kontaktflaten skal gis økt oppmerksomhet. Samarbeid med andre aktører styrkes for at de etterlattes behov kan bli møtt på en best mulig måte.

I løpet av de nærmeste årene skal Den norske kirke overta mange eiendommer fra Opplysningsvesenets fond. Kirken skal bidra til å fortelle lokal- og kirkehistorien med sammenhengen mellom kirke og prestegård. Dette er en viktig del av kirkens kulturarvsarbeid. Det må bygges opp en eiendomsforvaltning som kan ta vare på eiendommene. Det skal også etableres ett eller flere vedlikeholdsprogrammer for kulturhistorisk viktige kirkebygg, der kirkelige organer vil delta aktivt.

Pandemien har tydeliggjort behovet for en samtale om religionsfrihet: Hvor går grensene for myndighetenes inngripen i trosutøvelsen? Har myndighetene rett til å stenge kirker og forby kirkelige handlinger, eller er deres kompetanse begrenset til regler for avstand, antallsbegrensing og renhold for å begrense smitte?

Smittevernet førte med seg svært inngripende tiltak. Det er grunn til å sette spørsmålstegn ved omfanget og om dette har stått i forhold til smittetrykket.

Kirken som organisasjon

Pandemien har minnet oss om at fordeling av roller og ansvar i kirken er komplisert. Arbeidet for å sikre at lovens skjerpede krav om et forsvarlig arbeidsmiljø etterlevs, krever god ledelse og enheter med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Rekrutteringsarbeidet viser at kompetente, engasjerte medarbeidere krever en organisering som gir attraktive arbeidsplasser. Unge arbeidssøkere vektlegger samarbeid med andre fagpersoner og god arbeidsledelse høyt.

Økt digitalisering av arbeidsprosesser vil bety bedre arbeidsverktøy for ansatte. Det betyr også økt effektivisering og bedre datasikkerhet, og sikrer bedre oppfølging av kravene knyttet til GDPR. Dette vil gi flere ressurser til å være kirke lokalt.

Rapporten om kirkelig organisering som nå ligger på bordet viser at en annen organisering enn dagens er mulig. Kirkerådets sekretariat må være rustet til å håndtere både videre utredning, tilrettelegge for beslutning og følge opp med god implementering. Det er behov for enklere struktur og en organisering som kan gi attraktive arbeidsplasser for kompetente medarbeidere, og som kan skape mer kirke der folk bor og mindre penger til administrasjon. For å oppnå dette må lokalkirkens demokratiske organer og Kirkemøtet finne hverandre i et felles mål om veien videre, og felles interesser må gå foran ulike gruppers egeninteresse. Alle mottakere av offentlig støtte må vise at midlene benyttes optimalt, uten doble strukturer og fordyrende administrative rutiner. I en tid med store offentlige post-koronautgifter og små utsikter til vekst, vil myndighetene måtte fokusere på dette.

Kirkelig organisering kan ikke ses atskilt fra kirkens oppdrag om å være en landsdekkende folkekirke. Det er behov for en samtale om hvordan vi er kirke når folk flytter fra bygda til byen. Hvordan skal ressurser fordeles i en slik situasjon? Den økte urbaniseringen har kirken i for liten grad klart å følge opp. Når familiefellesskap, tilhørighet og røtter i et lokalsamfunn følger vante spor, fungerer folkekirken best. Når folk bryter opp fra dette kjente fellesskapet og etablerer seg i byene, der venner og arbeidsliv skaper rammene rundt livet – da har kirken ikke knekt koden for hvordan vi skal være kirke. Kirken skal være landsdekkende - og samtidig må vi utforske hvordan kirken er til stede for mennesker der de er.

Utviklingen av det kirkelige demokratiet var et av premissene for et skille mellom stat og kirke. Hvordan dette skal utmeisles videre er også en del av spørsmålene rundt kirkelig organisering. Et utvalg er nedsatt for å se videre på folkevalgrollen i Den norske kirke.

Ny trossamfunnslov har trådt i kraft. Tros- og livssynssektoren i vårt samfunn skal fortsatt være en viktig del av sivilsamfunnet og samfunnsveven. Men begreper som livssynsåpent samfunn og likebehandling er ikke selvforklarende, og de lever ikke i et tomt rom. Derfor vil det også i fortsettelsen være behov for å stille spørsmål om hva som er likebehandling når enhetene som skal likebehandles ofte er svært ulike. Det er fare for at det livssynsåpne samfunnet i praksis blir et livssynstomt samfunn, der tro og trosutøvelse overlates til privatsfæren. Dette vil fortsatt kreve oppmerksomhet.

Når Kirkemøtet i 2021 skal vedta ny strategiplan, er det mange tråder som skal samles. Kirkemøtet må ha hele trossamfunnet for øye og tenke bredere enn før på hva dette betyr. Et felles sett med målbilder om kirken lokalt, regionalt og nasjonalt vil være et viktig bidrag til å samle kirken. Det vil sette retning på alt arbeid og gi kraft nok til å forandre. Da kan vi bidra til å bevare folkekirken i årene som ligger foran.

Samtidig som vi planlegger, er vi akkurat i år mer usikre enn før på hvordan den nye normalen kommer til å se ut og hva det vil bety for alt vi ønsker å oppnå. Først og fremst skal vi ha oppmerksomheten rettet mot kirkens oppdrag, og medvirke til at mennesker erfarer mest mulig himmel på jord.

Del VI. Årsberetning og resultatregnskap

OM VIRKSOMHETEN

Rettssubjektet Den norske kirke (Dnk) omfatter den tidligere statlige virksomheten av trossamfunnet Den norske kirke. 2020 er det fjerde regnskapsåret for Dnk etter at trossamfunnet ble omdannet til eget rettssubjekt.

Kirkemøtet er Dnks øverste organ og opptre på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 11, tredje ledd. Kirkerådet er det utøvende organ for Kirkemøtet og har ansvaret for økonomiforvaltningen og at økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig, jf. kirkeordning for Dnk § 30, tredje ledd.

Formålet med rammebevilgningen fra Barne- og familiedepartementet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette er det utledet følgende retningsgivende mål for anvendelsen av midlene:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, fri og demokratisk folkekirke.

Prop. 1 S. (2019-2020) operasjonaliserer dette på følgende måte:

Den offentlige finansieringa av Den norske kyrkja skal leggje til rette for at kyrkja held fram som ei landsdekkjande folkekyrkje med ei sterk lokal forankring, slik at medlemmar av kyrkja kan gå til gudsteneste og få del i andre kyrkjelege tenester der dei bur. Ved å vere til stades i alle lokalsamfunn er kyrkja ein viktig bidragsytar til det frivillige arbeidet blant barn og ungdom, ikkje minst innanfor trusopplæringa, diakonien og det lokale musikk- og kulturlivet. Skal kyrkja vere ei lokalt forankra folkekyrkje i alle delar av landet, må prestetenesta alle stadar ha gode rammevilkår og dei mange kyrkjebygga haldast ved like. Kyrkjebygga tilhører og gir identitet til den einskilde bygda eller bydelen.

Ved utgangen av 2020 hadde Den norske kirke 3 792 611 medlemmer og tilhørende, hvorav 3 652 199 bosatt i Norge. Dette utgjør 67,7 prosent av den norske befolkningen. Dnk skal sørge for prestateneste til alle 1 164 sokn, i tillegg kommer det syv døvemenigheter, Bymenigheten Sandnes, Saemien Åålmege og Svalbard kirke. Dnk skal også forvalte medlemsregister, gi faglig og økonomisk støtte til trosopplæring og annen trosformidling og diakonalt arbeid, samt ivareta det kirkelige demokrati som sine hovedaktiviteter.

Det er ved utgangen av 2020 totalt 1 584 faste årsverk i Dnk, hvorav 1 315 er prester, 247 er ansatte i fag- og administrative stillinger og 22 årsverk i andre stillinger.

På bakgrunn av fremleggelsen av Prop 1 S (2019-2020) Barne- og familiedepartementet gjorde Stortinget vedtak om et tilskudd til Dnk som tilsvarer tidligere års aktivitetsnivå. Kirkerådet fordeler tilskuddet videre til oppgaver som utføres i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene. Tilskuddet har i sin helhet gått til finansiering av virksomheten og videreformidling av tilskudd til eksterne mottakere i sokn, fellesråd eller andre i overensstemmelse med vedtak og avtaler.

Kirken har elleve bispedømmer med hver sin biskop og valgte bispedømmeråd med sekretariat for råd og biskop. Kontorene ledes av hver sin stiftsdirektør som daglig leder. Bispedømmekontorene ligger i Fredrikstad, Oslo, Hamar, Tønsberg, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Bodø og Tromsø. Kirkerådet er lokalisert i Oslo, mens avdeling for samisk kirkeliv er lokalisert i Tromsø. Svalbard kirke er lokalisert i Svalbard.

Kirkerådet mener at årsregnskapet og balansen med noter gir et rettviseende bilde av organisasjonens stilling og resultat. Det er heller ikke etter regnskapsperiodens utgang inntrådt forhold som etter ledelsens syn har betydning ved bedømmelsen av regnskapet, men vi viser til omtalen av koronasituasjonen.

RISIKO OG RISIKOSTYRING

Ulike deler av Dnk sin virksomhet er utsatt for ulik grad av risiko. Dette gjelder både risikostyring for Dnk og finansiell risiko:

Risikostyring i Dnk

Dnk er avhengig av et godt omdømme for å sikre troverdighet og opprettholde tillit blant medlemmene i Den norske kirke, lovgivende og bevilgende myndigheter, i samfunnet og for å sikre fremtidig rekruttering.

For den samlede driften og for større prosjekter blir det gjort egne risikoanalyser som ligger til grunn for planlegging og risikostyring.

Dnk gjennomfører årlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) av hele Dnk sin drift innenfor fem områder: Økonomiske rammer, kapitalforvaltning og likviditetsstyring, internkontroll og økonomiforvaltning, HMS og arbeidsgiver, plan- og måloppnåelse, og personvern.

Finansiell risiko

Det er noe risiko knyttet til uforutsigbare svingninger i kostnadsnivå på pensjonspremien. Likevel vurderes den finansielle risikoen nå som lavere enn tidligere år, og egenkapitalen er dessuten styrket.

Fram til 2019 ble ledig kapital plassert hovedsakelig i bank og i pengemarkedsfond. Kirkerådet vedtok i 2018 en mer offensiv investeringsstrategi som ble implementert i 2019. 153 mill. kroner ble i mars 2019 plassert i en fondsportefølje bestående av 30 prosent aksjer, 60 prosent obligasjon og 10 prosent pengemarked. For å optimalisere avkastningen har Dnk således valgt å ta noe høyere risiko enn hva man hadde tidligere. Ved å spre plasseringen i ulike aktivaklasser og mellom globale og norske markeder er risikoen dempet. Ved utgangen av 2020 var markedsverdien til porteføljen steget til 173,1 mill. kroner.

ÅRSREGNSKAPET

Dnk fører regnskap i samsvar med regnskapsloven, jf. trossamfunnsloven § 14 sjette ledd, men med unntak for føring av pensjonsordning. Unntaket er hjemlet i forskrift om rekneskapsføring av pensjonsutgifter for Den norske kyrkja.

Resultat

Ansvar for tros- og livssynsområdet ligger under Barne- og familiedepartementet, og Dnk mottar det vesentligste av tilskudd til driften fra dette departementet. I tillegg mottar Dnk noe tilskudd fra Justisdepartementet til drift av Svalbard kirke. Øvrige tilskudd mottas fra Opplysningsvesenets fond og andre offentlige virksomheter.

Om lag 75 prosent av tilskuddet tildeles egen virksomhet for å dekke lønns- og driftskostnader, og om lag 25 prosent er tilskudd som videreformidles til eksterne mottakere.

Samlede inntekter for Den norske kirke ble i 2020 2 254,8 mill. kroner. Utbetalte tilskudd fra rettssubjektet utgjorde 567 mill. kroner, samlede lønnskostnader 1 361 mill. kroner og avskrivninger 4,6 mill. kroner. Øvrige driftskostnader beløp seg til 262,2 mill. kroner og netto finansinntekter ble 10,5 mill. kroner.

Koronasituasjonen har preget kirke og samfunn i store deler av 2020. Gudstjenester og andre samlinger er flyttet ut fra kirkebygg og over til digitale kanaler. Det er i 2020 gjort store investeringer knyttet til digital kirke og satsingen løftes ytterligere i 2021.

Den norske kirke har i 2020 styrt sitt aktivitetsnivå innenfor tildelte rammer. Lavere pensjons-kostnader, utsatt lønnsoppgjør og vakante prestestillinger har bidratt til budsjettbesparelser. Koronasituasjonen har ledet til lavere administrativt forbruk, særlig inn mot møte- og reiseaktivitet.

Årets resultat er et overskudd på 70 mill. kroner.

For 2021 har Stortinget vedtatt et tilskudd som gir rom for å videreføre Den norske kirke sitt aktivitetsnivå fra 2020.

Balanse

Egenkapitalen per 31. desember 2020 er gjennom årets resultat styrket med 70 mill. kroner og utgjør nå 381,4 mill. kroner. Pr 31.12.2019 var egenkapitalen tilsvarende 311,4 mill. kroner. Totalkapitalen er 742,4 mill. kroner.

Investeringsbehovet er lavt, og anleggsmidler utgjør en lav andel av totalbalansen. Dnk har tilfredsstillende likviditet på kort sikt, men er sårbar for vesentlige endringer i tilskudd og driftsaktiviteter.

Kontantstrøm

Likvidbeholdningen (bank og kontanter) er i 2020 økt med 79,6 mill. kroner. Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter utgjør 79,9 mill. kroner og gir et uttrykk for inn- og utbetalinger i perioden.

ARBEIDSMILJØ

Ledelsen har fastsatt mål for HMS-arbeidet, og handlingsplan er utarbeidet på overordnet nivå. Bispedømmerådene er bedt om å utarbeide egne handlingsplaner. Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og regionale AMU (RAMU) i alle bispedømmer og Kirkerådets sekretariat har jevnlig møter. Det foreligger oversikt over verneområder og verneombud.

Det er etablert rutiner for blant annet forebygging og håndtering av konflikter, revisjon av systematisk HMS-arbeid i bispedømmeråd, utarbeidelse av årsrapport for arbeidsmiljøutvalg og for sykefraværsoppfølging. Det er også utarbeidet mal for samordning av HMS-arbeid mellom bispedømmeråd og kirkelige fellesråd. Det ble i 2020 ikke rapportert til AMU om skader og alvorlige ulykker.

Sykefraværet i 2020 var på 5,37 prosent mot 4,8 prosent i 2019.

YTRE MILJØ

Dnk sin virksomhet er i all hovedsak tjenesteleveranser, og driften har en begrenset forurensende effekt på det ytre miljø. Ved innkjøp legges det vekt på miljøvennlige alternativer der det er mulig. Kirkerådet og syv av bispedømmene er Miljøfyrtårn-sertifiserte.

DISKRIMINERING

For ansatte ligger et generelt krav om medlemskap i Den norske kirke, men det er anledning til å søke om dispensasjon for enkelte stillinger. Ut over dette søkes mangfold både når det gjelder kjønn, seksuell orientering, etnisk bakgrunn og funksjonsevne.

LIKESTILLING

Likestilling blir tillagt vekt ved rekruttering og avlønning av ledere og medarbeidere i Dnk. Det arbeides løpende med informasjon og bevisstgjøring om aktuell likestillings- og diskriminerings-lovgivning. Kvinneandelen i årsverk av presteskaper er 36,6 prosent. I geistlige lederstillinger (biskop, prost og domprost) er andelen 28,7 prosent. Den norske kirke har 12 biskoper hvor 6 er kvinner. Kvinneandelen i administrative lederstillinger i Kirkerådet og på bispedømmekontorer er 37 prosent. Blant Kirkerådets medlemmer er det 11 kvinner og 6 menn, der leder og nestleder er kvinner.

FREMTIDIG UTVIKLING

Det er forventet at Stortinget vil sikre fremtidig forsvarlig drift av Dnk for å oppfylle Grunnlovens § 16. Dnk arbeider aktivt med å redusere kostnader og øke inntekter for å kunne oppfylle kirkens oppdrag. Det er gode muligheter for å oppfylle statens målsettinger for bevilgningen til Dnk i 2021, og det er grunnlag for fortsatt drift. Det arbeides målbevisst med å øke digitaliseringen av kirken, medlemsdialog og digitaliserte arbeidsprosesser for å gi befolkningen et bredt og tilgjengelig kirkelig tilbud. Det jobbes videre aktivt med synkende dåps- og medlemstall samt utfordringer med rekruttering til kirkelige stillinger.

Oslo, 15.mars 2021

Kristin Gunleiksrud Raam
Leder

Linn Strømme Hummelvoll
Kirkerådsmedlem

Karin-Elin Berg
Nestleder

Martha Garborg Bergslid
Kirkerådsmedlem

Alex Ramstad Døsvik
Kirkerådsmedlem

Therese Egebakken
Kirkerådsmedlem

Lill Tone Grahl-Jacobsen
Kirkerådsmedlem

Turid Torland Håland
Kirkerådsmedlem

Karl Johan Kirkebø
Kirkerådsmedlem

Tove Karoline Knutsen
Kirkerådsmedlem

Kjersti Gautestad Norheim
Kirkerådsmedlem

Kurt Marleif Ebbe Solstrøm
Kirkerådsmedlem

Rolf Steffensen
Kirkerådsmedlem

Thomas Tinglum
Kirkerådsmedlem

Olav Fykse Tveit
Kirkerådsmedlem

Therese Kristin Utgård
Kirkerådsmedlem

Iselin Vistekleiven
Kirkerådsmedlem

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

RESULTATREGNSKAP

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Mottatt tilskudd	1	2 237 148	2 263 534
Annen driftsinntekt	1, 14	17 616	17 256
Sum driftsinntekter		2 254 764	2 280 790
Utbetalt tilskudd	2	566 956	571 127
Varer for vidersalg		92	377
Lønnskostnad	3, 4	1 361 335	1 415 449
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	5	4 604	4 784
Annen driftskostnad	3, 6, 11, 14	262 234	289 421
Sum driftskostnader		2 195 222	2 281 158
Driftsresultat		59 543	-368
Finansinntekter	7	10 516	17 042
Finanskostnader	7	34	58
Resultat av finansposter		10 482	16 985
Ordinært resultat		70 025	16 616
Årsresultat		70 025	16 616
OVERFØRINGER			
Avsatt til annen egenkapital	13	70 025	16 616
Sum overføringer		70 025	16 616

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
IMMATERIELLE EIENDELER			
Medlemsregister/kirkebok	5	3 609	6 522
Sum immaterielle eiendeler		3 609	6 522
VARIGE DRIFTSMIDLER			
Leilighet	5	2 852	2 854
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	5	4 621	6 081
Sum varige driftsmidler		7 473	8 935
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Lån til tilknyttet selskap	9	4 735	4 735
Investeringer i aksjer og andeler	8	246 970	246 970
Sum finansielle anleggsmidler		251 705	251 705
Sum anleggsmidler		262 787	267 162
OMLØPSMIDLER			
FORDRINGER			
Kundefordringer	11	9 188	9 248
Andre kortsiktige fordringer	10	12 791	7 863
Sum fordringer		21 979	17 111
INVESTERINGER			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	12	457 651	377 995
Sum omløpsmidler		479 630	395 106
Sum eiendeler		742 417	662 268

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
INNSKUTT EGENKAPITAL			
Bunden kapital	13	18 900	18 900
Annen innskutt egenkapital	13	100 000	100 000
Sum innskutt egenkapital		118 900	118 900
OPPTJENT EGENKAPITAL			
Annen egenkapital	13	262 486	192 461
Sum opptjent egenkapital		262 486	192 461
Sum egenkapital		381 386	311 361
GJELD			
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		35 609	35 997
Skyldig offentlige avgifter		76 141	77 235
Annen kortsiktig gjeld	10	249 282	237 675
Sum kortsiktig gjeld		361 031	350 907
Sum gjeld		361 031	350 907
Sum egenkapital og gjeld		742 417	662 268

BALANSE

DEN NORSKE KIRKE

Oslo, 15.03.2021

Styret i Den norske kirke

 Kristin Gunleiksrud Raaum
 Leder

 Linn Strømme Hummelvoll
 Kirkerådsmedlem

 Karin-Elin Berg
 nestleder

 Martha Garborg Bergslid
 Kirkerådsmedlem

 Alex Ramstad Døsvik
 Kirkerådsmedlem

 Therese Egebakken
 Kirkerådsmedlem

 Lill Tone Grahl-Jacobsen
 Kirkerådsmedlem

 Turid Torland Håland
 Kirkerådsmedlem

 Karl Johan Kirkebø
 Kirkerådsmedlem

 Tove Karoline Knutsen
 Kirkerådsmedlem

 Kjersti Gautestad Norheim
 Kirkerådsmedlem

 Kurt Marleif Ebbe Solstrøm
 Kirkerådsmedlem

 Rolf Steffensen
 Kirkerådsmedlem

 Thomas Tinglum
 Kirkerådsmedlem

 Olav Fykse Tveit
 Kirkerådsmedlem

 Therese Kristin Utgård
 Kirkerådsmedlem

 Iselin Vistekleiven
 Kirkerådsmedlem

 Ingrid Vad Nilsen
 Direktør

INDIREKTE KONTANTSTRØM

DEN NORSKE KIRKE

Beløp i 1000 kroner	Note	2020	2019
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Resultat		70 025	16 616
Ordinære avskrivninger		4 604	4 784
Endring i kundefordringer		60	-4 280
Endring i leverandørgjeld		-388	-31 415
Endring i andre tidsavgrensingsposter		5 584	-7 042
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		79 886	-21 336
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-229	-1 904
Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer		0	-731
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-229	-2 636
Innbetalinger av egenkapital		0	70 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		0	70 000
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		79 656	46 028
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynnel		377 995	331 967
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt		457 651	377 995

REGNSKAPSPRINSIPPER

REGELVERK

Årsregnskapet for Den norske kirke (Dnk) er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

I henhold til Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) §14, sjettede ledd, har Barne- og familiedepartementet fastslått at regnskapsloven gjelder for DnK, med mindre departementet har fastsatt annet i forskrift. I forskrift om regnskapsføring av pensjonsutgifter for Den norske kyrkja, fastsatt den 19. januar 2021, er det i §1 og §2 fastsatt at pensjonspremien skal regnes som pensjonskostnad og pensjonsforpliktelsene skal gå frem av notene. Dnk er ikke skattepliktig.

BRUK AV ESTIMATER

Det er i begrenset omfang benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelse av årsregnskapet for Dnk. Områder som i stor grad inneholder skjønnsmessige vurderinger, forutsetninger eller estimater som er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i note.

INNTEKTER

Inntekter består i det vesentligste av tilskudd fra staten, samt noe tilskudd fra andre virksomheter. Tilskuddene inntektsføres på vedtakstidspunktet eller ved oppfyllelse av andre vilkår gitt i vedtak til tilskuddene.

Øvrige inntekter består av salg av varer og tjenester, leieinntekter, gaver etc. Inntektsføring skjer på leveransetidspunktet.

LEASING

Foretaket har kun operasjonell leasing. Leasingutgifter kostnadsføres løpende som driftskostnad.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV OMLØPSMIDLER

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på transaksjonstidspunktet.

PENSJONER - YTELSESDORDNING

Dnk har pensjonsforpliktelser finansiert med sikrede ordninger.

Rettssubjektet har historisk ikke inntatt pensjonsforpliktelser i sitt regnskap. Dette er videre forankret i forskrift fastsatt av Barne- og familiedepartementet den 19. januar 2021, gitt fritak for bokføring av pensjonsforpliktelser for Dnk. Krav til noteopplysninger er opprettholdt og skal utarbeides i tråd med NorsRegnskapsstandard 6 om pensjonskostnader. Pensjonsforpliktelsen og estimert pensjonskostnad iht aktuarberegningen framgår av note. Bokført pensjonskostnad svarer til betalt pensjonspremie og er klassifisert som lønnskostnader.

BETINGEDE UTFALL

Betingede utfall regnskapsføres når kostnaden anses sannsynlig og utfallet kan estimeres.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter og bankinnskudd.

NOTER

Beløp i notene er alle oppgitt i 1000 kroner.

Note 1 Driftsinntekter

Mottatt tilskudd:	2020	2019
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 229 798	2 254 099
Tilskudd fra fylker og kommuner	5 540	6 043
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 810	3 392
Sum	2 237 148	2 263 534
 Annen driftsinntekt:		
Varesalg	1 037	1 614
Tjenestesalg	2 014	2 757
Leieinntekter m.m.	9 147	5 432
Andre inntekter inkl. periodiserte inntekter	5 418	7 453
Sum	17 616	17 256

Note 2 Utbetalte tilskudd

Dnk har i 2020 utbetalt tilskudd kr 566 956' til ulike formål. Det aller meste utbetales til fellesråd og sokn, og da i hovedsak ut fra gitte fordelingsnøkler. De resterende tilskuddene går til eksterne enheter inkludert institusjoner og internasjonale samarbeidspartnere, dels ut fra faste avtaler og dels etter søknad.

Utbetalte tilskudd:	2020	2019
Trosopplæring	319 456	314 492
Diakoni	78 991	66 993
Undervisning	89 869	88 022
Kirkemusikk	2 884	2 201
Domkirker	5 427	5 295
Internasjonale økumeniske organisasjoner	14 103	9 034
Andre institusjoner og kirkelige formål	34 081	32 042
Opplysningsvesenets fond	3 797	4 464
Andre ideelle formål	18 348	48 584
Sum utbetalte tilskudd	566 956	571 127

Note 3 Lønnskostnader og ytelser, godtgjørelser til direktør, styret og revisor

Lønnskostnader	2020	2019
Lønninger	1 054 688	1 034 647
Arbeidsgiveravgift	146 094	160 620
Pensjonskostnader	149 848	208 636
Andre ytelser	10 704	11 546
Sum lønnskostnader	1 361 335	1 415 449

I 2020 har Den norske kirke sysselsatt 1 584 årsverk.

Ytelser til ledende personer	Direktør	Styret
Lønn	1 202	434
Pensjonskostnader	378	0
Annen godtgjørelse	0	0
Sum ytelser til ledende personer	1 580	434

Det er ikke inngått avtale om etterlønn, bonuser, lån, sikkerhetsstillelse o.l. til fordel for direktør eller styremedlemmer.

Det er betalt for frikjøp av styreleder med 465' - kostnaden er registrert i regnskapet under andre driftskostnader.

REVISOR

Kostnadsført revisjonshonorar inkludert MVA for 2020 utgjør kr 238'.

I tillegg kommer honorar for andre tjenester inkludert MVA med kr 233'.

Note 4 Ytelsespensjon

Den norske kirke (Dnk) er unntatt kravet om å balanseføre sikrede pensjonsforpliktelser. Det vises til prinsipnote.

Dnk har ytelsespensjonsordning for sine ansatte gjennom Statens pensjonskasse.

Forventet turnover for ansatte under 50 år er 4% og for ansatte over 50 år er 3%. Uttakstilbøyelighet førtidspensjon (AFP) anslås til 10% ved fylte 62 år

Per 31.12.2020 var 1 936 personer knyttet til ordningen, av dette var 1 617 personer ansatt og 319 personer var pensjonister. Ordningen omfatter alderspensjon fra fylte 67 år og løper livsvarig. Ordningen inkluderer også uføre-, etterlatte- og barnepensjon.

Aktuarberegningen fra aktuarseksjonen i Statens pensjonskasse med forutsetninger per desember 2020 er lagt til grunn for presentasjon av Dnk sin pensjonsforpliktelse.

Beregning av årets pensjonskostnad:	2020	2019
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	88 991	84 567
Resultatført planendring i perioden	0	-282 965
Arbeidsgiveravgift	7 816	-31 477
Årets pensjonsopptjening	96 808	-229 875
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	57 157	59 531
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-84 566	-87 766
Årets finansposter	-27 409	-28 235
Sum årets pensjonskostnad	69 399	-258 110
Administrasjonskostnader	3 016	3 394
Årets pensjonskostnad inkl. adm.kostnad	72 414	-254 716
Sum årets pensjonskostnader inkl. adm.kostnader	72 414	-254 716
Resultatført aktuarielt tap inkl. AGA	15 623	0
Sum totale pensjonskostnader	88 038	
Endring som følge av ikke balanseført forpliktelse	61 810	
Årets kostnadsførte pensjonskostnad (note 3)	149 848	
Netto pensjonsforpliktelse ved årets slutt	2020	2019
Pensjonsforpliktelse	2 991 502	2 511 889
Pensjonsmidler	-2 342 731	-2 167 539
Netto pensjonsforpliktelse	648 770	344 350
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	78 501	48 553
Netto pensjonsforpliktelse inkl. AGA	727 272	392 904
Pensjonsforpliktelse	2020	2019
Pensjonsforpliktelse ved årets begynnelse	2 511 889	2 453 671
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	88 991	84 567
Pensjonsutbetalinger	-53 620	-45 086
Rentekostnad	57 157	59 531
Planendring	0	-282 965
Aktuarmessig gevinst (tap) økonomiske forutsetninger	387 085	242 171
Pensjonsforpliktelse ved årets slutt	2 991 502	2 511 889

Pensjonsmidler	2020	2019
Pensjonsmidler ved årets begynnelse	2 167 539	1 938 732
Administrasjonskostnader	-3 016	-3 394
Pensjonsutbetalinger	-53 620	-45 086
Innbetalinger pensjonspremie	172 389	253 143
Renteinntekt på pensjonsmidler	84 566	87 766
Aktuarmessig gevinst (tap) økonomiske forutsetninger	-25 126	-63 622
Pensjonsmidler ved årets slutt	2 342 731	2 167 539

Økonomiske forutsetninger	31.12.2020	31.12.2019
Diskonteringsrente	1,70%	2,30%
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,70%	3,80%
Årlig lønnsvekst	2,25%	2,25%
Årlig forventet regulering av alders- og etterlattepensjon over 67 år under utbetaling	1,25%	1,25%
Årlig forventet G-regulering, regulering av AFP, uføre- og etterlattepensjoner under 67 år	2,00%	2,00%

Demografiske data	31.12.2020	31.12.2019
Antall yrkesaktive	1 617	1 561
Gjennomsnittsalder - yrkesaktive	51	51
Sum pensjonsgrunnlag	1 023 262	991 614
Gjennomsnittlig lønn	633	635
Antall pensjonister	319	261
Antall oppsatte	0	0

Note 5 Anleggsmidler

	Medlemsregister/ Kirkebok	Driftsløsøre, inventar o.a. utsyr	Leilighet	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost 01.01.2020	14 563	12 142	2 852	29 558
Tilgang	0	232	0	232
Avgang	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2020	14 563	12 373	2 852	29 789
Akkumulerte avskrivninger	10 954	7 753	0	18 707
Bokført verdi per 31.12.2020	3 609	4 621	2 852	11 082
Årets avskrivninger	2 913	1 692	0	4 604
Avskrivningssatser	20 %	10-30%	0 %	

Note 6 Spesifikasjon av annen driftskostnad

	2020	2019
Tjenestereiser m.m.	33 408	56 259
Kjøp av tjenester	87 464	68 587
Informasjon og kommunikasjonsteknologi	48 730	46 356
Leie lokaler og utstyr	47 041	40 462
Kurs og seminar	13 488	25 871
Driftsmateriell m.m.	18 977	35 373
Oppvarming, renhold og renovasjon	3 359	4 297
Kontingenter	2 822	1 999
Vedlikehold	2 697	1 964
Honorarer for revisjon og andre tjenester	470	266
Andre driftskostnader	3 776	7 985
Sum annen driftskostnad	262 234	289 421

Andre driftskostnader består i hovedsak av telefonkostnader, reklame, forsikringer, representasjon og gaver.

Note 7 Spesifikasjon av finansposter

	2020	2019
Finansinntekter		
Renteinntekt	10 511	17 041
Finansinntekt (agio)	5	1
Sum finansinntekter	10 516	17 042
Finanskostnader		
Rentekostnad	25	29
Finanskostnad (disagio)	9	29
Sum finanskostnader	34	58

Note 8 Langsiktige verdipapirer

	Anskaffelses kost	Balanseført verdi
Anleggsmidler		
Skrim Vann og Avløpsselskap AS: 1 aksje, 0,082% eierandel	12	12
Regionalt pilegrimssenter Stiklestad AS: 25 aksjer, 7,69% eierandel	13	13
Kirkepartner A/S: 420 aksjer, 48,95% eierandel	100	100
Den norske kirkes landsfond	18 900	18 900
Grieg Investor	152 946	152 946
Alfred Berg Pengemarked	75 000	75 000
Sum langsiktige verdipapirer	246 970	246 970

Den norske kirkes landsfond forvaltes av Alfred Berg Kapitalforvaltning med fordeling på aksjefond, rentefond og pengemarkedsfond. Markedsverdien av Den norske kirkes landsfond per 31.12.2020 er kr 23 079'. Markedsverdien av porteføljen i Grieg Investor er kr 173 034' og i Alfred Berg Pengemarked er kr 78 402'.

Note 9 Lån til tilknyttet selskap

Ansvarlig lån 4 735 innvilget 2018 til Kirkepartner AS. Rentesatsen er fastsatt til NIBOR 3 måneder + 2%. Nedbetaling av lånet starter i 2023 hvor lånet skal nedbetales som serielån med 1/2 av nominell hovedstol hvert år.

Note 10 Fordringer og gjeld

Kortsiktige fordringer	2020	2019
Avsetning refusjon sykkelønn	4 460	2 854
Forskuddsbetalte kostnader	2 669	1 787
Annen fordring	5 662	3 222
Sum kortsiktige fordringer	12 791	7 863

Kortsiktig gjeld	2020	2019
Skyldig lønn og feriepenger	167 059	164 257
Skyldig pensjonspremie	2 443	5 013
Periodisert øremerket tilskudd	24 105	1 385
Annen gjeld	55 674	67 019
Sum kortsiktig gjeld	249 282	237 675

Note 11 Kundefordringer

	2020	2019
Kundefordringer til pålydende	9 188	9 248
Balanseført verdi av kundefordringer 31.12	9 188	9 248
Realiserte tap	9	0
Sum resultatførte tap på krav	9	0

Note 12 Bankinnskudd

Innestående midler på skattetrekkkonto (bundne midler) er per 31.12.20 kr 46 164'.

Note 13 Egenkapital

	Bunden kapital	Innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr 31.12.2019	18 900	100 000	192 461	311 361
Pr 01.01.2020	18 900	100 000	192 461	311 361
Årets resultat	0	0	70 025	70 025
Pr 31.12.2020	18 900	100 000	262 486	381 386

Note 14 Gravplassforvaltning

Det er i 2020 mottatt tilskudd på kr 4 000' til gravplassforvaltning. Det er ført prosjektregnskap for bruk av tilskuddet. Prosjektregnskapet viser et årsoverskudd på kr 152''

Gravplassforvaltning-prosjektregnskap	2020	2019
Mottatt tilskudd og andre inntekter	4 000	4 000
Lønn og godtgjørelse	3 359	3 360
Driftskostnader	489	545
Prosjektresultat	152	94

Note 15 Betingede utfall

Den norske kirke er ikke involvert i rettstvister og saksbehandling vedrørende omtvistede krav, herunder erstatningskrav.

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6A, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til Kirkerådet i Rettssubjektet Den Norske Kirke

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Rettssubjektet Den Norske Kirke som består av balanse per 31. desember 2020, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av rettssubjektets finansielle stilling per 31. desember 2020, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i rettssubjektets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Kirkerådet og direktøren (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til rettssubjektets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av rettssubjektets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om rettssubjektets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at rettssubjektets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av rettssubjektets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 12. april 2020
ERNST & YOUNG AS

Revisjonsberetningen er signert elektronisk

Kjetil Andersen
statsautorisert revisor

Penneo

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Kjetil Andersen

Statsautorisert revisor

På vegne av: Ernst & Young AS

Serienummer: 9578-5992-4-2398085

IP: 37.191.xxx.xxx

2021-04-12 16:29:49Z

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokumentet. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 19.05.2021

Vår ref: 21/01906-1 tm783

Deres ref:

Utlysning av midler til kirkelige kultursentre

Kirkerådet lyser med dette ut kr. 400.000 til opprettelse av kirkelige kultursentre, som vedtatt i sak KR 33/21. Vedtaket er basert på KM 11/18 vedtak 8 Kirkelige kultursentre:

«Kirkemøtet vil fremheve den betydning kirkelige kultursentra som Kirkemusikksenter Nord og KULT Senter for kunst, kultur og kirke har hatt i oppfølgingen av Kunsten å være kirke. Kirkemøtet ser også muligheten for at flere regionale kompetansesentra eller formaliserte nettverk for kunst og kultur kan dannes. Det forutsetter et finansielt spleiselag - med lokale variasjoner - mellom kirkelige og kommunale instanser og andre bidragsytere.»

Bispedømmeråd kan søke på midlene i samarbeid med andre aktører, så lenge senterets økonomi vil være atskilt fra bispedømmets økonomi.

Søknader om midler til etablering av regionalt kirkelig kultursenter må inneholde:

- Beskrivelse av senterets organisasjonsform
- Beskrivelse av samarbeidspartnere og bekreftelse fra disse på at de ønsker å samarbeide om senteret
- Beskrivelse av behovet for et senter i regionen, og senterets oppgave(r) i forhold til dette
- Beskrivelse av senterets relasjon til bispedømmets kulturrådgiver
- Beskrivelse av senterets omfang (antall ansatte og stillingsprosent tre år fram i tid)
- Budsjett for utgifter og inntekter tre år fram i tid
- Søknadssum til Kirkerådet for engangstilskuddet i 2021

Ved søknadsbehandling vil det særlig bli vektlagt at senteret utfyller et behov i regionen, at senteret får en bærekraftig organisasjonsform og at det er en realistisk plan for senterets økonomi.

Søknader sendes til tm783@kirken.no innen 10. juni 2021 kl. 12.00.

Spørsmål om midlene kan rettes til vår saksbehandler Turid S. Myrholt på e-post: tm783@kirken.no.

Med vennlig hilsen

Jan Christian Kielland
Avdelingsdirektør for kirkefag og økumenikk

Inger Anne Naterstad
seksjonsleder, seksjon for gudstjenesteliv og kultur

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Agder og Telemark bispedømmeråd, Aslak Wegge	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd, Anne Sofie Rosenvinge	Bjarne Aas gate 9	1606 Fredrikstad
Bjørgvin bispedømmeråd, Jan Ove Fjelltveit	Postboks 1960	5817 BERGEN
Nidaros bispedømmeråd, Steinar Skomedal	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Oddgeir Stenersen	Postboks 790	9258 TROMSØ
Stavanger bispedømmeråd, Jorunn Kraft Vistnes	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Trine Nordvik Løkås	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd, Eigil Morvik	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd, Bjørn Olaf Storhaug	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Freddy Knutsen	Hunnshovde 6	2821 GJØVIK
Ole Edvard Wold-Reitan		

Mottakere:

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjørgvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-42	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
53/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	09.06.2021

Orienteringssaker 09.06.21

Saksorientering

1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
3. Orientering fra stiftsdirektøren

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering